

Aristotelous E?thiko?n Nikomacheio?n biblia deka

<https://hdl.handle.net/1874/456700>

II. 7.
IV. 3.

6

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

ANSTOTELLE

DC

10-16-45

W oct.

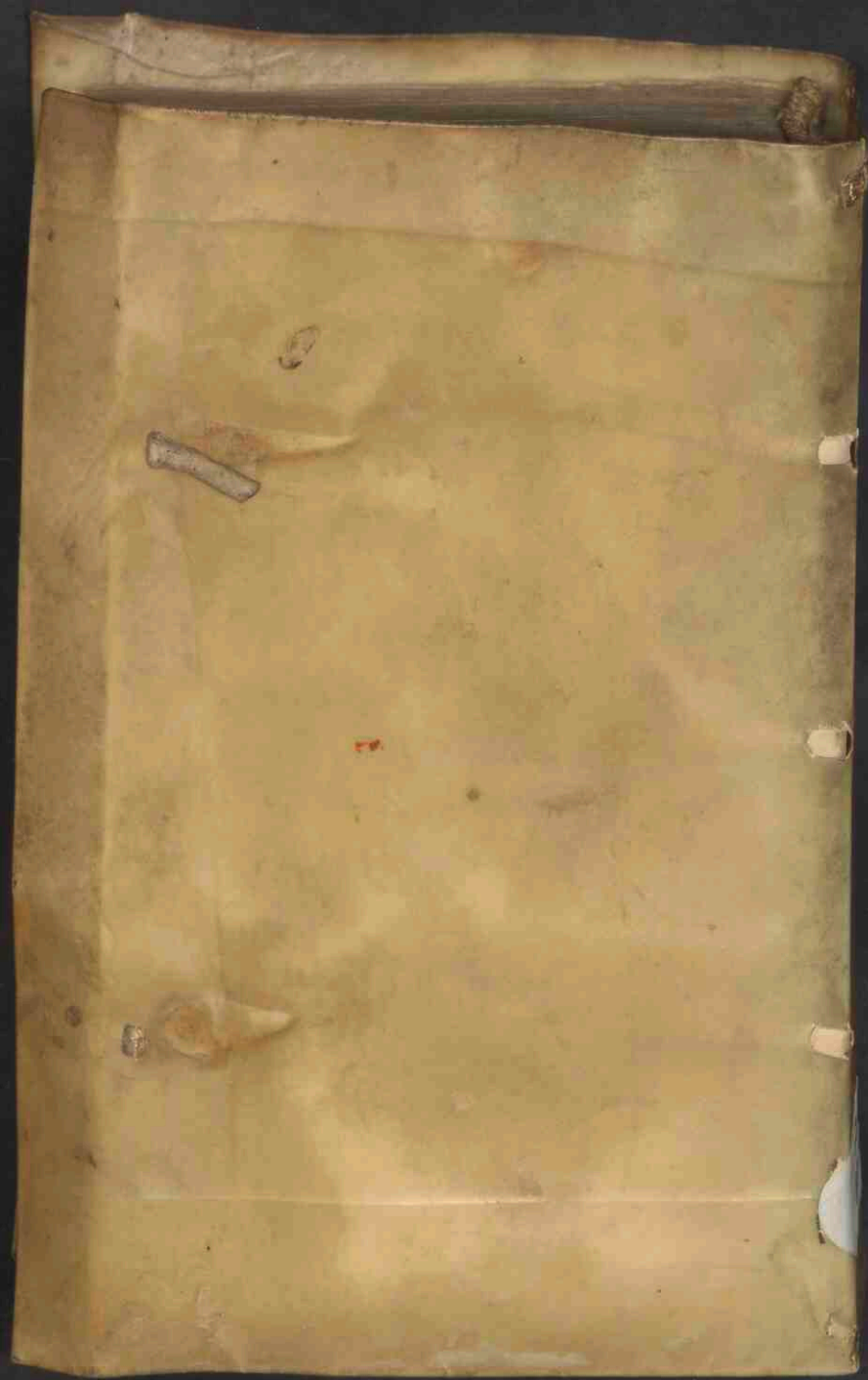
146

U.B.U.

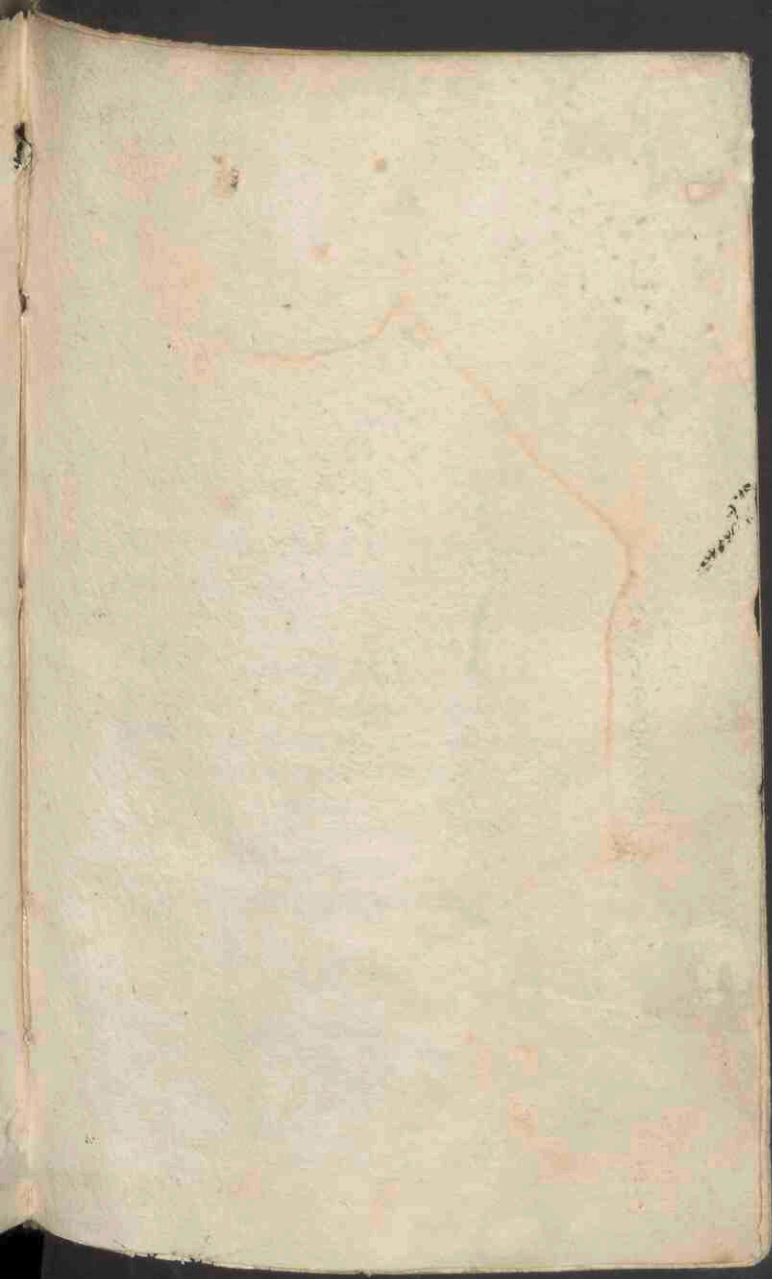
gustav 12-3-99

146

Litterae Graecae

Octavo n°. 146.

N 153. C.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΗΘΙΚΩΝ

ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ

βιβλία δέκα.

Aristotelis de

MORIBVS AD NICO-
machum libri decem.

*Ita Græcis interpretatione recenti cum La-
tinis coniunctis, ut fermè singula singulis re-
spondeant: in eorum grâtiâ, qui Græ-
ca cum Latinis comparare
uolunt.*

E. dom. Buzelii

HEIDELBERGAE;

M. D. LX.

UNIVERSITY OF TORONTO

HOLLAND

LIBRARY

1600

1600

1600

1600

LIBROS Aristotelis de Moribus ad Nicomachū typis regijs aliquanto emēdatiores edideramus, partim ex Petri Victorij obseruationibus, partim ex uetustis aliquot exemplaribus, cum nobis quidam studiorū iuuentutis fautores, id superesse opere contenderent, ut ea emolumenta, non modò ijs qui e Græcis, uerū etiam qui e latinis literis philosophiā expiscantur, usui per nos essent: id uerò nos facturos, si de his Græcis Latina corrigerentur & emendarent. Utilitatis huius publicæ rationem reputātes. quod magis opus foret, nos facturos censebamus, si utraq; & Græca & Latina coniungerentur. Id aliquoties dum tentamus, collationis magna difficultas operam retardabat, quòd qui de Græcis Latina fecissent, uel de suo quædā aduentes, uel periphraſibus Græca explican-

EPISTOLA.

plicantes, lōgiora multo Latina quā
 Græca sint edidissent, ideoq; componi
 aptē non possent, ut singula singulis re-
 sponderent. Hic hærentibus commo-
 dū nobis obtulit quidā literarū studi-
 osus, quod in hoc genere molitus erat,
 ita latina Græcis accōmodata, ut ferē
 uerbū de uerbo expressum uideret: cu-
 ius operā quam sibi priuatim pararat,
 ut multis usui esset, hac editione idcir-
 co fecimus, q; multo plures inter litera-
 rum & philosophiæ cādīdatos esse ui-
 derent, quib. ista utriusq; linguæ cōpa-
 ratio necessaria, nedū utilis esset, q; nō
 dum Græcarū literarū satis firma iecis-
 sent fundamēta. Illius ergo nostramq;
 bonam uestra studia iuuādi uoluntate
 æqui boni consulite, ut si in rem esse li-
 terariam huiusmodi coniunctionem
 intelligamus, ad alia tanti philosophiæ
 magistri opera itidem conferen-
 da, simus alacriores.

Valete,

SVMMA EORVM QVAE SIN-
gulis his Aristotelis libris Ethicorum
contineantur,

LIBRO I.

Bonum summum esse, quod ab omnibus expetatur, in
animiq; uirtute esse positum.

Diuiditur uirtus in moralem & in intelligendo po-
sitam.

LIB. II.

Virtutem in mediocritate esse positam.

LIB. III.

Virtutem deliberantis esse, eligentis, ac uolentis.

De fortitudine, temperantia, & contrarijs.

LIB. IIII.

De liberalitate, magnificencia, magnanimitate, ho-
noris studio, mansuetudine, comitate, ueracitate,
facetijs, uerecundia, & contrarijs.

LIB. V.

De iusticia, iure, æquo bono, & contrarijs.

LIB. VI.

De uirtute in intelligendo posita, de arte, prudentia,
intelligentia, sapientia, prudentia, consilio, sagaci-
tate, scientia, & similibus.

LIB. VII.

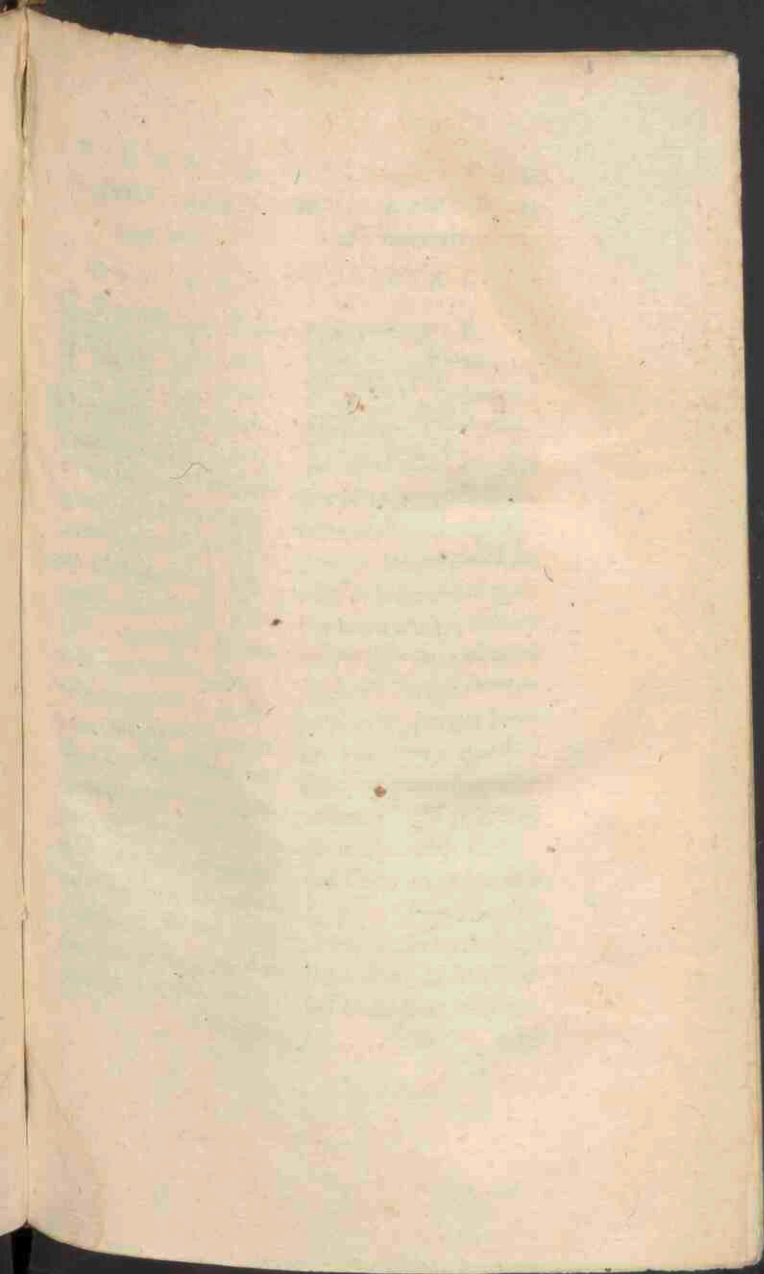
De heroica uirtute, continentia, uoluptate, & con-
trarijs.

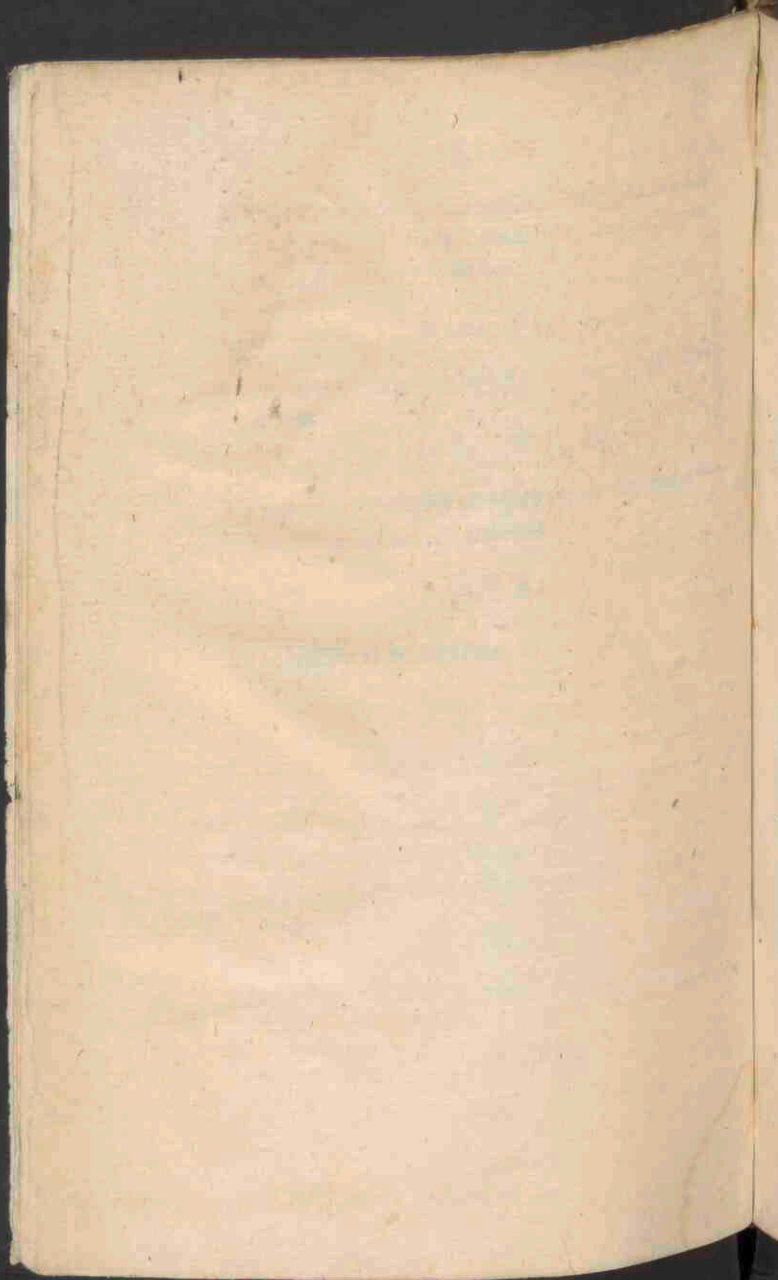
LIB. VIII & IX.

De amicitia, ac partibus & officijs eius: de conco-
rdia, beneuolentia, & amore sui.

LIB. X.

De uoluptate ac beatitudine.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
λους ἠθικῶν νικο-
μαχείων

BIBLION α.

ΑΣΑ

τέχνη
καὶ πᾶ-
σα μέ-
θοδος,

ὁμοίως δὲ πράξις τε καὶ
προαίρεσις, ἀγαθὸν τινὸς
ἐφίεσθαι δοῦναι. διὸ κα-
λῶς ἀπεφύλακτο τὰ
γαθόν, οὐ πάντα ἐφίε-
ται. διαφορὰ δὲ τις
φαίνεται τῶν τελῶν.
τὰ μὲν γὰρ εἰσι ἐν ὄρ-
γαί, τὰ δὲ παρ' αὐτὰς
ὄργανά, ὧν δὲ εἰσὶ τέ-
λη τινὰ παρὰ τὰς πρά-
ξεις, ἐν τούτοις βελτίω
πέφνε τῶν ἐν ὄργαιων
τὰ ὄργανα. πολλῶν ἢ πρᾶ-
ξεων ὄρων, καὶ τεχνῶν,
καὶ ἐπιστημῶν, πολλὰ
γίνετα καὶ τὰ τέλη.

κατε-

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus
LIBER I.

RS O-
mnis, et
omnis
doctri-
na item

que actio, et propositū,
bonum aliquod expetere
uidetur. Itaque probè bo-
num definerunt id quod
expetunt omnia. Finium
autem discrimen aliquod
apparet. Partim enim o-
perationes, partim præ-
ter eas opera quedam
sunt. Ac quorum præter
actiones, alij præterea
fines sunt, in ijs sunt o-
pera operationibus me-
liora. Et quoniam ac-
tiones et artes ac scien-
tiæ multæ sunt, complu-
res etiam fines existunt.

a nam

nam & medicinae, ual-
tudo finis est: artis adifi-
candarum nauium, na-
uis: militaris disciplina,
uictoria: rei familiaris,
diuitiae: quaeque artes
eius generis uni alicui fa-
cultati subiectae sunt, ue-
luti equestri ea quae fre-
nos conficit, caeteraeque om-
nes equorum instru-
menta tractantes: ut haec
ipsa & omnia officia bel-
lica, rei militari: itemque
aliae alij: in ijs omnibus
fines architectonicarum
magis expetendi sunt,
quam omnium sub eas
subiectarum: quippe cum
horum causa etiam illi
expetantur. Nihil au-
tem interest, utrum ope-
rationes ipsae sint actio-
num fines, an praeter eas
aliud quippiam, ut in sci-
entia ijs, quas commemora-
uimus.

Ac-

ιατρικῆς μὲν γὰρ, ὑγι-
εια· ναυπηγικῆς δὲ,
πλοῖον· στρατηγικῆς δὲ,
νίκη· οἰκονομικῆς δὲ,
πλοῦτος· ὅσαι δ' εἰσὶ
τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν
τινὰ ἀρετὴν, καθάπερ
ὑπὸ τὴν ἱππικὴν χαλι-
νοποιητικὴν, καὶ ὅσαι ἄλ-
λαι τῶν ἱππικῶν ὀργά-
νων εἰσὶν. αὐτὴ δὲ καθὼς
πάντα πολεμικὴ πράξις
ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
ἄλλαι ὑφ' ἐτόρως. ἐν αὐ-
πάσαις δὲ τὰ τῶν ἀρχι-
τεκτονικῶν τέλη, πάν-
των ἐστὶν αἰρετώτερα
τῶν ὑφ' αὐτά. τούτων
γὰρ χάριν ἡσὶν εἶνα διώ-
κεται. διαφορὰ δ' οὐ-
δὲν τὰς ἐνδρῆσας αὐ-
τὰς εἶναι τὰ τέλη τῶν
πραξέων, ἢ παρὰ ταύ-
τας ἀλλό τι, καθάπερ
ἐπὶ τῶν λεχθεισῶν ἐπι-
σημῶν.

Ei Ad

Εἰ δὲ τι τέλος ἐστὶ
 τῶν πρακτικῶν, ὃ δι' αὐτὸ
 βουλόμεθα, τὰ ἄλλα δὲ
 διὰ τοῦτο, καὶ μὴ παρὰ
 διὰ ἑτέρον αἰρούμε-
 θα. πρόεισι γὰρ οὕτω
 ἢ εἰς ἀπειρον, ὡστ' εἶ-
 ναι κενὸν καὶ ματαίαν
 τὴν ὁρξίαν. διὸ ὡς
 τούτ' αὖ εἰν τάχα, ἄρα
 καὶ τὸ ἀριστον. ἀρ' οὖν
 καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶ-
 σις αὐτοῦ μεγάλῃ ἐ-
 χειροκλή; καὶ καθά-
 πορ τοξόται, σκοποῦ-
 χοντες μάλλον αὖ τυ-
 χάνομεν τοῦ δέοντος;
 εἰ δ' οὕτω, περὶ αὐτοῦ
 τί πω γε περιλαβῆν αὐ-
 τὸ τί ποτέ ἐστι, καὶ τί-
 νος τῶν ἐπιτημῶν ἢ δι-
 νόμεων. δόξαι δ' αὖ
 τῆς θεωρητικῆς καὶ μά-
 λιστα ἀρχιτεκτονικῆς.
 τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πολι-
 τικὴ φαίνεται. τίνας
 γὰρ εἶναι λέω τῶν ἐ-
 πη-

αιτη-

Atqui si quod est re-
 rum agendarum ultimū,
 quod & propter se ex-
 petimus, & propter i-
 psum cetera: nec omnia
 propter aliud sequimur.
 (sic enim res progredia-
 tur in infinitū, ut inanis
 uanusq; noster appetitus
 sit futurus) perspicuū est
 esse id bonū ac optimū.
 Cuius cognitio ad uitam
 ne degēdam momentum
 magnū habet? atq; tanq̄
 sagittarij, signū intuen-
 tes, facilius quod oportet
 assequemur? Quod si ita
 est, danda opera ut ad-
 umbremus ipsum, & qd
 tandem sit, & cuius sit sci-
 entie uel facultatis. Igi-
 tur eius quā præcipuam
 & maximè architecto-
 nicam esse constat, qua-
 lis civilis scientia uide-
 tur esse. Nam & quas
 in Republica scienti-

α 2 . 45ef

ARISTOTELIS

4
 as esse oporteat, & quas
 quisque discere debeat,
 & quatenus, ipsa descri-
 bit. Atque etiam facultates
 honoratissimas, ut
 militarē, œconomicam,
 rhetoricam, huic subie-
 ctas cernimus. Quod si
 hæc reliquas scientias
 quarum opus est in agen-
 do, ad usum suum adhi-
 bet, præscribitq; quid fa-
 ciendum fugiendumq; sit,
 eius fine reliquarum fi-
 nes continebuntur: ut id
 hominis bonum esse ui-
 deatur. Etenim si est
 idem bonum uniuscuius-
 que & civitatis: at ma-
 ius ac perfectius quod ci-
 vitatis est tum capescen-
 do, tum tuendo videtur.
 Præclare enim seres ha-
 beat, si unius solius: at ue-
 rò si gentis & civitatis,
 pulchrius & divinius.
 Atque hæc quidem do-
 ctina

πιστημῶν ἐν ταῖς πόλε-
 σι καὶ πόδας ἐνάστους
 μαθηταί, καὶ μέγισ-
 νος, αὐτῆς διατάσσει. ὁ-
 γῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐπι-
 μοτάτας τῶν διωάμε-
 ων ὑπὸ ταύτων οὐσας.
 οἷον στρατηγικῆν, ὀνο-
 νομικῆν, ῥητορικῆν, ἡθι-
 κικῆν δὲ ταύτης ταῖς
 λοιπαῖς πραγματικῆς τῶν
 ἐπιστημῶν, ἐτι δὲ νομο-
 θετικῆς τι δὲ πρῶτης,
 καὶ τίνων ἀπέχεσθαι
 τὸ ταύτης τέλος περὶ
 χοι αὐτῶν ἄλλω.
 ὥστε τοῦτ' αὐτῶν
 θρώπινον ἀγαθόν. ἔ-
 γαρ καὶ ταῦτόν ἐστιν ἔ-
 νι καὶ πόλει, μᾶλλον γὰρ
 καὶ τελειότερον τὸ τῆς
 πόλεως φαίνεται καὶ
 λαβῆν καὶ σώσειν. ἀγα-
 πητόν μὲν γὰρ καὶ ἔ-
 νι μόνω· κατὰ τὸν δὲ καὶ
 θεϊότερον, ἔθνη καὶ πό-
 λεις. ἡμεῖς οὖν μέθο-
 dos

δος τῶτων ἐφίεται, πολιτικῆ τις ἔσται.

λέγουτο δ' αὖ ἰνα-
 νῶς, ἐκαστὸν τῶν ὑπο-
 νεμομένων ὑπὸν διασφα-
 ρηθεῖν. τὸ γὰρ ἀνεπιβέ-
 ονχόμοίως ἐν ἀπασιν τοῖς
 λόγοις ἐπιβητυτέον, ὥς-
 πὸρ οὐδέ ἐν τοῖς δημο-
 κρηγομενοῖς. τὰ δὲ ἡθα-
 λὰ καὶ τὰ δίκαια, πε-
 ρεῖ ὧν ἡ πολιτικὴ σπο-
 κᾶται, τοσαύτην ἔχει
 διαφορὰν καὶ πλάτην,
 ὥστε δυνατὸν νόμων μό-
 νον εἶναι, φύσει δὲ μή-
 τοιαύτην δὲ τινὰ πλά-
 την ἔχει καὶ τὰ γὰρ,
 διὰ τὸ πολλοῖς συμβαί-
 νειν βλάβας ἀπ' αὐ-
 τῶν. ἤδη γὰρ τινες
 ἀπόλονται διὰ πᾶτον,
 ἔτ' ἄρ' οὐδὲ δι' ἀνδρείων.
 ἀγαπητὸν οὖν, ὡς εἰ τοι-
 οῦτων καὶ ἐν τοιοῦτων
 λέγοντας, παχυλῶς καὶ
 τυπῶ τὰ λεγόμενα ἐν δέ-
 κνυδαί.

strina quæ civilis est, ex-
 petit.

Ac satis habebit oratio, si pro re proposita explanabitur. Non enim in omnibus orationibus subtilitas similiter requirenda est, ut nec in ijs quæ arte fabricantur. At in rebus honestis ac iustis, in quibus civilis scientia uersatur, tanta inest discrepantia, tantus error, ut legesolum, non natura constituta uideantur. Eiusmodiq; etiam in bonis error hæret, propterea quòd multi ex ijs detrimenta consequantur. Iam enim alijs diuitiæ, alijs fortitudo exitium attulit. Ergo satis erit, eos qui de his rebus et ex his uerba faciunt, pingui minerua, et rudius, quid uerum sit demonstrare:

strare: et quid de rebus
 quæ plerunque eueni-
 unt, ex hisque disse-
 runt, tales efficere con-
 clusiones. Eodemque
 modo accipi probari-
 que debent singula quæ
 dicuntur. Est enim e-
 ruditi, subtilitatem rea-
 quirere in omni gene-
 re eatenus, quoad rei
 natura patiatur. per-
 inde enim est, mathe-
 maticum suadentem pro-
 bare: ac ab Oratore
 necessariam rationem re-
 quirere. Atqui quæ
 quisque nouit, ex ijs ue-
 re iudicat, eorumque
 æquus est estimator.
 Ergo de singulis, qui
 peritus est uere iudica-
 bit. omnino uero, qui o-
 mni in re eruditus est.
 Quocirca civilis scien-
 tiæ non est iuuenis ido-
 neus auditor. Est enim

ex-

πρῶται. καὶ περὶ τῶν
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἐκ-
 τοῖστίων λέγοντας, τοῖς
 αὐτὰ καὶ συμποραίνε-
 δαι. τὸν αὐτὸν ἢ τρέ-
 πορ καὶ ἀποδέχεσθαι
 ῥεῶν ἕνασθαι τῶν λεγο-
 μόνων. περὶ αὐτῶν
 ἢ γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τοσού-
 τον τὰ κριθεὶς ἐπὶ τῶν
 καὶ ἕνασθαι γένος, ἐφ'
 ὅσθον ἢ τοῦ πράγματος
 φύσις ἐπιδέχεται. πα-
 ραπλήσιον γὰρ φαίνε-
 ται, μαθηματικῶς τε πε-
 ριθολογῶντος ἀποδέχε-
 σθαι, καὶ ῥητορικῶν ἀ-
 ποδείξεις ἀπαιτῶν. ἕ-
 νασθαι δὲ λέγεταί, καὶ ἄλλως
 ἢ γνώσει, καὶ τῶν
 ἐστὶν ἀγαθὸς κριτὴς.
 καὶ ἕνασθαι ἅρα ὁ πε-
 παιδισμῶν. ἀπλῶς
 δὲ, ὁ περὶ πάντων περὶ
 δισμῶν. διὰ τῆς πο-
 λιτικῆς ἢ ἐστὶν οἰκῆτος
 ἀγροατικῆς ὁ νέος. ἀπει-
 ρος

φος γὰρ τῶν ἡατὰ τὸν
 βίον πράξεων. οἱ λόγοι
 δὲ ἐν τούτων καὶ περὶ
 τούτων. ἐτι ἢ τοῖς πάθε-
 σιν ἀπολουθητικός ὢν,
 ματαίως ἀκούσεται καὶ
 ἀνωφελῶς· ἐπειδὴ τὸ
 τέλος ἐστὶν ὄν γνῶσις, ἀλ-
 λὰ πράξις. διαφέρει δὲ
 ἕβρον νέος τὴν ἡλικίαν,
 ἢ τὸ ἕβρος νεαρός. οὐ γὰρ
 παρὰ τὸν χρόνον ἔλ-
 λειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ ἡα-
 τὰ πάθος βίον, καὶ διώ-
 κειν ἐκαστα. τοῖς γὰρ τοι-
 ούτοις ἀνόνητος ἢ γνῶ-
 σις γίνεται, καθάπερ
 τοῖς ἀνερατέσι· τοῖς δὲ
 ἡατὰ λόγον τὰς ὁρέξεις
 ποιεῖ μόνους καὶ πράττου-
 σι, πολυωφελὲς αὖ εἰν
 τὸ περὶ τούτων εἰδέναι.
 καὶ περὶ μὲν ἀπροκτῆ,
 καὶ πῶς ἀπολεῖσθαι, πῶς
 καὶ τί προτιθέμεθα, πῶς
 φροσιμάσω τοσούτ-

τα.

λέ-

expers actionū uite. his
 autē de rebus, & ex ijs
 sermo est. iam uerò cū li-
 bidines animi sequatur,
 frustra & inutiliter au-
 diet: quandoquidē finis
 huius non in cognitione,
 sed in actione consistit.

Qui iuuenis sit etate, an
 ne moribus iuuenilis, ni-
 hil interest. non est enim
 uitium in tempore, sed
 q̄ ex animi libidine ui-
 uat, & singula persequa-
 tur. talib. enim, quemad-
 modū impotentibus, in-
 utilis est hæc cognitio.

At uerò qui cum ratio-
 ne appetunt, aguntq̄: ijs
 magnum fructum ex i-
 storum cognitione con-
 sequentur. Ac de audito-
 re quidem, quoq̄; singu-
 la sint acceptanda mo-
 do, & quid nobis pro-
 ponamus, hæc præ-
 fata sint.

4

4

Nunc

4

Nunc repetito principio, quoniam omnis cognitio, & institutum, bonum quoddam appetit, statuamus quid sit quod à civili ratione dicimus expeti, et quod sit rerum agendarum summum bonum. Constat quidem se re inter plurimos de nomine. Beatitudinem enim & uulgus & politiores uocant. bene etiam uiuere & bene agere, idem quod beatum esse existimant. Quae autem sit beatitudo, inter se dissentiunt. nec uerò uulgus & sapientes similiter exprimunt. Alij enim aliquod euentium & manifestorum, ut uoluptatem, aut diuitias, aut gloriam: alij aliud: plerumque etiam idem aliud atque aliud. Cum enim egrotat, ualitudi-

nem

λέγομεν δὲ ἀνάγκη
 ὄντες, ἐπειδὴν πάσα
 γνῶσις καὶ προαίρεσις,
 ἀγαθὸς τινος ὀρέγεται
 τί ἐστιν οὗ λέγομεν τὸ
 πολιτικὸν ἐπιείδει, καὶ
 τί τὸ πάντων ἀμειν-
 οτάτων τῶν πρακτικῶν ἀγα-
 θῶν. ὄνοματι μὲν οὖν
 χαρῶν ὑπὸ τῶν πλεί-
 ονων ὁμολογεῖται. τὸν
 γὰρ οὐδαιμονίαν καὶ οἱ
 πολλοί, καὶ οἱ χαρίων-
 τες λέγουσι. τὸ δὲ οὐδαι-
 μονίαν τὸ οὐδαιμονίαν τῶν
 ὑπολαβαίνουσι τῶν
 οὐδαιμονίαν. περὶ δὲ
 τῆς οὐδαιμονίας τίς ἐ-
 στί ἀμφισβητοῦσι. καὶ
 ἔχουσιν οἱ πολλοὶ τοῖς
 σοφοῖς ἀποδιδόσκειν. οἱ
 μὲν γὰρ, τῶν εὐαγγέλων
 τι καὶ φανερῶν, οἷον
 ἡδονῆς, ἡ πλούτου, ἡ τι-
 μῆς. ἄλλοι δὲ ἄλλο. πολλοὶ
 λέγουσι δὲ καὶ οὐδαιμονίαν
 εἶναι. νοσήσας μὲν γὰρ ὑ-
 γίαν

χείων' πονόμονος ἢ πλὴ
 του' σωμαλοτες ἢ ἐαν-
 τοις ἀγνοίαν, τὴς μέγα
 τι καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς λέ-
 γοντας θαυμάζουσιν. ἐ-
 νιοὶ δὲ ἴδοντο παρὰ τὰ
 πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ,
 ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι,
 ὃ καὶ τοῖς δευτέροις αἰ-
 τίων ἐστὶ τὸ εἶναι ἀγα-
 θά. ἀπάσας μὲν οὐκ ἐξ-
 τάξεν τὰς δόξας, μα-
 ταιότ' ὀφρονίσως ἐστὶν. ἰ-
 πανὲρ ἢ τὰς μάλιστ' ἐ-
 πιπολαξέσθαι, ἢ δουού-
 σαι ἔχειν τινα λόγον.
 μὴ λησθαι δὲ ἡμᾶς,
 ὅτι διαφορῶσιν οἱ ἀπὸ
 τῶν ἀρχῶν λόγοι, καὶ
 οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. σὺ γὰρ
 καὶ Πλάτων ἠπόρει τοῦ-
 το καὶ ἐβίβηται, πότ' ὀφρον
 ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ἢ ἐπὶ
 τὰς ἀρχάς ἐστὶν ἢ ὁ δόξ.
 ὡσὺρ ἐν τῷ σταδίῳ ἀ-
 πό τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ
 τὸ πῶρας, ἢ ἀν' ἀπ' αὐτῶν.

ἀφ'

nem ponit: cum pauper
 est, diuitias: qui autem si-
 bi conscij sunt suae igno-
 rationis, eos admiratur
 qui magnū aliquid, et quā
 eorum vires superet, di-
 cunt. quidā uerò pr. et ex
 hæc cōplura bona, aliud
 quoddā esse per se, quod
 causa sit cur hæc bona
 sint omnia. Et omnes qui
 dem exquirere sentētias,
 fortè superuacaneū sit: sa-
 tis fuerit eas exquirere po-
 tissimū q̄ eminent, quæq̄
 aliqua ratiōe niti uidean-
 tur. Hoc aut nos ne la-
 teat, interesse inter rati-
 ones à principijs profici-
 scentes, & eas quæ ad
 principia ferūt. Rectè. n.
 hoc quoq; querebat Pla-
 to, utrū à principijs, an
 ad principia procedendū
 esset: uelut in curriculo,
 à præmia proponentibus
 ad calcem, an contrā.

4 5

In

Inchoandum est enim à
reb. nobis notis, quarum
duo genera sunt: alia e-
nim nobis, omnino alia.

Ac à nobis quidem fortè
cognitis exordiendū est.

Quocirca de honestis et
iustis, & uno nomine ci-
vilib. quod satis sit audi-
turus, is sit oportet bene
moribus institutus. Prin-
cipium enim est rem ef-
fe. quod si sit, satis perspi-
cium, quamobrem sit, ni-
hil opus erit. Homo au-
tem huiusmodi aut iam
tenet principia, aut facile
percipiat. Cui autem hor-
rum neutrum inest, au-
diat Hesiodi carmina:

Optimus est, sese qui no-
uit cuncta magistro:

Speclans quæ post, quæ
semper prodesse va-
lebunt:

Ille etiam bonus est, audit
qui recta monent em.

At

ἀριστερόν μὲν γὰρ ἀπὸ
τῶν γνωρίμων· ταῦτα
δὲ διττῶς. τὰ μὲν γὰρ
ἡμῖν, τὰ δ' ἄλλως. ἴσως
αὖτ' ἡμῖν γε ἀριστερόν ἀ-
πὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων.
διὸ δὲ τοῖς ἔθεσιν ἤχ-
θαι ἡλιθίως τὸν πρῶτον ἡλι-
θῶν ἡλικίαν, καὶ
ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀ-
νοουσόμορον ἡλικίαν. ἀρ-
χὴ γὰρ τὸ ὅτι· ἡλικίαν ἐς
τοῦτο φαίνεται ἀρμόδι-
ως, οὐδὲν προσδέσσει
τοῦ διότι. ὁ δὲ τοιοῦτος
ἢ ἔχει, ἢ λάβοι αὐτὸν ἀρ-
χὴς ῥαδίως· ὡς δὲ μη-
δέτερον ὑπάρχει τῶν
τῶν ἀνοουστῶν τῶν ἡ-
λικίαν·

Οὗτος μὲν πανάριστος,
ὃς αὐτὸς πάντ' ἀνοουστῶς
φρασεόμενος τὰ ἑκά-
στα ἡλικίαν ἐς τέλος ἡμῶν
ἀμένω·

Εὐθλὸς δ' αὖτ' ἡλικίαν ὅς
αὐτὸν ἐπόντι ἡλικίαν·

Os

Ὅς δὲ ἡ μὴτ' αὐτὸς νο-
 ἔη, μὴτ' ἄλλω ἀνδρῶν
 Ἐρ θυμῷ βιάσθηται, ὅδ'
 αὐτ' ἀχρηστος ἀνὴρ.

Ἡμεῖς ἢ λέγωμεν ὁ-
 θεν παρεξέβημον. τὸ
 γὰρ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐν σὺ-
 λλαμονίᾳ οὐκ ἀλόγως
 εἶναι αἰσιν ἐκ τῶν βίων
 ἠπολαμβάνειν. οἱ μὲν
 πολλοὶ καὶ φορτικώτα-
 τοι, τὸ ἐν ἡδονῇ. διὰ
 καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι
 τὸν ἀπολαυστικόν. τρεῖς
 γὰρ εἰσι μέγιστα οἱ προέ-
 χοντες, ὅ, τε νῦν εἰρη-
 μόνος, καὶ ὁ πολιτικός,
 καὶ τρίτος ὁ θεωρητι-
 κός. οἱ μὲν οὐκ πολλοὶ
 πάντεσσι ἀνδραποδιώ-
 δεις φαίνονται, βοση-
 μάτων βίον προκίρῃ με-
 νοῖ. τυχεαῖοι δὲ λό-
 γως διὰ τὸ πολλοὺς τῶν
 ἐν ταῖς ἐξουσίαις ὁμοιο-
 παθεῖν Σαρδαναπέδω.
 οἱ δὲ χαίροντες καὶ πρά-
 κτιμοί,

At cui consilium desit, nō
 uult q; monendo
 Auscultare alij, demum
 uir inutilis est is.

Nos autē eō sermonis
 unde sumus egressi, reuer-
 tamur. Bonū enim et bea-
 titudinē non sine ratione
 ex uiuendi generibus ui-
 dentur conijcere: uulgus
 qdem & homines ineptis-
 simi uoluptatem: ideo ui-
 tam maximē uoluptariā
 adamant. Tria enim uite
 sunt genera quæ maximē
 excellunt: hoc quod mo-
 dō diximus, ciuile, & ter-
 tium quod in contempla-
 tione consistit. Ac multi-
 tudo, mancipiorum per-
 similis, pecudum uitā se-
 qui uidetur: & ratione
 hac nititur, quod complu-
 res potestate præditi
 perinde ac Sardanapalus
 affecti sum. politi uerō
 & qui in actione uersan-
 tur,

tur, honorem. Ciuilis
 enim uita, is ferè finis:
 atqui leuius id est, quàm
 quod querimus. Esse e-
 nim potius in colemibus
 uidetur, quàm in eo qui
 colitur. Bonum autem,
 proprium quid esse uas-
 tucinamur, quodq; uix
 possit eripi. Iam uerò
 honorem persequi ui-
 dentur, ut persuadeant
 se probos esse: itaque
 affici honore à pruden-
 tibus querunt, & à qui-
 bus nascuntur, & uirtu-
 tis ergò. Perspicuum
 est igitur, horum qui-
 dem sententia, uirtu-
 tem esse meliorem, quam
 fortè potius finem ui-
 tae ciuilis quis existima-
 rit: quanquam ea quo-
 que minus perfecta ui-
 detur. Nam etiam si
 exi potest, ut qui uirtu-
 te sit praeditus, dormiat,
 aut

η̄τιμοί, τιμῶν. τὸν γὰρ
 πολιτικοῦ βίου χεδὸν
 τοῦτο τὸ τέλος φαί-
 νεται δὲ ἐπιπολαϊότε-
 ρον εἶναι τοῦ ζητούμε-
 νου. ὁμοίως γὰρ ἐν τοῖς
 τιμῶσι μάλλον εἶναι ἢ
 ἐν τῷ τιμωμένῳ τὰ γὰρ
 θεῶν ἰσοπέδιοι τιμῶν δι-
 σαφείστερον εἶναι μά-
 τονόμεθα. ἐτι δὲ εἰσι-
 νασὶ τῶν τιμῶν διώσ-
 κειν, ἵνα πιστεύσωσιν ἐπὶ
 αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι.
 ζητοῦσι γοῶν ὑπὸ τῶν
 φρονίμων τιμᾶσαι, καὶ
 παρ' οἷς γινώσκονται,
 καὶ ἐπ' ἀρετῇ. δῆλον
 οὖν ὅτι κατὰ γε τῶν
 ἡ ἀρετῆ λεγέτω. τὰ
 χα δὲ καὶ μάλλον αὐ-
 τὸς τέλος τῆ πολιτικοῦ
 βίου ταύτην ὑπολάβει.
 φαίνεται δὲ ἀτελεστέ-
 ρα καὶ αὐτῇ. ὁμοίως γὰρ
 ἐν δὲ χεῖρα καὶ λαβόν-
 δειρὸν ἔχοντα τὴν ἀρετῆν,
 ἢ ᾱ

ἢ ἀπαιτεῖν διὰ βίου ·
 καὶ πρὸς τούτοις λιανο-
 παθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ
 μέγιστα. τὸν ἵ οὕτω ζῶν-
 τα οὐδεὶς αὐτὸν σὺδαιμο-
 νίσειεν, εἰ μὴ θέσιν δια-
 φυλάττω. καὶ πρὸς
 μὲν τούτων ἄλλοις. ἰνα-
 νὼς γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἐγ-
 κυκλίοις εἴρηται πρὸς
 αὐτῶν. τρίτος δὲ ἐστὶν
 ὁ θεωρητικὸς, ὑπὸς οὗ
 τὴν ἐπίσκεψιν ἐν τοῖς
 ἱπομένοις ποιησόμεθα.
 ὁ ἵ ψυματιστὴς, βίαιός
 τίς ἐστι, καὶ ὁ πλεῖστος ἀν-
 λογὸν ὅτι ἐτὸ ζυτῶμενον
 ἀγαθόν. ψυσιμον γὰρ,
 καὶ ἀκτου χάρι. διὰ
 μᾶλλον τὰ πρότερον
 λεχθέντα, τέλη τις αὐτὸν
 ὑπολάβοι. δι' αὐτὰ γὰρ
 ἀγαπᾶται, φαίνεται
 δ' ὅτι ἐκείνα· καὶ τοι
 πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ
 καταβεβλήνται, ταῦτα
 μὲν οὖν ἀφείδω.

Τὸ ἵ

aut in uita nihil agat: &
 præterea maximis in ma-
 lis miserijsq; uersetur:
 eum autem qui sic uiuat,
 beatum, nisi propositi
 defensor, nemo dixerit.
 Atque de his quidem sa-
 tis. abunde enim de ijs di-
 ximus in Encyclijs. Ter-
 tium genus est, quod in
 contemplando cernitur,
 quod deinceps conside-
 rabimus. Vita uerò que
 stiuosa, uiolenta est: &
 constat diuitias non esse
 id bonum quod quæri-
 mus: quoniam sunt in u-
 tilium numero, & aliorū
 causa expetuntur. Qua-
 propter ea potius que
 supra dicta sunt, quæ pro-
 pter se amantur, ultima
 quissiam censuerit. Nec
 tamen illa uidemur, quā
 quam multæ ad hæc ra-
 tiones allatæ sunt. Ac
 hæc quidem omittamur.

Vni-

Vniuersum autē for-
 tassis considerare est me-
 lius, quoq; modo dicatur
 exquirere. Quæ nobis
 & si per ardua existit
 questio, quod nobis ami-
 ci ideas induxerint, ta-
 men fortassis præstat ac
 opus est ueritatis retinen-
 de causa, sua etiam tol-
 lere, philosophos præfer-
 tim. Etsi enim utrique
 chari sunt, pium est plu-
 ris æstimare ueritatem.
 Qui hanc sententiam in-
 uexerunt, non faciebant
 ideas eorum in quib. pri-
 us posteriusq; dixissent:
 itaq; ne numeris quidem
 ideam fabricabantur. At
 bonum & in substantia
 dicitur, & in qualitate,
 & in ijs quæ ad aliquid
 referuntur: quodque
 per seipsum est, & sub-
 stantia, ijs est quæ ad
 aliquid referuntur, na-
 tura

Τὸ δὲ καθόλου, βέλ-
 τιον ἴσως ἐπισιπέψασθαι
 καὶ διαπερῆσαι πῶς λέ-
 γεται, καὶ πῶς προσαι-
 τοῦς τῆς τοιαύτης γινώ-
 μόνος ζητήσεως, διὰ τὸ
 φίλους ἀνδρας εἰσαγα-
 γῆν τὰ ἔδν. Λόξεαι δὲ
 αὐτῶς βέλτιον εἶναι,
 καὶ δὲν ἐπὶ σωτηρίᾳ
 γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ
 οἰεῖα ἀναγῆν, ἄλλας
 τε καὶ φιλοσόφους ὄν-
 τας. ἀμφὸν γὰρ ὄντοι
 φίλοι, ὅσιον προτιμᾶν
 τὸν ἀλήθειαν. οἱ δὲ λο-
 κίσαντες τὸν λόγον
 πάντων, οὐκ ἐποίησαν
 δέας ἐν τοῖς τὸ πρότε-
 ρον καὶ τὸ ὑσώρον ἐλε-
 γον. διότι οὐκ ἔστι τῶν ἀγα-
 θῶν ἰδέαν κατεσκευά-
 ζον. τὸ δὲ ἀγαθὸν λέγε-
 ται καὶ ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ
 ἐν τῷ ποῖῳ, καὶ ἐν τῷ
 πρὸς τι. τὸ δὲ καὶ αὐτὸ
 καὶ ἡ οὐσία πρὸς ὅσον τῆ
 φύσει

φύσει, τῶ πρὸς τι. παρὰ
 φύσιν γὰρ τῶτ' εἶσι, καὶ
 συμβεβηότι τοῦ ὄν-
 τος, ὡς τ' οὐκ αὐτὸ εἶναι ἰοι-
 νή τις ἐπὶ τούτων ἰδέα
 ἔστι, ἐπεὶ τὰ ἀγαθὸν ἰσα-
 χῶς λέγεται τῶ ὄντι.
 καὶ γὰρ ἐν τῶ τί λέγε-
 ται, οἷον ὁ θεός, καὶ ὁ
 νοῦς, καὶ ἐν τῶ ποσῶ, αἰ-
 αρεται, καὶ ἐν τῶ ποσῶ
 τὸ μέτριον, καὶ ἐν τῶ
 πρὸς τι, τὸ χρησιμὸν, καὶ
 ἐν χρόνῳ καιρὸς, καὶ ἐν
 τόπῳ, διαίτα, καὶ ἕτε-
 ρα τοιαῦτα. Ἰσχυρὸς ὡς
 οὐκ αὐτὸ εἶναι ἰοινοῦν τι κα-
 θόλου καὶ ὄν. οὐ γὰρ αὐ-
 ἐλέγετο ἐν πάσαις ταῖς
 κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν
 μιᾷ μόνῃ. ἔτι δὲ, ἐπεὶ
 τῶν κατὰ μίαν ἰδέαν
 μία καὶ ἐπιστήμη, καὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
 ἓν μία τις ἐπιστήμη.
 νῦν δ' εἰς πολλὰ καὶ κατὰ
 τῶν ἑκείνου μίαν κατηγο-
 ρίαν,

tura prior. Propagini e-
 nim hoc simile est, essen-
 tiaq; accidenti. Non igitur
 fuerit in ijs idea com-
 munis. Præterea cum bo-
 nū æque pateat ac id quod
 est (dicitur enim in sub-
 stantia, ut deus, & mens:
 & in qualitate, uirtutes:
 & in quantitate, medio-
 cre: & in ijs quæ ad ali-
 quid referuntur, utile: &
 in tempore, oportunitas:
 & in loco, diæta: quæq;
 talia sunt) perspicuū est
 cōmune aliquod uniuersum
 & unū esse nō posse.
 Neq; enim in categoriis
 omnibus, sed in una
 solū diceretur. Iam uerò,
 cum eorum quæ uni ideæ
 attributa sunt, una quoq;
 sciencia est, esset etiam
 bonorum omnium scien-
 tia una. Nunc uerò plu-
 res sunt etiam eorum
 quæ sub unam categoriam

appetit

quæ uni ideæ
 attributa sunt
 una quoq;
 sciencia est

rim subiecta sunt: ut occa-
 sionis, in bello quidem
 res militaris: in morbo,
 medicina. Et mediocri-
 tatis, in cibo, medicina:
 in laboribus, gymnasti-
 ce. Sed querat aliquis,
 quid tandem sibi uelint,
 cum ipsum quicq; dicunt.
 si quidem in ipsum homi-
 nem et in hominem una
 eademq; ualet hominis
 definitio. Neque enim
 quâ homo, aliquid in-
 terest. Quod si ita est,
 nec quâ bonum sit.
 nec uerò quia æternum
 est, magis bonum: si qui-
 dem nec diuturnum albi-
 us est quàm quod unum
 diem durat. Ac mi-
 hi probabilius de eo di-
 xisse Pythagorei uiden-
 tur, qui unum in bono-
 rum serie ponunt, quos
 et Speusippus imita-
 ri uidetur. Sed de his
 quidem

είαν, οἷον λαιροῦ, ἐν πο-
 λέμῳ μὲν, στρατηγική.
 ἐν νόσῳ δὲ, ἰατρική. καὶ
 τῷ μετέπειτα, ἐν τροφῇ μὲν,
 ἰατρική· ἐν νόμοις δὲ,
 γυμναστική. ἀπορήσειε
 δ' αὖ τις τί ποτέ καὶ
 βούλονται λέγειν αὐτοῦ
 παρὰ· εἰπὼν ἐν τε αὐ-
 τοανθρώπῳ καὶ ἀνθρώ-
 πῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λό-
 γος ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου.
 ἢ γὰρ ἀνθρώπος, ἐν δὲ
 διόισουσιν. εἰ δ' αὖτως,
 οὐδ' ἢ ἀγαθόν. ἀλλὰ
 μὲν δὲ τὸ αἰδιον εἶναι,
 μᾶλλον ἀγαθόν ἐστίν,
 εἰπὼν μηδὲ λυσιτε-
 ρον τὸ πολυχρόνιον τοῦ
 ἐφημέρου. πιθανότατον
 δ' εἶναι αὖτις οἱ ὑπαγού-
 ροι λέγειν περὶ αὐτῶν,
 τιθέντες ἐν τῆ τῶν ἀγα-
 θῶν συστοιχίᾳ τὸ ἐν. οἷς
 δὲ καὶ Σπύσιππος ἐ-
 παρολθῆσαι δοκῶν.
 ἀλλὰ περὶ μὲν αὐτῶν τῶν

τῶν, ἄλλος ἔστω λόγος.
 τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμ-
 φισδιήγησις τις ὑποφαί-
 νεται, διὰ τὸ μὴ περὶ
 πάντος ἀγαθῶν τοὺς λό-
 γους εἰρηῆσθαι. λέγεσθαι
 δὲ καὶ ἕν ἕδος τὰ κατὰ
 αὐτὰ διωλιόμενα καὶ
 ἀγαπώμενα. τὰ ἧ ποιη-
 τικὰ τέττωρ, ἢ φυλακτι-
 κὰ πῶρ, ἢ τῶν ἐναντίων
 κωλυτικὰ, διὰ ταῦτα
 λέγεσθαι, καὶ τρόπον
 ἄλλο. διὸ δὲ ἔρ ὅτι δι-
 τῶς λέγοιτ' αὐτὰ κατὰ
 καὶ τὰ μὲν κατὰ αὐτὰ,
 θεάτορα δὲ διὰ ταῦτα.
 χωρίζαντες οὐκ ἀπὸ
 τῶν ὠφελίμων τὰ κατὰ
 αὐτὰ, σπεύδόμεθα εἰ λέ-
 γεται κατὰ μίαν ιδέαν,
 κατὰ αὐτὰ δὲ ποῖα θείη-
 τισ αὐτῶν, ἢ ὅσα καὶ μονού-
 μονα διώλίσται. οἷον τὸ
 φρονεῖν, καὶ ὄραϊν, καὶ
 ἰδοναί τινες, καὶ τιμαί.
 ταῦτα γὰρ, εἰ καὶ δὲ ἄλ-
 λῶ

quidem alius esto dicen-
 di locus. In ijs aut̄ que
 dicta sunt, controuersia
 suboritur, quòd non de
 omni bono uerba fiant;
 sed dicantur una specie,
 que per se queruntur &
 amantur. cōficiencia ue-
 rò horum, aut aliquo mo-
 do tuentia, aut etiam con-
 trariorum prohibentia,
 propter ea, alioq; mo-
 do dicantur. Ergo ap-
 paret, bifariam bona di-
 ci, alia per se, alia pro-
 pter illa. Separatis igitur
 ab utilibus ijs que
 per se sunt, an uni idea
 attribuantur, considere-
 mus. Que autem per se
 quis ponat? an que so-
 la seiuncta queruntur?
 ut sapere, ut uidere?
 ut sunt nonnullæ uo-
 luptates, ut honores.

Etsi enim hæc ipsa
 propter aliquid ali-
 ud se-

ud sequimur, tamen ea
 per se bona, licet cuius
 ponere: aut nihil aliud
 præter ideam. Ita super
 uacanea species futura
 est. Sin autem hæc quo-
 que sunt per se, necesse
 erit boni definitionem in
 ijs omnibus eandem de-
 clarari, ut in niue, & ce-
 rusa, candoris. Atqui ho-
 noris, prudentiæ, uolu-
 ptatis, diuersæ sunt ac
 differunt definitiones, ea
 quâ bona sunt. Non est
 igitur uni idæ cõmune
 bonũ aliquod attributũ.
 Sed quomodo dicuntur?
 Non enim similia uiden-
 tur homonymis fortuito
 an quia ab uno sint? aut
 ad unum omnia conferũ
 tur? an potius proportio-
 ne? Ut enim in corpore
 aspectus, est mens in ani-
 mo, aliudquæ in alio.
 Sed hæc quidem fortas-
 sis

λότι διώνουον, ὁμοί-
 τῶν καὶ αὐτὰ ἀγαθῶν
 εἶναι αὐτῶν ἢ οὐκ ἄλλο
 ἔστιν, πλεονῆς τῆς ιδέας.
 ὡς μάταιον εἶναι τὸ
 εἶδος, εἰ ἢ καὶ ταῦτά ἐστι
 τῶν καὶ αὐτὰ, τὸν τὰ
 γὰρ λόγον ἐν ἀπασι
 αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἐμ-
 φαίνεσθαι δεῖσθαι, καὶ ἐκ
 πρὸς ἐν χιόνι καὶ ψυ-
 μωθῶν τὸν τῆς λευκότη-
 τος τιμῆς ἢ καὶ φρονή-
 σεως, καὶ ἰδουῦς, ἔτεροι
 καὶ διαφ' ἑσῶντες ἐπι-
 γοι ταύτη ἢ ἀγαθῶν, οὐκ
 ἐστὶν ἀρὰ τὸ ἀγαθὸν ἰσο-
 νόητι καὶ τὰ μίαν ἰδέαν.
 ἀλλὰ πῶς δὴ λέγεται ὅ-
 γαρ εἶναι τοῖς γε ἀπὸ τοῦ
 χυθόμενον μοῖς ἀλλ' ἀρὰ
 γε τῶ ἀφ' ἐνὸς εἶναι, ἢ
 πρὸς ἐν ἀπαντα σωμα-
 τῶν, ἢ μάλλον καὶ ἀν-
 λογίαν, ὡς γὰρ ἐν σώματι
 τὸ ὅψις ἐν ψυχῇ πᾶς, καὶ
 ἄλλο δὴ ἐν ἄλλο, ἀλλ' ἰσ-
 οῦς

εως ταῦτα μὲν ἀφε-
 τέρον τὸ νῦν. ἐξακριβῶν
 γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν, ἄλλως
 αὐτὴν φιλοσοφίας οὐκ ἔ-
 τέρου. ὁμοίως ἢ καὶ πε-
 εἰ τῆς ιδέας· εἰ γὰρ καὶ
 ἐστὶν οὐ τι τὸ κοινὸν κα-
 τηγορῶμενον ἀγαθόν, ἢ
 χωριστόν τι αὐτὸ καθ' αὐ-
 τὸ, δηλονότι ὡς ἐν αὐτῷ
 περὶ τὸν, ὃν ἡμεῖς αὐ-
 θρώπων. νῦν δὲ τοιούτων
 τι ζητᾶται. τάχα δὲ τῷ
 λόγον αὐτὸν βέλτιον εἶναι
 γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ
 ἡμεῖς καὶ περὶ τῶν
 ἀγαθῶν. οἷον γὰρ παρὰ
 δειγμα τούτων ἔχοντες
 μᾶλλον εἰσόμεθα καὶ τὰ
 ἡμεῖς ἀγαθὰ. καὶ εἰ δὲ
 μὲν, ἐπιτυξόμεθα αὐ-
 τῶν. πιθανότητά μὲν
 οὐδ' ἔχει τινὰ ὁ λόγος·
 εἴη δὲ τὰς ἐπιτή-
 μαις διαφωνεῖν. πᾶσαι
 γὰρ ἀγαθῶν τινος ἐπι-
 μνησιν, καὶ τὸ οὐδέ τις

sis nunc omittenda sunt,
 quia de ijs accuratè di-
 sputare, alijs philoso-
 phie magis proprium
 fuerit: itemquæ de idea.
 Etenim si quodunum est
 bonum quod communi-
 ter dicatur, aut seiun-
 ctum ipsum per se, con-
 stat id nec agi ab homi-
 ne posse, nec parari.
 Nunc uerò tale aliquid
 queritur. Sed fortè cui-
 piam uideatur conduci-
 bilior esse eius cognitio
 ad bona quæ parari
 agi possunt. Nam ipsum
 quasi exemplar habena-
 tes, facilius quæ nobis bo-
 na sunt, intelligemus: et
 si intelligemus, ea con-
 sequemur. Atque hæc
 quandam probabilitatem
 habet oratio, sed
 scientijs repugnare ui-
 detur. Nam bonum quod
 dam omnes expetentes,

requirentesq; quod deest, eius cognitionem prætermittunt. Atqui non est consentaneum, omnes artifices tantum ignorare, nec quærere adiumentum. Dubium etiam est, ecquid textor aut faber ad artem suam utilitatis capturus sit, si ipsum bonum intelligat? aut quo modo peritior medicus, dux ut sit futurus, ideam ipsam contemplatus? Videtur enim medicus hoc modo non spectare ualitudinem, sed hominis, aut fortè potius cuiuspiam. Medetur enim singulis. Atque de his quidem hætenus.

7 Redeamus autem ad bonum, de quo quæritur, quid nam sit. Nam uidetur aliud in alia esse actione et arte.

ἐπιζητῆσαι, παραλείπονσι τὸν γνώσιν αὐτῶν. καὶ τοὶ βοήθημα τῆς κατὰ τὸν ἄπαντας τῶν τεχνῶν ἀγνοῶν, καὶ μὴ ἐπιζητῶν, ἐν εὐλόγῳ. ἀποροῦν ἢ καὶ τί ὠφελουθῆσται ὑφάρτης ἢ τέκτωνος πρὸς τὸν αὐτῶν τέχνην, εἰδὼς αὐτὸ τὸ ἀγαθόν. ἢ πῶς ἰατρικῶς ἴσως ἢ στρατηγικῶς ἴσως, ὁ δὲ τὸν ἰδέαν αὐτῶν τῶν θεμελιῶν. φαίνεται μὴ γὰρ ἔξ τῆν ὑγίαιαν ἕως ἐπιστοπῆν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ τὸν ἀνθρώπου μάλιστα δ' ἴσως τὸν τῶν δεικνύων ἑκάστου γὰρ ἰατρῶν. καὶ πρὸς μὲν τούτων, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρηδοῦ.

Πάλιν δ' ἐπανέλθω μὴ ἐπὶ τὸ βουτούμου ἀγαθόν, τί ποτ' αὐτῶν φαίνεται μὴ γὰρ ἄλλο ἢ ἄλλη πράξις καὶ τέχνη.

χη· ἄλλο γὰρ οὐκ ἵαται
 ἢ καὶ στρατηγικῆ, καὶ
 ταῖς λοιπαῖς ὁμοίως. τί
 οὐκ ἐνάσθη τὰ γυμναστικά, ἢ
 ἢ χέειν τὰ λοιπὰ πρῶτ
 τε/αι. τὸ δ' οὐκ ἵαται
 ἢ μὲν ὑγίεια. οὐ στρατη
 γικῆ ἢ, νίκη· οὐκ οἶνο δο
 μιῆ ἢ, οἰκίᾳ· οὐκ ἄλλω ἢ,
 ἄλλο· οὐκ ἀπάσῃ ἢ πρῶτα
 καὶ προαιρέσει, τὸ τέλος.
 τούτου γὰρ οὐκ ἔστι τὰ
 λοιπὰ πρῶτα/σαι παρὰ
 τες, ὡς τ' ἐστὶ τῶν πρῶ
 τῶν ἀπάντων ἐστὶ τέ
 λος, τὸ δ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ πρῶ
 τῶν ἀγαθῶν· εἰ ἢ πλείω,
 ταῦτα· μετὰ βίων δὲ
 ὁ λόγος εἰς τὸ αὐτὸ ἀφί
 κται. τὸ δ' ἐστὶ μᾶλ
 λον διασαφῆσαι πε
 ρατέον. ἐπεὶ δὲ πλείω
 φαίνεται τὰ τέλη, τού
 των δ' αἰετούμεθα τι
 να δι' ἐτόρα· οἷον πλῆ
 των, αὐλοῦς, λιχὲ ὄλιος
 τὰ ὄργανα. ἄλλοι ὡς

ἢ

te. Quoniam aliud est
 in medicina, aliud in re
 militari, eodemq; modo
 ceteris. Quid est igitur
 cuique bonum? an cuius
 causa reliqua sunt? Hoc
 in medicina valetudo
 est, in re militari victo
 ria, in architectura do
 mus, aliudq; in alia: in
 omniq; actione & con
 silio finis: eius enim cau
 sa omnes agunt reliqua.
 Quocirca si aliquis est
 finis rerum agendarum
 omniū, sit id bonū quod
 agendum est: sin plures,
 hi. itaq; digrediendo eo
 dem peruenit oratio. Id
 uerò iam ut apertius ex
 plicetur, conandum.
 Quoniam autem plures
 fines existunt, quorum
 nonnullos propter alios
 expetimus, ut diuiti
 as, tibias, & omnino
 instrumenta: perspicuū
 b s est.

est, non esse omnia perfecta. Quod autem optimum est, perfectum apparet. Si ergo aliquid unicum perfectum est, id fuerit quod queritur: si plura, eorum absolutissimum. Atqui quod per se exquiritur, id dicimus eo quod propter aliud, perfectius: & quod nunquam propter aliud expetitur, ijs quæ per se & propter hoc expetuntur. Id igitur omnino perfectum est, quod propter se semper, nunquã propter aliud expetendum est. qualis felicitas uidetur maximè. Nam & propter se eam semper, & nunquam propter aliud optamus. At honorem, & uoluptatem, & intelligentiam, & omnem uirtutè per se optamus: quandoquidè nihilo inde proueniente, eorum

ἐν ἑστὶ πάντα τέλη. τὸ δ' ἀριστον, τέλειόν τι φαίνεται, ὡς εἰ μὴ ἐπιφύεον τι μόνον τέλειον, τὸ τ' αὖ ἐστὶ τὸ ζητούμενον. εἰ ἢ πλείον, τὸ τελειότερον ἢ λέγεται τὸ καθ' αὐτὸ διωκόμενον τῷ διέπρασσον. καὶ τὸ μηδέποτε δι' ἄλλο αἰετῶν τῶν καθ' αὐτὰ καὶ διὰ τῶν αἰετῶν καὶ ἀπλῶς διὰ τέλειον τὸ καθ' αὐτὸ αἰετὸν αἰεὶ, καὶ μηδέποτε δι' ἄλλο. τοῖσδε δὲ ἢ σὺ δαιμονία μάστις εἶναι δοκῶ. ταύτην γὰρ αἰετούμεθα αἰεὶ δι' αὐτὴν, καὶ οὐδέποτε δι' ἄλλο. τιμὴν δὲ, καὶ ἠδονὴν, καὶ νοῦν, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰετούμεθα μὲν καὶ δι' αὐτὰ, μηδεὶνος γὰρ ἀποβάλλοντος, ἐλοίμεθα ἅρ

singula

ἕνατον αὐτῶν. αἰετού-
 μεθε δὲ καὶ τῆς σὺδαι-
 μονίας χάρις, διὰ τοῦ-
 των ὑπολαμβάνοντες
 σὺδαιμονίαν. τὴν δὲ
 σὺδαιμονίαν ἔδειξαι αἰ-
 ρῆται τοῦτων χάρις,
 ἢ ὅπως δὲ ἄλλο. φαί-
 νεται ἢ καὶ ἐν τῆς αὐ-
 ταρρείας τὸ αὐτὸ συμ-
 βαίνειν. τὸ γὰρ τέλειον
 ἀγαθόν, αὐταρξείαν καὶ
 ἀσφάλειαν. τὸ δὲ αὐταρξείας
 λέγεται, ἢ αὐτῶν μόνον
 τῶν βίου βιομονώτων,
 ἀλλὰ καὶ γονεῶσι, καὶ
 τέχνοις, καὶ γυναικί,
 καὶ ὅπως τοῖς φίλοις,
 καὶ πολιταῖς. ἐπεὶ δὲ
 φύσει πολιτικὸν ἄνθρω-
 πος. τῶτων δὲ ληψέος
 ὅρος τις. ἐπεὶ εἰνόντι
 γὰρ ἐπὶ τοῖς γονεῖς, καὶ
 τοῖς ἀπογόνους, καὶ
 τῶν φίλων τοῖς φίλους
 εἰς ἀπειροσὺν πρόσωπων.

que amicos, nunquam finis reperitur.

singula optaremus.
 sed beatitudinis etiam
 causa eadem expetimus,
 quod per ea speremus
 nos beatitudinem ade-
 pturos. At nemo bea-
 titudinem earum cau-
 sa, neque propter ali-
 ud omnino. Quod i-
 dem ex abundantia re-
 rum satis instructa ef-
 fici uidetur. Quod e-
 nim bonum perfectū est,
 satis instructum uidetur.

sufficiens
per se

Satis autem dicimus,
 non ipsi soli uitam soli-
 tariam agentī, sed pa-
 rentibus, liberis, con-
 iugi, & omnino ami-
 cis & ciuibus: quando-
 quidem homo natura ci-
 uilis est. Sed horum
 certē quidam terminus
 sumendus. Nam pro-
 gredienti ad parentes,
 & posteros, amico-

sed hoc iterum considerandum. Satis esse statui-
mus, quod solū sciūctum
uitam expetendam effi-
cit, & nihil requiretem:
qualem beatitudinem es-
se ducimus: & præterea
si cum cæteris non iun-
gatur, ante ponendā ma-
ximè: sin iungatur, per-
spicuum est cum minimo
bono pluris eam esse. bo-
norum enim exuperatio
est, id quod additur. At
quod maius bonum est,
id semper magis expeten-
dum est. Igitur apparet,
felicitem perfectū quid-
dam esse, & satis instru-
ctum, cum rerum agen-
darum sit extremum.

Sed fortasse beatitudinē
rem optimam appellari
constat. Ut uerò ma-
gis explanetur quid sit,
postulatur. Quod for-
tasse fiet, si hominis mu-
nus

ἀλλὰ τὸ τοῦ ἀγαθοῦ
ἐπισημῆσον. τὸ δ' αὖ-
ταρνες τίθετον, ὁ μόνον
μενον, αἰρετὸν παρὰ
τὸν βίον, καὶ μηδενὸς
οὐδεᾶ. τοιοῦτον ἢ τῆν
σὺν δαιμονίαν οἴομεθα
εἶναι· ἐτι δὲ πάντων
αἰρετωτάτῳ, μὴ συνα-
ειρημόνῳ. συναειρ-
εμόνῳ δὲ, διδόνῳ ὡς
αἰρετωτόραν μετὰ τῆ
ἐλαχίστην τῶν ἀγαθῶν.
ὑπόροχὴ γὰρ ἀγαθῶν γί-
νεται τὸ προστιθέμενον.
ἀγαθῶν δὲ τὸ μέγιστον, αἰ-
ρετώτορον αἰ. τέλειον
διὰ τι φαίνεται καὶ αὖ-
ταρνες ἢ σὺν δαιμονία
τῶν πραγμάτων ὅσα τέλος.
ἂν ἴσω; τῆν μὲν σὺν
δαιμονίαν τὸ αἰρετορλέ-
γειν, ὁμολογούμενον τι
φαίνεται ποθεῖται ἢ ἐ-
ναργεστόρον τι ἐστὶν ἐτι
λεχθῆναι. τάχα δὲ γέ-
νοιτ' αὐτὸ το, εἰ λεχθῆναι
τὸ

τὸ ἔργον τῶ ἀνθρώπῳ.
 ὡσαύτῃ γὰρ αὐλητῆ, καὶ
 ἀγαλματοποιῶ, καὶ παν
 τὶ τεχνίτῃ, καὶ ὅλως
 ὡρ ἔστιν ἔργον τι καὶ
 πρᾶξις, οὐ τῷ ἔργῳ δι-
 νᾶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ
 τὸ σῦ, οὐτῶ δέξασθαι αὐ
 καὶ ἀνθρώπῳ, εἰ πῶρ ἔ-
 στί τι ἔργον αὐτοῦ. πόρ
 τόρου δῦ, τέκτονος μὲν
 καὶ σφυτέως ἔστιν ἔργα
 τινὰ καὶ πρᾶξις. ἀνθρώ
 πῳ δὲ ὁδόν ἔστιν, ἀλλ᾽
 ἀργῶν πέφυκον ἢ λαθᾶ
 πόρ ὀφθαλμῶ, καὶ χει
 ρῶ, καὶ ποδῶ, καὶ ὅ-
 λως ἐνάσθῃ τῶν μερίων,
 φαίνεται τι ἔργον, οὐ-
 τῶ καὶ ἀνθρώπου παρ
 ῥὰ πάντα ταῦτα βέη
 τὶς αὐτῷ ἔργον τι. τί οὖν
 δὴ τοῦτ᾽ αὐτῷ εἴη ποτέ;
 τὸ μὲν γὰρ βίον, ἡσυχί-
 ᾶν εἶναι φαίνεται καὶ
 τοῖς φυτοῖς. ζητᾶται δὲ τὸ ἰδίον. ἀφορι-
 στέον ἄρα τὴν θετημένην καὶ αὐξήτιν ἡσυχίαν.

nus intelligatur. Vt e-
 nim tibicini & statua-
 rio, omnique artifice,
 & omnino quibus ali-
 quod opus est & actio,
 in opere uidetur bonum,
 & quod bene est, sic ho-
 mini, si quod eius opus
 esse uideatur. Ergo ne fa-
 bro sunt & sutori certa
 aliqua munera & actio-
 nes, homini nullæ sunt,
 sed natus est ad ocium?
 An non ut oculi, ma-
 nus, pedis, singularumq;
 partiū suum est munus:
 sic homini quoque præ-
 ter hæc omnia, opus ali-
 quod tribuetur? Quod
 nam erit illud? Videtur
 enim ei cum stirpibus
 uita communis esse. At
 propriū hominis quæri-
 tur. Vita igitur alens au-
 gensq; se mouenda est.

Hanc sequitur uita senti-
 tiens. At communis
 uidetur & equi, & bo-
 uis, & omnis animan-
 tis. Relinquitur ergo
 uita actiuosa animi ra-
 tionis participis. Hu-
 ius porro pars rationi
 paret, pars compos est
 rationis & cogitationis.
 Cum uero hæc quoque
 bifariam dicatur, ea po-
 nenda est que actione
 cernitur. Hanc enim
 dici uidetur aptius. quod
 si ita est, opus hominis
 sit necesse est animi actio
 rationi congrua, aut
 non absq; ratione. Idem
 autem genere huius &
 illius probi opus poni-
 mus, ut citharædi, &
 probi citharædi: quod
 omnino in omnib. ualet,
 addita ad opus uirtutis
 excellentia. Citharædi
 enim est, uti cithara: pro
 bi,

ἐπομένῃ ἢ αἰσθητικῆς
 αὐτῆς φαίνεται διὰ τοῦ
 αὐτῆς λογικῆς καὶ ἰσχυρῆς
 καὶ βδὶ, καὶ πάντῃ βίω.
 λείπεται δὲ πρᾶξις
 τῆς τῆς λόγου ἔχοντος.
 τῆς ἢ, τὸ μὲν, ὡς ἐπι-
 πηδῆς λόγου, τὸ δὲ ὡς ἐ-
 χου καὶ διανοούμενου.
 διττῶς ἢ καὶ ταύτης λε-
 γομένης, τὴν κατὰ οὐρανὸν
 γειαν θετέρον. ἡμεῖς τε-
 ρον γὰρ αὐτῆς ἀποφά-
 γεσθαι. εἰ δὲ ἐστὶν ὄργον
 ἀνθρώπου, ψυχῆς οὐραν-
 γεια κατὰ λόγον, ἢ μὴ
 αὐτοῦ λόγου. τὸ δὲ αὐτὸ
 φανερὸν ὄργον εἶναι τῆς
 γοίης τοῦ δε καὶ τοῦ δε
 αουδαίου ὡς ὁρ καὶ
 εἰσού, καὶ ἀποδαίου καὶ
 θαρῆς. καὶ ἀπλῶς διὰ
 τῆς ἐπιπάντων, προσ-
 τιθεμένης τῆς κατὰ ἐ-
 ρετήρ ὑπόρου ὡς πρὸς
 τὸ ἔργον. ἡμεῖς τε μὲν
 γὰρ, τὸ καὶ ἐξ ἑαυτῶν
 αἰσθη

βί, bene uti. Si uerò
 ita sit, hominis opus ui-
 tam quandam ponemus,
 quæ eadem animi est
 operatio, & actiones
 cum uirtute. Quæ
 boni uiri est, rectè ac
 præclare gerere. At
 sua quicque uirtute re-
 ctè absoluitur. Quod
 si ita est, hominis bo-
 num, animi actio est
 ex uirtute. Quod si
 plures uirtutes sint, o-
 ptimæ ac perfectissimæ,
 & præterea in uita
 perfecta. Vna enim
 hirundo non facit uer,
 nec dies unus: sic nec
 unus dies aut breue tem-
 pus efficit beatum ac
 felicem. Atque hoc
 quidem pacto bonum
 circumscriptum sit.
 Primum enim fortassis
 ducenda sunt prima li-
 neamenta, tum ad rem
 de-

δαίον δὲ, τὸ σὺν εἰ δ'
 οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τὸ
 θεμον ἔργον βολύ τι-
 να· ταύτην δὲ ψυ-
 χῆς ἐνδύγειαν καὶ πρᾶ-
 ξεις μετὰ λόγου. αὐτο-
 δαίς δ' ἀνδρὸς σὺ ταῦ-
 τα καὶ καλῶς. ἐναστον
 ἢ σὺ κατὰ τῆρ οἰκείαν
 ἀρετῆρ ἀποτελεῖται·
 εἰ δ' οὕτω, τὸ ἀνθρώ-
 πινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐ-
 νδύγεια γίνεται κατ'
 ἀρετῆν. εἰ δὲ πλεί-
 ουσ αἱ ἀρεταὶ, κατὰ
 τῆρ ἀρίστην καὶ τε-
 λειοτάτην· ἐτι δὲ ἐν
 βίῳ τελείῳ. μία γὰρ
 χειρὶ δὴρ ἕναρ οὐ ποιεῖ,
 οὐδὲ μία ἡμέρα. οὕτω
 δὲ ἐν δὲ μακάριον καὶ
 σὺ δαίμονα, μία ἡμέ-
 ρα, οὐδὲ ὀλίγος χρόνος.
 περὶ γε γράφω μὲν ἕρ
 τὸ ἀγαθὸν ταύτη.
 δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶ-
 σαι πρῶτον, εἰς ὅσον
 αἰα-

depingendam acceden-
dum. Videtur autem cu-
iusuis esse, producere ac
distinctius explicare ea
quorum sit prima descri-
ptio recta, ac talia tem-
pus inuenire & bene iu-
uare. unde et artium am-
plificationes extiterunt.
Cuiusuis enim est id qd'
deest, addere. Atq; etiam
meminisse debemus qd'
supra dictū est, subtilita-
tem non pariter queren-
dam esse in omnibus, ue-
rum in singulis pro re
subiecta: atque eatenus,
quoad doctrina cōgruū
est. Nā & faber & geo-
metra dissimiliter rectū
angulum inuestigant: ille
enim quatenus est ad o-
pus utilis: hic quoniam
spectator est ueritatis,
quidnam sit, aut qualis.
Eodemque modo & in
ceteris faciendum est,

ne

ἀναρχήφωρ. Δίξας δ'
αὐ πάντες εἶναι προαρχ-
γῆρ καὶ διαφθρῶσαι τὰ
καλῶς ἔχοντα τῆ περὶ
ρχαφῆ, καὶ ὁ χρόνος τῶν
τοιούτων ἀρχῆς, ἢ σὺν
ὄργος ἀγαθὸς εἶναι. ὁ-
θον καὶ τῶν τεχνῶν γε-
γόνασιν ἐπιδόσεις. Παν-
τὸς γὰρ, προσδέναι τὸ
ἐλλείπον μεμνήσθαι διὰ
καὶ τῶν προσημοῦν
ρχῆ, καὶ τὴν ἀνελευ-
μὴ ὁμοίως ἐν ἀπασιν ἐ-
πιστητῶν, ἀλλ' οὐ ἐν ἀστοῖς
κατὰ τὴν ὑποκειμένην
ὑλῆν καὶ ἐπὶ τοσούτων
ἐφ' ὅσον οἰεῖται τῆ μεθ' ὅ-
δω, καὶ γὰρ τῆντων καὶ
γεωμέτρως διαφθρῶν
τως ἐπιστητῶν τὴν ὄρ-
θῆν, ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ἑσὸν
ρησίμη πρὸς τὸ ἐργον·
ὁ ἢ τί ἐστίν, ἢ ποιῶν τῆ. ὅ-
ατῆς γὰρ τὰ ληθῆς τῶν
αὐτῶν διὰ τῶν καὶ ἐν
τοῖς ἀλλοῖς ποιῶν, ὁ-
πῆς

πως μὴ τὰ παρόργα
 τῶν ὄργων πλείω γίνου-
 ται. ἐν ἀπειτητέον δ'
 ἰδέτε τὴν αἰτίαν οὐ ἀπα-
 σιν ὁμοίως, ἀλλ' ἵκανόν
 οὐ τι τοῦ ὅτι δεχθῆ-
 ναι λαλῶς, οἶον καὶ πε-
 εὶ τὰς ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι
 πρότερον καὶ ἀρχή. τῶν
 ἀρχῶν ἢ αἰμὴν ἐπαγω-
 γῆ θεωροῦνται αἰ ἢ αἰ-
 δίσει αἰ ἢ ἐθισμῶ τινί,
 καὶ ἄλλαι ἢ ἄλλως. με-
 τιόνη ἢ παρῆτερον ἐνά-
 τας ἢ πεφύλασι· καὶ
 προυδαγτέον ὅπως δε-
 δῶσι λαλῶς. μεγάλου
 γὰρ ἔχουσι ροπλὴν πρὸς
 τὰ ἐπόμενα. διονεὶ οὐ
 πλείον ἢ τὸ ἡμῶν τοῦ
 παντός εἶναι ἢ ἀρχὴ καὶ
 πολλὰ ἐμφανῆ γίνεσθαι
 δι' αὐτῆς τῶν ἰσχυρομέ-
 νων.

Συμπλήρον δὲ πρὸς
 αὐτῆς, ἢ μόνον ἐν τῷ συμ-
 πρῆκτοματός, καὶ ἐξ ὧν
 ἰδέτε

ne operum appendices
 plures q̄ opera euadant.
 Neq; uerò in omnibus si-
 militer exigenda causa
 est, sed nonnullis in locis
 satis est rem esse bene de-
 monstrasse, ut etiam fit
 in principijs. Est autem
 primum & principium,
 rem esse. Principiorum
 aut̄ alia inductione cer-
 nuntur, nonnulla sensu,
 quaedā consuetudine ali-
 qua, aliaq; aliter. Sunt
 autem singula ita tractā-
 da, ut fert eorum natu-
 ra: dandaq; opera est, ut
 probè definiantur. ma-
 gnū enim momentum ha-
 bēt ad consequētia. Quo
 circa plus principium, q̄
 dimidium totius est: eoq;
 fiunt multa perspicua eo-
 rum quae indagantur.

Considerāda ergo est
 ea nō solū ex conclusio-
 ne & ex quibus constat
 fini-

oratio

10 ARISTOTELIS

finitio, sed ex ijs etiam
quæ de ea feruntur.

Nam & congruunt cum
uero quæ uera sunt o-
mnia: at quamprimum
uerum dissentiit à falso.

Cum ergo bona in tria
genera sint diuisa, di-
canturquæ alia exter-
na, alia animi & cor-
poris. animi præci-
puè & maximè bona

nominamus: atque acti-
ones animi & munera
in animo ponimus: ut
dici ea possim præclare

præsertim ob hanc sen-
tentiam, quæ & uetus
est, & philosophis com-
probata: rectèque mu-
nera & actiones quædã

finem dici. Sic enim in
bonis animi, non in exter-
nis ponitur. Cui dicto
congruit, quòd bene ui-

uat & bene agat beatus.
licet tò εν ψυχή, licet tò εν σώματι

ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν
λεγομένων περὶ αὐτῶν.

τῶ μὲν γὰρ ἀληθῆ παρὰ
τὰ σωᾶσθαι τὰ ὑπαίχοντα.

τῶ δὲ ψυχῆ ταχὺ δια-
φωνῆ τὰ ληθῆς. νοημῶν
μὲν ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν

τεχνῶν, καὶ τῶν μὲν ἐκ-
τὸς λεγομένων τῶν δὲ
περὶ ψυχῆν καὶ σώματος

τὰ λεγόμενα καὶ μάλιστα
ἀγαθῶν. τὰς δὲ πράξεις καὶ
τὰς ἐν ἐργείας τὰς ψυ-
χικὰς, περὶ ψυχῆν τίθε-
μεν ὥστε καλῶς αὐτῶν λέγει-
το κατὰ γὰρ ταύτην τὴν

δόξαν παλαιὰν ὄνσαν,
καὶ ὁμολογημένην ὑπὸ
τῶν φιλοσοφούντων ὁρθῶς

ἢ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς
λέγονται καὶ ἐν ἀφ' ἑαυ-
τῶ τέλος ἔστας γὰρ τῶν
περὶ ψυχῆν ἀγαθῶν γί-
νεται καὶ ἐν τῶν ἐν τῶν
σωᾶσθαι δὲ τῶ λόγῳ

πρᾶττεν τὸν ἀδικίονα
χελῶν

θεδόν γὰρ σύζωια τις
 εἴρηται, καὶ σὶ πρὸς ξία.
 φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐ-
 πιζητόμενα περὶ τὴν
 σιδαίμονίαν ἅπαντα
 ὑπαρῆσαν τῶ λεχθέν-
 τι. τοῖς μὲν γὰρ ἀρε-
 τῇ, τοῖς δὲ φρόνησις,
 ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶ-
 ναι δοκεῖ· τοῖς δὲ ταῦ-
 τα, ἢ τότε τι μεθ' ἡ-
 δονῆς, ἢ ἢν αἰὲν ἡ δό-
 νῆς. ἢ τῶροι δὲ καὶ τὴν
 ἐπιτοσ ἀνέτησιν συμπε-
 ριλαμβανῶσι. τότε τῶρ ἢ,
 τὰ μὲν πολλοὶ καὶ πα-
 λαοὶ λέγουσι, τὰ ἢ ὀλί-
 γοι καὶ οὐδόξοι ἀν-
 δρες· οὐδέ τῶροι ἢ τοῦ
 τῶρ εὐλογου διαμαρ-
 ταίην τοῖς ὀλοῖς, ἀλλ'
 οὐ γέ τι, ἢ τὰ πλείστα
 πατορθοῦν. τοῖς μὲν
 οὐν λέγουσι τὴν πᾶ-
 σαν ἀρετὴν, ἢ ἀρετὴν
 τινα, οὐκ ὁμοίως ἐστὶν
 ὁ λόγος. ταύτης γὰρ
 ἐστὶν

ferè enim eam diximus
 bonam quandam uiuen-
 di & agendi rationem.
 Atq; etiam uidemur eè
 quod diximus inesse om-
 nia que in beatitudine
 queruntur. alijs enim
 uirtus uidetur, alijs pru-
 dētia, quibusdam sapien-
 tia quædam: nonnullis e-
 tiam hæc, aut horum a-
 liquod uel adiuncta, uel
 non seiuncta uoluptate:
 alij etiam rerum exter-
 narum adiungunt af-
 fluentiam: quorum hæc
 multi ac ueteres, illa per
 pauci clarique uiri a-
 iunt: eorum autem neu-
 tros uerisimile est om-
 ni ex parte aberrare,
 sed aliqua, aut etiam ma-
 gna ex parte rectam uiã
 sequi. At cum proseren-
 tibus omnem uirtutem,
 aut aliquam uirtutem, cõ-
 sentit definitio, est enim
 actio

actio huius illi consentanea. Non parum autem fortassis refert, in possessione, an in usu summum bonum, & in habitu an in actione ponatur. Fieri enim potest, ut habitus nihil bene gerat, ut in dormiente, aut alio modo ocioso. At uerò actio non potest. Aget enim necessario, & bene aget. Ut autem in Olympicis ludis, non formosissimi quique & robustissimi coronantur, sed qui decertant (horum enim nonnulli uincunt) sic & honestorum in uita bonorumque compotes sunt recte facientes. Quorum etiam uita per se iucunda est. iucunditate enim perfrui, animi est. cuique uerò iucundum est id quod amare dicitur:

αὐτὸν ἀγαπᾷ
καὶ αὐτὸν ἀγαπᾷ
ut e-

ἔστιν ἢ κατ' αὐτὸν οὐδὲν
γὰρ διαφορά διέξως ἢ
μικρὸν ἐν ἡρώσει ἢ ἡρώσει
τὸ ἀριστον ὑπολαβεῖν
νεῦν καὶ ἐν ἔξει ἢ οὐδὲν
γὰρ. τὸ μὲν γὰρ ἔστιν
ἐνδέχεται μηδὲν ἀγα-
θὸν ἀποτελεῖν ὑπάρχου-
σαν, οἷον τῶν λαβόντων
ἢ καὶ ἄλλως πως ἔξου-
γυηότι. τὸν δὲ οὐδὲν γὰρ
ἔχουσι. πρῶτον γὰρ ἔξ
ἀνάγκης, καὶ οὐ πρῶτον.
ὡς ἀπὸ τῆς ὀλυμπιάσιν ἔχ-
οὶ κέρδιον καὶ ἰχυρό-
τατοις ἐφάνηται, ἀλλ'
οἱ ἀγωνιστῶν οὐδὲν τῶν
γὰρ τινες νικῶσιν ἢ τῶν
καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ κα-
λῶν καὶ γὰρ οἱ πρῶτοι
τοντες ὁρθῶς, ἐπὶ βόλοι
γίγνεται. ἔστι δὲ καὶ ὁ
βίος αὐτῶν κατ' αὐτὸν
ἢ δὲ. τὸ μὲν γὰρ ἢ δὲ
ᾧ, τῶν ψυχῶν. ἢ
πάσῃ δὲ ἔστιν ἢ δὲ πρὸς
ὃ λέγεται φιλοτιμότης
οἷον

οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλιπ-
 πῳ, βίαμα τῷ φιλοθεώ-
 ρῳ· τὸν αὐτὸν ἢ τρέ-
 που καὶ τὰ δίναια τῷ
 φιλοδιναιῷ· καὶ ὅλιος
 τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φι-
 λαρέτῳ· τοῖς μὲν οὖν
 πολλοῖς τὰ ἡδέα μάχε-
 ται, διὰ τὸ μὴ φύσει
 τοιαῦτ' εἶναι τοῖς ἢ φι-
 λοναλοῖς ἐστὶν ἡδέα τὰ
 φύσει ἡδέα, τοιαῦται ἢ
 αὐτὰ κατ' ἀρετὴν πράξις.
 ὥστε καὶ τῶτοις εἰσὶν
 ἡδέα, καὶ καθ' αὐτάς.
 ἡδονὴ δὲ προσδίδεται τῆς
 ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν, ὡς
 πῶς περιέπλου τινός,
 ἀλλ' ἔχει τὴν ἡδονὴν ἐν
 ἑαυτῷ πρὸς τοῖς εἰρημέ-
 νοις γὰρ, ἅδ' ἐστὶν ἀγα-
 θὸς ὁ μὴ χαίρων τῶν λα-
 λῶν πράξις. ἅτε γὰρ
 διναιον ἡδέα αὐτὸν εἶποι,
 τὸν μὴ χαίροντα τῷ δι-
 ναιον πρὸς γὰρ. ἅτε ἐλσον-
 θέριον, τὸν μὴ χαίροντα
 ταῖς

ut equus equos amanti,
 spectaculū theatrorū ci-
 pido. Eodemq; modo res
 iustæ iusti studioso: et
 omnino q̄ uirtutis sunt,
 cui uirtus chara est. Ac
 multis quidē iucūda, in-
 ter se pugnant, q̄ nō sint
 natura eiusmodi: studio-
 sis aut̄ honestatis iucūda
 sunt quæ ui sua iucūda
 sunt. quo in genere sunt
 uirtuti cōgruæ actiones.
 Itaque his sunt iucūda,
 idq; propter se. Quocir-
 ca nihil eorū uita uolu-
 ptate indiget, tanq̄ ap-
 pendice quadā, sed in se-
 ipsa habet uoluptatem.
 Nā præter ea quæ dicta
 sunt, non est uir bonus is
 qui honestis actionibus
 non letetur. Neq; enim
 quisquam aut iustum di-
 xerit eū qui iustis actio-
 nib. non gaudeat: aut libe-
 ralem qui nō delectetur

muneribus liberalitatis:
 itemq; in cæteris. Quæ
 si ita sint, erunt per se
 iucundæ uirtutis actio-
 nes: quin etiam & bonæ
 & honestæ, atque adeo
 maximè horum singulæ,
 siquidem bene de ijs uir
 bonus iudicat: at iudicat,
 ut diximus. Est igitur
 quiddam optimum, ho-
 nestissimum, & iucun-
 distimum, beatitudo.
 Nec uerò separata hæc
 sunt, ut Deliacum epi-
 gramma uult:

Est pulcherrima res iu-
 stissima: amata tenere,
 iucundissima res: o-
 ptima, si ualeas.

Insunt enim hæc o-
 mnia optimis actio-
 nibus, quas aut unam ea-
 rum optimam felicitate
 esse dicimus.

Sed tamen bonis, ut

ταῖς ἐλευθερίοις πρῶτον
 σὺν ὁμοίως δεῖ καὶ ἐν
 τῶν ἄλλων. εἰ δὲ ἕτω
 καὶ αὐτὰς αὐτὸν εἶναι αἰ-
 κατ' ἀρετῶν πράξεις ἢ
 δεῖται ἀλλὰ μὲν καὶ ἀ-
 γαθαὶ γὰρ καὶ καλὰ
 καὶ μάξιμα τῶν ἐπι-
 σοφῶν, εἰσὶν καὶ καλὰ
 πρὸς αὐτῶν ὁ σωφρο-
 σι. λέγει δὲ ὡς ἐπομεν.
 ἀεισοῦ ἀγαθὰ καὶ καλὰ
 σοφῶν καὶ ἡδιστοῦ ἢ οὐ-
 δαιμονία: καὶ ἢ διω-
 σοῦ ταῦτα κατὰ τὸ δὲ
 δικαίον ἐπίγραμμα
 κάλλιστον τὸ ἀμαρτάν-
 τω λῶστον δὲ ὑγιάνην.
 ἡδιστον ἢ πρὸς
 τις ὄρα τὸ τυχεῖν.
 ἅπαντα γὰρ ὑπάρ-
 χει ταῦτα ταῖς ἀρεταῖς
 οὐδ' ὀφείλει. ταύτας ἢ ἡ-
 μίαν τῶν πρὸς ἀρε-
 τῶν εἶναι φησὶν τὸ οὐ-
 δαιμονίαν φησὶν δὲ
 εὖως καὶ τῶν ἐν τῷ ἀγαθῷ προσδεομένων, καλὰ
 dixi

πρῶτον ἄπομον. ἀδύνα-
 τον γὰρ, ἢ ἰσχύον, τὰ
 καλὰ πράττειν, ἀχρη-
 γητοῦ ὄντα. πολλὰ μὲν
 γὰρ πράττεται, καθύπε-
 ρὸν δὲ ὄργανον, καὶ
 διὰ φίλων, καὶ πλῆθος,
 καὶ πολιτικῆς διωά-
 μεως. οὐκ ἔστι τῆσδε
 νοί, ῥυπαίνουσι τὸ μα-
 κάριον, οἷον συγγενείας,
 συτεχνίας, καὶ ἀλλοῦ. ἢ πᾶ-
 ν γὰρ ἀδαιμονίως ὁ
 τῶν ἰδέων πηναίχης, ἢ
 δυσγενῆς, ἢ μονώτης
 καὶ ἀτεχνος. ἔτι δ' ἰ-
 σως ἡττοῦ, εἰ τῶν πάγκα-
 νοί παίδες εἶεν, ἢ φίλοι,
 ἢ ἀγαθοὶ ὄντες τεθνή-
 σαι. καθάπερ οὖν εἰ-
 πομεν, ἔστι προσδῆ-
 δαι καὶ τῆς τοιαύτης
 ἐφημερείας. ὅθεν εἰς ταυ-
 τὸ τὰ ἔχουσι οὐκ ἔστι
 τύχην τῆ ἀδαιμο-
 νίας, οὐκ ἔστι δὲ τῶν
 ἀφ' ἑαυτῶν.

ὁ βου

diximus, externis indi-
 gere uidetur. Non enim
 potest, aut uix potest,
 res praeclaras gerere is
 cui res non suppetant.
 Multa enim efficiuntur
 quasi instrumentis et a-
 micorū opera, & diui-
 tijs, & potentia ciuili.
 Sunt res quib. qui priua-
 ti sint uitā beatā turpāt,
 ut qui nobilitate, liberis,
 forma. Neq; enim planē
 beatus est omnino defor-
 mis, aut ignobilis, aut ui-
 tā solitariā degēs et sine
 liberis: ac multo etiam
 minus forsā, si cui sint
 liberi improbissimi, uel
 chari aut boni ē uita ex-
 cesserint. Ergo, ut dixi-
 mus, hanc prosperitatē
 uidetur beata uita requi-
 rere: ex quo fit, ut qui-
 dam felicitatē idem esse
 quod secundā fortunam,
 nonnulli uirtutē statuunt.

6 2

EX

νους πρὸς ἀρετὴν, διὰ
 τινος μαθήσεως καὶ ἐπι-
 μελείας· εἰ δὲ ἐστὶν οὕτω
 βέλτιον, ἢ διὰ τύχην
 ἀνδραμονῆν, ἀλογον
 ἔχειν οὕτως, εἰπὼν τὰ
 κατὰ φύσιν, ὡς οἴου τε
 καὶ λιταῖα ἔχειν, οὕτω πᾶ-
 ρουον, ὁμοίως δὲ καὶ
 κατὰ τέχνην, καὶ πᾶ-
 σαν αἰτίαν, καὶ μάλι-
 στα κατὰ τὴν ἀρετὴν.
 τὸ δὲ μέγιστον καὶ καλ-
 λιστον ἐπιτρέψαι τύχην,
 λίαν πλημμελὲς αὖ ἐστίν.
 συμφανὲς δὲ ἐστὶ καὶ ἐν
 τοῦ λόγου τὸ ζητούμε-
 νον. εἴρηται γὰρ ψυ-
 χῆς ἐνδύγεια κατ' ἀρε-
 τὴν ποιά τις. τῶν δὲ
 λοιπῶν ἀγαθῶν, τὰ μὲν
 ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ
 δὲ συνδράξαι καὶ ἡσέ-
 σματα πᾶρουν ὀργανι-
 κῶς. ὁμολογούμενα δὲ
 ταῦτ' αὖ ἐστὶν καὶ τοῖς ἐν
 ἀρχῇ. τὸ γὰρ τῆς πολι-
 τικῆς

tilatis. Quòd si sic meli-
 us est beatum esse, quàm
 fortuitò, certè ita esse ra-
 tioni consentaneum est:
 siquidem quæ à natura
 sunt, ita soleant se habe-
 re, ut optimè habere pos-
 sunt: itemq; omnia quæ
 ab arte, causisq; omni-
 bus efficiuntur, tum uel
 maximè quæ ab opti-
 ma. Magnum autem
 scelus sit, rem maximam
 & præstantissimam for-
 tunc tribuere. Ex de-
 finitione autem perspi-
 ci potest quod quæri-
 mus. Dicimus enim eam
 esse cuiusdam modi a-
 ctionem uirtuti consen-
 taneam. Reliquorum
 autem bonorum partim
 insint necesse est, par-
 tim sint adiuantia &
 utilia quasi instrumèta.
 Atq; hæc ijs consentiunt
 quæ initio diximus. Ci-
 uilis

uilis enim scientiæ finem
 esse summum bonum po-
 nebamus. Hæc autem plu-
 rimum adcurat, ut cu-
 iusdam modi ac bonos ci-
 ues efficiat, & ad res ho-
 nestas agendas idoneos.
 Iurè igitur nec bouem,
 nec equum, nec aliud az-
 nimal ullum, beatum di-
 cimus. Nullum enim eo-
 rum esse huius particeps
 actionis potest. ob eamq;
 causam, nec puer beatus
 est: quippè cum nondum
 per ætatem ad eiusmodi
 actiones sit aptus: si qui
 autem dicantur, ob expe-
 ctationem dicuntur bea-
 ti. Opus est enim, ut di-
 ximus, perfecta uirtute,
 completaq; uita. Multa
 enim in uita mutationes
 uarijque euentus existunt:
 fieriq; potest, ut qui o-
 ptimè fortunatus sit, in
 magnas incidat calami-
 tates

τῆς τέλους, ἄριστον δὲ
 τίθεμεν αὐτῇ διὰ πλεί-
 στων ἐπιμέλειαν ποιῆσαι
 τῶν ποικίλων τινῶν καὶ ἀγα-
 θῶν τῶν πολιτῶν ποι-
 ῆσαι, καὶ πρακτικῶν τῶν
 καλῶν. εὐδότης οὐδ' ἔτε
 βοῶν, ἔτε ἵππων, ἔτε
 ἀλλό τι τῶν ζώων ἔδει
 σὺδαιμον λέγομεν. ἔ-
 δει γὰρ αὐτῶν οἶον τε
 λειωνοῦνσαι τοιαύτης ἐ-
 νούργειας. διὰ ταύτων ἡ
 τῶν κατὰ τὴν ἐξουσίαν
 δαίμων ἐστίν. ἔγω γὰρ
 πρακτικῶν τῶν τοῖστων
 διὰ τῶν ἡλικίαν. οἱ δὲ
 λεγόμενοι, διὰ τῶν ἐλ-
 πίδα μακροβίωνται, δει-
 γὰρ ὡς πρὸς εἶπομεν καὶ
 ἀρετῆς τελείας, καὶ βί-
 τελείας. πολλὰ γὰρ με-
 ταβολαὶ γίνονται καὶ
 παντοῖαι τύχη κατὰ
 τὸν βίον. καὶ οὐδέχεται
 τὸν μάλιστα σὺδῶ-
 νοῦντα, μεγάλαις συμ-
 φοραῖς

φοραῖς περιπεσῶν ἐπι γηρας, λιθαπόρ ἐν τοῖς ἡρωικοῖς περὶ Πριάμῳ κηθούεται, τὸν δὲ τοιαύταις χητέμονον τύχαις, καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως, ἡδὲ δὲ συλαμονίσει.

Πότερον οὖν ἐστὶ ἀλλοῦ ἢ δόξα ἀνθρώπων συλαμονιστέον, ἕως αὖτῃ κατὰ Σόλωνα δὲ χητέον τέλος ὄραῖν. εἰ δὲ δὲ καὶ θετέρον ἔστω, ἀεργά γε καὶ ἔστιν συλαμίμων τότε ἐπειδὴν ἀποθανῆν ἢ τὸτό γε πωαντελῶς ἀτοπον, ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν εὐσφραγῆσθαι τινὰ τὴν συλαμονίαν: εἰ ἡμῖν λέγομεν τὸν τεθνεῶτα συλαμίμονα, μηδὲ Σόλων τοῦτο βλέπειν ἄλλ' ὅτι τίνικα αὐτὰ αὖ τις ἀσφραγῆσθαι μακαρίσσειν ἀνθρώπων, ὡς ἐν τὸς ἡδὲ τῶν λιανῶν ὄντα

tates in senectute, ut in Heroicis de Priamo ferunt fabulae. Qui autem eiusmodi fortuna usus sit, ad extremum autem miserè finierit, nemo dicet beatum.

Nemóne igitur alius quoad uiuat, iudicandus est beatus? sed Solonis sententia, expectandum extremum? ac si ita quoque statuendum, an ergo tum cum mortem obiit, est beatus? an certè id omnino absurdum est: cum praesertim felicitatem quandam actionem statuamus? Quòd si beatum negamus uita functum, nec hoc sanè uult Solon: sed tum aliquem tutò beatū iudicari posse, cum iam à malis sit

miserijs que liberatus
 de hoc quoq; quispiam
 ambigere potest. Vi-
 detur enim uita functo
 mali quippiam & bo-
 ni superesse, siquidem
 & uiuenti, etsi non sen-
 tienti, ut decus & de-
 decus liberorum & om-
 nino posterorum secun-
 da res & aduersa. Ve-
 rum ista quoq; dubita-
 tionem afferunt. Fieri
 enim potest, ut qui beatè
 uixerit ad senectutem
 usq; migraueritque con-
 uenienter rationi, eum
 multae in posteris muta-
 tiones consequantur: &
 ut nonnulli quidem boni
 sint, degant que uitam
 dignam: alij contra.

Perfpicuum uerò est,
 eos multis modis à pa-
 rentibus posse descisce-
 re. Absurdum itaq; sit,
 si is quoque commute-
 tur

καὶ δυστυχμάτων, ἔχει
 μὲν καὶ τὸ ἀμφισβύτη
 σὶν τινὰ δυνεῖ γὰρ εἶναι
 τὴν τῶν θεῶν καὶ κακῶν,
 καὶ ἀγαθῶν, ἔπορ καὶ
 τῶν ζῶντι, μὴ αἰδανόμε-
 νῳ ἢ οἷον τιμὰι, καὶ ἀτι-
 μίαι, καὶ τέκνων καὶ ὀ-
 λῶς ἀπογόνων σὺν πα-
 ξίαι τε καὶ δυστυχίαι.
 ἀπορίαν δὲ καὶ ταῦτα
 παρέχει. τῶ γὰρ μακρῶ-
 εἰως βεβιωῦντι μέγισ-
 τὸς γῆρας, καὶ τελευτήσαν-
 τι κατὰ λόγον, οὐδέ τις
 ταὶ πολλὰς μεταβολὰς
 συμβαίνειν περὶ τοῦ ἐν
 γόνους. καὶ τοῖς μὲν αὐ-
 τῶν ἀγαθῶν εἶναι, καὶ
 τυχεῖρ βίου τῆ κατ' ἀ-
 ξίαν. τοῖς δ' ἕξ ὀλιγῶ-
 τίας δὴλον δ' ὅτι καὶ
 τοῖς ἀποσήμεσι πρὸς
 τοῖς γόνους πάντο δια-
 πῶς ἔχειν αὐτοὺς οὐδέ-
 χεται. ἄτοπον δὲ γί-
 νεται αὐτῶν, εἰ συμμεταβά-
 λου

ἀποσήμεσι

λοι καὶ ὁ τεθνεώς. καὶ γι
 νοιτο, ὅτε μὲν σὺ δαί-
 μων, πάλιν ἢ ἄθλιος. ἄ-
 τοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν
 μηδ' ἐπὶ τινὰ χρόνον
 σιωπῆσαι τὰ τῶν ἐν
 γόνων τῆς γονῶσις.
 ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ
 πρότερον ἀπορηθὸν. τά-
 χα γὰρ αὐτὸ θεωρηθεῖν
 καὶ τὸ νῦν ἐπιζητήμε-
 νον ἐξ ἐνέου, εἰ δὴ τέ-
 λος ὄραυ δαί, καὶ τότε
 μακαρίζου ἕνασον, ἔχ-
 ῶς ὄντα μακάριον, ἀλλ'
 ὅτι πρότερον λῶ, πῶς
 ἐν ἄτοπον, εἰ ὅτε ἐστὶν
 σὺ δαίμων μὴ ἀληθὺς
 σεται κατὰ αὐτὸ τὸ ὑ-
 πάχον, διὰ τὸ μὴ βέ-
 λεσθαι τοὺς ζῶντας σὺ-
 δαίμονιζου, διὰ τὰς με-
 ταβολὰς. καὶ διὰ τὸ μέ-
 νιόν τι πλὴν σὺ δαίμο-
 νίαν ὑπεληφόναι, καὶ
 μηδὲ μὲν σὺ μεταβολῶν.
 τὰς ἢ ἴσχυας πολλὰς ἀ-
 ναυ-

tur qui oppetijt mortē,
 sitq; aliās beatus, et i-
 terum miser: absurdum
 etiam res posterorum ni-
 hil, ne ad ullum quidem
 tempus, ad parentes per-
 tinere. Sed redcundum
 est ad id quod suprā
 quæsitum est. Ex illo e-
 nim fortè hoc quod quæ-
 rebamus intelligetur. Si
 igitur finis expectandus
 est, atq; tum quisq; bea-
 tus existimandus, non
 quòd iam beatus ipse sit,
 sed quòd antea fuerit,
 quid est quamobrem non
 sit absurdum, si cum is
 beatus est, de eo quod
 inest non uerè dicatur?
 quòd propter uarieta-
 tes fortune minimè pla-
 ceat uiuos dicere beatos:
 quodq; stabile aliquid,
 ac nequaquā mutabile,
 beatā uitam putemus: for-
 tunas autem sæpe reci-
 dere

dere in eosdem. Per-
 spicuum est enim, si e-
 uenta sequamur, eun-
 dem nos saepe beatum, i-
 terumq; miserum esse di-
 cturos, beatum cham-
 leontem quendam, nec sa-
 tis firmum censentes. An
 nequaquam est rectum,
 fortunas consecrari? Nō
 enim in ijs est bene uel
 malē, sed has humana, ut
 diximus, uita desiderat.
 Beatae autem uitae domi-
 ne sunt uirtutis actio-
 nes, contrariēq; con-
 trariae. Hanc autem
 rationem id quoque con-
 firmat quod modo que-
 situm est. Nulla enim in
 re mortalium tanta in-
 est constantia, ut in uir-
 tutis actionibus. Mul-
 to enim firmiores et con-
 stantiores scientijs ipse
 esse uidentur, quarum
 licet τῶν ἐπισημῶν αὐταὶ

ναυνηλῶσαι περὶ τοῦς
 αὐτοῦς. Δύλοι γὰρ ὡς ἐ-
 σωχοποδοίημον τῶν
 χαις τὸν αὐτὸν σὺδαι-
 μονα, καὶ πάλιν ἄθλιον
 ὄρῳμον ποδάρις. καὶ
 μακρόν τῶν αὐτῶν σὺ-
 δαίμονα ἀποφαίνουσι.
 καὶ σαφῶς ἰδρυμένον.
 ἢ τὸ μόνταῖς τῶν χαις ἐπα-
 νοληθεῖν ἢ διαμῶν ὄρ-
 θόν: ἢ γὰρ ἐν ταύταις τὸ
 σὺ ἢ λιπῶς, ἀλλὰ προσ-
 δέεται τῶν ὁ ἀνθρώ-
 πινος βίος, καθάπερ ἐί-
 πομον. ἕνεκα δ' εἰσὶν αἰ-
 λιὰτ' ἀρετῶν ἐν ὄργειαι
 τῆς σὺδαιμονίας: αἱ δ'
 ἐναντία, τῆς ἐναντίου.
 μαρτυρεῖ ἢ τῶ λόγῳ, καὶ
 τὸ νῦν διαπορηθῶν.
 περὶ ἴδων γὰρ ἴσως ἴ-
 παρὸν ἀνθρώπων
 βελχιότης, ὡς περὶ τὰς
 ἐν ὄργειαι τὰς κατ' ἀρε-
 τῶν. μονιμώτεροι γὰρ
 αὐτῶν

ἐν τῶν, αἱ τιμιώταται
καὶ μονιμώταται, διὰ
τὸ μάλιστα καὶ συνε-
χέστατα καταβῆναι ἐν αὐ-
ταῖς τοὺς μακαρίους.

τοῦτο γὰρ ἔοικεν αἰτίῳ
τῷ μὴ γίνεσθαι περὶ
αὐτὰ λήθην, ὑπαρξείη δὲ
τὸ ζητῆμονον τῷ συ-
δαίμονι, καὶ ἔσται διὰ
βίς τοιοῦτος. αἱ γὰρ, ἢ
μάλιστα πάντων, πρά-
ξι καὶ θεωρήσει τὰ κατ'
ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας
εἰσει μάλιστα καὶ πάν-
τη πάντως ἐμμελῶς ὁ-
γ', ὡς ἀγαθὸς ἀληθῶς
καὶ τετραγώνος, ἀνσυ-
ψόγου. πολλῶν δὲ γε-
νομίων κατὰ τύχην,
καὶ διαφθόντων με-
γέθει καὶ μικρότητι,
τὰ μὲν μικρὰ τῶν ἐπι-
τυχημάτων, ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν ἀντιει-
κόνων, δηλοῦν ὡς οὐ
ποιεῖσθαι τῆς ζωῆς.

τὰ ἧ

ut quæq; præstantissima
est, ita stabilis maxime:
quod in ijs maxime et
assiduisimè uitam tran-
sfigant beati. quod cau-
sam referre uidetur, cur
ea nulla obliuione obruã-
tur. Inerit ergo in beato
id quod quærimus, ta-
lisq; per omne tempus
ætalis futurus est. Sem-
per enim uel maxime o-
mnium ea et geret, et co-
gitabit, quæ uirtuti con-
gruunt: et fortunas maxi-
mè decore et undiquaq;
apte feret: quippe qui ue-
re bonus sit, quadratus,
ac reprehensione ca-
rens. Cumq; multos ca-
sus fortuna muchat, ijsq;
magnitudine atq; exigui-
tate differant, perspicuū
est res secundas, utidēq;
aduersas, quæ exigue in-
terueniunt, nullum ad
uitam momemū habere:

quæ

quæ autem & magna,
 & multe prosperè e-
 ueniunt, uitam efficient
 beatiorē. Nam & ad
 ornamentum ualent, &
 usus earum honestus at-
 que serius est: quæ au-
 tem è contrario accidūt,
 eæ uitam beatam labe-
 factant, nam & dolores
 offerunt, & multas a-
 ctiones impediunt. Ve-
 rum enim uerò etiam in
 eis honestum splende-
 scit, cum sedatè quis,
 multas, atque magnas
 perfert calamitates, non
 ut ipse dolore careat,
 sed quòd generoso ma-
 gnòque sit animo præ-
 ditus. Quòd si sunt,
 ut diximus, uitæ domi-
 næ actiones, nemo bea-
 tus esse miser potest.
 Neque enim unquam o-
 diosa malæque faciet.
 Verè bonum enim &

σα

τὰ ἢ μεγάλα καὶ πολλα
 λὰ, γιγνόμενα μὴ οὐ,
 μακροχρόνιον τὸν βί-
 ον ποιήσει, καὶ γὰρ αὐ-
 τὰ σωσπινοσμεῖν πεί-
 ρησιν, καὶ ἡχθῆσις αὐ-
 τῶν καλῶν καὶ ἀποδρα-
 γίγνεται ἀναπάντη δὲ
 συμβαίνοντα, θλίβει καὶ
 λυμαίνεται τὸ μακά-
 ριον. λύπης τε γὰρ ἐπι-
 φόβη, καὶ ἐμποδίζει πο-
 λαῖς εὐδρυγείαις. ὁμοίως ἢ
 καὶ οὐ τῶν τοῖς διαλάμπτ
 τὸ καλῶν, ἐπειδὴ αὐτῶν
 ἤ τις συνόλου πολλὰς
 καὶ μεγάλας ἀτυχίας,
 μὴ δὲ ἀναληθῆσαι, ἀλλ-
 λά γεννάειας τῶν καὶ
 μεγαλόφυχτος. εἰ δ' αὖτῶν
 αἱ εὐδρυγείαι λυθῆσαι τῆς
 ζωῆς καθ' ἅπασαν εἰσομένη,
 ἴδεις αὐτὸ γένοιτο τῶν
 μακροχρόνιον ἀβλῆσι. ἴδεις
 ποτε γὰρ πρῶτος τὰ μι-
 σήτ' αὐτῶν φῶλα. τὸν γὰρ
 ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ
 ἐμφορ-

ἔμφρονα πάσας οἴομε-
 βατὰς τύχας ἀρχημό-
 γως φόβου, καὶ ἐν τῶν
 ὑπαρχόντων αἰὲν τὰ
 κέλαισα πράττειν· καθά-
 πορ καὶ στρατηγὸν ἀγα-
 θόν, τῷ παρόντι στρατο-
 πέδῳ ἔξῃσαι πολεμι-
 κώτατα, καὶ συντόσομον
 ἐν τῶν δοθέντων συν-
 τῶν κέλαισον ὑπόδη-
 μα ποιῆν· τὸν αὐτὸν ἢ
 τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους
 τεχνίτας ἀπαντας. εἰ
 δ' ἴσως, ἄθλιος μὲν ἴδμε
 ποτε γένοιτ' αὐτὸν ὁ σὺν
 δαίμων· ἔμην μανθάνει-
 ὅς γε, αὐτὸν περιαιεῖς τύ-
 χαις περιπέσει. ἴδμε δὲ δὴ
 ποιητὴς γε καὶ σὺ με-
 τὰ βολος. ἴτε γὰρ ἐν τῆς
 σὺ δαίμονιας λινηθῆσε-
 ται ῥα δίκως, ἔθ' ὑπὸ τῶν
 τυχόντων ἀτυχημά-
 των, ἀλλ' ὑπὸ μεγάλων
 καὶ πολλῶν ἐν τε τῶν
 τοιούτων ἢ καὶ γένοιτο πάλιν σὺ δαίμων ἐν ὀλίγῳ

sapientem putamus om-
 nes casus fortune hone-
 stè ferre: ex ijs etiam que
 suppetant semper pul-
 cherrima queq; facere:
 ut et bonum imperato-
 rem exercitæ eo qui a-
 dest semper bellicosissimè
 uti: et sutorem e da-
 tis pellibus, calceum pul-
 cherrimum cõficere: eo
 demque modo et cæte-
 ros omnes artifices.

Quod si ita est, qui bea-
 tus sit, miser esse nunquã
 potest: non tamen bea-
 tus sit quidem, si in Priam-
 i calamitates incidat.
 Nec uariius quidem cer-
 tẽ est et mutabilis. Ne-
 que enim de felicitate fã-
 cilẽ quis detrudetur: nec
 à leuib; infortunijs,
 sed à grauibus et ma-
 gnis. Ex eiusmodiq; ite-
 rũ beatus fiat nõ exiguõ

tempore: sed siquidem longo quodam ac perfecto temporis spacio, res magnas ac praeclaras interim sit consecutus.

Quid igitur prohibet beatum statuere uirtutis perfecta fungentem munere, & bonis externis satis instructum, non quouis tempore, sed uita absoluta? An addendum, ita uitam acturum, & mortem conuenienter rationi obiturū? quoniam nobis incertum est futurum: & tamen beatitudinem finem esse, ac quiddam omni ex parte perfectum ponimus. Quae si ita sint, beatos ex uiuis dicemus quibus adsunt adfuturaq; sunt quae diximus: ac beatos certè homines. Atq; haec quidem haecenus definita sint.

Casus

χρόνω ἀλλ' εἰσὸς, ὅ
πολλῶ τινὶ καὶ τελείῳ
μεγάλων καὶ λαλῶν ὄν
αὐτῷ γονόμενος ἐπιβο
λος. τί οὖν λευθεῖ λέ
γειν σὺδαιμονα τὸν
κατ' ἐκρέτιν τελείων ἐ
νὸργουῶτα, καὶ τοῖς ἐν
τὸς ἀγαθοῖς ἰκανῶς λε
χρηνημέσθω, μὴ τὸν
τυχόντα χρόνον, ἀλλὰ
τέλειον βίον; ἢ προδε
τέον, καὶ βιωσόμενον
οὕτω, καὶ τελουτύσον
τα κατὰ λόγον; ἐπει
δὲ τὸ μέλλον ἀφανές
ἡμῖν· τὸν σὺδαιμο
νίαν δὲ τέλος καὶ τέ
λειον τίθεμεν πάντη
πάντως. εἰ δ' οὕτω, μα
νασίους ὀρούμεν, τῶν
ζώντων οἷς ὑπάρχει, καὶ
ὑπάρξει τὰ λεχθέντα,
μανασίους ἢ ἀνθρώποις.
καὶ περὶ μὲν τούτων ἐ
πὶ τοσοῦτον διω
είδω.

Τῆς

Τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων
 τύχας καὶ τῶν φίλων
 ἀπάντων, τὸ μὲν μηδου-
 τιοῦ συμβάλλει, λίαν ἄφιλον φαί-
 νεται, καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον. πολλῶν
 δὲ καὶ παντοίας ἐχόντων
 διαφορὰς τῶν συμβαινόντων,
 καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συνικνου-
 μένων, τῶν δ' ἤττον, καὶ
 ἕνασθον μὲν διαμεγρῆν,
 μακρὸν καὶ ἀπόρραντον φαίνεται
 καὶ ὄλου δὲ λεχθὲν καὶ
 τύπων, τὰ δ' ἄν ἰκανῶς
 ἔχει· εἰ δὲ καὶ ἀπόρ καὶ
 τῶν περὶ αὐτὸν ἀτυχημάτων,
 τὰ μὲν ἔχει τι βίβος
 καὶ ῥοπήν πρὸς τὸν βίον,
 τὰ δ' ἔλαφροτέρους
 εἰσιν· οὕτω καὶ τὰ περὶ
 τοὺς φίλους ὁμοίως ἀπαντας.
 Διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἕνασθον
 περὶ ζῶντας ἢ τελευτήσαντας
 συμβάλλει

Casus autem posterorum ac amicorum omnium, nihil omnino conferre, id ab amicitia ualde alienum, sementijs que omnium repugnans uidetur. Atque cum multi sint euentus, uariè que differant, et alij magis, alij minus pertineant: singulatim quidem distinguere, longum et infinitum uidetur. Res uerò in uniuersum dicta, et quasi adumbrata, forsitan satisfecerit. Si ergo quemadmodum et rerum aduersarum cuique, aliæ pondus aliquod et momentum habent ad uitam, aliæ leues uidentur: itidem et ea quæ omnibus amicis accidunt: inuiterisq; uiui an mortui

singula patientur, multo magis quam iniquæ & nefandæ res in tragedijs antè tractentur, an gerantur : profectò hac quoque ratione discrimè est colligendum : uel potius fortè quærendum est de mortuis, utrum alicuius boni aut cõtrarij participes sint. Perspicuum enim est ex his, etiam si quid ad eos pertineat, siue boni, siue contrà, exile id & exiguum, aut omnino, aut illis esse : sin minus, certè non tantum & tale esse, ut uel beatos eos qui non erant efficiat : uel ijs qui beati erant, beatitudinem eripiat. Ergo apparet, res secundas amicum, itemq; aduersas, ad eos aliquid pertinere qui occiderint :
sed

συμβάινειν πολλὸν μᾶλλον, ἢ τὰ παρόνομα καὶ δεινὰ προὔπαρχειν οὐ ταῖς τραγωδίαις ἢ πρὸς τὰς δαι. συλλογισθεὶς οὐκ ἔστι ταύτη τὴν διαφορὰν. μᾶλλον δ' ἴσως τὸ διαπορεύσθαι πρὸς τοὺς λεηληθέντας, ἢ τινος ἀγαθῆς λειωνύσιον, ἢ τῶν ἀντιμεμονῶν. εἰς γὰρ ἐν τούτοις καὶ διηγεῖται πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐκ, εἴτε ἀγαθῶν, εἴτε τῶν ἀντιῶν, ἀφαιρούμενοι καὶ μινούσιον, ἢ ἀπλῶς, ἢ ἐν ἐνόμοις εἶναι. εἰ μὴ, τοσούτων γὰρ καὶ τοιούτων, ὡς τε μὴ ποιεῖν ἀδικήματα τῶν μὴ ὄντων. μὴ δὲ τῶν ὄντων ματαιότης ἀφαιρῆσθαι τὸ ματαιῶσιον, συμβάλλεσθαι μὴ οὐκ τι φαίνονται τοῖς λεηληθένσι. αἱ δὲ πρὸς τῶν φίλων ὁμοίως ἢ καὶ αἱ δὲ παρὰ τῶν φίλων.

τοιαῦτα ἢ καὶ τηλικαῦ-
τα, ὥστε μήτε τοὺς σύ-
δαιμόνας μὴ σὺδαιμό-
νας ποιῆν, μήτ' ἄλλο
τῶν τοιούτων μηδὲν.

Διωρισμένωρ ἢ τού-
των, ἐπισκεψώμεθα πε-
ρὶ τῆς σὺδαιμονίας, πώ-
τῶρ τῶν ἐπαινετῶν
ἔστιν, ἢ μᾶλλον τῶν τι-
μίωρ. Διῶλον γὰρ, ὅτι
τῶν γε διωάμεωρ οὐκ
ἔστι. φαίνεται δὲ πᾶν
τὸ ἐπαινετῶν τῷ ποιῶν
τι εἶναι, καὶ πρὸς τί πῶς
ἔχει ἐπαινεῖσθαι. τὸν
γὰρ δίκαιον, καὶ τὸν αἰ-
σθητῶν, καὶ ὅλως τὸν
ἀγαθόν, καὶ τὸν ἀρετῶν
ἐπαινούμενον διὰ τὰ ἔρ-
γα καὶ τὰς πράξεις. καὶ
τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τὸν δρό-
μιον, καὶ τῶν ἄλλων
ἐκαστον, τῷ ποιῶν τινα
ωφελούναι, καὶ ἔχειν
πῶς πρὸς ἀγαθόν τι καὶ
πρὸς δαῖον. διῶλον ἢ τὸ το
καὶ

sed tales & tantæ, ut
neque ex beatis miseros
faciant, neque aliud
quicquam generis eius-
dem.

His expositis, felici-
tas in laudabilibus sit, an
potius in honorabilibus
rebus, uideamus. Est e-
nim perspicuum, eam in-
ter facultates non nume-
rari. Igitur apparet quic-
quid laudabile sit, ob id
laudari, quod sit cuius-
dam modi, & ad quip-
piam quodam modo af-
fectum. Nam & iustum,
& fortem, & uno nomi-
ne uirum bonum, & uir-
tutem propter opera a-
ctiones que laudamus.

Et robustum, & qui cur-
su ualet, & aliorum quen-
que laudamus, quod cu-
iusdam modi natura sint
aptiq; ad rem aliquam,
bonā & honestā. Quod

4 ex

ex deorum laudibus per
spici potest. ridiculas e-
nim eas fore constat, si ad
eros referantur. Hoc fit
propterea, q. laudes, ut
diximus, referendo tribu-
amur. Quòd si laus in
eogenera est, perspicuū
est, rerū optimarū mini-
mè laudē esse, sed maius
aliquid & præstantius:
ut etiā perspicitur, nam
& deos beatos felicesq;
ducimus. ducimus & bea-
tos è uiris eos q. ad Deū
proximè accedunt, itidē
& è reb. bonis. Beatitudi-
nē enim nemo laudat ut
rē instā, sed ut aliquid di-
uinius atq; melius beatā
censet. Rectè etiam Eu-
doxus defendisse uide-
tur, primas partes tribu-
endas esse uoluptati. Nā
eū in bonis esset ipsa, ne-
que laudaretur, declara-
ri putabat, eam reb. præ-
stare

καὶ ἐν τῶν περὶ τῶν θεῶν
ἐπαινῶν. γελοιοὶ γὰρ φαί-
νονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφθ-
ρόμενοι. τὸ τοῦ συμβαίνου
διὰ τὸ γίνεσθαι τῶν ἐπαι-
νῶν δι' ἀναφορᾶς ὡς πρὸς
εἰπομένων. εἰ δ' ἔστι δ' ἐπαι-
νὸς τῶν τοιούτων, διηλοῦ-
σθαι τῶν ἀείνων ἐπαι-
νῶν. ἀλλὰ μείζον τι
καὶ βέλτιον, καθάπερ
καὶ φαίνεται τῶν τε γὰρ
θεῶν μακαρίσθων, καὶ
συνδαιμονίσθων. καὶ
τῶν ἀνδρῶν τῶν θεοτά-
των μακαρίσθων. ὁμοί-
ως ἢ καὶ τῶν ἀγαθῶν. ὁ-
μοίως γὰρ ἔλεν συνδαιμονί-
σθαι ἐπαινεῖ, καθάπερ τὸ
διηλοῦσθαι, ἀλλ' ὡς θεοτά-
τον ἢ καὶ βέλτιον. μακα-
ρίσθαι. ἀλλ' ἢ καὶ εὐλογοῦ-
σθαι ὡς σιωπηλοῦσθαι πε-
ρὶ τῶν ἀείνων τῆ ἰδου-
νῆ. τὸ γὰρ μὴ ἐπαινεῖ-
σθαι τῶν ἀγαθῶν ὅσον,
αὐτῶν ὡς τὸ ὅτι λεγῶν
τῶν

τὸν ἐστὶ τῶν ἐπαινετῶν.
 τοῦτον ἢ εἶναι τὸν θεόν
 καὶ τὰ γὰθόν. πρὸς ταῦ
 τα γὰρ καὶ τὰλλα ἀνα-
 φέρεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἐ-
 παινος, τῆς ἀρετῆς· πρᾶ-
 πτιμοὶ γὰρ τῶν καλῶν
 ἀπὸ ταύτης· τὰ δὲ
 ἐγνώμια, τῶν ὄργων.
 ἑμοίως καὶ τῶν σωματι-
 κῶν καὶ τῶν ψυχικῶν.
 ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως
 οἰκειότῳ ἐξαιρουμένων
 τοῖς περὶ τὰ ἐγνώμια
 πεπονημένοις. ἡμῖν δὲ
 ἀλλοῦ ἐν τῶν εἰρημέ-
 νων, ὅτι ἐστὶν ἡ σύδαιμο-
 νία τῶν τιμῶν καὶ τε-
 λείων. εἴποιε δὲ οὕτως
 ἔχειν, καὶ διὰ τὸ εἶναι
 ἀρχὴν· ταύτης γὰρ
 χάρις, τὰ λοιπὰ πάν-
 τες πάντα πράττομεν.
 τὴν ἀρχὴν δὲ καὶ τὸ
 αἴτιον τῶν ἀγαθῶν, τι-
 μίον τι καὶ θεῖον τίς
 θεμεν.

Επει

stare laudabilibus: in eo
 autem genere Deum ac
 bonum esse, quoniam ad
 ea & cetera referren-
 tur. Laus enim uirtu-
 tis est. Nam per eam a-
 pti sumus ad res honestas
 gerendas: Encomia
 autem sunt operum, &
 corporis pariter, & ani-
 mi. Sed hæc quidem ac-
 curatius inuestigare eo-
 rum sit potius, qui in en-
 comijs elaborarunt: no-
 bis autem ex ijs quæ di-
 cta sunt perspicuum est,
 in bonis honorabilibus,
 perfectisq; beatitudinem
 esse. Quod ita esse, hinc
 etiam apparet, quod sit
 principium. eius enim
 causa reliqua omnes omnia
 facimus. principium
 autem, & quod causa est
 honorũ, honorabile quid-
 dam & diuinum sta-
 tuimus.

d a Sed

Sed quoniam beatitudo est actio quaedam animi, uirtuti absolute cōgruens, uirtus ipsa consideranda est. Sic enim forsitan beatitudinem melius contemplabimur. Atque uidetur qui uerè ciuilis est, huic maximam dedisse operam, quoniam uult ciues bonos efficere, obediētesque legibus. Exemplo nobis sunt Cretensium & Lacedaemoniorum legislatores, & si qui alij eiusmodi extiterunt. Quod si haec ciuilis scientia spectat, perspicuum est, cum instituto iam inde ab initio hanc consentire quaestionem. Videndum est scilicet, quae sit hominis uirtus. Etenim de bono hominis, deque humana felicitate quaerebamus.

πινου ἐζητήσμεν, καὶ τὴν σὺν δαιμονίαν ἀνθρώπινον.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ σὺν δαιμονία ψυχῆς εὐδαιμονία τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, ὡς ἀρετῆς ἐπιπέσειον. τάχα γὰρ οὕτως αὐτὸ βέλτιον καὶ ὡς τῆς σὺν δαιμονίας θεωρήσεια μου. Δοκεῖ γὰρ καὶ ὁ κατὰ ἀλήθειαν πολίτης, περὶ εἰς ταῦτα μάστιγα πεπονῦσθαι. βύλεται γὰρ τὸς πολίτας ἀγαθὸς ποιεῖν, καὶ τῶν νόμων ὑπὸ νόου. παραδείγμα γὰρ τῶν ἐχομεν, τοὺς λεγόντων καὶ λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἰς τὴν ἐτόροι τοῖστοι γεγένηται. εἰ γὰρ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἡ σὺν ψὶς αὐτῆς, δήλον ὅτι γένοιτ' αὐτὴ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. ὡς ἀρετῆς γὰρ ἐπιπέσειον, ἀνθρώπινος δὲ δλονότι. καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπου.

Sed

ἀρετὴν ἢ λέγομεν αὐ-
 θρωπίνην, ἢ τὴν τῆ σῶ-
 ματος, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυ-
 χῆς· καὶ τὴν σὺνδαιμο-
 νίαν ἢ, ψυχῆς ἐνδύγειαν
 λέγομεν. εἰ ἢ ταυτ' ἕστος
 ἔχει, ἀλλοτρίοτι δὲ τὸν
 πολιτικὸν εἶδόναι πως
 τὰ ὑπὲρ ψυχῆς. ὡς ὑπὲρ
 καὶ τὸν ὀφθαλμὸς ἑώρα
 πύσσοντα, καὶ πᾶν σῶ-
 μα· καὶ μάλλον ὁσω τι-
 μωτοῦρα καὶ βελτίωρ ἢ
 πολιτικὴ τῆς ἰατρικῆς·
 καὶ τῶν ἰατρῶν δ' οἱ χα-
 εῖοντες πολλὰ πρᾶγμα-
 τούονται ὑπὲρ τὴν τοῦ
 σώματος γνῶσιν. θεωρη-
 τέον δὲ καὶ τῶ πολιτι-
 κῶ ὑπὲρ ψυχῆς. θεωρη-
 τέον δὲ τούτων χάριν,
 καὶ ἐφ' ὅσον ἰκανῶς ἔ-
 χει πρὸς τὰ συτόμενα.
 τὸ γὰρ ἐπὶ πλείον ἔξα-
 κριβοῦν, ὀργιστέον ὅσον
 ἴσως ἐστὶ τῶν προκειμένων
 νῦν, λέγεται ἢ περὶ αὐ-
 τῆς

Sed uirtutem dicimus ho-
 minis non corporis pro-
 priam, sed animi: at uero
 beatitudinē animi actio-
 nem nominamus. Quae
 si ita habeant, perspicuū
 est oportere ciuilem co-
 gnita quodā modo habe-
 re quae animū attingūt:
 quemadmodum ἔ qui
 oculos ἔ totum corpus
 curaturus est: ac multo
 etiā magis, quo hono-
 rator ciuilis scientia ἔ
 melior, ἢ mediāma est.
 Atqui politiores medici
 multū operae in cogni-
 tione corporis ponunt.
 Spectandus igitur ciuili
 animus est. Spectandus
 est autem horum causa,
 ἔ quoad satis sit ad ea
 quae querimus. Nam ac-
 curator eius explicatio
 maioris forsitan negocij
 sit, quā res quas nobis
 proponimus. De qua
 d 3 ἔ in

Et in Exotericis libris abundè nonnulla diximus, quib. est utendum: ueluti unam eius partem expertem esse rationis, participem alteram. Vtrū autem separatae hae sint, ut partes corporis, Et quicquid partibus diuiduum est, an ratione duae res sint inseparabiles, quemadmodum in orbe pars quae conuexa dicitur, Et concava: ad id quod agimus, nihil interest. Partis autem rationis expertis, alia uis communis est, ac planetarum: eam dico, quae causa est cur alimur Et augeamur. Talem enim uim animi, in ijs omnibus quae aluntur, Et in factibus quis ponat, eandemq; in perfectis. aptius enim est, quam aliam quamuis. Huius itaque

com

τῆς καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις κερνούστων ἐνιαυτοῖς καὶ χηρῶν αὐτοῖς. οἷον τὸ μὲν ἄλλο γὰρ αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγος ἔχει. ταῦτα ἢ πᾶσι τὸν διωριστῶν, καὶ πᾶσι τῶν σώματος μέρους, καὶ πᾶσι τὸ μέγεθος, ἢ τῶν λόγων δύο εἶδη ἀχώριστα περιηρότα, καὶ ἀπὸ τῶν περιφερῶν τὸ ἕκαστον καὶ τὸ ἅπλοστον, ἢ δὲ τὸ διαφύκον πρὸς τὸ πᾶρόν. τῆ ἀλόγου δὲ, τὸ μὲν εἶναι ἰοντὸ καὶ φυντῶν λέγει δὲ τὸ αἰτιον τὸν τρέφειν, καὶ τῆ αὐξάνειν, καὶ τῆ αὐξάνειν γὰρ διὰ τὴν ψυχῆς ἐν ἀπασὶ τοῖς τρέφουσιν εἶναι τῆ αὐξάνειν ἐν τοῖς ἐμβρυοῖς. τὸ αὐτὸ δὲ ταῦτα καὶ ἐν τοῖς τελείοις. οἷον γὰρ τὸν γὰρ ἢ ἀλλοῦ τινός, ταύτης μὲν οὐκ

καὶ

κοινὴ τις ἀρετὴ, καὶ ἐν
 ἀνθρώπῳ φαίνεται.
 Δουκὲ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις
 εὐδρυγῆν μάλιστα τὸ μὲν
 εἶον ἴδοι, καὶ ἢ δούκῃς
 αὐτῷ ὁ δὲ ἀγαθὸς καὶ κα-
 κὸς, ἢ καὶ ἀλάστοι κα-
 θ' ὕπνον, ἔθον φασὶν ἔ-
 λθόν διαφθάρτο ἡμῶν
 τῶν ἀθλίων· συμβαίνει
 δὲ τὸτ' εἰκότως. ἀργία
 γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυ-
 χῆς, ἢ λέγεται ἀσπλαγία
 καὶ φάλαξ, πλὴν εἴπη
 κατὰ μικρὸν διαπνέου-
 τὰί τινες τῶν λιμνῶν
 ὡν, καὶ ταύτην βελτίω
 γίνεται τὰ φαντάσμα-
 τα τῶν ἐπεικῶν, ἢ τῶν
 τυχόντων. ἀλλὰ περὶ
 μὲν τούτων, ἄλλοι. καὶ τὸ
 εὐρεπτόν ἐστέον, ἐπει-
 δὴ τῆς ἀνθρώπινῆς ἀ-
 ρετῆς ἀμοιβὸν πέφυ-
 κεν. εἴομε δὲ καὶ ἄλ-
 λη τις φύσις τῆς ψυχῆς

ἄλλο-

communis quædam uir-
 tus esse uidetur, non ho-
 minis propria. Nam
 in somnis hæc pars, &
 hæc uis suo munere fun-
 gi uidetur. Atqui bo-
 nus ab improbo in som-
 no minimè internosci-
 tur. Hinc negant inter
 beatos ac miseros per
 dimidiatum uitæ tempus
 quicquam interesse. Id-
 que iure ac merito acci-
 dit, propterea quòd som-
 nus animi est requies,
 qua ratione bona dici-
 tur uel mala: nisi si quo-
 modo motiones quædam
 sensim oriantur, eoq;
 meliora uisa sint probor-
 rum, quam quorumli-
 bet, sed hæc quidem ha-
 etenus satis sint. Alendi
 etiam uis omittenda est,
 quandoquidẽ uirtutis ho-
 minis expers est. Alia igitur
 est etiã animi natura

d 4 ratio-

rationis expertis, que ta-
men rationis quodam
modo est particeps.

Nam & continentis im-
potentis que rationem, et
animi partem que ratio-
nem habet, laudamus.

Recte enim & ad opti-
ma inuitat. Constat au-
tem in eis & aliquid a-
liud innatum præter ra-
tionem, quod repugnat
obstituq; rationi. Nam
planè ut in corpore, si
partes dissolutas & dis-
sipatas dextrorsum mo-
ueri uelimus, contra ad
leuam temerè feruntur:
sic & in animo. trahun-
tur enim in contraria
impotentium appetitio-
nes. Sed in corporibus id
qd' distrahitur uidemus,
in animo non uidemus. ac
fortassis nihilominus exi-
stimare debemus inesse
quiddã in animo præter

τα-

ἄλογος εἶναι, μετέχου-
σαν μόντοι πῆ λόγῳ. τῆ
γὰρ ἐγκρατῆς καὶ ἀνδρα-
τῆς τὸν λόγον, καὶ τῆς
ψυχῆς τὸ λόγον ἔχουσαν
παινῶμεν. ὁρθῶς γὰρ
καὶ ἐπὶ τὰ βέλτερα πα-
ραναλεῖ. φαίνεται ἵσως
αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι πα-
ρὰ τὸν λόγον πεφυκός,
ὃ μάχεται τε καὶ ἀντι-
τείνει τῷ λόγῳ ἀτεχνῶς
γὰρ καθάπερ τὰ πάρα
κελυμένα τῆ σώματος
μέμια εἰς τὰ δεξιὰ προ-
αιρμασίαν λινῆσαι, τῆ
ναντιον εἰς τὰ ἀριστερά
παρὰφέρεται, καὶ ἐπὶ
τῆς ψυχῆς ὅτις ἐπὶ τὰ ἐ-
ναντία γὰρ αἱ ὀρμαὶ τῶν
ἀνδρῶν. ἀλλ' οὐ τοῖς
σώμασι μὲν ὀρῶμεν τὸ
παρὰφρόνον, ἐπὶ ἧ
τῆς ψυχῆς ἔχ' ὀρῶμεν.
ἴσως δὲ ἕδον ἄτιον καὶ
οὐ τῆ ψυχῆ νομιστέον
εἶναι] τι παρὰ τὸν
λόγον

λόγον ἀντιμέμονον ἴσ
 τῷ καὶ ἀντιβαῖνον. πῶς
 ἢ ἐτόρον, οὐδέ μὲν διαφέ
 ρει. λόγος ἢ καὶ τῷ το φά
 νεται μετέχειν, ὡς πῶρ
 εἶπομεν. πειραρχεῖ γοῦν
 τῷ λόγῳ τὸ τοῦ ἐγγρα
 τοῦς. ἐτι ἢ ἵσως σύννοώ
 τόρον ἐστὶ τὸ τῷ σάφρο
 νος καὶ ἀνδρείου. πᾶν
 τα γὰρ ὁμοφωνεῖ τῷ λό
 γῳ. φαίνεται δὲ καὶ τὸ
 ἄλογον διττόν. τὸ μόν
 γὰρ φυτικόν οὐδὲ ἀμῶς
 κοινὸν ἐλόγου. τὸ δὲ ἐ
 πιθυμητικόν καὶ ὄλιος
 ὄρετικόν, μετέχει πῶς,
 ἢ κατὰ νόσον ἐστὶν αὐτοῦ
 καὶ πειραρχικόν. οὐ
 τῷ δὲ καὶ τοῦ πατρὸς
 καὶ τῶν φίλων φα
 μὲν ἔχειν λόγον, καὶ ἔχ
 ὡς πῶρ τῶν μαθηματι
 κῶν. ὅτι δὲ πείθεται
 πῶς ὑπὸ λόγου τὸ ἄλο
 γον, μὴ μὲν καὶ ἢ νοθέ
 expertē rationis parēre quodāmodo rationi et ad-

rationem, quod ei resi
 stat & repugnet. Quo
 modo autem ab ea diuer
 sum sit, nihil interest.

Hoc autem, ut diximus,
 rationis uidetur esse eti
 am particeps. Paret e
 nim rationi pars hæc cō
 tinens, ac multo etiam
 magis in temperato &
 forti, in quibus omnia ra
 tionis congruunt. Appa
 ret ergo, uim expertem
 rationis esse duplicem.

Vis enim crescendi, nul
 la ex parte rationis est
 particeps: concupiscen
 di autem & omnino ar
 petendi, quodammodo
 est particeps, quatenus
 ei obedit atq; parci. At
 que ita sanè & aliquem
 dicimus habere rationē
 patris & amicorum: nō
 autem ut rerum mathe
 maticarum. Nam uim

monitio, & omnis obiurgatio atq; adhortatio in dicant. Quod si confitendum est, hanc quoq; uim compotem esse rationis, duplex uis erit rationis particeps, alia propriè & in seipsa: alia ueluti quis obedit patri.

Hoc autem discrimine etiam uirtus diuiditur. alias enim uirtutes intelligentiæ esse dicimus, alias morales. In intelligentiæ sunt, sapientiæ, sagacitatis, prudentiæ: morales, liberalitatis & temperantia. De moribus enim loquentes, non sapientem, uel sagacem dicimus: sed clementem uel modestum. sapientem etiam laudamus ob animi habitum: & habitus laudabiles uirtutes appellamus.

της τε καὶ πᾶσα ἐπι-
μησις τε καὶ ἀφάνεια
σις. εἰ δὲ καὶ τὸ φῶ-
σαι λόγον ἔχου, διττὸν
ἔσαι καὶ τὸ λόγον ἔχου,
τὸ μὲν ἡσθεῖως καὶ ἐν
ἑαυτῷ, τὸ δὲ ὡς πατὴρ τοῦ
πατρὸς ἀνυσίνου τι.
διούρεται ἢ καὶ ἡ ἀρε-
τὴ κατὰ τὴν διαφορὰν
ταύτην. λέγομεν γὰρ
αὐτῶν τὰς μὲν διανοη-
τικὰς, τὰς δὲ ἠθικὰς. σο-
φίαν μὲν καὶ σύννοιαν
καὶ φρόνησιν, διανοη-
τικὰς ἐλευθεριότητα δὲ
καὶ σωφροσύνην, ἠθι-
κὰς. λέγοντες γὰρ περὶ
τῆς ἠθικῆς, ἐ λέγομεν ὅτι σο-
φὸς, ἢ σωστός ἀλλ' ὅτι
πραῖος, ἢ σώφρων ἐπι-
κρίνομεν ἢ καὶ τὴν σοφίαν
κατὰ τὴν ἔξω. τῶν ἠ-
θικῶν ἢ τὰς ἐπινοη-
τικὰς, ἀρετὰς λέ-
γομεν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΩΣ ἢ ΝΙΚΟΜΑΧΕΩΣ
 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΣ ad Nicomachum
 demoribus LIBER II.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

LIBER II.

Διτῆς δὲ τῆς ἀ-
 ρετῆς ὄσης, τῆς
 ἀκούσας διανοητικῆς, τῆς
 ἡθικῆς ἢ ἀκούσας διανοητι-
 κῆς τὸ πλεῖστον ἐν διδασ-
 σαλίᾳ ἔχει καὶ τὴν γέ-
 νεσιμὴν καὶ τὴν αὐξησιμὴν.
 διότι ἐμπειρίας δά-
 ται καὶ λόγος. ἢ δ' ἡθι-
 κῆς ἔξ ἑβδὸς περιγίνεται.
 ὅθεν καὶ τὸν ὄνομα ἔχουσα
 μισθὸν παρεγυλίνου ἀ-
 πό τῆς ἑβδὸς. ἔξ ἧς καὶ δι-
 λου, ὅτι δὲ μία τῶν ἡθι-
 κῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῶν
 ἐγγίνεται. οὐδὲν γὰρ
 τῶν φύσει ὄντων ἄλλως
 ἐλλίξεται. οἷον ὁ λίθος φύ-
 σει ἡάτω φορόμενος. ὅθεν
 αὐτὸ ἐβδὸς αὐτὸ φορε-
 ῖται, δὲ δ' αὐτὸ μισθὸν αὐ-
 τὸν ἐβδὸς ἡθικῶν ἀνὰ πῆλιν.
 ἢ δὲ

Sed cū duplex uir-
 tus sit, altera in in-
 telligendo posita, altera
 moralis; q̄ in intelligēdo
 uersatur, magna ex par-
 te à doctrina ortū acces-
 sionēq; habet. itaq; et ex
 ercitationis indiget, &
 tēporis: moralis more, à
 quo nomē paululū defle-
 xū duxit, omnino cōpa-
 ratur. Ex quo p̄spicuum
 est, nullā omnino mora-
 liū uirtutū ingenerari no-
 bis natura. nihil enim eo-
 rum q̄ sunt insita natura,
 aliter atq; est assuescit,
 ut lapis qui suapte sp̄ote
 deorsū fertur, nūq; in sub-
 lime ferri assuescat, ne si-
 milies qdē cū qs sursum
 emittens consuesciat.

nec

nec ignis deorsum, nec aliud quicquā eorū quæ aliter natura solent, aliter possit assuescere. Nō igitur à natura, neque absq; natura insunt uirtutes in nobis, sed natis factisq; ad eas percipiendas, & perfectis cōsuetudine. Iam uerò quæ nobis à natura tributa sunt, eorū facultates prius accipimus, tū postea actiones edimus. Quod in sensibus cernere licet. Neque enim ex eo quod crebrò aut aspeximus, aut audiuimus, sensus accepimus: sed contrà eorum iam cōpotes, usi sumus: nō usi, percepimus. At uerò uirtutes accepimus, operibus prius editis quemadmodū et in cæteris fit artibus. Quæ enim faciēda sunt discuntur, ea faciētes discimus: uel-

ὅτι τὸ πῦρ κάτω, ὅτι ἄλλο ὅσον τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως αὐτὴ βίαι. ὅτι ἄρα φύσει, ἔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἰσθηταὶ ἀλλὰ πεφυκῶσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελευτήμοις ἢ διὰ τῆς ἐθους. ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς διωάμενες τῶν πρότερον ἡμιζήμεθα. ὑστέρον ἢ τὰς ἐνόησας ἀποδιδόμεν. ὅσοι ἐπὶ τῶν αἰδήσεων δύνανται. ἔτι γὰρ ἐν τῇ πολλῇ μὲν ἰδίῃ ἢ πολλῶν αἰσθησασθαι, τὰς αἰδήσεις ἐλάβομεν ἀλλ' αὐτὰ πάλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα ἢ χρῆσασθαι ἐχόμεν. τὰς δ' αἰσθησασθαι λαμβάνομεν ἐνόησαντες πρότερον, ὡς πῶρ ἡαὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. ἃ γὰρ δεῖ μάστιχονταί, τὰυτὰ ποιοῦντες μαθησόμεθα.

διορ οἰνοδόμοι ὄντες, δι- ueluti homines archite-
 οδόμοι γίνονται· καὶ cti existunt, cū edificāt:
 λιβαρίζοντες, λιβαρι- & citharædi, cū citha-
 ραί. ἔτω ἢ καὶ τὰ μὲν ra canunt. Similiter &
 δίκαια πράττοντες, δίκ- iusti efficiuntur, res iustas
 αἰοὶ γινόμεθα· τὰ ἢ σώ- facientes: & temperan-
 φρονα, σώφρονες· τὰ δὲ tes, tēperata: & fortes,
 ἀνδρεία, ἀνδρεῖοι. μαρ- fortia. Atq; etiam testi-
 τυρεῖ ἢ καὶ τὸ γινόμε- monio est quod fit in re
 νομ ἐν ταῖς πόλεσι. οὐ γὰρ bu spub. in quibus legis-
 νομοθέται τοὺς πο- latorum consuetudine ci-
 λίτας ἐβίζοντες, ποιοῦ- ues bonos efficiunt. Est
 σιν ἀγαθὰ. καὶ τὸ μὲν enim hæc cuiusq; legisla-
 βέλημα πάντες νομοθέ- toris uolūtas. Quod qui
 τες τῶν ἐστὶν ὅσοι ἢ μὴ minus rectē faciunt, ab-
 οὐν αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρ- errant: atq; hac una re
 τάνουσι, καὶ διαφέρει re spub. reipublicæ præ-
 τῶν πολιτῶν πολιτεία. τί- stat, uitiose bene consti-
 ας, ἀγαθὴ φάλη. ἔτι ἐν- tuta. Iam ex iisdē rebus
 τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν & per easdē oritur uir-
 αὐτῶν, καὶ γίνεται πᾶ- tus omnis, & interit.
 σα ἀρετὴ, καὶ φθίρεται. Idēque & ars. Nam
 ταί. ὁμοίως δὲ καὶ τέ- ex fidium usu & boni
 χνη ἐν γὰρ τοῦ λιβαρί- & mali citharædi e-
 ζου καὶ οἱ ἀγαθοὶ, καὶ οἱ xistunt. eadem est ratio
 λιανοὶ γίνονται λιβαρι- architectorum, reliquos
 ραί· ἀνάλογον δὲ καὶ οἱ οἰνοδόμοι, καὶ οἱ λοι-
 ποὶ

rumq; omnium. Nam scite bene edificando boni architecti futuri sunt: inscite, mali. Quod nisi ta se haberet, doctore nihil opus esset. uerum omnes boni aut mali nascerentur: itaque in uirtutibus serues habet. Nam ea facientes, quae pactis cum hominibus continentur, alij iusti, alij iniusti efficiuntur. Et pericula perferentes, assuescentesque aut perterrescunt, aut confidere, nonnulli fortes, quidam timidi existimus. Eodemque modo de cupiditatibus et iracundijs res habet. quoniam alij temperantes et clementes, plerique intemperati et iracundi efficiuntur: hi, quia sic illi, quia secus in iisdem uersentur. Atque ut uno uerbo finiam, ex sui similibus actionibus habitus

ποὶ πάντες. ἐν μὲν γὰρ τῆ σὺ οἰνοδομείῃ, ἀγαθοὶ οἰνοδόμοι εἴσονται· ἐκ δὲ τῆ λιχνῶς, λιανοί. εἰ γὰρ μὴ ἕτως ἔχον, ἴσθαι αὐτὸν εἶδει τῆ διδασκόντος· ἀλλὰ πάντες αὐτὸ ἐγίνοντο ἀγαθοί, ἢ λιανοί. ὅτι αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει. πρῶτον γὰρ τὰ ἐν τοῖς συνδιαγμοῖς τοῖς πρὸς τὴν ἀνθρώπων γινόμεθα, οἱ μὲν δυνάμεις, οἱ δὲ ἀδυνατοί. πρῶτον γὰρ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ ἐπιβόμοι φοβέσθαι ἢ θάρσειν, οἱ μὲν ἀνδραγαθοί, οἱ δὲ δειλοί. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἔχει, καὶ τὰ πρὸς τὰς ὀργάς. οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρῶτοι γίνονται, οἱ δὲ ἀνόητοι καὶ ὀργίλοι. οἱ μὲν, ἐν τῆ ἕτως ὅτι ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφονται οἱ δὲ, ἐν τῆ ἕτως. καὶ ἐνὶ τῷ λόγῳ, ἐν τῶν ὁμοίων ἐν ὁμοίω αἰετῶν οὐκ ἔστιν ὀρθότης.

γίνονται. διὸ δὲ τὰς ἐ-
νόμους ποίας ἀποδι-
δόναι. κατὰ γὰρ τὰς τῶ
των διαφορὰς ἀπολα-
θῶσι καὶ ἔξεις. ἢ μιν ἐρ-
οῦν διαφέρει τὸ ἕως ἢ
ἕως οὐκ ἐν νέω ἐπι-
θεῖται, ἀλλὰ πάμπολυ,
μάλλον ἢ τὸ παῖν.

Ἐπεὶ οὖν ἡ παρῶσα
πραγματεία ἢ θεωρίας
ἐνεκὰ ἐστὶν ὡς οὐκ αἰ ἀλ-
λαι. ἢ γὰρ ἴν' εἰδῶμεν
τί ἐστὶν ἡ ἀρετή, σὺν πλο-
μεθ' αἰν' ἴν' ἀγαθοὶ γε-
νόμεθα. ἐπεὶ ἔστιν αὖ
ἴν' ὄφελος αὐτῆς. ἀναγ-
καῖον ἐστὶ σιγήσαι τὰ
περὶ τὰς πράξεις, ὡς
πρακτικῶν αὐτῆς. αὐταὶ
γὰρ εἰσι λυγροὶ καὶ τῶ
ποίας γενέσθαι τοῖς ἔξεσι,
καθὰ οὐκ εἰρήναμεν. τὸ
μὲν οὖν κατὰ τὸν ὀρθοῦ
λόγον πράττειν, κοινὸν
καὶ ὑποβρῆσθαι. ῥηθῆσε
ταὶ δὲ ὑποβρῶν περὶ αὐτῶ,
καὶ

oriuntur. Itaq; cuiusdam
modi edenda sunt actio-
nes, quandoquidē earum
differēntias habitus con-
sequuntur. Non igitur
parui, sed magnopere,
atq; adeò in totū refert,
utrū sic, an secus statim
à puero assuescamus.

Quoniā igitur hoc ne-
gotiū susceptum non est
contēplationis causa, ut
cætera (spectamus enim
nō ut quid uirtus sit, in-
telligamus, sed ut boni
efficiamur, alioqui usus
eius nullus foret) quæ ad
actiones pertinet neces-
se est cōsideremus, quæ
admodū gerenda sunt. Ita
enim situm est: quem-
admodū diximus, ut ha-
bitus cuiusdāmodi fiant.
rectæ ergo rationi cōue-
nienter agere commu-
ne est, idq; ponatur: de
quo differetur posterius,
c

επο:

σ

quid sit recta ratio, quemadmodum affecta sit ad reliquas uirtutes. Illud autem prius conueniat, omnem de rebus agendis orationem debere populariter non accuratè haberi, ut in initio diximus, quòd rationes pro re subiecta exigendae sunt. Ut autem in rebus salubribus, sic in rebus ad actiones pertinentibus, et in utilibus nihil inest firmitatis.

Cumque eiusmodi sit quae de genere toto habetur oratio, multo etiam minus limata est quae de rebus singulis habetur: quoniam nec sub artem, nec sub praecipionem ullam cadunt. Sed ut in medicina et gubernatoris arte, sic in actione reuerſantur, temporis habenda ratio est. Verum

καὶ τί ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἐπιπλέον δὲ προδιωμολογῶντα, ὅτι πᾶς ὁ λόγος τῶν πρακτικῶν λόγος, τύπος καὶ ἢν ἀνεπιβῶς, ὀφείλει λέγεσθαι, ὡς πρὸς καὶ κατ' ἀρχαίς εἶπομεν, ὅτι κατὰ τὴν ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δὲ ἐν ταῖς πράξεσιν καὶ τὰ συμφέροντα, οὐδέου ἐστὶν ἔχει, ὡς πρὸς οὐδέ τὰ ὑγιεινά. τοιοῦτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου λόγου, ἐτι μάλλον ὁ λόγος τῶν καθ' ἕνα λόγος, ἢν ἔχει τὰν ἐπιβῶς. οὐτε γὰρ ὑπὸ τέχνῃ, οὐδ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδέ μίαν ὠπῆει. δὲ δὲ αὐτοὺς αἰεὶ τοὺς πράττειντας, τὰ πρὸς τὸν καιρὸν σκοπεῖν, ὡς πρὸς ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει καὶ τῆς κυβερνητικῆς. ἀλλὰ

λαὶ καὶ πρὸς ἑνὸς τοῖς-
 τὰ τὸ παρόντος λόγῳ, πρῶτον
 φησὶ βοηθεῖν. πρῶτον
 οὗτο θεωρητέον, ὅτι
 τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑ-
 πὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβο-
 λῆς φθείρει. καὶ λέει γὰρ
 ὑπὸ τῶν ἀφανῶν τοῖς
 φανέροις μαρτυροῖσι γῆ-
 ραι, ὡς πρὸ ἐπὶ τῆς ἰχ-
 θύνης καὶ τῆς ὑγείας ὀρω-
 μόντα ἴτε γὰρ ὑπερβά-
 λοντα γυμνάσια, καὶ τὰ
 ἐλλείποντα, φθείρει τὴν
 ἰχθύν. ὁμοίως ἢ καὶ τὰ
 ποτά, καὶ τὰ σιτία πλεί-
 ω, καὶ ἐλάττω γινόμε-
 να, φθείρει τὴν ὑγίαν.
 τὰ σύμμετρα καὶ ποιεῖ
 καὶ αὔξει καὶ σώζει. οὐ-
 τως οὖν καὶ ἐπὶ σωφρο-
 σιώνος καὶ ἀνδρείας ἔχει
 καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.
 ὅ,τε γὰρ πάντῃ φύγῃ
 καὶ φοβούμενος, καὶ μη-
 δὲν ὑπομένων, δειλὸς
 γίνεται ὅ,τε μηδὲν ὄλως
 φοβ-

rium cū eiusmodi sit præ-
 sens disputatio. danda o-
 pera est, ut opem ferā-
 mus. Hoc igitur in pri-
 mis intelligendū est, ea
 quæ sunt huius generis, à
 defectu & exuperatio-
 ne interire. perspicuis e-
 nim testimonijs in gra-
 tiam rerum obscurarum
 utendū est: ut in uiribus
 & ualetudine cernimus.
 nam & profusæ & re-
 misse nimium exercita-
 tiones labefactant uires:
 eodēque modo & po-
 culenta ac esculenta plu-
 ra atque pauciora, labe-
 factant ualetudinem: mo-
 derata uerò, pariunt, au-
 gent, ac tuentur. sic &
 in temperantia, & in for-
 titudine, alijsq; uirtuti-
 bus contingit. Qui e-
 nim fugit timetq; om-
 nia, quiq; nihil perfert,
 is timidus: & qui nihil

timet omnino, sed adit
omnia, is audax existit.
Itemq; qui omni uolu-
ptate perfruitur, nullaq;
prætermittit, intempe-
rans: qui uerò omnes fu-
git ut solent agrestes, is
stolidus iudicandus est.
Interit enim temperan-
tia & fortitudo ab exu-
peratione atque defectu:
à mediocritate uerò ser-
uatur. Verùm non so-
lum ortus, in incrementis
que, & interitus ex ijs-
dem & ab ijsdem effi-
ciuntur, sed in ijsdem e-
tiam actiones uersabun-
tur. Etenim alijs in reb.
euidentiorebus, ita con-
tingit, uelut in uiribus.
nam gignuntur multo cil-
o capiendo, et multis labo-
ribus perferendis: quæ ua-
lens uiribus efficere po-
test maximè: sic quoq; in
ζωόντων ταῦτα • ἢ ὁ

φοβούμενος, ἀλλὰ πρὸς
πάντα βαδίζων, θραύς.
ὁμοίως ἢ καὶ ὁ μοι πά-
σης ἡδονῆς ἀπολαύων,
καὶ μηδενίας ἀπεχό-
μενος, ἀνόλατος ὁ ἢ πᾶ-
σας φεύγων, ὡς πορὶ αἰ-
ἄρητοι ἀναιδῆτος ἴσιν.
φθείρεται γὰρ ἡ σωφρο-
σύνη, καὶ ἡ ἀνδρεία ἐκ τῆς
τῆς ὑπόβουλης καὶ τῆς
ἐκείσεως ὑπὸ ἧ τῆς με-
σότητος σώζεται. ἀλλ' ἡ
μόνον αἰ γενίσεις, καὶ αἰ
αὐξήσεις, καὶ αἰ φθοραί,
ἐν τῶν αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν
αὐτῶν γίνονται, ἀλλ'
καὶ αἰ εὐόργεια ἐν
τοῖς αὐτοῖς εἶσονται.
καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν
τῶν φανερῶ ἴσων ἕτας
ἔχει. οἷον ἐπὶ τῆς ἰσότητος.
γίνεται γὰρ καὶ ἐν τῶν
πολλῶν τροφῶν λαμβά-
νουν, καὶ πολλοὺς πόνοις
ὑπακούον, καὶ μάλιστα
ζῶοντων ταῦτα • ἢ ὁ
7101617

τῶν ἀρετῶν. ἐν τε γὰρ
τῷ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν
καὶ γινόμεθα σώφρονες.
καὶ γινόμενοι, μάστιγα
διωόμεθα ἀπέχεσθαι
αὐτῶν. ὁμοίως ἢ καὶ ἐπὶ
τῷ ἀνδρείῳ. ἐπιθόμενοι
γὰρ καταφρονεῖν τῶν
φοβερῶν, καὶ ὑπομένειν
αὐτὰ, γινόμεθα ἀνδρεί-
οι καὶ γινόμενοι μάστι-
γα διωόμεθα, ὑπομέ-
νειν τὰ φοβερὰ.

Σημείον ἢ δὲ ποιῆ-
σαι τῶν ἔξω, τὸ ἐπι-
γινόμενον ἡδονῶν, ἢ
λύπῃ τοῖς ὄψεσιν. ὁ μὲν
γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σω-
μάτων ἡδονῶν, καὶ αὐ-
τῶν τῶν χαίρων, σώφρων.
ὁ ἢ ἀχόμενος, ἀνόλα-
τος. καὶ ὁ μὲν ὑπομένων
θανάτου καὶ χαίρων, ἢ μὴ
λύπῃ μόνος γε, ἀνδρῆος.
ὁ ἢ λύπῃ μόνος, δειλός.
περὶ ἡδονῶν γὰρ καὶ λύ-
πας ἐστὶν ἢ ἕθνη ἀρετῶν.

Διά

uirtutibus. Nam et tem-
perantes efficiuntur, nos
à uoluptatib. abstinēdoz.
et cum ijs sumus, ab ijs fa-
cilimè abstinere possu-
mus. ut idemq; in fortitudi-
ne. nam cum et terribilia
despicere, et eadem per-
ferre assuescimus, fortes
existimus: quales cum su-
mus, quæ terrorem affe-
runt, facillimè sustinere
poterimus.

Habitum aut̄ indicia
ex uoluptate ac dolore
quæ facta cōsequuntur, acci-
pienda sunt. Nā qui se à
corporis uoluptatib. ab-
stinet, eoq; ipso lætatur,
is temperans: quod id molestè
fert, is imēperans est. Et
quod molestum quæ sunt perfert, et
eo gaudet, aut certe non
fert grauiter fortis: quæ e-
grè fert, ignauus est. uir-
tus. n. moralis in uolupta-
tib. ac dolorib. uersatur.

ε 2

Nam

Nā uoluptate impellēte,
 q̄ praua sunt gerimus:
 et dolore ab honestis de
 ducimur. Itaq; Platonis
 sententia, institutos esse
 quodāmodo oportet iā
 inde à pueris, ut ijs late-
 mur, doceamusq; quibus
 oportet. recta est enim
 hæc educatio. Iam uerò
 si in actionib. et affectio-
 nib. uersantur uirtutes:
 omnem aut affectionē a-
 ctionēq; omnē sequitur
 uoluptas aut dolor: ob eā
 certē causam uirtus in uo-
 luptatib. doloribusq; uer-
 sabitur. Hoc etiā suppli-
 cia quæ per eas sumun-
 tur, indicāt: medicinae e-
 enim qdā sunt. At medici-
 nae contrarijs reb. solent
 effici. Præterea habitus
 omnis animi, ut suprā di-
 ximus, è cuiusmodi dete-
 rior & melior gigni so-
 let: cū ijs et in ijs uim suā
 obti-

διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν
 νῦν, τὰ φῶλα πρᾶττο-
 μεν· διὰ δὲ τὴν λύπην,
 τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα.
 διὸ δὲ ἡ χρεῖται πᾶσι οὖτοι
 ἐν νέῳ, ὡς ὁ πλεῖστον
 φύσει, ὡς τε χαίρουσι τε
 καὶ λυπεῖσθαι οἷς δὲ. ἡ
 γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὐτῶν
 ἐστίν. ἐτι δὲ εἰσφέται ἐπι-
 σιπεί πρᾶξι καὶ πά-
 θῃ παντὶ ἡ πάθος καὶ πά-
 θῃ πρᾶξι ἐπέται ἡδονὴ
 καὶ λύπη· καὶ διὰ τῶν
 αὐτῶν ἡ ἀρετῶν πρᾶξι ἡδονὴ
 καὶ λύπη. μὲν γὰρ
 σι ἡ καὶ αἱ ἡολάσις γινώ-
 σκονται διὰ τῶν. ἰατρῶν
 αἱ γὰρ τινὲς εἰσφῶται ἡ
 τρεῖς διὰ τῶν ἐναντί-
 ῳ πρᾶξι γινώσκονται.
 ἐτι, ὡς καὶ πρῶτον ἀ-
 πομῶν, πᾶσα ψυχὴ ἐ-
 ξίς, ὑφ' οἷον πρᾶξι γί-
 νώσθαι χεῖρων καὶ βελ-
 τῶν, πρὸς ταῦτα καὶ
 ὁρᾶται ταῦτα τὴν φύσιν
 ἔχει.

ἔχει δι' ἡδονὰς ἢ καὶ λύ-
 πας φάσκει γίνονται, τῶ
 δὴ ἡδονῶν ταύτας καὶ φά-
 γειν, ἢ ἄς μὴ δεῖ, ἢ ὅτε ἔ-
 δεῖ, ἢ ὡς ἔδεῖ, ἢ ὅσα χῶς
 ἄλλως ὑπὸ τῆς λόγῃ διο-
 εῖξεται τὰ τοιαῦτα. διὸ
 καὶ οὐκ εἰσὶν τὰς ἀρε-
 τὰς ἀπαθείας τινὰς καὶ
 ἡρεμίας. ἐν σὺν ἢ, ὅτι ἄ-
 πλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ
 ὡς δεῖ, καὶ ὡς ἔδεῖ, καὶ
 ὅτε, καὶ ὅσα ἄλλα προσ-
 τίθεται. ὑπόκειται ἄρα
 ἢ ἀρετὴ εἶναι ἢ τοιαύτη
 πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας,
 τῶν βελτίστων περὶ τῆ-
 κή ἢ ἢ ἡλικία, τὸν ἀντί-
 θη. γένοιτο δ' αὖ ἡμῶν
 καὶ ἐν τούτοις φανερὸν
 ἴτι περὶ τῶν αὐτῶν.
 τειῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς
 τὰς αἰρέσεις, καὶ τειῶν
 ὄντων τῶν εἰς τὰς φυ-
 γὰς, καλοῦ, συμφέρον-
 τος, ἡδέος καὶ τειῶν τῶν
 ἐναντίων, αἰχρῶ, ἀσυν-
 φό-

obtinet: à uoluptatib. aut
 & dolorib. uitiosi nascū-
 tur: propterea q. ea quis
 quā sequatur aut caueat,
 uel quæ, uel quando, uel
 quō nō oporteat, uel quo
 quo modo alio ratio per-
 scribat. Itaq; uirtutes, ua-
 cuitates quas dā affectio-
 num trāquillitatesq; de-
 finiunt. Haud probè qui
 dē, quòd omnino dicant,
 nec adiungant, ut decet,
 & ut non decet, & quā-
 do, & alia quæ addūtur.
 Ergo hoc ponitur, uirtu-
 tem huius generis, in uo-
 luptatib. doloribusq; uer-
 sari, rebus optimis geren-
 dis idoneā: uitii, contrā.
 Quæ ex his etiā à nobis
 perspici possunt, quia cū
 tria sint quæ sequimur,
 & tria quæ declinamus,
 honestū, utile, iucūdum:
 & tria quæ superiorib.
 cōtraria sint, turpe, inu-
 tile,

tile, molestum: cum in
 ijs omnibus uir bonus se
 rectè gerit, & impro-
 bus uitiose, tum uel ma-
 ximè in uoluptate. Nam
 & ea communis est ani-
 mantium, & ea omnia
 consequitur, quæ sub ap-
 petitionem cadunt. Ete-
 nim honestum & utile,
 iucundum uidetur. Præ-
 terea quoniam una no-
 biscum iam inde à par-
 uulo educata est, difficil-
 le factu est hanc animi
 affectionem eluere om-
 nino, qua uita imbuta
 est. Atq; etiam actiones
 dirigimus uoluptate &
 dolore, alij magis, alij
 minus. Ob id igitur neces-
 se est, in his uersari hoc
 omne negociū. Nō enim
 parum ualut ad actiones,
 rectè aut improbè leta-
 ri uel dolere. Præterea
 difficilius est, ut ait Hera-
 clitus,

φόρον, λυπηρῶς, ὡς ἐπὶ πᾶσι
 τα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς
 λατορθεωτικὸς ἐστίν· ὁ δὲ
 βλαπτικὸς ἀμαρτυρικὸς μὴ
 λίσσεται δὲ περὶ τῶν ἡδον-
 ῶν. ἰουὴν τε γὰρ αὐτῶν
 τοῖς ζώοις, καὶ πᾶσι τοῖς
 ὑπὸ τῶν αἰσθησίων παρα-
 πολεθεῖ. καὶ γὰρ τὸ λα-
 λῶν καὶ συμφέρον, ἡδὴ
 φαίνεται. ἐτι δ' ἐν νη-
 πὶς πᾶσι ἡμῶν σωτῆ-
 ρα πῶν διὰ καὶ χαλε-
 πὸν ἀπετερίζεται τῶν
 το τὸ πάθος, ἐγνεχθῶν
 μόνον τῶ βίῳ. ἰουὴν ἴσο
 μου ἢ καὶ τὰς πράξεις, οἱ
 μὲν μάλλον, οἱ δὲ ἄλλοι μ-
 ἡδονῶν καὶ λύπης. διὰ
 τῶν οὐδ' ἀναγκαῖον εἶ-
 ναι περὶ ταῦτα τῶν πᾶ-
 σαν πραγματείαν. ὁ γὰρ
 μὴ οὐκ εἰς τὰς πράξεις,
 οὐδ' ἡ βλαπτικὸς χαίρειν ἢ λυ-
 πῶν εἶναι ἐτι ἢ χαλεπώτε-
 ρον, ἡδονῶν μάλιστα, ἢ
 θνητῶν, καὶ ὅτι περὶ φύσιν ἡ
 εἶναι

φεικτικός· περὶ δὲ τὸ χα-
 λειώτερον αἰεὶ καὶ τέ-
 λην γίνεται καὶ ἀρετῆ.
 καὶ γὰρ τὸ σὺν βελτιοῦ
 οὐ τῆτι· ὥστε καὶ διὰ
 τῆτο περὶ ἡδονῶν καὶ
 λύπης πάσῃ ἢ πρὸς χυμῶ-
 τῆα, καὶ τῆ ἀρετῆ, καὶ
 τῆ πολιτικῆ, ὁ μὲν γὰρ
 οὐ τῆτοις χρώμενος, ἀ-
 γαθὸς ἔσται· ὁ δὲ κακῶς,
 κακός· ὅτι μὲν οὖν ἔστι
 ἡ ἀρετῆ περὶ ἡδονῶν καὶ
 λύπης, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γί-
 νεται, ὑπὸ τῆτι καὶ αὐ-
 ξεται καὶ φθίρεται μὴ
 ὡσαύτως γινόμενον,
 καὶ ὅτι ἐξ ὧν ἐγόνετο,
 περὶ ταῦτα καὶ σύμ-
 γῆ, ἀρῆθω.

Απορήσει δ' αὖ τις
 ὡς λέγομεν, ὅτι διὰ
 τὰ μὲν δίναια πρᾶτ-
 τουτας, ἀμαίους γί-
 νεται· τὰ δὲ σώφρο-
 να, σώφρονας. εἰ γὰρ
 πρᾶττουσι τὰ δίναια,
 καὶ

clitus, uoluptati obsiste-
 re, quàm iracundie. At
 semper in re difficiliore
 ars uirtusq; uersatur. quā
 enim bene fit, hic præstā-
 tius est. Quare ob eam
 etiā causam in uoluptati-
 bus ac dolorib. omnis de
 uirtute & ciuili ratione
 disputatio cōsistit. Nā q
 his rectè utitur, is uir bo-
 nus: qui peruerse, impro-
 bus futurus est. Atq; uir-
 tutē quidem in uoluptati-
 bus doloribusq; uersari:
 & quib. ex reb. gignitur,
 ab ijs & augeri eā et in-
 terire, si eodem modo nō
 fiāt: et eādē à qb. reb. na-
 tā sit, in ijs minus suū e-
 xe qui, hucusq; dictū sit.

Quæret aut aliquis, 4
 quo pacto dicamus res
 iustas agendo, iustos: &
 modestas, temperantes
 fieri oportere: præser-
 tim cū si res agāt iustas,

& modestas, iusti iam
 sint ac temperantes: ut
 qui grāmatica musicāq;
 tractent, ij grammatici
 sint & musici? An ne in
 artibus quidē ita fit? Fie-
 ri enim potest, ut quis
 quiddā grāmaticū pre-
 stet, & fortuitō, & alio
 subijciente. Ergo tū grā-
 maticus erit, si & quid
 grāmaticum et grāmati-
 cē, hoc est que in eo in-
 est grāmatica cōgruen-
 ter, faciet. Iam artium ac
 uirtutū nō est eadem ra-
 tio. nā que ab artib. pro-
 ficiscūtur, in se quod be-
 ne dicitur habent. itaq;
 satis eis est, si quodam
 modo fiant. At uerō que
 uirtutibus geruntur, non
 si ea quodam modo ha-
 beant, iustē temperatē-
 ue efficiuntur: sed si is e-
 tiam qui faciat, quodam
 modo affectus faciat: pri-
 mum,

καὶ τὰ σώφρονα, ἢ ἂν εἴη
 οἱ δίκαιοι καὶ σώφρο-
 νες. ὡς πρὸς εἰ τὰ γρᾶμμα-
 τικὰ καὶ μουσικὰ. γρᾶμ-
 ματικὸν καὶ μουσικόν. ἢ ὅτι
 ἐπὶ τῶν τεχνῶν ὅπως ἐ-
 χεῖ. οὐδέ χεῖται γὰρ γρᾶμ-
 ματικόν τι ποιῆσαι καὶ
 ἀπὸ τύχης, καὶ ἄλλο ὑπὸ
 θεμενός. τότε οὖν ἐστὶ
 γρᾶμματικός, ἐὰν καὶ
 γρᾶμματικόν τι ποιῆσῃ
 καὶ γρᾶμματικός. τὸ τὸ
 δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὸ οὐ τὸ
 τῷ γρᾶμματικῷ. ἐστὶ ὅτι
 ὁμοίον ἐστὶ ἐπὶ τετάρ-
 τῶν, καὶ τῶν ἀρε-
 τῶν. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν τεχνῶν γινόμενα,
 τὸ οὐδέ εἶναι οὐδ' ἐαυτοῖς ἀρ-
 ηθῶν ταῦτά πως ἔχοντα
 γενέσθαι. τὰ ἢ κατὰ τὰς
 ἀρετὰς γινόμενα, δὲ ἐὰν
 αὐτά πως ἔχη, δίκαιος
 ἢ σώφρωνος πρῶτον ἔσται,
 ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ πρῶτον
 ὡς ἔχων, πρῶτον πρῶ-
 τῶν

τον μὲν ἐὰν εἰδώς· ἐ-
 παίτ', ἐὰν προαιρούμε-
 νος, καὶ προαιρούμενος
 δι' αὐτὰ τὸ δὲ τρίτον,
 καὶ ἐὰν βεβαίως, καὶ
 ἀμωτανιότηως ἔχωρ
 πρᾶτ' α. ταῦτα δὲ πρὸς
 μὲν τὸ τὰς ἄλλας τέ-
 χνας ἔχει, ὡς συναριθμη-
 ται, πλὴν αὐτὸ τὸ εἰδέ-
 ναι πρὸς δὲ τὸ τὰς ἀρε-
 τὰς, τὸ μὲν εἰδόναι, μι-
 κρόν ἢ ὡς δὲ ἰσχύς, τὰ δ'
 ἄλλα ὡς μικρόν, ἀλλὰ τὸ
 πᾶν διώεται, ἀπὸρ καὶ
 ἐν τῷ πολλῷ πρᾶτ-
 τερτὰ δίναια καὶ τὰ
 σώφρονα περὶ γίνεταί.
 τὰ μὲν δ' ὅρ' πράγματα δι-
 ναια καὶ σώφρονα λέγε-
 ται, ὅταν ἢ τοιαῦτα, οἷα
 αὐτὸ δίναιος ἢ ὁ σώφρων
 πράξει. δίναιος δὲ καὶ
 σώφρων ἐστίν, ὡς τὰ ταῦτα
 πρᾶτ' α, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅτι
 πρᾶτ' α, ὡς οἱ δίναιοι
 καὶ οἱ σώφρονες πρᾶτ' α

σιρ.

mium, si sciens: deinde,
 si delectu habito uo-
 lens, idque eorum cau-
 sa: tertio, si firmè con-
 stantèrque faciat. Hæc
 autem ut alias artes has
 bere quis dicatur, non
 connumerantur, præ-
 ter scientiam: ut uirtu-
 tes uerò, scientia qui-
 dem parum aut nihil ua-
 let, at non paruum re-
 liqua, sed omne mo-
 mentum habent, utpo-
 te quæ frequenti iu-
 storum & moderato-
 rum actione comparen-
 tur. Ergo tum res iustæ
 ac modestæ dicuntur,
 cum eiusmodi sunt, qua-
 les uir iustus, tempe-
 rans que ageret. Iu-
 stus autem & mode-
 stus is demum est, non
 qui eas res gerat, sed
 qui ita gerat, ut iu-
 sti & temperantes fa-
 e s ciunt.

ciunt. Hoc ergo uerè dicunt, res iustas agendo, iustos: modesta, moderatos uiros effici. Quas res non agendo, nemo unquam est futurus bonus. Sed pleriq; cum hæc nō faciunt, ita deniq; se et philosophaturus, et ita probos fore putant, si ad disputationem confugiant. Si simile aliquid faciunt quod ægroti, qui medicos illi quidem audiunt diligenter, sed nihil eorum quæ præscribuntur, faciunt. Quem admodum igitur illis nō bene habiturum est corpus qui ita curantur: sic nec his animus, qui isto modo philosophantur.

5 His expositis, deinceps uidentū est, quid sit uirtus. Quoniam igitur tria sūt in animo, affectiōes, facult.

σιρ. αὐ οὐδὲ λέγεται, ὅτι ἐν τῷ τὰ δίκαια πράττειν ὁ δίκαιος γίνεται, καὶ ἐν τῷ τὰ σώφρονος ὁ σώφρων. ἐν δὲ τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα, ἕδρας αὐτῶν μετρίως γινώσκει ἀγαθός. ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὴ οὐ πράττεισιν, ἐπὶ δὲ τῶν λόγων καταφύγοντες, οἷονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἐσεῖναι ἀσυνδιδάκτοι, ὁμοίον τι ποιῶντες τοῖς ἰατροῖσιν, οἱ τῶν ἰατρῶν ἀνάσσει μὴ ἐπιμελῶς, ποιῶσι δ' ἐθὼν τῶν πρῶτα τῶν μόνων, ὡς πρὸς αὐτὸ δὲ ἐν εἶνοι οὐ ἐξέσσι τὸ σῶμα, ἕτω βλάπτουμένους οὐδ' ἔτσι τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφῶντες.

Μετὰ ἧ ταῦτα τί ἐστὶν ἀρετὴ, σκεπτόμενος. ἐπὶ οὐδὲ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινώσκοντα τρία ἐστὶ, πάθος, συνήθεια.

διωξίμας, ἔξαις, τοῦτων
 τῶν ἐν ἡ ἀρετῇ. λέγω
 δὲ πάθη μὲν, ἐπιθυ-
 μίαν, ὄργην, φόβον, θρά-
 σος, φθόνον, χόρον, φι-
 λίαν, μίσην, πόσον, ζή-
 λον, ἔλεον, ὅπως οἷς ἐπε-
 ται ἡδονῇ ἢ λύπῃ· δι-
 νάμεν δὲ, κατ' ἄς πα-
 θητικῶν τῶν λεγόμε-
 να, οἷον κατ' ἄς δινα-
 τοὶ ὄργισθῆναι, ἢ λύπη-
 θῆναι, ἢ ἐλεῆσαι. ἔξαις
 δὲ κατ' ἄς πρὸς τὰ πά-
 θη ἔχοντων ἢ ἡλιανῶς,
 οἷον πρὸς τὸ ὄργισθῆ-
 ναι, εἰ μὴ σφοδρῶς ἢ ἀ-
 ναιμότως, ἡλιανῶς ἔχο-
 ντων· εἰ δὲ μέσως· ἐν ἐ-
 μοίῳ δὲ καὶ πρὸς τὰ
 ἄλλα· πάθη μὲν οὐκ οὐκ
 εἰσὶν, οὐδ' αἰ ἀρεταί, ὅθ'
 αἰ ἡλιανῶς, ὅτι ἐν λεγό-
 μεθα κατὰ τὰ πάθη
 παρὰ τοῖς ἢ φαῦλοι· κα-
 τὰ δὲ τὰς ἀρετὰς ἢ ἡλι-
 ανῶς, λεγόμεθα· καὶ ὅτι
 κατὰ

facultates, habitus, ex his
 tribus unū aliquid uirtus
 erit. Affectiones autē apa-
 pello, cupiditatē, iram, ti-
 morē, audaciā, inuidiā,
 gaudiū, amicitia, odium,
 desiderium, emulationē,
 misericordiā, & omnino
 ea quæ uoluptas cōsequi-
 tur uel dolor. Facultates
 autē, quib. ad illas accipiē-
 das apti dicimur: ut per
 quas irasci possumus, uel
 dolere, uel misereri. Ha-
 bitus uerò, quib. bene uel
 malè in affectibus anima-
 ti sumus, uelut cū irasci-
 mur, si uehementer uel
 remisse, malè habemus:
 sin mediocriter, bene: i-
 temq; in ceteris. Ac affe-
 ctiones quæ nec uirtutes
 sunt nec uitia, propterea
 q, ex affectionibus nec
 probi nec improbi nomi-
 namur: ex uirtutib. & ui-
 tijijs non. namur: quodq;
 affe-

affectiones nobis nec laudantur, nec uitio. Nec enim qui timet, nec qui irascitur, laudatur: nec qui omnino irascitur, uituperatur, sed qui quodam modo. At uerò propter uirtutes & uitia laudamur aut uituperamur. Præterea irascimur & timemus absque delectu: uirtutes aut ipsæ selectiones sunt quædam, aut non absq; animi electione. Ad hæc affectionibus moueri dicimur: uirtutibus & uitijs non moueri, sed quodam modo affici dicimur.

Ob easque causas ne facultates quidem sunt.

Neq; enim eo uel boni dicimur uel mali, quòd omnino affici possumus, neq; laudamur, neq; uituperamur. Præterea facultate præditi sumus natura,

κατὰ μὲν τὰ πάθη ἵτι
ἐπαινούμεθα, ὅτι ψεγόμε
θα. ὁ γὰρ ἐπαινεῖται ὁ φο
βόμενος, ὁ δὲ ὀργιζόμε
νος. ὁ δὲ ψεγεται ὁ ἀπίως
ὀργιζόμενος, ἀλλ' ὁ πῶς.
κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς
καὶ τὰς λιανίας ἐπαινού
μεθα ἢ ψεγόμεθα. ἔτι ὀρ
γίζομεθα μὲν καὶ φοβού
μεθα ἀπροαίρετος. αἱ
δὲ ἀρεταὶ προαίρετες
τινές, ἢ οὐκ ἂν προαι
ρέσεως. πρὸς ἣ τούτοις,
κατὰ μὲν τὰ πάθη λι
νεῖσθαι λεγόμεθα. κατὰ
δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς
λιανίας, οὐκ ἔστιν εἰδέναι, ἀλλ'
ἀλλ' ἂν εἰδέναι πῶς. ἀλλ'
ταῦτα δὲ οὐδέ διωδ
μεσεῖσιν. οὔτε γὰρ ἀ
γαθοὶ λεγόμεθα, τῷ
διώσθαι πάρεσιν ἀ
πίως, οὔτε λιανοὶ οὔ
τ' ἐπαινούμεθα, οὔτε
ψεγόμεθα. καὶ ἔτι διω
νατοὶ μὲν ἴσμεν φύ
σας

εα, ἀγαθοὶ ἢ ἡμίκακοι, οὐ
 γινόμεθα φύσει. εἰπο-
 μεν ἢ πρὸς τούτους πρό-
 τέρου. εἰ οὐδὲ μήτε πλά-
 θη εἰσὶν αἱ ἀρεταί, μήτε
 δυνάμεις, λέπειν αἱ ἕξεις
 αὐτὰς εἶναι. ὅτι μοι
 οὐδὲ ἐπὶ τῷ γόνατι ἀρε-
 τή, εἴρηται.

Δὲ δὲ μὴ μόνον οὐ-
 τως εἰπεῖν, ὅτι ἕξεις, ἀλλὰ
 καὶ καὶ ποῖα τις. ῥητέου
 οὐδὲ ὅτι πᾶσα ἀρετὴ οὐ
 αὐτὴ ἢ ἀρετὴ αὐτότε σὺ
 ἔχου ἀποτελεῖ, καὶ τὸ
 ὄργου αὐτῆ σὺ ἀποδί-
 δωσι. οἷον ἢ τῆ ὀφθαλ-
 μῶ ἀρετὴ τὸρ τε ὀφθαλ-
 μῶν ἀσθενείᾳ ποιεῖ, καὶ
 τὸ ὄργου αὐτῆ. τῆ γὰρ
 τῆ ὀφθαλμῶ ἀρετῆ σὺ ὀ-
 ρῶμεν ὁμοίως τῆ ἵππου
 ἀρετῆ, ἵππου τε ἀου-
 δαίον ποιεῖ, καὶ ἀγαθὸν
 δραμῆν, καὶ οὐγενῆν
 τὸρ ἐπιβάτην, καὶ με-
 να τῆς πολεμίας. εἰ δὲ
 τῆτ'

tura, boni uel improbi
 non efficiuntur natura,
 quod supra ostendimus.
 Quod si nec affectiones
 sunt uirtutes, nec facultates,
 relinquitur ut esse
 sint habitus. Ac uirtutis
 quidem quod sit genus,
 dictum est.

Dicendum est autem 6
 non solum habitum esse
 uirtutem, sed etiam qua-
 lis sit. Hoc igitur cōfite-
 ndū est, uirtutem omnē, in
 quo ipsa sit, eum probē
 affectum reddere, officii-
 umq; ac munus eius pro-
 bē exequi: ut uirtus ocu-
 li et ipsam oculum pro-
 bū efficit, et munus eius.
 uirtute enim oculi pro-
 bē cernimus. Itemq; uir-
 tus equi, equū probū effi-
 cit, et ad cursum aptū et
 ad uehendū eū q̄ inside-
 at, ad expectandosq; ho-
 stes idoneū. Quod si ita
 est

est in omnibus, certè hominis uirtus habitus erit, quo & uir bonus efficitur, & officio suo ac munere probè fungitur.

Hoc autè què admodum futurum sit, & iam diximus: & nunc ita denique perspicere poterit, si qualis eius sit natura, considerabimus. Licet quidem in omni natura continuata, ac diuidua, & quod præstat, notare, & quod superatur, & quod æquale est: idque uel pro ipsius rei natura, uel habita ratione nostri. Aequale autè dicitur medium quod est inter rem quæ præstat, & eam quæ uincitur.

Rei autè medium appello id quod æquè abest ab utroque extremorum: idque apud omnes unum idèque est. nostri autem ratione medium est, quod nec tran-

τῶν ἐν αὐτοῖς οὕτως
ἔχει, ἢ τὸ αἰθέριον ἀφ' ἑ
τῆ ἐν αὐτῷ ἔστι, ἀφ' ἧς ἀ
γαθὸς αἰθέριος γίνε
ται, καὶ ἀφ' ἧς εὐτοῦ
αὐτῷ ὄργου ἀποδιόσει.
τῶν δὲ τῶν ἔστι, ἢ ἴση
μὲν ἐστὶν ἡμεῖς. ἴτι δὲ
καὶ ἡμεῖς ἔστι καὶ ἡμεῖς
ἐὰν θεωρήσωμεν ποῖα
τις ἔστι ἢ φύσις αὐτῶν.
ὅν παντὶ δὲ σὺν ἔχει
καὶ διαιρέσει ἡμεῖς
τὸ μὲν πᾶσι, τὸ δὲ ἴ
λαττον, τὸ δὲ ἴσον καὶ
ταῦτα, ἢ κατ' αὐτὸ τὸ
πρᾶγμα, ἢ πρὸς ἡμᾶς.
τὸ δὲ ἴσον μέτρον τι ὅ
πορβολῆς καὶ ἰσότητος
ως λέγω ἢ τῷ μὲν πρᾶγ
ματος μέτρον, τὸ ἴσον
ἀπέχει ἀφ' ἑαυτοῦ
τῶν ἄλλων, ὅπως ἔστι
ἐν καὶ ταῦτα ὅπως πρὸς
ἡμᾶς ἢ, ὅπως πρὸς ἡμᾶς
καὶ ἡμεῖς ἰσότητος τῶν
μετρίων

ἂν ἔχῃ, οὐδέ τὸ αὐτὸ
 πᾶσι. οἷον εἰ τὰ δέκα
 πολλὰ, τὰ δὲ δύο ὀλί-
 γα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάν-
 σι κατὰ τὸ πᾶγμα. ἰ-
 σως γὰρ ὑπέρχει τε καὶ
 ὑπόβρεχεται. τὸ ἴ-
 σον ἔστι κατὰ τὴν ἀρι-
 θμητικὴν ἀναλογίαν.
 τὸ ἴπρὸς ἡμᾶς, ἔχῃ ἕτω
 λιπτότερον, ἢ γὰρ εἰ τῷ δέ-
 κα μᾶς φαγῆν πολλὸν,
 δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλέ-
 πτης ἕξ μᾶς προσά-
 ξαιεν. ἔστι γὰρ ἴσως καὶ
 τοῦτο πολὺ τῷ λιπο-
 μόνῳ, ἢ ὀλίγον. Μίλωνι
 μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ
 δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυ-
 μνασίων πολὺ. ὁμοίως
 ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης.
 οὕτω δὲ πᾶς ἐπιστή-
 μων ἢ τὸ ὑπέρβολον καὶ
 τὸ ἐκλείψιν φύγει. τὸ
 δὲ μέσον ἴαται, καὶ
 τῶν αἰρεῖται. μέσον δὲ,
 οὐ τὸ τοῦ πᾶγματος,
 ἀλλὰ

uerò nec unum idem.
 que apud omnes est:
 ut si decem nimium
 multa sunt, duo pau-
 ca, capiant sex pro
 rei medio. Acque e-
 nim superant atque su-
 perantur. Hoc autem
 medium est propor-
 tione arithmetica: at
 quod nobis medium est,
 non ita sumendum est.
 Non enim si cui decem
 minas edere nimium fit,
 duas parum, sex minas
 magister ludi præscri-
 pserit. Est enim hoc for-
 tasse nimium uel parum
 ei qui capiet. Miloni c-
 nim parum, tyroni numi-
 um. Itidem fit & in cur-
 su, & in lucta. Ita ni-
 mium & parum artifex
 omnis uitat: mediocri-
 tatem exquirat, eamq;
 persequatur. ac mediocri-
 tatem non rei quidem,

sed

sed quæ à nobis ducitur.

Quòd si omnis scientia ita suum præclarè munus exequitur, si mediocritatem intuetur, ad eamq; sua opera omnia refert (hinc solent de operibus bene habentibus prædicare, nec ijs detrahi quicquã, nec addiposse, quia nimium & parum omne quod bene est labefactet: cõseruet uerò mediocritas) boni autem artifices eò, ut diximus, intuentes opera sua præstant: uirtus aut certior est præstantiorq; quàm ars omnis, ut & natura: profectò mediocritatis ea sit indagatrix necesse est.

De ea loquor quæ est moralis. ea enim in affectionibus actionibusq; consistit, in quibus & nimium & parum, ut mediocritas: ut timere, cõfidere, con-

cu-

ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς. εἰ δὲ
πάσα ἐπιτήμη οὕτω τὸ
ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς
τὸ μέσον βλέπουσα, καὶ
εἰς τὸ το ἀγνοῦσα τὰ ἔργα.
ὁθεν εἰώθεσιν ἐπιτε-
λεῖν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις,
ὅτι ἔτ' ἀφελῶν ἐ-
στίν, ἕτε προδέναι, ὡς
τῆς μὲν ὑπόβολῆς καὶ
τῆς ἐλλείψεως φθέρουσιν
τὸ εὖ· τῆς δὲ μεσότη-
τος, σωφροσύνης· οἱ δὲ ἀγα-
θοὶ τεχνῖται, ὡς λέγο-
μεν, πρὸς τὸ το βλέπον-
τες ἔργαζονται. ἢ ἵαρε-
τῆ, πάσης τέχνης ἀνε-
βασθῆναι καὶ ἀμείναν ἐ-
στίν, ὡς πόρ καὶ ἡ φύσις,
τὸ μέσον αὖ εἰν σοφισ-
τικὴν. λέγω ἢ τὴν ἡθελῶν.
αὐτῆ γὰρ ἐστὶ πρὸς πά-
σιν καὶ πράξεσιν. ὅν ἢ τὸν
τοῖς ἐστίν ὑπόβολῆ καὶ
ἐλλείψεως, καὶ τὸ μέσον,
οἶον καὶ φοβηθῆναι,
καὶ θαρρῆσαι, καὶ ἐπιθυ-
μῶσαι

μήσαι, καὶ ἀποστροφῆ-
 ναι, καὶ ὀργισθῆναι, καὶ
 ἐλεῆσαι, καὶ ὄλωσ ἡδὴ
 ναι, καὶ λυπηθῆναι ἐ-
 σσι καὶ μάλλον καὶ ἕτ-
 τον, καὶ ἀμφοτέρω ἐν
 αὐτῷ τὸ δὲ ὅτι δὲ, καὶ ἐφ'
 οἷς, καὶ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐν
 αὐτοῖς, καὶ ὡς δὲ, μέσον τε
 καὶ ἄριστον, ἐπὶ τῷ ἴσῳ
 ἀρετῆς ὁμοίως ἢ καὶ πε-
 ρὶ τῶν πράξεων ἐστὶν ὑπόβ-
 ολι καὶ ἐκλειψις, καὶ
 τὸ μέσον ἢ ἢ ἀρετῆς, πε-
 ρὶ πάσης καὶ πράξεως ἐ-
 στὶν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπόβ-
 ολι ἀμαρτάνεται, καὶ ἡ
 ἐκλειψις φέρεται, τὸ δὲ
 μέσον ἐπαίνεται καὶ κα-
 τορθῆται. ταῦτα δὲ ἀμφὶ
 τῆς ἀρετῆς μεσότητος τις
 ἀρετὴ ἐστὶν ἢ ἀρετῆς, τοιαύ-
 τή γένηται τὸ μέσον, ἐ-
 στι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν,
 πολλὰ ἄλλως ἐστὶ. τὸ γὰρ
 κακὸν τὸ ἀπέχεσθαι, ὡς οἱ
 Πυθαγόρειοι εἰκάζουσι

τὸ

cupiscere, auersari, ira-
 sci, misereri, omnino gau-
 dere, & dolere possu-
 mus & magis, & ni-
 nus, & utrumq; non re-
 ctè. At uerò quando, in
 quibus, & in quos de-
 cet, cuiusq; rei causa, &
 quomodo æquum est, me-
 diocrè quiddã est ac opti-
 mum: quod quidem in
 uirtute sitũ est. Itemq; in
 actionib. est nimium, pa-
 rum, & mediocre. Vir-
 tus uerò in affectionib.
 est actionibusq;: in qui-
 bus nimio peccatur, &
 parum in uitio est, me-
 diocrè in laude & rectè
 factis. q̄ duo uirtutis sunt
 propria. Est igitur medi-
 ocritas quædã uirtus, cui
 mediocris sit indagatrix.
 Iam peccare licet multis
 modis, quoniã ut Pytha-
 gorei conijciebãt, malũ
 infiniti est, bonum finiti.

f At

At uerò rectè facere u-
no modo licet. Itaque
illud facile, hoc difficile
est. Nam ἔσ' à signo
discedere, facile est: at i-
psum attingere, magni
negotij. Ob eamq; cau-
sam nimium ἔσ' parum
in uitio est, mediocritas
in uirtute.

Nam est simplex uirtus,
omnigenum uitium.
Est igitur uirtus, habi-
tus animi eligendi iudi-
ciopræditus, in mediocri-
tate positus nos attingen-
te, rationeq; sic defini-
ta: ut prudēs præscripse-
rit. Mediocritas aut duo-
rum uitiorum est: unius
nimium exuperātis, alte-
rius parū progrediētis.
itemq; ob id, q, alia uitia
in affectionib. ἔσ' actio-
nibus modum exuperēt,
alia ab eo deficient: uir-
tus uerò ἔσ' inueniat, ἔσ'
sequas

τὸ δ' ἀγαθὸν τῷ ὀρε-
ξομένῳ τὸ δὲ κατὰ
βοῶν, μοναχῶν. Διὸ καὶ
τὸ μὲν ῥᾶδιον, τὸ ἤχα-
λεπὸν. ῥᾶδιον μὲν τὸ
ἀποσχεῖν τῷ σποπῶν, χα-
λεπὸν δὲ τὸ ἐπιτοχεῖν.
καὶ διὰ ταῦτ' οὖν, τῆς
μὲν λιανίαις ἢ ὑπερβολῆ
καὶ ἢ ἐλλείψεως, τῆς ἢ ἀρε-
τῆς ἢ μεσότητος.

Ἐὐδλοὶ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς
παντοδαπῆς ἢ λιανίαι.
ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετῆ ἔξις
προαιρετικῆ, οὐ μεσότη
τῆς τῆ πρὸς ἡμᾶς. ὡς
σμοκνὴ λόγῳ καὶ ὡς αὐ-
φρόνιμος ὀρέσασθαι μεσῶ
τῆς ἢ δύο λιανίῳν, τῆς
μὲν κατ' ὑπερβολῆ, τῆς
ἢ ἕκτ' ἐλλείψεως. καὶ ἴα
τι τῷ τὰς μὲν ἐλλείψεως
τὰς δ' ὑπερβολῆ τῆ
δέοντος, οὐ τε τοῖς πᾶσι
θεοῖ, καὶ οὐ ταῖς πράξε-
σι. τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μί-
στον καὶ ἀείδειν καὶ
αὐ-

κίβηται. διὸ κατὰ
 μὴ τὴν ἕσταν καὶ τὸν
 λόγον τὸν τι λὺ εἶναι
 λεγόντα, μεσότης ἐστὶν
 ἡ ἀρετή. κατὰ δὲ τὸ ἀ-
 εἴρον καὶ τὸ σὺ, ἀκρό-
 της. ἐν πᾶσι δ' ἐπιπέ-
 χεται πρᾶξις, ὅδε πᾶν
 πάθος, τὴν μεσότητα.
 οὐ γὰρ σὺβὺς ὠνόμα-
 σται σωματικῶνα μετὰ
 τῆς φαιλότητος οἷον ἐ-
 πιχαρειαία, ἀναι-
 σχωτία, φθόνος καὶ ἐπὶ
 τῶν πράξεων, μοιχεία,
 ἡλιότης, ἀνδροφονία.
 πᾶν γὰρ ταῦτα καὶ τὰ
 τοιαῦτα, λέγεται τῷ αὐ-
 τῷ φαῦλα εἶναι, ἀλλ' ὅχι
 καὶ ὑπερβολὰ καὶ αὐτῶν, ὅχι
 καὶ ἐλλείψεις. ἐν ἐστὶν οὐ
 ὁδέποτε περὶ αὐτὰ κα-
 τορθοῦν, ἀλλ' αἰεὶ ἀμαρ-
 τάνειν. ὅδε ἐστὶ τὸ σὺ ἢ
 μὴ σὺ περὶ τὰ τοιαῦ-
 τα ἐν τῷ λὺν δέει, καὶ ὁ-
 τε, καὶ ὡς μοιχόνειν.
 ἀλλ'

sequatur mediocritas.
 Quocirca uirtus natura
 sua et definitione, quæ
 quid sit explicatur, me-
 diocritas est: præstantia
 et bonitate extremitas.
 Sed nõ omnis actio, neq;
 omnis affectio mediocri-
 tatẽ admittit. Sunt enim
 quedã quæ statim cū i-
 pso nomine uitii cõnexiẽ
 habet, ut maleuolentia,
 impudentia, inuidia: et
 in actionib. adulterium,
 furtũ, cædes. Hæc enim
 omnia, quæq; sunt eius-
 dẽ generis, q; ipsa per se
 uitiosa sint, sic dicuntur,
 nõ eorũ immensi nimũ,
 aut parũ magni progres-
 sus. Nunquã igitur in ijs
 recte factũ, sed semp pec-
 catũ existit: nec in talib.
 bene aut nõ bene uersari
 licet, ut adulterare quã
 equũ est, uel quãdo, uel
 quemadmodũ oportet.
 f 2 sed

sed omnino quiduis eorum
 facere, peccare est. Per-
 inde igitur est ac si quis
 in iniustitia, ignavia, in-
 temperantia mediocrita-
 tem, ac nimium & parum
 requirat. Nam isto quidem
 modo, & nimium exu-
 perantis, ac deficientis
 mediocritas esset, et exu-
 perantis exuperatio, &
 deficientis defectio. Ut
 uero temperantia, &
 fortitudinis, nec nimium
 est, nec parum, propter
 ream quae mediocritas quo-
 dam modo in summo si-
 ta est: sic istorum medio-
 critas nulla est, nec ni-
 mium, nec parum: sed ut
 quicquid gestum est, pecca-
 tum est. Omnino enim
 nec eius quod nimium
 est & parum, mediocri-
 tas est, nec mediocri-
 tatis nimium &
 parum.

Hec

ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιῆσαι
 τιού τῶν ἀμαρτάνων
 ἐστίν. ὁμοίως οὖν τὸ
 ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδύ-
 νειν, καὶ δειδάινειν, καὶ
 ἀπολασάινειν εἶναι με-
 σότητα καὶ ὑπερβολὴν
 καὶ ἐλλείψιν. ἔστι γὰρ
 οὕτω γέ ὑπερβολὴς καὶ
 ἐλλείψιος μεσότης, καὶ
 ὑπερβολὴς ὑπερβολὴς
 καὶ ἐλλείψιος ἐλλείψιος.
 ὥσπερ δὲ σωφροσύνης
 καὶ ἀνδρείας ἐν ἔστιν ὑ-
 περβολὴ καὶ ἐλλείψιος,
 διὰ τὸ τὸ μέσον εἶναι
 πως ἄνευ. ἕως οὗδὲ
 ἐκείνων μεσότης, οὗδὲ
 ὑπερβολὴ καὶ ἐλλείψιος,
 ἀλλ' ὡς αὐτὰ πράττεται
 ἀμαρτάνεται. ἕως
 γὰρ οὗθ' ὑπερβολὴς καὶ
 ἐλλείψιος μεσότης ἐ-
 στί, οὗδὲ μεσότης
 τὸς ὑπερβολὴν
 καὶ ἐλλεί-
 ψιος.

Δε

Δεῖ δὲ τοῦτο μὴ μόνον
 λαβόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ
 ἐν τοῖς λαβῆσι καὶ ἐν τοῖς
 ἐπιεικτέροις. οὐ γὰρ τοῖς
 ἀλλοῖς ἀλλὰ τοῖς ἐπιεικτέροις
 λαβῆσι λέγουσιν οἱ ἀληθινῶ-
 τες. περὶ γὰρ τῶν λαβῆ-
 σι καὶ ἐπιεικτέροις. Δεῖ
 δὲ ἐπὶ τούτων συμφωνεῖν.
 ληπτέον οὖν ταῦτα ἐν τῇ
 διαγραφῇ. περὶ μὲν οὖν
 φόβου καὶ θάρρους ἀνδρείου
 μεσότητος τῶν δὲ ὑπερβαλλόντων,
 ὁ μὲν τῆ ἀφοβία, ἀνώουτος.
 πολλὰ δὲ ἐστὶν ἀνώουτος.
 ὁ δὲ ἐν τῷ θάρρει ὑπερβαλλών,
 θρασύς. ὁ δὲ τῷ μὲν φοβῆσθαι
 ὑπερβαλλών, τῷ δὲ θάρρει ἐλάττω,
 δειλός. περὶ ἡδονῆς δὲ καὶ
 λύπης οὐ πάσης, ἀλλὰ τῆς
 κατὰ φύσιν.

Hæc aut non solum in
 uniuersum dicenda sunt,
 sed singula etiã cõuenit
 accommodare. Cum enim
 de actionib. uerba fiunt,
 quæ ad genus uniuersum
 accommodantur, inanio-
 ra sunt: quæ aut ad par-
 tes, ueriores. In singulis
 enim rebus actiones uer-
 santur, quibus cõsentire
 debet oratio. Hæc igitur
 ex subiecta sunt descri-
 ptione sumenda. Ac in
 metu quidẽ & cõfidentia,
 fortitudo mediocri-
 tas est. ex modũ transeũ-
 tibus, q̄ nõ metuẽdo exu-
 perat, uacat nomine (sũt
 aut multa uacantia nomi-
 ne) qui aut confidit plus
 q̄ par sit, audax nomina-
 tur: at qui nimium timet,
 parumq; confidit, igna-
 uis dicitur. In uoluptati-
 bus aut & doloribus nõ
 omnibus, minus tamen in
 f 3 dolo-

dolorib. mediocritas est,
 temperantia: nimium, in-
 temperantia. Qui por-
 ro uoluptatib. deficient,
 non admodum multi re-
 periuntur, ut ne nomen
 quidem habuerint: ap-
 pellentur sane stupidi.
 Iam in dandis accipien-
 disq; pecunijs mediocri-
 tas, liberalitas dicitur:
 quæ modum transit, pro-
 digalitas: quæ ab eo de-
 ficit, auaritia et illibera-
 litas. Contrarioq; modo
 in ijs ultra modum pro-
 grediuntur, ab eoque de-
 ficiunt. Prodigus enim
 largiendo modum transit,
 et accipiendo abest ab eo
 idem. At uerò auarus in ac-
 cipiendo nimius est, in
 dādo parcus. Et hæc qui-
 dem nunc populariter ac
 summam exponimus,
 hoc ipso contenti, post
 differemus subtilius.

Ver-

λύπας, μεσότης μὲν σα-
 φροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ
 ἀνοησία. ἐλλείποντες
 δὲ τὸ πρὸ τὰς ἡδονὰς ἐν
 πανί γίνονται. διό-
 ποτ' οὐδ' ἔτι ἰνόμα-
 τος τετυχῆσασιν· ἔστι
 οὐκ ἀναιδέητοι. πε-
 ρὶ δὲ δόσιμ' ἡμετέροι
 καὶ λήψι· μεσότης μὲν,
 ἐλευθεριότης· ὑπερβο-
 λὴ δὲ καὶ ἐλευθερία, ἀσο-
 εῦαντίας δὲ αὐτὰς ὑ-
 πέρβαλλει καὶ ἐλλεί-
 πσιμ· ὁ μὲν γὰρ ἄσο-
 τος, ἐν μὲν προέσει ὑ-
 πέρβαλλει, ἐν δὲ λήψει
 ἐλλείπει· ὁ δὲ αἰελεύ-
 θος, ἐν μὲν λήψει ὑ-
 πέρβαλλει, ἐν δὲ προέ-
 σει ἐλλείπει. νῦν μὲν
 οὕτω τῆσιν καὶ ἐπὶ ἡμε-
 τῶν λέγομεν, ἀκριβέ-
 ρον ἢ ἀκριβέστερον πε-
 ρὶ αὐτῶν διασαζόμεθα.

πρὸ

ὡς ἂν τὰ ζήματα εἰ-
 σι καὶ ἄλλαι διακρίσεις,
 μεσότης μὲν, μεγαλο-
 πρέπεια ὁ γὰρ μεγαλο-
 πρέπης διαφέρει ἐλευ-
 θερία. ὁ μὲν γὰρ ὡς ἂν
 μεγάλη, ὁ δὲ ὡς ἂν μι-
 κρὰ ὑπερβολὴν δὲ ἀπει-
 ρουχία καὶ βασιανσία,
 ἐλευθερία δὲ μικροπρέ-
 πεια διαφέρουσι δὲ αὐ-
 τὰ τῶν ὡς ἂν τῶν ἐλευ-
 θεριότητων. ὡς δὲ διαφέ-
 ρουσι, ὡς ἂν ῥυθμισε-
 ται. ὡς δὲ τιμὴν
 καὶ ἀτιμίαν, μεσότης
 μὲν μεγαλοψυχία, ὑ-
 περβολὴ δὲ χωνότις τις
 λεγομένη, ἐλευθερία δὲ μι-
 κροψυχία. ὡς δὲ λέγο-
 μεν ἔχειν πρὸς τὴν με-
 γαλοπρέπειαν τῶν ἐλευ-
 θεριότητων, ὡς ἂν μι-
 κροπρέπειαν, ὡς ἂν ἐ-
 χεῖται καὶ πρὸς τὴν με-
 γαλοψυχίαν ὡς ἂν τι-
 μὴν ὄντων μεγάλων,
 αὐτὴ

Versantur etiam in pe-
 cunijs alij habitus, me-
 diocritas quidem ma-
 gnificencia (nam inter
 magnificum & libera-
 lem hoc interest, quod
 ille in magnis, hic in par-
 uis cernitur) nimium, li-
 xius indecorus, ac infam-
 nis: parum, sordes: dif-
 feruntque ab ijs que
 sunt liberalitatis. Quid
 autem differant, po-
 sterius docebimus. Por-
 rò in honore & infamia
 mediocritas, magnitu-
 do animi: exuperantia,
 qui inflatus animus di-
 citur: defectio, pusillus
 animus. Quam autem
 rationem liberalitatem
 ad magnificentiam ha-
 bere dicimus, paruis
 differentem, eandem
 habet ad magnitudi-
 nem animi que in ma-
 gnis honorib. uersatur,

illa que in paruo honore cernitur. Licet enim & ut decet, honorem appetere. & plus & minus q̄ decet. Qui nimium appetit, ambitiosus: qui nō satis, inambitiosus: at qui modū tenet, uacat nomine. Atq; etiam habitibus nullū nomen impositum est, nisi q̄ ambitiosi uocatur ambitio. Hinc extremi de media regione inter se cōtrouersantur, estq; cum nos eum qui modū tenet ambitiosum: est cum eundem inambitiosum nominemus. Atq; aliās ambitiosum laudamus, aliās inambitiosum. Quod quamobrem faciamus, deinceps explicabitur. Nunc quo modo proposuimus, disseramus de ceteris. In ira exuperantia est, defectio, & mediocritas.

Cumq;

αὐτὴ περὶ μικρὰν δόξαν
 ἐστὶ γὰρ ὡς δὲ ὄρε γὰρ δὲ
 τιμῆς καὶ μάλλον ἢ δὲ
 καὶ ἧττον. λέγεται δὲ ὁ
 μὲν ὑπερβάλλοντα ὄρε
 βέβησι, φιλότιμος. ὁ δὲ
 ἐλλείπων, ἀφιλότιμος.
 ὁ δὲ μέσος, ἀνώνυμος.
 ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ δια-
 θέσεις· πλὴν ἡ τοῦ φιλο-
 τήματος, φιλοτιμία. ὅθεν ἐ-
 πιδικάζονται οἱ ἄνθρωποι
 τῆς μέσης χάριτος. καὶ ἡ
 μῆτις ἢ ἐστὶ μὲν ὅτε τοῦ
 μέσου φιλότιμον καλεῖ-
 μουν, ἐστὶ δὲ ὅτε ἀφιλότι-
 μον. καὶ ἐστὶν ὅτε μὲν ἐ-
 πικινῶμεν τὸν φιλότι-
 μον, ἐστὶ δὲ ὅτε τὸν ἀφι-
 λότιμον. διὰ τίνος δὲ αἱ
 τῶν τῆτο ποιεῖμεν, ἐν
 τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται. νῦν
 ἢ περὶ τῶν λοιπῶν λέ-
 γομεν κατὰ τὸν ὑψηλῶς
 μένον τρόπον. ἐστὶ ἢ καὶ
 περὶ ὄρε γὰρ ὑπερβάλλοντα
 καὶ ἐλλείποντα καὶ μέσους.
 χι

ἄλλοι δὲ ἀνωμόμων
 ἔντων αὐτῶν, τὸν μέ-
 σου πρᾶν λέγοντες τὴν
 μεσότητά, προχότητα
 καλέσομεν. τῶν δ' ἄ-
 κρων, ὁ μὲν ὑπερβάλλ-
 λωφ, ὁ ἄργιλος ἔστω ἢ δὲ
 καιρία, ὁ ἄργιλότης. ὁ δὲ
 ἐλλείπων, ἀόργητος τις·
 ἢ δ' ἐλαφίς, ἀόργησία.
 εἰς δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς
 μεσότητες, ἔχουσι μὲν
 τινὰ ὁμοιότητα πρὸς
 ἀλλήλας· διαφέρουσι
 δὲ ἀλλήλων· πᾶσαι
 μὲν γὰρ εἰσι πρὸς λό-
 γων καὶ πράξεων ἰοι-
 νωμένων· διαφέρουσι
 δὲ, ὅτι ἢ μὲν εἰσι πε-
 εἰ τὸ ἀληθές τὸ ἐν αὐ-
 τοῖς, αἱ δὲ πρὸς τὸ ἢ
 δὴ τούτου δὲ, τὸ μὲν
 ἐν παιδιᾷ, τὸ δὲ ἐν
 πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν
 βίον· ῥητέον οὖν καὶ
 πρὸς τούτων, ἵνα μάλ-
 λον κατὰ δὴ μεν ὅτι οὐ
 πᾶ-

Cumque eorum non fe-
 rē extent nomina, eum
 qui modum tenet, Man-
 suctum: ἔ mediocrita-
 tem, mansuetudinem no-
 minabimus. Extremo-
 rum is qui ultra modum
 progreditur, iracundus:
 ἔ uitium, iracundia ap-
 pelletur. Qui autem pa-
 rum irascitur, lentus: ui-
 tium, lentitudo dicitur.
 Sunt etiam tres aliæ me-
 diocritates, inter se si-
 miles aliquo modo, sed
 tamen inter se differunt.
 Nā in sermonum actio-
 numq; societate uersan-
 tur: differunt, quòd una
 in ueritate, aliæ duæ in
 uitæ iucunditate cernun-
 tur, cuius iucunditatis
 pars altera iocis tribui-
 tur, altera omnib. ijs que
 uitam attingūt. Quāob-
 rem de his etiam dicen-
 dum est, quo facilius in
 f 5 omni-

omnibus mediocritatem
 esse laudabile perspicia-
 mus, & extrema nec re-
 cta, nec laudanda, sed ui-
 tuperanda. Et quāquam
 permulta eorum uacent
 nomine, tamen danda o-
 pera est, ut ijs sicut alijs
 nomina imponamus, quō
 & res dilucidior, & ma-
 gis cōsentanea sit. Igitur
 in uero qui modum adhi-
 bet, uerax: & mediocri-
 tas, ueritas dicatur. Simu-
 latio in maius progredi-
 ens, arrogancia: & qui
 eam habet, arrogans: in-
 minus uero, dissimulatio.
 & dissimulator. In iucun-
 ditate porrō quæ ad iocū
 cū accommodatur, qui mo-
 dum adhibet, festiuus seu
 urbanus habendus est: &
 habitus, urbanitas et festi-
 uitas: at quæ modū egredi-
 tur, scurrilitas: & in quo
 ipsa inest scurra dicitur.

Qui

πᾶσι ἢ μετόχῃ ἐπα-
 νετόν, τὰ δὲ ἀρχὴ ἔ-
 τε ἔρβα, οὔτε ἐπανε-
 τὰ, ἀλλὰ ψευτὰ. ἔ-
 σι μὲν οὐδὲν ἕξι τῶν-
 τῶν τὰ πλείω ἀνώνω-
 μα' πειρατέον δὲ ὡς-
 πῶς ἕξι ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων, αὐτοῖς ὄνοματο-
 ποιῆν, σαφηνείας ἐνε-
 κὸν ἕξι τοῦ σὺν παρανο-
 λουθητοῦ. πρὸ μὲν οὐδὲν
 τὸ ἀληθές, ὁ μὲν μέσος
 ἀληθής τις, ἕξι ἢ μεσό-
 τος ἀλίθεια λεγέσθω ἢ
 δὲ προαίτισι, ἢ μὲν
 ἐπὶ τὸ μείζον, ἀλαξί-
 νεία· ἕξι ὁ ἔχων αὐ-
 τὸν, ἀλαξίον· ἢ δὲ ἐ-
 πὶ τὸ ἐλάττω εἰρω-
 νεία, ἕξι εἰρων· πρὸ
 ἢ τὸ ἴδιον, τὸ μὲν οὐ πᾶ-
 ρα, ὁ μὲν μέσος, εὐπρά-
 πελος· ἕξι ἢ ἀπάθει-
 σὺν ἰσχυρίᾳ ἢ ἢ ὑπόβρι-
 λῶ, βιομολοχία· ἕξι ὁ ἔ-
 χων αὐτὸν, βιομολόχῃ
 ὁ δ'

ὁ δ' ἐλλείπων, ἀργεμός
 τις· καὶ ἢ ἕξις, ἀργο-
 νία· ὡρὶ δὲ τὸ λοι-
 πὸν ἢ δὴ τὸ ἐν τῷ βίῳ, ὁ
 μὲν ὡς δὲ ἢ δὴ, ὡρ, φι-
 λος· καὶ ἢ μεσότης, φι-
 λία· ὁ δ' ὑπερβύλων,
 εἰ μὲν οὐδενός οὐνεα,
 ἀφροτος· εἰ δ' ὠφελείας
 τῆς αὐτῆ, λίολαξ. ὁ δ'
 ἐλλείπων, καὶ ἐν πᾶσι
 ἀνδρῶν, δύσεξις τις καὶ
 δύσποδος. εἰσὶ δὲ καὶ
 ἐν τοῖς πάθεσι, καὶ ἐν
 τοῖς ὡρὶ τὰ πάθη, μεσό-
 τητες· ἢ γὰρ αἰδώς ἀρετῆ
 μὲν ἢ ἐστὶν, ἐπαινεῖται
 δὲ καὶ ὁ αἰδέμενος. καὶ
 γὰρ ἐν τούτοις, ὁ μὲν λέ-
 γεται μέσος· ὁ δ' ὑπερ-
 βύλων, ὡς καταπύξις, ὁ
 πάντα αἰδέμενος.

ὁ δ' ἐλλείπων, ἢ ὁ μη-
 δὲ ὄλιος, ἀνάχαμος·
 ὁ δὲ μέσος, αἰδέμενος.

à modo deficiens, aut quæ nullo modo pudet, impu-
 dens: qui autem modum adhibet, uerecundus dicitur,
 Indi-

Qui uerò à iocis defi-
 cit, rusticus: habitus, ru-
 sticitas est. Quod aut at-
 timet ad reliquã uitã iu-
 cunditatẽ, qui ita iucundus
 est, ut oportet, comis: me-
 d. ocritas, comitas dici-
 tur. Qui modum egredi-
 tur, nulla causa ductus,
 nimium obsequens: sin emo-
 lumeti sui causa, assenta-
 tor habendus est. At qui
 discedu à modo, seque tri-
 ste in omnib. præbet, is
 morosus et difficilis. At-
 que etiã in affectionib.
 ijsque attributis mediocri-
 tates reperiuntur. Vere-
 cundia enim nõ est uir-
 tus, attamẽ laudatur, et
 q. pudore afficitur. Nam
 his in reb. alius modus
 dicitur, alius exuperãs:
 ut pauidus, qui omni ex-
 re pudore afficitur: alius

Indignatio uerò medio-
critas est inuidiæ, & ma-
leuolentiæ. Cernitur aut
in aegritudine, & uolu-
ptate de reb. quæ proxi-
mis eueniunt. Indignatur
enim qui dolet, cum indi-
gni reb. secundis fruun-
tur. Inuidus hunc exupe-
rans, dolet reb. omnibus.
At maleuolus tantum a-
beſt ab eo ut doleat, ut
etiam lætetur. Sed de his
quidem alius eſt mihi ad
dicendum conſtitutus lo-
cus. De iuſtitia aut quan-
do non uno modo dici-
tur, demceps diuiſione
adhibita, quemadmodum
mediocritates utraque
ſine, differemus: itemque
de uirtutibus quæ ratio-
ni attributæ ſunt.

8 Cum autem tres ſint
habitus, duo uitioſi, quo-
rum unus immodera-
tus eſt, alter modo deſt,

νέμεσις ἢ μεσότης φθό-
νυς λιχὶ ἐπιχειρηματίας.
εἰσι ἢ ὡς περὶ λυπλῦ λιχὶ ἢ
δουλιῦ τὰς ἐπὶ τοῖς συμ-
βαίνουσι τοῖς πέλας γινώ-
μονας. ὁ μὲν γὰρ νεμε-
στικὸς λυπᾷται ἐπὶ
τοῖς ἀναξίως ὄν περὶ-
τυσι. ὁ δὲ φθονορὴς ὄν
πρόβλεπων τῶν, ἐπὶ
πᾶσι λυπᾷται ὁ δὲ ἐπι-
χειρηματικὸς τοῦτον ἐλ-
λείπει τῶ λυπᾷται, ὡς-
τε λιχὶ χείρειν. ἀλλὰ πᾶς
εἰ μὲν οὐδὲ τῶν, λιχὶ
ἄλλοθι λαιρὸς ἔσται. ὡς-
εἰ ἢ ἀδικασίας, ἐπὶ
οὐχ ἀπλῶς λέγεται, με-
τὰ ταῦτα διεξιόμενοι
ὡς περὶ ἐκαστῶν ὀφθαλμοῦ,
ὡς μεσότητές εἰσι. ὁ
μοῖος ἢ λιχὶ ὡς περὶ τῶν
γενιῶν κρείττων.

Τριῶν ἢ διαβέσεων
ἔστων, δύο μὲν λιχίων,
τῆς μὲν λιχὶ ὡς περὶ
λιχὶ, τῆς ἢ λιχὶ ὡς περὶ
μίας

μῆς δὲ ἀρετῆς, τῆς με
 σότητος, ὡς αἰ πάσαις
 ἀντιμενταίως. αἱ μὲν
 γὰρ ἀραιαὶ, καὶ τῆ μέση,
 καὶ ἀλλήλαις ἐναντία
 εἰσὶν, ἢ δὲ μέση ταῖς ἀ-
 ραῖς. ὡς πρὸς γὰρ τὸ ἰ-
 σον πρὸς μὲν τὸ ἐλατ-
 τον, μᾶλλον. πρὸς δὲ τὸ
 μᾶλλον, ἐλαττον· οὕτως
 αἱ μέσαι ἕξαι, πρὸς μὲν
 τὰς ἐλλείψεις, ὑπὲρ βάλ-
 λουσι· πρὸς ἧ τὰς ὑπερ-
 βολὰς, ἐλλείπουσιν, οὐ
 τε τοῖς πάθεσι καὶ
 ταῖς πράξεσιν. ὁ γὰρ
 ἀνδρείος, πρὸς μὲν τὸν
 δειλόν, θραύς φαίνε-
 ται· πρὸς δὲ τὸν θρα-
 συνὸν, δειλός. ὁμοίως δὲ
 καὶ ὁ σώφρων, πρὸς μὲν
 τὸν ἀναίδητον, ἀπόλα-
 σος· πρὸς δὲ τὸν ἀ-
 νόλαστον, ἀναίδητος.
 ὁ δὲ ἐλευθέριος πρὸς
 μὲν τὸν ἀνελεύθερον,
 ἄσωτος· πρὸς δὲ τὸν
 ἄσω-

Una uirtus in medio-
 critate posita, sunt illa
 omnia inter se quodā mo-
 do contraria. Nam ex-
 tremi & medio habitui
 sunt, & inter se contra-
 ria, & medius extremis.
 Quemadmodum enim si
 æquale cum minore cō-
 paretur, maius est: sin-
 cum maiore, minus: sic
 medij habitus, si cum ijs
 qui absunt à modo, con-
 ferantur, superant: si cū
 ijs qui modum transcūt,
 deficiunt, tum in affecti-
 onibus, tum in actioni-
 bus. Fortis enim si cum
 ignauro conferatur, au-
 dax: si cum audaci, igna-
 uus uidetur. Itēque
 temperans, si cum stu-
 pido, intemperans: si
 cum intemperante, ui-
 debitur stupidus. Et li-
 beralis cum auaro com-
 paratus, prodigus: cum
 pro-

prodigo auarus habebitur. Ideoque à se protrudunt extremi medium, uterque ad alterum, appellātq; fortem, audax ignauum, ignauus audacem. eademq; est ratio cæterorum. Hæc cum ita sint inter se contraria, maior quidem extremorum inter ipsa, quam cum medio repugnancia est: quandoquidem longius absunt alterum ab altero, quam à medio. quemadmodum magnum à paruo longius abest, et paruum à magno, quam utrumq; ab æquali. Iam quædam extrema ad medium uidentur quadam similitudine accedere, ut audacia ad fortitudinē, luxus ad liberalitatē. extremis aut inter ipsa dissimilitudo maxima est.

Ab

ἄσσοτερ ἀνελπίθροσ.
 διὸ καὶ ἀποθοῶντα
 το μέσοσ οἱ ἄνθρωποι, ἐκ
 τὸσ πρὸσ ἐκάτοσ οὐ
 καὶ λιχλοῦντι τὸν ἀν-
 δρείον, ὁ μὲν δειλὸσ
 θρασύ, ὁ δὲ θρασύσ δει-
 λὸσ. καὶ ἐπὶ τῶν ἀν-
 λων ἀλόγοσ. οὕτω δ'
 ἀντιμερείων ἀλλήλοισ
 τούτων, πλείων οὖν
 τίότησ ἐστὶ τοῖσ ἄνθρωποισ
 πρὸσ ἀλλήλα, ἢ πρὸσ τὸ
 μέσοσ. πορρωτότερον γὰρ
 ταῦτα ἀφ' ἑσθ' ἄλλοσ
 λων, ἢ τὸ μέσοσ. ὡσπὺρ
 τὸ μέγα τὸ μικρόν, καὶ
 τὸ μικρόν τοῦ μεγάλου,
 ἢ ἀμφοτέρω ἴσοσ. ἐστὶ πρὸσ
 μὲν τὸ μέσοσ οὐσίοισ ἄ-
 νθρωποισ ὁμοίότησ τις φαί-
 νεται, ὡσ τῆ θρασύτητι
 πρὸσ τὴν ἀνδρείαν, καὶ
 τῆ ἀσσοτία πρὸσ τὴν
 λιθεσίότητα. τοῖσ
 δὲ ἄνθρωποισ πρὸσ ἀλλήλα
 πλείων ἀντομοίότησ τῆ

τὰ δὲ πλεονάζον ἀπέχοντα
 τὰ ἀλλήλων, ἐναντία,
 εἰσὶν ὡςτε καὶ
 μάλλον ἐναντία, τὰ πλεονάζον
 ἀπέχοντα πρὸς ἢ τὸ
 μέτρον ἀντίκειται, ἐφ'
 ὅμῳ μὲν μάλλον ἢ ἐλλείψις,
 ἐφ' ὅμῳ ἢ ὑπερβολῇ
 εἶον ἀνδρείαν μὲν ἔχει ἢ
 θρασύτης ὑπερβολῇ ὄσα,
 ἀλλ' ἢ δειλία ἐλλείψις ὄσα.
 τῇ δὲ σωφροσύνη,
 ἔχει ἢ ἀκακοθυτικῆς ἐν δειλία
 ὄσα, ἀλλ' ἢ ἀπολαστικῆς ὑπερβολῇ
 ὄσα. διὰ δύο
 αἰτίας τὸτο συμβαίνει
 μίαν μὲν τὴν ἐξ αὐτῆς
 τῆς πράξεως τῷ γὰρ
 ἐγγύτερον εἶναι καὶ ὁμοιότερον
 τὸ ἐτέρου ἀπὸ τῷ μέτῳ, ἢ τὸτο,
 ἀλλὰ τὸναντίον ἀντιτίθεται
 μάλλον οἷον, ἐπειδὴ ὁμοιότερον
 εἶναι δοκεῖ τῇ ἀνδρείᾳ ἢ θρασύτης
 καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον
 ἢ ἢ δειλία,
 ταύ.

At ea quæ plurimum a-
 lia ab alijs absunt, cōtra-
 ria definiuntur. Ita sit
 ut magis etiam inter se
 contraria sint, quæ plus
 distant. Medio autem in
 nonnullis magis repu-
 gnat parum, in quibus-
 dam nimium. Vt magis
 est fortitudini cōtraria,
 non audacia quidē quæ
 modum transit: sed igna-
 uia, quæ à modo deficit.
 Et temperantiæ, non sto-
 liditas, cum sit defectio:
 sed intemperantia, quæ
 exuperantia est. Id quod
 ob duas causas accidit:
 una, quæ ex re ipsa du-
 citur. nam quia propius
 est atq; similis alterum
 extremū medio, idcirco
 nō ipsum, sed contrariū
 magis opponimus: ueluti
 quoniā similior est ac-
 uiciniior audacia fortitu-
 dini, dissimilior ignauia,
 ideo

ideo hanc magis opponi-
mus. Quae enim plus
absunt à medio, ipsi ma-
gis repugnare uidentur.
Atque haec quidem una
causa est ex rei natura
sumpta: à nobis ipsis du-
cta est altera. Nam quas
et res sumus procliui-
ores, eae uidentur medio
magis contrariae: ut quia
propensiores sumus ad
uoluptates: idcirco ad in-
temperantiam sumus,
quàm ad modestiam, pro-
cliuiiores. Quapropter
ea magis contraria di-
cimus, ad quae maior fit
accessio. ob idq; magis
est intemperantia quae
exuperantia est, contra-
ria temperantiae.

9 Satis dictum esse arbi-
tror, uirtutem moralem esse
mediocritatem, quoq; mo-
do esset, ac mediocritatem
quod esse inter duo uitia,
id est

ταύτην, μάλλον αντίτι-
θεμον. τὰ γὰρ ἀπέχον-
τα πλείον τῶ μέσῳ, ἐναν-
τιώτερα δοκεῖ εἶναι.
μία μὲν οὐκ αἰτία αὐτῆ
ἐξ αὐτῶ τῶ πράγματος.
ἐτέρα ἢ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν.
πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ μάλ-
λον πεφύκαμεν ὡς
ἰαυτῶν μάλλον ἐναντία τῶ
μέσῳ φαίνεται. οἷον, αὐ-
τοὶ μάλλον πεφύκα-
μεν πρὸς τὰς ἡδονὰς.
διὸ συνατάφοροί ἐσμεν
μάλλον πρὸς ἀκολασί-
αν, ἢ πρὸς λισιμότητα.
ταῦτ' οὐκ μάλλον ἐναν-
τία λέγομεν, πρὸς ἃ ἡ ἐ-
πίδοσις μάλλον γίνε-
ται. καὶ διὰ τῆς τοιαύ-
της ἀκολασίας ὑπερβολῆς ὄντος,
ἐναντιώτερα ἐστὶ τῆς ἰσ-
φροσύνης.

Ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶν ἡ
ἀρετὴ ἡθικὴ μεσότης,
καὶ ὡς. καὶ ὅτι μετὰ
τῆς δύο λιπιῶν, τῆς
μὲν

μὲν καθ' ὑπερβολὴν,
 τῆς δὲ κατ' ἐλλειψιν,
 καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ
 διὰ τὸ σοχαστικὴ τοῦ
 μέσου εἶναι τοῦ ἐν τοῖς
 πάθεσι καὶ ταῖς πρά-
 ξεσιν, ἰκανῶς εἴρηται.
 διὸ καὶ ὄργον ἐστὶ αὐτοῦ
 μέσον εἶναι. ἐνάστω
 γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν,
 ὄργον ὀίον λιούλου
 τὸ μέσον οὐ πάντως, ἀλ-
 λά τοῦ εἰδότης. οὕτως
 δὲ καὶ τὸ μὲν ὄργιον ἡ-
 ναι πάντως, καὶ ῥέ-
 διον, καὶ τὸ δουῖναι
 κέρυειον καὶ διαπανῆ-
 σαι. τὸ δὲ ὄ, καὶ ὄ-
 σον, καὶ ὅτε, καὶ ἕ-
 νεα, καὶ ὡς, ἐν ἐπι-
 πάντως, οὐδὲ ῥέδιον.
 ὅπῃ ἐστὶ τὸ σὺ, καὶ αὐ-
 νιον, καὶ ἐπαυετόν,
 καὶ καλόν. διὸ δὲ
 τὸν σοχαστικόν τοῦ
 μέσου, πρῶτον μὲν ἀ-
 ποχωρεῖ τῆ μάλλον ἐ-
 ναν-

id est nimium et pa-
 rum: eamque talem es-
 se, propterea quod in-
 dagatrix esset modi, qui
 in affectionibus actio-
 nibusque reperiretur.

Quocirca difficile est
 uirtute excellere. Est
 enim difficile, reperire
 in omni re medium: ut
 circuli medium non cu-
 iuslibet est, sed periti,
 reperire. Item que i-
 rasce quiuis potest, et
 facile, largiri pecuni-
 as, sumptusque facere:
 cui uero rectum est,
 quantum, quando, qua
 de causa, quoque mo-
 do, nec cuiusuis est, nec
 facile. Id uero est bo-
 num, et rarum, et lau-
 dabile, et honestum.
 Quare qui mediocri-
 tatem inuestigat, et ex-
 quirat, primum ab eo de-
 bet quod magis, ei cōtra
 rium

riū est discedere : quæ ad
modū Calypso monebat :
Procul à fumoq; regas,
undisq; carinam.

Extremorum enim alte-
rū grauius peccatū est,
leuius alterum. Quoniā
igitur modum apprimē
tenere difficilimum est,
secundo, ut aiunt, cursu
minima mala sumenda
sunt. Quod fict ea potis-
simum ratione, quam di-
cebamus. Videndum est
etiam quæ ad uitia simus
procliuios. Alij enim
ad alia procliues sumus.
Quod ex ea uoluptate
& aegritudine quæ no-
bis accidit, intelligemus.
Se aut quisq; in contra-
riam partem debet dedu-
cere. longè enim abdu-
cti à delinquendo, uenie-
mus ad mediocritatē. qd'
quidem faciunt ij q̄ ligna
contorta in rectum diri-
gunt.

ναντιω, λιχάπορ λιχά
Καλυψώ παραλίνει τὸ
τῶ μὲν λιχνοῦ λιχί λινοῦ
τος ἐν τὸς ἐσφγε
Νῦν. τῶν γὰρ ἀνεργῶν
το μὲν ἐπιρ ἀμαρτωλοῦ
ρον τὸ ἡττορ. ἐπὶ οὖν
τῶ μέσορ ἰσχεῖν ἀνεργῶν χα-
λεπόρ, λιχά τὸρ δισυ-
ρον, φασί, πλοῦν, τὰ ἐλά-
χιστα ληπτόρ τῶν λι-
κῶν. τῶτο δ' ἔσται μαλι-
στα τῶτορ τὸρ ἰσόπορ, ὅρ
ἐλέγομεν. σοιστῆρ ἡ δὲ
πρὸς ἀ λιχί αὐτοῖ συνήτῶ
φοροῖ ἔσμεν. ἀλλοι γὰρ
πρὸς ἀλλα σφεύναμεν.
τῶτο δ' ἔσται γινωσκόμερ
ἐν τῆς ἡλουῆς, λιχί τῆς λῶ-
πης τῆς γινωσκόμεῖς σφεθῶ
ἡμᾶς. εἰς τὴνναντιορ δ'
ἑαυτὸς ἀφελόμερ δὲ. πῶ
λὸ γὰρ ἀπαγαγόντες
τοῦ ἀμαρτανειρ, εἰς τὸ
τὸ μέσορ ἡξίσαμεν. ὅσορ
οἱ τὰ διεσφραμμένῶ
τῶν ξύλων ὀρθοῦντες
παι

ποιῶσιν. ἐν παντί ἢ μὴ
 λιγὰ φυλάττειν τὸ ἡπύ,
 καὶ τὴν ἡδονὴν. ἔτι γὰρ
 ἀδυναστοὶ λείνομεν αὐ
 τὴν. ὅπου οὐκ οἱ δημο
 γόροντες ἐπαθὺν πρὸς
 τὴν ἑλένην, ἴστω δὲ ἰωά
 κειμ καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν
 ἡδονὴν καὶ ἐν ᾧ σὶ τὴν
 ἐκείνων ἐπιλέγειν φα
 νῶ. ἔτω γὰρ αὐτὴν ἀπο
 πημαδόμενοι, ἢ τὴν ἀ
 μαρτησόμεθα. ταῦτ' οὐκ
 ποιῶντες, ὡς ἐν λεφα
 λαίᾳ ἐπέειρ, μάλιστ' ἀ
 νησόμεθα τῆ μέσῃ τυ
 γανείᾳ. χαλεπὸν ἢ ἴσως
 τῆτο, καὶ μάλιστ' ἐν τοῖς
 καθ' ἑναστον. ἔτι γὰρ ῥά
 διορ διορίσαι, πῶς, καὶ
 τίσι, καὶ ἐπὶ ποίοις, καὶ
 πῶσιν ἄξιον ὀργισθῆναι,
 καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅτε μὲν
 τὸς ἐλλείποντας ἐπαινεῖ
 μεν καὶ πρὸς φασὶν.
 ὅτε δὲ, τὸς χαλεπαίνου
 ῖτες, appellamus: interdum et acerbius irascen-

tes viros nuncupamus. Sed quod paulum à recto digreditur, non est in initio, neque magis, neque minus: sed quod plus euagatur: quoniam minimè latere potest. Atqui uituperandus quatenus quispiam, quantumque sit, non est facile oratione definire: nec enim aliud quicquam eorum quae sub sensum cadunt: quippe cum in rebus singulis consistant haec omnia, et de his rebus sensus sit iudicium. Ergo iam hoc quidem perspicuum est, et medium habitum in omnibus esse laudabile, deflectendumque: esse nunc ad id quod nimium est, nunc ad id quod parum. sic enim mediocritatem quodque bene habeat, nos facillimè consequemur.

ARI-

τες, και ανδρωδεις απο
καλυμμεν. αλλ' ο μόν μί
πρόρ του ου παρεμβαί-
νωρ, ε ψεγεται, ετ' επι
το μάλλον, ετ' επι το
ηττορ. ο η πλεον. ετος
γαρ ε λανθαι. ο η μέγισ-
τινος, και επι πόσον ψε-
ντος, ε ράδιον τω λόγω
αφορσαι. εδε γαρ άλλο
εδεν των αιδητων. τα
η τοιαυτα, εν τοις λαθ-
ενασα, και εν τη αιδη-
σει η νεσις. το μόν αρε-
τοστων δηλοι, οτι η μέ-
ση εξις εν πάσιρ επα-
νετή. αποκλινειν η δει,
τοτέ μόν επι τλή υπέρ
βολήν, τοτέ δε επι τλή
έλλειψιν. ετιο γαρ ρα-
σα τς μέσοι και
τς ου του ε-
μεθα.

APY

ETHICOR. LIB. III. 87
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ἠθικῶν νικομα-
χέων

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus

ΒΙΒΛΙΟΝ γ.

LIBER III.

Τῆς ἀρετῆς δὴ πε-
ρὶ πάθων τε καὶ
πράξεων οὐσῶν, καὶ ἐν
μοῖ τοῖς ἐνοουσίοις ἐπαί-
νων καὶ ψόγων γινόμε-
νων· ἐν δὲ τοῖς ἀνοουσί-
οις συγγνώμης, οὐδὲ
δὲ καὶ ἐλέου, τὸ ἐνού-
σιον καὶ ἀνούσιον ἀνάγ-
κῃ ἰσῶς διορίσασθαι τοῖς
περὶ ἀρετῆς ἐπιστοποῦ-
σι· χητίμων δὲ καὶ
τοῖς νομοθετοῦσι πρὸς
τὰς τιμὰς καὶ τὰς
κολάσεις· δούνα δὲ
ἀνούσια εἶναι τὰ βίαια ἢ
δι' ἀγνοίαν γινόμενα.
βίαιον δὲ ἢ ἀρχῆ ἕξω-
θεν, τοιαύτη δὲ, ἐν ἣ
μηδὲ συμβάλλεται ὁ
πράττων, ἢ ὁ πάσχων.

Cum ergo uirtus
in affectionibus
actionibusq; uersetur, ac
in rebus quas quis libēs
facit laus & uituperatio
consistat: in ijs quas in-
uitus, uenia, interdum
etiam misericordia: pro-
fecto rerum quae libēter
& inuitē fiunt, uis ex-
plicāda est ijs qui in uir-
tutis cognitione uersan-
tur. Id uerò conditori-
bus etiam legum ad ho-
nores poenasq; decer-
nendas utile est. Inuitē i-
gitur res fiunt quae ui-
aut ignorantia gerūtur:
ui autem id fit, cuius cau-
sa extrinsecus eiusmodi
adhibetur, ad quam

nihil adiumenti adferat, qui illud facit aut patitur.

ut si quò uentus impulerit, aut rerū potiti homines. At uerò quæ metu maiorū malorū, aut rei cuiusdam honestæ causa fiunt, uelut si tyrannus in sua potestate habens parentes & liberos, proponat turpe aliquid faciendum, hac lege, ut si faciamus, incolumes sint ac salui: sin minus, interficiantur: utrū libentes an inuiti faciamus, magna est quæstio. idē cōtingit & in iacturis, quæ sunt in tempestatibus orientibus. omnino enim libens nemo iaciat: salutis autē suæ ac ceterorū causa, omnes quæ quidē sana mente sint. Sunt igitur mixtæ huiusmodi actiones. sed ijs quæ libenter fiunt similiores. expetuntur enim tum cū geruntur. at uerò quæ finis est actionis,

οἷον εἰ τὸν θυμὸν ἀπομίσαι τὸ σοί, ἢ ἀνθρώποι λίθοι ὄντες. ὅσα δὲ διὰ φόβον μέζοντων λατῶν πράττεται, ἢ διὰ λαλῶν τι. οἷον εἰ τὸν τυραννὸς πρὸς τὰ τῶι ἀίχρῶν τι πράξαι, λυθίως τὸν γονέων καὶ τέκνων. καὶ πράξαντες μὲν σώζονται, ἀπὸ θνήσκουσιν. ἀμφισβήτησιν ἔχει, ὡς τὸ φόβον ἀνθρώποι εἰσὶν ἢ ἐνύσια. τοῖς τῶν δὲ τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς οὐ τοῖς χερμῶσιν ἐπιβολάς. ἀπλῶς μὲν γὰρ ἡ δὲ ἀποβάλλεται ἐκ τῶν. ἐπὶ σωτηρίᾳ ἢ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπειτες οἰνοῦ ἔχοντες. μινταὶ μὲν οὐδὲ εἰσὶν ἀπομίσαι πράξεις. ἐοικὸς σι ἢ μάλλον ἐνύσιος αἰσεται γὰρ εἰσι τὸ τῶν πράττουσιν. τὸ δὲ τῶν λος τῆς πράξεως, κατὰ

τὰ τὸν λαχρόν ἐστὶ. λαχί
 τὸ ἐκούσιον δὴ λαχί τὸ
 ἐκούσιον ὅτι πρῶτα, δε
 κτερον τὰ τῶν ἀεὶ ἐκούσιον.
 λαχί γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ λα
 χείν τὰ ὄργανα μί
 ρη ὄντα: τοιαύταις πρῶ
 ἐστὶν, ἐν αὐτῷ ἐστὶ. ὡν
 δ' ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ, ἐπ' αὐ
 τῷ λαχί τὸ πρῶτον λαχί
 μί, ἐκούσια δὴ τὰ τοι
 αῦτα ἀπὸ δ' ἴσως ἀ
 κούσια δ' ἀεὶ γὰρ αὐτὸ ἐλοι
 το λαχί αὐτὸ τῶν τοι
 αῦτων ἡ ἀρχὴ ἐπὶ ταῖς πρῶ
 ξεσι ἢ ταῖς τοιαύταις ἐ
 νίοτε λαχί ἐπακροῦνται,
 ὅταν αἰσθῶν τι ἀλυπη
 ρὸν ὑπομῶν σιμὸν ἀντι με
 γάλωσιν λαχί λαχί. αὐτὸ δ'
 αὐτὸ ἀπακροῦν φέρονται τὰ
 γὰρ αἰσθῶν ὑπομῶναι ἐ
 πὶ μηδενὶ λαχί ἢ μετρί
 ω φάσιν. ἐπ' αὐτὸ δ' ἐ
 πακροῦσιν ὅτι γίνονται. συγ
 γνώμῃ ἢ ὅταν δ' αὐτὸ τοιαῦ
 τὸν λαχί, sed uenit locus relinquitur, cū ea q̄s facit

tēpori tribuitur: libēs i
 gitur ac imuitus agere di
 cēdus est cū agit, libēter
 agit: q̄ppe in quo princī
 piū positū sit cōmouēda
 rū partiū, q̄ actionib. e
 iusmodi p̄ficiēdis quasi in
 strumēta adhibētur. qua
 rū aut rerū in quoq; po
 sitū est princīpiū, eas ut
 agat et nō agat, ea pro
 fectō libēter fiūt. quan
 quā omnino forsā inui
 tē fiunt. quandoquidē ne
 mo quicquā eorū per se
 expetit. Dātur aut inter
 dū laudi hęc actiones, cū
 homines magnarum ac
 pręstatiū rerū causa, tur
 pe aliquid aut triste per
 ferūt: sin cōtrā faciāt, ui
 tuperātur. nā res fœdissi
 mas rei nullius honeste
 aut certē mediocris cau
 sa sustinere uitiosi homi
 nis est. sūt aut q̄dā in qb.

quæ nō sunt faciendæ, ijs
 impulsus malis quæ &
 humanam naturam lon-
 gè superāt, et nemo pos-
 sit sustinere. Sunt au-
 tem quædam fortasse ad
 quæ impelli nemo possit.
 potiusq; oppetēda mors
 est, grauissimis toleratis
 cruciatiōibus. Etenim rīdi-
 cula uidentur, quæ ad cæ-
 dem maternam Alcmeo-
 nē Euripidis impulerūt.
 Difficile autem est inter-
 dum, quid cui præponen-
 dum sit, quidq; pro quo
 ferendum iudicare. Dif-
 ficilius etiam est, stare in
 eo quod sit iudicatū. Fe-
 rē enim quæ expectan-
 tur, molesta interueniūt:
 & quæ impellūt, turpia.
 Hinc laudē & reprehē-
 sionem coacti aut nō co-
 acti, cōsequuntur. Quæ
 igitur ui dicenda sunt fie-
 ri: an omnino cum causa

τα πράξις ἢ μὴ δέ, ἃ
 καὶ τὴν ἀνθρώπινον φύ-
 σιν ὑπὲρτένει, καὶ μη-
 δέως αὐτὸν ὑπομένει. οὐκ
 δύναται, ἀλλὰ μάλλον ἀ-
 ποθνητέον, παθόντα τὰ
 δεινότερα. καὶ γὰρ τὸν
 Εὐριπίδου Ἀλκμεωνία
 γελοία φαίνεται τὰ
 ἀναγκάσαντα μητρὰ
 ντονησαι. ἐστὶ δὲ χαλε-
 πὸν ἐνίοτε τὸ ἕρπειν
 ποιοῦν ἀντὶ ποσὶς αἰρετέ-
 ον, καὶ τί αὐτὶ τίνος ὑπὲρ
 μονετέον. ἐστὶ δὲ χαλε-
 πώτορον τὸ ἐμμένειν
 τοῖς γνωθῆσιν. ἐστὶ γὰρ
 ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὶ, τὰ μὲν
 προσδοκώμενα, λυπη-
 ρά· τὰ δ' ἀναγκάσαν-
 τα, κίχρα. ὅθεν ἐπαινεῖ
 καὶ ψόγοι γίνονται πρὸς
 εἰ τὸς ἀναγκασθέντας
 ἢ μὴ τὰ δι' ἑαυτῶν φατέ-
 ον βίαια· ἢ ἀπλῶς μὲν,
 ὅπερ αὐτὸ ἢ κίττα οὐ
 τοῖς

τοῖς ἐν τῷ ἡ, καὶ ὁ πρῶτος
 τῶν μηδὲ συμβάλλου-
 ται ἂν ἢ καὶ αὐτὰ μόνον,
 ἀπουσία ἐστὶ, νῦν ἢ καὶ
 ἀντὶ τῶν δε αἰρετὰ,
 καὶ ἢ ἀφ' ἧ ἐν τῷ πρῶ-
 τουτι, καὶ αὐτὰ μόνον, ἀ-
 πουσία ἐστὶ νῦν ἢ καὶ ἀν-
 τὶ τῶν δε, ἐκείνη μάλ-
 λον ἢ ἴσμεν ἐκουσίως.
 αἱ γὰρ πράξεις ἐν τοῖς
 καὶ ἐπὶ ταῦτα δε
 ἐκείνη. ὡς δ' ἀντὶ
 ποίων αἰρετέων, ὁ πρῶτος
 ὁ ἀποδοῦναι. πολλὰ
 γὰρ διαφοραὶ εἰσι ἐν
 τοῖς καὶ ἐπὶ ταῦτα δε
 τῶν καὶ ἰδέα καὶ τὰ κα-
 λὰ φαίνεταί ἐν αὐ-
 τῶν γὰρ ἐξ ὧν ἔχου-
 σάντα αὐτὸ εἶναι βί-
 αια. τῶν γὰρ χάρι-
 σάντα πάντες πρῶτος
 σι. καὶ οἱ μόνον βίαι καὶ ἀ-
 πουτες, λυπηρῶς οἱ δὲ
 διὰ τὸ ἴδιον, μεθ' ἰδιό-
 νης γελοῖον δὲ τὸ αἰτιῶ-
 σθαι

extrinsecus est, & qui fa-
 cit nihil adiuuat: quæ au-
 tem per se sunt, inuitè fi-
 unt. nunc uerò et horum
 causa expetenda, eorūq;
 in agente principium
 est, per se inuitè fiunt:
 nunc uerò, horumq; cau-
 sa, libenter: potiusq; li-
 benter facta uidemur.
 nam in rebus singulis a-
 ctiones uersantur. ea ue-
 rò libenter fiūt. quæ aut
 quib. sint anteponenda,
 non est facile exponere.
 Multa enim sunt rerum
 singularū differentie. q;
 si quis iucunda & pul-
 chra, uiolenta dixerit, q;
 cum extra sint, cogāt: iti-
 dē uiolenta rerū omnia.
 horū enim causa omnes
 omnia faciunt: cū mole-
 stia, qui per uim inuitiq;
 faciūt: qui uerò iucundi-
 tate incitati, cū uolupta-
 te. Radiculū ergo est ac-
 cusa.

eius re quæ externa sunt non
 seipsum, quæ a rebus eiusmo-
 di facile capiatur: resque
 preclaras sibi, foedas at-
 tribuere iucunditati. Igi-
 tur apparet, ut id fieri,
 cuius principium extra sit,
 nihil eo cui vis infertur,
 adiuuante: quod autem sit i-
 gnoratio, non omne libe-
 ter fit: at inuiti facimus,
 quod molestum est, et cuius
 nosmet poenitet. Nam qui
 per ignorantiam fecerit quod li-
 bet, nec se id egisse mole-
 ste ferat, non fecit ille qui
 de libere quod ignorauit:
 nec rursus inuitus, cum
 minus agere ferat. Is igitur
 quæ facti per ignorantiam
 poenitet, inuitus: quæ non
 poenitet, quoniam diuersus
 ab illo est, non libere fa-
 cere dicitur. quoniam non
 ab altero differt, aptius
 est habere suum nomen. Ali-
 ud etiam uidetur per ignorantiam
 facere, aliud ignoran-

διατάξις ἐστὶν ἄλλ' ἀλλὰ
 τῶν ἀσθητικῶν ὄντων ὑπὸ
 τῶν τοῦτων, καὶ τῶν κοινῶν
 καλῶν ἐαυτοῦ, τῶν δὲ αἰ-
 χρῶν τὰ ἡλικίᾳ ἐοικε δὲ
 τὸ βίαιον εἶναι, ὃ ἐξ ἑωυτοῦ
 ἢ ἀρχῆ, μηδὲν συμπερι-
 μόνος τῷ βίαιῳ ὄντος. τοῦ
 δὲ ἀγνοῖαν ἔχει ἐκείνου
 μὲν ἀπαν ἐστὶν. ἐκείνου
 ἦ, τοῦ ἐπιθυμοῦ καὶ ἐν με-
 ταμελείᾳ ὁ γὰρ δι' ἀγνοῖ-
 αν περὶ ἑαυτοῦ, τοῦ ὄντος, μη-
 δεὶ ἢ ἀσθητικῶν ἐπι-
 τη περὶ ἑαυτοῦ, ἐκείνου μὲν ὃ
 περὶ ἑαυτοῦ, ὃ γὰρ μὴ ἡλικίᾳ
 αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μὴ ἀσθητικῶν
 γὰρ τῷ δὲ δι' ἀγνοῖαν, ὃ
 μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἀ-
 νων ἀπὸ τοῦ ὃ ἢ μὴ μετα-
 μελόμενος ἐπεὶ ἐτόπος,
 ἐστὶν ἔχει ἐκείνου, ἐπεὶ γὰρ
 διαφέρει, βέλτιον ὄντα μα-
 κρῶς ἢ ἀσθητικῶν ἐτόπος ἢ ἐπὶ
 καὶ τὸ δι' ἀγνοῖαν
 περὶ ἑαυτοῦ, τῷ ἀγνοῖαν
 ἔχει.

ποιεῖν. ὁ γὰρ μεθύων, ἢ
 ἐργασόμενος, ἢ δουρὶ δι-
 ἀγνοοῦν πράττειν, ἀλλὰ
 διὰ τῶν εἰρημίων. ἢ
 εἰσὼς ἢ ἀλλ' ἀγνοῶν, ἀ-
 γνοεῖ μὲν ὅτι πᾶς ὁ μεθύ-
 ρος ἀ δεινὴν πρᾶττειν, καὶ
 ὅτι δὴ ἀφειλεῖται, καὶ διὰ
 τῶν αἰτίων ἀμαρτιῶν,
 ἅδμοι καὶ ὅπως λαοὶ
 γίνονται. τὸ δ' ἀνέσιον βέ-
 βηται λέγεσθαι, ἢ ἐῖ τις
 ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον. οὐ
 γὰρ ἢ ἐν τῇ προαιρέσει ἀ-
 γνοια αἰτία τῆς ἀνεσίας,
 ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. ἢ δ'
 ἢ λαβόλῃ. φέρονται γὰρ
 διὰ γε ταῦτ' αὖ. ἀλλ' ἢ
 λαβ' ἐκαστα, ἐν οἷς καὶ πε-
 ςεῖ ἀ ἢ πρᾶξις, ἐν τῆτοις
 γὰρ καὶ ἐλπίσι, καὶ συγνώ-
 μη. ὁ γὰρ τῶν τι ἀγνο-
 ῶν ἀνεσίως πρᾶττει. ἢ τῶς
 οὐδ' ἢ χεῖρον διορίζαι αὐ-
 τὰ, τίνα, καὶ ὅσα ἐστὶ,
 τίς τε δὴ, καὶ τί, καὶ πῶς
 ἐστὶ, ἢ ἐν τινι πρᾶττει.

ἐν τῷ

tem. Nō enim ebrius aut
 iratus uidetur per igno-
 rationem facere, sed per
 eorū quicquā quæ dixi-
 mus: nec sciens tamen a-
 git, sed ignorās. Ac igno-
 rat quæ dē improbus om-
 nis, quæ faciēda sunt,
 quæq; fugiēda: iniustiq;
 et omnino mali ex eo er-
 rore nascūtur. Nec dica-
 tur statim inuitus agere,
 si q̄s quod utile sit igno-
 ret. non .n. in electiōe i-
 gnorātia inuitē facti cau-
 sa est, sed peccati: neq;
 rerū uniuersarū: siq; dens
 ob eā culpātur, sed rerū
 singularū, in qb. uersatur
 actio. In his .n. locus est
 et ueniē et misericordiæ:
 quoniā qui eorū aliqd i-
 gnorat, facit inuitē. Sed
 fortē non malū est, quæ,
 quotq; sint ea exponere:
 tū, q̄snā, quidq; agat, tū
 qua in re uersetur actio:

inter-

interdum etiã quo qua-
si instrumento, cuiusque
rei causã, ut salutis, &
quo tãdem modo, ut re-
misse, an uehemẽter. At-
que hæc quidem omnia
nemo ignorare possit,
modò ne sit insanus. Per-
spiciũ id quidem est de
eo qui agat: quoniam qui
se ignorabit ipsum?

Quid autẽ agat, aliquis
ignoret, ut cũ sibi aiunt
excidisse, aut se nescisse
arcana esse, ut Aeschylus
mysteria: aut cũ uel-
let mōstrare, misisse te-
lũ, ut is qui catapultam.
putet etiã quis filium ho-
stem esse, ut Merope: &
hastã orbicularem, quæ
lanceæ formam habeat,
aut lapidem esse pumi-
cem: & interficiat qui
salutis causã ferit, & qui
tangere uelit, pulset,
ut qui luctantur.

Cum

ἐνίοτε δὲ καὶ τινι, οἷον
ὄργανω· καὶ ἐνεκα τι-
νος, οἷον σωτηρίας· καὶ
πῶς, οἷον ἠρέμα, ἢ σφό-
δρα. ἀπαντὰ μὲν αὖ
ταῦτα ὑδραὶς αὐτὴ ἀγνοή-
σαι, μὴ μαινόμενος. δὲ
λοῦ ἢ ὡς ὑδὲ τὸν περὶ
τοῦτα πῶς γὰρ ἑαυτὸν
γε· ὃ ἢ περὶ τῆς ἀγνοήσε-
ον αὐτὸς, οἷον λέγοντίς
φασιν ἐπιπεσεῖν αὐτόν,
ἢ ἐν εἰδέναι ὅτι ἀπόρη-
τα ἔν, ὡς πρὸς λιγύλο-
τά μυστικά, ἢ δὲ ξυβ-
λόματος, ἀφῆναι, ὡς ὅ-
τὸν λαλῶν ἐπέλτῳ οἰνῶν
δὲ αὐτὸς καὶ τὸν ἡὸν πρὸ
λίμου εἶναι· ὡς πρὸς ἢ
μόρῳ πῆ· καὶ ἐσφαιρῶ-
σαι τὸ λελογχωμόν
δὲ ἡὸν τὸν λίθον λίαν
εἶναι, καὶ ἐπὶ σωτη-
ρίας πάσης, ἀπαντῶν
αὐτὸν· καὶ θίξαι βουλόμε-
νος, ὡς πρὸς οἱ ἀπροχρη-
σίμοι πατάξαιον αὐτὸν.
πρὸς

irā uel cupiditatem faci-
m^o: an uerò honesta libe-
ter, turpia inuitē? ā nō id
ridiculū sit, cū presertim
una sit eorū causa? Absur-
dū uerò forsitā ab inuito
ea fieri dicere, quorū ap-
petitiōe teneri decet. At-
qui decet & trāsci qbus-
dam de reb. & nōnulla-
rū duci cupiditate: ut ua-
letudinis, & doctrine. ui-
dentur etiā mo' est. ā of-
ferre, quæ inuti faci-
m^o: quæ uerò cupidē, oble-
ctationem. Iā uerò quod
tandē erit discrimē, inter
ea quæ per rationem, &
quæ per irā peccātur, qd
ab inuitis fiāt. Vtraq; e-
nim fugiēda sunt: nec mi-
nus uidētur esse hominis
sine ratione affectiōes: a-
ctiōesq; hominis ab ira,
et à cupiditate pficiscū-
tur. Atq; illas absurdū est
in inuitē factis ponere.

Ex-

μόν· ἢ τὰ λελά μόν
κονσίως· τὰ δ' αἰχρῶς,
ἀνουσίως. ἢ γελοῖον, ἐ-
νός γε αἰτίου ὄντος. ἀτο-
πορ δὲ ἴσως τὸ ἀνουσί-
φάνει, ὡς δὲ ὀργί-
σαι. δὲ δὲ λέει ὀργί-
σαι ἐπὶ τισι, λέει ἐπι-
θυμῶν τινῶν. οἷον ὄγ-
είας καὶ μαθίσεως· δὲ
νῆ δὲ, τὰ μὲν ἀνουσί-
α, λυπηρὰ εἶναι· τὰ δὲ
λεχτ' ἐπιθυμῶν ἡδέει. ἐ-
τι δὲ τί διαφέρει τῶ ἀ-
νουσίᾳ εἶναι τὰ λεχτὰ το-
γισμῶν ἢ θυμῶν ἀμαρτη-
θέντα. φωνίχ' μὲν γὰρ
ἀμφω. δὲ δὲ οὐχ ἕτε-
ρον ἀνθρώπων εἶναι τὸ
ἀλογαπάθει. αἰ δὲ πρὸς
ξίς τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ
θυμῶν καὶ ἐπιθυμῶν.
ἀτοπορ δὲ τὸ
τιθέναι ἀ-
νουσίᾳ
ταύ-
τα.

ΔΙΗ'

cōtraq; cōtinēs, delectu,
 nō cupiditate. præterea
 delectui contraria cupi-
 ditas est, cupiditati cupi-
 ditas non est. Cupiditas
 etiam uoluptatis est, &
 ægritudinis: electio nec
 uoluptatis, nec ægritudi-
 nis, multo etiā minus i-
 ra, quoniā minimè uiden-
 tur q̄ per irā fiūt, electio
 ne fieri. Nec uolūtās qui-
 dem, etiā si ad eam pro-
 ximè accedere uideatur.
 non enim ea nobis eligi-
 mus quæ fieri nequeunt.
 q̄ si quis hæc se eligere
 dicat, insanus esse uidea-
 tur. At uolumus ea etiam
 quæ fieri non possunt, ut
 immortalitatē. Et uolun-
 tas in ijs etiam cernitur,
 quæ perfici non possunt
 per eum qui illa uult: ut
 cum aliquis uult histrio-
 nem quendam aut athle-
 tam uincere. At nemo ta-

lia

ὁ ἐυχατὺς δ' αὐτὰ πα-
 λιν, προαιρέτως μὲν,
 ἐπιθυμῶν δ' ἂν, λέγει προ-
 αἰρέσει μὲν ἐπιθυμία ἰ-
 ναντιστάται ἐπιθυμία δ'
 ἐπιθυμία ἔσθ'. καὶ ἡ μὲν ἐ-
 πιθυμία, ἡ δὲ εὐχαιρία δ'
 λήπου' ἡ προαἰρέσις δ'
 οὐτε λυπηρὸν. οὐδ' ἡ δὲ εὐ-
 χαιρία δ' ἐστὶ ἡ δὲ εὐ-
 χαιρία γὰρ τὰ δὲ εὐ-
 χαιρία, καὶ ἡ προαἰρέσις ἔσθ'
 ναὶ δὲ εὐχαιρία. ἀλλὰ μὲν δὲ
 βδελύξις γὰρ καὶ ἡ δὲ εὐ-
 χαιρία φανόμενον. προ-
 αἰρέσις μὲν γὰρ ἐστὶ
 τῶν ἀδυνάτων. καὶ ἡ
 τὴν φαίνετο προαιρέσει δὲ
 δὲ εὐχαιρία αὐτὴ ἡ δὲ εὐ-
 χαιρία δ' ἐστὶ τῶν ἀ-
 δυνατῶν, οἷον ἀθανά-
 σις καὶ ἡ μὲν βδελύξις
 ἐστὶ καὶ περὶ τὰ μηδὲ
 μὴ δὲ αὐτὸν προαιρέσει
 τα αὐτὰ. οἷον ὑπὸν ἐπι-
 τινα νικᾶν ἢ ἀθλοπλοῖαν.
 προαιρέσει δὲ τὰ τοιαῦτα

αὐτὰ

αὐτὰ ἴδεις, ἀλλ' ὅσα
 οἶεται αὐτὸν γινέσθαι δι
 αὐτῶν· ἐτιδ' ἢ μὲν βού
 λησις, τοῦ τέλους ἐ
 στί μᾶλλον ἢ δὲ προ
 αἴρεσις, τῶν πρὸς τὸ
 τέλος· οἷον ὑγιαί
 νειν βουλόμεθα, προ
 κερύμεθα δὲ δι' ἡμῶν
 ὑγιαίνοντων· καὶ συ
 λλαμμεν βουλόμεθα
 μὲν, καὶ φαμεν, προαι
 ρόμεθα δὲ λέγειν οὐχ
 ἀρμόδια· ὅπως γὰρ εἰσι
 νον ἢ προαἴρεσις περὶ
 τὰ ἐφ' ἡμῶν εἶναι· ἴδεις
 δὲ λόξα αὐτῶν· ἢ μὲν
 γὰρ λόξα δὴ καὶ περὶ
 πάντα εἶναι, καὶ ἴδεις
 ἡμῶν περὶ τὰ ἀδύνα
 καὶ τὰ ἀδύνατα, ἢ τὰ
 ἐφ' ἡμῶν· καὶ τῶν ψυ
 δῶν καὶ ἀληθείαι διαι
 ρεῖται, ὅ τῶν καὶ καὶ
 ἀγαθῶν, ἢ ἡ προαἴρεσις
 τῶν τοῖς μᾶλλον· ὅπως
 μὲν οὖν λόξα ταυτῶν
 ἴσως

lia eligit, sed quæ per se
 putat posse fieri. Iam ue
 rò finē potius spectat uo
 luntas, electio ea quæ ad
 finem pertinet: ut ualere
 uolumus, deligimus au
 tem quibus ualetudinem
 adipiscamur: et beati es
 se uolumus, idq; prædica
 mus. At si illud nos deli
 gere dicamus, ineptum
 fuerit. Omnino enim e
 ligimus de rebus quæ
 sunt in nostra potestate.
 Nec opinio etiā esse pos
 sit, quoniam in rebus o
 mnibus cernitur opinio,
 nec minus in æternis, et
 quæ fieri non possunt,
 quàm in ijs quæ in nobis
 sitæ sunt. Præterea opi
 nio falso ac uero, non ma
 lo ac bono, quibus ele
 ctio potius, diuiditur. O
 mnino igitur idem esse
 quod opinio, nec id fortè
 quisquā asserit, nec uerò
 h idem

idem quod quaedam opinio. Ex bonorum enim uel malorum electione cuiusdammodi sumus, ex opinione non sumus. Et deligimus uel assequi, uel declinare, aut quippiam eius generis. At quid quicquid sit, aut quam ad rem, aut ut conducatur, opinamur: assequendum autem aut uitandum non admodum opinamur. praeterea electio laudatur, quod sit eius rei cuius magis opus sit, uel quod rectè fiat. At opinio, quòd uerè. Atque ea deligimus, quae scimus optima: ea opinamur, quae non planè scimus. Nec iisdem uidentur eligere et opinari quae sunt optima: sed nonnulli sunt qui cum melius sentiant, impulsio uitio, quae sequenda non sunt sequuntur.

ἴσως οὐδέ τις εὐδαιμόνιος
ἀλλ' οἱ δὲ τινὲς τῶν κατὰ
προαίρεσθαι τὰ καλά ἢ
τὰ κακὰ, ποιοῦν τινὲς
ἴσμεν τῶν ἡ δόξαζετον
ἔ. καὶ προαίρεσθαι
λα μὲν λαβεῖν ἢ φυ-
γεῖν, ἢ τι τῶν τοιού-
των. δόξαζετον δὲ
τί ἐστίν, ἢ τινὲς συμ-
φορῆς, ἢ πῶς λαβεῖν
δὲ ἢ φυγεῖν, οὐ παρὰ
δόξαζετον. καὶ ἢ μὲν
προαίρεσις ἐπαίνεται,
τῶ εἶναι οὐ δὲ μάλ-
λον, ἢ τῶ ἰσθῶς, ἢ δὲ
δόξα, τῶ ἀδυσθῶς. καὶ
προαίρεσθαι μὲν, ἢ
μάλιστα ἴσμεν ἀγαθὰ
ὄντα δόξαζετον δὲ
ἢ οὐ παρὰ ἴσμεν. δι-
νοῦσι τε εἴη οἱ αὐτοὶ
προαίρεσθαι τὰ ἀγα-
θὰ καὶ δόξαζετον.
ἀλλ' οἱ δὲ δόξαζετον
μὲν, ἀμενοῦ δὲ καὶ
ἡσυχίας δὲ αἰετῶν καὶ οἴχ
ἀπὸ

αἱ. εἰ δὲ προγίνε-
 ται λόγῳ τῆς προαίρε-
 σεως, ἢ ὑπερακολουθεῖ,
 οὐδὲν διαφέρει, οὐ τοῦ-
 το γὰρ σκοποῦμεν.
 ἀλλ' εἰ ταυτὸν ἐστὶ λό-
 γῳ τινί. τί οὖν ἢ ποιῶν
 τί ἐστὶν, ἐπειδὴ τῶν
 ἐπιμελιῶν οὐθέν ἐστιν.
 ἐκόντιστον μὲν ἀνθρώπῳ
 ἐστὶν. τὸ δ' ἐκόντιστον, οὐ
 πάντων προαιρετὸν. ἀλλ'
 ἄραγε τὸ προβεβουλο-
 μένον, ἢ γὰρ προαίρε-
 σις, μετὰ λόγου καὶ
 διανοίας, ὑποσημαίνειν
 δ' εἶναι καὶ τὸ νόμα,
 ὡς ὅτι πρὸ ἐτέρων αἰρε-
 τῶν.

Βουλοῦνται δὲ πό-
 τῶρα περὶ πάντων,
 καὶ πάντων βουλοῦντόν ἐ-
 στὶν, ἢ περὶ οὐκ ὄντων
 ἐστὶ βουλή λεπτέρον δ' ἰ-
 σως βουλοῦντόν, ἢ ὑπὸ
 ἢ αὐτὸς βουλευσάτω, ἢ λί-
 θος ἢ μαινόμενος. ἀλλ'
 ὑπὸ

tur. nec uerò, q̄ antece-
 dat opinio electione, aut
 cōsequatur, quicquā in-
 ter est: non enim id agi-
 mus, sed utrū sit idē quod
 aliqua opinio. Quid igitur,
 aut quale est, quādo
 quidem nullū est superio-
 rū? Apparet quidē liben-
 ter factū esse, nec tamen
 quicquid libēter fit, id om-
 nne eligendū est, sed id
 cuius antegressa est deli-
 beratio. Nam cum ratio-
 ne et mente cōiuncta est
 electio: id quod etiam no-
 men significat. dictū est
 enim eligendū, quod sit
 præ alijs legendum.

Vtrumne uerò de om-
 nibus cōsultatur, ac in cō-
 sultationē cadūt omnia:
 an de quibusdam non ca-
 pitur cōsiliū? Dicendū est
 fortassis de ijs cōsultari,
 nō de quib. stultus aliquis
 uel insanus deliberet, sed

de quibus is qui sana men-
te est. Sed de rebus eter-
nis nemo consultat, ut de
mundo, de diametro late-
reque non commetiendis:
nec de ijs quæ in motu
sunt, semper aut eodem
modo eueniunt, siue ne-
cessitate, siue natura, aut
alia causa, ut sunt solis
cõuersiones et ortus: neque
de ijs quæ aliàs aliter e-
ueniunt, quales sunt sic-
citates et imbres: nec ue-
rò de ijs quæ fortuito fi-
unt, ut thesauri inuentio:
at ne res quidẽ omnes hu-
manæ, ueluti quomodo
optimè remp. Scythæ ad
ministrare possint, Lace-
demoniorum nemo deli-
berat: nihil enim eorum
per nos fieri potest. At
de ijs consiliũ capimus,
quæ sunt in nostra pote-
state ut gerantur. quæ e-
tiã sola reliqua sunt. Nã
causæ

ὑποὶ ὧν ὁ νοῦν ἔχωρ.
περὶ ἧ τῶν αἰθιῶν ἡ-
δεῖς βυλῶνεται. οἷον πε-
εὶ τῆ λίσμης, ἢ τῆς δια-
μέτρως καὶ τῆς πῆχυρῶν
ὅτι ἀσύμμετροι. ἀλλ' ἡ
ἧ περὶ τῶν ἐν κινήσει
ἀεὶ ἧ κατὰ τὰ αὐτὰ γι-
νομισίωρ, εἴτ' ἐξ ἀνάγκη
νης, εἴτε φύσει, ἢ διὰ τι-
να ἄλλη αἰτίαν, οἷον
τροπῶρ, καὶ ἀνατολῶρ.
ἡ ἧ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλ-
λως, οἷον ἀρχισίωρ καὶ
ἰμβρῶρ. ἡ δὲ περὶ τῶν
ἀπὸ τύχης, οἷον θυσσα-
ρῶν σύρσεως. ἀλλ' ἡ ἧ πε-
ρὶ τῶν ἀνθρώπων πᾶσιν
ταῶν, οἷον πῶς σὺνθε-
ἄριστα πολιτεύονται,
ἡ δεῖς λακεδαίμωνισίωρ
βυλῶνεται. ἡ γὰρ γέ-
νοιτ' ἀν' τῶν δει. ἡ
μῶρ ἡδὲν. βυλῶνόμεθα
δὲ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν
πρακτικῶν, ταῦτα δὲ
καὶ ἐστὶ λοιπὰ. αἰτίω
γὰρ

γὰρ δουλοῦν ἐν αὐτῷ, φύ-
 σις, καὶ ἀνάγκη, καὶ
 τύχη· ἐτι δὲ νόσ, καὶ
 πᾶν τὸ δι' ἀφροσύπου.
 τῶν δ' ἀφροσύπων ἐπα-
 σοι βελούονται. πε-
 ρὶ τῶν δὲ αὐτῶν πρα-
 κτῶν, καὶ περὶ μεν-
 τὰς ἀρετὰς καὶ αὐτὰρ
 κας τῶν ἐπιστημῶν,
 ἐν σὶ βελόν, οἷον περὶ
 ῥημάτων, ἢ γὰρ δι-
 σάξομεν πῶς ῥηπῆ-
 ου. ἀλλ' ὅσα γίνεται
 δι' ἡμῶν, μὴ ὡσαύτως
 ἢ καὶ, περὶ τῶν βε-
 λούομεθα οἷον περὶ τῶν
 κατὰ ἰατρικὴν καὶ ῥη-
 ματικὴν, καὶ περὶ
 λυβόρητικὴν μάλλον
 ἢ γυμνατικὴν, ὅση
 ἤτορ διηγεῖσθαι.
 καὶ ἐτι περὶ τῶν λοι-
 πῶν ὁμοίως· μάλλον
 ἢ καὶ περὶ τὰς τέχνας
 ἢ τὰς ἐπιστήμας· μάλ-
 λον γὰρ περὶ αὐτὰς
 δι-

cause uidentur, natura,
 necessitas, fortuna: præte-
 rea; mens, & quicquid
 per hominem fit. Singu-
 li autem homines de ijs
 consultant que per se i-
 pși efficere possunt. Nec
 uerò de artibus ac scien-
 tijs certis & seipșis con-
 tentis consilium capitur:
 quales sunt literæ, que
 quoniam modo scribendæ
 sint, minimè dubitamus.
 Sed que per nos efficiun-
 tur, nō autem semper eo-
 dem modo, de ijs consul-
 tamus. ut de ijs que me-
 dicina, numulariorū &
 gubernatoris artes tra-
 ctant potius, q̄ que gym-
 nastice, quo minus certæ
 sunt. similis est ratio cæ-
 terarum: sed sæpius de
 ijs que ab artibus, quam
 que à scientijs profici-
 scuntur: propterea quòd
 magis ea ueniūt nobis in-

dubium. consultatio aut in
 ijs est quæ plerūq; eue-
 niunt, incertū tamen quò
 inclinare debeant: in in-
 finitis etiam. Ad res aut
 magnas consultores adhi-
 bemus, nobis ipsi diffisi,
 quasi minus ad statuen-
 dū idoneis. Consultamus
 autem nō de finibus, sed
 de pertinetibus, ad fines.
 Neq; enim medicus an cu-
 ret, cōsultat: aut orator,
 an persuadeat: uel ciui-
 lis, an legibus bene insti-
 tuat, uel alij artifices de
 fine: sed ij propositum si-
 bi finem, quomodo, et
 quibus rebus assequan-
 tur, inquirunt. Quòd si
 cōpluribus ad eum per-
 ueniri posse constet, tum
 qua facillimè et optimè
 possit, considerāt: sin u-
 na perfici queat, quem-
 admodum per hanc asse-
 quantur, ad illa nq; per-
 quunt

διτάζον· τὸ βουλευόμε-
 θαι δὲ οὐ τοῖς ὡς ἐπι-
 πολὺ, ἀλλήλοις ἢ πῶς
 ἀποβήσεται, καὶ οὐ οἷ
 ἀδιόριστον συμβούλων
 δὲ παραλαμβανόμενον
 εἰς τὰ μεγάλα, ἀπι-
 φοῦότες καὶ αὐτοῖς ὡς
 οὐχ ἰκανοῖς διαγνώ-
 ναι βουλευόμεθα ἢ, οὐ
 περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ
 περὶ τῶν πρὸς τὰ τέ-
 λη, οὔτε γὰρ ἰατρὸς βου-
 λούεται, εἰ ὑγιᾶσει οὔτε
 ῥήτωρ, εἰ ὠείσει οὔτε πο-
 λιτικὸς, εἰ ὁμοίαν ποι-
 ῆσει, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐ-
 δεῖς περὶ τῶν τέλων. ἀλλὰ
 καὶ θέμονοι τέλος τι-
 πῶς, καὶ δικὰ τίνων ἐ-
 σθαι, σιλοποῦσι· καὶ ἀπὸ
 πλειόνων μὲν φαινόμε-
 νου γίνεσθαι, δικὰ τί-
 νος ῥᾶσθαι καὶ ἀλλοίως
 ἐπισιλοποῦσι· καὶ οἷς ἢ
 ἐπιτελομένοσιν, πῶς δικὰ
 τούτου εἶσθαι· λέγουσιν
 ἀπὸ

ἀλλὰ τίνος, ἕως αὐτοῦ ἐλθού-
 ντων ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰτί-
 ον, ὃ ἐν τῇ συνέσει ἔχα-
 τὸν ἐστίν. ὃ γὰρ βολυό-
 μωνος εἶνε ἡτῶν καὶ
 κινῶν τὸν εἰρημόν
 τρόπον, ὡς πρὸς διὰ-
 γμαμα. φέρεται δὲ ἢ
 μὴ ἡτῶν, οὐ πᾶσα εἶ-
 ναι βούλυστις, οἷον αἰ-
 μαθηματικαὶ ἢ δὲ βού-
 λυστις πᾶσα ἡτῶν
 καὶ τὸ ἔχατον ἐν τῇ
 ἀναλύσει, πρῶτον εἶ-
 ναι ἐν τῇ συνέσει καὶ
 μὴ ἀδυνατῶν ἐντύ-
 χωσι, ἀφίστανται οἰ-
 ον εἰς ἡμέτερον δὲ ταῦ-
 τα δὲ μὴ οἷον τε πο-
 εἰδῶν. ἐὰν ἢ δυνα-
 τὸν φέρεται, ἔγχαρῶ-
 σι πρὸς τὴν δυνατῶν
 ἢ, ἂν δὲ ἡμῶν γένετο
 καὶ τὰ γὰρ δὲ τῶν φέ-
 λων, δὲ ἡμῶν πᾶσα ἐστίν.
 ἢ γὰρ κῆρξὶ ἐν ἡμῶν.
 δανῶν, quia principium in nobis situm est.

quam perueniant, eousq;
 dum ad primam causam
 ueniant, quæ in inueniens
 do postrema est. Nā qui
 consultat eodem modo
 quo diagramma inquire-
 re, ac retexere uidetur.
 Constat autem non om-
 nem questionem esse de-
 liberationē, quales sunt
 mathematicæ: delibera-
 tionem uerò omnem esse
 questionem: quodq; rete-
 xendo postremum est, id
 primam esse gignendo.
 q; si in id inciderint quod
 fieri nequeat, ut, si pe-
 cunijs sit opus, nec pos-
 sint suppeti, tum se abs-
 trahunt: sin aut fieri pos-
 se constiterit, ad efficien-
 dum aggrediuntur. At-
 qui ea fieri possunt, quæ
 per nos efficiantur. nam
 quæ amicorum operantur
 unt, per nos fiunt quos-
 dam modo, quia principium in nobis situm est.

Queruntur aut̄ aliās in-
 strumentā, aliās usus corū,
 itēq; in reliquis: interdū
 quare, aliquando quo pa-
 cto, aut qua ratione res
 cōfici queat. Homo itaq;
 uidetur, ut dixi. princi-
 piū esse actionū: consiliū
 aut̄ in ijs uersari que ab
 eo agi possunt. At actio-
 nes aliorum causa sunt.
 Nunq̄ igitur cadet in deli-
 berationē finis, sed que
 ad fines cōducūt: nec res
 singule q̄lē, ut sitne hoc
 panis, & rectēne conco-
 ctus, an confectus sit. quo-
 niam hæc cadūt sub sen-
 sum: ac si semper delibe-
 raret quis, in infinitum
 progredieretur. quod aut̄
 in deliberationē cadit, et
 in delectū, eadē sunt, nisi
 quod iam definitū est de-
 ligendū. Quod enim de
 cōsilio iam iudicatū est,
 eligendū est. Τῦ. n. quis-
 que

βυτάται ἢ ὅτε μὲν τὰ
 ὄργανα, ὅτε ἢ ἡ βία
 αὐτῶν ὁμοίως δὲ καὶ
 ἐν τοῖς λοιποῖς, ὅτε
 μὲν δὲ ἴσ, ὅτε ἢ πῶς, ἢ
 διὰ τίνας. εἶκοι δὲ
 καθ' ἑαυτὴν εἰρηται, αὐ-
 θρωπος εἶναι ἀρχὴ τῶν
 πράξεων ἢ ἢ βυτάται
 εἰ τῶν αὐτῶν πρακτικῶν.
 αἱ ἢ πράξεις, ἀλλὰ εἰ
 ψευδῶν αὐτῶν εἰς βυ-
 λυτὸν τὸ τέλος, ἀλ-
 λα τὰ πρὸς τὰ τέλη
 ἢ ἢ διὰ τὰ καθ' ἑαυτῶν
 οἶον εἰ ἀρτος τῆτο, ἢ
 πεπεπῆα, ἢ ἀποποιῶται
 ὡς δὲ. αἰδιότητος γὰρ
 ταῦτα. εἰ ἢ αἰ βυλῶ-
 σεται, εἰς ἀπειρον ἢ εἰ
 βυλῶν τῶν ἢ καὶ πρῶ-
 ρετῶν τὸ αὐτὸ πλεον
 ἀφωρισμένον ἢ εἰ τὸ
 προαιρετῶν. τὸ γὰρ
 ἐν τῆς βουλῆς προαι-
 ρετῶν, προαιρετῶν εἰ-
 παύεται γὰρ εἰς
 οἷς

φος ζητῶν πῶς πρά-
 ξει, ὅταν εἰς αὐτὸν
 ἀναγάγῃ τὸν ἀρχὴν,
 καὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἡγού-
 μονον. τὸντο γὰρ
 τὸ προαιρούμενον. δι᾽
 ἃν δὲ τοῦτο καὶ ἐν
 τῶν ἀρχαίων πολιτε-
 ῶν, ἃς Ομηρος ἐμι-
 μίειτο. οἱ γὰρ βασιλεῖς
 ἀ προέλοντο ἀνήγε-
 λον τῶ δῆμῳ. ὄντες ἃ
 τῆ προαιρετῆ, βαλσυ-
 τῆ ὄρεσι τῶν ἐφ' ἡ-
 μῶν, καὶ ἡ προαιρεσις
 αὐτῆ ἐν βαλσυτικῆ ὄρε-
 ξι τῶν ἐφ' ἡμῶν. ἐν
 τοῦ βαλσυταδαὶ γὰρ
 κριναντες, ὄρεγόμε-
 θα κατὰ τὸν βάλσυ-
 σιν. ἡ μὲν οὖν προαιρε-
 σις τύπῳ εἰρᾶ δῶ
 καὶ πῶρι ποῖα
 ἐστὶ, καὶ ὅτι
 τῶν πρὸς
 τὰ τέ-
 λη.

que desinit quō quicque
 gerat exquirere. cū prin-
 cipiū ad se retulerit, et
 ad eam sui partē quæ te-
 net principatum. hæc en-
 nim pars deligit quod ex
 ueteribus etiam rebus.
 quas imitatus est Home-
 rus, perspicitur. Quæ en-
 nim reges elegerant, de
 ijs ad populū referrebāt.
 quoniam aut̄ deligendū
 est quod per deliberatio-
 nem expetendum est in
 ijs quæ in nostra sunt po-
 testate, profectō electio
 erit deliberata appetitio
 eorū quæ in nostra sunt
 potestate. Iudicio enim
 ad deliberationem adhi-
 bito, consultationi cōgru-
 enter appetimus. Ac ele-
 ctio quidē quid sit, qui-
 bus in rebus uersetur, ef-
 seq; rerum quæ ad fines
 spectant, planè dis-
 ctum sit.

Η ἃ

h s Vo-

4 Voluntatem aut finis esse diximus, sed alijs esse uidetur uerè boni: alijs boni quod uideatur. At qui euenit ijs qui uoluntariū bonū esse dicant, nō uolūtariū esse id quod uelit minus rectè expectens. si enim uoluntariū erit, bonū etiā erit, at e-rat fortasse malū. Iis aut qui aiunt uoluntariū esse, quod bonū uideatur, uoluntariū non esse natura, sed quod cuiq; uisum sit, at qui aliud alij, et si ita res ferat, etiam cōtra-ria uidentur, quæ si minus probantur, confiten-dū nre est omnino ac re-uera bonū uoluntarium esse: cuique uerò quod ui-deatur? Ac uiro qui-dem bono, id bonum quod uerè est: in probo, quod occurrit, uidetur: *ἀλλ' οὐ τὸ κατ' ἀνάγκην ἴνα τῷ ἡ φυχῆς, τὸ τυχερῶς*

Η δὲ βούλησις, ὅτι μὴ τοῦ τέλους ἐστίν, εἴρηται. Δοῦναι δὲ, τοῖς μὴ τὰ γυθῶν ἴνα τῷ ἡ τοῦ φαινομένου ἀγα-θοῦ συμβαίνει δὲ τοῖς μὴ τὸ βουλητῶν τὰ γυθῶν λέγουσι, μὴ ἴνα βουλητῶν ὁ βούληται ὁ μὴ ὁρθῶς αἰρουμένους. ἂ γὰρ ἐστὶ βουλητῶν, καὶ ἀγαθῶν. ἴνα ἡ, ἂ ἴσται ἐτυχε κακῶν. τοῖς δ' αὖ τὸ φαινομένου ἀγα-θοῦ, τὸ βουλητῶν λέγου-σι, μὴ ἴνα φύσει βου-λητῶν, ἀλλ' ἐν ἑστῶ τῷ Δοῦναι. ἄλλο δ' ἄλλῳ φαίνεται καὶ ἐ οὕτως, ἐτυχε πάντων. ἂ ἡ δὲ ταῦτα μὴ ἀφ' ἑσται, ἀφ' ἑσται ἀπὸς μὴ καὶ κατ' ἀνάγκην βου-λητῶν ἴνα τὰ γυθῶν, ἐν ἑστῶ ἡ, τὸ φαινομέ-νου: τῷ μὴ οὐδ' αὖ πᾶσι ἐτυχε, τὸ τυχερῶς

ὡς πρὸς καὶ ἐπὶ τῶν σω-
 μάτων, τοῖς μὲν δὲ δι-
 ακραμοῖσι, ὑγιανὰ ἐστὶ
 τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦ-
 τὰ ὄντα τοῖς δ' ἐπιπό-
 σοις, ἔτρεψα' ὁμοίως δὲ
 καὶ ὡς πρὸς καὶ γλυκέα,
 καὶ βόρμα, καὶ βαρέα,
 καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἐνάτων.
 ὁ αὐτοῦ αἰσῶν γὰρ ἐπάσσει
 λέγει ὁρθῶς, καὶ ἐν ἐνά-
 τοις τὰ ἀληθῆς αὐτῶν φαί-
 νεται. καὶ ἐπάσσει γὰρ
 ἔξιπ, ἰδιὰ ἐστὶ καὶ καλὰ
 καὶ ἡλέα. καὶ διαφασσει
 πλείστον ἴσως ὁ αὐτοῦ αἰ-
 σῶν, τῶν τὰ ἀληθῆς ἐν ἐνά-
 τοις ὄραϊν, ὡς πρὸς καὶ τῶν
 καὶ μέτρον αὐτῶν ὡρ.
 τοῖς πολλοῖς ἢ ἢ ἀπάτη
 διὰ τὴν ἡδονὴν εἰσὶ
 γίνεσθαι. ἔτι γὰρ ἔσσα, ἀ-
 γασθῶν φαίνεται αἰσῶν.
 τὰ οὐδὲ τὸ ἡδὴν, ὡς ἀγα-
 θῶν τὴν ἢ λυπῶν, ὡς
 κακῶν φασθῶν.
 σιν.

Οὗτος

ut corporibus probè af-
 fectis, salubria sunt ea
 quæ reuera sunt eiusmodi:
 quæ autem in morbis
 sunt, alia: itemq; & ama-
 ra, dulcia, & calida, &
 graua, & cætera om-
 nia. Nam & bene de sin-
 gulis uir bonus iudicat,
 et facîle quid in re quaq;
 ueri sit, perspicit. Pro-
 pria est enim sua cuius-
 que habitus et honestas,
 & uoluptas, excellit-
 que uir bonus plurimum
 in perspicendo quid in
 quaq; re ueri sit, quasi re
 rum omnium mensura et
 norma. At uerò multitu-
 do à uoluptate decipi ui-
 detur: quippe cum non
 bona sit, esse uideatur.
 Itaq; plerique uolunta-
 tem appetunt, ut bo-
 num: dolorem a-
 spernamur, ut
 malum.

Quo

5 Quoniã aut uoluntaria, in fine: quæ uerò in deliberatione et delectu cadunt, in ijs cernuntur quæ ad finem ferunt: efficitur ut actiones quæ in illis uersantur, omnes eligende sint, libentiorq; fiant. atq; in ijs uersantur uirtutis actiones. Virtus aut ipsa, itemq; uitium, in nostra sunt potestate. quas enim res ut agamus, eas etiam, ut ne agamus, quasq; ut non agamus, easdem ut agamus, in nobis situm est. Ita si in nobis est agere quippiam, cum honestum sit, et non agere erit in nobis, cum turpe sit: et si non agere cum sit honestum, erit quoq; in nobis situm id agere, cum turpe sit. Quod si in nobis situm est, ut honesta quæ sunt, et turpia faciamus, eodẽq; modo ut ne faciamus. hoc aut est bonos

Ουτος δὲ βολυτῶν μὲν τῶν τελῶν, βολυτῶν ἢ καὶ προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, καὶ περὶ ταῦτα πράξει: καὶ τὰ προαιρετῶν εἶναι αὐτῷ καὶ ἐνύσσιοι αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐν ἴσχυει περὶ ταῦτα ἐφ' ἡμῶν ἢ καὶ ἡ ἀρετῆ, ὁμοίως ἢ καὶ ἡ κακία, οὐ οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῶν τὸ πρᾶττεν, καὶ τὸ μὴ πρᾶττεν, καὶ οὐ οἷς τὸ μὴ, καὶ τὸ ναί. ὡς τ' εἰ τὸ πρᾶττεν καλὸν ὄν, ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴ πρᾶττεν, ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ, αἰσχρὸν ὄν. καὶ εἰ τὸ μὴ πρᾶττεν καλὸν ὄν, ἐφ' ἡμῶν καὶ τὸ πρᾶττεν, αἰσχρὸν ὄν. ἐφ' ἡμῶν. εἰ δ' ἐφ' ἡμῶν τὰ καλὰ πρᾶττεν, καὶ τὰ αἰσχρὰ ὁμοίως ἢ καὶ τὸ μὴ πρᾶττεν. τοῦτο δὲ λέω, τὸ ἀγαθὸν

et ma-

καὶ κακοῖς εἶναι. ἐφ'
 ἡμῖν ἔσται τὸ ἐπιτελέσει
 καὶ φαύλοις εἶναι. τὸ δ'
 λέγειν ὡς
 Οὐδείς ἐνώρ πονηρὸς,
 ἅδι' ἀνωρ μάκαρ,
 εἶοις τὸ μὲν ψευδέϊ,
 τὸ δ' ἀληθεῖ. μακάρι-
 ος μὲν γὰρ ἔσθις ἀ-
 νώρ ἢ ἡ μοχθηρία, ἐ-
 κείσθι. ἢ τοῖς γενεῶν εἰ-
 ρημόνοις ἀμφισβητησί-
 ον, καὶ τὸν ἀνθρώ-
 πον οὐ φατέον ἀρχιῶν
 εἶναι, δ' ἡ γεννητῶν τῶν
 παρ' ἑσέων, ὡς σὺρ καὶ
 τέκνων. εἰ δ' ἡ ταῦτα φαί-
 νεται, καὶ μὴ ἔχομεν
 εἰς ἀλλὰς ἀρχὰς ἀνα-
 γκαῖν παρὰ τὰς ἐφ'
 ἡμῖν, ὧρ καὶ αἱ ἀρχαὶ
 ἐφ' ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ'
 ἡμῖν καὶ ἐν ἑσθια τοῖς
 τοῖς δ' εἶοις μαρτυρεῖ-
 σθαι καὶ ἰδίᾳ ὑφ' ἐνά-
 σθων, καὶ ὑπ' αὐτῶν
 τῶν νομοθετῶν. καὶ ἀξίον γὰρ καὶ τιμωροῦντας
 τὰς

Et malos esse: certè pro-
 bi, improbiue simus, est
 id in nobis at uerò dice-
 re, quòd

Nolens beatus nemo, nec
 uolens malus:

illud falsum, hoc uerū ui-
 detur. Nam Et nemo est
 beatorū inuitus, Et uitū
 uolens est. alioqui à no-
 bis paulo antè posita in
 comrouersia uocāda: ne-
 gandusq; homo erit au-
 ctor esse Et procreator
 actionū quasi liberorū.
 q̄ si p̄spicua sunt, neq; ea
 possumus ad alia referre
 principia, nisi ad ea q̄ in
 nobis sita sunt, certè quo-
 rū in nobis sita sunt prin-
 cipia, ea in nostra sunt
 potestate, atq; uolūtate.
 testes huiusrei sunt, Et
 priuatim singuli, Et ipsi
 legislatores, q̄ sumūt sup-
 plicium de ijs qui praua

nō ui, nec per ignorantia
 admittunt, cuius non sint
 auctores ipsi: honorant
 aut qui pr. eclara faciūt,
 ut hos adhortemur, illos
 deterreāt. atq nemo quē
 quā ad ea hortatur quae
 nec sunt in nostra pote-
 state, nec nostrae uolunta-
 tis: ut nihil attinet induce-
 re, ut caleamus, uel dolo-
 amus, uel esuriamus, aut
 aliud quiduis eius gene-
 ris patiamur: quia nihilo-
 minus ea perferem⁹. ete-
 nim ignorantiae causā in
 eo uindicāt, si sua culpa
 nescierit: ut in uinolētos
 duplex poena constituta
 est: q. principū in eis, ne
 uino obruantur, sitū est:
 qd' quidē causa est igno-
 rationis. quin etiā puniūt
 aliquid ignorātes q̄ eorū
 legibus cōtinentur, quae
 ipsa et cognosci debent,
 γινώσκουσιν τί τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ἃ δὲ ἐπιτιμῶνται

τοὺς ἀγῶντας μοχθῶν
 γὰ, ὅσοι μὴ βία, ἢ δὲ
 ἀγνοίαν, ἢς μὴ αὐτοὶ
 αἰτίοι. τοὺς ἧτα λέγει
 πρὸς τὸν νόμον τιμωρίαν
 ὡς τοὺς μὲν προτρέφον-
 τες, τοὺς ἧτα ἀποτρέφον-
 τες. λέγει τοὶ πρὸς ὅσα μὴ
 ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ, μὴ ἐπιτι-
 μῶν, ἢ δὲ πρὸς τὸν νόμον
 πρὸς τὸν νόμον, ὡς οὐδὲν πρὸ
 ὄργου ὅπως ἀποτρέφον-
 τες μὴ θορυβαίνεσθαι, ἢ ἀ-
 γῶν, ἢ πρὸς τὸν νόμον, ἢ
 τιμῶν τῶν τοῖς νόμοις. ἢ
 θεὸν γὰρ ἡμῶν ἀποτρέφον-
 τες αὐτῶν. λέγει γὰρ ἐπὶ
 αὐτῶν τῶ ἀγνοίαν λέγει
 ἴσους, ἐὰν αἰτίος εἴη
 τοῖς μεθύουσι ἀπὸ
 τῶ ἐπιτιμῶν. ἢ γὰρ ἀπὸ
 χῆρὸν αὐτῶν, λέγει γὰρ
 τοῦ μὴ μεθύουσι
 τούτο δὲ αἰτίος τῆς
 ἀγνοίας. λέγει τοὺς ἀ-
 γῶνται

καὶ μὴ χαλεπά ἐστι, λο-
 λάθεισιν. ὁμοίως δὲ καὶ
 ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀ-
 μέλειαν ἀγνοεῖν δενοῦ-
 σιν, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ὄν τὸ
 μὴ ἀγνοεῖν. τοῦ γὰρ ἐ-
 πιμεληθῆναι λίγροι. ἀλ-
 λ' ἴσως τοιοῦτός τις ἐ-
 σθι, ὥστε μὴ ἐπιμελη-
 θῆναι ἀλλὰ τῷ τοῖσδε
 γινώσκει αὐτοὶ αἰτίας,
 πάντες ἀνεμοίως, καὶ
 τοῦ ἀδίκου ἢ ἀνομά-
 τος εἶναι, εἰ μὲν ἁπλοῦς
 γινώσκων, εἰ δ' ἐν πόσει
 καὶ τοῖς τοῖσδε δια-
 γινώσκων. αἱ γὰρ πόσι εἶνα
 σα οὐδ' ἔργα, τοῖσδε
 ποῖσι. τῆσ' ὅ δ' ἀλλοτρίων
 τῶν μελέτων πρὸς τὸ
 τινὰ αὐτῶν ἀγωνίαν ἢ πρὸς
 ἑαυτῶν. διατελεῖσιν γὰρ οὐδ' ἔργα
 γινώσκων. τοῦ μὲν ἀγνοεῖν,
 ὅτι ἐν τῷ οὐδ' ἔργα πρὸς
 εἶναι σα καὶ ἔργα γινώ-
 σκει, ἡμεῖς αὐτὰ δὲ τῶν.

nec sunt difficilia: itemq;
 in ceteris, si q per negli-
 gentiā aliquid uidentur
 ignorare, q, in eis futū e-
 rat, ut ne ignorarēt: quā
 doquidē in eorum erat
 potestate, ut darent ope-
 ram. quanquā aliqui for-
 tē sunt eiusmodi, ut ne-
 dent operam: corūq; cul-
 pa accidit, ut tales fiant,
 dum dissolutē uiuum: &
 ut iniusti & intemperā-
 tes sint: illi, dum fraude
 & dolo agunt: hi, dum
 degunt uitam in com-
 potationibus, alijsq; ge-
 neris eiusdem. nam quae
 in quaque re opera po-
 nitur, tales homines ef-
 ficat. Quod ex ijs per-
 spicitur, qui ad quoduis
 certamen, uel actio-
 nem se exercent: semper
 enim id agunt. Igno-
 rare ergo ex opera in-

absurdū etiam sit, facien-
 tem iniuriam, nolle iniu-
 stum esse: et intemperan-
 tē uiuentē, intemperan-
 tem. Atqui si quis sciens
 gerit ea, ex quib. erit in-
 iustus fiet, iniustus. Nec
 tamen si uelit quidē, cum
 sit iniustus, esse desinat,
 fiatq; iustus: quoniam ne
 egrotus quidē, ualens, q
 si ita fors tulerit, uolens
 egrotat, libidinosē uiuēs,
 nec medicis credens. At
 tū illi quidē licebat mor-
 bum declinare: at postea
 quā se prodidit, iam non
 licet, ut is qui lapidē iacu-
 latus est, non potest iam
 reuocare, quanq̄ esset an-
 tea in eius potestate ne
 iacularetur, cū in ipso si-
 tū esset principitū: sic iniu-
 sto ac libidinoso ab his ui-
 tijs declinare inuitō licuit:
 ideo uolētes faciūt: at po-
 στοις μὴ γινέσθαι, διὰ

ἔτι δ' ἀλογον, τὸν ἀ-
 δικουῦντα μὴ βούλε-
 σθαι ἀδικον εἶναι. ἂν
 τὸν ἀπολασθαιούντα,
 ἀπόλαστον. εἰ δὲ μὴ ἀ-
 γνοοῦν τις πράττει ἐξ
 αὐτοῦ εἶναι ἀδικος, ἐν αὐτῷ
 ἀδικος αὐτὸν εἶναι, ἡμεῖς δὲ
 αὐτὸν γε βδελύσεται ἀδικος
 αὐτὸν, παύσεται καὶ εἶναι
 δίκαιος. ἢ γὰρ ὁ νο-
 σῶν, ὑγιής. καὶ εἰ ἄστος
 ἐτύχεν, ἐν αὐτῷ νοσῆσθαι
 πρατῶν βιοτῶν, καὶ
 ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς,
 τότε μὲν οὐδ' ἐξέλιτο αὐ-
 τῷ μὴ νοσῆναι. προσέ-
 νω δὲ, ἔτι εἶναι. ὡς πρὸς
 ἔτι δ' ἀφόντι λίθου, ἔτι
 αὐτὸν δυνατὸν ἀνα-
 λαβεῖν. ἀλλ' ὁμοίως ἐπὶ
 αὐτῷ τὸ βαλεῖν καὶ ῥί-
 ψαι. ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐπὶ αὐ-
 τῷ. οὕτω ἢ καὶ τῷ ἀδίκῳ
 κω καὶ τῷ ἀπολασθαι,
 ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξέλιτο τοῖς
 ἀδικοῦσιν εἶναι γονομοῖς

ἢ ἂν ἐξέσῃ μὴ εἶναι. οὐ
 μόνον δὲ αἱ τῆς ψυχῆς
 λανθάνουσι ἐν νόσοις εἰσι, ἀλλ'
 οὐκ ἐν νόσοις καὶ αἱ τῆς σώ-
 ματος, οἷς καὶ ἐπιτιμῶ-
 μεν. τοῖς μὲν γὰρ διὰ
 φύσιν αἰσχροῖς, ἐν δὲ τοῖς
 ἐπιτιμῶσι τοῖς δὲ διὰ ἀ-
 γυμνασίαν καὶ ἀμέ-
 λειαν ὁμοίως ἢ καὶ πε-
 ςεῖ ἀσθένειαν, καὶ αἱ
 γὰρ καὶ ἀσθένειαν, οὐκ
 εἰς τὴν φύσιν, ἢ ἐν νό-
 σον ἢ ἐν πληγῆς. ἀλλὰ
 μᾶλλον ἐλεῖται τῶν δι-
 ἑξ ὀνοφρυγίας, ἢ ἀλ-
 λης ἀπολασίας, πᾶς
 ἢ ἐπιτιμῶσαι τῶν δὲ
 περὶ τὸ σῶμα λανθάνου-
 σιν μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐπιτι-
 μῶνται αἱ ἢ μὴ ἐφ' ἡ-
 μῖν, ὅ. εἰ δὲ ἴστω, καὶ ἐ-
 πὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτι-
 μῶνται τῶν λανθάνου-
 σιν ἐφ' ἡμῖν αὖ εἶναι. εἰ δὲ

steaquā eiusmodi extite-
 rūt, iam nō esse nō licet,
 nec uerò animi solū, sed
 et in nōnullis quos etiam
 culpamus, corporis uitia
 libèter sūt. Nā à natura
 tributas defirmitates ne-
 mo uituperat: at quæ se
 exercēdi incuria et negli-
 gentia suscipiuntur, dātur
 uitio. eadē est infirmita-
 tis ratio, turpitudinis, et
 debilitationis mēbrorū.
 nemo .n. oculis priuato
 natura aut morbo, aut
 uulnere, probi ū obijcit,
 sed misericordia potius
 cōmouetur: cui aut ex uī-
 nolentia, aut alia intēpe-
 rātia hoc euenit, is cul-
 patur ab omnibus: q̄ ergo
 uitia corporis in nostra
 sunt potestate, culpātur:
 quæ non sunt, non item.
 quod si ita est, in ceteris
 etiam quæ crimini dan-
 tur uitia, ea in nostra fuerint potestate. Quod si
 quis

quis dixerit, omnes sequi
quod bonum esse uideatur:
illam autem estimationem non in eorum esse
potestate, sed qualis
quisque sit, ei talem finem
uideri: ac si sibi quisque cō
paradi habitus causa est
quodam modo, profecto
existimationis erit sibi
causa quodam modo.
Sin nemo sua culpa flagi
tiosa facit, sed ignarus fi
nis, existimās per ea opti
mē sibi cessurū. finisq; ap
petitio nō est spontanea,
sed ita natus quisque sit o
portet, ut quasi aspectū
habeat, quo bene iudica
bit, atque id quod uerē
bonum est, sequetur.

Atque is bene natus est,
cui hoc natura bene ha
bet. Est enim hoc ma
ximū et praestantissimū,
qd' q; nemo nec accipere
ab alio possit nec discere:

sed

τις λέγει ἐτι πάντες
ἐφίενται τὸ φαινόμε
νὸν ἀγαθόν τῆς ἡ φαντα
σίας ἢ λυβίοι, ἀλλ' ὅπου
ὄς ποθ' ἐνασθός ἐστι, τοῦ
το καὶ τὸ τέλος φαίνεται
αὐτῷ. εἰ μὲν οὐκ ἐνασθός
ἐστὶ τῷ τῆς ἐξέως ἐστὶ ποθ'
αἰτιος, καὶ τῆς φαντασί
ας ἐστὶ τῶς αὐτῶς αἰτι
ος. εἰ ἡ μηδὲς αὐτῷ αἰτι
ος τὸ λυβία ποιῆν. ἀλλ'
ἀλλ' ἀγνοῖαν τοῦ τέ
λους ταῦτα πράττει, ἀλλ'
τῶν οὐ μόνος αὐτῷ
τὸ ἀεὶ ποθ' ἐστὶ εἶδαι. ἢ ἡ
τῆς τέλους ἐφείσθαι, ἢ ἐν αὐ
θαίρετος, ἀλλὰ φῶσα
δὲ, ὡς ποθ' ὄψιν ἔχον
τα, ἢ λυβία καλῶς, καὶ
τὸ κατ' ἀλύθειαν ἀγα
θὸν αἰθῆσθαι. καὶ ἐστὶ
σφύνης, ὡς τῶς καλῶς
πέφουε. τὸ γὰρ μέγισ
τον καὶ καλλίστον, καὶ
ὄπωρ' ἐστὶ τῶς καὶ οὐδὲν
λαβῆν, μηδὲ μαθῆν,
ἀλλ'

ἄλλ' οἰομένῃ, τοῦτο
 ἔξει. καὶ τὸ δὲ καὶ τὸ
 καλῶς τῷ ὅπως φησὶν
 ἢ τελεία καὶ ἀληθινὴ
 αὐτῆς εἶναι φύσιν. εἰ δὲ
 ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί
 μᾶλλον ἢ ἀρετὴ τῆς κα-
 λίας ἔσται ἐν ἑστίῳ. ἀμ-
 φοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀ-
 γαθῷ καὶ τῷ κακῷ, τὸ
 τέλος φύσει, ἢ ὅπως δὴ
 ποτε φαίνεται καὶ πε-
 ται τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς
 τῶν ἀναφ' ὄντων, πρὸς
 τοῦσι ὅπως δὴ ποτε.
 εἴτε δὲ τὸ τέλος μὴ φύ-
 σις ἐνάσιον φαίνεται οἷον
 δὴ ποτε, ἀλλὰ τι, καὶ
 πρὸ αὐτοῦ ἐστὶν εἴτε τὸ
 μὴ τέλος φυσικόν, τῷ
 δὲ τὰ λοιπὰ πρὸς τὴν
 ἐνάσιον τῶν ἀναφ' ὄντων,
 ἢ ἀρετὴ ἐν ἑστίῳ ἐστὶν,
 ἢ βλάβη τῶν κακῶν καὶ
 ἐνάσιον αὐτῆς. ὁμοίως
 γὰρ καὶ τῷ κακῷ ἢ πρὸς
 χη τὸ δὲ αὐτὸ οὐ ταῖς
 πρὸς

sed quaecumq; à natura
 cuiq; tribuitur, tale obti-
 nebit. atq; si bene ac præ-
 clarè hoc à natura consti-
 tutum sit, ea demum perfe-
 cta ueraq; fuerit bonitas
 natura. Si hæc, inquam, ue-
 ra sunt, cur uirtus potius,
 quam uitiū uolētis erit,
 cum utriq; et bono et ma-
 lo finis eodem modo, uel
 natura, uel quomodocū-
 que uideatur ac ponatur:
 reliquaq; cōferētes agāt
 quomodocunq;. Siue igitur
 finis nō natura qua-
 liscunq; cuiq; uidetur,
 sed aliqd etiā est in ipso:
 siue finis naturalis est, ob-
 idque quòd uir bonus uo-
 lens cætera gerat, uirtus
 uoluntaria est. Vitium
 nihilominus futurum est
 uoluntarium. Improbo
 enim eadē ratione inest
 facultas per se ipsum a-
 gēdi, etsi nō in fine, at in

actionibus. si ergo uirtutes uoluntariæ sunt, ut dicitur, quod causas adiuuamus habituum, quodq; quales sumus, talem etiã finem ponimus: uitia quoque uoluntaria fuerint. Eadem enim ratio est.

Ac communiter quidem de uirtutibus diximus, et planè genere mediocritates eas esse, & habitus, & à quibus gignantur, eorum esse effectrices, idq; per se: eas etiã in nostra esse potestate, & uoluntarias. atque ita, ut recta ratio præscripserit. Nec uerò sunt actiones uoluntariæ & habitus eodem modo. Nã principio ad finem in nobis sitae sunt actiones, rerum singularum tenentibus scientiam: habitum uerò ab initio. Rerum

πράξεις, καὶ εἰ μὴ οὐ
τῶ τίλει, εἰ οὐκ ὡς πόρ
λέγεται, ἐνοήσοι εἶσι
αἱ ἀρεταὶ καὶ γὰρ τῶν
ἕξεων συναίτιοι πῶς
αὐτοὶ ἐσμεν. καὶ τῶ
ποιοὶ τινες εἶναι, τὸ τέ
λος τοιόνδε τίθεμεθα
καὶ αἱ λανθάνουσι
αὐτοὶ εἶναι, ὁμοίως γὰρ.
λοιπὴ μὲν οὐκ ὡς εἶ
τῶν ἀρετῶν εἴρηται ἡ
μὴ τὸ, τε γόνος τύπος
ὅτι μεσότητές εἰσι
καὶ ὅτι ἕξεις ὑφ' ὧν τε
γίνονται, καὶ ὅτι τού
των πρᾶξιαι, καὶ
καθ' αὐτὰς καὶ ὅτι ἐφ'
ἡμῶν, καὶ ἐνοήσοι, καὶ
οὕτως ὡς αὐτὸ ὄρθος λό
γος προσάξει, οὐχ ὁμοί
ως ἢ αἱ πράξεις ἐνδοξοί
εἰσι, καὶ αἱ ἕξεις. τῶν
μὲν γὰρ πρᾶξεων ἀπ'
ἀρχῆς μέχρι τέλους λῶ
εἰσι ἐσμεν, εἰδότες τὰ
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν λῶ
ἐναρκ

ἐνάστα δὲ ἢ πρόθεσις
 ἄγνώριμος, ὡς πορὶ ἐ-
 πὶ τῶν κέρωσιων.
 ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῶν λῶ-
 ἴτωι, ἢ μὴ ἴτω χήσα
 δα, διὰ τῆτο ἐνοί-
 σιοι. ἀναλαβόντες δὲ
 περὶ ἐπάσης, ἐπω-
 μὸν τίνες εἰσι, καὶ πε-
 ρὶ ποῖα, καὶ πῶς.
 ἡμὰ δ' ἴσαι δῆλον
 καὶ πῶσαι εἰσι. καὶ
 πρῶτον πορὶ ἀνδρεί-
 ας.

Ὅτι μὲν οὖν μεσὸ
 τῆς ἐστὶ πορὶ φόβου καὶ
 θάρρους, ἢ δὲ καὶ πρῶτε-
 ρον εἴρηται. φοβούμε-
 θα δὲ δηλονότι τὰ
 φοβερὰ. ταῦτα δ' ἐ-
 στίμ ὡς ἀπλῶς ἐπιπρ,
 καὶ ἀ. διὸ καὶ τὸν φό-
 βον ὁρίζονται προσλο-
 νίαν καὶ ἄ. φοβούμεθα
 οὖν πάντα τὰ κακὰ.
 οἶον ἀδοξίαν, πονίαν,
 νόσον, ἀφιλίαν, βλάβη-
 τον.

uerò singularum non est
 nota accessio, ut etiam in
 agrotationibus. Sed quo-
 niam sic secusue ijs utere
 mur, in nobis erat, idcir-
 co dicuntur esse uolunta-
 riæ. De singulis aut nunc
 ab initio, quæ sint, in
 quibus, & quemadmodum
 uersentur, differamus: et
 una eademq; opera quot
 sint, intelligetur. ac pri-
 mum de fortitudine.

Quòd igitur auda-
 cia ac formidinis me-
 diocritas sit, iam an-
 tea diximus. Timemus
 autem ea uidelicet quæ
 terrorem adferunt: quæ
 eadem, ut semel dicam,
 mala sunt. Itaque me-
 tum definiunt, mali ex-
 pectationem. Metuimus
 igitur omnia quæ ma-
 la sunt, ut dedecus, pau-
 pertatem, morbum, ami-
 corum penuriam, mor-
 tum.

tem: sed tamen nō in his omnib. fortis uersari uideatur. Sunt enim quaedā q̄ timeas oportet, ac præclarū est, & quæ turpe sit nō timere, ut dedecus. Nā q̄ ea metuat, probus et pudens: qui nō metuat, impudens est. Quanquā is à nonnullis fortis nominatur per trāslationem, quoniam simile quiddam forti habeat. uacat enim metu uir fortis. Nec uerò paupertas fortassis est pertimescenda, nec morbus, nec omnino quicquid à uitio proficiscatur, & per se quis præstet. Nec si quis in his interritus sit, is fortis. quanquam eum etiam ex similitudine dicimus. Sunt enim, qui cū in bellicis periculis ignaui sint, liberales sunt, & ad iacturam pecuniarum paratissimi. Nec si quis

τορ. ἀλλ' ἔπειτα πάντα δυνεῖ ὁ ἀνδρείος εἶναι. οὐ γὰρ καὶ δεῖ φοβῆσθαι, καὶ λαλοῦν τὸ δὲ μὴ, αἰσχρὸν, οἷον ἀδοξίαν ὁ μὲν γὰρ φοβόμενος, ἐπιεικὴς, καὶ αἰδύμωρ' ὁ δ' ἂν φοβόμενος, αἰσχυρὸς. λέγεται δ' ὑπὸ τινῶν ἀνδρείος κατὰ μεταφορὰν. ἔχει γὰρ ὁμοίωσιν τῷ ἀνδρείῳ. ἀφοβός γὰρ τις καὶ ὁ ἀνδρείος, πονίαν δ' ἴσως δὲ δεῖ φοβῆσθαι, ὅτι νόσον, ἢ ὅπως ὅσα μὴ ἀπὸ λανθάνειας μὴ δι' αὐτὸν. ἀλλ' ἔπειτα ταῦτα ἀφοβός, ἀνδρείος. λέγεται δ' ἂν καὶ τῶν ὁμοιότητων. οὐ γὰρ οὐ τοῖς πολεμικοῖς λανθάνουσιν ἀνδρείοι ὄντες, ἐλάττω δὲ λανθάνουσιν, καὶ πρὸς πλεονεξίαται ἀποβλέποντες ἀποβλέποντες ἔχουσιν. οὐδὲ δὲ

δι' εἴ τις ὑβερῶν ὑπὲρ τῶν
 δαξὶ λυγρὰ γυναικῶν φο-
 βῆται, ἢ φόβον, ἢ τι-
 τῶν τοιούτων, δειλὸς
 ἐστίν. δὲ εἰ θεοφρεῖ μέλ-
 λων μακρυγῆται, ἀν-
 δρείος. περὶ ποῖα οὖν
 τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρεί-
 ος. ἢ περὶ τὰ μέγιστα; ἢ
 θεῖς γὰρ ὑπομονετικώ-
 τος τῶν θανάτων. φο-
 βερῶτατος δ' ὁ θάνα-
 τος. πόρως γὰρ, καὶ ἴ-
 σον ἐστὶ τῷ τελευτῶντι
 δουεῖ ἢ τε ἀγαθόν, ἢ τε
 κακόν εἶναι. ἀόξασε δ'
 αὖ δὲ ὑπὲρ θανάτου
 ἵκανὸν παντὶ ὁ ἀνδρείος
 εἶναι. οἷον ἐν θαλάτ-
 τη, ἢ ἐν νόσοις, ἢ ἐν τισὶν
 οὖν; ἢ ἐν τοῖς κακί-
 σοις; τοιούτοι δὲ οἱ ἐν
 πολέμῳ. ἐν μεγίστῳ
 γὰρ καὶ κακίστῳ λυ-
 δαίω. ὁμολογοῖ δὲ
 τούτοις εἶσι καὶ αἱ τι-
 μαὶ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι,
 καὶ

si quis uim liberis & u-
 xori timeat, uel inui-
 diam, aut aliquid eius
 generis, ignauus est: nec
 fortis est, si fidemi sit
 animo uirgis cadendus.
 Quibus ergo in rebus
 metuendis fortis cerni-
 tur? an in maximis?
 Neque enim quisquam
 est terribilium toleran-
 tior. Nihil autem mor-
 te terribilius, cum sit ex-
 tremum, & iam nihil
 mali aut boni uideatur
 superesse mortuo. Nec
 uerò in morte cuiusque
 generis uir fortis uidea-
 tur, ut si in mari uel mor-
 bis pereat. Quo ergo in
 genere? An non in pul-
 cherrimo? qualis est ea
 que in bello euenit: quip-
 pe que in maximo pul-
 cherrimoq; periculo op-
 petitur. hoc indicant hono-
 res, qui & in Rebus.

Et apud reges decreti
 sunt. Quocirca pro-
 priè fortis dicatur is qui
 morte honesta propofi-
 ta, ijs que omnibus que
 cum sint repentina, mor-
 tem adferunt, metu uac-
 eat. Cuiusmodi sunt
 maximè bellica. Atta-
 men et in mari, et in
 morbis uir fortis intre-
 pidus est, sed non mo-
 re nautarum. Hi enim
 et de salute sua de-
 sperant, et genus hoc
 mortis acerbè ferunt: il-
 los silenti esse animo do-
 cuit exercitatio. Sunt
 etiam uirili animo, cum
 aut uiribus locus est, aut
 pulchrum exire de ui-
 ta, quorum neutrum in
 his generibus inte-
 ritus con-
 tingit.

7 Nec uerò idem est
 formidolosum omnibus,
 estq;

και παρὰ τοῖς μοναρχοῖς· ἡλικίως δὲ λέγουσι αὐτὸν ἀνδρείου, ὁ ὡς πρὸς τὸν καλὸν θάλαττον ἀλλοῖς, καὶ ὅσα ἐπιναῶν ἐπιφορὰ ἰσχυρὰ ὄντα, τοιαῦτα δὲ μάχης τὰ κατὰ πόλεμον· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις ἀλλοῖς ὁ ἀνδρείος. οὐχ οὕτω δὲ ὡς οἱ θαλάττιοι, οἱ μὲν γὰρ ἀπεγνώνασι τὴν σὸν τηρίαν, καὶ τὸν θάλαττον τὸν τοιοῦτον ἀποχρᾶίνουσιν· οἱ δὲ σὺλπιδῆδες εἰσι παρὰ τὴν ἐμπειρίαν, ἀμα ἢ καὶ ἀνδρείονται ἐν οἷς ἐστὶν ἡ ἀλγὴ, ἢ καλὸν τὸ ἀποθανεῖν· οἱ γὰρ τοιαύταις ἢ φθασθεῖς ἐπιτόρῃ ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν ἐν ὡσὶ μὲν τὸ αὐτὸ εἶναι

λέγομεν δὲ τι καὶ ὑ-
πὸ ἀνθρώπων. τοῦ-
το μὲν οὐδὲ παντὶ φο-
βερὸν τῷ νοῦν ἔχον-
τι. τὰ δὲ καὶ ἀν-
θρώπων διαφέρει με-
γέθει, καὶ τῷ μάλλον,
καὶ τῷ ἥττον. ὁμοίως
δὲ καὶ τὰ βλάπταται.
ὁ δὲ ἀνδρείος ἀνε-
πίητος ὡς ἀνθρώ-
πος. φοβίσκεται μὲν
αὐτὸ καὶ τὰ τοιαῦτα.
ὡς δὲ δὲ, καὶ ὡς ὁ
λόγος ὑπομινεῖ τὴν κα-
λοῦ εὐσεα. τοῦτο
γὰρ τέλος τῆς ἀρε-
τῆς. ἐστὶ δὲ μάλλον
καὶ ἥττον ταῦτα φο-
βῆσαι, καὶ ἐτι τὰ φο-
βῆσαι, ὡς τοιαῦτα φο-
βῆσαι. γίνεται δὲ
τῶν ἀμειψίων ἡ μὲν,
ὅτι οὐδὲ δὲ ἢ δὲ, ὅτι
ἔχῃ ὡς δὲ ἢ δὲ, ἐτι ἔχ-
ῃ ὅτι ἢ τι τῶν τοιούτων.
ὁμοίως ἢ καὶ περὶ τὰ
βλάπ-

estq; aliquid quod præ-
stare homo non possit,
quod omnes profectò
qui sani sunt mente, per-
timescunt. Quæ aut̃ ho-
mo præstare potest, ea
magnitudine differunt, in-
tensioneq; ac remissione:
similiterq; ea quæ præ-
bent animis fiduciam.

Atqui uir fortis, terrore
uacat, quam uero homo pa-
titur. Itaq; hæc ipsa, ut
deceat, utq; ratio postu-
lat, pertimescet honesta-
tis causa, quomã is est uir
tutis finis. fieri aut̃ po-
test, ut eadẽ quis & ma-
gis & minus metuat eti-
am ut quæ nõ sunt timen-
da, æquẽ ac illa timeat.
hinc peccata nascuntur:
aliud, quod id non deceat,
aliud, quod nõ ut deceat:
aliud, quod nõ tum cū de-
cet, et si qua sunt generis
eiusdẽ. Itemq; in eis quæ
i s fidu-

fiduciam præbent. qui er-
go quæ, cuiusq; rei cau-
sa, & quemadmodū, &
quando decet, perfert, ex-
timescitq; , itidem qui fi-
denti animo, fortis est.
pro rerum enim dignita-
te, & ut ratio præcipit,
uir fortis & fert, & ge-
rit omnia. Omnis autē a-
ctionis finis est id quod
cū animi habitu cōgruit.
ac forti uiro fortitudo
honestæ uidetur: qualis
est finis: quæq; enim res
fine terminatur. Honestæ
tis uerò causa fortis fert,
facitque ea quæ con-
grua sunt fortitudini.
Modum uerò transcun-
tium, is qui uacuitate
quadam metus, uacat no-
mine (esse autem multa
quæ nomine uacarent, su-
prâ ostendimus) appel-
letur insanus, uel stoli-
dus, si nihil metuat, nec

motum

θαράλεια. ὁ μὲν οὖν
ἀ λῆ, καὶ οὐ σῆμα,
ὑπομονῶν καὶ φοβού-
μενος, καὶ ὡς λῆ, καὶ
ὄτε ὁμοίως δὲ καὶ
θαράων, ἀνδρείος. καὶ
ἀξίαν γὰρ, καὶ ὡς ἀν-
ὁ λόγος, πᾶσαι καὶ
πᾶσαι ἀνδρείος. τὰ
δὲ πᾶσαι ἐν ὄργῃ
αὐτῶν τὸ κατὰ τὸ ἐ-
ξίον. καὶ τὸ ἀνδρείον
δὲ ἢ ἀνδρεία καλῶν.
τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τῶ
λος. ὁ δὲ τῶ γὰρ ἐνα-
στον τῶ τέλει. καλοῦ
δὲ σῆμα ὁ ἀνδρείος
ὑπομονῆ καὶ πᾶσαι
τὰ κατὰ τὸ ἀνδρεί-
ον. τῶν δὲ ὑποβαλ-
λόντων, ὁ μὲν τῆ ἀφ-
θια ἀνάνυμος. εἰρηται
δὲ ἡμῶν ἐν τοῖς πᾶσαι
στον, ὅτι πολλὰ ἐστὶν ἀν-
νυμα. εἴη δὲ ἀν τις μα-
νόμνος ἢ ἀνάλυθης,
εἰ μὴ σὺ φοβοῖτο, καὶ τε
σημοῦν

σερμόν, μήτε τὰ λύ-
 ματα, καθάπερ φασί
 τὸς ἑλλογούς. ὁ δὲ τῷ
 θαρρῆρ ὑπὸ βάλλων
 περὶ τὰ φοβῶρά, θρα-
 σὺς. δοκεῖ δὲ καὶ ἀλα-
 γῶν εἶναι ὁ θρασὺς καὶ
 προσωπιτηνὸς ἀνδρεί-
 ας, ὡς αὐτῷ ἐνεῖνος πε-
 ρὶ τὰ φοβῶρά ἔχει, οὐ-
 τως ὄντος βούλεται
 φαίνεσθαι, ἐν οἷς αὐτῷ
 διώεται, μιμῆται.
 διὸ καὶ εἰσιν οἱ πολλοί
 αὐτῶν θρασυδέ-
 λοι. ἐν τούτοις γὰρ
 θρασυόμενοι, τὰ φο-
 βῶρά οὐχ ὑπομόνον-
 σιν. ὁ δὲ τῷ φοβῆσθαι
 ὑπὸ βάλλων, δειλός.
 καὶ γὰρ ἂ μὴ δεῖ,
 καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ
 πάντα τὰ τοιαῦτα
 ἀπολουθεῖ αὐτῷ. ἐλ-
 λέπει δὲ καὶ τῷ θαρ-
 ρῆρ. ἀλλ' ἐν ταῖς
 ἀπάταις ὑπὸ βάλλων,
 μᾶλ

motum terræ, nec undas,
 quales aiunt esse Galios:
 qui autem nimis confidit
 rebus terrorem afferen-
 tibus, audax. Atq; etiam
 arrogans audax uidetur
 esse, sibiq; fortitudinem
 uendicare. Itaq; quo ille
 animo in rebus asperis
 est, eodem hic cupit uide-
 ri. Quocirca quibuscun-
 que rebus potest, cum im-
 mitatur. Ita fit, ut ple-
 rique eorum simul au-
 daces sint ac ignaui. in
 his enim audaciam præ-
 se ferentes, res formi-
 dolosas non subeunt. At
 qui metuendo modum e-
 greditur, ignauius est.
 Nam σ quæ non de-
 cet, σ ut non decet,
 quæq; sunt eiusdem ge-
 neris, omnia eum con-
 sequuntur. Deficit et-
 iam in confidendo: sed
 exuperans in doloribus
 magis

magis est conspicuus.

Desperat ergo ignavus, quia omnia metuit: At fortis contrà. Est enim fidentis animi, audere. Ac in his quidem rebus timidus, audax, et fortis uersantur, sed non eodem modo affecti sunt. Illi enim transeunt modum, et ab eo deficiunt: at hic modum in ijs tenet, et ut decet. Atque audaces quidem precipites sunt, ac expetunt antequam pericula insident: cum adsunt, ea defugiunt. At fortes in ipsis rebus acres sunt, antè uerò quieti. Quapropter, ut dixi, fortitudo mediocritas est in rebus, quas diximus, uel fiduciam, uel terrorem afferentibus: quæ eadè sequitur ac tolerat, quia honestam est.

aut

μάλλον κατὰ φανέρωσιν
 τι. δύσελπίς δὲ τις ὁ
 δειλὸς πάντα γὰρ φο-
 βείται· ὁ δὲ ἀνδρείος ἐ-
 ναντίος. τὸ γὰρ βί-
 βῆναι, ἀέλπίδος. πάν-
 τα μὲν οὐδὲ ἐπι-
 ὄ, τε δειλὸς καὶ ὁ θρα-
 σὺς, καὶ ὁ ἀνδρείος. δε-
 ἀφόρως δὲ ἔχουσι πρὸς
 αὐτά. οἱ μὲν γὰρ ὑπερ-
 βάνουσι καὶ ἐλλείπου-
 σιν· ὁ δὲ μέσος ἐ-
 χει, καὶ ὡς δεῖ· καὶ οἱ
 μὲν θραστεῖς, προπε-
 τεῖς, καὶ βουλόμενοι
 πρὸ τῶν κινδύνων, οἱ
 αὐτοῖς δὲ ἀφίστανται.
 οἱ δὲ ἀνδρείοι οὐ τοῖς
 ὄψεσιν ὄξυς, πρὸ τῶν
 δὲ ὑπόχιοι. καὶ δὲ
 πρὸ οὐδὲ εἰρηται, ἡ
 ἀνδρεία μεσότης ἐ-
 στὶν ὑπὲρ βλάβης καὶ
 φόβου, οὐ οἱ εἰρη-
 ται, καὶ ὅτι καλὸν εἶ-
 γεται καὶ ὑπομονή.
 ἢ ὅτι

ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μὴ τὸ
 εἶ ἀποθνῆσκειν, φύ-
 γοντα πονίαν, ἢ ὄρω-
 γα, ἢ τι λυπηρὸν, ἢ ἀν-
 δρεία, ἀλλὰ μάλλον δε-
 λῶν. μαλακία γὰρ τὸ
 φύγειν τὰ ἐπίπονα,
 καὶ ἔχῃ ὅτι καλὸν ὑπο-
 μόνει, ἀλλὰ φύγων
 κακόν. ἐστὶ μὲν οὖν ἡ
 ἀνδρεία τοιούτων τι.

Λέγονται ἢ καὶ ἕτε-
 ραι κατὰ πάντες τρό-
 πους. πρῶτον μὲν ἡ πο-
 λιτικὴ μάστιγα γὰρ ἐ-
 σσιε. δουῶσι γὰρ ὑπο-
 μόνων τὸς λιπυμένους οἱ
 πολεῖται, διὰ τὰ ἐν τῶν
 νόμων ἐπιτίμια, καὶ τὰ
 ὀνειδίη, καὶ διὰ τὰς τι-
 μὰς καὶ διὰ τὸ ἀν-
 δρεῖσθαι τοὺς δουῶσιν εἶ-
 ναι, παρ' οἷς οἱ δειλοὶ
 ἄνθρωποι, οἱ ἢ ἀνδρεῖοι οὐ-
 τιμοὶ τοιούτων ἢ καὶ οὐ-
 μνησος ποιῆ, οἷον τὸν
 Διομήδην, καὶ τὸν Εὐπύ-
 ρον.

Εὐπύ-

aut certè quia turpe est
 contrarium. mortem aut
 obire, fugientem inopiā
 uel amorem, uel molestiū
 quid, fortis nō est, sed po-
 tius timidi. Nam laborio-
 sa fugere, nec quia hone-
 stum est id facere, sed ne
 malum habeas, molliora
 est. Ac fortitudo quidem
 tale quiddam est.

Eius autem alia quin
 que genera traduntur. 8
 Primum est ciuile, quæ
 ad illam proximè acce-
 dere uidetur. Nam subi-
 re pericula ciues, & pœ-
 nis, & probris, & ho-
 noribus, qui decreti sunt
 legibus, incitati uiden-
 tur: ob idq; apud eos for-
 tissimi existūt, apud quos
 ignaui sunt inglorij, for-
 tes honorati. Quales
 Homerus facit Diome-
 dem & He-
 ctorem.

Poly-

Polydamas foedum pri-
mus mihi crimen inu-
ret.

Et Diomedes,

Inter enim dicit Tro-
es fortissimus He-
ctor,

Tydidēs metuens eua-
sit.

Hæc autem similis ui-
detur ei de qua supra di-
xi, quòd à uirtute na-
scatur: siquidem à pu-
dore & honestatis cura
pudicitate (nam honoris
studio) probrique fuga,
turpe paratur. Eodem
autem adscribere licet,
quibus ab imperantibus
uis infertur: at sunt de-
teriores, quòd non pu-
dore, sed metu id faciunt,
& fuga non turpitudi-
nis, sed molestiæ. Co-
gunt enim domini, ut
Hector,

Quæ procul à pugna fu-
gitans

Πολυδάμας μοι πρῶ-
τος ἐλεγχέειν αἰε-
θήσει.

καὶ Διομήδης,

Ἐντῶν γὰρ ὡστε φή-
σαι οὐκ Τρῳάεας ἴε-
γορῶν,

Τὸ δέειν ὑπ' ἐμῶν,
ὡμοίωται δ' αὐτῇ μά-
λα καὶ τῆ πρότῳ φησὶ
μὲν, ὅτι δι' αἰσθητῶν γί-
νεται. δι' αἰσθητῶν γὰρ καὶ
διὰ λαλοῦ ὄρεξι, τι-
μῆς γὰρ. καὶ φυγὴν ὁ-
νείδης, αἰχρῶ ὄντος τῶ
ξαι δ' αὖ τις καὶ τὸς
ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀ-
ναγκαστομένους εἰς ταυ-
τό. χείρως δ', ὅσα δ' δι-
αίδη, ἀλλὰ διὰ φόβου
αὐτὸ δρῶσι, καὶ φησὶ
γοντες, ἢ τὸ αἰχρῶν
ἀλλὰ τὸ λυπηρῶν αἰσθη-
νάσαι γὰρ οἱ λυπηρῶν
ὡς πρὸς ὁ Εὐτῶν,
οὐ δέ ν' ἐγὼν ἀπά-
ναυθε μάχης πῆσθαι

φοντανοόσαι,
 Οὐδὲ ἄρτιον ἕσεται
 φυγέειν λιύας.

καὶ οἱ προσάτιοντες,
 καὶ ἀναχωρῶσι, τύ-
 πλοντες τὸ αὐτὸ δρωσι
 οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ
 τῶν τοιῶτων παρὰ τῶν
 τόντες. πάντες γὰρ ἀ-
 ναγκάζουσι. Δεῖ δ' οὐδὲ
 ἀνάγκην ἀνδρείου εἶ-
 ναι, ἀλλ' ὅτι λαλόν· δο-
 καὶ ἢ καὶ ἢ ἐμπειρία ἢ
 πόρι ἔναστα, ἀνδρεία
 τις εἶναι. ὄθον καὶ ὁ Σω-
 κράτης ὠύθη ἐπιστήμην
 εἶναι τὴν ἀνδρείαν. τοι-
 ῶτοι ἢ ἄλλοι μὲν ἐν ἄλ-
 λοις, ἐν τοῖς πολεμικοῖς
 δ' οἱ στρατιῶται. Διὸ καὶ
 γὰρ εἶναι πολλὰ λιύα
 τῶν πολέμων, ἀ μάλιστα
 συνεωράνασιν ἔσοι. φαί-
 νονται δὲ ἀνδρείοι, ὅτι
 ἐν ἰσασιν οἱ ἄλλοι οἰά-
 ῃσιν. εἶτα ποιεῖσαι καὶ
 μὴ παθεῖν μάλιστα λιύονται ἐν τῆς ἐμπειρίας καὶ

gitantiē forte uidebo,
 Non sic ille canum pote-
 rit uitare rapinas.

Et qui imperant, si disce-
 dant illi, uerberāt. Idem
 faciunt & qui ante fos-
 sas, et alia eiusmodi, suos
 ad pugnam instruum. co-
 gunt enim hi omnes. for-
 tis aut sit oportet, non ne-
 cessitatis causa, sed quia
 honestum. Atq; etiam o-
 mnis in quaque re expe-
 rientia, fortitudo quæ-
 dam uidetur. Ex quo for-
 titudinem scientiam esse
 putabat Socrates. Tales
 uerò sunt alij alijs in re-
 bus, imbecillis milites. Ina-
 nia enim in bello multa
 uidentur, quæ hi maximè
 nouerunt. Quocirca for-
 tes uidentur esse, q̄ alij
 quæ illa sint non intelli-
 gant. Inde experti ni-
 hil nō facere, nihil pati,

cauere, & ferire possunt, usu armorum ualentes. His quoque instructi quæ ad faciendum & nihil patiendum ualentiſſima sunt. Pugnant igitur quasi armati cum inermibus, & quasi athletæ cum plebeijs. His enim in certaminibus non fortissimi quique pugnacissimi sunt, sed qui plurimum ualent uiribus, optimeque corporibus affecti sunt. At uero milites ignaui existunt, cum periculum eminet, inferioresque sunt & copijs & apparatu. Primi enim fuga elabuntur: at urbane copię stantes in acie decumbunt. Id quod apud Hermæum euenit. Nam & fuga turpis his erat, & mors tali salutis fugæ, & ð θανάτος τῆς τοιαύτης σιωπῆς

φυλάξασθαι, & ð τάξει, διωάμενοι χῆμα τοῖς ὀπίοις. & ð τοιαύτα ἔχοντες, ὅποια αὐτὸ ἐκείνους πρὸς τὸ ποιεῖσαι, & ð πρὸς τὸ μὴ ποιεῖσαι, & ð ἡράτιστα. ὡς πρὸς οὐκ ἀνόητοις ὀπίοις, & ð νοι μάχονται, & ð βληταὶ ἰδιώταις. & ð γὰρ οὐ τοῖς τοῖς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει ἀνδραγαθία. τοῖς μαχιαῖς τοῖς εἰσινοῖς, & ð οἱ μάχιστα ἰχίοντες, & ð τὰ σώματα ἀκέραια ἔχοντες. οἱ στρατιῶται δὲ δεδιὸς γίνονται ὅταν ὑπὸ πτενῶν ὁ λίου διωοῖς & ð λείπονται τοῖς πλεθεσι & ð ταῖς παρρησιαῖς. πρῶτοι γὰρ φύγῃσι. τὰ δὲ πολιτικά μόνοντα ἀποβήσονται, ὅσπρ & ð τῶ ἑρμαῖω σιωπῆ τοῖς μὲν γὰρ αἰχμηδῶν τὸ αἰετῆς

αἰρετώτερος. οἱ ἤ καὶ
 ἔξαρχῆς ἐκινδύνου,
 ὡς κρείττους ὄντες γνόν-
 τες ἢ, φεύγουσι, τὸν θά-
 νατον μάλλον τῷ αἰ-
 χρῷ φοβούμενοι. ὁ δὲ
 ἀνδρείος, ἢ τοιῶτος,
 καὶ τὸν θυμὸν δὲ ἐπὶ
 τῷ ἀνδρείῳ ἐπιφέρει
 σιμ. ἀνδρείοι γὰρ εἶναι
 δονοῦσι καὶ οἱ διὰ θυ-
 μὸν, ὡσπερ τὰ θηρία
 ἐπὶ τὸς πρώσαντας
 φόβούμενοι, ὅτι καὶ οἱ
 ἀνδρείοι θυμοειδῆς. ἰτη-
 τινώτατον γὰρ ὁ θυ-
 μὸς πρὸς τὸς κινδύνους.
 ὄθεν καὶ Ομηρος,
 Σθένος ἐμβαλε θυμῷ.
 καὶ,
 Μόνος καὶ θυμὸν ἐγεί-
 ρε. καὶ,
 Δειμὸν δ' ἀνὰ ῥίνας
 μόνος. καὶ,
 ἔβρασαν αἷμα.
 πάντα γὰρ τὰ τοιαῦ-
 τα εἶναι σημαίνει τῷ
 τδ

anteponebā. se autem illi
 initio pugnae periculis ob-
 iiciebant, quasi superio-
 res; at cognito periculo,
 fuga elapsi sunt, mortem
 magis q̄ dedecus perti-
 mescentes: qualis non so-
 let esse fortis. Iram etiam
 ad fortitudinem transfe-
 runt. fortes enim uiden-
 tur ij etiam, qui ira incita-
 ti, tanquam belluae in eos
 feruntur qui uulnerarint:
 quoniam & fortes ira-
 cundiores esse soleant.
 Est enim maximus ad sus-
 beunda pericula aculeus,
 iracundia. hinc Homerus,
 Addidit & uires animis,
 &
 animos roburq; citauit;
 &
 Ingens per nares robur,
 &
 Sanguis ferbuit.
 Haec enim omnia signifi-
 care uidetur cōcitationē
 k ια

ire ac impetum. ac fortes
 quidem honestatis causa
 agunt: eisq; ira subsidio
 est. Belluae autem dolore
 incitatae, quod uel uulnus
 acceperint, uel extime-
 scant. nam si sint in syl-
 ua, uel palude, haud in-
 quenquam impetum faciunt.
 Non igitur fortitudo est,
 dolore ac ira incitatum
 adire pericula, nihil eo-
 rum quae molesta interue-
 niunt, prouidentem. Nam
 isto modo quidem licet di-
 cere fortes asinos, cum
 esuriunt, quod ne uerberi-
 bus quidem deterreantur
 a pastu. Quin etiam a-
 dulteri cupiditatis causa
 multa faciunt audacter.
 Non igitur fortitudo est,
 dolore uel ira ad pericu-
 la impelli. Videtur au-
 tem naturalis ea maximè
 quae ab ira ducitur: et si
 τὰ τῆ δὲ ἐπιθυμίας ἢ διὰ τὸν

τὸ θυμὸν ἐγέρσει, καὶ
 ὀργαλίον. οἱ μὲν οὖν ἀν-
 θρώποι, διὰ τὸ καλῶς
 πράττειν ὁ δὲ θυμὸς
 σωφροσύνην αὐτοῖς τὰ βί-
 οια ἵ, διὰ λυπῶν. διὰ
 γὰρ τὸ πηλὴν ἢ φε-
 βῆσαι. ἐπεὶ αὖτε οὐ
 ὕλη ἢ ἐν ἐλαίῳ, ὁ προ-
 σφύονται ὁ δὲ ἐπι-
 θυμὸς ἢ ἀλγυθία
 νόμον καὶ θυμὸν ἐξελαι-
 νόμον καὶ πρὸς τὸν λίν-
 θουρον ὀργαλίον, ἐπὶ τῶν
 θανῶν προσφύονται. ἐπὶ
 ὅτι γε, καὶ οἱ ὄνοι αὐ-
 θρώποι αὖτε ἐπὶ πεινῶν
 τῶν τυπόμενοι γὰρ οἱ
 ἀφίστανται τῆς νομίας.
 καὶ οἱ μοιχοὶ ἵ καὶ διὰ
 τὸ ἐπιθυμίας τολμῶ-
 σά πολλα ἀφίστανται ὁ δὲ
 οὖν ἐπὶ ἀνθρώπων, τὰ
 διὰ ἀλγυθίας ἢ θυμὸν
 ἐξελαινόμον καὶ πρὸς
 τὸν λίνθουρον. φουσι-
 οὖν εἶναι, καὶ πρὸς
 ἕστι

ἔσσα προαίρεσις, καὶ
 τὸ ἐσθὲν αὐτῶν, ἀνδρεία ἐ-
 ναι. καὶ οἱ ἀνθρώποι
 δὴ ὀργιζόμενοι μὲν
 ἀλγῶσι· τιμωρόμενοι
 δὲ ἠδονται. οἱ δὲ διὰ
 ταῦτα, μάχιμοι μὲν,
 ἔχουσιν ἀνδρείου δέ. ἔχουσιν
 διὰ τὸ λαλῶν, ἔχουσιν
 ὁ λόγος, ἀλλὰ διὰ τὸ
 πάθος. παραπλίκιστον
 δὲ ἔχουσιν τι, ἔχουσιν οἱ οὐ
 ἐλπίδες ὄντες, ἀνδρεί-
 οι. διὰ γὰρ τὸ πολλὰ
 νικῶν καὶ πολλὰς νικη-
 τῶν καὶ θανάτων οὐ τοῖς
 κινδύνοις. παρόμοιοι
 ἵσθ' ὅτι ἀμφὸς θανάτου.
 ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρείοι,
 διὰ τὰ προσημῶνα
 θανάτου οἱ δὲ, διὰ τὸ
 οἰεῖσθαι λιγύτητος εἶναι,
 καὶ μηδὲν ἀντιπαθεῖν.
 τοῖς τὸν δὲ ποῖσιν καὶ
 οἱ μεθυσκόμενοι. σὺ ἐλ-
 πιδες γὰρ γίνονται. ὁ-
 σαν δὲ αὐτοὺς μὴ συμβῆ
 τοιαῦτα, φύγουσιν.

delectum finem que ad-
 hibuerit, fortitudo esse.
 Homines etiam cum tra-
 scuntur, dolent: cum ul-
 ciscuntur, gaudent. Ac
 ex his rebus, bellicosi
 dicuntur: fortes, non in-
 tem. Neque enim ho-
 nesto uel ratione, sed
 perturbatione ducuntur.
 simile tamen quiddam in
 illis est. Neque etiam
 fortes sunt fidentes.
 in periculis enim auda-
 ces sunt, quod saepe ac
 multos uicerint. Similes
 autem sunt, quod utri-
 que sint audaces: tamen
 fortes ob ea que dixi, au-
 daces sunt: illi, quia se
 sperant fieri superiores,
 nihilq; uicissim esse pas-
 suros. atque tale quide-
 tiam ebrij faciunt, quod
 sint fidentes. cum autem
 ijs excidunt, fugiunt.

At fortis erat, quae acerba homini sunt & talia se offerunt, ea ferre, quia & honestum sit: & non ferre, turpe. Itaque fortioris uidetur esse, in repentinis terroribus metu perturbationeque uacare, quam in prouisis: quod ea magis ab animi habitu proficiantur, aut etiam minus praeparata. Nam quae prouisa sunt, consilio etiam & ratione quiuis cum delectu sequatur: at repentina, ex habitu. Atque etiam fortes habentur ignari, nec procul à fidentibus absunt. Hoc tamen sunt deteriores, quod nihil dignitatis ipsis insit, in illis autem insit: itaque aliquandiu permanent. Qui autem decepti sunt, si res aliã esse atque suspicati erant, intelligant, fugiunt.

Quod

ἀνδρείς δ' ἐν τὰ φέρει
 ὅσα ἀνθρώπων ὄντα
 καὶ φαινόμενα, ὑπομένειν,
 ὅτι καλόν· καὶ αἰ
 χροῦ, τὸ μὴ διὰ καὶ ἀδ
 δεσιότατα δυνάμεις εἶναι
 τὸ ἐν τοῖς αἰφνιδίαις
 φόβοις, ἀφοβῶν καὶ ἀτά
 ραχον εἶναι, ἢ ἐν τοῖς
 προδύλοις· ἀπὸ ἐξέως
 γὰρ μάλλον, ἢ καὶ ὅτι
 ἡττοῦ ἐν παρασκευῇ.
 τὰ προφανῆ μὲν γὰρ,
 καὶ ἐν λογισμῷ καὶ
 λόγῳ τις προέλοιτο, τὰ
 δ' ἐξαίφνης, κατὰ τὴν
 ἔξιν· ἀνδρείοι δὲ φέρει
 νονται καὶ οἱ ἀγνοῦν
 τες, καὶ εἰσιρὶ τῶν ἁρῶν
 τῶν ἀελπίδων· καὶ
 ρους δ' ὅσα ἀξίωμα
 οὐδὲν ἔχουσιν· ἐκεί
 νοι δὲ, διὰ καὶ μόνον
 σι τινα χόνον· οἱ δ' ἢ
 πατημένοι, ἐὰν γνῶ
 σιν ὅτι ἐτόρρον, ἢ ὑπο
 πησύνωσι φόνουσιν.
 ὅσα

ἵκοιτο ἀργεῖοι ἐπαθον
περιπεσόντες τοῖς λά-
κωσιρ, ὡς σικυωνίοις.
οἷτε δὲ ἀνδρεῖοι εἰρη-
ται, ποῖοί τινες, καὶ οἱ
δοκιοῦντες ἀνδρεῖοι.

Περὶ θάρρη δὲ καὶ
φόβου ἢ ἀνδρείου οὐτα,
ἢ ὁμοίως περὶ ἀμφω-
ἔστιν, ἀλλὰ μάλλον πε-
ρὶ τὰ φοβόρα. ὁ γὰρ οὐ-
τόντοις ἀταξίαχος, καὶ
περὶ ταῦθ' ὡς δεῖ εἶ-
χων, ἀνδρεῖος μάλλον,
ἢ ὁ περὶ τὰ θάρραλέα.
τῶ δὲ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
μῶνεν, ὡς εἴρηται, ἀν-
δρεῖοι λέγονται. διὸ
καὶ ἐπιλυπον ἢ ἀν-
δρεία, καὶ ἀμαίως ἐ-
παινῆται. χαλεπώ-
τερον γὰρ τὰ λυπηρὰ
ὑπομῶνεν, ἢ τῶν ἠ-
δέων ἀπέχεσθαι. οὐ-
μὲν ἀλλὰ δόξειεν ἀν-
εἶναι τὸ κατὰ τὴν
ἀνδρείαν τέλος ἡδύ.

ὑπὸ

Quod Argiuis euenit,
qui in Lacedaemonios,
tanquam in Sicyonios ir-
ruerunt. Ac fortes qui-
dem quales sint, qui-
que uideantur, iam dixi-
mus.

Fortitudo autem cum 9
in audacia metuque uer-
setur, non tamen aequè in
ijs, sed magis in terribi-
libus. Nam qui in his
perturbatione uacat, qui-
que in eis ita est affectus
ut decet, is potius fortis
est, quàm qui in rebus
fiduciam adferentibus.
Fortes igitur à perferen-
dis rebus acerbis, ut dixi,
nominatur. Itaq; cum mo-
lestia coniuncta est forti-
tudo, eaq; iure laudatur.
Difficilius est enim res
molestas ferre, quàm se à
iucundis abstinere. Sed
tamen fortitudinis finis
iucundus esse uideatur,

k 3 c. fi

et si propter ea quæ cir-
 cumsufa sunt, minus ap-
 pareat: ut in ludis qui
 gymnici appellantur,
 conungit. Nam pugi-
 libus, quem sibi quisque
 proposuit, finis dulcis
 iucundusque est, ut co-
 rona, et honores: at
 cædi, siquidem carnes
 sunt, omnisque labor
 molestus est. Que quo-
 niam multa sunt, finis
 autem exiguus, in eo ni-
 hil inesse uoluptatis ui-
 detur. Ita que si talia
 fortitudini adiuncta sint,
 mors et uulnera aspera
 forti uiro, uelut nolit, fu-
 tura sunt. Attamen ea su-
 bit, quia honestum est:
 aut certè, quia non subi-
 re, turpe: atque idem quo
 magis omni uirtute in-
 structus est, quòque bea-
 tior eo molestius mortem
 perferet, nam cum uis sit,
 qui

ὑπὸ τῶν λυκίων ἢ ἀφ' αὐ-
 τῶν. Διὰ τὸ οὐκ εἶναι οὐ-
 τοῖς γυμνασίοις ἀγῶνι
 γινέσθαι. τοῖς γὰρ ἀφ' αὐ-
 τῶν, τὸ μὲν ἕλκος ἔ-
 στιν, ἢ οὐκ ἔστιν ὁ φανερός
 λαὶ αἰ τιμαί. τὸ δὲ τῶν
 πρὸς Διὰ ἀλγυνοῦ, ἐπιβό-
 σκερμῶν, καὶ λυπηρῶν
 πᾶς ὁ πόνος. Διὰ δὲ τὸ
 πολλὰ ταῦτ' εἶναι, μ-
 ηρὸν δὲ τὸ ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ
 δὲ λυπηρῶν, καὶ ἢ
 δὲ ἢ δὲ φανερός ἔστιν.
 εἰ δὲ τοῖς τῶν ἐστὶν καὶ
 τὸ πρὸς τὸν ἀνδρείων,
 ὁ μὲν θάνατος καὶ τὰ
 τραύματα λυπηρὰ τῶ
 ἀνδρείων καὶ ἀντι-
 σταί. ἵστανται ἢ αὐτῶν,
 ὅτι καὶ λῶν, ἢ ἢ ἀίχμη-
 τὸ ἢ καὶ ὅσα αὐτῶν μά-
 λον τῶν ἀφ' αὐτῶν ἔ-
 σταν, καὶ σὺ δὲ αὐτῶν
 νέσθαι ἢ μάλλον ἐπὶ
 τῶν ἀφ' αὐτῶν λυπηρῶν.
 τῶν τοῦ ὄντος γὰρ μάλ-
 ῶν

θα βλῶ ἀξιόμ, καὶ ἕ-
 τος μεγίστων ἀγαθῶν
 ἀποσφρατίζεται εἰδώς.
 λυπηρὸν δὲ τοῦτο,
 ἀλλ' ἕδον ἡττορ ἀν-
 δρείος ἴσως ἢ καὶ μᾶλ-
 λον, ὅτι τὸ ἐν τῷ πολέ-
 μῳ καλὸν ἀντ' ἐπέ-
 νων αἰρεῖται. ὃ ἢ δὴ ἐν
 ἀπάταις ταῖς ἀρεταῖς
 τὸ ἡλέως ἐδράγειν ὑ-
 παρῆται, πᾶσι ἐφ' ὅσον
 τῷ τέλει, ἐφάπτεται.
 φρασιώτα: ἢ ἕδον ἴσως
 καλῶς μὴ τὸς τοῖς τῶν
 ἡρατίστος εἶναι, ἀλλὰ
 τὸς ἡττορ μὲν ἀνδρεί-
 ας, ἀλλο δ' ἀγαθῶν μὴ
 δὸν ἔχοντας. ἔτοιμοι
 γὰρ ὅτοι πρὸς τὸς λι-
 θῶν, καὶ τὸν βίον
 πρὸς μὲν ἡσυχίαν κα-
 ταλάττονται. περὶ
 μὲν οὖν ἀνδρείας, ἐπι-
 τοσθίου ἀρετῶν. τί δ'
 ἔστιν, ὃ χαλεπὸν τύ-
 πῳ γε πορὶ λαβῆν ἐν τῶν ἐρημονίῳ.

qui uita diutissima sit
 dignus, sciens maximis
 bonis spoliatur. Quod
 etsi molestum est, ni-
 hilominus tamen for-
 tis apparet: eoque fors
 tasse magis, quod decus
 in bello illis anteponat.
 Nec igitur uirtutum oma-
 nium iucundae sunt actio-
 nes, nisi quatenus finis
 copulatus adsciscitur.
 Nihil autem forte probi-
 bet milites etiam qui non
 sunt eiusmodi, esse ualenti-
 sissimos: sed qui minus
 fortes sint, et nihil a-
 liud boni habeant. Prom-
 pti enim isti sunt ad pe-
 ricula, uita n̄q; exigua
 mercede commutant. ac
 de fortitudine quidem ha-
 tenus. Quid autem sit,
 non difficile est planè ex
 ijs quae dicta sunt, colli-
 gere.

Post hanc autem de
temperantia differamus.
Videntur enim hæ ur-
tutes partium proprie
rationis expertium.

Ac temperantiam equi-
dem mediocritatem in
uoluptatibus esse, iam di-
ctum est. Minus enim
non simili modo uersa-
tur in doloribus, in quibus
etiam intemperan-
tia cernitur. Nunc qui-
bus in uoluptatibus uer-
setur, explanemus. Diui-
se sint igitur ita, ut aliæ
sint animi aliæ corporis:
ut sunt ambitio, & discen-
di cupiditas. uterq; enim
horū delectatu eo cuius
cupidus est: cū nihil cor-
pus, sed mens potius per-
petiatur. In uoluptatibus
autem eiusmodi occupa-
ti, nec temperantes, nec
intemperantes nominan-
tur. Nec itidem qui
alias

Μετὰ τὴν ταύτην πε-
ρὶ σωφροσύνης λόγῳ
μεν. Δουλοῦσι γὰρ τῶν
ἀλόγων μέρων αὐτὰς
εἶναι αἱ ἀρεταί. ἔστι
μὲν οὖν μεσότης ἐπι-
πρὸ ἡλιουκῆς ἢ σωφρο-
σύνης, ἔρηται ἡμεῖς. ἕτε-
ρον γὰρ καὶ ἕχ ὁμοίως
ἐπιπρὸ τῆς λύπης. οὐ
τούτοις δὲ καὶ ἡ ἀνο-
λασία φαίνεται. πε-
ρὶ ποικίς οὖν τῶν ἡδονῶν,
νῶν, νῦν ἀφορίσμων.
διηρηθῶσαν ἢ αἰ ψυ-
χικαὶ καὶ αἰ σωματι-
καί. οἷον φιλοτιμία,
φιλομάθεια. ἐπάτηρος
γὰρ τῶν χαίρει, οὐ
φιλητιμῶς ἐστίν, οὐδὲ
πάχοντος τοῦ σώμα-
τος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς
δικονείας. οἱ δὲ πρὸς
τὰς τοιαύτας ἡδονάς,
ἕτε σωφροῦνες, ἕτε ἀ-
κόλαστοι λέγονται. ἐπὶ
μοίως δὲ οὐδ' οἱ πρὸς
τὰς

τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σω-
 ματικά ἐσὶ τὰς γὰρ
 φιλομήδους, καὶ διηγη-
 τικὰς, καὶ πρὸς τῶν τυ-
 χόντων κατατεθειμέ-
 νας τὰς ἡμέρας, ἀδο-
 λέγους, ἀνολέτους δ' ἔ-
 λέγομεν. ἔστι τὰς λυ-
 πημένους ἐπὶ γήμασι
 ἢ φίλοις πρὸς ἡτὰς σω-
 ματικάς ἐν αὐτῶν σω-
 φροσύνη, ἢ πάσαι, ἢ ἡ
 ταύτας οἱ γὰρ χαίρον-
 τες τοῖς διὰ τῆς ὀφεί-
 μες, οἷον γέμασι, καὶ
 γήμασι, καὶ γαφῆ,
 οὔτε σώφρονες, οὔτε
 ἀνόητοι λέγονται.
 καὶ τοὶ δόξουσιν αὐτῶν
 εἶναι, καὶ ὡς δὲ χαί-
 ρουσιν καὶ τούτοις, καὶ
 καθ' ὑπερβολὴν καὶ
 ἐλλείψιν. ὁμοίως δὲ
 καὶ ἐν τοῖς πρὸς τὴν
 ἀνολίαν. τὰς γὰρ ὑπερ-
 βολημένους χαίρον-
 τας μέλεσι ἢ ὑποκει-
 σαι,

alias sequuntur, quæ non
 ad corpus pertinent.

Nam fabellarum cupidi,
 uel qui studio narrandi
 trahuntur, & in rebus
 quibuslibet dies conte-
 runt, eos loquaces, non
 intemperantes dicimus:
 nec qui pecuniarum a-
 missionem, uel amico-
 rum, grauiter ferunt: sit
 uerò in uoluptatibus cor-
 poris temperantia, nec
 tamen in ijs omnibus.

Qui enim delectantur
 rebus aspectabilibus, ut
 coloribus, figuris, pictu-
 ra, ij nec temperantes
 appellantur, nec intem-
 perantes. Atqui uidean-
 tur ijs & delectari qui-
 bus decet, & nimium &
 parum. Itemq; in rebus
 subiectis auditioni. Ne-
 que enim quisquam eos
 qui præter modum can-
 tu, uel fabularum actio-
 ne læ

ne letantes, intemperantes: aut eos qui ut decet, moderatos appellat: nec eos qui rebus subiectis odoratiōni, nisi improprie. Nam qui malorum, rosarum, suffragationū nque capiuntur odoribus, eos non intemperantes appellamus: sed eos potius qui unguentorum & opsoniorum. Gaudent enim his intemperantes, quod ex ipsis redeant in memoriam rerum quas cupierant. Cernere etiam licet alios cum esuriunt, epularum odore letari. At letari rebus eiusmodi, hominis est intemperantis, cui haec concupiscenda videntur. Nec uerò his sensibus capiunt cetera animantia uoluptatem, nisi improprie. Neque enim canes lepo-

σε, ἢ δὲ αἰσ ἀπολάττουσ
λέγει. ὅς τούς ἐως δὲ
σώφρονας· ὅς τὸς ὡσε
εἰ τὴν ὀσμὴν πλεονα
τὰ συμβεβηκός. τούς
γὰρ χαίροντας μύλων
ἢ ῥόδων, ἢ θυμιαμά
των ὀσμάσι, ἢ λέγομεν
ἀπολάττουσ· ἀλλὰ μάλ
λον τὸς μύλων καὶ ὄσ
ψων. χαίρουσι γὰρ τῶ
τοῖς αἰ ἀπολάττουσ, ὅτι
διὰ τούτων ἀνέμνη
σις γίνεται αὐτοῖς τῶν
ἐπιθυμητῶν. ἴσθι δ'
αὐτὸς καὶ τὸς ἀλλοῦσ
ὅταν πεινώσι χαίρον
τας τοῖς τῶν βρωμά
των ὀσμάσι. τὸ δὲ
τοῖσ τοῖς χαίρουσ, ἀπο
λάττουσ τῶν γὰρ ἐπιθυ
μητῶν ταῦτα. ἢ ἴσθι
δὲ οὐδὲ τοῖς ἀλλοῖσ ἴσ
οῖσ κατὰ ταῦτα: τὰς
αἰδύσθις ἢ δούσ, πλεον
κατὰ συμβεβηκός· οὐ
δὲ γὰρ τὰς ὀσμάσι
τῶν

τῶν λαγῶν αἱ λευκὲς
 χερσὶν, ἀλλὰ τῆ βρω
 σαι. τὸν δὲ αἰσθητικὴν
 ὁσὴν ἐποίησεν. ἔστι δὲ
 λεῖον τῆ φωνῆ τῆ βοῆς,
 ἀλλὰ τῆ ἐλευθέρῃ. ἵτι δὲ
 ἔγγυς ἐστὶ, διὰ τῆς φωνῆς
 οὗτος ἠὲ δεῖο. λεῖον καὶ
 φέρει δὲ ταύτη φαίνε-
 ται. ὁμοίως ἔστι δὲ ἰδιῶν
 ἢ σὺν τῶν ἐλαφῶν, ἢ ἄ-
 γριον αἰγῶν, ἀλλ' ὅτι βο-
 ρῶν ἐξεί. ὡς ἂν τὰς τοι-
 αύτας δὲ ἠδονὰς ἢ σω-
 φροσύνην καὶ ἢ ἀνομι-
 αὶ ἐστὶν ὡς καὶ τὰ λοι-
 πὰ ζῴα λογιστῶν. ὅθεν
 ἀνδραποδιώδεις καὶ
 θηριώδεις φαίνονται.
 αὐτὰ δὲ εἰσὶν ἀφ' ἑαυ-
 τῶν. φαίνονται δὲ
 καὶ τῆ γένεσιν ἐπὶ μι-
 κροῦ, ἢ ἔστιν ἄνθρωπος.
 τῆς γὰρ γένεσιν ἐστὶν
 ἢ λεῖται τῶν χυλῶν. ὁ-
 πρῶτοι οὗτοι οἱ τῶν οἰ-
 νους δὲ οὐκ ἔστιν,

καὶ

leporum delectantur o-
 dore, sed pastu: sensum
 autem odor mouit: ne-
 que leo uoce bouis, sed e-
 su. quod uerò is in pro-
 pinquo esset, sensit ex uo-
 ce. Itaque ea ipsa letus
 est. Itemque nec quòd
 cernat, aut inuenerit cer-
 uinum capramue feram,
 ex eo gaudet: sed quia
 pastum nactus sit. Ver-
 santur igitur in ijs uolu-
 ptatibus temperantia,
 & intemperantia; quar-
 um relique participes
 sunt animantes: itaque
 seruales eas, bellum asq;
 esse constat: cumsmodi
 sunt, quæ gustatu ta-
 ctuque capiuntur. Ac
 gustatu quidem paulum
 admodum, aut nihil uti
 uidentur. Est enim in gu-
 statu saporum iudici-
 um: quod quidem ij fa-
 ciunt, qui uina probant,

G

Ὀψονία condiunt: qui
 bus non ualdè, aut non
 omnino delectantur in-
 temperantes, sed uolu-
 ptate, quæ omnis ex ta-
 ctu percipitur, in escu-
 lentis, poculentis, ijs que
 rebus quæ uenereæ no-
 minantur. Itaq; Phi-
 loxenus quidam Erixi-
 us, epularum heluo, col-
 lum sibi dari quàm gru-
 longius optabat, quòd ex
 tactu caperet uolupta-
 tem, qui ex sensibus u-
 nus patet latissimè, in
 quo sita intemperantia
 est. quæ iure ut pro-
 brum obiektatur, quòd in
 sit in nobis, non quatenus
 homines sumus, sed quia
 animalia. his igitur de-
 lectari, eaq; maximè
 adamare, belluarum est.
 Etenim ex uoluptatib. ta-
 ctus eas excipimus, quæ
 maximè liberales sint,
 qua-

καὶ τὰ ὄψα ἀρτῶν
 τες ἢ πάντῃ χαίρου-
 σι τῆτοις, ἢ ἔχ' οἷγε ἀ-
 νόλαστοι, ἀλλὰ τῆ ἀπο-
 λαύσει, ἢ γίνεται πᾶ-
 σα δι' ἀφῆς καὶ ἐν σι-
 τίοις, καὶ ἐν ποτοῖς,
 καὶ ἐν τοῖς ἀφροδισί-
 οῖς λεγομένοῖς. διὰ
 καὶ ἠύξαστό τις φιλόξε-
 νος Εξίξιος ὀφροφάγος
 ὦν, τὸν φαρυγγα αὐ-
 τῷ μακροτόρον γράει
 νη γενέσθαι, εἰς ἠδύ-
 τᾶτι δὲ τῶν αἰσθη-
 σεων, καὶ ἐν ἡ ἀνολα-
 σία. καὶ δόξασεν αὐτὸν
 καίως ἐπονέσθαι εἰ-
 ναι, ὅτι ἔχ' ἢ ἀνθρώποι
 ἴσμεν, ὑπερχει, ἀλλ' ἢ
 ἴσμεν. τὸ δὲ τῆτοις
 χαίρουσιν καὶ μέγιστα
 ἀγαπᾶν, θ. εἰώδες.
 καὶ γὰρ αἱ ἐλευθερί-
 τᾶται τῶν διὰ τῆς ἀφῆς
 ἠδονῶν, ἀφῆς ἡλετοται,
 οἷον

ἴσταν αὐτὸν τοῖς γυμνα-
σίοις διὰ τείψεως καὶ
τῆς θερμασίας γινόμε-
ναι, ὃ γὰρ περὶ πᾶν
τὸ σῶμα ἢ τῆ ἀπολά-
σας ἀφ᾽ ἑᾷ, ἀλλὰ περὶ τι-
να μέρη.

Τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν,
αἱ μὲν κοιναὶ δουλοῦσι
εἶναι, αἱ δὲ ἰδιοὶ καὶ ἐ-
πίβητοι οἴου, ἢ μὲν τῆς
τροφῆς, φυσικῆ. πᾶς
γὰρ ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἐν
δείξι ἢ ξυρᾶς ἢ υἱρᾶς
τροφῆς, ὅτε δὲ ἀμφοῖν
καὶ ἀνῆς, φυσικῆ ὀμη-
ρος, ὃ νέος καὶ ἀνυμᾶ-
ζον, τὸ ἢ τοιαύτης, ἢ τοι-
αύτης, ὅτι ἐτι πᾶς, ὃ δὲ
τῶν αὐτῶν. διὸ φαίνε-
ται ἡμέτερον εἶναι, ἐν
μὲν ἀλλ᾽ ἔχει γέ τι καὶ
φυσικόν, ἔτῳ γὰρ ἐ-
τῳ εἶναι ἢ δέξαι
καὶ ἐνία τισιν ἡδίστων
τῶν τυχόντων, ἐν μὲν
οὐδὲ ταῖς φυσικαῖς ἐπι-
θυ-

quales quæ in gymna-
sijis frictione & calfactu
gignuntur. Neq; enim ta-
ctus intemperantis toto
corpore, sed quibusdam
partibus fusus est.

Cupiditatum autem 11
aliæ communes uiden-
tur, aliæ proprie & ad-
scititiæ, ut cibi cupiditas
naturalis est. Omnes e-
nim cum uacui sunt, ci-
bum, uel siccum, uel hu-
midum appetunt: non
nunquam utrumque: &
ut ait Homerus, cubile o-
ptat iuuenis & etate ui-
gens. at huius uel illius
modi cibum, non iam o-
mnes, nec eosdem. Itaque
hoc nostrum uidetur, quā
quam habeat quiddam e-
tiam naturale. Alij enim
alijs delectantur. sunt q̄;
nonnulla iucūdiora quàm
quælibet. Ac in natu-
ralibus quidem cupidita-
tibus

tibus peccatur à paucis: idq; in unã partē quæ nimium est. Nã edere quælibet & potare, dum supra modũ cõpleare, id est naturæ modũ multitudinẽ transire. Expletio enim eius quod deest, naturalis cupiditas est. Itaq; hi appellantur ingluuiosi, q; quasi ingluuiem præter decorũ cõpleant. Quales sunt qui mancipiorũ sunt persimiles. At uerò in priuatis uoluptatibus plures peccant, & multi fariã: nã cum hi res eiusmodi amare dicãtur, aut q; ijs gaudeant quib. non decet, uel plus q; decet, aut ut pleriq; uel non ut decet, uel quo dedecet. in temperantes sanè in omnibus modum transeunt. Nam & quibusdam gaudent, quibus, quoniam odiosa sunt, non decet: & si

θυμίας, ὀλίγοι ἀμαρτανόσοι. καὶ ἐφ' ἑρπυτὸ πλεον. τὸ γὰρ ἐδίειν τὰ τοχόντα ἢ πίνειν. ἕως αὐτὸ ὑπερπίνειν, ἢ ὑπερβιβναι ἐστὶ τὸ καταφύσιν τῶ πλεθει. ἀνάγκη ἕστως γὰρ τῆς οὐλείας, ἢ φυσικῆς ἐπιθυμίας διὰ λεγόμεναι ὅτι γαστρίμαχοι, ὡς παρὰ τὸ δεῖν πλεονετες αὐτῶ τῶ ἐτοι λέγινεται οἱ λίαν αὐτὰ δεχπολεῖσθαι. παρὶ δὲ τὰς ἰδίας τῶν ἡλιονῶν πολλοὶ καὶ πολλὰς ἀμαρτανόσοι. τῶν γὰρ φιλοτοίστων λεγομένων, ἢ τῶ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ἢ τῶ μάλλον, ἢ ὡς οἱ πολλοὶ, ἢ μὴ δεῖ, ἢ μὴ δεῖ. κατὰ πάντα δ' οἱ αὐτῶ λατοὶ ὑπερβιβναι. καὶ γὰρ χαίρειν οἷσιν οἷς δὲ δεῖ μισθὰ γὰρ καὶ

καὶ ἂν τισὶ δὲ χαίρειν
 τῶν τοιούτων, μάλλον
 ἢ δὲ, καὶ ὡς οἱ πολλοὶ
 χαίρουσιν, ἢ μὲν οὖν
 ὡς ἰδέσθαι ὑπὸ
 βίῃ, ὅτι ἡ ἀνιδλασία,
 καὶ ψευδὸς, δηλοῦν, πε-
 ρὶ δὲ τὰς λύπας, ἔχῃ ὡς
 ὡς ἐπὶ τῆς ἀνιδλασίας,
 τῷ ὑπομονεῖν λέγεται
 εὐφρων. οὐδ' ἀνόλα-
 στος, τῷ μὲν, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἀνόλαστος, τῷ λυπεῖ-
 σθαι μάλλον ἢ δὲ, ὅτι
 τῶν ἰδέων οὐ τυχεύει.
 καὶ τὸν λύπην ἢ ποιεῖ
 αὐτῷ ἢ ἰδέων, ὁ δὲ σί-
 φρων, τῷ μὲν λυπεῖσθαι
 τῇ ἀπείῃ, καὶ τῷ ἀ-
 πέχεσθαι τοῦ ἰδέος. ὁ
 μὲν οὖν ἀνόλαστος ἐ-
 πιθυμῆ τῶν ἰδέων
 πάντων, ἢ τῶν μά-
 λιστα. καὶ ἄγεται ὑ-
 πὲρ τῆς ἐπιθυμίας
 ὥστε αὐτὶ τῶν ἄλ-
 λων ταῦθ' ἀρεῖσθαι.

διε

Et si quibus gaudendum
 eiusmodi, plus quam
 debeant, uel ut uulgus,
 gaudent. Itaque con-
 stat intemperantiam es-
 se exuperantiam uolu-
 ptatum, eoque intem-
 perandam. In dolo-
 ribus autem non dicitur
 quis ferendo tem-
 perans, ut in fortitu-
 dine: nec intemperans,
 non ferendo: sed in-
 temperans appellatur,
 quod molestius quam de-
 cet, ferat, nulla se uo-
 luptate perfrui. Itaque
 ei affert dolorem uolu-
 ptas: at temperans, pro-
 pterea quod nec abes-
 se uoluptatem doleat,
 nec abstinere. Ac in-
 temperans omnes iucun-
 ditates concupiscit, aut
 certe maximas: sicq; cupi-
 ditate rapitur, ut rebus
 eas omnibus anteponat.

Itaq;

Itaq; & nō fruendo angitur, & concupiscendo. Est enim cū dolore cōiuncta cupiditas: ac profecto absurdū uidetur ex uoluptate percipere dolorē, qui aut parum aut minus quā equū sit, uoluptatibus letamur, pauci admodū reperiuntur. Non enim propria est hominis huiusmodi stupiditas. Etenim cetera animalia pastum discernunt à pastu, alioq; delectatur, alio non item. Sed si cui nihil iucundum sit, nec intersit inter aliā rem atq; aliā, is ut homo sit procul abest. Talis quoniam non admodum reperitur, uacauit nomine: temperans autem in his rebus medio quodam modo se habet. Nam nec delectatur ijs, quibus intemperans maxime: sed angitur potius:

διὸ καὶ λυπεῖται καὶ ἀποτυγχάνει καὶ ἐπιθυμῶν. μετὰ λύπης γὰρ ἢ ἐπιθυμίας. αὐτόν τε λέεμε τὸ διήδοντο λυπεῖσθαι, ἐκλείποντες δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἡττοῦ ἢ δὲ χαίροντες, οὐ πάριον γίνονται. οὐ γὰρ ἀνθρώπινῃ ἔστι ἢ ταύτη ἀνακωχή. καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα, διακρίνεται βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει, τοῖς δ' ἄ. εἰ δὲ τι μηδὲν ἔστι ἡδὺ, μηδὲ διαφέρει ἑτέρου ἑτέρου, πόρρω αὐτὸν ἐστὶ ἀνθρώπος εἶναι. ἢ τέτυχε δὲ ὁ τοῖστος ὀνόματος, διὰ τὸ μὴ πάριον γίνεσθαι. ὁ δὲ σφῶν, μέσως πόρρω ταῦτ' ἔχει. ἕτε γὰρ ἡλεῖται, οἷς μάλιστα ἀνόλατος. ἀλλὰ μάλιστ' ἄρ

λον δυσχρόαινα· ὅτε
 ὅλως οἷς μὴ δέη, οὔτε
 σφόδρα τοῖσ' αὖ ἀλε-
 νι, ὅτε ἀπόντων λυπᾶ-
 ται, ἢ ἐπιθυμῆ, ἢ με-
 τείως, οὐδέ μάλλον ἢ
 δέη, ἢ δ' ὅτε μὴ δέη, ἢ
 δ' ὅλως τῶν τοῖσ' αὖ
 ἀλενός, ὅσα δέ πρὸς ὑ-
 γιαν ἐστὶν ἢ πρὸς σὺν-
 ξίαν ἡδέα ὄντα, τού-
 των ὀρέγεται μετρίως
 καὶ ὡς δέη· καὶ τῶν ἄλ-
 λων ἡδέων, μὴ ἐμποδι-
 ῶν τῶν ὄντων, ἢ πα-
 ρὰ τὸ καλόν, ἢ ὑπὸ β-
 βλήν ὄντων. ὁ γὰρ ὅτι
 ἔχων, μάλλον ἀγαπᾷ
 τὰς τοιαύτας ἡδονὰς
 τῆς ἀξίας· ὁ δέ σώ-
 φρων ἔτι οὗτος, ἀλλ'
 ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος.

Εὐσσίω δέ μάλλον
 εἰσὶν ἢ ἀπολασία τῆς
 δολίας, ἢ μὲν γὰρ δι-
 ἰδ' ὑλῆ, ἢ δέ διὰ λυ-
 πῶν ὡς τὸ μὲν αἰρε-
 τῶν

tius : nec omnino quibus
 rebus nō decet, nec ualde
 ulla eiusmodi : nec si ab-
 sint, dolet : nec cupit, nisi
 moderatē : nec magis q̄ de-
 cet, nec quando dedecet,
 nec quid omnino eius ge-
 neris. Quæ autē ad uale-
 tudinē pertinet iucūditā-
 tes, uel bonā corporis ha-
 bitudinē, eas modicē, et
 ut decet, concupiscit : cæ-
 terasq; res iucundas, quæ
 his nō sint impedimento
 aut contra honestatē, aut
 supra facultates, nam qui
 affectus ita est, is uehe-
 mentius q̄ equū sit uolu-
 ptates huiusmodi ada-
 mat. at talis nō solet esse
 temperans, sed qualē re-
 cta ratio præscribit.

Intemperantia autē ma-
 gis nostra uolūtate susci-
 pi quā timiditas uidetur.
 Illa enim ex uoluptate,
 hæc ex dolore nascitur :

quorū uoluptas expeten-
da est, dolor fugiendus.

Ac dolor quidem naturā
eius in quo est à suo sta-
tu dimouet ac labefactat:
uoluptas nihil tale facit,
sed magis uoluntaria est.
itaq; magis reprehendi-
tur. etenim facilius est in
eorū consuetudinem ue-
nire. Nam multa sunt e-
iusmodi in uita, et eorum
consuetudo tuta. In rebus
autem formidolosis, con-
trā. ignauiaq; non equē
uoluntaria ac res singu-
la, esse uideatur: quòd illa
dolore uacet, hæc de suo
statu sensu doloris dimo-
ueant, ut & arma abijci-
ant, & alia indecorè fa-
ciāt: ob eamq; causam uio-
lente uidentur. Contraq;
intemperāti, res quidem
singulae libenter suscipi-
untur: quippe qui eas ap-
petat, & concupiscat.
totum

τόν· τὸ δὲ φονκτόν·
καὶ ἢ μὲν λυπη εἴσθε
σι καὶ φέρεται τὸ τοῦ
ἔχοντος φύσιν· ἢ δὲ ἰο-
δονή, οὐδὲν τοιοῦτον
ποιοῦ· μάλλον ἵκνόν-
σιον· διὸ καὶ ἐπνευθε
στέτορον· καὶ γὰρ ἐπι-
δύωαι ῥᾶρον πρὸς αὐ-
τά· πολλὰ γὰρ οὐ τῶ
βίῳ τὰ τσιαῦτα· καὶ
οἱ ἐβισμοί, ἀκινδύωαι,
ἐπὶ τῶν φοβόρων δ'
ἀνάπαλιμ· δόξειε τ'
αὐτὸν ὅμοιως ἐκείνων
ἢ δειλία εἶναι τοῖς καθ'
ἕκαστον· αὐτὴ μὲν γὰρ
ἀλύπος· ταῦτα δὲ διὰ
λύπην εἰσίστησι, ὡς
καὶ τὰ ὄπλα ῥίπτεται
καὶ τὰ ἄλλα ἀχρημα-
νεῖν· διὸ καὶ δονεῖ βί-
αια εἶναι· τῶ δ' ἀπὸ
λάσῳ ἀνάπαλιμ, τὰ
μὲν καθ' ἕκαστον ἐκεί-
σια· ἐπιθυμῶντι γὰρ
καὶ ὀρεγομένῳ· τὸ δ'
ἴδιον

ἄλλο ἢ τὸν. οὐδέ τις
 γὰρ ἐπιθυμῆ ἀπολαύ-
 σος εἶναι, τὸ δ' ὄνομα
 τῆς ἀπολαύσεως καὶ ἐπι-
 τὰς παιδικῆς ἀμαρ-
 τίας φέρομεν. ἔχου-
 σι γὰρ τινὰ ὁμοιότη-
 τα. πότος καλεῖται, ὅ-
 ποτος καλεῖται, ὅ-
 δὲ πρὸς τὰ νῦν δια-
 φέρε. δὴ λέγουσι δ', ὅτι τὸ
 ὑπόσπον ἀπὸ τῆς προτέ-
 ρης, ὅτι καὶ πρὸς δ' εἰσὶ με-
 τελευτῶν. καὶ ἐπιθυ-
 μῶν γὰρ δὲ τὸ τῶν
 αἰσθητῶν ὀρεγόμενοι,
 καὶ πολλὰ αἰσθητῶν ἔ-
 χουσι τοῖσιν ἢ μάστιγα
 ἢ ἐπιθυμῶν, καὶ ὁμοίως.
 καὶ ἐπιθυμῶν γὰρ
 ἴσως καὶ τὰ παιδικά,
 καὶ μάστιγα οὐ τῶν ἢ
 τῶν ἡδέος ὀρεξίς. εἰ οὖν
 μὴ εἶσαι σύνθετος καὶ
 ὑπὸ τὸ ἀρχόν, ἐπιπο-
 λῶν. ἀπὸ τῆς γὰρ
 ἢ τῶν ἡδέος ὀρεξίς.

καὶ

totum uerò genus, ni-
 nus. quandoquidem ne-
 mo intemperans esse cu-
 pit. Nomen autem intem-
 perantiæ ad puerilia de-
 lecta transferimus Est e-
 nim inter hæc quedam
 similitudo. Vtrum au-
 tem ab altero ductū sit,
 nihil ad id quod agimus:
 quanquam satis constat,
 posterius ductum esse à
 priore. Nec malè qui-
 dem facta translatio est.
 temperari enim debet id
 quod turpium cupiditate
 rapitur, nimiumq; luxu-
 riat, cuiusmodi sunt appe-
 titus, & puer maximè. nã
 ex cupiditatibus uiuunt
 etiam pueri, in quibus
 maximè rei iucundæ ua-
 let appetitus. Qui si mi-
 nus parebit, alteriq; obe-
 diet, longius euagabitur
 (est enim rei iucundæ
 inexplebilis appetitio,

& omni ex parte in a-
 mente) & cupiditatis ex
 pletio, id quod cognatum
 est amplificabit: quæ si
 magnæ sunt & uehemen-
 tes rationem extrudunt.
 itaq; modicæ sint & pau-
 cæ, & nihil rationi repu-
 gnent oportet. Atque ta-
 le quiddam obediens &
 temperatum dicimus. Vt
 enim puer ex pædagogi
 præscriptione, sic uis hæc
 concupiscendi cōuenien-
 ter rationi debet uiuere.
 Quocirca debet in tem-
 perante rationi cōgruere
 ea pars animi, quæ cupi-
 ditatum est sedes. Vtriq;
 enim propositum est ho-
 nestum. Et appetit tem-
 perans quæ, quemadmo-
 dum, & quando decet:
 quo etiã modo ratio præ-
 cipit. Ac de temperan-
 tia quidem ha-
 etenus.

ARI-

καὶ πανταχόθεν τῷ δὲ
 νοῦτω, καὶ ἢ τῆς ἐπίδο-
 μίας οὐδὲ γὰρ αὐτῆς τὸ
 συγγονές, καὶ μὲν γὰρ
 λαὶ καὶ σφοδραὶ αὐτῆς
 καὶ τὸν λογισμὸν ἐπι-
 κρύπτει. διὸ δὲ μετρί-
 ας αὐτὰς εἶναι καὶ ὀ-
 λίγας, καὶ τῷ λόγῳ μη-
 δεὶ ἐναντιοῦσαι. τὸ ἴ-
 τοῖστος, ἀνπειθεῖς λέ-
 γομεν καὶ κενολασμῆ-
 νορ. ὡσὺρ γὰρ τὸν
 παῖδα δὲ κατὰ τὸ
 πρῶτον τῆς παιδεί-
 ας ἴδω, ἔτω καὶ τὸ
 ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸν
 λόγον. διὸ δὲ τῆς σώ-
 φρονος τὸ ἐπιθυμη-
 τικὸν συμφωνεῖν τῷ λό-
 γῳ. σκοπὸς γὰρ ἀμφὶ
 τὸ καλόν. καὶ ἐπιθυ-
 μεῖ ὁ σώφρων ὡν δὲ
 καὶ ὅτε ἔτω δὲ τὰ τῆς
 καὶ ὁ λόγος. ταῦτ' ἄν
 εἴη ἐρηθῶ πρὸς σω-
 φροσύνης.

API

Λεγωμεν δ' ἐ-
ξῆς περὶ ἐλσ-
θεριότητος. Δοκεῖ δὲ
εἶναι περὶ χρημάτων
μεσότης. ἐπαινεῖται
γαρ ὁ ἐλσθεριος ὑπὸν
τοῖς πολεμικοῖς, ὅτι
ἐν οἷς ὁ σώφρων, οὐδ'
αὖ ἐν ταῖς λήσεσιν,
ἐλλὰ περὶ δόσιν χρη-
μάτων καὶ λήψιν.
μᾶλλον δ' ἐν τῇ δό-
σει. χρημάτων δὲ λέγο-
μεν πάντα ὅσα ἢ ἀ-
ξιονομίᾳ μετρεῖ-
ται. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσω-
τία, καὶ ἡ ἀνελευθε-
ρία περὶ χρημάτων ὑ-
περβολαὶ καὶ ἐλλεί-
ψεις. καὶ τὴν μὲν ἀνε-
λευθερίαν προσάπτου-
μεν αἰεὶ τοῖς μᾶλλον
ἢ δὲ

DEinceps aut de li-
beralitate dica-
mus, quæ in pecunijs me-
diocritas quædam uide-
tur. Laudatur enim libe-
ralis, nō in bellicis rebus,
nec in ijs in quibus tem-
perans cernitur: neque
rursum in iudicijs, sed
in dandis accipiendisq;
pecunijs, uerū po-
tius in dandis. Pecu-
nias autem appellamus
res cas omnes, quarum
nummo æstimatio pon-
deratur. Sunt autem
prodigitas & illibera-
litas in pecunijs exupe-
rationes & defectiones:
ac illiberalitatem qui-
dem ijs attribuimus, qui
nimio pecuniarum stu-
dio

dio tenentur. Prodigita-
 tem autem quandoque
 cum intemperantib. con-
 fundimus. Impotentes e-
 nim & ad intemperan-
 tiam sumptuosos prodig-
 gos dicimus. Itaque in-
 probissimi videntur esse,
 quòd multis simul utijs
 sint contaminati. Non
 igitur proprio nomine
 appellantur. Est enim
 prodigus huic uni vitio
 implicatus, quòd pecuni-
 as profundat. Prodigus
 enim est, qui prodita sua
 ipsius salute perit: atqui
 videtur sui cuiusq; inte-
 ritus quidam esse faculta-
 tum profusio: quòd ex ijs
 vita sustentetur. Prodi-
 gitatem igitur hoc pa-
 cto intelligimus. Qui-
 rum autem rerum usus
 aliquis est, ijs & rectè &
 peruerse uti licet. At-
 qui sunt diuitie in bonis
 utili-

ἢ δὲ ὡς ἐὶν ἡμίματι
 ἀσωδίας ἐπιφύετον
 οὐίως συμπλένοντις
 τοῖς ἀνοδοῖσι. τὸν
 γὰρ ἀνεργαῖς καὶ ἐν
 ἀνοδοῖσι διαπαν-
 ρῆς ἀσώτης καλῶμεν.
 διὸ καὶ φαυλότατοι
 δονοῦσι εἶναι. πολ-
 λὰς γὰρ ἅμα λαμβάνει
 ἔχουσι. οὐ δὲ οὐκ ἐστὶν
 προσαγορῶνται. βέλ-
 λεται γὰρ ἀσώτος εἶ-
 ναι, ὅ οὐτι κακῶν ἐ-
 χῶν, τὸ φέρεται τὸ
 οὐσίαν. ἀσώτος γὰρ ἔ-
 στιν αὐτῶν ἀποκλύμε-
 νος. δονεὶ δὲ ἀπὸ δυνά-
 τος αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ
 τῆς οὐσίας φθορὰ, ὡς
 τὸ πῦρ διὰ τῶν ἰν-
 τος. ἴτω δὲ τὸν ἀσω-
 τῆσαν ἐνδεχόμεθα. ὡς
 δὲ ἐστὶν ἡμίματι, ἐστὶ
 τῶσις ἡμίματι καὶ οὐ
 καὶ λαμβάνει. ὁ πλεονε-
 κτὴς

λέγει τῶν χρησίμων.
 ἐμάσθη δ' ἀριστα χρη-
 ται, ὅτι ἔχον τὸν πρὸς ἐ-
 καστὸν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ πλε-
 ον τῶν χρησίων ἀριστα,
 ὅτι ἔχον τὸν πρὸς τὰ
 χρημῶτα ἀφ' ἑαυτοῦ. ἔτι δ'
 λέγει τὸν ὁ εὐσθέρους.
 Χρησιῶν δ' εἶναι δονεῖ
 χρημῶτων διακρίνη καὶ
 δόσις ἢ δὲ λήψις, καὶ
 ἢ φυλακὴ, ἢ τῆσις μάλ-
 λον. διὸ μάλλον ἐστὶ τῶ
 εὐσθέρους τὸ δίδοναι
 οἷς δῆ, ἢ λαμβάνειν ὁ-
 θεν δῆ, καὶ μὴ λαμβά-
 νειν ὁθεν ἢ δῆ. τῆς ἀ-
 φετῆς γὰρ μάλλον τὸ
 εὐποιεῖν, ἢ τὸ εὐπά-
 χειν, καὶ τὰ καλὰ
 πράττειν μάλλον, ἢ τὰ
 αἰσχρὰ μὴ πράττειν. ἐν
 ἀδύλων δ' ὅτι τῆ μὲν
 δόσει ἐπέεται τὸ εὐποι-
 εῖν, καὶ τὸ καλὰ πράτ-
 τειν. τῆ δὲ λήψις τὸ εὐπά-
 χειν, ἢ μὴ αἰσχροποιεῖν.

καὶ

utilibus : & qui uirtute
 præditus est ea quæ in
 rebus singulis cernitur,
 is optimè scit uti singu-
 lis. Optimè igitur diui-
 tijs utetur is qui uirtu-
 tem, quæ in pecuniarum
 usu uersatur, habuerit. is
 autem est liberalis. Usus
 autem pecuniarũ in sum-
 ptu & largitione consi-
 stere uidetur: in acceptio-
 ne uerò & custodia ma-
 gis cernitur possessio.

Quocirca liberalis est,
 potius quib. decet dare,
 quàm unde licet accipe-
 re: aut unde non licet non
 accipere. Virtutis enim
 magis propriũ est, benefi-
 cia cõferre potius, quàm
 turpia non facere. Dubiũ
 autem nõ est, quim si des,
 sequatur ut bene facias,
 honestaq; agas: sin accipi-
 as, tibi bene fiat, aut cer-
 te nihil indecorè agas:

Et gratia dantem, non
 eum qui non accipit se-
 quitur. Facilius etiam
 non accipere, quam do-
 nare. Saum enim multo
 minus profundunt, quam
 non accipiunt alienum.
 Liberales etiam dicun-
 tur, qui donant: qui ve-
 rò non accipiunt, ij non
 à liberalitate laudem, sed
 à iustitia nihilominus su-
 munt: qui autem acci-
 piunt, neque ij ualde
 laudantur. Diliguntur
 Et ij ferè maximè uir-
 tute præditorum, libe-
 rales. prosunt enim: quod
 in dando positum est.

Sunt autem actiones uir-
 tutis honestæ, Et hone-
 sti causa fiunt. Libera-
 lis igitur honesti causa,
 recteque donabit: nem-
 pe quibus oportet, Et
 que, Et quando, Et cæ-
 tera que rectam dona-
 tio-

καὶ ἡ χεὶρ τῷ δίδον-
 τι, ὃ τῷ μὴ λαμβάνον-
 τι. καὶ ὁ ἔπαινος δι-
 κάλιος. καὶ ῥᾶν ἢ τὸ
 μὴ λαμβάνειν τῷ δόν-
 ναί. τὸ γὰρ οἰεῖσθαι ἢ τ-
 του προίονταί μαλλοῦ,
 ἢ ὃ λαμβάνουσι τὸ ἀλλό-
 τειον. καὶ ἐλευθερίῳ ἢ
 λέγονται οἱ δίδοντες.
 οἱ ἢ μὴ λαμβάνοντες
 ὅτι εἰς ἐλευθερίῳ τῆ
 ἐπαινοῦνται, ἀλλ' ὅτι
 ἢ τῶν εἰς δικαιοσύνην.
 οἱ ἢ λαμβάνοντες ὅτι ἐ-
 παινοῦνται πάντων. φι-
 λῶναι ἢ χεῖρ μάλι-
 στα οἱ ἐλευθερίῳ τῶν
 ἀπ' ἀρετῆς. ἀφ' ἧμεῖς
 γὰρ τῆ τοῦ ἢ τῷ δόν-
 σαί δι' ἐκτ' ἀρετῆς
 πρὸς ἕξαι καὶ καὶ τῷ
 καλῶς οἰεῖται. καὶ ὁ ἐ-
 λευθερίῳ οὐκ ἀδίκῃ
 τῷ καλῶς οἰεῖται καὶ ὅτι
 θῶς. οἱς γὰρ δὲ, καὶ ὁ
 σα, καὶ ὅτι, καὶ τῶν
 ἢ

ἴσα ἔπεται τῆ ἐξ ἑθι δό
 σε λέγει ταῦτα ἠδὲ ἴσως ἢ
 ἀλύπως. τὸ γὰρ κατ'
 ἀρετὴν ἰδὲ ἢ ἄλυ-
 πον, ἢ νικᾷ ἢ λυπηρὸν.
 ὁ δὲ διδόνς οἷς μὴ δέει, ἢ
 μὴ τῷ καλῷ ἔνεκα, ἀλλ'
 καὶ διὰ τινος ἄλλου αἰ-
 τίας, ἢ ἐλσυθέρως,
 ἀλλὰ ἄλλος τις ῥηθί-
 σεται ἢ δὲ ὁ λυπηρῶς.
 μάλλον γὰρ ἔλοιτ' αὐ-
 τὰ χήματα τῆς κα-
 λῆς πράξεως. τὸτο δὲ
 ἢ ἐλσυθέρως. ἢ ἢ λήψε-
 ται ἢ ὄθον μὴ δέει, ἢ δέει
 γὰρ ἐστὶ τῷ μὴ τιμῶν-
 τος τὰ χήματα ἢ τοι-
 αῦτη λήψις. ἢ ἢ αὐ εἶη
 ἢ ὅτ' αἰτητικὸς. ἢ γὰρ
 ἐστὶ τῷ ὄθοντος ὄθον-
 τος ὄθοντος ὄθοντος.
 ὄθον δὲ δέει λήψεται.
 ὄθον ἀπὸ τῶν ἰδίων
 κτημάτων, ὄθον ὡς κα-
 λῶν, ἀλλ' ὡς ἀναγκαι-
 ον, ὄθον ὡς ἐχὼ δίδοναι.
 ἢ δέει

tionem sequuntur. idē;
 iucundē, aut non graua-
 tē. Quod enim ex uirtu-
 te fit, iucundum est, aut
 certē non graue: mole-
 stiam minimē adfert: at
 qui dat quibus non oportet,
 aut non honesti, sed
 alia quadam causa, non
 liberalis, sed alius quis-
 piā dicitur. neq; qui gra-
 uatē: cum pecunias hone-
 stae actioni praeponat. id
 uerò hominis nō est libe-
 ralis. Neq; uerò accipiet
 unde nō oportet. Neq; e-
 nim est eius qui pecunias
 honori non habeat, eius-
 modi acceptio. Nec item
 ad petendū procliuis fue-
 rit. non enim est benefi-
 ci, beneficia facili acci-
 pere. Vnde autem oportet
 accipiet, de suis uide-
 licet rebus, non quia ho-
 nestum, sed quia neces-
 sarium ut donare possit.

τὴν ἄσκειαν. ἄπειροί τε
 γὰρ τῆς οὐδείας. καὶ
 πάντες ἀγαπῶσι μᾶλ-
 λον τὰ αὐτῶν ὄργανα,
 ὡς οἱ γονεῖς καὶ οἱ
 ποιηταί. πλεῖται δ' οὐ
 φέλιον τὸν ἐλευθε-
 ριον μῆτε ληψιῶν
 ὄντα, μῆτε φυλακτι-
 κῶν προσηκόντων δέ, καὶ
 μὴ τιμῶντα δὲ αὐτὰ
 τὰ χρήματα, ἀλλ'
 ἐνεκα τῆς δόσεως.
 Διὸ καὶ ἐγναλεῖται
 τῆ τύχη, ὅτι οἱ μάλι-
 στα ἀξιοὶ ὄντες, ἢ πτω-
 χῶν οὐτοῦσι, συμβαίνει
 δὲ οὐκ ἀλόγως τοῦτο.
 οὐ γὰρ οἷόν τε χρήματ'
 ἔχειν, μὴ ἐπιμελούμε-
 νον, ὅπως ἔχει, ὡς ὡς
 οὐδέ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
 οὐ μὲν δίδουσι γὰρ οἷς οὐ
 δεῖ, οὐδ' ὅτε μὴ δεῖ,
 ἀλλ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἔ-
 γαρ αὖ ἐπιπράττοι καὶ
 τὰ τὴν ἐλευθεριότητα.

καὶ

runt. Nam & egesta-
 tem experti non sunt,
 & omnes sua ipsorum
 opera impensius amant,
 ut parentes & poetae.
 Locupletem autem ef-
 se liberalem, non est fa-
 cile, cum nec ad acci-
 piendum, nec ad conser-
 vandum propensus sit,
 sed ad largiendum: nec
 pecunias propter ipsas,
 sed donandi causa hono-
 ri habeat. itaque fortu-
 nam accusant, quod di-
 gnissimi quique nunquam
 locupletes sint. Id uero
 non abs re contingit.
 Non enim rem habere
 potest is qui non curat ut
 habeat, ut nec in ceteris
 rebus. Non tamen dona-
 bit quibus non oportet,
 nec quando non oportet,
 nec quae sunt alia eius-
 modi. Non enim iam
 pro liberalitate ageret:

ae

ac in has res pecunijs impensis, in quas oportet expendere non haberet. Ut enim diximus, liberalis est, qui pro facultatibus impendit, & in quas res oportet: qui uerò modum transit, prodigus. itaque tyrannos prodigos non dicimus. nam multitudinem rerum quas possident, donationibus & impensis excedere, non facile uidetur. Cum igitur liberalitas mediocritas sit in donatione rerum & acceptione, liberalis & donabit, & impendet in quas res oportet, & quae oportet, perinde in paruis atque in magnis: idque iucundè. Accipiet etiam unde oportet, & quae oportet. Nam cum uirtus in utroque mediocritas sit, utrumque ut oportet, faciet.

καὶ εἰς ταῦτα ἀναλώσας, οὐκ αὖ ἔχει εἰς ἀδελφὰ ἀνακλίσειν. ὡσαύτως γὰρ εἴρηται, ἐλευθέρως ἔστιν ὁ κατὰ τὴν οὐσίαν διαπαντῶν, καὶ εἰς ἀδελφὰ δέ. ὃ ἢ ὑπερβάλλον ἄσπιτος. διὰ τὸς τυραννῆς ἢ λέγομεν αἰσθητῆς. τὸ γὰρ πᾶθος τῆς πτήσεως ἢ δουλείας ἢ ὀν εἶναι ταῖς δόσεσι καὶ ταῖς λαπαύσεσι ὑπερβάλλον. τῆς ἐλευθεριότητος ἢ μεσότητος ἕνεκα περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λαπαύσιν, ὃ ἐλευθέρως καὶ δώσει καὶ λαπαύσει εἰς ἀδελφὰ καὶ ὅσα δέ, ὁμοίως οὐ μίσησι καὶ μεγάλοις. καὶ ταῦτα ἡδέως. καὶ λήφεται ὅθεν δέ, καὶ ὅσα δέ. τῆς ἀρετῆς γὰρ ὁμοίως ἑαυτῶν μεσότητος, ποιήσει ἀμφοτέρωθεν

γὰρ ὡς δὲ. ἔπεται γὰρ
 τῇ ἐπιεικῇ δόσει ἢ τοι
 αὐτῇ ληΐσει. ἢ ἢ μὴ τοι
 αὐτῇ, οὐραντία ἐστίν. αἰ
 μὸν ἔρ ἐπόμωνα, γί
 γνονται ἅμα οὐ τῷ αὐ
 τῷ αἰ ἢ οὐραντία, δὴ
 λον ὡς ἔ. ἐὰν ἢ παρὰ
 τὸ δέον, καὶ τὸ παλῶς
 ἔχον συμβαίνει αὐτῷ
 ἀνάλοπον, λυπηθίσει
 ται μετρίως ἢ, καὶ ὡς
 δὲ. τῆς ἀρετῆς γὰρ,
 καὶ ἢ δέον αἰ καὶ λυ
 πῶσαι ἐφ' οἷς δὲ, καὶ
 ὡς δὲ. καὶ οὐκ οὐκ
 τος δ' ἐστίν ὁ ἐλσθῆ
 εἰος εἰς χεῖματα. διὸ
 ται γὰρ ἀδινείδαι, μὴ
 τιμῶν γε τὰ χεῖμα
 τα. καὶ μᾶλλον ἀχθί
 μωνος, εἰ τι δέον, μὴ
 ἀνάλοπον, ἢ λυπημέ
 νος, εἰ μὴ δέον τι ἀνά
 λωσῃ, καὶ τῷ Σιμωνί
 δῃ ἢ ἀρεσθόμωτος. ὁ
 ἕκτος καὶ οὐ τῶτοις
 δικ.

ciet. cōsequitur enim mo
 deratam donationem ta
 lis acceptio : quæ autem
 non est eiusmodi, contra
 ria est. Consequentes e
 nim, in eodem simul fi
 unt: contrarie uerò, mi
 nimè profectò. Quòd si
 præterquam deccat &
 congruat, euenerit, ut ijs
 expenderit, dolebit, sed
 moderatè, & ut oportet.
 Virtutis enim est, &
 letari & dolere quibus
 de rebus oportet, & ut
 oportet. Præterea libe
 ralis in pecunijs socius fa
 cilis & lenis est. iniu
 riam enim pati potest,
 cum honori pecunias nō
 habeat. Acgriusq; fert si
 quid quod oportuit non
 expenderit, quàm doleat
 si quid expenderit quod
 non oportuit. neque Si
 monidem probat. Prodi
 gus autem etiam in his
 peccat.

peccat. Nam nec letatur quibus de rebus oportet, neque uelut oportet, nec dolet. Id uerò progredientibus erit apertius. Diximus autem exuperantias & defectiones, prodigittatem & illiberalitatem esse, & in duobus uersari, donatione & acceptione. Nam etiam impensam, donationem ducimus. Igitur prodigittas donando, ac nō accipiendo exuperat, accipiendo deficit: illiberalitas, donando deficit, exuperat accipiendo, præterquam in paruis. Itaque prodigittas quidem non admodum consistit. Non enim facile est nusquam accipientem, omnibus donare. Nam citò deficiunt facultates priuatos, si donent, qui

διαμαρταύει. ὅτε γὰρ ἕδεται ἐφ' οἷς δέει, οὐτε ὡς δέει. οὐτε λοιπότε, ἔσται δὲ προήσους φανερὸν τόρον ἐξητας δὲ ἡμῶν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐκλείψεις εἰσιν, ἢ ἀσωτία καὶ ἢ ἀνελευθερία, καὶ οὐδυσίμ, οὐδύσει καὶ λιψεί. καὶ τὴν λαπαύην γὰρ εἰς τὴν δούσην τίθεμεν. ἢ μὲν οὖν ἀσωτία, τῶν δίδοναι καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει, τῶν δὲ λαμβάνειν ἐκλείπει ἢ ἢ ἀνελευθερία, τῶν δίδοναι μὲν ἐκλείπει, τῶν λαμβάνειν δὲ ὑπερβάλλει, πλεὺν ἐπὶ μικροῖς. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσωτίας οὐ πάνυ συνδύεται ἢ γὰρ ῥέδιον ἢ διαμέθον λαμβάνοντα, πᾶσι δίδοναι. ταχὺς γὰρ ἐπιλείπει ἢ οὐσία τὸς δίδοντας ἰδιώτες. οὐδὲ

οἰσὶν καὶ δουρασίμ ἄ-
 εῷτοι εἶναι. ἐπεὶ ὄγε
 τοῦτος λόγος αὐτὸν μί-
 κρῶ βελτίωρ εἶναι τῷ
 κλεισοβόρῳ. οὐ γὰρ ἔστι
 τε γὰρ ἔστι καὶ ὑπὸ
 τῆς ἡλικίας, καὶ ὑπὸ
 τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπι-
 τὸ μέσον δικάται ἐλ-
 θεῖν. ἔχει γὰρ τὰ τῷ ἐ-
 λουθεῖν, καὶ γὰρ δι-
 δασί, καὶ οὐ λαμβά-
 νει. ἐνδέτῳ δὲ ὡς
 δὲ, οὐδὲ εἶ. εἰ δὲ τῷ
 τοῦ ἐβιδέειν, ἢ πῶς ἄλ-
 λως μεταβάλλει, εἴη αὐ-
 τὸ ἐλθεῖν. δώσει γὰρ
 εἰς δὲ, καὶ ἔλφεται,
 ὅθεν ἔδὲ. διὸ καὶ δο-
 νῆν ἔστιν εἶναι φάσκει τὸ
 ἦθος. ἔ γὰρ μοχθηροῦ,
 ἔδὲ ἀγεννῆς, τὸ ὑπόρ-
 βάλλειν δίδόντα καὶ
 μὴ λαμβάνοντα ἡλι-
 βίου δὲ. ὁ δὲ τοῦτο
 τὸν τρόπον ἄσσοτος,
 πάλιν δὲ καὶ βελτίωρ
 τοῦ

qui est esse prodigi ui-
 dentur. Verumenim-
 uero qui talis est, non
 paulo esse melior illibe-
 rali uidetur. Nam est
 sanabilis est tum eta-
 te, tum inopia, et ad
 medium uenire potest.
 Habet enim liberalis ho-
 minis nonnulla. Ete-
 nim donat, et non acci-
 pit. Sed neutrum ut o-
 portet, neque bene. Si
 sane id adsuescat, aut alio
 quodam modo se mutet,
 liberalis esse possit.
 Donabit enim quibus o-
 portet, et non accipiet
 unde non oportet. quam-
 obrem etiam uidetur non
 esse moribus deprava-
 tis. Non enim prauis,
 neque degeneris, exupe-
 rare donando, et non
 accipiendo, sed stulti
 est. Hoc autem modo
 prodigus, longe melior
 illi-

illiberali uidetur esse, tū
 ob ea quæ dicta sunt,
 tum quòd multis ille, hic
 nemini, ne sibi quidem
 proffit. Verùm prodigo-
 rum plerique, ut dictum
 est, & accipiunt unde
 non oportet, & hoc i-
 pso sunt illiberales. Ad
 accipiendam propensi
 sunt, quia cum profun-
 dere uelint, id facere fa-
 cile minime possunt. Su-
 bitò enim facultates eos
 deficiunt. Coguntur ita-
 que aliunde sibi suppe-
 ditare. Vnà uerò etiam
 quia nullius honesti cu-
 ra tanguntur, sine discrimi-
 mine & undique acci-
 piunt: quo autem mo-
 do, aut unde, nihil eo-
 rum refert. Quare neq;
 donationes eorum libe-
 rales sunt. Non enim
 honeste sunt, neque hu-

ius

τὸ ἀνελουθός ἐστιν,
 ἀλάττε τὰ εἰρημεύα,
 καὶ ὅτι ὁ μὲν ἀφελῆ
 πολλός, ὃ δὲ ἄλλοι ἀλλ'
 ἢ αὐτὸν. ἀλλ' οἱ πολλοί
 τοῦ ἀσώτου, κα-
 θ' ἑαυτὸν εἰρημεύει, καὶ λα-
 βάνουσιν ὅθεν μὴ δεῖ,
 καὶ εἰσι κατὰ τὸ τοῦ ἀ-
 νελουθός. ληπτῆσι δὲ
 γίνονται, διὰ τὸ βόλε-
 θαι μὲν ἀναλίσιμα,
 σὺχρόν: ἢ τὸ τοῦ ποιεῖν
 μὴ δεῖν αὐτοῦ. ταχὺ
 γὰρ ἐπιλείπει αὐτοῖς
 τὰ ὑπάρχοντα. ἀνάγκη
 κέρζονται δὲ ἐτόρως ὅθεν
 ποιεῖται. ἀλλὰ δὲ καὶ
 διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ κα-
 λῶ φροντίζον, ὁ δὲ γὰρ
 εἰσι καὶ πάντοθεν λα-
 βάνουσι. ἀδύναται γὰρ
 ἐπιθυμῶσι τὸ ἢ πῶς, ἢ
 πῶθεν, ἢ ὅθεν αὐτοῖς δεῖ
 φέρει. ἀλλ' ὅτι ἢ ἐλα-
 θέριοι αἱ λίπεις αὐτῶν
 εἰσι, ἢ γὰρ καὶ αἱ, ἢ
 τὸ τοῦ

τὸτ' αὐτὸ οὔτε, οὐ-
 δὲ ὡς δὲ· ἀλλ' οὔτε
 οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς, τού-
 τους πλεσίους ποιεῖσι,
 καὶ τοῖς μὲν μετέοις
 τὰ ἕβη, ἢ δὲ μὲν αὐτοῖς
 τοῖς ἢ λόλαξι, ἢ τινα
 ἄλλω ἰδιονύκω ποιεῖσι,
 πολλὰ. διὸ καὶ ἀ-
 πόλατοι αὐτῶν εἰσι οἱ
 πολλοί. σύχρως γὰρ ἀ-
 ναλίποντες, καὶ εἰς
 τὰς ἀνολασίας διαπα-
 νηροῖ εἰσι, καὶ διὰ τὸ
 μὴ πρὸς τὸ λαλὸν ζῆν,
 πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀπο-
 κλίνουσιν. ὁ μὲν οὖν ἄ-
 σωτος ἀπαιδαγωγῶν
 τος γινόμενος, εἰς ταῦ-
 τα μεταβαίνει τυχῶν
 δ' ἐπιμελείας, εἰς τὸ μέ-
 σον καὶ τὸ λέον ἀφί-
 κειτ' αὐτῷ, ἢ δ' ἀνελευθε-
 ρία, ἀνίατός ἐστι. δονεῖ
 γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶ-
 σα ἀδυναμία ἀνελευ-
 θεροῦ ποιεῖ, καὶ συμ-
 φε-

ius ipsius rei causa, ne-
 que ut oportet fiunt: sed
 nonnunquam quos ino-
 pes oportuit esse, locu-
 pletant eos, ac moribus
 moderatos nihilo dona-
 rent: assentatores, aut
 alius cuiuspiam uolupta-
 tis ministros multis do-
 nant. Idcirco & eo-
 rum plerique sunt intem-
 perantes. Nam cum fa-
 cile profundant, etiam
 in libidines sumptuosi
 sunt: & quia non uiuunt
 ad honestatem, ad uolu-
 ptates declinant. Ac
 prodigus quidem, si re-
 ctore caruerit, in hæc tra-
 ducitur. Si curationem
 admiserit, ad medium &
 decorum peruenire po-
 test. Illiberalitas au-
 tem insanabilis est. Vi-
 detur enim senectus &
 impotentia omnis illibe-
 rales facere, ac in ho-
 m

mimibus magis quam prodigitas insidere. (sunt enim plerique magis pecuniarum, quam donandi studiosi) ac late protenditur, & multiplex est. Videntur enim illiberalitatis esse modi permulti. Nam cum in duobus uersetur, in donationis defectione & acceptionis exuperantia, non in omnes cadit integra, sed nunquam seiungitur: & partim accipiendo modum transeunt, partim donando deficiunt. Qui enim eiusmodi nominibus appellantur, ueluti, parci, tenaces, restricti, omnes donando deficiunt: res autem alienas non appetunt, nec accipere uolunt: alij probitatis cuiusdam, & a turpibus abstinentiae causa sunt enim

φυέσθρον τοῖς αἰθεροῖς
 ποῖς τῆς ἀσωτίας. οἱ
 γὰρ πολλοὶ φιλοχρήμα
 τοὶ μάλλον, ἢ δοτικοί.
 καὶ διατάνει ἡ ἐπιπο
 λὺ, καὶ πολυειδέες ἐστὶ.
 πολλοὶ γὰρ τρόποι δο
 ῦσι τῆς ἀνελευθερίας
 εἶναι. ἐν δὲ τοῖς γὰρ ἴσως
 τῆς ἐκλείψεως τῆς δόσε
 ως, καὶ τῆς ὑπόβολῆς τῆς
 λύψεως, ἡ πᾶσι ὁλό
 κληρος παραγίνεται,
 ἀλλ' οἷοτε χροῖσται.
 καὶ οἱ μὲν τῆς λύψεως
 πρόβαλλονσι, οἱ δὲ τῆς
 δόσεως ἐκλείπουσι. οἱ
 μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύ
 ταις προσηγοῦσιν, οἱ δὲ
 φειδωλοὶ, γλιχτοὶ, λίμ
 βινες, πάντες τῆς δόσε
 ἐκλείπτουσι. τῶν δὲ ἄλλο
 τῶν δὲ ἐπίοντα, ἡ
 βύλονται λαμβάνου
 οἱ μὲν διὰ τινὰ ἐπιεί
 κειαν καὶ σὺλάσει
 τῶν κειχρῶν. ἀκούει
 γὰρ

γὰρ οἷοι, ἢ φασι γέ
 διὰ τοῦτο φυλάττειν,
 ἵνα μή ποτε ἀναγκα-
 σθῶσιν αἰχρῶν τι πρᾶ-
 ξαι. τούτων δὲ καὶ ὁ
 λυμνοπεΐσης, καὶ
 πᾶς ὁ τοιοῦτος. ὠνόμα-
 ται ἡ ἀπὸ τῆς ὑπερβο-
 λῆς τῆς μηθενὶ αὐτῶν
 να. οἱ δὲ αὐτῶν, διὰ φόβον
 ἀπέχονται τῶν ἄλλο
 τειων, ὡς ἔραδιον τὸ
 αὐτὸν μὲν τὰ ἐτόρῳ
 λαμβάνειν, τὰ δὲ αὐ-
 τῆς ἐτόρῳ μὴ. ἀρέσκει
 οὐδ' αὐτοῖς, τὸ μῆτε
 λαμβάνειν, μῆτε διδόν-
 να. οἱ δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν
 λήψιν ὑπερβάλλουσιν τῶ
 πᾶν τοῦ λαμβάνειν
 καὶ πᾶν οἷον οἱ τὰς
 ἀνελευθέρους ἔργασί-
 ας ἔργαζόμενοι, καὶ
 πορνοδοσποῖ, καὶ πᾶν
 τες οἱ τοιοῦτοι καὶ το-
 κισαί, καὶ τὰ μι-
 κρὰ ἐπιπολλῶν. πάντες γὰρ οὔτοι ὄβρον οὐ δεῖ

enim qui uidentur, aut
 certè aiunt ob id se con-
 seruare, ne aliquan-
 do dedecus aliquod ad-
 mittere cogantur. Ho-
 rum uerò est & cumi-
 ni sector, & quisquis
 talis est: nomen autem
 ab exuperantia nemini
 donandi habuit: alij rur-
 sus ab alienis abstinent
 metus causa, quòd non
 facile sit aliquem res a-
 liorum accipere, ipsius
 res alios minimè. Ita-
 que placet ijs nec acci-
 pere, nec donare. Alij
 demum accipiendo exu-
 perant, quòd undique
 & quiduis accipiam: ue-
 luti qui illiberalibus stu-
 dijs operantur, & leno-
 nes, & omnes tales,
 & fœneratores, & ma-
 gno precio paruis. nã o-
 mnes ij unde nō oporteat
 m 2 acci-

accipiunt, & quantum non oporteat. Apparet uerò in ijs communis turpis quæstus. Omnes enim lucri, eiusque pusilli causa, probra sustinent. Eos enim qui magna non unde oportet, accipiunt, nec quæ oportet, ne illiberales quidem dicimus: ut tyrannos qui urbes populantur, & fæna diripiunt: sed sceleros potius, impios, & iniurios. Veruntamen aleator, spoliator, & latro ex illiberalibus sunt. Turpi enim lucro ducuntur. Quæstus enim causa utrique negotiantur, & probra sustinent: & hi quidem pericula maxima emolumentum causa: illi ab amicis lucrifaciunt, quibus dandum fuit. Vtrique profectò

λαμπρόν λαμβάνουσιν, οἷς δὲ δίδόναι. ἀμφοτέρωτε

λαμβάνουσι, καὶ ὅπου
σορὴ δὲ ἐκ λυγρῶν δὲ ἐκ
αὐτοῖς ἢ αἰχρῶν ὁφθαλμοῦ
φαίνεται. πάντες γὰρ
ἐνεκα λόβδους καὶ τῶν
τῶν κινῶν, ὁνείδη ὑπο
μύνουσι. τὸς γὰρ τὰ με
γάλα μὴ ὅθεν δὲ, λαμ
βάνοντας, μηδὲ ἀ δὲ,
ἔδὲ λέγομεν ἀνελευ
θέρους. οἷον τὸς τυραν
νοὺς πῶδες πορθεύοντας
καὶ ἰσθ' ἀσουλῶντας, ἀλ
λὰ πονηροὺς μάλλον,
καὶ ἀσεβῆς, καὶ ἀδύ
κους. ὁ μόντοι λυβου
τὸς καὶ ὁ λωποδύτης,
καὶ ὁ ληστὴς, τῶν αἰε
λυσθῶν εἰσὶν αἰχρῶ
ν ὁφθαλμοῦ γὰρ. λόβδους
γὰρ ἐνεκα ἀμφοτέρω
πεχυματίζονται, καὶ
ὁνείδη ὑπομύνουσι καὶ
οἱ μὲν λυβουνοὺς τὸς
μεγίστους, ἐνεκα τῶν λυμ
ματος. οἱ ἴ, ἀπὸ τῶν φί
unde

δὴ ὄθεν ἔδει λυβδαι-
 νει βυλόμονοι, αἰχρο
 νόρδεις. καὶ πᾶσαι δὴ
 αἰ τοιαῦται λήψεις ἀ-
 νελπίθοροι. ἐνότως ἢ
 τῇ ἐλσυθρότητι ἀνε-
 λσυθεῖχ οὐαντιορ λέ-
 γεται μᾶλλον τε γὰρ ἔ-
 σι καὶ οὐ τῆς ἀσωτίας,
 καὶ μᾶλλον ἐπὶ ταύτῃ
 ἀμαρτανύσιμ, ἢ κατὰ
 τὴν λεχθεσαν ἀσω-
 τίαν. περὶ μὲν οὖν ἐ-
 λσυθρότητος καὶ τῶν
 ἀντιμεμείων κακῶν
 τοσαῦτ' εἰρήδω.

Δόξαι δὲ αὖ ἀπόλλυ-
 θορ εἶναι καὶ περὶ με-
 γαλοπρεπείας διελ-
 θῆν. δονεὶ γὰρ καὶ αὐ-
 τὰ περὶ χρέματὰ τις
 ἀρετὴ εἶναι. ἔχῳσπορ
 δὲ ἢ ἐλσυθεῖότης δια-
 τένει περὶ πάσας τὰς
 ἐν χρέμασι πράξεις, ἀλ-
 λά περὶ τὰς διαπανη-
 γὰς μόνον. ἐν τούτοις
 δὲ ἔν

unde non oportet lucra
 facere uolentes, sordi-
 di questus auidi sunt.

Et omnes quidem e-
 iusmodi acceptiones sunt
 illiberales. Meritò
 autem liberalitati con-
 traria illiberalitas dici-
 tur. Est enim ἔ μα-
 ius, quàm prodigitas, μα-
 lum, ἔ magis ea pecca-
 tur, quàm iam dicta pro-
 digitate. De liberalita-
 te igitur ἔ aduersanti-
 bus utijs, totidem dicta
 sint.

Consequens autem es- 2
 se uidetur, ut de magni-
 ficentia differamus. Vi-
 detur enim ἔ ipsa uir-
 tus quedam in pecunijs
 esse: non tamen ut libera-
 litas in omnes pecunia-
 rum actiones diffundi-
 tur, sed in sumptuo-
 sas duntaxat, in quibus
 m 3 libe-

liberalitatem excellit
 magnitudine. Ut e-
 nim nomen ipsum sub-
 indicat, in magnitu-
 dine decorus sumptus
 est. At magnitudo ad
 aliquid refertur. Non
 enim idem sumptus tri-
 eracho congruit & ar-
 chitheoro: uerum qui
 eum, & in quo, &
 ad quæ decet. Qui au-
 tem sumptus facit in res
 paruas, uel in medio-
 cres pro dignitate, non
 dicitur magnificus, qua-
 le est,

Sæpe dedi mendico:

sed qui in res magnas,
 is est. Qui enim ma-
 gnificus, liberalis: qui
 autem liberalis, nihilo
 magis magnificus est.

Huiusmodi autem habi-
 tus defectio, sordes ap-
 pellatur: exuperantia,
 indecorum ineptitudoq;

&

δι' ὑπόβρεχαι τῆς ἐλευ-
 θεριότητος μεγέθη-
 λιχθὰ πόρ γὰρ τὸ νομα
 αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν
 μεγέθει πρέπουσα δια-
 πανή ἐστὶ. τὸ δὲ μέγεθος
 πρὸς τι. ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ
 διαπανήμα τεινερὰ
 χωρὶς λιχθὰ ἀρχιθεωρῶν τὸ
 πρέπουσιν ἀνὰ πρὸς αὐτὸν,
 καὶ ἐν ᾧ, καὶ ἂν ὁ δὲ ἐν
 μικροῖς ἢ ἐν μετέτοις
 λιχθ' ἀξίαν διαπανῶν,
 οὐ λέγεται μεγαλο-
 πρεπὺς. οἶον τὸ,
 πολλὰ κεν δόσωσιν ἀλλὰ
 τῆ.

ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις, ἐ-
 τος. ὁ μὲν γὰρ μεγαλο-
 πρεπὺς, ἐλευθεριος. ὁ δὲ
 ἐλευθεριος, οὐβὸν μάλ-
 λον μεγαλοπρεπὺς.
 τῆς τοιαύτης δὲ ἕξεως,
 ἢ μὲν ἐκδεψίς, μικρο-
 πρέπειν καλεῖται. ἢ
 δι' ὑπόβρεχαι, βαναυ-
 σία λιχθὰ ἀπαροκαλία.
 καὶ

καὶ ὅσαι τοιαῦται οὐχ
 ὑπερβάλλουσι τῷ με-
 γέθει περὶ τὴν δαί. ἀλλ'
 ἐν οἷς οὐ δαί, καὶ ὡς οὐ
 δαί, λαμπρυνόμεναι,
 ὑψόρου δὲ περὶ αὐ-
 τῶν ὄρον μόν. ὁ δὲ με-
 γαλοπρεπὴς, ἐπισήμο-
 νείους. τὸ πρέπον γὰρ
 δύνανται θεωρησάσαι,
 καὶ διακρινάσαι μεγά-
 λα ἐμμελῶς. ὡς πόρ-
 γαρ ἐν ἀρχῇ ἔπομον,
 ἢ ἐξὶς ταῖς ἐιδρύταις
 οὐρίσεται, καὶ ὡρ ἔστιν.
 αὐτὴ δὲ τοῦ μεγαλοπρε-
 πούς διακρινάσαι, μεγά-
 λα καὶ πρέπουσαι. τοι-
 αῦτα δὲ καὶ τὰ ὄργα.
 ἔτι γὰρ ἔσαι μέγα δια-
 πνήμα καὶ πρέπον
 τῷ ὄργῳ ὡς τὸ μόν
 ὄργον τῆς διαπνήης ἀ-
 ξίον δαί εἶναι. τὸ δὲ
 διαπνήν, τοῦ ἔργου,
 ἢ καὶ ὑπερβάλλου. δια-
 πνήσαι δὲ τὰ τοια-
 ῦτα

Et quotquot eius generis
 magnitudine non exu-
 perant in quas res o-
 portet, sed in quibus, &
 ut non oportet, splen-
 dorem ostentant. Ve-
 rum de ijs postea disse-
 remus. Magnificus au-
 tem scienti similis est.
 Decorum enim cer-
 nere potest, sumptus-
 que magnos concinne
 facere. Nam ut ini-
 tiò diximus, habitus a-
 ctionibus definitur, &
 ijs rebus quarum est.
 Itaque magnifici sum-
 ptus magni sunt, &
 decori: ideo & eius-
 modi sunt opera. I-
 ta enim sumptus ma-
 gnus erit, & operi
 congruus. Ut opus
 sumptu dignum, &
 sumptus opere dignus
 esse, aut etiam e-
 xuperare debeat: ta-
 lia

γὰρ τοιούτου ἡ βεωρία
 θαυμασὴ τὸ ἰμεγαλο
 πρεπὲς, θαυμαστόν. καὶ
 ἔστιν ἀρετὴ ὄργη, με
 γαλοπρεπεία ἐν μεγέ
 θε. ἔστι ἡ τῶν λαπαρη
 μάτων, οἷα λέγουσιν
 τὰ τίμια, οἷον τὰ πε
 εὶ τὸς θεὸς ἀναθήμα
 τα καὶ λατασιουχί,
 καὶ θυρία· ὁμοίως δὲ
 καὶ ὅσα πρὸς πάν τὸ
 δαιμόνιον, καὶ ὅσα
 πρὸς τὸ λοιπὸν σύφιλο
 τιμητὰ ἔστιν. οἷον εἰς
 χορηγίαν οἰοῦνται δειρ
 λαμπρῶς, ἢ τειρηαρ
 χῆν, ἢ καὶ ἔστιαν τὴν
 πόλιν. ἐν ἑκάστω δὲ ὡς
 πρὸς ἄρεται, καὶ πρὸς
 τὸν πρᾶττοντα ἀναφέ
 ρεται τὸ τίς ὢν καὶ τί
 νων ὑπαρχόντων. ἀ
 ξία γὰρ δεῖ τῶν ἐπ
 ναι, καὶ μὴ μόνον τῶ ἄρ
 γῶ, ἀλλὰ καὶ τῶ ποιῶν
 τι πρέπει. διὸ πόνος
 μὲν

eiusmodi enim inspectio
 mirabilis. At quod ma
 gnificum est, id mirabi
 le. Est que operis uir
 tus, magnificentia in ma
 gnitudine. Sunt autem
 è sumptibus, quales di
 cimus honorabiles, ut
 que Dijs donaria dicant
 tur, apparatus, sacrifi
 cia, similiterque quot
 quot in omni religione
 impenduntur, & que in
 commune munificè lar
 gitiones exhibentur, ut
 sicubi ludos fieri splen
 dide putet oportere, aut
 triremem apparare, aut
 epulum ciuitati præbe
 re. Sed in omnibus, ut di
 xi, ad agentem pertinet,
 quis sit, & que suppe
 tant facultates. His enim
 digni sint oportet, &
 non solum operi, sed
 etiam facienti congrua
 ant. Quocirca pauper

non possit esse magnificus, quod non sint, de quibus decenter multos sumptus faciat. Quod si aggrediatur, stultus est, quoniam præter dignitatem ac quod oportet, facit: ac uirtutis est quod rectè fit. Decet etiã eos, quibus talia iam antè extiterunt uel à se, uel à maioribus, uel ab ijs qui ad ipsos pertinent: nobiles etiam & illustres, & quæ sunt huiusmodi. Omnia namq; hæc magnitudinem habent & dignitatem. Ac maximè quidem talis magnificus est, in eiusmodique impensis est magnificentia, sicut dictum est: quippe quæ & maximæ sint & honorificentissimæ. ex priuatis uerò, quæ semel fiunt, ut nuptiæ, & si quid tale est:

μὲν ἐν αὐτῷ εἶναι μεγαλο-
 πρεπῆς. ὃ γὰρ ἐστὶν ἀφ'
 ὧν πολλὰ λαπανύσσει
 πρεπόντως. ὃ δὲ ἐπι-
 χειρῶν, ἡλίθιος. πᾶσα
 τὴν ἀξίαν γὰρ καὶ τὸ
 δέου· καὶ κατ' ἀμετρίαν
 δὲ τὸ ὀρθῶς. πρέπει δὲ
 καὶ οἷς τὰ τοιαῦτα
 προῦκάρχει δι' αὐτῶν
 ἢ διὰ τῶν προγόνων,
 ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεσι,
 καὶ τοῖς συγγενέσι καὶ
 τοῖς οὐδόξοις, καὶ ὅ-
 σα τοιαῦτα. πάντα
 γὰρ ταῦτα μέγθος ἐ-
 χει καὶ ἀξίωμα. μέ-
 λιστα μὲν οὖν τοιοῦ-
 τος ὁ μεγαλοπρεπῆς,
 καὶ ἐν τοιοῦτοις λα-
 πανύμασιν ἢ μεγα-
 λοπρέπειαι, ὡς πόρ' εἶ-
 ρηται. μέγιστα γὰρ
 καὶ ἐντιμώτατα. τῶν
 δὲ ἰδίων, ὅσα εἰσὶν
 παρ' γίνεταί· οἷον γά-
 μος, καὶ ἕτι τοιούτων
 καὶ

καὶ εἰ ὅρι τι πᾶσα ἡ
 πόλις ἀνδράζει, ἢ οἱ ἐν
 ἀξιώματι. καὶ περὶ ξέ-
 νων δέ ὑποδοχὰς, καὶ
 ἀποστολὰς, καὶ δωρε-
 ῶν, καὶ ἀντιδωρεῶν.
 ἔ γὰρ εἰς ἑαυτὸν δια-
 πανηρὸς ὁ μεγαλοπρε-
 πής, ἀλλ' εἰς τὰ κοινά.
 τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀνα-
 θυμασιν ἔχει ἴσμοιορ.
 μεγαλοπρεπὲς δὲ καὶ
 οἶνον κατασκευάσα-
 δαι πρεπόντως τῷ
 πλούτῳ. ἴσμος γὰρ
 τις καὶ ὕτος. καὶ πε-
 ρὶ ταῦτα μᾶλλον δια-
 παναῖ, ὅσα πολυχρό-
 νια τῶν ἔργων. καὶ λι-
 στα γὰρ ταῦτα, καὶ ἐν
 ἑκάστοις τὸ πρέπον. ἐν
 γὰρ τὰ αὐτὰ ἀρμόζει
 θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ἔ-
 σθ' ἐν ἱερῷ καὶ τά-
 φῳ, καὶ ἐπὶ τῶν δια-
 πανημάτων ἑκαστορ
 μέγα ἐν τῷ γένει.
 καὶ

Et si alicui rei tota ci-
 uitas studet, uel qui in
 dignitate sunt: itēque
 hospitum susceptionibus,
 legationibus, muneri-
 bus, et remuneratio-
 nibus. Non enim ma-
 gnificus in se, sed
 in commune sumptuo-
 sus est. Munera autem
 quicquam simile dona-
 rijs habent. Magni-
 fici etiam est, ades extru-
 ere diuitijs congruenter:
 nam etiam hoc ornamen-
 tum quoddam est. Et in
 ea sumptus potius face-
 re, que sunt ex operi-
 bus diuturna: pulcherr-
 ima enim hæc sunt. Et
 in singulis quod decet.
 Nam non eadem con-
 ueniunt dijs et homini-
 bus, nec in templo et
 sepulchro. Et in sum-
 ptibus unusquisque in
 genere magnus est:

ὁ magnificentissimus
 quidem, qui in magna
 re est magnus. Hic ue-
 rò, qui in his magnus
 est. Ac differt quæ
 est in opere magnitu-
 do, ab ea quæ in sum-
 ptu. Pila enim aut le-
 cythus pulcherrima, pu-
 erilis doni habet ma-
 gnificentiam. Huiusce
 tamen rei æstimatio, pu-
 sillum quid est, ὁ illi-
 berale. Atque iccirco
 magnifici est, in quocun-
 que genere quid fece-
 rit, magnificè facere.
 Tale enim non facile su-
 peratur, ὁ pro sum-
 ptus dignitate habet.
 Ac magnificus quidem
 talis est. At qui excedit
 indecorusq; est sumpti-
 bus faciendis præter de-
 corum, excedit, ut dictū
 est, in paruis enim rebus
 sumptus multos facit,
 splen-

καὶ μεγαλοπρεπέστα-
 τον μόν τὸ ἐν μεγάλοις
 μέγα. οὐταῦθα ἢ τὸ ἐν
 ταῖς τοῖς μέγα. καὶ δια-
 φέει τὸ ἐν τῷ ὄργῳ μέ-
 γα, τὸ ἐν τῷ διαπανή-
 ματι. σφαιρακμὸν γὰρ
 ἢ λίμβος ἢ λαλλίστῃ
 ἔχει μεγαλοπρεπέστα-
 τον μόν τὸ ἐν μεγάλοις
 τῆ τιμῆ, μικρὸν καὶ
 ἀνελευθέρου. διὰ τῆ-
 τό ἐστι τὸ μεγαλοπρε-
 πῆς ἐν τῷ ἀντιποῦ γόνῃ
 μεγαλοπρεπέστατον
 τὸ γὰρ τοιούτου ἐν
 συνπρόβλητον. καὶ ἐ-
 χον κατ' ἀξίαν τὸ δια-
 πανήματος. τοιούτος
 μόν οὖν ὁ μεγαλοπρε-
 πῆς. ὁ δ' ὑπερβάλλων
 καὶ βαύκωτος, τῷ παρὰ
 τὸ δέον ἀναλίσιον, ἢ
 πρὸς ἀλλοί, ὡς πρὸς ἑστῆ
 ται. ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς
 τῶν διαπανήματων
 πολλὰ ἀναλίσιον, καὶ
 λαμ-

λαμπρύνεσθαι παρὰ μέ-
 λος· οἷον ὄρανιστὰς γα-
 μιῶς ἐστῶν, καὶ λιω-
 μωλοῖς χορηγῶν, οὐ
 τῆ παρόδῳ πορφύραν
 εἰσφύρων, ὥσπερ οἱ
 μεγαρεῖς. καὶ πάν-
 τα τὰ τοιαῦτα ποιή-
 σαι, οὐ τοῦ λαλοῦ ἐνε-
 κει, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον
 ἐπιδεικνύμενος, καὶ
 διὰ ταῦτα οἰόμενος
 θαυμάζεσθαι. καὶ οὐ
 μὲν δὲ πολλὰ ἀνα-
 λῶσαι, ὀλίγα διαπα-
 νῶν· οὐδ' ὀλίγα, πολ-
 λά. ὁ δὲ μικροπε-
 πῆς πρὸς πάντα ἐλ-
 λάσει, καὶ τὰ μέγιστα
 ἀναλώσας οὐ μικρῶν
 τὸ λαλῶν ἀπολεί. καὶ
 ὅτι αὐτῶν μέλλων,
 καὶ σκοπῶν πῶς αὐτῶν
 λάχιστον ἀναλώσας,
 καὶ ταῦτ' ὀδυρόμε-
 νος, καὶ πάντ' οἰόμε-
 νος, μείζω ποιῆσθαι, ἢ δὲ.

εἰς

splendoremque incon-
 cinne ostemat: Ut qui
 sodales nuptiali conui-
 uio excipit: Et qui co-
 mædis suppeditans, in
 transitu purpuram ex-
 hibet, sicut Megaren-
 ses: atque huius gene-
 ris faciet omnia, non
 honesti causa, sed ut o-
 stemet diuitias, ob id
 se admirationi esse ra-
 tus. Atque ubi multa
 sint expendenda, pau-
 ca expendens: ubi pau-
 ca, multa. At sor-
 didus in omnibus defi-
 ciet, Et si magnos sum-
 ptus fecerit in parua
 re, honestum peruer-
 tet: Et quicquid fece-
 rit, cunctans, spectans
 que quomodo minimum
 expendat: idque con-
 querens, ac maiora
 quam decet, se face-
 re omnia existimans.

Ac

Ac sunt quidem habitus
 hi, uitia: non tamen adfe-
 runt opprobria: propte-
 rea q. neq; noxij uicino,
 neq; indecori ualde sunt.

3 Magnanimitas autem
 in rebus magnis uel ex
 nomine uersari uidetur.

Circa quæ autem uerse-
 tur, primum sumamus.

Nihil uerò refert, habi-
 tumne, an eum qui præ-
 ditus habitu est, consi-
 deremus. Esse sanè ma-
 gnanimus is uidetur, qui
 magnis sese dignum es-
 se existimat, cum sit di-
 gnus. Nam qui non pro
 dignitate id facit, stoli-
 dus est: at uirtute præ-
 ditorum nemo stultus est,
 neque amens. Atque est
 quidem magnanimus is
 quem diximus. Qui enim
 paruis est dignus, isq;
 se dignum censet, mode-
 stus, nō magnanimus est,

nam

εἰσὶ μὲν οὐκ αἰετῆς αὐ-
 ται, λιανίαι. οὐ μὲν ὁ-
 νείδῃ γ' ἐπιφύσσει,
 διὰ τὸ μήτε βλαβερὰ
 τῷ πέλῃ εἶναι, μήτε
 λίαν ἀχήμενες.

Ἡ ἰμεγαλοφυχία,
 περὶ μεγάλα μὲν λι-
 ἐν τοῦ ὀνόματος ἰο-
 κον εἶναι, περὶ πῶτα δ'
 ἐστὶ, πρῶτον λάβωμον.
 διαφέρει δ' οὐθὺν τῷ
 ἔξιρ, ἢ τὸν λιαν
 τῷ ἔξιρ σκοπεῖν. δο-
 κῆ δὲ μεγαλόφυχος
 εἶναι, ὁ μέγαλῳ αὐ-
 τὸν ἀξίῳ, ἀξίῳ ὄφ.
 ὁ γὰρ μὴ λιαν ἀξίῳ
 αὐτὸ ποιῶν, ἡλίθιος.
 τῶν δὲ λιαν ἀρετῶν
 οὐδεὶς ἡλίθιος, οὐδ'
 ἀνόητος. μεγαλόφυ-
 χος μὲν οὐκ ὁ εἰρημέ-
 νος. ὁ γὰρ μικρῶν ἔ-
 ξίῳ, λιαν τούτων ἀ-
 ξίῳ ἑαυτὸν, σόφρων.
 μεγαλόφυχος δ' οὐ.
 οὐ

οὐ μεγάβη γὰρ ἢ με-
 γαλοψυχία, ὡς πορὶ καὶ
 τὸ κάλλος ἐν μεγά-
 λῳ σώματι. οἱ μικροὶ
 δ' ἀγαθοὶ καὶ σύμμε-
 τροι, καλοὶ δ' οὐκ ὄν. ὁ δὲ
 μεγάλων αὐτὸν ἀξι-
 ῶν, ἀνάξιος ὢν, χαῦ-
 νος· ὁ δὲ μειζόνων ἢ ἀ-
 ξίος, οὐ πᾶς χαῦνος·
 ὁ δ' ἐλαττόνων ἢ ἀ-
 ξίος, μικρόψυχος, ἐ-
 αὐ τε μεγάλων, ἐ-
 αὐ τε μετρίων, ἐ-
 αὐ τε καὶ μικρῶν ἀ-
 ξίος ὢν, ἐτι ἐλατ-
 τόνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ,
 καὶ μάλιγα αὐ δόξει-
 εν ὁ μεγάλων ἀξι-
 ος. τί γὰρ αὐ ἐποίησεν,
 εἰ μὴ τοιούτων ἢ ἀ-
 ξίος; ἐστὶ δὲ μεγα-
 λόψυχος, τῷ μὲν
 μεγάβη ἄνθρωπος, τῷ
 δὲ ὡς δὲ, μέσος.
 non esset dignus? Est igitur magnanimus magni-
 tudine summus: quatenus uero oportet, medius.

nam magnanimitas in
 magnitudine consistit,
 perinde ac pulchritu-
 do in magno corpo-
 re. Parui uero ele-
 gantes, & concinni,
 non autem pulchri sunt.
 At qui cum sit indi-
 gnus, dignum se ma-
 gnis putat, inflatus
 est: non omnis tamen
 qui maioribus quam sit
 dignus, inflatus est.

Qui autem minoribus
 quam sit, se dignum es-
 se arbitratur, pusilla-
 nimus est: siue cum ma-
 gnis, siue mediocri-
 bus, siue etiam paruis
 dignus sit, adhuc mino-
 ribus se dignum esse cen-
 seat. Maximeque ta-
 men esse uideretur qui
 magnis est dignus. Nam
 quid fecisset, si tantis

nam se dignum eo censet,
 quod pro dignitate est: il-
 li aut̄ excedunt, & defi-
 ciūt. ueruntamen si ma-
 gnis se esse dignū existi-
 mat, dignus cum sit, &
 precipuē maximis, in u-
 no maximē uersabitur. di-
 gnitas aut̄ externorū bo-
 norū collatione dicitur:
 id uerō maximū statuere
 mus, quod dijs attribui-
 mus, quodq; maximē ap-
 petunt qui sunt in digni-
 tate, & quod præclarissi-
 marū rerum præmiū est:
 at huiusmodi est honor:
 externorū enim honorū
 id maximū est. in honori-
 b^o igitur et ignominijs ut
 oportet, uersatur magna
 nimus. quā et absq; ratio-
 ne magnanimi honorem
 querere uidentur. magni
 etenim honore se dignos
 maximē putant, at pro
 dignitate: pusillanimus
 uerō

τὸ γὰρ κατ' ἀξίαν ἑαυ-
 τοῦ ἀξιοῖ. οἱ δ' ὑπὸ
 βάλλουσι καὶ ἐκλείπου-
 σιν. εἰ δὲ διὰ μεγάλων
 ἑαυτοῦ ἀξιοῖ, ἀξίος ὡν,
 καὶ μάλιστα τῶν μεγί-
 στων, ὡς ἐν μάλιστα
 αὐτῶν. ἢ δ' ἀξία λέγε-
 ται πρὸς τὰ ἐν τῷ ἀ-
 γαθῷ. μέγιστον ἢ τοῦτ'
 αὐτῶν θεῶν, ὁ τοῖς θεοῖς
 ἀπονέμομον, καὶ αὐ-
 τῶν μάλιστα ἐφίονται οἱ ἐν
 ἀξιώματι, καὶ τὸ ἐπὶ
 τοῖς καλλίστοις ἀλλοῦ.
 τοιοῦτον δ' ἡ τιμὴ. μέ-
 γιστον γὰρ διὰ τοῦτο
 τῶν ἐν τῷ ἀγαθῷ. ὡς
 ἐν τιμῷ διὰ καὶ ἀτι-
 μίας ὁ μεγάλου ψυχῆς
 ἔστιν, ὡς δὲ. καὶ αὐτῶν
 ἢ λόγῳ φαίνονται οἱ με-
 γάλου ψυχῆς ὡς ἐν τιμῷ
 εἶναι. τιμῆς γὰρ μάλιστα
 οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν
 ἑαυτοῦς. κατ' ἀξίαν
 δὲ, ὁ δὲ μεγάλου ψυχῆς
 ἢ κατ'

ἄλλοι περὶ καὶ πρὸς αὐ-
 τὸν, καὶ πρὸς τὸ τῷ μα-
 γαλοφύχου ἀξίωμα. ὁ
 Ἰχάωνος, πρὸς ἑαυτὸν
 μὴ ὑπερβάλλει, ὁ μὲν
 τὸν γε μεγαλόφυχον
 ὁ δὲ μαγαλόφυχος, εἰ-
 κὸν τῶν μεγίστων ἀ-
 ξίος, ἀρετὸς αὐτῶν. μέ-
 γιστος γὰρ αἰεὶ ὁ βελτί-
 ων ἀξίος, καὶ μεγί-
 στου ὁ ἀρετὸς. τὸν ὡς
 ἀληθῶς ἀγαθὸν μεγαλό-
 ψυχον, λέει ἀγαθὸν εἶ-
 ναι. καὶ δόξαι δὲ αὐ-
 τὸν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ μέγα.
 οὐδ' ἀμῶς τ' αὐτὸν ἀρμό-
 ζοι μεγαλόφω φού-
 γειν ^{παρὰ} σείσαντι,
 ὅτι ἀλλήλων. τινος γὰρ
 εὐενα πράξει αἰσχρὰ,
 ὅτι ὁ μὲν μέγα. καὶ ἕνα
 γὰρ δὲ ἐπισημοποιῶντι
 πᾶσιν γελοῖος φαί-
 νοιτ' αὐτὸν ὁ μεγαλό-
 ψυχος, μὴ ἀγαθὸς ὄν.
 οὐκ

deficit & quod ad se,
 & quod ad magnani-
 mi dignitatem attinet.
 Inflatus autem quod ad
 se, non autem ad ma-
 gnanimium excedit.
 At magnanimus si ma-
 ximis est dignus, opti-
 mus fuerit. Maiori e-
 nim semper honore di-
 gnus est, qui est melior:
 & maximus, qui est op-
 timus. Igitur qui magna-
 nimus re uera est, bonus
 sit, oportet. Esse uero
 magnanimi uidetur quod
 in quaque uirtute ma-
 gnum est. Nulloque pa-
 cto magnanimo conue-
 nit, ut si concusserit, fu-
 giat, aut iniuste agat.
 Cuius enim causa turpia
 faciet is, cui nihil est ma-
 gnum? nā si quis singula
 consideret, magnanimus
 si non est bonus, pror-
 sus ridiculus uidebitur.
 n imo

imò neque honore quidem erit dignus, si sit malus: uirtutis enim præmium est honor, bonisque attribuitur. Videtur igitur magnanimitas, quasi ornamentum quoddam esse uirtutum. Nam maiores ipsas facit, & sine ipsis non constat. Ac propterea uerè esse magnanimum difficile est. Non enim existere sine probitate potest. Ac maximè quidem magnanimus in honoribus & ignominijs uertitur: ac in magnis quidem, & à probis uiris medicriter letabitur, ut qui sua aut etiam minora consequatur. integræ enim uirtuti nullus honor tribui dignus potest. admittet tamen, quòd non habeant illi maiores quibus ἀλλ' ἀποδέξεται γε, τῷ μὴ ἔχειν αὐτοὺς μέγιστον

οὐκ εἶναι δ' αὖ οὐδέ τι μῆς ἀξίος, φαῦλος ὄν. τῆς ἀρετῆς γὰρ ἄλλο μὴ τιμὴ, ἀλλ' ἀπορέματα τοῖς ἀγαθοῖς. εἰ μὲν οὖν ἢ μεγαλοψυχία, οἷον λόσμος τις εἶναι τῶν ἀρετῶν. μέγιστος γὰρ αὐτὰς παρὰ, ἀλλ' οὐ γίνεται αἰσῶ ἐνέειναι· διὰ τὸ χαλεπὸν τῇ ἀλλοθείᾳ, μεγαλόψυχον εἶναι. ὃ γὰρ οἴομαι αἰσῶ λαλοῦσα γὰρ. καλῶσα μὲν ὅτι παρὰ τιμῆς ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος ἐστὶ. ἀλλ' ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀσυνδαιῶν μετρίως κἀδύσεται, ὡς τῶν οὐκ αἰσῶ τυχεράων, ἢ ἀλλ' ἐλαττόνων. ἀρετῆς γὰρ πάντεσσι δὲ αὐτοῖς γόνοι τοῦ ἀξίως τιμῆς. οὐ μὲν ἴσθαι αὐτοὺς μέγιστον

αὐτῶ ἀπονέμειν. τῆς
 δὲ παρὰ τῶν τυχόν-
 των καὶ ἐπὶ μικροῖς,
 πάμπαν ὀλιγοῦσαι.
 οὐ γὰρ τοῦτων ἀξίος
 ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμί-
 ας. ὃ γὰρ ἔσαι δικαίως
 περὶ αὐτόν. μάλιστα
 μὲν ὁρῆσιν ὡσὸς εἰ-
 ρηταὶ, ὁ μεγαλόψυχος
 περὶ τιμᾶς ὁ μὲν ἄλλ-
 λὰ καὶ περὶ πλοῦτον
 καὶ δυναστείαν, καὶ
 πᾶσαν σὺντυχίαν καὶ
 ἀτυχίαν μετέως ἔ-
 ξει, ὅπως αὐτὸ γίνηται.
 καὶ ὅτ' σὺντυχῶν περὶ
 χαρῆς ἔσαι, ὅτε ἀτυ-
 χῶν περὶ λυπῶν. οὐδέ
 γὰρ περὶ τιμῶν ὅτις
 ἔχει, ὡς μέγιστον ὅρ. αἰ-
 γὰρ δυναστεῖαν καὶ ὁ
 πλοῦτος διὰ τὴν τιμῶν
 ἔσιν αἰρετά. οἱ γὰρ ἐ-
 χοντες αὐτὰ, τιμᾶ-
 σθαι δὲ αὐτῶν βέλου-
 νται. ὃ δὲ καὶ ἡ τιμὴ

μη-

ipsum afficiant. Sed à
 quibuslibet, & ob par-
 ua exhibitum. prorsus
 contemnet: non enim est
 eis dignus: simili mo-
 do etiam ignominiam.

Nam in ipsum iure non
 cadet. Maxime igitur,
 sicut dictum est, in ho-
 noribus uersatur magna-
 nimus: nihilominus ta-
 men & in diuitijs, &
 potestatibus, & omni
 prospera & aduersa for-
 tuna, utcunque contige-
 rit, moderatè se geret: ut
 neque in prosperis Leti-
 tia tollatur, neq; in aduer-
 sis rebus tristitia prema-
 tur. neque enim in ho-
 nore quasi bonorum ma-
 ximo est affectus. nam
 potestates & diuitie ob
 honorè expetendæ sunt:
 itaque qui ipsa habent,
 affici per ea honoribus
 uolunt. Cui ergo honor

B 2 191

res parua est, ei caetera quoq;. Quapropter etiã contemptores esse uidentur. Quinetiam fortuna prosperitates uidetur conferre ad magnanimitatẽ. nobiles enim honore digni censentur, potentes & diuites. excellunt enim. Omne autem quod bono excellit, est honorabilus. ppter ea & huiusmodi res magis magnanimos homines faciunt. nam à quibusdã honorantur. sed re uera solus bonus honorabilis est. cui tamen utraq; insunt, magis censetur honore dignus. qui aut sine uirtute huiusmodi bona possident, neq; merito magnis dignos se esse arbitrantur, neque recte magnanimi dicuntur. Nam hæc absq; integra uirtute non consistunt: sed contemptores,

con-

μισρόμῃσι, τὰ τῶν καὶ
τᾶλλα διὸ καὶ ὑπόβρο-
πῆαι δουλοῖσι εἶναι. δο-
κῆ δὲ καὶ τὰ σύτυχημα
τα συμβάλλει. διὰ καὶ
μεγαλοψυχίαν. οἱ γὰρ
σύγονοι ἀξιοῦνται τι-
μῆς. καὶ οἱ δυνατοὶ σὺν
τεσι, ἢ οἱ πλοῦτερες. οὐ
ὑπόβροχῃ γὰρ. τὸ δὲ ἀ-
γαθῷ ὑπὸρέχον παρ᾽,
ἐντιμότητορι. διὸ καὶ
τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυ-
χοῦσθε ποιῶσι. τιμῶν-
ται γὰρ ὑπὸ τιμῶν. καὶ
τὴν ἀλύθειαν ἢ ἀγαθῶ
μόνος τιμῆτος. ἢ δὲ
ἀμφω ὑπάρχει, μάλ-
λον ἀξιοῦται τιμῆς. οἱ
δὲ αὖτε ἀρετῆς τὰ τοιαῦτα
ἀγαθὰ ἔχοντες,
ὅτε δυνάμει ἑαυτοῦ
μεγάλων ἀξιοῖσιν, ὅτι
ὁρθῶς μεγαλόψυχοι
λέγονται. αὖτε γὰρ ἀρε-
τῆς πάντεσσιν ἐν ἑστῇ
ταῦτα ὑπόβροπῆαι δὲ
καὶ

καὶ ὑβρισταὶ, καὶ τὰ
 τοιαῦτα ἔχοντες, λι-
 κοὶ γίνονται. αὐτοὶ
 γὰρ ἀρετῆς οὐ βιάδιον
 φέρει ἐμμελῶς τὰ σὺν
 τυχήματα. ἔδωκέμε
 νοὶ ἢ φέρει, καὶ οἴομε
 νοὶ τῶν ἄλλων ὑπὲρ
 χαρῆς ἐκείνων μὲν λι-
 ταφροῦσι. αὐτοὶ δὲ
 ὅτι αὐτὸν τύχῃσι, πρᾶτ-
 τει. μιμῶνται γὰρ τοῦ
 μεγάλου ψυχροῦ, οὐχ ὁ-
 μοιοῦντες. τοῦτο δὲ
 δρωσιν ἐν οἷς διώαν-
 ται τὰ μὲν ἔρῃ κατ' ἀ-
 ρετῆν ἢ πρᾶττουσι, λι-
 ταφροῦσι ἢ τῶν ἄλ-
 λων, ὃ ἢ μεγάλου ψυχροῦ.
 δικαίως λιταφροῦναι.
 ἀξίον γὰρ ἀληθῶς οἰ-
 ἶναι πολλοὶ, τυχόντων. ἢ
 ἴσθι ἢ μικροῦν δυνάμεως,
 ἢ φιλοκίνδυνος, διὰ
 τὸ ὀλίγη τιμᾶν. μεγα-
 λονδυνάμεως δὲ, καὶ ὁ-
 ταν λιנדυνάμεως, ἀρε-

contumeliosi, atque hu-
 iusmodi habentes, uitio-
 si fiunt. Non faciliè e-
 nim sine uirtute mode-
 ratè prosperos rerum
 successus quispiam fe-
 rat. Dum uerò ferre
 nequeunt, putantque se
 alios excellere, illos
 despiciunt: ipsi uerò a-
 gunt quicquid fortè in-
 ciderit. Imitantur enim
 magnanimum, ei dissi-
 miles. Atque id faciunt
 in quibus possunt. Quæ
 enim ex uirtute sunt, non
 agunt, sed contemnunt
 alios. At magnanimus
 meritò contemnit: nam
 uerè opimatur. Alij
 autem fortuito. Neque
 uerò parua, neque lu-
 bens adit pericula, quòd
 pauca sunt, quæ in
 honore habeat: sed ma-
 gna adit, & cum peri-
 clitatur, uitæ suæ non

ἢ δὲ

parcit, quasi non dignum omnino sit uiuere. talisq; est, qui benefaciat: sibi benefieri erubescat. excellentis enim illud est, hoc eius qui excellitur. Plusq; retribuit quam accipit. ita enim qui prior dederat, etiamnum debitor, beneficioq; affectus uidebitur. Meminisse etiã uidentur, quibus bene fecerint: eorum autem à quibus acceperint, minimè. nam is qui accepit, minor est beneficiũ conferente. uult autem esse superior. etiã illa iucũdè audiunt, hæc iniucũde. atq; idcirco neq; Thetim beneficia Ioui commemorare: neq; Lacedæmonij apud Athenienses, sed ea quibus fuerant affecti. Magnanimi quoq; est nullius opem, aut uix, desiderare, proptè alijs ministrare: præ-

δὴς τῆ βίου, ὡς οὐκ ἐξιοῦν ὅρ πάντως ἴσθαι. καὶ οἷος οὐ ποιεῖν οὐδὲ γετόνμονος δι' αἰχρύνεται. τὸ μὲν γὰρ ὑποπέχοντος, τὸ ἵππεσεχόμενος. καὶ αὐτοῦ ὀργητικὸς πλάσαντος. τῶ γὰρ προσοφθίσεσ ὁ ὑπαρξίας, καὶ ἐξαι οὐ πεπονθῶς. δούσει δὲ καὶ μνημονοῦσαν, οὐκ αὐ ποίησωσι οὐ. ἴσθαι δ' αὐ πάθει οὐ. ἴσθαι τῶ γὰρ ὁ πάθει οὐ, τῶ ποίησαντος. βῆθε τῶ δὲ ὑποπέχειν. καὶ τὰ μὲν ἴσθαι οὐκ. τὰ δ' ἀνδρῶς. διὸ καὶ τῶ οὐ τι οὐ λέγειν τὰς οὐδὲ γεσίας τῶ δὲ. οὐδ' οὐ δάνωνες πρὸς τὸς ἀθῶναιος, ἀλλ' ἂ πεπὸνθῶσαν οὐ. μεγαλοψύχου δὲ καὶ τὸ μνησὸς δὲ δαι, ἢ μόγις ὑπὸ τῶ δὲ πρὸθίμων. καὶ πρὸς

πρὸς μὲν τοὺς οὐ ἀξιό
 ματι καὶ στυχίαις,
 μέγαν εἶναι πρὸς δὲ
 τοὺς μέσους, μέτριον.
 τῶν μὲν γὰρ ὑπὲρ-
 χειρ, χαλεπὸν καὶ σε-
 μνόν· τῶν δὲ, ῥαδίον·
 καὶ οὐκ ἐπείνοι· μὲν σε-
 μνῶν εἶναι οὐκ ἀγον-
 νῆς· οὐκ δὲ τοῖς ταπει-
 νοῖς, φορτικόν, ὡσαύτ
 εἰς τοὺς ἀδουῆς ἰχθυ-
 εῖς· εἰς δὲ καὶ εἰς τὰ οὐ-
 τιμα μὴ ἰσθῶν, ἢ ἢ πρῶ-
 τόνουσι ἄλλοι· καὶ
 ἀργὸν εἶναι καὶ μεδνη-
 τῶν, ἀλλ' ἢ ὅπου τιμὴ
 μεγάλη ἢ ὄργον· καὶ
 ὀλίγων μὲν πραυτι-
 ῶν, μεγάλων δὲ καὶ
 ὀνομαστῶν· ἀναγκαῖον
 δὲ καὶ φανερόμισον
 εἶναι καὶ φανόρφο-
 λον· τὸ γὰρ λαυθαίνειν
 φοβουμένου· καὶ μέ-
 λων τῆς ἀληθείας μᾶλ-
 λον ἢ τῆς δόξης, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν φανόρως.

præstareq; se erga eos
 qui in dignitate sunt &
 prosperitate, magnū: a-
 pud medios mediocrem:
 illos enim superare diffi-
 cile atq; egregiū, hos fa-
 cile est. & inter illos glo-
 riarī, non ignobile est: in-
 ter humiles uerò, impor-
 tunū: quæadmodū aduer-
 sus imbecillos uiribus con-
 tendere: nec ad honora-
 tas res accedere, aut ubi
 alij principatū obtinent:
 ociosumq; esse accūctato-
 rē, nisi ubi magnus honor
 aut opus est: paucasq;
 res agendas, sed magnas
 eas ac celebres, aggredi.
 necesse etiā est ut aperte
 tam odiū q̄ amorem præ-
 se ferat. latere enim uelle
 timētis hominis est: maio-
 rēq; curā ueritatis, q̄ opi-
 nionis habere, dicereq;
 & agere omnia aperte.

id enim est cōtemptoris,
 ideo liberior in loquen-
 do est: est uerò eius qui li-
 berior in loquendo sit, quia
 sit contemptor et ue-
 rax, nisi ubi per dissimu-
 lationem loquitur. Dissi-
 mulatorem autem esse
 apud multitudinem, et ui-
 uere ad alterius, nisi ami-
 ci, arbitrium non posse.
 est enim seruale. unde et
 tiam omnes adultores,
 famulares: et humiles,
 adultores sunt. Neque est
 admirator. Nihil enim
 magnū ipsi est. neque iniu-
 riarū memor. nā magna-
 nimi non est meminisse,
 et praesertim malorum,
 sed potius despicere. neque
 hominibus loqui uelit: ne-
 que enim de se, neque
 de altero dicet. neque e-
 nim ut ipse laudetur, uel
 alij uituperentur, curat:
 sed neque est laudator.

atque

καταφρονητικῶς γὰρ.
 διὸ παρρησιαστικὸς.
 παρρησιαστικῶς δὲ, διὸ
 καταφρονητικὸς καὶ
 ἀληθυστικὸς. πλεὺς δὲ
 σα μὴ δι' εἰρωνείαν. εἰ-
 ρωνία ἢ πρὸς τοὺς πολλο-
 τῶν, καὶ πρὸς ἄλλοι μὴ
 δυνάσασθαι βίβη, ἀλλ' ἢ
 πρὸς φίλον. δουλικὸν
 γὰρ. διὸ καὶ πάντες οἱ
 κίδοι, θεῶν καὶ οἱ
 ταπεινοὶ, κίδοι. ἢ
 θαυμαστικὸς. ἢ γὰρ
 μέγα αὐτῷ ἐστίν. ἢ δὲ
 μνηστικὸς. οὐ γὰρ με-
 γαλοφύχης τὸ ἀπομνη-
 μονοῦν, ἀλλ' ὅτι καὶ
 λιανά. ἀλλὰ μάλλον
 παροργαῖν. ἢ δὲ αὐθόρ-
 πολόγος. οὔτε γὰρ πο-
 εἰ αὐτῷ ὄρεται, οὔτε πρὸς
 εἰ ἑτοίμου. οὔτε γὰρ
 ἵνα ἐπαινεῖται, μέλλει
 αὐτῷ, οὐδ' ὅπως οἱ
 ἄλλοι φέρονται. οὐδ'
 αὐτῷ ἐπαινετικὸς ἐστίν.
 διότι

Nec igitur hi quidem mali uidentur esse, (non enim malefici sunt) sed aberrasse. Pusillus enim animus cum bonis dignus sit, se ipsum ijs ipsis priuat, quibus est dignus: uideturque prauum quiddam habere, quod & bonis dignum se non esse existimet, & seipsum etiam ignoret. Alioqui cum bona sint quibus est dignus, appeteret. Non tamen huiusmodi homines stolidi, sed esse pigri potius uidentur: talisque opinio peiores etiam ipsos reddere uidetur. singuli enim ea quibus digni sunt, appetunt. abstinent etiam ab honestis actionibus & studijs quasi sint indigni, itemq; ab externis bonis. at inflati stolidi sunt, seq; ipsos igno-

ὁ λιανὸς μὲν οὐκ ἀνοή-
σις εἶναι, ὁ δ' ἄτοι· οὐ
γὰρ λιανοποιοὶ εἰσὶν ἡ-
μαρτημαῖοι δέ. ὁ μὲν
γὰρ μικροψυχος, ἀξίος
ᾧ ἀγαθῶν, ἐαυτὸν ἀ-
ποστέρει ἅν' ἀξίος ἐστὶ.
ὡς εἰς τοὺς λιανὸν ἔχει
τι, ἐν τῷ μὴ ἀξίω ἔ-
αυτὸν τῶν ἀγαθῶν,
ὡς ἀγνοῖ αὐτὸν ἔ-
αυτὸν ὡς ἐγέστο γὰρ αὐ-
τῶν ἀξίος ἔν, ἀγαθῶν
γε ὄντων. ὁ δὲ ἄλι-
θιοὶ γε οἱ τοῖστοι ἀνοή-
σις εἶναι, ἀλλὰ μάλλον
ὀνηροὶ ἢ τοιαύτη δὲ
δόξα ἀνοήτων ἔχει
πρὸς τῶν ἐν χεῖρσι γὰρ ἐπι-
κρίνται τῶν κατ' ἀξίον.
ἀφίστανται ἢ καὶ τῶν
πρὸς ἀξίον τῶν ἀγαθῶν
καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων,
ὡς ἀν' ἀξίω ὄντων.
ἑμοίως δὲ καὶ τῶν ἐν-
τὸς ἀγαθῶν· οἱ ἢ χαλ-
νοὶ, ἢ λίθιοι, καὶ ἐαυτοὺς
ἀγνο-

ἀγνοῦντες, καὶ ταῦτ' ἐπιφανῶς. ὡς γὰρ ἄξιοι ὄντες, τοῖς ἐντιμοῖς ἐπιχειροῦσι, εἴτα ἐξελέγχονται καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται, καὶ χήματι, καὶ τοῖς τοῖς τοῖς καὶ βδελύσσονται τὰ στυχίματα φανερά ἐναυτῶν, καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν, ὡς διὰ τῶν τιμηθησόμενων ὠτι τίθεται ἡ τῆ μεγαλοχυσία ἢ μισροψυχία μᾶλλον τῆς χαυνότητος. καὶ γὰρ γίνεται μᾶλλον, καὶ χερότερη ἢ μὲν ἔρ μεγαλοψυχία, πρὸς τιμὴν ἐσι μεγάλλω, ὡς ἀπὸ εἰρηται.

Εἰνε δὲ καὶ πρὸς ταῦτ' εἶναι ἀρετῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, ἢ λόξιον ἢ παραπλησίως ἔχει πρὸς τὴν μεγαλοψυχίαν, ὡς ἀπὸ καὶ

ignorant, atque id palam. Quasi enim sine digni, honorabiles res aggredimur, deinde reuincuntur: uestituetiam, & habitu, atque huiuscemodi rebus ornantur: prosperasque fortunas suas esse manifestas uolunt: de ipsisq; predicant, quasi ob eas honores sine consequuturi. Magnanimitati autem pusillus animus magis opponitur, quam inflatus. Nam & saepius usu uenit, & peior est. Magnanimitas igitur in honore magno, sicut dictum est, uersatur.

In eo autem esse quædam etiam uirtus uideatur, ut superius diximus, quæ magnanimitati ita respondet, ut magnificentiæ libe-

liberalitas. He enim utraque à magno abstinent, & in mediocribus & parvis nos, ut oportet, afficiunt. Quemadmodum autem in acceptione et donatione pecuniarum mediocritas est & excessus & defectus: ita quoque in honoris appetitione consistit, magis quam oportet, & minus, & unde oportet, & ut oportet. Nam & ambitiosum vituperamus, ut qui & magis quam oportet, & unde non oportet, honorem affectet: & inambitiosum, eo quod ne ob honesta quidem honorari velit. Interdum tamen fit, ut ambitiosum quasi virilem & honesti studiosum laudemus, inambitiosum uero quasi modestum & temperantem,

ut

ἢ ἐλευθεριότης πρὸς
τὸν μέγαν πρὸς πρῶτον
ἄμφω γὰρ αὐταί, τοῦ
μὲν μεγάλου ἀφρα-
σι' αὖτις δὲ τὰ μέτρα
καὶ τὰ μικρὰ διατι-
θέσθαι ἡμᾶς ὡς δὲ.
ὡς τὸ ἴσον ἢ ὅτι καὶ
δοσε χρημάτων, μεσ-
της ἐστὶ, καὶ ὑπόβολά
τε καὶ ἐκείνη· οὐτω
καὶ ἐν τιμῆς ὀρεξέει, τὸ
μᾶλλον ἢ δὲ, καὶ ἕτ-
τορον, καὶ τὸ ὄσον δὲ,
καὶ ὡς δὲ. τὸν τε γὰρ
φιλότιμον φέρομεν,
ὡς καὶ μᾶλλον ἢ δὲ,
καὶ ὄσον ἢ δὲ, τῆς τι-
μῆς ἐπιόμενον. τὸν τε
ἀφιλότιμον, ὡς ἴσον ἢ
πρὸς τοῖς ἁλλοῖς προαι-
ρέσει τὸν φιλότιμον
ἐκείνον, ὡς ἀνδρα-
γαθὸν καὶ φιλόκαλον ἴσον
δὲ ἀφιλότιμον ὡς μέ-
τρον καὶ σώφρονα
ὡς

ὡσαύτῃ καὶ οὐ τοῖς πρώ-
 τοῖς ἀπομνῶν· διὰ τοῦ
 δ' ὅτι πλεοναχῶς τοῦ
 φιλοσοφίας λεγομένου,
 δὴ ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ φέ-
 ρομεν τὴν φιλοτιμίαν·
 ἀλλ' ἐπαινεῖντες μὲν,
 ἐπὶ τὸ μάλλον ἢ οἰσολ-
 οί· ψέγοντες δὲ, ἐπὶ
 τὸ μάλλον ἢ δεῖ, αὐτῶν
 νόμου δ' ἕως τῆς με-
 σότητος, ὡς ὀρθότητος,
 ἴσμεν ἀμφισβητῆρ
 τὰ ἄλλα. οὐ οἷς δ' ἐπ-
 ἴνῃ ὑπερβολὴ καὶ ἐλ-
 λειψίς, καὶ τὸ μέτρον.
 ὀρεγόνται δὲ τιμῆς
 καὶ μάλλον ἢ δεῖ, καὶ
 ἄτῳ· ἐστὶ δὲ καὶ ὡς
 δεῖ, ἐπαινεῖται γούνη ἢ
 ἕξις αὐτῆ, μεσότητος δ-
 εῖα πρὸς τιμὴν αὐτῶ-
 νυμος φαίνεται ἢ πρὸς
 μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀ-
 φιλοτιμίαν, πρὸς ἢ τὴν
 ἀφιλοτιμίαν, φιλο-
 τιμίαν· πρὸς ἀμφοτέ-

ut in superioribus dixi-
 mus. Perspicuum autem
 est, cum pluribus modis
 rei cuiusdammodi stu-
 diosus dicatur, non sem-
 per nos ad idem hono-
 ris studiosum referre: sed
 cum laudamus, ad id
 quod magis quam vul-
 gus: cum vituperamus, ad
 id quod magis quam o-
 portet. Quia uero nomi-
 ne uacat mediocritas, fit
 ut quasi de deserta extre-
 ma decertent. Verum in
 quibus est excessus & de-
 fectus, medium quoque est:
 appetunt autem honorem
 & magis quam oportet,
 & minus: ergo etiam ut
 oportet. Laudatur igitur
 hic habitus, quæ est in
 honore mediocritas no-
 mine uacans: quæ uide-
 tur, si ambitioni compa-
 retur, ambitionis uacui-
 tas: si huic, ambitio: si u-
 trisque

trisque, utraque quodam modo. Id quod etiam in alijs uirtutibus ualet.

Extrema autem hic uidentur inter se opponi, propterea quod medium nullum nomen sortitum est.

S Est uerò mansuetudo in ira mediocritas. Cum autem nomine careat medium, & ferè etiam extrema, ad medium mansuetudinem referimus, quæ ad defectum declinat, qui nomen non habet: at excessus iracundia quedam dicatur, nam affectus est ira: quæ autem efficiunt, multa sunt & diuersa. Qui igitur ob quæ oportet, & quibus oportet, irascitur, præterea & ut oportet, & quando, & quousque laudatur. esseq; is mansuetus potest, siquidem
man-

τοῦ αὐτοῦ, ἀμφοτέρω
ως. εἰσὶν ἡ τὸ ἐν
καὶ ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἀ-
ρετὰς. ἀντιεῖδαι δὲ
ὄντα ἄλλα οἱ ἄνθρωποι φαί-
νονται, διὰ τὸ μὴ ἀνα-
μάδαι τὸν μέσον.

Γραφῆς δ' ἐστὶ μὲν
μεσότης ὑπὲρ ὀργῆς
ἀνάνυμης δ' ὄντος τῆ
μέσου, ἡ δὲ ὄντος δὲ καὶ
τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῶν
μέσων τῶν προσητά-
φθουσι, πρὸς τὴν ἐλ-
λην ἀποκλίνουσαν,
ἀνάνυμης οὐσαν. ἡ δὲ
ὑπερβολὴ, ὀργιλότης
τις λέγεται αὖ. τὸ μὲν
γὰρ πᾶθος ἐστὶν ὀργῆς
τὰ δ' ἐμποιοῦντα,
πολλὰ καὶ διαφοροῦ-
τα. ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς
δεῖ, καὶ οἷς δεῖ ὀργί-
μονος, ἐπὶ ἡ καὶ ἰσὺς δὲ
καὶ ὅτε, καὶ ὅσον ἄλλο-
νομ, ἐπαινεῖται, πρὸς
δὲ ὅτος αὖ εἶναι, εἰσὶν ἡ
πρὸς

πρᾶξις ἐπαινῆται.
 βούλεται γὰρ ὁ πρᾶτος,
 ἀταραχος εἶναι, καὶ
 μὴ ἀγεσθαι ὑπὸ τῆς πα-
 θῆς, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ λόγος
 τᾶξῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ
 τούτοις, καὶ ἐπὶ τοσοῦ-
 τον ἄξιον χαλεπαί-
 νειν. ἀμαρτανείν δὲ
 δονεῖ μάλλον ἐπὶ τῶν
 ἐλευφῶν, οὐ γὰρ τιμω-
 ρητικὸς ὁ πρᾶτος, ἀλ-
 λά μάλλον συγγνωμο-
 νικός. ἢ δὲ ἐλευφίς,
 εἶτ' ἀοργησία τίς ἐ-
 στί, εἶθ' ὅ, τι δὴ πο-
 τε, λέγεται. οἱ γὰρ
 μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς
 δεῖ, ἢ λίθοι δονοῦσιν
 εἶναι, καὶ οἱ μὴ ὡς δεῖ,
 μηδ' ὅτε μηδὲ οἷς δεῖ.
 δονεῖ γὰρ οὐκ αἰσθάν-
 νεσθαι, ἢ δὲ λυπεῖσθαι
 μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ
 εἶναι ἀμωτικός. τὸ
 δὲ πεσπληανιζόμενον
 ἀνέχεσθαι, καὶ τοὺς

οἷ-

mansuetudo laudetur.
 Mansuetus enim uult
 perturbatione uacare,
 et ab affectu minimè du-
 ci, sed quemadmodum
 ratio statuerit, ita et
 ob ea, et tam diu suc-
 censet: peccareque po-
 tius uidetur in defe-
 ctum. Non enim est ad
 ultionem mansuetus, sed
 adueniã dandam prom-
 ptior. At defectus, si-
 ue lentitudo quaedam sit,
 siue quiduis aliud, ui-
 tuperatur. Nam qui
 ob quæ oportet, non ir-
 rascuntur, esse stolidi ui-
 dentur: quique non ut
 oportet, neque quando,
 neque quibus oportet.
 Videtur enim non senti-
 re, neque dolore affici:
 et qui non irascitur, non
 esse idoneus ad ulciscen-
 dum. At tolerare si la-
 cessaris, contemnereque
 suos,

suos, seruire est. Ex-
cessus uerò omnibus qui-
dem modis fit: nam &
quibus non oportet, &
ob quæ non oportet, &
magis quàm oportet, &
citius & diutius: non
tamen uniuersa eidem
insunt: non enim esse
possent. Nam malum
etiam seipsum perdit: &
si integrum sit, intole-
rabile euadit. Iracun-
di igitur citò quidem i-
rascuntur, & quibus non
oportet, & ob quæ non
oportet, & magis quàm
oportet: sed quod opti-
mum in se habent, citò
desistunt. Hoc autem
ipsis euenit, quia iram
non retinent, sed red-
dunt. Vnde ob celerita-
tem manifesti sunt, dein-
de cessant. Biliofi autem
supra modum, & ad quid
uis, & quacunque de re
acres

οινείους περιεργάζονται, αὐ-
δραποδῶδες. ἢ δ' ὑ-
πέρβολὴν κατὰ τὰ αὐτὰ
ἢ γίνεται ἢ γὰρ οἷς ἢ
διᾶ, καὶ ἐφ' οἷς διᾶ, καὶ
μᾶλλον ἢ διᾶ, καὶ θάτα
του, καὶ πλείω χθόνου.
ἢ μὲν ἀπαντὰ γὰρ αὐ-
τῶ ὑπαίχει ὅν γὰρ ἄρ
διῶται το εἶναι. τὸ γὰρ
λεχθὸν καὶ αὐτὸ ἀπό-
λυσι. καὶ ὀδύνησιν
ἢ, ἀφόρητον γίνεσθαι. αὐ-
μοὶ ἢ ὀργίλοι, ταχέ-
ως μὲν ὀργίζονται. καὶ
οἷς ἢ διᾶ, καὶ ἐφ' οἷς ὅν
διᾶ, καὶ μᾶλλον ἢ διᾶ
παύονται ἢ ταχέως, ἢ
καὶ βέλτερον ἔχουσι.
συμβαίνει ἢ αὐτοῖς ἴσως
ὅτι ἢ κατέχει τὴν ὀρ-
γλήν, ἀλλὰ αὐταποδι-
δόασιν. ἢ φανερὸν εἶσι
διὰ τὴν ὀξύτητα, εἶτα
ἀποπαύονται. ὑπέρβο-
λῃ δ' εἰσι οἱ ἀνεργῆσα-
λοι ὀξείας καὶ πρὸς πᾶσι
ἴσο

ὄργιλοι καὶ ἐπὶ παντί
 ἔθον καὶ τὸν ἄμασι ἢ
 πικροὶ, δυσδιάλυτοι,
 καὶ πολλὸν χρόνον ὄργι
 ζονται, κατεχουσι γὰρ
 τὸν θυμὸν παύλα δὲ γί
 νεται, ὅταν αὐτὰ ποδε
 δῶ. ἢ γὰρ τιμωρία παύ
 ει τῆς ὄργης, ἢ δολιχὸν
 αὐτὴ τῆς λύπης ἐμποῖς
 σα. τότε δὲ μὴ γινόμε
 νον, τὸ βάρος ἔχει. διὰ
 γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶ
 ναι, ὁ δὲ συμπέθει αὐτῆς
 ὁ δὲ εἰς αὐτῶ ἢ πῶς φαι
 τὸν ὄργλόν, χρόνον δὲ.
 εἰσὶ δὲ εἰ τοιοῦτοι ἐαν
 τοῖς ὀχληρότατοι, καὶ
 τοῖς μάλιστα φίλοις. κα
 ληπὸς δὲ λέγομεν, τὸς
 ἐρ' οἷς τε μὴ δὲ καλε
 παινόντας, καὶ μάλλον
 ἢ δὲ, καὶ πλείω χρόνον,
 καὶ μὴ διακατατομὸν
 αὐτὸν τιμωρίας ἢ ἡσυχά
 σεως. τῆ περὶ τῆτι δὲ
 μάλλον ἢ ὑποβολὴν
 αὐ-

acres sunt: unde etiā no
 men habent. Acerbi uerò
 difficulter recōciliantur,
 & longo tempore ira
 scuntur. Coninent enim
 iram: & non nisi ubi red
 diderint, cessant. Nam ul
 tio iram sedat, uoluptas
 tem loco doloris efficiēs.
 quod si non euenit, gra
 uantur, nam quia id non
 est manifestum, neque
 quispiam eis suadet: apud
 se uerò ad iram conco
 quendam opus est tem
 pore. Sunt autem hu
 iusmodi sibi ipsis mole
 stissimi, & amicissimis
 quibusque. Atroces au
 tem eos dicimus, qui &
 ob quæ non debent, &
 magis item quàm debent,
 & diutius succensent:
 & placari sine ultione
 uel supplicio non poss
 unt. At uerò mansue
 tudini excessum magis
 o oppo-

opponimus. etenim se-
 pius accidit. magis enim
 humanum est uindicta e-
 xuperare. Et ad conuulsi-
 hominum atroces etiam
 peiores sunt. Quod autē
 in superioribus diximus,
 ex ijs etiam quę dicun-
 tur, constat. non enim de-
 finire facile est quomo-
 do, quibus, ob quę, quan-
 diu transcendū sit, et quo-
 usq; aliquis rectē facit,
 uel peccat. qui enim pau-
 lum transgreditur, non
 uituperatur, neq; ad ni-
 mium, neque ad parum.
 nam interdum deficien-
 tes laudamus, mansuetos-
 que appellamus: et atro-
 ces, tanquam ad imperan-
 dum idoneos, uiriles.
 Quantum igitur, et quo
 modo transgrediēs sit ui-
 tuperandus, exprimere
 oratione non facile est:
 in singulis enim rebus

αντίθετον. και γὰρ
 μάλλον γίνεται κείνου
 πιώτερον γὰρ τὸ μά-
 λον τιμωρεῖσθαι. και
 πρὸς τὸ συμβῆναι οἱ χα-
 λεπὸι χείρους. ὁ δὲ και
 ἐν τοῖς πρότερον εἰρη-
 ται, και ἐν τῶν λεγο-
 μόνων δήλων. ἔ γὰρ ῥη-
 διορ διορίσαι τὸ πῶς
 και τίσι και ἐν ποίοις
 και πόσον χρόνον εἴρη-
 γέον, και μέχρι τίνος εἴ-
 θῶς ποιεῖ τις ἄμαρτά-
 νει. ὁ μὲν γὰρ μικρόν
 παραβαίνων, ἔ γινε-
 ται, ἔ τ' ἐπὶ τὸ μάλλον
 ἔ τ' ἐπὶ τὸ ἥττον. οὐ γὰρ
 γὰρ τὸς ἐλλείποντας ἐ-
 παινοῦμεν, και πρόου-
 φανόν. και τὸς χαλε-
 πῶς διωκόμενος ἀφ' ἑαυ-
 ὁ δὲ πόσον και πῶς πα-
 ρεβαίνων, ἔ γινεσθαι
 διορ τῷ λόγῳ ἀποδοῦ-
 αι. οὐ γὰρ τοῖς και ἐν

ἔα, καὶ τῆ αἰσθήσεως ἡ κρεί-
 σις. ἀλλὰ τὸ γε τοιοῦτον
 δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση
 ἔξις, ἐπαινετὴ, καὶ ἡ
 οἷς δὲ ὀργιζόμεθα, καὶ
 ἐφ' οἷς δὲ, καὶ ὡς δὲ,
 καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 καὶ δὲ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλ-
 λάψεις, ψευταὶ καὶ ἐ-
 πιμυθῶν μὲν γινόμε-
 ναι, ἡρέμα ἐπὶ πλείον ἢ
 μάλλον ἐπὶ πολλῶν ἢ, σφό-
 δρα. δῆλον ὅτι τῆς
 μέσης ἔξεως ἀσθεντέ-
 ρον, αἰ μὲν οὖν περὶ τὴν
 ὀργὴν ἔξις, εἰρήσι-
 σαν.

Ἐν δὲ ταῖς ὀμιλίαις
 καὶ τῶ συζῆτι, καὶ λόγων
 καὶ πραγμάτων ἡοινω-
 νείν, οἱ μὲν ἀφρονοὶ δο-
 κούσιν εἶναι, οἱ πάντα
 πρὸς ἡδονὴν ἐπαινεῖν
 καὶ ἄσθεν ἀντίσειντες, ἀλ-
 λά δὲ οἱ οἰόμενοι δὲ ἄλλο
 ποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν
 εἶναι, οἱ δὲ ἐξεναντίας
 τῶ τοῖς

et sensu iudiciū est. Verū
 tamē hoc p̄spiciū est,
 mediū habitū laudabilem
 esse, ex quo quib. oportet
 irascimur, et ob q̄, et quo
 modo oportet, et omnia
 huiusmodi: excessus uerò
 et defectus, uituperabi-
 les: et si parū quidē pec-
 cent, leuiter: si plus, ma-
 gis: si multū, uehemēter.
 constat igitur mediū habi-
 tū consecrandū esse. atq;
 habitus quidem in ira uer-
 santes expositi sint.

At in congressionibus
 et conuictu, sermonumq;
 et negociorum commu-
 nitate, esse alij placidi et
 obsequiosi uidentur, om-
 nia ad uoluptatem lau-
 dantes, nullaq; in re ad-
 uersantes, sed minimē
 se molestos esse debe-
 re censentes ijs quibus
 cum habent consuetu-
 dinem, alij e contrario

ijs in omnibus aduersantes, nihilque an molesti sint curantes, morosi & litigiosi nuncupantur. Habitus igitur quos diximus, uituperabiles esse constat, & mediū horum laudabilem, ex quo admittetur quæ oportet, & sicut oportet, itemq; ægrè feret. uerūm huic nullum nomen expressum est: sed amicitie maximè similis est. talis enim est qui habitu medio est præditus, qualem modestum amicum esse uolumus, qui nos insuper charitate complexus est. Ab amicitia aut dif- fert, quod sit sine affectu & charitate in eos quibuscum uersatur. Neque enim quia amat, uel odit, admittit singula ut debet, sed quia est talis. Nam pariter apud

no-

τούτοις πρὸς πάντα ἀντιτυποῦντες, καὶ τοῦ λυπεῖν ἂν δὲ ὁ, τῶν φροντίζοντες, δύσκολοι καὶ δυσέριδες καλοῦνται. ὅτι μὴ οὐδ' αἱ εἰρημῶναι ἔξαι, φερεταί εἶναι, οὐκ ἀδελφοί. καὶ ὅτι ἢ μέση τούτων ἐπιεικετή, καθ' ἡν ἀποδέχεται ἂν δὲ καὶ ὡς δὲ, ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερῶναι. ὄνομα δὲ οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ τι ἕνεκα ἤματις φιλικῶ. τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν μέσλην ἔξιν, οἷον βελόμην βα λέγειν τὸν ἐπιεικῆ φίλον, τὸ εὐργεῖν προσλαβόντα. Διαφέρει δὲ τῆς φιλικῆς, ὅτι αἰσθητῶν πάθους ἐστὶ καὶ τῶ εὐργεῖν, οἷς ὁμιλεῖ ἄτε γὰρ τῶ φιλεῖν ἢ ἐχθραίνειν ἀποδέχεται ἕνασθα ὡς δὲ. ἀλλὰ τῶ τοιοῦτος εἶναι, ὁμοίως γὰρ πρὸς αὐτὸν γνῶ.

γνωστας και γνωσίμας,
 και συνωδαι και ασυ-
 νήδαι αὐτὸ νομήσει,
 πλεον και ἐν ἐνάστοις
 ὡς ἀφ' ἑαυτῶν οὐ γὰρ ὁμοί-
 ως προσυνη συνήθων
 και ὀφθέντων φροντισειν,
 ἢ αὐτοῦ λυπηρ. και ἄλλου
 μὲν οὐ εἰρηται, ὅτι ὡς
 δὲ ὁμιλίᾳ ἀνὰ πόρῳ
 δὲ πρὸς τὸ καιλὸν και
 τὸ συμφορῶν, σοχάσει
 τὰ τοῦ μὴ λυπηρ, ἢ
 συνωδίων. εἰς μὲν
 γὰρ περὶ ἡλόναις και
 λυπας ἄνοι τὰς ἐν ταῖς
 ὁμιλίαις γινόμενας. τὸ
 τῶν δ' ὅσας μὲν αὐτῶ
 ἴσθι μὴ καιλὸν ἢ βλαβε-
 ρὸν συνωδίων, δυσχε-
 ρανῶ, και προαιρήσει-
 ται λυπηρ, και τῶ ποι-
 οῦντι δὲ ἀχρημοσύ-
 νην φέρη, και ταύτην
 μὴ μιγαλ, ἢ βλάβην ἢ
 δ' ὀδυνητικῶς μιγαλ
 ἀνὰ, ἢ ἀποδέξειται,
 ἀλλὰ

notos, & ignotos, & a-
 pud familiares, & non fa-
 miliares, idem est factu-
 rus: in singulis tamen pro
 ut cōuenit, perinde enim
 familiares atque exter-
 nos neq; studio prosequi
 neq; dolore afficere con-
 uenit. In uniuersum igitur
 dictū est, quod cōgressio-
 nibus, ut oportet, utetur:
 spectans autem ad hone-
 stum & utile, attendet ne
 dolorem afferat, uel unā
 oblectet, uidetur enim in-
 uoluptatibus doloribusq;
 uersari, quæ in cōgres-
 sionib. fiunt, ac de ijs quæ
 uel non honestum ipsi fue-
 rit, uel damnosum etiam
 obsequi, ea grauatē feret,
 malletque molestus esse,
 etsi facienti dedecus ad-
 ferat, atque id non par-
 uum, aut damnum: con-
 trarium autem dolorem
 paruum, non admittet,

sed repudiabit. uariè au-
tem consuetudinè cum ijs
habet qui in dignitate
sunt, & cum priuatis, &
magis uel minus familia-
ribus: pariterq; pro reli-
quis discriminibus rerū,
singulis quod decet attri-
buens, ac oblectare quidē
per se uolens, cauens ne
angat: euentus si maio-
res fuerint consequens,
honestatem dico & uti-
litatem. & uerò uolupta-
tis causa magnæ postea
futuræ, paruum dolorem
afferet. Ac medius qui-
dem talis est, nomen uerò
non habet. Oblectantium
autem, qui eò respicit ut
iucundus sit non ob aliud
quicquam, obsecunda-
tur: qui uerò ut emolu-
mentum habeat aliquod
ad opes, uel quæcunque
opibus parantur, adu-
lator est: at qui omnia

mo-

ἀλλὰ δυσχόραν. Διὰ
φρόντως δ' ὁμιλίᾳ
τοῖς οὐ ἀξιωμασι, καὶ
τοῖς τυχεῖσι, καὶ μάλ-
λον ἢ ἡττοῦ γνώμῳις.
ὁμοίως ἢ καὶ κατὰ τὰς
ἄλλας διαφορὰς, ἐπὶ
τοῖς ἀπονεύμασι τὸ πρῶ-
τον καὶ καθ' αὐτὸ μὴ
αἰσθημονος τὸ συνυδύ-
νῳι. ἄλλοι δὲ σὺν ἀν-
τιθέσει, εἰ μὴ ἢ μέσσοι, οὐκ
πόμῳις λέγω ἢ τῶι κα-
τὰ καὶ τῶι συμφρονί-
καὶ ἡδονῆς ἢ οὐκ ἔχου-
σιν εἰσὼθις μεγάλης, μί-
κρᾳ ἄλλοι. ὁ μὴ οὐκ
μέσσοι, τοῖς τὸς ἐπι-
κρίσει. ἀλλ' οὐκ ἔστι
ἡδονῆς οὐκ ἔστι. ὁ μὴ τῶι
ἡδονῆς εἶναι τοχασίμωνος
μὴ διὰ τι ἄλλο, ἀλλ'
σπῳι. ὁ δ' ὅπως ἀφ' ἑλπί-
τις αὐτῶι γίνῳθῳι εἰς ἄλ-
ματα, καὶ ὅσα διὰ τῶι
μάλτοῦ, καὶ ἄλλοι. ὁ ἢ τῶι
δυσ-

δυσφραίνῃ, εἴρηται
 ἔτι δύσκολος καὶ δύσε
 εις αὐτὴν ἔτι δὲ φαί
 νεται τὰ ἄλλα ἐαυτοῖς,
 διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι
 τὸ μέγρ.

Περὶ τὰ αὐτὰ δὲ
 χερόν ἐστι καὶ ἡ τῆς ἀ-
 λαζονείας μεσότης, ἀνώ
 νυμος δὲ καὶ αὐτῆ. οὐ
 χερόν δὲ καὶ τὰς τοῖς
 αὐτὰς ἐπελθῆν. μᾶλ-
 λόν τε γὰρ αὐ εἰδέη
 μὲν τὰ περὶ τὸ ἄθος
 καὶ ἑκαστοῦ διελθόν-
 τος καὶ μεσότητος εἶναι
 τὰς ἀρετὰς πισύσται
 μὲν αὐ, ἐπὶ πάντων, ὅ-
 τως ἔχον συνιδόντες
 οὐδὲν τῶν συβῆν, οἱ μὲν
 πρὸς ἄδουλον καὶ λυπῶν
 ἐμιλοῦντες ἐρῶνται.
 περὶ δὲ τῶν ἀληθυσόν
 των τὲ καὶ ψευδομέ-
 νων εἰπωμεν, ὁμοίως
 ἐν λόγοις, καὶ πράξεσι,
 καὶ τῷ προσοίηματι.

ἀπὸ

molestè accipit, esse
 morosum & litigiosum
 iam diximus. Inter se-
 se autem extrema ipsa
 opponi uidentur, quia
 medium nomine ca-
 ret.

In iisdem ferè etiam
 arrogantiae mediocritas
 uersatur: quæ etiam ipsa
 nomen non habet. nihil
 autem deterius erit, si
 & eiusmodi tractemus.
 nam singulis tractatis,
 & melius quæ ad mo-
 res spectant, percipie-
 mus: & uirtutes esse me-
 diocritates credemus,
 in omnibus ita habere
 contuiti. In conuictui-
 gitur qui ad uolupta-
 tem & molestiam con-
 grediuntur, dicti iam
 sunt: de ueracibus &
 mentientibus dicamus,
 pariter in uerbis, actio-
 nibus, & simulatione.

ο 4 ΑΓ

Arrogans ergo uidetur
 se ex praeclaris esse si-
 mulare, & quae non ha-
 bet: uel maiora quam ha-
 bet. d. simulator contra,
 quae habet uel negare, uel
 eleuare. medius autem
 cum talis aperte sit, qua-
 lis est. & uita & ora-
 tione uerax, quae apud
 se habet, neque maiora,
 neque minora profite-
 ri. Atque horum unum-
 quodque licet & alicuius,
 & nullius rei causa fa-
 cere. qualis autem unus-
 quisque est, talia loqui-
 tur & facit, itaque uiuit, ni-
 si rei alicuius causa agat.
 per se autem mendacium
 quidem improbum est &
 uituperatione dignum: ue-
 rum uero, honestum &
 laudabile. Itaque etiam is
 qui medius est, uerax,
 laudabilis est. Mentien-
 tes autem, uituperabiles,
 utriusque

δουείη ὁ μὲν ἀλλὰ ὁ
 προσποιητὸς τῶν ἐν-
 δόξων εἶναι καὶ μὴ ὑ-
 παρχόντων· καὶ μέσο-
 νων ἢ ὑπαρχῶν. ὁ δὲ εἰ-
 ρων, ἀναπαύει, ἀφνει-
 ὶται τὰ ὑπαρχόντων ἢ ἐ-
 λείψω ποιεῖν. ὁ ἡ μέσος
 αὐθένατος τις ὢν, ἀλλὰ
 θουήνους καὶ τῶ βίῳ καὶ
 τῶ λόγῳ, τὰ ὑπαρχόντα
 ὁμολογῶν εἶναι πᾶσι
 αὐτῶν, καὶ ὅτε μέσος
 τε ἐλάττω, ἐστὶ δὲ τῶ-
 των ἕνατος, καὶ ἐνείη
 τινος ποιεῖν καὶ μὴ
 νόσ. ἕνατος δὲ οἷός ἐστι,
 τοιαῦτα πράττει, καὶ λέ-
 γει, καὶ οὕτω βίη, ἐὰν μὴ
 τινος ἐνεα πράττει. καὶ
 δ' αὐτὸ δὲ τὸ μὲν ψῆ-
 δος, φῶλον καὶ ψῆ-
 κτόν· τὸ δ' ἀλλοθῆς, κα-
 λῶν καὶ ἐπαινετόν. ἔτι
 δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθεύει
 νὸς μέσος ὢν, ἐπαινε-
 τός, οἱ δὲ ψευδομένοι
 ἀπο-

ἀμφότεροι μὲν ψευτοὶ,
 μᾶλλον δ' ὁ ἀλαζων.
 περὶ ἰνατόφρα δ' εἶπω
 μὲν, περὶ ὄφρον δὲ περὶ
 τῆ ἀληθοῦτινῃ. ἔ γὰρ
 ὄφρι τὸ ἐν ταῖς ὁμολο
 γίαις ἀληθοῦντος λέ-
 γομεν, ἔδ' ὅσα εἰς ἀδι
 κίαν ἢ δικαιοσύνην
 συντίθενται. ἄλλης γὰρ αὐ
 εἴη ταῦτ' ἀρετῆς· ἀλλ' ἐν
 οἷς κηθενοῦσ' τοῖσδε δια
 φέροντος καὶ ἐν λόγῳ
 καὶ ἐν βίῳ ἀληθοῦν, τῷ
 τῶν ἔξω τοῖστος εἶναι.
 δόξας δ' αὐτὸ τοῖστος ἐ-
 πικρῆς εἶναι. ὁ γὰρ φιλα
 λήθης καὶ ἐν οἷς μὴ δια
 φέρε ἀληθοῦν, ἀλη-
 θοῦσ' καὶ ἐν οἷς μὴ δια
 φέρε, ἐτι μᾶλλον. ὡς
 γὰρ αἰχρὸν τὸ ψῦδος
 συλαβησεται ὄγε καὶ
 καθ' αὐτὸ ἠυλαβήτο. ὁ
 ἢ τοῖστος ἐπαινετός. ἐ-
 πὶ τὸ ἐλαττορ ἢ μᾶλλον
 τῆ ἀληθῆς ἀπονδίνου.

ἐπι-

utrique illi quidem, sed
 magis arrogans. De u-
 troque autem dicamus:
 ac prius de ueraci. non
 enim de eo qui in pa-
 ctionibus uerax est, lo-
 quimur, nec quæ ad in-
 iustitiam uel iustitiam
 spectant (ea enim alte-
 rius essent uirtutis) sed
 qui licet nihil eiusmodi
 intersit, & oratione &
 uita uerax est, quia ta-
 lis habitu est: & sanè
 qui est huiusmodi, esse
 probus uidebitur. Qui
 enim ueritatis est stu-
 diosus, & ubi nihil re-
 fert uerax est, uerax e-
 rit ubi referet, multo
 magis. Ut enim rem
 turpem, mendacium ca-
 uebit, quod per se e-
 tiam cauebat. Talis au-
 tem est laudabilis: ta-
 men declinat ad id
 quod uero minus est.

o s nam

nā concinnus uidetur, q̄
permolestæ sint exupe-
rantie. qui autē maiora
quàm habet simulat nul-
lius rei causa, improbo
quē similis est (nō enim
gauderet mendacio) ua-
nus tamen potius uidetur
quàm malus. Sin alicuius
causa, hic gloriæ aut ho-
noris, non admodum est
uituperabilis, ut arrogās:
ille argēti eorumue quæ
ad argentum pertinent,
fœdior est. at arro-
gans non in facultate, sed
in electione consistit. ex
habitu enim & quia est
talis, arrogans est, quem
admodum etiam men-
dax, alter est qui menda-
cio ipso gaudet, alter
qui gloriam uel lucrum
appetit. Qui igitur
gloriæ causa arrogantes
sunt, eiusmodi simulant
in quibus laus uel bea-
titu-

ἐπιμελέσθωσαν γὰρ φέρεται
διὰ τὸ ἐπαχθεῖν τὰς ὑπόβολάς ἐν αὐτοῖς. ὁ
δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων
προσωπίσμονος μὲν
θεοῦ οὐκ ἔστι, φεύγει
μὲν ἴσθιον. ἢ γὰρ αὐτὸς
καίρει τῶ ψούδε. μέ-
ταιος δὲ φαίνεται μὲν
λορ ἢ λιανός. εἰδὲ οὐκ ἔστι
τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τι-
μῆς ἢ λίαν φεντῆς, ὅς ἑ
ἀλαζόν. ὁ ἢ ἀργυρίων ἢ
ὄσκα εἰς ἀργύριον, ἀργυ-
μονέσθωσαν. ἐν οὖν τῇ δὲ
νάμει δὲ ἐστὶν ὁ ἀλα-
ζόν, ἀλλ' οὐτὴ προσωπί-
σαι. κατὰ τὴν ἐξῆς γὰρ
τῶ τοῖος δὲ εἶναι, ἀλα-
ζόν ἐστὶν, ὡσπερ ἢ ψού-
θης. ὁ δὲ τῶ ψούδε αὐτῶ
καίρει. ὁ δὲ δόξης ὄρε-
γόμενος, ἢ λορδός. εἰ
μὲν οὐδὲ δόξης χάρι-
ἀλαζονισμοῦ, τὰ τοῖ
αὐτὰ προσωπίσται ἐπ'
εἰς ἔπαινος ἢ οὐδὲ μὲν
νι

ρισμός. οὐ γὰρ ἡδὲν ἔστι τοῖς
 καὶ ἀπόλαυσις ἐστὶ τοῖς
 πέλαι. καὶ ἀδιαλαθεῖν
 ἐστὶ μὴ ὄντα. οἷον ἰατρὸν
 ἢ μάντιν σοφόν, διὰ
 τοῦτο οἱ πλείους προ-
 ποιοῦνται τὰ τοιαῦ-
 τα, καὶ ἀλαζονεύονται.
 ἐστὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰ-
 ρημονία. οἱ δὲ ἔρωτες ἐ-
 πίτῳ ἔλαττον λέγοντες,
 χειρὸς ἔφοι μὲν τὰ ἄθη
 φαίνονται. ἢ γὰρ ἡδὲν
 δὲ οὐκ ἀποδοῦσι λέ-
 γειν, ἀλλὰ φύγοντες
 τὸ ὀνηρόν. μάλιστα δὲ
 καὶ οὗτοι τὰ ὀνόματα
 ἀπαρνούνται οἷον καὶ
 Σωκράτης ἐποίησεν. οἱ δὲ
 καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ
 φανερὰ προποιοῦμε-
 νοι βαυκοπαύεργοι λέ-
 γονται, καὶ συναΐα φρό-
 νητοὶ εἰσι. καὶ οἷοτε ἀ-
 λαζονεῖα φαίνεται. οἷον
 ἢ τῶν λακωνίων ἐσθῆς.
 καὶ γὰρ ἢ ὑπερβολὴ
 καὶ

titudo cernitur. qui ue-
 rò lucri, ea quibus etiam
 propinqui fruuntur:
 quæq; si non adsint, late-
 re possunt, ut medicum es-
 se aut uatem sapientem.
 idcirco plurimi huius-
 modi simulant, & sibi
 arrogant. in ipsis enim
 ea sunt quæ diximus.
 at dissimulatores minus
 quam insit dicentes, mo-
 ribus elegantiores ap-
 parent. non enim lucri
 gratia dicere uidentur,
 sed fastum euitantes. at-
 que hi maximè præclara
 quæq; abnegant, quemad-
 modum etiã Socrates fa-
 cicbat. Qui autem &
 parua & manifesta dissi-
 mulant, uersipelles di-
 cuntur, & passim con-
 temnuntur. ac interdum
 arrogantia apparet, qua
 lis Lacedæmoniorum ue-
 stitus. nam & excessus

Et nimius defectus, arrogantis est. qui uero moderate dissimulatione utuntur, in rebusque non ualde manifestis et apertis dissimulant, elegantes uidentur. Aduersari autem arrogans ueraci uidetur, est enim deterior.

8 Cum autem in uita etiam requies, in eaque oblectamentum cum loco sit, uidetur hic esse congressio quaedam concinna et dicendi quae oportet, et ut oportet, similiterque et audiendi. Intererit autem, apud talesne dicas, an tales audias. Constat uero in iis excessum etiam medijs, et defectum esse. Qui igitur ludicro excedunt, scurræ esse atque importuni uidentur, ludicrum penitus affectantes

καὶ ἢ λίαν ἐκκεντίζονται, ἢ λαβονικῶς. οἱ δὲ μετρίως ἡρώμενοι τῆ ἐξουσίᾳ, καὶ ὁρῶσι τὰ μὴ λίαν ἐπιποδῶν καὶ φανερὰ ἐξουσιάζοντες φαίνονται. αὐτῶν δὲ ὁ ἀλαβῶν φαίνεται τῷ ἀληθοῦτι καὶ χείρω γὰρ.

Οὔσης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐν ταύτῃ διαχωγῆς μετὰ παιδιᾶς, δὲ καὶ ἐν ταῦθα εἶναι ὁμιλίαν τις ἐμμελῆς καὶ οἷα λέγειν, καὶ ὡς ὁμοίως δὲ καὶ ἀνοῦειν. διότι δὲ καὶ τῷ ἐν τοιαύτοις λέγειν, ἢ τοιαύτων ἀνδερῶν δήλου δὲ ὡς καὶ ὁρῶσι ταῦτά ἐστιν ὑπερβολὰς καὶ ἐκκεντίζονται τῷ μέτρω. οἱ μὲν οὖν τῷ γέλωτι ὑπερβάλλοντες, βωμολόχοι δὲ οὖσι μὲν εἶναι καὶ φορτιστοὶ, γλιχόμενοι

μονοι πάντως τῶ γελοίοις
 καὶ μᾶλλον φοχασόμε-
 νοι τῶ γελοῖα ποιῆσαι,
 ἢ τῶ λέγειν σὺ χύμονα,
 καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σιω-
 πῆμονον. οἱ ἤ μὴτ' αὐ-
 τοὶ αὖ εἰπόντες μῦθον
 γελοῖον, τοῖς τε λέγου-
 σι δυσχεραίνοντες, ἄ-
 ργοι καὶ σκληροὶ δουῶ-
 σιν εἶναι· οἱ δὲ ἐμμελῶς
 παίζοντες, σὺ τράπελοι
 προσαγορεύονται, οἷον
 σὺ τροποι, τῶ γὰρ ἠθους
 καὶ τοιαῦται δουῶσι λιπα-
 ρύσας εἶναι. ὡσαύτ' ἢ τὰ
 σώματα ἐν τῶν λιγύ-
 σεων λέγειν· εἶπε δὲ καὶ
 τὰ ἠθῶν ἐπιπολάζοντος
 ἢ τῶ γελοίου, καὶ τῶν
 πλείων χαϊρόντων τῇ
 παιδιᾷ, καὶ τῶ σπώ-
 πτην μᾶλλον ἢ δαῖ, καὶ
 οἱ βωμολόχοι σὺ τράπε-
 λοι προσαγορεύονται,
 ὡς χαρίοντες. ὅτι ἢ δια-
 φέρουσι καὶ ἔμμελῶς,
 ἐν

tes, & potius eò spectan-
 tes ut risum moucant,
 quàm honesta loquan-
 tur, doloréque non af-
 ficiant eum quem cauil-
 lamur. Qui autem ne-
 que ipsi quicquam ludi-
 crum dicere possunt, a-
 liosque dicentes molestè
 ferunt, agrestes esse &
 duri uidentur. At qui
 aptè ac moderatè iocan-
 tur, faceti nuncupamur,
 quasi fando flexiles. Mo-
 rum enim huiuscemodì
 esse uidentur motiones:
 atque ut corpora ex
 motionibus iudicamur,
 ita etiam mores. Lu-
 dico autem redundan-
 te, & plerisque ioco de-
 lectantibus, & caullis
 magis quàm deceat, scur-
 ræ etiam ut elegan-
 tes, faceti nuncupamur:
 eos tamen differre, ac
 non parum quidem,
 ex

exijs quæ diximus, patet. Medio autem habitui finitima est etiam dexteritas. dexteri uerò est talia dicere & audire, qualia probo atque ingenuo conueniunt. Quedam enim sunt, quæ ioco dicere, & audire talem hominem decet: & ingenui iocus à ioco seruilis differt, & item eruditi & ineruditi. Quod ex comædijs ueteribus & nouis quiuis percipiat: illis enim ludicrum erat, turpitudinis expressio: his uerò potius obscura significatio. Hæc autem ad decorum non parum referunt. Vtrum igitur definiendus est bene cauillans, dicendo quæ ingenuum decet, uel audientem molestia non afficiendo, uel

ἐν τῶν εἰρημῶν λόγῳ. τῆ μέση δ' ἔξει οἰκῆτος καὶ ἡ ἐπιδεδξιότης ἐστὶ τῆ δ' ἐπιδεδξιότης ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν, οἷα τῶ ἐπισημῶν καὶ ἐλευθέρῳ ἀρμότῃς. ἐστὶ γὰρ τινὰ πρῆποντα τῶ τοιοῦτῳ λέγειν ἐν πικρῶν διασμοφεί, ἢ ἀνδρῶν καὶ ἡ τῆ ἐλευθέρου πικρῶν διασμοφεί τῆς τῶ ἀνδραποδιώδους, καὶ αὐτῆ πεπαιδευμένου καὶ ἀπαιδύτου. ἰδέε δ' αὐτῆς καὶ ἐν τῶν λιμωδιῶν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν. τοῖς μὲν γὰρ τῶ γελοῖον, ἢ κίχρολογία. τοῖς ἡμῶν δ' ἡ μισθῶν ταῦτα πρὸς σύχνημοσύνην. πότες γορδιῶν τῶν οὐκ ἀπὸ ταῦτα ὁρῶν τῶ λέγειν καὶ πρῆπει ἐλευθέρῳ, ἢ τῶ μὴ λυγρῶν ἀνδρῶν.

ἢ καὶ τὸ ῥῆμα, ἢ καὶ τὸ
 γέλωτος ἀριστον: ἀλ-
 λο γὰρ ἄλλω μισήσῃ τῷ
 καὶ ἡδὴ τοιαῦτα ἢ καὶ
 ἀνίσταται. ἔ γὰρ ὑπομέ-
 νει ἀνοῦνον, ταῦτα καὶ
 ποιῆν δοκεῖ. ἔ δὲ παῦ-
 ποῖός. τὸ γὰρ σπῶμμα,
 λοιδορήματα ἐστίν. οἱ ἢ
 νομοθέται οὐκ ἀλοιδο-
 ρῆν λιωνύουσιν ἐλαί δι-
 λως καὶ σκώπῃ. ὁ δὲ
 χαίρει καὶ ἐλσύθερος,
 ἄτας ἔξει, οἷον νόμος ὦρ
 ἑαυτῷ. τοιοῦτος μὲν ἔρ ὁ
 μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπιδέξει
 οὐ, εἴτ' σὺ τράπελος λέ-
 γεται: ὁ δὲ βωμολόχος,
 ἄτῳ ἐστὶ τοῦ γελοίου,
 καὶ οὔτε ἑαυτοῦ, οὔτε
 τῶν ἄλλων ἀπεχόμενος
 αἰ γέλωτα ποιῶσει. καὶ
 τοιαῦτα λέγων, ὦρ ἔθου
 αὐτὸν ὁ χαίρει εἰποι, οὐκ
 ἔθουδ' αὐτὸν ἀνίσταται. ὁ δὲ
 ἄριστος, εἰς τὰς τοιαύ-
 τας ἐμιλίας ἀρξείος.

ἔ δὲ μ

uel etiam oblectando: an
 uerò hoc quoq; indefini-
 tū est? aliud enim alijs est
 ἔ odiosum et iucūdū: ta-
 lia uerò etiā audiet. nam
 quæ quisq; audire susti-
 net, ea quoq; facere uide-
 tur. non igitur omnia fa-
 ciet, cauillum enim, con-
 uiciium quoddam est. le-
 gumlatores autē nonnul-
 la conuiciari prohibent:
 oportuit uerò fortasse e-
 tiam, cauillari. elegans i-
 gitur ἔ ingenuus quasi
 sibi ipse lex sit, ita se ge-
 ret: ac talis quidem medi-
 us est, siue dexter, siue fa-
 cetus dicatur. Scurra au-
 tem ludicro exuperatur,
 ἔ neq; sibi, neq; alijs par-
 cit, si risum moueat: eaq;e
 dicit, quorū elegans nihil
 diceret, nonnulla autem
 ne audiret quidē. at agre-
 stis ad huiuscemodi con-
 gressiones inutilis est.

cum

cum enim nihil ipse cōi-
ciat, omnibus offenditur.
videtur autem requies &
iocus in uita res necessa-
ria esse. tres igitur quas
diximus mediocritates,
in uita sunt: uersantur
autem omnes in uerborū
quorundam actionumq; &
communitate: in quibus il-
lud interest, quod una
in ueritate, aliæ in iucun-
ditate consistunt. ex ijs
uerò quæ in uoluptate
sunt, altera in iocis, alte-
ra in reliquæ uitæ con-
gregationibus est.

9 De uerecundia aut, ut
de uirtute aliqua, dicen-
dum nō est. affectui enim
similior q̄ habitui uide-
tur. Itaq; timor qdam in-
famiae esse definitur, fitq;
non secus ac timor, qui re-
bus formidolosus acci-
dit. Erubescunt enim
quos pudet: qui uerò mor-
tem

οὐ γὰρ συμβαλλόμε-
νος, πᾶσι συχρῆναι.
δὸν δὲ ἢ ἀνέπαυτος
καὶ πικρὰ ἐν τῷ βίῳ
εἶναι ἀναγκαῖον. τρεῖς
οὖν αἱ εἰρημοναὶ ἐν τῷ
βίῳ μεσότητες· ἐπὶ δὲ
πᾶσαι πρὸς λόγων τι-
μῶν καὶ πρὸς ἐπιθυμι-
ωνίων. Διαφορῶσαι δὲ
ὅτι ἡ μὲν πρὸς ἀλήθει-
αν ἐστίν, αἱ δὲ πρὸς τὸ
ἡδύ. τῶν δὲ πρὸς τὸ
ἡδονικῶν, ἡ μὲν ἐν ταῖς
παιδικαῖς, ἡ δὲ ἐν ταῖς
κατὰ τὸν ἄλλον βίῳ
οἰκίαις.

πρὸς δὲ αἰδέας ὡς τι-
μος ἀρετῆς, οὐ προσήκει
λέγειν. πᾶσαι γὰρ μάλ-
λον ἐστίν, ἢ ἐξεί. ὅτι
ῖεται γοῦν φόβος τῆς ἀ-
δοξίας. ἀποτελείται ἡ
τῶν πρὸς τὰ δεινὰ φό-
βῳ παραπλήσιον. ὅπου
θραίνονται γὰρ οἱ αἰχμ-
νόμονοι· οἱ δὲ τὸν θά-
ντον

πατρὸς φοβόμενοι, ὡς ἂν
 σωματικὰ δὲ φαίνε-
 ται πως εἶναι ἀμφοτέ-
 ρα. ὅπου δὲ πάλιν πάθος
 μᾶλλον ἢ ἕξως εἶναι.
 οὐ πάση δ' ἡλικίᾳ τὸ
 πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ
 τῇ νέᾳ. οἴομεθα γὰρ
 δεῖν τὴν τηλικύτης, αἰ-
 δήμονας εἶναι, διὰ τὸ
 πάθη ζῶντας, πολλὰ ἀ-
 μαρτανείν, ὑπὸ τῆς αἰ-
 δούς δὲ λιωλύεσθαι. καὶ
 ἱπαινοῦμεν, τῶν μὲν
 νέων τοὺς αἰδήμονας.
 προσβύτῳ δ' οὐδεὶς
 ἀν' ἱπαινεσίαν, ὅτι κί-
 κλητός. οὐθὲν γὰρ οἶ-
 μεθα δεῖν αὐτὸν πράτ-
 τειν, ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύ-
 νη. οὐδέ γὰρ ἐπιεικούς
 ἐστὶν ἡ αἰσχύνῃ, εἰπὼρ γί-
 γνεσθαι ἐπὶ τοῖς φάυλοις.
 οὐδέ γὰρ πρᾶντέον τὰ
 τοιαῦτα. εἰ δ' ἐστὶ τὰ
 μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰ-
 σχρὰ, τὰ δὲ κατὰ δόξαν,
 οὐθὲν

tem timent, pallent: ut
 corporis utraq; esse ui-
 deamur: quod affectio-
 nis magis quàm habitus
 esse uidetur. at nō omnē
 etati affectus hic conue-
 nit: sed iuuenili tātum.
 nam existimamus oportere,
 qui ea sunt etate,
 esse uerecundos: propte-
 rea q; ex affectu uiuen-
 tes multa peccent, præ
 uerecundia uerò probi-
 beantur. ac è iuuenibus
 quidem uerecundos lau-
 damus: seniore[m] lauda-
 uerit nemo, quòd eum
 pudeat. nihil enim ei a-
 gendum eorum cense-
 mus, in quibus pudor cō-
 sistat. neq; enim est pu-
 dor probi uiri, si quidem
 de malis rebus exoria-
 tur. Neq; enim agendæ
 res eiusmodi sunt. quòd
 si alia re uera sunt
 turpia, alia opinione,
 p nihil

nihil refert. Neutra enim agi debent. Quare minimè est pudendum: pravi autem etiã est, esse eiusmodi qui turpium aliquid agere possit. ita uerò esse affectum, ut si turpe quid egerit, pudeat, ac propterea probum se esse existimare, absurdum est. Nam ex ijs quæ lubentes agimus, uerecundia existit: probus autè uir lubens nunquam mala faciet. Verecundia autem ex cõditione probares fuerit: si enim ageret, puderet. At hoc in uirtutibus minimè cõtingit: si uerò impudentia malum est, & turpia agere non uereri, nihilo magis talia agentè pudere bonum est. sed neq; continencia uirtus est, sed quædam mixta,

de

οὐβὸν διαφέρει. οὐδέτερον γὰρ πικρὸν ἢ ὄστ' ἔστιν αἰχμητικόν. φαῦλον δὲ καὶ τὸ εἶναι τειχίον, οἷον πρᾶτ' ἑρ τειχίον αἰχμητικόν. τὸ δ' ὅτι ἐστὶν ἐπιεικὲς, ἄστ' εἰ πρᾶτ' ἑρ τειχίον αἰχμητικόν. καὶ διὰ τὸ εἶναι ἐπιεικὴ εἶναι, ἀτοπον. ἐπὶ τοῖς ἐνομοῖσι γὰρ ἡ αἰδέσις ἐνδὸν ἢ ἐπιεικὴς οὐδέποτε πρᾶτ' ἑρ τὰ φαῦλα. ἐπὶ δ' αὖ ἡ αἰδέσις ἐξ ὑποβίβου ἐπιεικὴς. εἰ γὰρ πρᾶτ' ἑρ αἰχμητικόν ἄστ' ἔστιν ἐπὶ τούτο περὶ τὰς ἀφειτάς. εἰ δὲ ἡ αἰδέσις ἄστ' ἑρ τὰ φαῦλα, καὶ τὸ μὴ αἰδέσθαι τὰ αἰχμητικὰ πρᾶτ' ἑρ, οὐβὸν μᾶλλον τὸ τοιαῦτα πρᾶτ' ἑρ αἰχμητικόν, ἐπιεικὴς. οὐκ ἔστι δὲ οὐδ' ἡ ἐπιεικὴς ἀφεικὴ, ἀλλὰ τις μετρίτης. δεχθήσεται δὲ

διεπει αὐτῆς ἐν τοῖς
ὑπόλοιποις. νῦν δὲ περὶ
δικαιοσύνης ἀ-
πώμεν.

de qua posterius per-
trahabitur. Nunc
de iustitia di-
camus.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
ΛΟΥΣ ἠθικῶν νικο-
μαχείων
ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus
LIBER V.

ΠΕΡΙ ἧς δικαιο-
σύνης καὶ ἀδι-
κίας συνεπέσομεν περὶ ποί-
αυτε τυχεῶν οὐκ ἐν
ἐπιτηδεύσει, καὶ ποῖα
μεσότης ἐστὶν ἢ δικαιο-
σύνη, καὶ τὸ δίκαιον τί-
νον μέτρον. ἡ δὲ συνέψις
ἡμῶν ἐστὶν κατὰ τὴν αὐ-
τῶν μέθοδον τοῖς προει-
ρημένους. ὁρῶμεν δὲ
πάντας τὴν τοιαύτην
ἐξ ἑνὸς βουλομένους λέ-
γειν δικαιοσύνην, ἀ-
φ' ἧς πρακτικοὶ τῶν
δικαίων εἰσὶ, καὶ ἀ-
φ' ἧς ἀδικαίως ἀγοῦσι,
καὶ

DEIUSTITIA & in-
iustitia conside-
randum est, in cu-
iusmodi actionibus uer-
sentur, & qualis sit me-
diocritas iustitia: &
quorum ius sit medium.
Hæc autem considera-
tio eadem docendi uia,
qua in superioribus
progrediatur. uidemus
igitur omnes eiusmodi
habitum appellare uel-
le iustitiam, ex quo iu-
stis agendis idonei sunt,
& ex quo iuste agunt,
p 2 uo

uoluntq; iusta: eodem
 quoq; modo de iniusti-
 tia, ex qua iniuste agūt,
 et uolūt iniusta. iccirco
 etiā à nobis hæc primū
 quasi adumbratiōe qua-
 dam posita sunt. Neque
 enim pariter res habet
 in scientijs et facultati-
 bus, et in habitibus. nā
 facultas et scientia esse
 cōtrariorum eadē uide-
 detur: habitus aut cōtra-
 rius, contrariorum mini-
 mē. ueluti ex sanitate
 contraria minimē agun-
 tur, sed salubria tantum
 modo. Nam salubriter
 deambulare dicimus, cū
 ita quis ambulat, ut sa-
 nus faceret. Ac sæpe
 quidem agnoscitur con-
 trarius habitus ex con-
 trario: sæpe etiam ha-
 bitus, ex rebus subiectis.
 nam et si bona habitu-
 do sit nota, mala quoq;
 ha-

καὶ βούλονται τὰ δει-
 κναια. τὸν αὐτὸν ἢ τὸν
 πορ καὶ περὶ ἀδυνα-
 τίας ἢ ἀδυνατῶν, καὶ βού-
 λονται τὰ ἀδυνατῶν διὰ
 καὶ ἡμῶν πρῶτον ὡς ἐν
 τῷ ὄντι ἢ πρὸς τὸ ἴδιον
 ἢ ἢ γὰρ τὸν αὐτὸν ἢ τὸν
 πορ ἐπὶ τε τῶν ἐπιση-
 μῶν καὶ διωξιμῶν
 καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς. διὰ
 ναμὶς μὲν γὰρ καὶ ἐπι-
 στήμη δυνεῖ τῶν αὐτῶν
 ἢ ὄντων, τῶν αὐτῶν
 ὡς ἂν οἶον ἀπὸ τῆς ὕψι-
 σος ἢ πρὸς τὴν αὐτῶν
 τῶν, ἀλλὰ τὰ ὑγιανῶν
 νορ. λέγομεν γὰρ ὑγιαν-
 νῶν βαδίζων, ὅταν καὶ
 ἢ ὡς αὐτὸ ὑγιανῶν,
 πολλάντις μὲν ἢ γὰρ
 ζῆται ἢ ἐπισημῶν ἐξῆς
 τῆς ὄντων τῶν πολλάντις
 ἢ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ὑπε-
 νεμοῶν. εἰάντε γὰρ ἢ
 οὐξῆται ἢ φανερὰ, καὶ ἢ
 ὡς

ἀρχεξία φανερὰ γίνε-
 ται, καὶ ἐν τῶν συνετι-
 κῶν ἢ συνέξια, καὶ ἐν ταύ-
 τῆς τὰ συνετικὰ εἰ γὰρ
 ἴσῃ ἢ συνέξια συννόη-
 σαρκός, ἀνύγνη καὶ ἴλι-
 μαχεξίαν ἐνχιμανότη-
 τασαρκός, καὶ τὸ συνε-
 κτικόν, τὸ ποιητικόν
 συννόητος ἐν σαρκί.
 ἀνδραθῆ δ' ὡς ἐπιτοπο-
 λῶ, ἐὰν θάττρα πλεονα-
 χῶς λέγῃται, καὶ θάττρα
 πλεοναχῶς λέγεσθαι.
 οἶον εἰ τὸ ἀνικον, καὶ
 τὸ ἀδικον, εἶοιτο ἢ πλεο-
 ναχῶς λέγεσθαι ἢ δι-
 καιοσύνη, καὶ ἢ ἀδι-
 κία. ἀλλὰ διὰ τὸ συνέγ-
 γος εἶναι τὸ ὁμοθυμί-
 αν αὐτῶν, λαμβάνειν.
 καὶ ἴχ' ὡσαύτ' ἐπὶ τῶν
 πόρρω δὴλη μάλλον, ἢ
 γὰρ διαφορὰ πολλή. ἢ
 καὶ τὸ ἴδιον, οἶον ὁ-
 τι καλεῖται λεῖς ὁμο-
 θύμους, ἢ τε ὑπὸ τῶν αὐ-
 χέ-

habitudo innotescit: &
 ex bonæ habitudinis ef-
 ficientibus bona habitu-
 do, & ex hac illa quæ
 bonam efficiunt habitu-
 dinē. si enim bona habi-
 tudo carnis densitas est,
 necesse est ut et mala ha-
 bitudo carnis raritas sit:
 & bonæ habitudinis ef-
 ficiens, densitatē in car-
 ne efficiat. sequitur autē
 plerunq; si altera mul-
 tis modis dicatur, altera
 quoq; multis modis dici:
 ut si ius, etiā iniuriam.
 Iustitia autem & iniusti-
 tia dici pluribus modis
 uidetur. sed quia proxi-
 ma ipsarum homony-
 mia est, latet. Nec si-
 cut in ijs quæ procul di-
 stant, magis apparet.
 Magna enim quæ ex
 forma est, differentia
 est: ut clauem homony-
 me dici, & eā quæ col-

lo animalium subiacet, & qua fores claudunt. sumatur ergo quot modis iniustus dicatur. Videtur uero iniustus esse leges uiolans, & alios fraudans, & qui iniquus est: quare patet iustum quoque esse legi parentem & equum. iustum ergo legi parere, & equitas erit: iniuria contra, legis uiolatio & iniuitas. qui uero iniustus etiam alios fraudat, in bonis erit non omnibus: sed in quibus est fortunæ prosperitas & aduersitas, quæ semper quidem simpliciter bona sunt: cuiusdam tamen non semper. homines autem ea optant ac persequuntur at non oportet, sed optandum ut simpliciter bona, sibiipsis quoque bona esse: et eligenda quæ sibi bona sunt. iniustus uero non semper
plus

χρόνα τῶν ζώων, καὶ τὰς θύρας κλείουσι. ἐπιλήθω δὲ, ὁ ἀδίκος ὡς σαχῶς λέγεται. ἀδικός δὲ ὁ, τε παρανομὸς ἀδικός ἐστίν, καὶ ὁ πλεονεκτης, καὶ ὁ ἀνίσος ὡς τε ἀδικός, ὅτι καὶ ὁ δίκαιος ἐστὶ ὁ, τε νόμιμος, καὶ ὁ ἴσος τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἴσου τοῦ ἀδικίου τοῦ παρανομίου, καὶ τοῦ ἀνίτου. ἐπεὶ δὲ καὶ πλεονεκτης ὁ ἀδικός, περὶ τὰ ἀγαθὰ ἐστὶ οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ὅσα στυχία ἢ ἀτυχία, ἢ ἐστὶ μὲν ἀπλῶς ἀγαθὰ: τινὲς δὲ ἐν αἰετῶσι δ' ἀδικοῦσι ταῦτα οὐ χούρει καὶ δίκαιοι δὲ δ' ἀλλ' οὐ χεῖρα μὲν τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ, καὶ αὐτοῖς ἀγαθὰ εἶναι αἰετῶσαι ἢ τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ. ἐδ' ἀδικος ἐν αἰετῶ πλεον

πλείον αἰρεῖται, ἀλλὰ
 καὶ τὸ ἐλαττόν, ἐπὶ
 τῶν ἀπλῶς κακῶν ἀλλ
 ὅτι δὸν καὶ τὸ μέ
 γον κακὸν ἀγαθὸν πως
 εἶναι, τῶν ἀγαθῶν ἐ
 γὼν ἢ πλεονεξία, ἀλλ
 τῆτο δὸν καὶ πλεονεξίας
 εἶναι ἐστὶ ἡ ἀνίσος τῆτο
 γὰρ ἀδίκημα καὶ λοι
 νόν. καὶ παρανομία.
 τῆτο γὰρ ἡ παρανομία,
 ἢ τοῖ ἡ ἀνίσότης, περὶ
 χι πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ
 λοι νόν ἐστὶ πάσης ἀδικί
 ας. ἐπεὶ ἡ ὁ παρανομία
 ἢ δίκαιος ἐν, ὁ δὲ νόμιμος
 δίκαιος, ἀλλοιοῦ ὅτι πᾶν
 τατὰ νόμιμα ἐστὶ πως
 δίκαια. τὰ τε γὰρ ὡρε
 μένα ἂν τῆς νομοθετε
 ρίας, νόμιμα ἐστὶ. καὶ ἐκα
 στὸν τῆτο δίκαιον εἶναι
 φαίνεται. οἱ ἡ νόμοι ἀγο
 ράουσι περὶ ἀπάτης,
 φοχέμενοι, ἢ τοῦ λοι
 πῆ συμφέρουτος πᾶσι,

plus eligit, sed etiam mi
 nus, in ijs que simplici
 ter mala sunt. sed quia mi
 nus malū esse quodā mo
 do bonum uidetur, bonū
 autē est fraudatio, pro
 pterea fraudator esse ui
 detur. est uerò iniquus
 (hoc enim cōtinet et cō
 mune est) nec nō legis ui
 olator: id enim que uio
 latio legis est siue iniqui
 tas omnē iniustitiā con
 tinet, estq; omni iniusti
 tia cōmune. Quoniam
 autem legē uiolās iniu
 stus erat, parens uerò le
 gi iustus, perspicuū est
 omnia legitima esse quo
 dammodo iusta. nā que
 sunt à legū ferendarū sã
 cultate definita, legiti
 ma sunt, quorū singula
 iusta esse dicimus. leges
 autē de omnib. præscri
 bunt. spectantes uel cōmu
 nem omnium utilitatem,

uel optimorum, uel
 precipuorum aut uir-
 tute, aut alio tali quo-
 dam modo: quare uno
 quidem modo iusta di-
 cimus, efficiencia &
 conseruancia felicitatis,
 eiusque partium, ci-
 uili societati. Lex ue-
 rò precipit, & fortis
 uiri munia facere, ut nō
 deserere ordinem, non
 fugere, non abijcere a-
 ma: & temperamis, ut
 non moechari, neque li-
 bidinari: & mansueti,
 ut non pulsare, neque
 conuiciari: similiter quo-
 que in alijs uirtutibus
 & uitijs, alia iubens,
 alia prohibens: rectē
 quidem, illa quæ re-
 ctē constituitur: pe-
 ius uerò, quæ ex tem-
 pore scripta est.

Atque hæc quidem
 iustitia uirtus sanè
 per-

ἢ τοῖς ἀρίστοις, ἢ τοῖς λε-
 οίοις, ἢ κατ' ἀρετῶν, ἢ
 κατ' ἄλλου τινὰ τρόπον
 τοῦτο· ὥστε οὐα μὲν
 τρόπον δίκαια λέγο-
 μεν, τὰ ποιητικὰ καὶ
 φυλακτικὰ τῆς σὺδαιμο-
 νίας καὶ τῶν μορίων αὐ-
 τῆς, τῆ πολιτικῆς κοινῆς
 νίας. προσάττει δὲ ὁ νό-
 μος, καὶ τὰ τῆ ἀνδρείου
 ὀργα ποιῆν, οἷον μὴ λεί-
 πεν τὸν τάξι, μηδὲ
 φύγει, μηδὲ πίπτει
 τὰ ὄπλα: καὶ τὰ τῆ σω-
 φρονος, οἷον μὴ μοιχεύ-
 ει, μηδὲ ὑβρίζει: καὶ
 τὰ τῆ πρᾶξι, οἷον μὴ τῆ
 πῆν, μηδὲ καταγογγύ-
 ῃ ὁμοίως ἢ καὶ κατὰ τὰς
 ἄλλας ἀρετὰς καὶ μο-
 χθηείας, τὰ μὲν λελοῦ-
 ων, τὰ δ' ἀπαγορευσάντων
 ὀρθῶς μὲν, ὁ λέμενος
 ὀρθῶς χρεῖον ἢ ὁ ἀπεχθ-
 διασμένος. αὐτὸ μὲν ἐν
 ἡδοναίωσιν, ἀρετῆ μὲν
 ἴσθι

ἔστι τελεία, ἀλλ' ἔχει ἀπὸ
 πλῆθος, ἀλλὰ πρὸς ἑτε-
 ροῦ· καὶ διὰ τὸ πολλοῦ
 λάτους κρατίστη τῶν ἀρε-
 τῶν εἶναι δυνάη ἢ δι-
 καιοσύνη· καὶ ἕθ' ἕσπε-
 ρος, ἕθ' ἕως ἄνω λαυμα-
 τός· καὶ παροιμιαῖ· με-
 νοί φημεν,

Ἐν δὲ δικαιοσύνη
 συλλύβδην πᾶσ' ἀρε-
 τῆσι.

καὶ τελεία μάλιστα ἀρε-
 τή, ὅτι τῆς τελείας ἀρε-
 τῆς χρῆσις ἔστι· τελεία
 δ' ἔστιν, ὅτι ὁ ἔχων αὐ-
 τὴν, καὶ πρὸς ἑτόρου
 δύνάται τῆ ἀρετῆ χρῆ-
 σθαι, ἀλλ' ἐν μόνου· κα-
 θ' αὐτῶν πολλοὶ γὰρ ἐν
 μόνου τοῖς οἰκείοις τῆ ἀ-
 ρετῆ δύνανται χρῆ-
 σθαι· ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἑ-
 τέρου, ἀδύνατοι· καὶ
 διὰ τούτου οὐ δύναται ἔ-
 χασθαι τὴν βίαντος, ὅτι
 ἀφ' ἧς τῶν ἀνδρῶν δέξεται.

πρὸς

perfecta est, non simpli-
 citer tamen, sed alterius
 collatione: & propterea
 saepenumero iusticia uir-
 tutum praestantissima
 esse uidetur: & neq; he-
 sperus, neque lucifer a-
 deo admirabilis. adde
 quod prouerbij loco di-
 cimus,

Iustitia in se uirtutes cō-
 plectitur omnes.

ac perfecta maximè est
 uirtus, quia perfecta uir-
 tutis est usus: perfecta
 autem est, quia qui eam
 habet, etiam erga alte-
 rum uirtute uti potest,
 ac non erga se solum.

Multi enim sunt, qui
 quidem in suis rebus uir-
 tute uti possunt, in a-
 lienis uerò minimè pos-
 sunt. Ob idque re-
 etè illud Biantis habe-
 re uidetur: Principa-
 tus uirum ostendet.

P 5 ΠΑΙΣ

nam alterius comparatione & in societate iam est qui imperat.

Ob id uerò ipsam quoque alienum bonum uidetur esse sola è uirtutibus iustitia, quia ad alterum spectat. Agit enim quæ alij cōducunt, aut imperanti, aut Reipublicæ. Pessimus igitur est, qui erga se & erga amicos prauitate utitur: optimus autem, non qui erga se, sed qui erga alios uirtutem exercet: id enim opus est difficile. Itaq; hæc iustitia, nō pars uirtutis, sed uniuersa uirtus est: neq; contraria, iniustitia, pars uitij, sed uniuersum est uitium. quid uerò uirtus et iustitia hæc differat, ex ijs quæ diximus, patet. eadem enim est: esse tamen nō idem,

pse

πρὸς ἑτέρον γὰρ, καὶ ἐστὶ
 λοιπὸν ἡ δὴ ὁ ἀρχαῖος.
 διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο
 καὶ ἀλλότριον ἀγαθόν
 δικαίᾳ ἐν νικίᾳ δικαιοσύνην,
 μόνῃ τῶν ἀρετῶν,
 ὅτι πρὸς ἑτέρον ἴσθι.
 ἄλλω γὰρ τὰ συμφέροντα
 πρῶτα, ἢ ἀρχοῦσι,
 ἢ λοιπῶν. καὶ ἵσθι ὅτι
 ὁ πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς
 τὴν φίλῃς χρώμενος τῆ
 μοχθηρίας. ἀρετὸς δὲ
 ἔστι ὁ πρὸς αὐτὸν τῆ ἀρετῆς,
 τῆ, ἀλλ' ὁ πρὸς ἑτέρον.
 τοῦτο γὰρ ὄργον χαλεπὸν
 πόρ. αὐτῆ μὲν οὐδὲ ἡ
 δικαιοσύνη ἔμμερος ἀρετῆς
 τῆς, ἀλλὰ ὅλη ἀρετὴ ἐστὶν.
 εἰς οὐδὲ ἡ ἐναντία, ἀδικία,
 μέρος κακίας, ἀλλ' ὅλη κακία. τί δὲ
 διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ
 δικαιοσύνη αὐτῆς, ἀλλοῦ
 λόγου τῶν ἐπισημασθῶν.
 ἐστὶ μὲν γὰρ ἡ αὐτῆ.
 τὸ δ' ἐν νικίᾳ, οὐ τὸ αὐτῆ.
 ἀλλ'

ἀλλ' ἢ μὴ πρὸς ἑτε-
ρον δικαιοσύνη. ἢ δὲ
τοιαύτῃ ἐξ ἑσ, ἀπλῶς ἀ-
ρετή.

Ζητῶμεν δὲ γε τίον
ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιο-
σύνην. ἐστὶ γὰρ τις ὡς
φαμεν. ὁμοίως δὲ καὶ
πρὸς ἀδικίαν τῆς λα-
τῆς μέρους σημαίον ἵ ὅτι
ἐστὶ. κατὰ μὴ γὰρ τὰς
ἀλλὰς μοχθηρίας ὁμοίω-
γῶν, ἀδικῆ μὴ πρὸς
νεύσῃ δὲ ἑσθῆν. οἷον ὁ πρὸ
ψαῖς τίον ἀσπίδα διὰ
δουλίαν ἢ ὁ λαπῶς ἐ-
πῶν. διὰ χαλεπότητα
ἢ ἑ βουθυσας χημάτι,
διὰ αἰελοσβόριαν. ὅταν
δὲ πλεονετῆ ἢ ποσά-
νις, κατὰ ἑσθῆ μὴ τῶν
τοιούτων. ἀλλὰ μὴ
οὐδὲ κατὰ πάσας, κα-
τὰ πονηρίαν δὲ γε τι-
νὰ ψέγομεν γὰρ. καὶ
κατὰ ἀδικίαν. ἐστὶν ἄ-
ρα γέ τις ἀλλῆ ἀδικία,
οἷς

sed quatenus ad alterū
spectat, iustitia: quate-
nus talis est habitus, uir-
tus simpliciter est.

Quærimus aut̄ quæ
quidē in parte uirtutis
est, iustitiam: est enim
quædam, ut dicimus, si-
muliter & de iniustitia
quæ ex parte est. quod
autem sit, argumento
est, quod qui alijs uitio
sitatibus operatur, inui-
stè quidem agat, nihilo
tamen alios fraudet, ut
qui abijcit scutum per
ignauitiam, aut conuicta-
tur per atrocitatem, aut
per auaritiam pecunijs
non uiuit, at cum sepe
fraudat alios, nullo ta-
lum, sed neque uniuers-
is, at prauitate tamen
quædam agit (nam cum
uituperamus) atque in-
iustitia. Est igitur a-
lia quædam iniustitia,
quæ

que uelut pars est uni-
 uersæ, & iniuria quædã
 que in parte est iniuriæ
 uniuersæ que legem uio-
 lat. adde q; si alius qdem
 lucrandi causa mæche-
 tur, insuperq; accipiat,
 alius uerò tribuat, dam-
 noq; afficiatur ob cupi-
 ditatē, hic sanē intempe-
 rās mazis esse uidebitur
 quā fraudator: ille autē
 iniustus, & non intem-
 perans. constat igitur, q;
 lucrandi causa id facit.
 Præterea in alijs omni-
 bus iniuste factis, ad quã
 dam prauitatem sem-
 per relatio fit: ut si mœ-
 chatus est, ad intempe-
 rantia: si socium in acie
 deseruit, ad ignauiam: si
 uerberauit, ad irā. at si
 lucratus est, ad nullū ui-
 tium, nisi ad iniustitiã.
 Quæ ire perspicuum est
 esse iniustitiam quãdam
 præ-

ως μῦθος τι τῆς ὀλίγο
 καὶ ἀδίκου τι οὐ μῦθος
 τῆς ὀλοῦ ἀδίκου, τῆς πα-
 ρά τὸν νόμον. ἐστὶ εἰς
 μὲν τῆς ὑπόδικτου οὐ
 κα μοιχοῦ καὶ πρῶ-
 λαμβάνει, ὃ ἢ προσπιθῆ
 καὶ ἡμῶν, μὲν δὲ ἐπι-
 θυμῶν, οὗτος μὲν ἀκό-
 λατος δόξαιεν αὐτὸν εἶναι
 μάλλον, ἢ πρῶτοντος
 ἐπιθυμῶν δὲ ἀδίκου, ἀκό-
 λατος δὲ ἔ. ἀλλοῦ ἀφῆ
 ὅτι διὰ τὸ ὑπόδικτου.
 ἐστὶ περὶ μὲν ἄλλα παρὰ
 τὰ ἀδικήματα γίνεσθαι
 ἢ ἐπαναφορὰ ἐπὶ τινὲς
 μοχθηρίαν αἰετὸν οἶον εἰ
 ἐμοίχυσσον, ἐπὶ ἀνελευ-
 σίαν εἰ ἐγνατέλιπε τὴν
 παρὰ τῆς, ἐπὶ δὲ ἀνα-
 λῆν εἰ δὲ ἐπάταξον,
 ἐπὶ ὀργῶν. εἰ δὲ ἐπιθυ-
 μῶν, ἐπὶ οὐδὲ μὲν
 μοχθηρίαν, ἀλλὰ ἢ ἐπὶ
 ἀδικίαν. ὡς τὸ φανε-
 ρόν ὅτι ἐστὶ τις ἀδικία
 πρ.

παρὰ τὸ ὅλον, ἀλλὰ ἐν
 μέρει συνώνυμος ὅτι ὁ
 ἕρως ἐν τῷ αὐτῷ γέ-
 νει. ἄμφω γὰρ ἐν τῷ
 πρῶτῳ ἐπὶ τῶν χρεῶν τῶν
 δυνάμει, ἀλλ' ἢ μὲν πε-
 ρὶ τιμῆν, ἢ χρήματα,
 ἢ σωτηρίαν, ἢ ἑτιμω-
 χημὲν ἐν ὀνόματι πε-
 ριλαβῆν, ταῦτα πάν-
 τα, καὶ δι' ἡδονὴν τῆν
 ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν ἢ δὲ
 περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα
 ἰσοουδαίως. ὅτι μὲν
 οὐκ εἰς ἀδικιοσύνην
 πλείους, καὶ ἐστὶ τις καὶ
 ἐπὶ τὰ παρὰ τὸ ὅλον
 ἀρετῆν, διὸ γὰρ τίς δὲ
 καὶ ὅποιός τις, ληπτέον
 διώρεσθαι δὴ τὸ ἄδ-
 κον, τὸ τε παρὰ νόμον
 καὶ τὸ ἀνίσον. τὸ δ' ἀ-
 καιον, τὸ τε νόμιμον καὶ
 τὸ ἴσον. κατὰ μὲν ἄν τὸ
 παρὰ νόμον, ἢ πρότερον
 ἀρεμὸν ἢ ἀδίκια ἐστίν.
 ὅπου δ' ἢ τὸ ἀνίσον καὶ τὸ
 πλείον

præter totam, aliam in
 parte synonymam:
 quod in eodem genere
 sit definitio. Vtraque
 enim ad alterum uim
 habet: sed hæc in ho-
 nore, aut pecunijs, aut
 salute, aut si nomine a-
 liquo uno possent com-
 prehendi in ijs omnibus
 uersatur, & ob uolu-
 ptatem è lucro: illa au-
 tem in omnibus in qui-
 bus probus. Esse igitur
 iustitias plures, atque
 quandam & aliam à
 tota uirtute patet: quæ
 autem et sit, & qua-
 lis, sumendum est. De-
 finitum ergo fuit iniu-
 riam esse legis uolatio-
 nem & iniquitatem: ius
 uerò, & legi parère, &
 æquitatem. Itaque ex
 legis uiolatione iniusti-
 tia quæ prius dixi, exi-
 stit, at quia iniquitas &
 plus

plus non est idem, sed aliud, ut pars ad totum (quod enim plus est omne iniquum est, non omne autem iniquum plus est) iniuria quoque & iniustitia non eadem, sed ab illis alia: atque hæc ut partes, illa ut tota. Hæc enim iniustitia totius iniustitiæ pars est, & iustitia iustitiæ similiter. Quare etiam de iustitia in parte & iniustitia dicendum est, de iure item & iniuria. Ea igitur quæ ex tota uirtute constituta est iustitia, & iniustitia, quarum altera totius uirtutis usus est ad alium, altera utij omitatur, ius quoque & iniuria, quæ ex his dependent, quo modo definienda sint, manifestum est.

Ple-

πλεον οὐ ταυτέρ, ἀλλ' ἑτέρου ὡς μέρος πρὸς ἅλῳ. τὸ μὲν γὰρ πλεον ἄπαν ἀνίσου, τὸ δ' ἀνίσου δ' ὡς πλεον. καὶ τὸ ἀδίκου καὶ ἡ ἀδικία οὐ ταυτέρ, ἀλλ' ἑτέρου ἐκένου. τὰ μὲν ὡς μέρος, τὰ δ' ὡς ὅλη. μέρους γὰρ αὐτῆ ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς δικαιοσύνης ὥστε καὶ ὡς τῆς οὐ μέρους δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας λευτέρ, καὶ τῆς δικαίας καὶ τῆς ἀδικίας ὡς αὐτῶς ἢ μὲν οὐδὲ κατὰ τὸ ὅλον ἀφ' ἑλίου τε ἄγαμὸν δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἢ μὲν τῆς ὅλης ἀφ' ἑτῆς ἡσυχασίας πρὸς ἄλλον ἢ δὲ τῆς δικαίας, ἀφ' ἑδ' ὡς καὶ τὸ δίκου δὲ καὶ τὸ ἀδικου τὸ κατὰ ταύτας, φανερὸν ὡς ἀποδείξαι.

χα

ἡ δὲ γὰρ τὰ πολλὰ
 τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ
 τῆς ὅλης ἀρετῆς πρατ-
 τόμονά ἐστι. καθ' ἑκά-
 στω γὰρ ἀρετῶν προ-
 γάττει ἴσιν, καὶ καθ' ἑ-
 κάστω μεχέθειαν ἡ-
 λυεὶ ὁ νόμος. τὰ ἕποιν-
 τὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς
 ἐστὶ τῶν νομίμων ὅσα
 νομοθετῆται ὑπὸ
 παιδείαν τὴν πρὸς τὸ
 λοιπὸν ὑπὸ τῆς καθ' ἑ-
 καστοῦ παιδείας, καθ'
 ἡ ἀπὸ τῆς αἰῆς ἀγαθός
 ἐστὶ, ὡς ὅτι οὐκ ἐστὶν ὡς
 τῆς ἐστὶν, ἢ ἐστὶν, ὡ-
 ρὸν διὰ τὴν ἐστὶν. ἢ γὰρ
 ἴσως ταυτὸν αἰδέει τε
 ἀγαθὸν ἑαυτὸν, καὶ ὡς
 πᾶσι πάντι. τῆς δὲ καθ' ἑ-
 καστοῦ διανοουμένης καὶ
 τοῦ καθ' ἑαυτὸν δι-
 καίου, ἐν μὲν ἐστὶν ἐ-
 δος, τὸ δὲ ταῖς διανο-
 μαῖς, ἢ τῆς, ἢ ἡ-
 κέτων, ἢ τῶν ἄλλων,
 ἐστὶ

Pleraque enim legiti-
 ma ea ferè sunt, quæ
 ex tota uirtute gerun-
 tur. nam lex ex una-
 quaque uirtute uiuere
 iubet, & ex unoquo-
 que uitio prohibet.

Efficiencia autem to-
 tius uirtutis ea sunt le-
 gitima, quæ legibus
 de institutione in com-
 mune sancita sunt: quæ
 uerò de singulorum in-
 stitutione, qua simplici-
 ter uir bonus euadit,
 civilis ne sit facultatis,
 an alterius, postea defi-
 niendum. non enim i-
 dem fortasse est, uirum
 aliquem esse bonum, &
 ciuem omnem. Iustitiæ
 igitur ex parte, iurisq;
 eius, una quidem spe-
 cies est, quæ in distribu-
 tionibus, aut honoris,
 aut pecuniarum, aut a-
 liarum rerum consistit,
 quæ

que diuidue sunt eius-
 de ciuitatis participib.
 in his enim euenit, ut al-
 ter alterius & non equā
 & equā habeat portio-
 nem. altera uero que in
 commercijs emendādis
 uersatur. Eius autē due
 sunt partes. nam ex cō-
 mercijs alia sunt uolun-
 taria, alia inuoluntaria.
 uolūtaria eiusmodi sunt
 ut uenditio, emptio, mu-
 tuatio, sponſio, uſura, de-
 positio, conductio. que
 uolūtaria dicuntur, quia
 principū cōmerciorū
 uoluntariū est. ex inuo-
 luntarijs autē clandesti-
 na alia sunt, ut furtum,
 adulteriū, ueneficium,
 lenocinium, seruorū se-
 ductio, dolosa cædes, fal-
 sa testificatio: alia uio-
 lenta, ut flagellatio, uin-
 cula, mors, rapina, nuti-
 latio, cōuiciū, ludibriū.

Quo-

ὅσα μετὰ τοῖς λοιποῖς
 νόμοις τῆς πολιτείας. οὗ-
 τῶν γὰρ ἐστὶν ἡ αἰτία
 ἡ ἐξουσία, καὶ ἴσους ἔτε-
 ρον ἔσθαι. ἐν δὲ τῷ οὐ-
 τοῖς συναλλάγμασι δι-
 ορθωτικῶν. τούτων δὲ
 μὲν δύο. τῶν γὰρ συνα-
 ναλλαγμάτων, τὰ μὲν
 ἐκούσια ἐστὶν, τὰ δὲ ἀκού-
 σια. ἐκούσια μὲν τὰ τοῖς
 ἀδελφοῖς, οἷον πρᾶσις, εἰρήνη,
 δανεισμός, ἐγγύη, ἔξω-
 σις, παρρησιασθέναι, κτλ.
 ὁ δὲ ἀκούσια ἡ λέγε-
 ται, ὅτι ἢ ἀρχὴ τῶν συνα-
 ναλλαγμάτων τῶν
 ἐκούσιων. τῶν δὲ ἀκούσι-
 ων, τὰ μὲν λαβροῦσιν οἷον
 ληστεία, μοιχεία, φαρμα-
 κεία, προαγωγεία, δου-
 λαπατεία, δολοφονία,
 ψευδομαρτυρία: τὰ δὲ
 βίαια, οἷον αἰνία, δει-
 μός, θάνατος, ἀρπαγή,
 πῆρσις, λαμπροῦσιν,
 προσηλασμός.

ἢ πρᾶσις

Επει δ' ὁ, τε ἀδι-
 κος αἴσιος, καὶ τὸ ἀδι-
 κερ αἴσιον, δηλοῦν ὅτι
 καὶ μέσον τι ἐστὶ τῆς ἀ-
 νισῆς τῆτο δ' ἐστὶ τὸ ἴ-
 σον. ἐν ὁμοίᾳ γὰρ πρά-
 ξει ἐστὶ τὸ πλεον καὶ τὸ
 ἐλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴ-
 σον. εἰ ὅμοιο ἀδικον αἴσι-
 ον, τὸ δίκαιον ἴσον ὁ-
 πόρ καὶ αἴσιν λόγου δο-
 κῆ πασι. ἐπεὶ ἡ ἴσον
 μέσον. τὸ δίκαιον μέσον
 τι αἴσιν ἐστὶ δὲ τὸ ἴσον
 ἐν ἐλαχίστοις δυοῖν. ἀ-
 νάγνη τοίνυν τὸ δί-
 καιον μέσον τε καὶ ἴσον
 εἶναι, καὶ πρὸς τι, καὶ τι-
 εἶ καὶ ἢ μὲν μέσον, τι-
 νῶν ταῦτα δ' ἐστὶ, πλεον
 ἢ ἐλαττον, ἢ ἡ ἴσον
 ἐστὶ, δυοῖν ἢ ἡ δίκαιον,
 τισὶν ἀνάγνη ἀφ' αὐτῶν τὸ
 δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶ-
 ναι τέτταρσι. οἷς τε γὰρ
 δίκαιον τυγχάνει ὁρ,
 quatuor minimis esse. nã et ij quib. ius esse cõtingit,

Quoniã autẽ et iniu-
 stus iniquus, et iniuria
 3
 iniqua est, mediũ quod-
 dã esse iniqui perspicuũ
 est: id autẽ est æquum. in
 quacunq; enim actione
 est plus et minus, in ea
 dem etiam est æquum. si
 igitur iniuria est ini-
 qua, ius est æquũ: quod
 etiam absq; ratione om-
 nibus uidetur. Cũ uerò
 æquum sit medium, ius
 quoque medium quod-
 dam erit. est autem æ-
 quum in minimis duo-
 bus. necesse est igitur, ut
 ius et medium, et æ-
 quum sit, et ad quiddã,
 et quibusdam. et qua-
 tenus mediũ est, aliquo-
 rum (ea autẽ sunt plus
 et minus) quatenus ue-
 rò æquum est, duorum:
 quatenus ius, quibusdã.
 Itaque necesse est ius in
 q duob.

duo sunt, & in quibus
res, duo: eademq; & qui
bus, & in quib. æquitas
erit. ut enim habet ea in
quibus, ita etiam illa ha-
bent. nã si nõ sunt æqui,
nõ æqua habebunt: sed
inde pugna & crimina-
tiones existunt, cum aut
æqui non æqua, aut non
æqui æqua habet & ac-
cipiunt. præterea ex eo
quod pro dignitate fit,
id patet. ius enim in di-
stributionib. pro digni-
tate quadã esse oportet:
omnes fatentur. Digni-
tatem tamen nõ eandẽ
asserunt omnes esse, sed
qui populi gaudent im-
perio, libertatẽ: qui pau-
corum, partim diuitias,
partim nobilitatem: qui
optimatũ, uirtutem. Ius
igitur quiddam est pro-
portione comparatum.
Proportio enim non
tan-

δύο ἐστὶ, καὶ ἐν οἷς τὰ
πράγματα, δύο. καὶ ἡ αὐ-
τὴ ἐστὶ ἰσότης, οἷς, καὶ
ἐν οἷς. ὡς γὰρ ἐν ἑνὶ ἔ-
χει. ἐν οἷς, ἔστω καὶ ἄλλα
ἔχει. εἰ γὰρ μὴ ἴσοι, ἢ ἰ-
σα ἔξουσιν. ἀλλ' οὐ τού-
θου αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐφ'
πλήματα, ὅταν ἢ ἴσοι
μὴ ἴσοι, ἢ μὴ ἴσοι ἰσαίχο-
σι καὶ νέμονται. ἔτι ἐκ
τοῦ κατ' ἀξίαν τούτο
δῆλον. τὸ γὰρ δίκαιον
ἐν ταῖς διανομαῖς ἑμο-
λογοῦσι πάντες κατ'
ἀξίαν τινὰ δῆρ' εἶναι.
τὸ μὲν τοῖ ἀξίαν ἔ-
στιν αὐτὸ λέγεισι πάν-
τες ὑπερβαῖν. ἀλλ' οἱ
μὲν δημοκρατικοὶ, ἐπὶ
δουλοκρατοῖαν. οἱ δὲ ὀλι-
γαρχικοὶ, οἱ μὲν πλεον-
τοκῶν, οἱ δὲ ἀγαθῶν.
οἱ ἀριστοκρατικοὶ, ἀξί-
αν. ἐστὶν ἄρα τὸ δῆ-
καιον ἀλόγιστον. τὸ
γὰρ ἀλόγιστον οὐ μέ-
γιστον

τὸν ἐστὶ μοναδικῆς ἀριθ-
 μῶν ἰσίου, ἀλλ' ὅλιος ἀ-
 ριθμῶν. ἢ γὰρ ἀνάλω-
 γία, ἰσότης ἐστὶ λόγου,
 καὶ οὐ. τέτταρασι ἐλα-
 χίστοις. ἢ μὴ ἂν διηρη-
 μένη, ὅτι οὐ τέτταρασι,
 διήλωσεν. ἀλλὰ καὶ ἡ συ-
 νεχὴς. τῶ γὰρ οὐκ ὡς
 ἀπὸ τῆς γήσεται, καὶ δις
 λέγει. οἶον ὡς ἢ τοῦ α.
 πρὸς τὸν τῆ β. οὕτω καὶ
 ἢ τῆ β, πρὸς τὸν τῆ γ.
 δις αὐτὸ ἢ τῆ β, εἴρηται.
 ὥς τε αὐτὸ ἢ τοῦ β τε βῆ
 δις, τέτταρα εἶσσι τὰ
 ἀνάλογα. ἐστὶ ἢ καὶ τὸ
 εἰρητικῶν ἐν τέτταρασι
 ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ
 αὐτός. διήλωται γὰρ
 ὁμοίως οἷς τῆ καὶ α. εἶσσι
 ἄρα ὡς ὁ α ὄρος πρὸς
 τὸν β, οὕτως ὁ γ πρὸς
 τὸν δ. καὶ ὁ α καὶ ἄξ ἄ-
 ρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ,
 ἢ β πρὸς τὸν δ. ὥστε
 καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ
 ἄλλο.

tantum numeri solitarij
 est, sed numeri in totū.
 nam proportio equali-
 tas est rationis, & in
 quatuor minimis est. de
 iunctam sanè in quatu-
 or esse perspicuum est:
 sed & coniunctam.
 Vno enim perinde ac
 duobus utitur, bisque di-
 citur meluti, quam ratio-
 nem habet A ad B, ean-
 dem & B ad C: bis enim
 B, dictum est. Quare si
 B bis positum sit, qua-
 tuor erunt comparata
 proportione. Est au-
 tem etiam ius in mi-
 nimis quatuor, ratio-
 que eadem est: de iun-
 cta enim sunt simili-
 modo & quibus, &
 que. Erit igitur ut
 A terminus ad B, ita C
 ad D: & vicissim igitur,
 sicut A ad C, B ad D.
 Quare etiam totum ad
 A 2 totum,

totum, quod distributio
 cōduplicat: & si sic com-
 posita fuerint, iuste con-
 duplicat. Igitur termini
 A cū C, & B cū D cōiu-
 gatio, ius est quod in di-
 stributione consistit, ac
 mediū ius est nimirum
 eius quod præter pro-
 portionem est. quod e-
 nim proportionem fit, est
 medium: ius aut fit pro-
 portione. uocant uerò
 eiusmodi proportionem
 geometricā mathemati-
 ci. nā in geometrica eue-
 nit, & id totū ad totum
 est, quod utrunq; ad al-
 terum. Nō est aut con-
 iuncta hæc proportio.
 non enim unus numero
 terminus fit, cui, et qd'.
 Ius hoc igitur propor-
 tione fit: iniuria uerò,
 id quod præter propor-
 tionē est. fit ergo ut al-
 terū plus, alterū minus,
 quod

ὄλον· ὁπὸρ ἢ νομῆ σωμα-
 διάζει· ἡ δὲ ὄντως σωμα-
 τεβῆ, διπλασίως σωμαδιά-
 ζει· ἢ ἄρα τῷ α ὄρα τῷ γ,
 καὶ ἢ τοῦ β τῷ δ σὺν βου-
 ξις, τὸ εὐ διανομῆ δι-
 καιῶν ἐστὶ, καὶ μέσον τὸ
 διπλασιον, τῷ τεστὶ τῷ πα-
 ρά τὸ ἀνάλογον· τὸ
 γὰρ ἀνάλογον, μέσον·
 τὸ δὲ διπλασιον, ἀνάλο-
 γον. καλοῦσι ἢ τὸν τοι-
 αῦτῳ ἀναλογίαν γεω-
 μετρικῶν οἱ μαθημα-
 τικοί. οὐ γὰρ τῆ γεω-
 μετρικῆ συμβαίνει καὶ
 τὸ ὄλον πρὸς τὸ ὄλον, ὁ-
 πὸρ ἐπὶ ἀτόρον πρὸς ἐ-
 πὶ ἀτόρον. ἐστὶ δ' οὐ συ-
 νεχὴς αὐτῆ ἢ ἀνάλο-
 γία. οὐ γὰρ γίνεται ἐς
 ἀριθμῶν ὄρος, ὡ, καὶ ὁ. τὸ
 μὲν ἔρ διπλασιον τῷ το α-
 νάλογον. τὸ δ' ἄδιον,
 τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον.
 γίνεται ἄρα, τὸ μὲν
 πλεον, τὸ δὲ ἐλάττω,
 ὁπὸρ

ἴσος καὶ ἐπὶ τῶν ὀργῶν
 συμβαίνει. ὁ μὲν γὰρ ἀ-
 δυνῶν, πλεονέχει· ὁ δὲ
 ἀδυνάμονος, ἐλάττω τῶν
 ἀγαθῶν ἐπὶ τῶν κακῶν,
 ἀνέπαλιμ. οὐ ἀγαθῶν
 γὰρ λόγῳ γίνεται τὸ ἐ-
 λάττω κακῶν, πρὸς τὸ
 μείζον κακῶν. ἐστὶ γὰρ
 τὸ ἐλάττω κακῶν μάλ-
 λον αἰρετὸν τοῦ μείζο-
 νος. τὸ δὲ αἰρετὸν, ἀγα-
 θῶν· καὶ τὸ μάλλον, μεί-
 ζον. τὸ μὲν ὄν ἐν εἶδος
 τῶν δικαίων τῶν ἐστὶ.

Τὸ ἡλικίῳ ἐν τῷ δι-
 ορθωτικῶν, ὁ γίνεται οὐ
 τοῖς σωματικῶν ἀγαθῶν καὶ
 τοῖς ἐκουσίῳ καὶ τοῖς
 αἰσθησίῳ. τῶν δὲ τὸ δι-
 καιοῦ, ἄλλο εἶδος ἐχει τῶν
 προτέρων. τὸ μὲν γὰρ
 διανεμητικῶν δικαιοῦ
 τῶν ἰσῶν, αἰεὶ κατὰ
 τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ τὴν
 ἀρεμῶν. καὶ γὰρ ἀ-
 πό χρημάτων ἰσῶν,
 ἰσῶν

quod & in operibus
 contingit. qui enim in-
 iuriam facit, plus habet:
 qui patitur, minus ex bo-
 no: in malo autem con-
 trā. boni enim loco est
 minus malum, maioris
 mali collatione. minus
 enim malum magis ex-
 petendū est, quam ma-
 ius: at quod est expeten-
 dum, est bonum: &
 quod magis, maius. At-
 que hæc una iuris spe-
 cies est.

Reliqua uerò una in 4
 emendando posita, quæ
 in commercijs tum uo-
 luntarijs, tum inuolun-
 tarijs fit: hoc autem ius
 aliam à priore speciem
 habet. ius enim in distri-
 buendis communibus
 rebus positum, semper
 fit ea proportione,
 quam diximus. etenim
 ex pecunijs p ublicis si
 9 3 distri-

si distributio fiat, eadem ratione erit, quam habent inter se ea que collata sunt. iniuriæque item huic iuri opposita, præter proportionem est. Ius uerò quod in commercijs est, est quidem æquum quiddam, & iniuria iniuum: at non illa proportionem, sed arithmetica. Nihil enim refert, probusne uir malum, an malus probum fraudet: Neque probusne an improbis adulteretur: sed ad nocuenti differentiam lex solum spectat, utiturque quasi equalibus: si hic iniuriam faciat, ille patiatur: & si hic ledat, ille ledatur. Quare iniuriã hanc, cum sit iniqua, æquare iudex conatur.

τὸ τοῦ ἀδικοῦ ὅρ, ἰσότηρ

ἐὰν γίγνηται ἡ διαφορά, ἐφαίματα τὸν λόγον τὸν αὐτὸν, ὅτι ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα ἴσῃ ἴσων ἐχθόντα: καὶ τὸ ἀδίκον, τὸ ἀντιθέμενον τῷ δίκαιῳ τῷ τοῦ, παρὰ τὸ ἀνάλογον ἐστὶ. τὸ δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὴ ἴσων ἴσῃ καὶ τὸ ἀδίκον ἀίσιον ἄλλ' ἔφαίματα τῶν ἀδίκων λογίαν ἐπὶ αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀδικημάτων ἕθεν γὰρ διαφέρει εἰς πλείους φάσκειν ἀπείρητον, ἢ φάσκειν ἐπιπέδον ἢ εἰς ἐμοίχυσσον ἐπιπέδον, ἢ φάσκειν, ἀλλὰ πρὸς τῆς βλάβος τῆς διαφορᾶς μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χεῖται ὡς ἴσων εἰ δ' μὴ ἀδικῆ, ὁ δ' ἀδικεῖται. καὶ εἰ δ' μὴ ἐβλάψον, ὁ δ' ἐβλάπτει. ὥστε τὸ ἀδίκον παρὰ τὸ δίκαιον. καὶ

ΝΑΜ

γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ,
 ὁ δὲ πατάξῃ, καὶ λέγεται
 ὁ δὲ ἀποθάνῃ, διήρηται
 τὸ πάθος καὶ ἡ πράξις
 εἰς δύο, ἀλλὰ παρὰ
 τῆς ἡμίας ἰσότητος, λέ-
 γεται γὰρ ὡς ἀπλῶς εἰ-
 σὶν, ἐπὶ τοῖς τοῖς τοῖς,
 καὶ ἢ μῦθον οἰεῖται
 ὄνομα εἶναι, τὸ λῶδος,
 εἰς τὴν πατάξῃ, καὶ
 ἢ ἡμίας τῶ παθόντι ἀλ-
 λ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ
 πάθος, λαλῆται, τὸ μὲν
 ἡμίας, τὸ δὲ λῶδος, ὡς
 τὸ μὲν πλείονος καὶ
 τὸ ἐλάττονος τὸ ἴσον,
 μέσον· τὸ δὲ λῶδος
 καὶ ἢ ἡμίας, τὸ μὲν πλέ-
 ον, τὸ δὲ ἐλάττονον οὐκ
 ἴσον· τὸ μὲν τῆ ἀγαθῆς
 πλείον, τοῦ κακοῦ δὲ ἐ-
 λάττονον, λῶδος· τὸ δὲ
 οὐκ ἴσον, ἡμίας· ὡς
 ἂν μέσον τὸ ἴσον, ὅθεν
 γομεν εἶναι δίκαιον.

ὡς

Nam cum hic percussus
 est, ille percussit, aut e-
 tiam interfecit, ille au-
 tem interijt, affectio et
 actio in partes non æ-
 quas diuisa est, sed dam-
 no æquare conatur, de
 lucro detrahens. Dici-
 tur enim, ut simpliciter
 dicam, in talibus, tamet-
 si nonnullis minimè pro-
 priū nomen sit, *lucrum*,
 ut ei qui percussit, et da-
 mnū, ei qui passus est.
 Sed cum affectio perpen-
 ditur, uocatur hoc da-
 mnū, illud lucrū. Qua-
 re pluris et paucioris
 medium est æquū: lucrū
 autem et damnū, il-
 lud est plus, et hoc mi-
 nus contrariè. plus qui-
 dem boni, et minus ma-
 li, *lucrum*: contrariū ue-
 rò, *damnū*: quorum e-
 rat medium æquū,
 quod esse ius dicimus.

q 4 qua

quare in emendando po-
situm ius, lucri & dam-
ni medium fuerit. pro-
pterea etiam cum alter
cantur, ad iudicem con-
fugiunt. iudicem autem
adire, adire est ius ip-
sum. iudex enim esse
uult ius quoddam ani-
matum. & querunt iu-
dicem medium: & uo-
cant nonnulli interme-
dios, quasi, si mediū con-
secuti fuerint, ius quoq;
ipsum consecuturi. Ius
igitur medium quiddam
est: si quidem & iudex.
iudex autem inæquat.
Et quemadmodū linea
in partes inæquales di-
uisa, quo maior pars di-
midium excedit, id ab
ea abstulit, & adiun-
xit parti minori: cum
autem totum æqualiter
fuerit diuisum, tum su-
um se habere inquirunt,
cum

ὡς τε τὸ μὲν ἐπικανθεῖον
τὴν δὲ δίκαιον ἀν' ἐν. τὸ
μέσον ἰσότητος καὶ ἰσπ-
δης. Αἰὶ καὶ ὅταν ἀμφι-
σχυτῶσιν, ἐπὶ τὸν δι-
καστὴν καταφύγουσι.
τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν
ἰέναι, ἰέναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ
δίκαιον. ὁ ἄρα δικαστὴς
βύλεται εἶναι οἷον δι-
καστὴν ἐμψυχον, καὶ ἰσ-
τοῦσι δικαστὴν μέσον.
καὶ ἰσχυτῶσιν οἷοι μεσι-
δης, ὡς ἐὰν τοῦ μέσου
τύχῃσι, τὸ δίκαιον τῷ
ξόμενοι. μέσον ἄρα τὸ
τὸ δίκαιον, ἐπὶ τὸ καὶ ὁ
δικαστὴς ὁ δὲ δικαστὴς ἐ-
πανιστοῖ. καὶ ἰσχυτῶσιν
ἰσχυτῶσιν εἰς αἴτια τέ-
τημονης, ὅσο ἂν ἰσχυτῶσιν
μα τῆς ἰσότητος ὑπὸ ἐ-
χει, τὰτ' ἀφῆλε, καὶ τὸ
ἐλάτ' οὐ τμήματι προ-
σέβηεν ὅταν διέδιχα
δικαστῆν τὸ ὅλον, τότε
φαστὴν ἔχει τὸ αὐτοῦ,
ἴταν

ὅταν λάβωσι τὸ ἴσον.
 τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς
 μείζονος καὶ ἐλάττονος
 κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν
 ἀναλογίαν. διὰ τοῦτο
 καὶ ὀνομάζεται διχαί-
 ον, ὅτι δίχῃ ἐστὶν ἰσῶν.
 αὐτὸς ἄ τις εἴποι δίχαιον,
 καὶ ὁ διμασῆς διχασῆς.
 ἐπει γὰρ δύο ἴσων ἀ-
 φαιρεθῆ ἀπὸ θατόρου,
 πρὸς θατόρου ἢ προσε-
 θῆ, δυτὶ τῆτοις ὑπέρε-
 χει τὸ ἐτόρου. εἰ γὰρ ἀ-
 φαιρεθῆ μὲν, μὴ προσετέ-
 θῆ ἢ ἐνὶ γ' αὐτὸ μόνον ὑ-
 πέρειχε τῆ μέσου ἀφα-
 ρῆ, καὶ τὸ μέσον τὸ ἀ-
 φ' ὅ ἀφαιρεθῆ, ἐνὶ τῆτω
 ἀφα γνωστοῦμον, τί τε
 ἀφελῆρ δὲ ἀπο τῆ πλε-
 ονέχοντος, καὶ τί προ-
 σθέναι τῶ ἐλάττου ἐ-
 χοντι. ὡ μὲν γὰρ τὸ
 μέσον ὑπέρειχει, τοῦ-
 το προσθέναι δὲ τῶ
 ἐλάττου ἐχοντι. ὡ δ' ἂν
 ὑπέρ.

cum equū acceperint.
 Aequum autem medium
 est pluris & minoris a-
 rithmetica proportio-
 ne: propterea appella-
 tur δίχαιον, eo quòd bi-
 pertitò fiat, quasi δι-
 χαιον quis dixerit, &
 διμασῆς quasi biperti-
 ens. Cum enim à duorū
 equaliū altero ablatum
 fuerit, & additum alte-
 ri, duabus ijs partibus
 alterum excedit. nam si
 ablatum esset, nō autem
 adiunctum, uno dunta-
 xat excederet, medium
 scilicet una simuliter me-
 dium à quo deductum
 una. Hoc ergo notum fa-
 ciemus, & quid à plus
 habeme detrahendum
 sit: & quid minus ha-
 bemi adiungendū. nam
 quo medium accedit, id
 minus habemi adden-
 dum est: quo autem
 q s ex-

exceditur, à maximo
 detrahendum. Sint
 æquales inter se li-
 neæ AA, BB, CC,
 dematúrque ab A A
 pars A E, & adda-
 tur ad CC, CD.
 Quare tota DCC li-
 nea excedet A E par-
 te CD, & CF: igitur
 etiam BB parte CD.
 Est autem hoc in alijs
 quoque artibus. Tol-
 lerentur enim, nisi effi-
 cians, & quantum &
 quale faceret: & pati-
 ens tantum id & tale
 pateretur. Emerferunt
 autem nomina hæc, da-
 mnnum et lucrum, ex uo-
 luntaria commutatione.
 plus enim habere, quàm
 sua, lucrari dicitur: mi-
 nus uerò quàm à principio,
 damnũ facere: ut in uen-
 dendo & emendo, ac in
 quibuscumque rebus alijs
 lex

ὀπρέχεται, ἀφελῆν δὲ
 πρὸ τοῦ μεγίστου. ἴσαι αὖ
 ἐφ' ὧν, αα, ββ, γγ, ἀλλή-
 λαις, ἀπὸ τῆς αα ἀφελῆ-
 θῶ τὸ αε, καὶ προσεί-
 θῶ τῆ γγ, τὸ ἐφ' ὧν
 δγ' ὥστε ὅλη ἡ δγγ,
 τῆς αε ὑπέρβηαι τῷ γδ,
 καὶ τῷ γζ. τῆς αα ββ,
 τῷ γδ. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ
 τῶν ἀλλωρ τεχνῶν τῶ
 το. ἀνθρώπων το γαρ αὖ,
 εἰ μὴ ἐποιεῖ τὸ ποιού-
 καὶ ὅσον καὶ οἷον καὶ το
 πάχον ἐπαχέτετο, καὶ
 τεσσῶτο, καὶ τοῦτο. ἐλθ-
 λυθε ἢ τὰ οὐδέναια τῶ
 τα, ἢ τὸ ζημίαι καὶ τὸ λῶ-
 δος, ἐν τῆς ἐυσσίης ἀλ-
 λαγῆς. τὸ μὲν γὰρ πλε-
 ονέχων ἢ τὰ ἑαυτοῦ,
 λῶρ δαίνειν λέγεται, τὸ
 δ' ἐλαττορ τῶν ἐξ αἰ-
 χῆς, ζημιῶν δαὶ οἰονεῖ
 τῷ πωλεῖν καὶ ὠνεί-
 θαι, καὶ εἰ ὅσους ἀλ-
 λους ἀδελῶν ἰστανον ὁ
 νόμος.

νόμος. ὅταν δὲ μίτε
 πλέον, μίτε ἑλάττω, ἀλ-
 λά αὐτὰ δι' αὐτίωρ γέ-
 νηται, τὰ αὐτίωρ φασι
 ἔχειν, καὶ οὔτε ζυμιοῦ-
 θαι, οὔτε ὑβρῶσαινεμ·
 ὥστε ὑβρῶδους τινὸς
 καὶ ζυμίας μέσση τὸ δι-
 καιῶν ἐστὶ τῶν παρὰ
 τὸ ἐνόμισον τὸ ἴσον ἐ-
 χεῖν καὶ πρότερον καὶ
 ὕστερον.

Δοκεῖ δὲ τοῖσι καὶ τὸ
 ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀ-
 πῶς διδικαίον, ὡς ὅρ' εἰ
 Πυθαγόρειοι ἔφασαν. ὡ-
 εἶβοντο γὰρ ἀπῶς τὸ
 δικαίον, τὸ ἀντιπεπον-
 θὸς, ἀλλὰ τὸ δὲ ἀντιπε-
 πουθὸς οὐ ἐφαρμόττεται,
 οὔτ' ἐπὶ τὸ δικαιομεντι-
 κὸν δικαίον, οὔτ' ἐπὶ τὸ
 διορθωτικὸν καὶ τοῖσι βέ-
 λονταί γε τῷ λέγειν
 καὶ τὸ Ραδαμανθῶδες
 δικαίον.

Εἶτα

lex concedit. Cum autē
 neq; plus, neque minus,
 sed sua cuiq; per se cōti-
 gerunt. sua ipsorum ha-
 bere se dicunt, neque
 damnum pati, neque lu-
 crum. Quare lucri cui-
 iusdam & damni, quae
 praeterquam lūbeat fi-
 unt, ius medium est, e-
 quum obtinere & pri-
 us & posterius.

Videtur autem non
 nullis & par pari refer-
 re simpliciter ius esse:
 quemadmodum Pytha-
 gorei dicebant. Ius e-
 nim absolutè par parī
 alij referre desinebant.
 verum par pari refer-
 re, neque ad distribuen-
 di ius, neque ad emen-
 dandi congruit. uolunt
 tamen ipsi Rhadaman-
 ti quoque ius hoc dice-
 re.

Cuiq;

Cuiq; pati si rettuleris par, ius erit equū. multis enim locis distinet: ut si imperio potius ens percussit, percussus non est: & si imperantem percussit, non solum est percussus, sed & supplicio afficiendus. præterea lubens ne an inuitus, multū refert. Sed in commerciorū societatibus par pari referens, cōsociat, ex proportione, non ex æqualitate. par enim pari referendo ex proportione, ciuitas constat.

Vel enim ut malè referant querunt: alioqui esse seruitus uidetur, nisi par pari referretur, uel ut bene. alioqui non fiet communicatio: at communicatione consistunt. unde etiam Grætarum templum palam pro-

Εἶνε πάθοι τὰ λ' ἐ-
ρεξε, ἀλλ' ἡ ἰθὺς γέ-
νοίτο.

πολλὰ γὰρ δια-
φωρεῖ. οἷον ἐν ἀρχαῖς ἐ-
χωρ' ἐπάταξεν, ἢ δὲ ἀν-
τιπληγῶν αἰ' ἡ αἰ' ἐν
χοντα ἐπάταξεν, ἢ πᾶ-
ν γῶν αἰ' μόνου δέ, ἀλλὰ
ἡ αἰ' ἡ λαοδύναμι. ἐν τῷ
ἐν ἑσίοις ἡ αἰ' τὸ ἀνο-
σιοῦ διαφέρει πολὺ. ἀλλ'
ὁ ἐν μὲν ταῖς ἡνωταῖς
αἰ' ταῖς ἀλλαντικαῖς
συνέχει τὸ τοῖστον δι-
καιον ἢ ἀντιπεπονθος,
ἡ αἰ' ἀναλογίαν, ἡ αἰ' μὴ
ἡ αἰ' ἰσότητα. τῷ ἀντι-
ποιεῖν γὰρ ἀνέλογον
συμμενεῖ ἢ πόλις. ἢ γὰρ
τὸ ἡ αἰ' ἡ αἰ' ἡ αἰ' ἡ αἰ'
μὴ, δουλεία δουεῖ ἐ-
ναί, ἢ μὴ ἀντιποιεῖται, ἢ
τὸ ἡ αἰ' ἢ μὴ, μετὰ δό-
σις ἢ γίνεται τῷ μετα-
δόσει ἢ συμμενεῖσι δι-
καίον ἡ αἰ' ἡ αἰ' ἡ αἰ'
καὶ χαίρειν ἡ αἰ' ἡ αἰ'
πολιῶν

ποδῶν ποιῶνται, ἵνα
 ἀνταπόδοσις ἦ. τοῦτο
 γὰρ χάριτος ἰδίου. αὐ-
 θυληρεῖται γὰρ διὰ τὸ
 χαιρεσαμένῳ, καὶ πάλιν
 αὐτὸν ἀξίαι χαριζόμε-
 νον. ποιεῖ δὲ τὴν ἀντι-
 ποσιν τὴν κατὰ ἀνάλο-
 γίαν, ἢ κατὰ διάμετρον
 ἐξ ἑξῆς· οἶον οἰνοδό-
 μος ἐφ' ὧ α, στυλοτόμος
 ἐφ' ὧ β, οἰκία ἐφ' ὧ γ,
 ὑπόδημα ἐφ' ὧ δ. δεῖ
 οὖν λαμβάνειν τὸν οἰνο-
 δόμον παρὰ τὸ στυλο-
 τόμον τὸ ἐκείνου ὄργον,
 καὶ αὐτὸν ἐκείνω μετα-
 διδόναι τὸ αὐτοῦ. εἰ
 οὖν πρότερον ἢ τὸ κατὰ
 τὴν ἀναλογίαν ἴσον, εἶ-
 τα τὸ ἀντιπεπονθὸς γέ-
 νηται, εἶσαι τὸ λεγόμε-
 νον· εἰ δὲ μή, οὐκ ἴσον,
 αὐδὲ συμμενεῖ. οὐθὺν
 γὰρ λιωδέει, κρείττον
 εἶναι τὸ βατόρου ὄρ-
 γον, ἢ τὸ βατόρου. δεῖ
 οὖν

proponunt, ut extet re-
 muneratio. Id enim
 proprium gratiae est.
 Nam et ei qui gratifi-
 catus est obsequium re-
 pendendum, etiam i-
 psum rursus gratificando.
 Coniugatio autem ex
 diametro remuneratio-
 nem hanc ex proportio-
 ne facit: ut sit aedifica-
 tor, ubi A: sutor, ubi B:
 domus, ubi C: calceus, u-
 bi D. Oportet igitur, ut
 aedificator à sutore o-
 pus ipsius accipiat, et
 ipse suum illi tradat.
 Quòd si primum sit
 ex proportione æ-
 quum, deinde par pa-
 ri referatur, erit id
 quod dicitur: sin minus,
 æquum non erit, nec
 consistit. nihil enim ue-
 tat, opus unius pre-
 stabilius, quàm alte-
 rius, esse. Quocirca
 æquan-

æquanda ea sunt. est au-
 tem hoc in alijs quoque
 artibus: tollerentur e-
 nim, nisi & efficiens, &
 quantum, & quale fa-
 ceret: & quod patitur,
 id & tantū & tale pa-
 teretur. Nō enim ex duo-
 bus medicis societas fit,
 sed ex medico & agri-
 cola, & omnino diuer-
 sis & non æqualibus:
 sed hi tamen æquandi
 sunt. Idcirco omnia ea
 quorum est cōmutatio,
 comparabilia esse quo-
 dam modo debent, quā-
 obrem numus accessit,
 ac quodā modo mediū
 fit. metitur enim omnia:
 quare etiam excessum
 & defectum, quōtānam
 calcei domui, uel ali-
 mento æquales sint.
 Oportet igitur quod est
 edificator ad sutorem,
 tot calceos ad domum,

οὐδ' αὐτὰ ταῦτα ἰσοδύ-
 ναι. ἐστὶ δὲ τὸ τοιοῦτον
 τῶν ἄλλων τεχνῶν, ἀ-
 νηροῦτο γὰρ αὐτὸ, ἐὰν
 ἐποιεῖ τὸ τοιοῦτον, ὅσον
 καὶ εἶον, καὶ τὸ πᾶσι
 ἐπαχεῖ τὸτο, καὶ τοῦ-
 του, καὶ τοῦτου ὅ γὰρ
 ἐν δύο ἰατροῦν γίνεται
 κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἰα-
 τρῶν, καὶ γεωργῶν, καὶ
 ὅλων ἐπόρων καὶ ἐπι-
 ἰσῶν, ἀλλὰ τοῦτους δεῖ
 ἰσοδύναμι. διὸ πάντα
 συμβλητὰ δεῖ πᾶσι ἴ-
 ναι, ὡς ἐστὶν ἀλλὰ γὰρ, ἐ-
 φ' ὃ τὸ νόμισμα ἐπιλυ-
 θεῖ, καὶ γίνεται πᾶσι μέ-
 σον. πάντα γὰρ μετρεῖ-
 ᾶστε καὶ τὸν ὑπόρου-
 χλὸν καὶ τὸν ἐπιερῆ-
 ῶσα ἄλλα δὲ ὑποδύ-
 ματα ἰσορῶνται, ἢ τῶν
 φῆ. δεῖ τοίνυν ὅσον ὁ
 οἰκοδόμος πρὸς οὐ-
 τοτόμον, τοσαύτῃ ἢ
 ποσὴν μάλιστα πρὸς οὐ-
 κὸν

ἢ τροφίω. εἰ γὰρ μὴ τὸ
 το, οὐκ ἔσται ἀλλαγή, ὅ-
 δὲ κοινωνία. τούτο δὲ,
 εἰ μὴ ἴσα εἴη πως, οὐκ ἔ-
 σται. δὲ ἄρα ἐνὶ τινι
 πάντα μετρεῖσθαι, ὡς
 πρὸς ἐλέγχῃ πρότερον.
 τούτο δὲ ἐστὶ τῆ μὲν ἀ-
 λθείας ἢ ἰσότητος ἢ πάν-
 τα συνέχει. εἰ γὰρ μυ-
 θοὺ λέγουτο, ἢ μὴ ὁ-
 μίως. ἢ οὐκ ἔσται ἀλ-
 λαγή, ἢ οὐχ ἢ αὐτῆ ἐ-
 σθαι δὲ ὑπάλλαγμα τῆς
 ἰσότητος τὸ νόμισμα γέ-
 γονε κατὰ συνθήκην.
 καὶ διὰ τούτο τὸ νό-
 μισμα ἐστὶ νόμισμα, ὅτι ἔ-
 σται, ἀλλὰ νόμος ἐστὶ καὶ
 ἐφ' ἡμῖν μεταβάλλειν
 καὶ ποιῆσαι ἄλλο.
 ἔσται δὲ ἀντιπεπον-
 θος, ὅταν ἴσασθαι. ὡς-
 τε ὁ πρὸ γεωργός πρὸς
 σκυτοτόμον, τὸ ὄρ-
 γον τοῦ σκυτοτόμου
 πρὸς τὸ τοῦ γεωργοῦ.

εἰς

aut alimentum esse. nisi
 enim id fiat, non erit
 commutatio nec socie-
 tas. id autem, nisi equa-
 lia ea quodam modo sint,
 non erit. oportet igitur
 ut uno quodam cuncta
 mensuratur, ut dictū est
 prius: at id est re uera
 quidem usus, qui omnia
 consociat. nam si nulla
 re usus sit hominibus,
 uel non similiter, aut nō
 erit commutatio, aut nō
 eadem: nimirum in usus
 uicem numus ex pacto
 substituitur: et idcirco
 numus appellatur, quod
 non natura sit, sed insti-
 tuto: in nobisque sit,
 cum mutare, atque inu-
 tilem reddere. Par igitur
 pari reddetur, cum
 æquata res fuerint: ut
 quod est agricola ad su-
 torem, id opus sutoris
 ad agricolæ opus sit.

in

In formã aut̃ proportio-
nis redigere opus non
est, cum permutabunt.
alioqui utranq; haberet
exuperationem alterũ
extremum: sed ubi ha-
buerint sua quisq; ita æ-
qui & socij sunt: quo-
niam in ipsis fieri hæc
æqualitas potest. Sita-
gricola A, alimentum
C, sutor B: opus ipsius
æquatum D. si autem
hoc modo par pari non
referretur, nulla esset
cõmunicatio. usum ue-
rò, quasi res una que-
dam id esset, cõsociare,
illud declarat, quòd cũ
neutri usus uenerit alte-
rorum, aut utrique, aut
alter commutationem
non faciant, ut cum eo
quod hic habet, cuius-
piam usus erit, ut uino,
pro quo dant frumenti
commeatum: id igitur æquatũ prius sit, necesse est.

εις χῆμα δὲ ἀλλογίας
οὐ δὲ ἄγαν, ὅταν ἀλλο-
λάξωνται. εἰ δὲ μὴ ἀμ-
φοτέρως ἔξει τὰς ὑπε-
ροχὰς τὸ ἐτόρον ἀγρον.
ἀλλ' ὅταν ἔχουσι τὰ αὐ-
τῶν, οὕτως ἴσοι καὶ ἰσι-
ύωνται: ὅτι αὐτῶν ἴσῶ-
τ' εἰ δυνάται ἐπ' αὐτῶν
γίνεσθαι. γεωργὸς α,
τροφὴ γ, σιτοκόμος
β, τὸ ἄγρον αὐτοῦ τὸ
ἰσατιμόνον δ. εἰ δ' ἴσῶ
μὴ καὶ ἀντιπεπενη-
ναι, ἐν αὐτῶν καὶ ἰσῶ-
ναι. ὅτι δ' ἢ ἕξαι αὐτῶν
χειρῶν ὅτι ὄν. δι-
λοῖ, ὅτι ὅταν μὴ οὐ
ἕξαι ὅτι ἀλλήλων, ἢ
ἀμφοτέρω, ἢ ἀτόρος,
οὐκ ἀλλάττονται ἴσῶ-
πρὸ ὅταν οὐ ἔχει αὐ-
τὸς, λέγεται τις, οἷον οἱ
νοῦ, διδόντες οἱ
τοῦ ἐξαγωγίου. δὲ ἄ-
ρα τούτο ἰσαδύναται.
III

ὑπὸ ἧτῆς μελλούσης ἀλ-
 λαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖ-
 ται, ὅτι ἔσται, ἢ ἀν' ἀλη-
 θείᾳ, τὸ νόμισμα οἷον ἐγ-
 γρητῆς ἐστὶν ἡμῖν. δεῖ
 γὰρ τῷ το φέρουσι εἶναι
 λαβῆν. πᾶσαι μὲν οὖν
 λαί τῷ τοτὸ αὐτῷ. ἢ γὰρ
 αἰεὶ ἴσων διύαται. ὁμοίως
 δὲ βλάσεται μόνον μάλ-
 λον. διὸ δεῖ πάντα τε
 τιμῆσιν. ἔστω γὰρ ἔσται
 αἰεὶ ἀλλαγῆ· εἰ ἧ τῷ το,
 λοιπῶν. τὸ δὲ νόμι-
 σμα, ὡς ὁρμῆσιν σύμ-
 μετρα ποιεῖται, ἰσάζει.
 ἔτε γὰρ αὐτὸ μὴ ἔσσης ἀλ-
 λαγῆς, λοιπῶν ἢ ἔτ'
 ἀλλαγῆ, ἰσότητος μὴ ἔ-
 σσης ἔτ' ἰσότης, μὴ ἔσσης
 συμμετεταί. τῆ μὲν δὲ
 ἀληθείᾳ ἀδιύατορ τὰ
 τοσούτων διαφέρου-
 ντα, σύμμετρα γονέ-
 σθαι πρὸς δεῖ τὸν ἄλλο-
 ν, εἰ δὲ λέχεται ἰσωνός.

modificentur: id ad usum tamen satis commodè fit.

In futurā tamen cōmu-
 tationem, si nunc nihilo
 usus erit, quia futurus
 est, si egeat, numus ue-
 luti sponsor nobis inter-
 cedit. eum enim afferens
 tibi accipere liceat, oportet.
 idem igitur etiam
 huic cōtingit. non enim
 semper æquale potest.
 quāvis magis uelit per-
 manere. iccirco cuncta
 æstimata esse oportet.
 ita enim semper erit cō-
 mutatio, at si ea fuerit,
 cōmunicatio quoq; nu-
 mus igitur ut medium,
 res à se modificatas ad-
 æquat. neq; enim absque
 permutatione, cōmuni-
 catio extiterit: neq; per-
 mutatio, absq; æqualita-
 te: neq; æqualitas, absq;
 modificatione. ac fieri q̄
 dē nō potest, ut quæ a-
 deò inter se distāt, uerè

quia exuperationis & defectio- nis est. In se qui dem exuperationis & rei simpliciter utilis: & defectio- nis, damnose in alijs autem, in totum quidem similiter, quan- tum uerò præter pro- portionem, utro modo incidit. iniuste facti autem minus est, iniu- riam pati: magis, face- re. De iustitia igitur & iniustitia, quæ sit utrius que natura, in hunc mo- dum dictum sit, de iure similiter & iniuria, in uniuersum.

Quoniam uerò ac- cidit, ut qui iniuriam fa- ciat, nondū sit iniustus, qualēs nam iniurias fa- ciens, iam certo iniusti- tie genere iniustus est, ut fūrne, an adulter, an latro? an ita quidem nihil intererit? Nam cum

ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἐλάττω-
ψείας ἐστὶν ἐπ' αὐτῆς μόνον,
ὑπερβολῆς τοῦ ἀπλῶς
ὠφελίμου· ἐλαττώσεως ἢ
τῆς βλαβερῆς. ἐπὶ ἡ γὰρ
ἄλλων, ἢ ἐμοὶ ἴσους, ὁ-
μοίως ἢ ὑπερβαίνει ἢ ἐλάττω-
λογον, ὁποτέρως ἐτυ-
χεῖ τοῦ δὲ ἀδικήμα-
τος, τὸ μὲν ἐλαττώσι, τὸ
ἀδικησάτω ἐστὶ τοῦ ἡμέ-
τερον, τὸ ἀδικησῆναι. πῶς
μὲν οὐδὲ δικαιοσύνης
καὶ ἀδικίας, τίς ἐπι-
τόρας ἐστὶν ἢ φύσις, ἐπι-
γινώσκω τοῦ τε περὶ τῆς ἐπι-
πορ, ὁμοίως δὲ καὶ πῶς
εἰ δικαίου καὶ ἀδικου-
καθόλου.

Ἐπὶ δὲ ἐστὶν ἀδικησῆναι
τα μὴ πᾶσι ἀδικοῦ ἐναι-
ὅποια ἀδικήματα ἀδ-
κῶν ἢ δὴ ἀδικῶς ἐστὶν
ἐπάσθην ἀδικίαν, οἷον
κλέπτῃς, ἢ μοιχῆς, ἢ λη-
στῆς· ἢ οὕτω μὲν οὐκ
δὲν δικαιοσύνης, καὶ γὰρ οὐκ
οὐκ

συγγενεῖτο γυναικί, εἰ
 δὴς τὸ ἢ ἀλλ' οὐδὲ διὰ
 προαιρέσεως ἀφ' ἑαυτοῦ κτλ
 ἀλλ' ἀπὸ ἀνάγκης. ἀδικεῖ
 μὲν οὖν, ἀδικεῖ δ' οὐκ
 ἔστιν, ἰσὺς δὲ καὶ ἐπιπέσει,
 εὐλεψέ δὲ. οὐδὲ μοι-
 χὸς, ἐμοίχτυσε δὲ ὁμοί-
 ως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων, ὡς μὲν οὖν ἔχει
 τὸ ἀντιπεπονθὸς πρὸς
 τὸ δίκαιον, εἴρηται πρὸ
 τούτου. δὲ δὲ μὴ λα-
 θάναι ὅτι τὸ ζητούμε-
 νόν ἐστι καὶ τὸ ἀπλῶς
 δίκαιον, καὶ τὸ πολιτι-
 κόν δίκαιον. τοῦτο δὲ
 ἐστὶ ἐπινοεῖν ὅσον βίου
 πρὸς τὸ εἶναι αὐτὰρ ἡμέ-
 ρων, ἐλθόντων καὶ ἰ-
 σων, ἢ καὶ ἀνελθόντων,
 ἢ κατ' ἀριθμὸν ὥστε ὁ-
 σοῖς μὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, ἢ ἐστὶ
 τούτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ
 πολιτικόν δίκαιον, ἀλ-
 λά τι δίκαιον καὶ κατ'
 ὁμοιότητα. ἐστὶ γὰρ δι-

cum muliere congre-
 diatur, sciens qui cum,
 non tamen delectu pri-
 mum habito, sed ex
 actu. Is sanè iniu-
 riam quidem facit, non
 tamen est iniustus, ut
 neque fur, licet fura-
 tus sit: nec adulter, li-
 cet adulteratus sit. Si-
 mili modo etiam de a-
 lijs. Quo modo igitur
 par pari referre, iuri
 congruat, dictum est su-
 perius. Ne autem la-
 teat oportet id quod
 querimus & simplici-
 ter ius, & civile ius esse.
 hoc autem est in quibus
 est vitæ communicatio,
 ut satis eis sit liberis &
 & paribus, uel propore-
 tione, uel numero: ut
 quibus hoc nō sit, inter
 eos neque ius civile sit,
 sed ius quoddā, et per si-
 militudinē, est enim ius,

in quibus etiam inter se
lex est: lex aut, in qui-
bus est iniustitia. iudi-
cium enim, iuris & in-
iuriæ dijudicatio est: in
quibus uerò est iniusti-
tia, in ijs quoq; iniuriam
facere: in quib. uerò est,
iniuriã facere, non in o-
mnib. iniustitia est. hoc
autem est, sibi tribuere
plus ex simpliciter bo-
nis, minus ex simplici-
ter malis. Propterea nõ
sinimus imperare homi-
nem, sed rationem: quo-
niam sibi ipse id facit,
& fit tyrannus. est au-
tem qui imperat, iuris
ipsius custos: at si iuris,
& qui etiam. Quoniam
uerò esse ipsi nihil am-
plius uidetur (siquidem
est iustus. Non enim
plus ex simpliciter bo-
no sibi attribuit, nisi id
ipsi proportionẽ conueni-

ναιου, οὐ οἷς καὶ νόμος
πρὸς αὐτούς· νόμος δ'
οὐ οἷς ἀδινία. ἢ γὰρ δὲ
νῆ, λογίσι τοῦ δικαιο-
καὶ τοῦ ἀδικοῦ· οὐ οἷς
δ' ἀδινία, καὶ τὸ ἀδι-
κῆρ οὐ τούτοις· οὐ οἷς
δὲ τὸ ἀδικεῖν ἢ παρῆρ
ἀδινία· τῆτο δ' ἐστὶ, τὸ
πλεον αὐτῶ νέμει τῶν
ἀπλῶς ἀγαθῶν ἕλαττο
δὲ, τῶν ἀπλῶς κακῶν.
διὸ ἐν ἐῷμον ἀρχῆρ αὐ-
θροπον, ἀλλὰ τὸν λό-
γον· ὅτι ἑαυτῶ τούτο
ποιεῖ, καὶ γινέσθαι τύραν-
νος. ἐστὶ δὲ ὁ ἀρχῆρ φύ-
λαξ τῆ δικαίᾳ· εἰ δὲ τῶ
δικαίᾳ, καὶ τῶ ἴσῳ. εἰ
πῶ δ' ἔθρον αὐτῶ πλεον
εἶναι δονῆ· ἐπὶ δὲ δι-
καιος. οὐ γὰρ νέμει πλε-
ον τοῦ ἀπλῶς ἀγα-
θοῦ αὐτῶ, εἰ μὴ πρὸς αὐ-
τὸν ἀνέλογον ἐστὶ. διὸ
ἐτόρῳ ποιεῖ. καὶ διὰ
ἄλλῃ

τούτο ἀλλότριον εἶ
 ναι φασιν ἀγαθὸν τὴν
 δίκαιον αἰλου. ἡαθά-
 πορ ἐλέχθη καὶ πρό-
 τέρου· μισθός τις ἀ-
 γκα δλοτέος· τῆτο δέ τι
 μὴ καὶ γόρας· ἔτω δέ
 μὴ ἰπανά ταῦτα, οὗτοι
 γίνονται τύραννοι. τὸ
 ἰ δλαστικόν δίκαιον
 καὶ τὸ πατρικόν, ἐν
 ταυτὸ τούτοις, ἀλλ' ὁ-
 μοιον, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀδίκ-
 νία πρὸς τὰ αὐτοῦ ἀ-
 πῆως· τὸ δέ λιτήμα καὶ
 τὸ τέανον μέως αὐτῆ πη-
 λικαυ. καὶ μὴ χωριζοῦν,
 ὡς πόρ μέρους αὐτῆ. αὐ-
 τὸν δ' ἴθεὶς προαιεῖται
 βλάπτην· διὸ οὐκ ἐστὶν
 ἀδίκια πρὸς αὐτόν. ἐν-
 δ' ἀρχ' ἀδικον, ἐν δέ δέ
 καιον τὸ πολιτικόν. κα-
 τὰ νόμον γὰρ λὺν, καὶ
 ἐν οἷς ἐπαφίνας. ἐναι
 νόμοι. οὗτοι δ' ἦσαν,
 οἷς ὑπάχθε ἰσότης

τοῦ

Atque ideo iustitiam a-
 lienum esse bonum in-
 quiunt, quemadmodum
 etiam prius dictum est)
 merces quaedam profe-
 ctò danda est: ea au-
 tem est honor & de-
 cus. Cui uerò hæc sa-
 tis non sunt, ij tyranni
 fiunt. At uerò herile
 ius ac paternum non i-
 dem est his, sed simi-
 le. Non enim erga
 sua simpliciter, iniusti-
 tia est: possessio autem
 & proles, quoad tantu-
 la fuerit, & non sepa-
 rata: quasi pars sui est:
 atqui sese uult ledere
 nemo. unde non est erga
 se iniustitia. igitur ne-
 que iniuria, neque ciui-
 le ius. ex lege enim e-
 rat, & in quibus lex
 esse solebat. hi aut erāt,
 quibus & imperandi et
 obtemperādi equalitas

v 4 inest.

inest Idcirco magis er-
ga uxorem, quam er-
ga liberos & possessiones
ius est. id enim est
ius familiae, quod à civili
etiam ipsum diuersum
est.

7

E' civili autem iure
aliud naturale est, aliud
legale. naturale, quod
ubicūq; eandem uim ha-
bet, & non quia uidea-
tur, uel minime: legale,
quod à principio utrum
hoc an alio modo fiat,
nihil refert. ubi uerò fu-
erit constitutū, refert ut
mina redimi, aut caprā
sacrificare, non duas o-
ues: item quæ de singu-
lis sanciant, ut Brasidae
sacrificare, & ea quæ
plebiscitis decernuntur.
Sed nonnullis omnia ef-
se huiusmodi uidentur,
quia quod est natura, im-
mobile est, & ubique
est.

Τὸ ἀρχικὸν καὶ ἀρχαιοτάτου
διὸ μάλλον πρὸς γυναι-
κὰ ἐστὶ δικαίον, ἢ πρὸς
τέκνα καὶ κτήνη. τὸ
το γὰρ ἐστὶ τὸ οἰκονομ-
ικὸν δικαίον ἐτέρου δὲ
ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ πολίτου.

Τὸ δὲ πολιτικὸν δι-
καίον, τὸ μὲν φυσικὸν ἐ-
στὶ, τὸ δὲ νομικόν· φυσ-
ικὸν μὲν, τὸ πανταχῶς
τὸ αὐτὸν ἔχον δικαί-
ον, ὡς τὸ δουρὸν ἢ μύ-
νομικόν δὲ οὐκ ἐξ ἀρχῆς
μὲν ἕθεν διαφέρει οὐ-
τως ἢ ἄλλως· ὅταν δὲ
θῶνται, διαφέρει, οἷον
τὸ μᾶς λυτρεῖσθαι, ἢ τὸ
αἶγα θύειν, ἀλλὰ μὴ δύο
πρόβατα· ἐτι ὅσα ἐπὶ
τῶν καθ' ἕνα τὰ νομικ-
α βετοῦσιν· οἷον, τὸ θύειν
Βρασίδα, καὶ τὰ ἑπι-
σματώδη. Δουρὸν δὲ ἐ-
νίοις πάντα εἶναι τοι-
αῦτα, ὅτι τὸ μὲν φύσει
ἀκίνητον, καὶ πανταχῶς
τὸ

τὸ αὐτὸν ἔχει δυνά-
 μιν ὡσπερ τὸ πῦρ καὶ
 ἐνθάδε, καὶ ἐν πόσει
 καὶ τὰ ἢ δυνάμει
 μόνον ἔχουσιν, τὸ δὲ ἐν
 ἔσπερ ἔχουσιν, ἀλλ' ἐ-
 σπερ ὡς. καὶ οἱ ἄλλοι γε
 τοῖς θεοῖς ἴσως ὁμοίως
 ἔχουσιν, ὡσπερ ἡμῖν δὲ ἐστὶ
 μόνον τι καὶ φύσει λιγυ-
 τόν, ὁ μόνον τοῖς αἰ-
 ἰσίοις ἐστὶ τὸ μόνον φύ-
 σιν, τὸ δὲ ἐν φύσει. ποῖ-
 ορ ἢ φύσει τῶν ἐνδεχο-
 μένων καὶ ἄλλως ἔχουσιν,
 καὶ ποῖον δ', ἀλλὰ νομι-
 νῶν καὶ σωθῆναι, ἐπὶ ὅ-
 ῃ μὲν λιγυτὰ ὁμοίως,
 δηλοῦν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων ὁ αὐτὸς ἀρμόσιος δι-
 ερισμός. φύσει γὰρ ἢ δε-
 ξία λέγεται τῶν καὶ οἱ ἐν
 δεξίαι πάντας ἀμφι-
 δεξίαις γονέσθαι. τὰ ἢ καὶ
 τὰ σωθῆναι, ἢ τὸ συμ-
 φέρου τῶν δυναίων, ὁ-
 μοίαι ἐστὶ τοῖς μέτροις.

eandem uim habet : quæ
 admodū ignis & hic &
 apud Persas urit: iura ue-
 rò moueri uidēt. at hoc
 nō ita habet, sed quodā
 modo. quanquam apud
 deos fortasse nullo mo-
 do est, apud nos tamen
 est quiddā etiam natura
 mobile, licet non omne,
 sed est tamen aliud na-
 tura, aliud non natura.
 Quidnam autem sit na-
 tura, ex ijs quæ possunt
 etiam aliter se habere,
 & quid non, sed legale
 & ex constitutione, si
 utraq; mobilia simili mo-
 do sunt, perspicuum est.
 & in alijs eadem finitio
 conueniet. natura enim
 dextra præstantior est:
 licet fieri possit, ut om-
 nes ambidextri fiāt. in-
 ter iura uerò, q̄ ex cōsti-
 tutione et utilitate sunt,
 similia mensuris sunt:

non enim ubiq; sunt e-
 quales uinariae & fru-
 mentariae mensurae, sed
 ubi emūt, maiores sunt:
 ubi uendūt, minores: si-
 mili modo nō naturalia,
 sed humana iura nō ea-
 dem ubiq; nam neq; res-
 publica apud omnes est
 eadem, sed una tantum
 ubiq; est secundū natu-
 rā, quae optima est. unū
 quodq; aut ius & legi-
 timū, ut uniuersa ad sin-
 gula, se habet nam quae
 aguntur, multa sunt: illo
 uē aut quodq; est unū,
 uniuersum enim est. in-
 iuste aut factū & iniu-
 ria, iure factū itē & ius,
 inter se differunt. inu-
 ria enim natura est, uel
 constitutione: ea uerō in
 ipsa cum facta est, in-
 iuste factū est. prius ue-
 rō quā facta fuerit,
 mandū est, sed iniuria si
 nulli

οὐ γὰρ πανταχοῦ ἴσα
 τὰ οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ
 μέτρα, ἀλλ' οὐ μόνον ὁ-
 νοῦνται, μέιστον οὐ ἢ πω-
 λούτερον, ἐλάττω ὁμοίως
 δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικά,
 ἀλλ' ἀνθρώπινα δι-
 καια, οὐ ταυτὰ παντα-
 χοῦ, ἐπεὶ οὐδὲ πολι-
 τεία, ἀλλὰ μία μόνον
 πανταχοῦ κατὰ φύσιν
 ἡ ἀρίστη. τὴν ἢ δικαίαν
 καὶ νομίμων ἕνεκα,
 ὡς τὰ καθόλου πρὸς τὰ
 καθ' ἕνα. ἔχει τὰ μόνον
 γὰρ πραγματικὰ πολ-
 λά. ἐνέων δὲ ἕνεκα
 εἶναι. καθόλου γὰρ δια-
 φέρει δὲ τὸ ἀδικημα-
 καὶ τὸ ἀδικον, καὶ τὸ
 δικαίωμα καὶ τὸ δι-
 καιον. ἀδικον μὲν γὰρ
 ἐστὶ τῆ φύσει, ἢ τὰ ἐξ ἑ-
 αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν
 περὶ τῆ ἀδικημὰ ἐστὶ
 περὶ δὲ περὶ τῆ φύσει οὐ-
 πω, ἀλλ' ἀδικον. ὁ-
 μίως

μοίως δὲ καὶ δικαίωμα, καλεῖται ἢ καὶ τὸ κοινὸν μᾶλλον δικαιοπραγμὰ δικαίωμα ἢ τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ ἀδικήματος καθ' ἑαυτὸν ἢ αὐτῶν, ποῖά τε εἰδὴ καὶ πόσα, καὶ ποῖα ποῖα τυχαίᾳ εὐτυχίᾳ ἢ ἄλλῳ ἐπισηπείον.

Οὕτως ἢ τῶν δικαίων καὶ ἀδικιών τῶν εἰρημίων, ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγῶν, ὅταν ἐνώπιον αὐτὰ πράτῃ. ὅταν ἢ ἄλλῳ, ἢ ἀδικεῖ, ἢ δικαιοπραγεῖ, ἀλλ' ἢ καὶ τὰ συμβεβηκός οἷς γὰρ συμβεβηκε δικαίοις εἶναι ἢ ἀδικοῖς πράττειν. ἀδικημὰ ἢ καὶ δικαιοπραγμὰ ὡρεῖται τῷ ἐννοίῳ, καὶ ἀννοίῳ. ὅταν γὰρ ἐννοίῳ ἢ, φέρεται: ἅμα δὲ καὶ ἀδικημὰ τότε εἶναι, ὡς τε ἀδικῶν τι εἶναι μὲν, ἀδικεῖ

muli modo etiam iure factum. Id tamen quod commune est, potius iuste factum uocatur: iure factum uerò, iniuste facti correctio. horum aut singulatim qual'esnam et quot species sint, ac in quibus uersentur, postea considerandum est.

Cum iura uerò et iniurie sint ea que diximus iniuste agit, et iuste quispiam, cum ea lubens agit: cum uerò iniustus, neque iniuste, neque iuste agit, nisi ita forte accidat: quibus enim accidit ut iusta sint uel iniusta, ea agunt. at iuste uel iniuste factum lubenti et inuito definitur. Cum enim lubenter fit, uituperatur: tunc una est iniuste factum. Quare iniustum quidem erit quispiam, non-

8

nondū tamē iniuste fa-
ctū, nisi ut libenter fiat
accesserit. adpello, autē
id factū libēter, ut et pri-
us dictū est, quod in sua
quisq; potestate situm
scies, neq; ignorās agit,
nec quē, nec quo, nec cui-
us causa, ut quem pul-
set, & quare, & cuius
causa, et unū, quodq; illo-
rum, non ut accidit, neq;
per uim: ut si quis ap-
prehēsa manu huius, a-
lium pulset: non lubens
tamen: nō est enim in i-
pso fieri etiā potest, ut
qui pulsatur, sit pater:
ipse autē hominē eū qui-
dem esse, aut ex præsēn-
tib. aliqū sciat, patrē ta-
mē esse ignoret. simili-
ter quoq; de illis quorū
causa quippiā sit, idē de
finitum esto, & in omni
actione. qd' igitur igno-
ratur, aut nō ignoratur,

NON

ἀδίνημαϊ δ' ἀέπει, ἐὰν
μὴ τὸ εὐδαιμον προση. λέ-
γω δὲ εὐδαιμον μὲν, ἀει-
κόρ, καὶ πρότ' ὅσον εἶρη
ταί, ὃ ἂν τις τῶν ἐφ' αὐ-
τῶ ἐντων εἰδώς, καὶ μὴ
ἀγνοῶν πράττει, μήτε
ὄν, μήτε ὡ, μήτε δ' οὐε-
κ' οἶον τίνα τυπῆς, καὶ
τινι, καὶ τίνος οὐεκα, ἢ
ἐκείνων ἐκχορ, μὴ λα-
τὰ συμβεβηδός, μηδὲ
βία. ὡσπὲρ εἰ τις λαβὼν
τὴν χεῖρα αὐτῆ, τυπῆσαι
ἐτόσον, οὐχ' ἐκὼν δὲ. οὐ
γὰρ ἐπ' αὐτῶ. οὐδέχ-
ται δὲ τὸν τυπῆσαι
νορ πατόρα εἶναι, τῶν
δ' ὅτι μὲν ἀνθρώπος,
ἢ τῶν παρόντων τι, γι-
νώσκων, ὅτι δὲ πατήρ,
ἀγνοῶν. ὁμοίως δὲ τὸ
τοῖδ' ὅσον διωρεῖσθαι καὶ
ἐπὶ τῶν οὐ οὐεκα, καὶ
περὶ τὴν πρᾶξιν ὅλων.
τὸ δὲ ἀγνοοῦμενον ἢ
μὴ ἀγνοοῦμενον μὲν,
μὴ

μή ἐπ' αὐτῶ ἦδ' ἢ βία,
 ἀνούσιον. πολλά γὰρ
 καὶ τῶν φύσει ὑπαρχόν-
 των εἰδότες καὶ πράτ-
 τομεν καὶ πάσχομεν, ὡς
 ἔθον ἔτε ἐνούσιον οὔτε
 ἀνούσιον ἔστι· οἶον τὸ
 γηραῦ, ἢ ἀποθνήσκειν.
 ἔστι δ' ὁμοίως ἐπὶ τῶν
 ἀδίκων καὶ τῶν δίκαι-
 ων, τοιαῦτα συμβεβηκός.
 καὶ γὰρ αὐτὸν παρὰ
 κατὰ βίην ἀποδοῖν τις
 ἀνὴρ καὶ διὰ φόβον, ἔ-
 τε δίκαια πράττειν, ἔ-
 τε δίκαιοι παρὰ φά-
 τειν, ἀλλ' ἢ κατὰ συμ-
 βεβηκός, ὁμοίως δὲ καὶ
 τοῦ ἀναγκασμένου καὶ
 ἄκουστα τὸν παρὰ κα-
 τὰ βίην μὴ ἀποδιδόν-
 ται κατὰ συμβεβηκός φα-
 τέον ἀδίκων, καὶ τὰ ἀ-
 δίκαια πράττειν τῶν ἡ-
 κούσιων, τὰ μὲν προε-
 λόμενοι πράττομεν,
 ἅκα δ' ἐν προελλόμενοι.

προε-

non est tamen in ipso,
 uel per uim fit, ab in-
 uito fit. Multa enim
 ex ijs quæ sunt na-
 tura sciemes, agimus
 & patimur. quorum
 nihil neque lubentium
 est, neque inuitorum,
 ut senescere, uel mo-
 ri. Est autem perim-
 de in iniustis, ac in iu-
 stis, id quod fortuito
 accidit. Etenim si quis
 reddiderit depositum in-
 uitus & per metum, ne-
 que iusta agere, neque
 iuste facere dicendus
 est, nisi quatenus ac-
 cidat: pari modo etiam
 qui coactus & inuitus
 depositum non reddit,
 dicendus est ex acciden-
 ti iniuriam facere, & in-
 iusta agere. Ex lus-
 bener factis autem, &
 lia delectu habito agi-
 mus, alia non habito.

δε-

delectu habito agimus, quæ amè cōsultaui-
 mus: non habito, quæ nulla
 consultatione præter-
 gressa. uerùm cum tres
 sint noxæ in societate b.
 ea quæ ignorantia fiūt,
 peccata sunt, cum neq;
 quæ, neq; quomodo, neq;
 quo, neq; cuius causa cō-
 siderans. ea egerit. uel
 enim se non esse percus-
 surum, uel non hoc, uel
 non hunc, uel non huius
 causa putauit: sed acci-
 dit, non cuius causa pu-
 tarat: ueluti, non ut uul-
 neraret, sed ut stimula-
 ret: aut nō quem, aut nō
 quo modo. Quando igitur
 præter rationem no-
 xa fuerit, infortunium
 est: quando uerò nō præ-
 ter rationem, sed sine ui-
 tio, peccatum. peccat e-
 nim quis, cū in se princi-
 pium cause fuerit: infortunate agit, cū extrinsecu-

προσελόμονοι μὲν, ὅσα
 προβλεψάμενοι ἀπὸ
 αἰρέτων δέ, ὅσα ἀπὸ βί-
 λουτα. τριῶν δὲ ὑπὸ τῶν
 βλαβῶν τῶν οὐ τῶν
 λοιπῶν, τὰ μὲν με-
 τ' ἀγνοίας ἀμαρτημα-
 τὰ εἰσι, ὅταν μήτε ὄν,
 μήτε ὡς, μήτε ὅ, μή-
 τε οὐ εἴνα ὑπέλαβε,
 ταῦτα πρᾶξι. ἢ γὰρ, οὐ
 βλαβῆν, ἢ οὐ τούτω, ἢ οὐ
 τῷτο, ἢ οὐ τούτου εἴ-
 να ᾤθη: ἀλλὰ συνείδη-
 σὺν οὐ εἴνα ᾤθη ὄν
 οὐχ ἵνα τρώσῃ, ἀλλ' ἵνα
 λιεντήσῃ, ἢ οὐχ ὄν, ἢ ὡ-
 ὡς. ὅταν μὲν οὐδὲ πα-
 ραλόγως ἢ βλάβῃ γέ-
 νηται, ἀτύχημα: ὅταν
 δὲ μὴ παραλόγως, ἀ-
 νου δὲ λιπίης, ἀμαρ-
 τημα. ἀμαρτανεὶ μὲν
 γὰρ, ὅταν οὐ ἑαυτῷ ἢ
 ἀρχῇ ἢ τῆς αἰτίας αὐτο-
 χεῖ δέ, ὅταν ἐξ ἑωθον-

ἴταν δὲ εἰδὼς μὲν, καὶ
 προβουλεύσας δὲ, ἀδίκως
 κημᾶ ὄϊον ὅσα τε διὰ
 θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη
 ὅσα ἀνάγκη αἰ φροσι-
 καὶ συμβαίνει τοῖς ἀνα-
 θρώποις. ταῦτα γὰρ βλά-
 πτοντες, ἡμέτερον
 τὸ ἀδικῶσι. καὶ ἀδι-
 κήματα ἔστιν. ὁ μὲν τοι-
 πῶ ἀδικοῖ διὰ ταῦτα,
 ἢ ἡ πονηροί. ἢ γὰρ διὰ
 μοχθηρίαν ἢ βλάβην. ὁ-
 ταν δὲ ἐν προαιρέσει, ὁ
 ἀδικῶς καὶ μοχθηρός.
 διὸ καλῶς τὰ ἐν θυμῷ
 εἶναι ἐν προνοίᾳ λέγει-
 ται. οὐ γὰρ ἀρχαὶ ὁ θυ-
 μῷ ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργί-
 σαι. ἐτι δὲ οὐδέ περὶ
 τοῦ γινέσθαι, ἢ μὴ ἀμ-
 φισβητῆται, ἀλλὰ περὶ
 εἰ τοῦ δικαίου. ἐπι-
 φαινομένη γὰρ ἀδικία
 ἢ ὀργή ἔστιν. οὐ γὰρ
 ἄπορ ἐν τοῖς σωματι-
 κήμασι περὶ τοῦ
 γο-

At cum sciens quidem,
 sed sine amegressa deli-
 beratione, iniuste factio
 est: ut quæ ex ira fiunt,
 alijsq; affectibus, qui ne-
 cessarij, naturalesue ho-
 minibus accidunt. qui
 enim his nocent, & pec-
 cant, iniuste quidem a-
 gunt, suntq; iniuste fa-
 cta, nondum tamen iniu-
 sti sunt ob hæc, neq; ma-
 li. nō enim noxa ex ma-
 litiâ fit: cum uerò ex e-
 lectione, iniustus ac pra-
 uus est. Quocirca rectè
 quæ ex ira fiunt, non ex
 prouidentia iudican-
 tur. nō enim auctor est,
 qui iracundia facit, sed
 qui ad iram prouocauit.
 Præterea neq; an factio
 sit necne, sed an iure fa-
 ctum sit controuertitur.
 Nam ex opinata ini-
 iustitia, ira est. Non e-
 nim sicut in commercijs
 ju-

factumne sit, contendunt, quorum necesse est alterum prauum esse, nisi ex obliuione id faciant: sed de re consentientes, iurēne factum sit, altercantur: qui autem insidiator est, minimē ignorat. Quare alter iniuria se esse affectum putat, alter minimē. Si autem ex electione nocuerit, iniuste agit, & qui ex his iam iniurijs iniuste facit, iniustus est, cum uel proportionem uiolet, uel æquum. Similiter uerò etiam iustus est, cum delectu habito iuste egerit. iuste autem agit, si modò lubens agat. at ex ijs quæ inuiti agimus, alia ignoscenda sunt, alia non. nam quæ non modò i-

γνωσαν ἀμαρτανύουσι, συγγνωμονικά, ἔσα ἢ μὴ ἄ-

γενέσθαι ἀμφισβητού-
σι, ὡρ ἀνάγκη, τὰρ ἔτε-
ρον εἶναι μοχλοῦτον, ἀδ-
μὴ διὰ λόβου αὐτὸ δὲ
σι. ἀλλ' ὁμολογῶντες
περὶ τῆς πράξεως, ὡς
εἰ τῆς πόσεως δίκαιον,
ἀμφισβητοῦσι. ὁ δὲ τῆ-
π βολούται, ἐν ἀγνοῖα.
ὡς τῆ ὁ μὲν οἶεται ἀδι-
κείσθαι, ὁ δὲ ἄ. καὶ δὲ ἐκ
προαιρέσεως βλάψῃ, ἀ-
δικῆ καὶ κατὰ τὰ ἴσα
ἢ ἢ τὰ ἀδικήματα ὁ
ἀδικῶν, ἀδικος, ὅταν
παρὰ τὸ ἀλόγονον ἢ, ἢ
παρὰ τὸ ἴσον. ὁμοίως ἢ
καὶ ὁ δίκαιος, ὅταν πρὸς
λόμνος δίκαιοπραγῆ.
δίκαιοπραγῆ ἢ καὶ μό-
νον ἐνώρ πρᾶτῃ τῶν
δὲ ἀνεσίω, τὰ μὲν ἐφί
συγγνωμονικά, τὰ δὲ ἢ
συγγνωμονικά. ἔσα
μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνο-
ῶντες, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆ-
γνωσαν.

ἄγνοιαν ἀμαρτανύσει,
συγγνωμονικά. ὅσα δὲ
εἰ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ'
ἄγνοοῦντες μὲν, διὰ
πάθος δὲ, μήτε φυσι-
κῶν μὴτ' ἀνθρώπων,
ἢ συγγνωμονικά.

Ἀπορήσειε δ' αὖ τις
εἰ κίανως διώχεται πε-
ρὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ
τοῦ ἀδικεῖν. πρῶτον
μὲν εἴστιν ὡσαύτ' οὐ
πίδης ἄρηνε λέγων ἄ-
τόπως·

ὡς μητέρα λιχτή-
ν καὶ τὴν ἐμὴν βραχὺς
ἢ λόγος,

Εὐὴρ ἐνοῦσαν, ἢ θέ-
λασαν ἢ ἐκείν.

πότερον γὰρ ὡς ἀλη-
θῶς ἐστίν, ἐπὶ τῆ ἀδικεῖ-
σαι, ἢ ὅ. ἀλλ' ἀπόσιον
εἶπεν, ὡσαύτ' καὶ τὸ ἀ-
δικεῖν πάντ' ἐπὶ σίου. καὶ
ἄρα ἅπαν ὅτως ἢ ἐπέ-
νωσ ὡσαύτ' καὶ τὸ ἀδι-
κῶν πάντ' ἐπὶ σίου, ἢ τὸ
μὲν

ignorantes, sed ex igno-
ratione peccant, sunt i-
gnoscenda: que uerò nō
ignoratione, sed igno-
ramus facimus, ex affe-
ctu tamen neq; natura-
li, neque humano, igno-
scenda non sunt.

Dubitarit aut quis-
piam an satis de facien-
da patiēdaq; iniuria de-
finitū sit: ac primum an
sit, sicut Euripides di-
xit, absurde inquiring,

Meam parentē occidit
ego (sermo breuis)
Lubens lubentē, uel uo-
lentem non lubens.

utrumne uerè fieri pos-
sit, ut lubens quispiā in-
iuria afficiatur, necne:
an omne id inuitū sit: ut
& iniuria afficere, lu-
benter factum est om-
ne: & omnēne eo aut
illo modo ut & iniuri-
am facere, lubentis sit:

an lubentis sit aliud, aliud inuiti: & simili modo de iure agendo. iuste enim agere totum lubentis est: ut merito utroque modo pariter opponi debeat, & iniuria, & iure fieri, quod uel lubentis, uel inuiti sit. Absurdum autem uideretur, si iure fieri lubentis esset totum. nam nonnullis iure quid sit non lubentibus. Quametiã de eo dubitaret quispiã, utrum qui iniustum aliquid passus est, iniuria omnis afficitur: an sicut & in agendo, ita et in patiendo est. fieri enim potest, ut in utrisque ex accidemi iusta consequamur. pariter autem in iniustis quoque fieri constat: nam non idem est, iniusta agere & iniuria afficere: neque iniusta pati, & iniuria

μεν ἐνδουσιον, τὸ δ' ἀνὴρ
 σιου. ὁμοίως δὲ λέγει ἐπὶ
 τῷ δικαιοδαι. τὸ γὰρ
 δικαιοπραγεῖν καὶ ἐν-
 δουσιον, ὡς ἐπὶ τοῦ γὰρ
 τινὲς δὲ ὁμοίως λέγει ἐπὶ
 κερδορτο ἀδικαδαι
 λέγει τὸ δικαιοδαι, ἢ ἐπὶ
 ἕσσι μὴ ἀνδουσιον εἶναι.
 ἀτοπον δ' αὖ δόξει, λέγει
 ἐπὶ τῷ δικαιοδαι εἰ ἀ-
 παν ἐνδουσιον. εἴποι γὰρ
 δικαιοδαι ἔχει ἐνδουσιον
 ἐπὶ εἰ λέγει τὸ γὰρ δικαιοδαι
 σεν αὖ τις, ὡς τὸ πορτο
 ἀδικουσιον ἐπὶ τῷ δικαιοδαι
 καὶ τῷ δικαιοδαι ἢ ἐπὶ τῷ
 ἐπὶ τῷ δικαιοδαι, λέγει ἐπὶ
 τῷ δικαιοδαι ἐπὶ τῷ δικαιοδαι
 βε ἕσσι γὰρ ἐπὶ τῷ δικαιοδαι
 ἐπὶ ἀμφοτέρων μετὰ
 λαμβανει τῶν δικαιοδαι
 ὡς ὁμοίως ἢ ἀδικουσιον
 ἐπὶ τῶν ἀδικουσιον. ἢ γὰρ
 ταυτορτο τῷ ἀδικουσιον
 ταυ. τῷ ἀδικουσιον ἢ τῷ
 ἀδικουσιον ἢ τῷ ἀδικουσιον
 καὶ

ἢ ἄδαι. ὁμοίως δὲ καὶ
 οὐκ ἐπὶ τῷ δικαιοπραγεῖν
 καὶ δικαιοῦν δαι ἀδύ-
 νατον γὰρ ἀδικεῖν δαι,
 μὴ ἀδικεῖν ὅτι ἢ δι-
 καιοῦν δαι, μὴ δικαιο-
 πραγεῖν ὅτι. εἰ δὲ ἐστὶν ἀ-
 πλοῦς τοῦ ἀδικεῖν, τὸ βλά-
 πτερον ἐπὶ τὸν τιμῶν τὸ
 δὲ ἐπὶ τὸν τιμῶν, εἰ ἥτοι καὶ
 ὅρ, καὶ ὧ, καὶ ὧς. ὁ δὲ
 ἀδικεῖν ἐπὶ τὸν βλάπτε-
 ρόν αὐτὸν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
 αὐτὸ ἀδικεῖν, καὶ εἰ δὲ
 χεῖρον αὐτὸν αὐτὸν ἀδι-
 κείν. ἐστὶ ἢ καὶ τὸ ἐπὶ
 τὴν τῶν ἀπορρομῶν,
 εἰ εὐδελήχεται αὐτὸν αὐ-
 τὸν ἀδικεῖν. ἐπὶ ἐπὶ
 αὐτὸν ἀδικεῖν ἀναγκασίαν ὑπὸ
 ἄλλου βλάπτεται ἐπὶ
 τὸν ὧς τὸ ἀδικεῖν ἐπὶ
 ἀδικεῖν δαι. ἢ οὐκ ὅρ,
 ὅς ὁ διορισμὸς, ἀλλὰ
 προσηγορίαν τοῦ βλάπτε-
 ῖν ὅτι καὶ ὅρ, καὶ ὧ,
 ἀδικεῖν πρᾶτερquam ὅτι ἔστι

ria affici. simaliter quo-
 que de iuste agendo et
 iure faciendis. Non e-
 nim potest quisquam in-
 iuria affici, nisi sit qui af-
 ficiat: aut cuiquam iure
 quid fieri, nisi sit qui iu-
 ste agat. Verū si simpli-
 citer iniuria afficere, est
 lubentem laedere, luben-
 tem autem, scientem et
 quō, et quo, et quō: im-
 temperans uerò lubens
 se ipse laedit: lubēs inu-
 ria afficeretur, cōtinge-
 ret quō; ut se ipse quis inu-
 ria afficeret, at hoc unū
 ex ijs quō in dubiū ueniūt
 utriū iniuria afficere se
 ipse quis possit. Præte-
 rea lubēs etiā quō per in-
 temperantiā, ab alio lubē-
 te laederetur, ex quo fie-
 ret ut quis lubens affice-
 retur iniuria. an non re-
 cta definitio est, sed ad

Et quo modo, q̄ præter
 illius uoluntate læsit: le-
 ditur igitur lubens ali-
 quis, atque iniusta pati-
 tur: nemo tamen iniuria
 sponte afficitur. nemo
 enim uult, ne incontines
 quidem, sed præter uo-
 luntate agit. nemo enim
 uult id quod non putet
 esse bonum. at conti-
 nens quod non agendum
 putat, agit. Qui uero
 sua ipsius dat, sicut Ho-
 merus inquit Glaucum
 dedisse Diomedī,

Aurea commutans
 ferreis, centena noue-
 nis,

non afficitur iniuria: nā
 in ipsius potestate est
 dare: iniuria uero affi-
 ci, in ipso non est, sed es-
 se oportet qui iniuria af-
 ficiat. Atq; iniuria affi-
 ci quidem non esse lu-
 bentis, manifestum est.

ΔΗΘ

καὶ ὡς, τὸ παρὰ τὴν ἐ-
 κείνου βούλησιν; βλά-
 πηται μὲν οὐδ' τις ἐ-
 κείνου, καὶ τὰ ἄδικα πα-
 ρεί. ἀδικεῖται δ' ὑβεί-
 κει. ὑβείσ γὰρ βλάπεται,
 οὐδ' ὁ ἀνεπαίσιμος. ἀλλὰ
 παρὰ τὴν βούλησιν πα-
 ρεί. οὔτε γὰρ βούλεται
 οὐβείσ, ὁ μὴ οἶεται εἶναι
 ἀδικεῖται. ὁ δὲ ἀνεπαί-
 σιμος οὐκ οἶεται δει-
 κνῆσθαι, παρὰ τὴν ἐ-
 κείνου βούλησιν ὡς
 παρὰ τὴν βούλησιν οἶ-
 ναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διο-
 μέδῃ,

χρύσεια χαλκείων, ἑ-
 κείνοι οὐκ ἀδικεῖται. ἐπ' αὐ-
 τῷ γὰρ ἐστὶ τὸ δίδου-
 ναι. τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι
 οὐκ ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν
 ἀδικουῦντα δεῖ ὑπαρ-
 χεῖν. ὡς μὲν οὐδ' οὐ-
 τὸν ἀδικεῖσθαι, ὅτι
 οὐκ ἐκείνου, ἀλλὰ
 ἐπ'

ὅτι δ' ἂν προαιλόμεθα,
 δύο ἐστὶν εἰπεῖν, πότε
 ῥῶποτε ἀδικεῖ ὁ νέ-
 μως παρὰ τὴν ἀξίαν
 τὸ πλεον, ἢ ὁ ἔχωρ. καὶ
 εἰ ἐστὶν αὐτὸν αὐτὸν ἀ-
 δικεῖν. εἰ γὰρ οὐδέχεται
 τὸ πλεον, καὶ ὁ δικανέμων
 ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐκ ἔχωρ
 τὸ πλεον. εἴ τις πλεον ἐ-
 τέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει, εἰ-
 δὼς καὶ ἐνῶν, ὅτος αὐ-
 τὸς αὐτὸν ἀδικεῖ. ὁ πρῶ-
 τος αὐτὸν οὐδέχεται πο-
 εῖν. ὁ γὰρ ἐπιεικὴς ἐ-
 λκτιστικὸς ἐστὶν. ἢ οὐ-
 δὲ τὸτο ἀπλῶν; ἐτέ-
 ρου γὰρ ἀγαθῶ εἰ ἐτυ-
 χον, ἐπλεονέντεσσι δὲ
 ξησ, ἢ τοῦ ἀπλῶς κα-
 λοῦ. ἐτι λυεταὶ κατὰ
 τὸν διορισμὸν τῶ ἀδι-
 κείν. οὐθέν γὰρ παρὰ
 τὴν αὐτοῦ πάχει βού-
 λησιν. ὡς τε οὐκ ἀδι-
 κῆται διὰ γε τοῦτο.
 ἀλλ'

Duo præterea ex ijs q̄
 proposuimus, sunt dicen-
 da: utrum is qui præter
 dignitatem plus tribuit,
 iniuriã faciat, an qui ha-
 bet: fierine itẽ possit, ut
 se ipsum q̄s iniuria affi-
 ciat. nam si fieri potest
 quod prius dictũ est, et
 qui distribuit iniuria af-
 ficit, nõ qui habet plus,
 si quis alteri quàm sibi
 plus tribuit sciens ac lu-
 bẽs, is se ipse iniuria af-
 ficat: id quod facere mo-
 desti cõsueuerunt. mode-
 stus enim imminui sua fa-
 cile patitur. an neq; hoc
 simplex est? ex alio. n.
 bono, si ita incidit, plus
 usurpabat, ut ex gloria
 ut absolute, honesto. sol-
 uitur etiã ex iniuria af-
 ficiẽdi definitione. nihil
 .n. præter suam patitur
 uoluntatẽ: quare nõ affi-
 citur ob id qdẽ iniuria:

sin min⁹, leditur tantū.
 Perspicuū quoq; est di-
 stribuentē iniuria affi-
 cere, non q; semper plus
 habet. nō enim cui iniu-
 stū inest, iniuriam facit.
 sed cui inest ut id lubens
 faciat: id aut, un le prin-
 cipiū act̄ oīs existit, qd'
 est in distribuente, non
 in accipiente. Præterea
 cū facere multis modis
 dicatur, & quodā modo
 inanimata interficiant,
 & manus, et seruus eius
 qui præcepit, hæc sanē
 nō iniuriā faciūt, in iusta
 tamen cōmittunt. Præ-
 terea si ignorans iudica-
 uit, nō iniuriā facit legi-
 timo iure, neq; iniustū
 iudiciū est: sed quodam
 modo iniustū. aliud e-
 nim legitimū, aliud
 primū ius est. at si sciens
 iudicauit iniuste, plus
 sibi usurpat & ipse,
 uel

ἀλλ' ἐπιπέβλαπτεται
 μόνον. φινόρηρ δὲ λέγει
 ὅτι ὁ διανεμὸν ἀδικῶν
 ἀλλ' ἔχει τὸ πλεονέχον
 ἀεὶ ἔχει τὸ ἀδικῶν
 ὑπάρχει, καὶ ἀδικῶν
 τὸ ἐπὶ τὰ τὸ ποιεῖν.
 τοῦτο δ', ὅθεν ἡ ἀρχὴ
 τῆς πράξεως ἢ ἐστὶν οὐ
 τῷ διανεμῶντι, ἀλλ'
 οὐκ οὐ τῷ λαμβάνοντι.
 τι. ἐπὶ ἐπὶ πολλῶν
 τὸ ποιεῖν λέγεται, καὶ
 ἐστὶν ὡς τὰ ἀφύχων
 νειρ, καὶ ἡ χεὶρ, καὶ ὁ οὐ
 κέτης ἐπιταξάντος,
 οὐκ ἀδικῶν μόνον, ποιεῖ
 ἢ τὰ ἀδικῶν ἐπὶ μόνον
 ἀγνοῶν ἐνεργον, οὐκ
 ἀδικῶν κατὰ τὸ νομι-
 μόνον δικαίον, οὐκ ἀ-
 δικῶν ἢ βέλτερος ἐστὶν ἐστὶ
 δ' ὡς ἀδικῶν. ἐπὶ πολλῶν
 γὰρ τὸ νομιμὸν δικαίον
 καὶ τὸ πλεονέχον. εἰ ἢ γινώ-
 σκων ἐνεργον ἀδικῶν
 πλεονεχῶν καὶ αὐτῶν.

ἡ χεῖρος, ἢ τιμωρίας
 ἑαυτοῦ οὐδὲν ἕσσον εἰ τις
 μετέσχετο τὸν ἀδικη-
 ματοῦ, καὶ ὁ δίκαιος τα-
 ταλίσιν ἀδικῶς πλε-
 ονέχεια. καὶ γὰρ ἐπὶ
 πῶν οὐδὲν τὸν ἀγρὸν ἑρ-
 ναι, ἢ ἀγρὸν ἀλλὰ ἀφ-
 γύριον ἐλάβον. οἱ δὲ αὖ-
 θρωποὶ ἐφ' ἑαυτοῖς οἴου-
 νται εἶναι τὸ ἀδικεῖν.
 ὁ δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἶ-
 ναι φέροισιν, τὸ δὲ οὐκ ἐ-
 στί. συγγενεῖται μὲν
 γὰρ τῆς γάμου, καὶ
 πατρὸς καὶ τὸν πλησίον,
 καὶ δύναιται τῆ χειρὶ τὸ
 ἀφγύριον, φέροισιν, καὶ
 ἐπ' αὐτοῖς ἀλλὰ τὸ ὡς δὲ
 ἔχοντες ταῦτα ποιεῖν,
 οὔτε φέροισιν, οὔτ' ἐπὶ
 αὐτοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ
 τὸ γινώσκαι τὰ δίκαια
 καὶ τὰ ἀδίκαια, ἢ οἶον
 τὰ σοφὸν εἶναι, ὅτι ὡς
 εἰ ἴσθαι οἱ νόμοι λέγουσιν,
 οὐ χαλεπὸν ξυνοῦναι.

ἀλλ'

uel gratiæ, uel uindictæ:
 perinde igitur ac si quis
 iniuste facti ipse partem
 acceperit, et ille qui ob
 hæc iniuste iudicauit,
 plus habet. Etenim in
 illis qui agrum adiudica-
 uerunt, is non agrum, sed ar-
 gentum accepit. Homi-
 nes autem in se positum
 putant iniuriam facere:
 propterea iustum esse
 facile putant: quod ta-
 men non est. rem habe-
 re enim cum uxore ui-
 cini, et percutere pro-
 ximum, et manu porrige-
 re pecuniam, facile est,
 et situm in ipsis: sed ita
 habentes hæc facere, neque
 facile, neque in ipsis est.
 Similiter quoque cogno-
 scere iusta et iniusta, nul-
 lam sapientiam esse cen-
 sent: quod sit de qui-
 bus leges præscribunt
 non difficile intelligere.

6 4

V6.

Verum iusta non hæc sunt, nisi ita accidat: sed ea iusta sunt, quæ quodam modo aguntur, et quodam modo tribuuntur. Id autem maioris operis quàm salubria cognoscere. nam illic mel, uinum, ueratrū, adustionem, et incisionem noscere facile est: quomodo autem adhibenda sint ad sanitatē, cui, et quando, tanti operis est, quanti medicū esse. Ob id autem ipsum etiam iusti esse existimant, nihilominus iniuriā facere. quoniam nihilominus iustus, imo etiā magis facere unumquodque ex ijs potest. nam et rem habere cum muliere, et percutere, et uir fortis scutum abijcere, et in fugam uersus in utramque partem uelit currere: sed ignaue agere et iniuste

ἀλλ' ἢ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια, ἀλλ' ἢ ἡ ἰατρὰ συμπεθενηός. ἀλλὰ πῶς περὶ τὸ μὲν καὶ πῶς νεμόμενα, δίκαια. τὸ το δὲ πλεον ἰβζορ ἢ τὰ ὑγιαίνει εἰδέναι ἐπὶ ἡμῶν μὲν μέλι, καὶ οἶνον, καὶ ἐλλέβορον, καὶ λαιστῆρα, καὶ τομὴν εἰδέναι πᾶσι διορ' ἀλλὰ πῶς δὲ νεύμαι πρὸς ὑγίαιαν, καὶ τι νε, καὶ πότε, τοσούτου ἰβζορ, ὅσοι ἰατρὸν εἶναι. δι' αὐτὸ ἢ τὸ το καὶ τὸ δίκαιον οἴονται εἶναι, ἢ ἄλλο ἢ τὸ το ἀδίκαιον. ὅτι ἄλλο ἢ τὸ το δίκαιον. ἀλλὰ καὶ μάλλον δὲ ναιτ' αὐτὸ ἐναστον περὶ αὐτῶν. καὶ γὰρ συγγενεῖν ἴσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρῶν τὴν ἀσπίδα ἀφέναι, καὶ τραφεῖς ἐφ' ὅποτεραν οὐ τρέχειν. ἀλλὰ τὸ δειλαίνεσθαι καὶ τὸ ἀδίκαιον.

Διαιρ, ὃ τὸ ταῦτα ποι
 εἶν ἐστὶ, πλὴν κατὰ συμβε
 βηκός· ἀλλὰ τὸ ὠδὴ ἔχον
 τα, ταῦτα ποιᾶν ἐστὶν,
 ὡς πρὸς καὶ τὸ ἰατρῶν
 καὶ τὸ ὑγιαίνειν, ὃ τὸ τέ
 μναι, ἢ μὴ τέμναι, ἢ
 φαρμακῶν ἢ μὴ φαρ
 μακῶν ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ
 ὠδὴ ἐστὶ ἢ τὰ δίκαια ἐν
 τῶνδε, οἷς μέτεστι τῶν ἀ
 πλῶς ἀγαθῶν· ἔχουσι δὲ
 ἢ ὑπερβολὴν ἐν τῶνδε
 καὶ ἔλλειψιν, τοῖς μὲν
 γὰρ ἢ ἐστὶν ὑπερβολὴ
 αὐτῶν, οἷον ἴσως τοῖς
 θεοῖς τοῖς δ' ἄθρον μὲν
 ἐν ὠφέλει μὲν, τοῖς ἀνιά
 τοῖς καὶ λιχνῶς, ἀλλὰ
 πάντα βλάπτει τοῖς ἢ
 μέχεται διὰ τῶν ἀν
 θρώπων ἐστὶ.

Περὶ ἢ ἐπιεικείας καὶ
 τῆς ἐπιεικείας, ὡς ἔχει, ἢ
 μὲν ἐπιεικεία πρὸς δι
 καιοσύνην, τὸ δ' ἐπιει
 κείας πρὸς τὸ δίκαιον, ἐχό
 με

iuste facere, nō est hæc
 facere, nisi sic accidat:
 sed hoc modo affectum
 hæc facere, ut etiã me
 dieri & sanare nō est in
 cidere, aut nō incidere,
 uel medicari, aut nō me
 dicari, sed hoc modo. Iu
 ra autem inter eos sunt,
 quibus cōmunio est bo
 norum simpliciter. ha
 bent uerò & excessum
 in his & defectum. qui
 busdam enim horū non
 est excessus, ut fortasse
 dijs: quibusdã uerò nul
 la pars utilis est, incur
 bilibus & malis, sed noc
 cent omnia: at quibus
 dam quadamēnus: atq;
 ob id humanum est.

De equitate autem 10

& equo bono, quo mo
 do affecta sint, æqui
 tas quidem ad iustiti
 am, & æquum bonum
 ad ius, consequens est
 s s deim-

demceps ut d.fferamus.

Neque enim ut idem simpliciter, neque ut diuersum genere, si consideremus, apparet. ac interdum æquum bonū laudamus, uerumque; qui talis est: ita ut ad alia quoque; laudando hoc nomen transferamus. pro bono æquius, melius significantes: interdū rationem sequentibus. absurdum apparet: si æquum bonū, quod ius quiddam non sit, laudabile esset. uel enim ius non est honestū, uel æquū bonū non est ius. si aliud est, uel si utrū est honestū, idem est. Ac dubitatio quidē de æquo bono ferē ex his contingit: omnia uerō quodam modo recte habent, nisi illa que est quod sibi repugnet. nam cum æquum bonū iuris

μονὸν ἐστὶν εἰπεῖν. ὅτι γὰρ ὡς ταυτὸν ἀπλῶς ἂν ὡς ἐτόρον τῶ γένει φαίνεται σηποκαμόνι. καὶ ὅτι μὴ τὸ ἐπιεικὲς ἐκαινεμον, καὶ ἀλλοτρίον τοῦ τοῦ ἕντος ὡς ἐστὶ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐκαινευῖς μεταστροφῶν, καὶ τὸ ἀγχοῦ τὸ ἐπιεικῶς, ὅτι βέλτιον δηλοῦντες ὅτι διὰ τῶ λόγῳ ἀπολοῦσθαι φαίνεται ἄτοπον, εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ὄν, ἐκαινετόν ἐστιν. ἢ γὰρ τὸ δίκαιον ἢ ἀποδοῦναι, ἢ τὸ ἐπιεικὲς εὐδίκαιον, ἢ εἰ ἄλλο, ἢ εἰ ἄλλο φασὶν ἀδικία ταυτὸν ἐστὶν. ἢ ἢ ἢ ἀποδοῦναι γὰρ δὲ συμβαίνει διὰ τῶ τὰ περὶ τὸ ἐπιεικὲς. ἐχέει δὲ πάντα τρόπον τινα ἢ ἢ ἢ, καὶ ἐνθὸν ἢ ποναντίον ἑαυτοῖς τῶ τ. γὰρ ἐπιεικὲς, ἀδικία

τινὸς ὄν, βέλτιόν ἐστι
 δίκαιον καὶ ἰσχυρὸς ἄλ-
 λοτι γένος ὄν, βέλτιόν
 ἐστι τοῦ δίκαιου. τὸ
 αὐτὸ ἄρα δίκαιον καὶ
 ἐπιεικὲς· καὶ ἀμφότερ
 αὐθαισίον ἔνδοξον, ἡδέε-
 τον τὸ ἐπιεικὲς. πῶσι δὲ
 δὲ πλὴν ἀπερίειν, ὅτι
 τὸ ἐπιεικὲς, δίκαιον
 μὴ ἐστίν, οὐ τὸ λιγυρὸν
 τὸ νόμον δὲ, ἀλλ' ἐπα-
 νόρθωμα νομίμου δι-
 καίου. αἰτίον δ', ὅτι ὁ
 μὴ νόμος καθόλου ὡς,
 περὶ ἑνὶ μὲν δὲ ἐν ἑαυτοῦ
 τε ὁρθῶς ἐπέμει καθό-
 λον ὃν οἷς οὐδ' ἀνάγκη
 μὴ ἐπέμει καθόλου, μὴ
 οἷον τε δὲ ὁρθῶς, τὸ ὡς
 ἐπιτοπλίον λαμβά-
 νει ὁ νόμος, οὐκ ἀγνοῶν
 τὸ ἀμαρτανόμενον.
 καὶ ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον ὁρ-
 θῶς. τὸ γὰρ ἀμαρτανό-
 μα οὐκ ὃν τῷ νόμῳ,
 οὐδ' ὃν τῷ νομοθέτῃ,
 ἀλλ'

cuiusdam sit, melius est
 ius: neque quasi aliud
 quoddam genus, est iure
 melius. Ius igitur & æ-
 quum bonū idem est. &
 cum utraq; honesta sint,
 æquum bonum præstan-
 tius est. Dubitationem
 autem habet, quòd æ-
 quum bonum, ius est, nō
 legi congruum, sed le-
 gitimi iuris correctio.
 In causa uerò est, quòd
 lex uniuersa omnis est:
 nec fieri potest, ut re-
 ctè de his uel illis in u-
 niuersum dicatur. In
 quibus ergo necesse est
 in uniuersum dicere, re-
 ctè autem id nō potest,
 lex id sumit quod ut plu-
 rimum fit, non igno-
 rans sanè quod pecca-
 tur, & nihilominus ta-
 men rectè habet. Nam
 peccatum non in lege,
 neque in legislatore,
 sed

sed in rei natura est. sta-
tim enim rerū agenda-
rum materia eiusmodi
est. quādo igitur lex in
uniuersum dixerit, &
præter uniuersū postea
quid contigerit, tūc re-
cte habet. si qua parte
legislator deficit, ac sim-
pliciter loquēdo pecca-
uit, corrigatur defectus:
quod legislator etiam si
illic adesset, ita dixisset:
& si sciisset, de eo le-
gem sanxisset. idcirco
ius quidē est, & melius
quodā iure. non est autē
(correctio) peccati sim-
pliciter, sed eius quod
simpliciter loquēdo cō-
missum est. estq; ea æ-
qui boni natura, ut legis
qua parte deficit ob uni-
uersitatē, emēdatio sit.
id. n. est in causa, ut etiā
nō omnia legi cōgruāt:
quod de quibusdam lex
san-

ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ
πράγματός ἐστιν. οὐδὲν
γὰρ ἢ τῶν περὶ τῶν ὑ-
ποκειμένων ἐστίν. ὅταν
οὐδὲν λέγῃ μὲν ὁ νόμος
καθόλου, συμβῆ δὲ ἐπὶ
τούτοις περὶ τὸ καθό-
λου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ
παρὰ λέγει ὁ νομοθέ-
της, καὶ ἡμερῶν ἀ-
πλῶς εἰπῶν, ἐπαρῶν
τὸ ἐλλειψθῆναι, ὁ δὲ νο-
μοθέτης οὕτως αὐτὸ εἶ-
ποι, ἐπὶ παρῶν καὶ ἐ-
πὶ δὲ, ὀρθῶς ἐπισημα-
σὶν διὸ δίκαιον μὲν ἐστίν,
καὶ βέλτιον τινὲς δι-
καιοῦ, οὐ τῆ ἀπλῶς δὲ,
ἀλλὰ τῆ διὰ τὸ ἀπλῶς
ἀμαρτήματος. καὶ ἐπὶ
ἐπισημασῶν, ἐπαρῶν
νόμου, ἢ ἐλλείπει διὰ
τὸ καθόλου. τὸ γὰρ
αἰτιον καὶ τοῦ μὲν, πάν-
τα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι
περὶ οὐκ ἔστι ἀδύνατον
βίβλιν

λέγει νόμον ὥστε ψη-
 φισματος δέι. τοῦ γὰρ
 ἀορίστου, ἀόριστος καὶ
 ὁ κανὼν ἔστιν, ὡς πρὸς
 καὶ τῆς λεσβίας οἰκο-
 δομῆς, ὁ μολύβδινος κα-
 νὼν, πρὸς γὰρ τὸ χῆμα
 τοῦ λίθου μετακινεῖ-
 ται, καὶ οὐ μόνον ὁ κα-
 νὼν καὶ τὸ ψήφισμα
 πρὸς τὰ πράγματα. τί
 μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιει-
 κές, καὶ τί τὸ δίκαιον,
 καὶ τίνος βέλτιον δι-
 καίου, δηλοῦν φανερὸν
 εἶναι τὸν καὶ ὁ ἐπιει-
 κὴς τὸ ἔστιν. ὁ γὰρ τῶν
 τοιούτων προαιρετικὸς
 καὶ πρακτικὸς, καὶ ὁ μὴ
 ἀνεπιεικὴς ἐπὶ τὸ
 χεῖρον, ἀλλ' ἐλαττωτι-
 κὸς, καὶ πρὸς ἕχρον τὸν
 νόμον βοηθῶν, ἐπιεικὴς
 ἐστὶ, καὶ ἡ ἕξις αὐτῆ. ἐ-
 πιεικεία, δικαιοσύνη τις
 οὖσα, καὶ ὄχέτορα τις
 εἶναι.

sancire non possit. qua-
 propter plebiscito opus
 est: indefinita etiam rei
 indefinita etiam regu-
 la est, quasi edificij
 Lesbij plumbea norma.
 nam ad lapidis figuram
 commouetur, neque nor-
 ma manet: ad negocia
 quoque plebiscitum.

Quidnam igitur sit æ-
 quum bonum, & quid
 ius, & quo iure melius,
 perspicuum est. Patet
 etiam ex eo, quisnā æ-
 quus & bonus uir sit.

Qui enim talibus eli-
 gendis atque agendis i-
 doneus est, neque in de-
 terius ius summum ur-
 get, sed imminuit, etiam
 si legem adiutricem ha-
 beat, æquus & bonus
 est, habitusq; ipse æqui-
 tas, quæ iustitia quædā
 est, non alius quispiam
 habitus.

11

An uerò fieri possit,
 ut quis iniuria se ipsum
 afficiat, necne, ex his quæ
 diximus, manifestum est.
 Nonnulla enim sunt iura
 quæ uirtuti omni congru-
 enter à lege sunt consti-
 tuta: ut lex non iubet se
 ipsum quempiam occide-
 re: quæ autem non iubet, ue-
 tat. Præterea cum quis
 præter legem lædit, non
 uicissim lædens, lubens
 iniuriam facit: lubens autem
 facit, qui sciens et quæ,
 et quomodo facit. At
 qui per iram se ipsum
 iugulat, lubens contra re-
 etiam legem id agit, quod
 lex non permittit. iniu-
 riam igitur facit: sed cui?
 an ciuitati, non sibi? lu-
 bens enim patitur: nemo
 uerò lubens iniuria af-
 ficitur. Unde etiam ipsum
 ciuitas mulctat: ei quæ i-
 gnominia quedam irrogatur, qui se ipsum necauit

Πότῳ δὲ ἐν δόξῃ
 τοῦ ἑαυτοῦ ἀδικεῖν ἢ
 οὐ, φανερόν ἐστι τῶν ἐπι-
 ρημάτων. τὰ μὲν γὰρ
 ἐστὶ τῶν ἀδικιών, τὰ
 λιχτὰ πάντων ἀπέτλη
 ὑπὸ τοῦ νόμου τετρα-
 μύνη, οἷον οὐ λέλειπται
 ἑαυτοῦ ἀποκτονεῖν ὁ
 νόμος: ἀλλὰ μὴ λέλειπται
 ἀπαγορεύει. ἐπι ἕταιρ
 παρὰ τὸν νόμον βλά-
 πη, μὴ ἀντιβλάπτης
 ἐνὼν ἀδικεῖν, ἐνὼν δὲ,
 ὁ εἰδὼς καὶ ἐπι, καὶ ὡς ὁ
 δὲ δι ὀφελὸς ἑαυτοῦ
 σφάττω, ἐνὼν τούτο
 δεῖ παρὰ τὸν ὀρθὸν νό-
 μον, ὁ δὲ ἐπὶ ὁ νόμος ἀ-
 δικεῖ ἄρα. ἀλλὰ τίνα
 ἢ τὸν πόλιν, αὐτοῦ ἢ
 οὐ: ἐνὼν γὰρ πάρα. ἀ-
 δικεῖται δὲ ἑβίαι ἐνὼν.
 διὸ καὶ ἢ πόλιν ἢ μισοῦ
 καὶ τίς ἀτιμία πρὸς ἐπι
 τῷ ἑαυτοῦ διαφθείραν
 quædam

ὅτι τὸν πόλεμον ἀδικῶν.
 τι. ἐτι καὶ ὁ ἀδικῶν ὁ
 μόνον ἀδικῶν, καὶ μὴ
 ὅλος φάουλός. εὖν ἐστὶν
 ἀδικῶσαι αὐτόν. τὸ το
 γὰρ ἀλλο ἐκείνῳ. ἐστὶ γὰρ
 πῶς ὁ ἀδικῶν ἔτι ὡς ὡς
 φός, ὡς ὡς ὁ δειλός. ἔχ
 ὡς ἄλλο ἔχωρ τὸν πο
 υνείαν, ὡς ὡς ὁ κατὰ
 τῶν αὐτῶν ἀδικῶν. ἀμα γὰρ
 τῶ αὐτῶ αὐτῶ ἐν ἀφῆρη
 καὶ καὶ προσεῖδαι τὸ
 αὐτό. τὸ το γὰρ ἀδικῶν.
 ἀλλ' αἰεὶ ἐν πείσει. ἔ
 νάγη ἐναι τὸ δίκαιον
 καὶ τὸ ἀδικῶν. ἐτι γὰρ
 κείνῳ τε, καὶ ἐν προαι
 ρέσει, καὶ πρόπορον. ὁ
 γὰρ ἵδιον ἐπαθε, καὶ τὸ
 αὐτὸ ἀντιποιῶν, ἔτι
 καὶ ἀδικῶν αὐτὸς ἢ αὐ
 τόν, τὰ αὐτὰ ἀμα καὶ
 ὡς ὡς καὶ ὡς ὡς. ἐτι ἐν
 αὐτῶν ἀδικῶν καὶ.

quasi civitatē iniuria af
 fecerit. Præterea quo
 mo lo iniustus est, qui so
 lū iniuriā facit, & non
 omnino est pravius, co
 non potest quæ spiam se
 ipsum iniuria officere.
 id enim diversum ab il
 lo est. est enim quodam
 modo iniustus ita pra
 vius, ut ignavius: nō ut to
 tam in se habens pravi
 tatem. Quare neq; hac
 sibi facit iniuriam: simul
 enim idē auferri, ac ad
 di eidem posset: id uerō
 fieri nequit: sed semper
 inter plures esse ius &
 iniuriam necesse est.
 Præterea & libenter fi
 eri, & ex electione, &
 prius. nā qui quod pas
 sus est, idem uicissim fa
 cit, iniuriam facere non
 uidetur. ipse autem se
 ipsum iisdem simul & afficit, & afficitur. Præterea
 fieri posset ut libens qui spiam iniuria afficeretur.

Ad

Ad hæc uerò nisi singulis iniuste factis, iniuriam facit nemo. Nemo aut suã adulterat, neque parietem suum perfodit, neq; sua furatur. ac demũ iniuria se ipsum afficere, definitione ea soluitur, qua libemer iniuria affici. Perspicuum autem est utrumque, & iniuria affici & afficere, esse mala. alterum enim est minus, alterum plus quàm mediocre habere, ut in medicina salubre, in gymnastica bonæ habitudinis efficiens. peius tamen est iniuria afficere. nã iniuriã facere in uitio erat, & uituperabile: & uitio quidem, uel perfecto & absolute, uel prope. nõ. n. omne quod libeter fit, est cũ iniustitia: at iniuria affici, sine uitio &

iniu-

πρὸς ἃ τούτοις εἴσιν τῶν
 κατὰ μόρας ἀδινυρῶν
 τῶν, ἡθεὶς ἀδινεῖ μοι
 χυεῖ ἃ ἴδεις τὴν ἐαυ-
 τῆς, ἡδὲ τοιχορῆσιν τῶν
 ἐαυτῆς τοίχου, ἡδὲ καὶ
 πηλὶ τὰ ἐαυτῆς. ὅπως δὲ
 λύεται τὸ ἐαυτὸν ἀδιν-
 υρῶν, κατὰ τὸν διορισ-
 μὸν τοῦ περὶ τῆς ἐκείνου
 ὡς ἀδινεῖσαι. φανερὸν
 ἔστι ὅτι ἀμφω μὲν φανερ-
 ῶν, καὶ τὸ ἀδινεῖσαι, καὶ
 τὸ ἀδινεῖν. τὸ μὲν
 γὰρ ἐλάττω, τὸ δὲ πλεον-
 ἐχθρον ἐστὶ τῆς μέσης ὡς πρὸς
 ὑγιεινὸν μὲν εὐίαται-
 κῆ, σὺν ἐπιτιμῶν δὲ εὐγυ-
 μναστικῆ. ἀλλ' ὅμως καὶ
 ἔστι τὸ ἀδινεῖν. τὸ μὲν
 γὰρ ἀδινεῖν μετὰ κακί-
 ας καὶ ψευτοῦ λέγεται. καὶ
 κακίας, ἢ τῆς τελείας καὶ
 ἀπλῶς, ἢ ἐγγύς. εὐ γὰρ
 ἅπαν τὸ ἐνούσιον με-
 τὰ ἀδινεῖν. τὸ δὲ ἀδι-
 νεῖσαι, εἴσιν κακίας ἢ
 ἀδι-

ἀδικίης· καὶ αὐτὸ μὲν
 αὐτὸ τὸ ἀδικεῖν, ἢ τ-
 τον φάλλον· κατὰ συμ-
 βεβηκός δ' ἔβον· καὶ οὐκ
 μέγιστον· ἀλλ' ἔστιν
 μέγα τῆ τέχνης· ἀλλὰ
 πλεονεξία λέγει μέγιστον
 νόσον προσπήλαιστος.
 καὶ τοι γένοιτ' αὖ πο-
 τε θάττον κατὰ συμ-
 βεβηκός, εἰ προσπήλαισαν
 τα διὰ τὸ περὶ συμ-
 βεβηκὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων
 λαθροῦναι καὶ ἀποβα-
 νῆν· κατὰ μεταφορὰν
 δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν
 ἐν αὐτῷ πρὸς αὐτὸν δι-
 καιορ, ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ
 τοιῶν, ἢ παῦν ἢ δίκαιορ,
 ἀλλὰ τὸ δικαιοῦν, ἢ
 τὸ οἰκονομικόν· ἐν τῶ-
 ντοις γὰρ τοῖς λόγοις διέ-
 φηκε τὸ λόγον ἔχον μέ-
 γος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ
 ἄλογον, εἰς ἃ δὴ βλέ-
 πουσιν, καὶ ἀποεῖν εἶναι
 ἀδικίαν πρὸς αὐτὸν,
 ὅτι

iniustitia est. Iniuria-
 gitur affici per se minus
 malum est. Nihil tamen
 uetat, quin accidat esse
 maius malum. sed ars ta-
 men id nihil curat: sed
 lateris dolorem maio-
 rem esse morbum quam
 offensionem. licet acci-
 dat alterum interdum
 euenire, si contingat,
 ut ex offensione aliquis
 lapsus, ab hostibus ca-
 ptus fuerit, atque inter-
 fectus. At uero per
 translationem & simi-
 litudinem est ius non si-
 bi secum, sed cum qui-
 busdam ex suis: quan-
 quam non omne ius sit,
 sed herile tantum, uel
 familiare. In his enim ra-
 tionibus pars animi ra-
 tionis particeps ab ex-
 parte, distat. ad quæ cū
 spectamus, esse iniu-
 stitia erga se uidetur:
 & quo-

quoniam fieri potest,
ut in his aliquid præ-
ter suas appetitiones
afficiatur, uidelicet ut
principi & subdito,
his quoque inter se ef-
se ius quoddam. Ac de
iustitia quidem, cete-
risque moralibus uirtu-
tibus hoc modo defini-
tum sit.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus

LIBER VI.

CUM autem pri-
mus dixerimus,
medium esse eligen-
dum, non excessum, ne-
que defectum: & me-
dium esse, sicut ratio re-
cta præscribit, hoc di-
stinguamus. In omnibus
enim habitus quos di-
ximus, ut etiam in alijs

ὅτι ἐστὶν οὐ τούτοις πά-
σαι τι παρὰ τὰς ἐαυ-
τῶν ὀρέξεις. ὡς πρὸς οὐ-
κ ἀρχοντι καὶ ἀρχομέ-
νω εἶναι πρὸς ἀλλήλα
δικαιοῦν τι καὶ τῆτοις.
πρὸς μὲν οὐκ ἀδικαι-
σίῳ καὶ τῶν ἀλλοτρῶ-
ν ἠθικῶν ἀρετῶν
διωρίσθαι τὸν τρόπον
τῶντων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
ΛΟΥΣ ἠθικῶν νικο-
μαχείων
ΒΙΒΛΙΟΝ ʒ.

EΠΕΙ δὲ τυγχά-
νομεν πρότερον
εἰρηκότες, ὅτι δὴ τὸ μέ-
σον αἰετῆσαι, καὶ τὸ μέ-
σον πρὸς ἄλλω, καὶ τὸ μέ-
σον ἐν ἑαυτῷ. τὸ δὲ μέσον ἐ-
στὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθός
λέγει, τῆτοις ἀδικαι-
σίῳ καὶ τῶν ἀλλοτρῶ-
ν ἠθικῶν ἀρετῶν
διωρίσθαι τὸν τρόπον
τῶντων.

ἐστὶ τις σκοπὸς, πρὸς ὃν
 ἀποβλέπω ὁ τὸν λό-
 γον ἔχω, ἐπιτένει καὶ
 ἀνιστῶμαι καὶ τίς ἐστὶ ὄρος
 τῶν μεσοτήτων, ἃς με-
 ταξὺ φάμεν εἶναι τῆς
 ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλ-
 λείψεως, ὅσας καὶ τὸν
 ὄρθον λόγον. ἐστὶ δὲ τὸ
 μὲν εἰπῆμεν ὅτι αὐτὸς ἀληθὲς
 μὲν, ὅθεν δὲ σαφὲς καὶ
 γὰρ ὃν ταῦς ἀλλοίως ἐπι-
 μελείουσι ὡς εἰς ἐπὶ
 ἐπιτήμη, τοῦτο ἀληθὲς
 μὲν εἰπῆμεν, ὅτι ὁ πλείων,
 ἢ τε ἐλάττω δὲ περὶ ἡμῶν,
 οὐδὲ ῥαθυμῶν, ἀλλὰ
 τὰ μέσα, καὶ ὡς ὁ ὄρθος
 λόγος. τοῦτο δὲ μόνον
 ἔχω ἀπὸ τῆς, ὅθεν αὐτὸ εἰ-
 δεῖν πλείον ὄιον, ὡς ἴα
 δὲ προσφύρεσθαι πρὸς
 τὸ σῶμα, εἰ τις εἴποιεν,
 ἐπι ὅσα ἢ ἰατρικὴν ἡε-
 λπίει, καὶ ἴσῃ ὁ ταύτην
 ἔχω. διὸ δὲ καὶ περὶ
 ταῦς τῆς ψυχῆς ἐξείσῃ,
 μὲ

est quidam scopus, in
 quem respiciens is qui
 habet rationem, inten-
 dit ac remittit. estq;
 quidam mediocritatum
 terminus, quas inter ex-
 cessum & defectum ex
 recta ratione esse dici-
 mus. Ac est si ita dica-
 mus, verum quidem, ni-
 hil tamen perspicuum.

etenim in alijs studijs in
 quibus est sciencia, verū
 id est dictu, neq; pluri-
 bus laboribus, neq; mino-
 ribus esse utendum, ne-
 que desidendum, sed me-
 diocribus, atque ut re-
 cta ratio est. Qui uerò
 solum id habeat, nihil
 amplius cognoscat: ut
 qualia corpori exhiben-
 da sint, si quis dixerit,
 ea que iubet medicina,
 et sicut is qui ea est præ-
 ditus. Adcirco oportet e-
 tiā in animi habubus,

non solum uere hoc dictum esse, sed etiam finitum, quæ nam sit recta ratio, quæ que eius finitio. Animi igitur uirtutes diuisimus, aliasque morum, alias cogitationis esse diximus. Ac de moralibus quidem disseruimus: de reliquis, prius de animo locuti, ita dicamus. Ac superius quidem duas esse animi partes dictum est, rationis participem et expertem. Nunc uerò eodem modo rationis particeps diuidenda est. Ponanturque due esse ratione prædita: una, qua eiusmodi res contemplamur, quarum principia aliter habere non possunt: altera, qua que aliter esse possunt.

Nam

μη νόμον ἀληθῶς εἶναι
 τοῦτ' εἰρημονόμου, ἀλλὰ
 καὶ διωρισμένου, τίς τῶ
 ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ
 τὰ τῆς αἴθερος. τὰς δὲ
 τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διείλω
 μεν, καὶ τὰς μὲν εἶναι
 τῆ ἕβης ἐφαμεν, τὰς δὲ
 τῆς διανοίας. περὶ μὲν
 ἔργων ἡθικῶν διελέλυ
 θαμεν περὶ ἧ τῶν λοιπῶν
 πῶν, περὶ ψυχῆς πρῶ
 τῶν εἰπόντες, λέγομεν
 ἔγω. πρότερον μὲν ἔργων
 ἐλέχθη δύο εἶναι μέρη
 τῆς ψυχῆς, τὸ, τε λό
 γον ἔχον καὶ τὸ ἀλο
 γον· νῦν δὲ περὶ τῆς λό
 γον ἔχοντος, τὴν αὐτὴν
 τρόπον διαιρετέον.
 καὶ ὑποκείμενα δύο τὰ
 λόγον ἔχοντα, ἓν μὲν
 ὃ θεωροῦμεν τὰ τοιαῦ
 τα τῶν ὄντων, ἓν αἰ
 ἀρχαὶ μὴ εὐδέχοντα
 ἄλλως ἔχειν· ἓν δὲ γὰρ
 ὃ τὰ εὐδέχοντα.
 πρὸς

πρὸς γὰρ τὰ τῶ γένε εἶσε
 ρα, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς
 μορίων ἰσότητος τῶ γέ-
 νει, τὸ πρὸς ἐκαστόν
 περὶ οὗτος. εἰσὶν ἡ αὐτῶν
 μοιότητά τινα ἢ οἰκειό-
 τητά ἢ γνώσις ὑπαρχούσα
 αὐτοῖς. λεγέσθω δὲ τῶν
 τῶν, τὸ μὲν ἐπιστημο-
 νικόν, τὸ δὲ λογιστικόν. τὸ
 γὰρ βελούεσθαι καὶ λο-
 γίζεσθαι, ταυτὸν ἔσθαι
 ἢ βελούεσθαι περὶ τῶν
 μὴ οὐδὲ χρηστικῶν ἀλ-
 λως ἔχειν. ὥστε τὸ λο-
 γιστικόν ἐστὶν οὐ τι μέ-
 ρος τῆς λόγου ἔχοντος.
 ληπτείου ἀπὸ ἐκαστοῦ
 τότε τῶν τῶν βελτίστη ἐ-
 ξίς. αὐτῆ γὰρ ἀρετὴ ἐνα-
 τὸν. ἢ δὲ ἀρετὴ πρὸς
 τὸ ὄργανον τὸ οἰκεῖον.

Τεῖα δὲ ἐστὶν οὐ τῆ
 ψυχῆ τὰ λύεα πρὸς ἕξ-
 με καὶ ἀληθείας, αἰ-
 δησις, νοῦς, ὄρεξις.
 ταύτων δὲ ἢ αἰδησις,
 οὐδὲ

Nā ex collatiōe genere
 diuersorū, ex animi quo
 que partiū diuersa gene-
 re est ea, quæ ad utrūq;
 est apta, siquidē ex simi-
 litudine quadā & affini-
 tate cognitio ipsis cōtin-
 git. Earū autem altera
 sciendi, altera ratioci-
 nandi cōpos dicatur. cō-
 sultare enim & ratioci-
 nari idē est. at consultat
 nemo de ijs quæ nō pos-
 sunt aliter habere. qua-
 re ratiocinandi compos
 una quedam pars est e-
 ius quæ rationis est ca-
 pax. quis igitur utriusq;
 harum optimus habitus
 sit, quæredū est: is. n. est
 utriusq; uirtus: uirtus ue-
 rò ex opere suo cuiusq;
 ac proprio est. Tria 2
 aut sunt in animo quæ
 actiōni ac ueritati domi-
 nātur: sensus, intelligen-
 tia, & appetitio. ex his
 t 3 uerò

uerò sensus nullius prin-
 cipium actiōis est. quod
 perspicuum est ex eo, q̄
 bestiae sensum habeant,
 actionis participes mini-
 mē sint. quod uerò in co-
 gitatione affirmatio &
 negatio est, id in appeti-
 tione persecutio est, &
 fuga. quare cū moralis
 uirtus habitus in eligen-
 do posita sit, electio ue-
 rō posita sit in cōsultan-
 do appetitio, idcirco o-
 portet & rationem ue-
 ram esse, et appetitionē
 rectam, si modò electio
 proba est: & eadē illam
 dicere, & hanc perse-
 qui. Atque haec quidem
 cogitatio & ueritas in
 agendo posita est. In cō-
 templando autē posita
 cogitationis, & non in
 agēdo, nec in efficiendo,
 bonitas & uirtuositas ue-
 rū est & falsum: hoc enim totius rationis cogitandi

οὐλεμίας ἀρχὴ πρὸς τὰ
 υς. διὸ καὶ λέγεται τὰ θη-
 ρία ἀνοήσια μὴ ἔχουσα
 πρῶτος δὲ μὴ λογισ-
 νειν. ἐστὶ δὲ ὁ πόρος οὐ δια-
 νοία κατὰ φασίς καὶ ἀ-
 νόφασίς, τὸ δὲ οὐδὲν
 διανοίας καὶ τρυφῆς ἄστυ-
 πιαδὴ ἢ ἡθικῆς ἀρετῆς,
 ἐξίς προαιρετικῆς ἢ δὲ
 προαίρεσις, ὄρεξις βου-
 λουτικῆς, δὲ διὰ τῶν
 τα τὸν τε λόγον ἀλη-
 θῆ εἶναι, καὶ τὴν ὄρεξιν
 ὄρθλῶν ἐπιπόρ ἢ προαί-
 ρεσις σωδίκαια καὶ τὰ
 αὐτὰ, τὸν μὲν φάναι,
 τὴν δὲ διώκειν. αὐτῆ
 μὲν οὐδὲν ἢ διανοία καὶ
 ἢ ἀλήθεια πρακτικῆς τῆς
 ἢ θεωρητικῆς διανοίας,
 καὶ μὴ πρακτικῆς μὲν
 δὲ ποιητικῆς, τὸ δὲ καὶ
 κακῆς, ἰσχυρῆς ἐστὶ καὶ
 ψεύδους. τοῦτο γὰρ ἐστὶ
 πάντος διανοητικῆς
 οὐκ

ἔργον τοῦ δὲ πρακτι-
 κοῦ καὶ διανοητικοῦ ἢ
 ἀλλήθια ὁμολόγως ἔχου-
 σα τῇ ὀρέξει τῇ ὀρθῇ.
 πράξεως μὲν οὐκ ἀφ-
 ᾗ προαίρεσις, ὅθεν ἢ
 λήθησι, ἀλλ' οὐχ οὐ ἔ-
 νει· προαιρέσεως δὲ,
 ἔρεξίς καὶ λόγος ὁ εὖε-
 κάτινος. διὸ εὐτ' αὖτε
 νόη καὶ διανοίας, οὐτ'
 αὖτε ἡθικῆς ἔργον ἔξε-
 ως ἢ προαίρεσις· σύπρα-
 ξίς γὰρ. καὶ τὸ εὐαν-
 τίου ἐν πράξει αὖτε
 διανοίας καὶ ἡθικῆς οὐκ
 ἔστι. διανοία δ' αὖτε
 οὐδὲν ληθῆ, ἀλλ' ἢ εὖε-
 κὰ του καὶ πρακτικῆ.
 αὐτὴ γὰρ καὶ τῆς ποιη-
 τικῆς ἀφ' ἧς. εὖεια γὰρ
 του ποιῆσαι ὁ ποιῶν,
 καὶ ἐν τέλος ἀπλῶς,
 ἀλλὰ πρὸς τι, καὶ τι-
 νὸς τὸ ποιητῶν, ἀλ-
 λ' οὐ τὸ πρακτικόν·

opus est: at agendi et co-
 gitandi, ueritas appeti-
 tionis recte cōsentanea.
 Actionis igitur princi-
 piū est electio, unde est
 motus, at non cuius cau-
 sa: electionis uerò, appe-
 titio, & ratio quæ alicui-
 ius causa est. Ita neq; si-
 ne intelligentia & cog-
 itatione, neq; sine mor-
 rali habitu electio est.
 agendi enim prosperi-
 tas est, & quod contra-
 rium in actione est, sine
 cogitatione, & moribus
 non existit. cogitatio ue-
 rò ipsa nihil mouet, nisi
 quæ causa alicuius et de
 rebus agendis est. hæc
 enim etiam ei quæ de
 efficiendo est præest. nā
 causa alicuius facit quis
 quis facit: nec simplici-
 ter finis est, sed collatio-
 ne cum aliquo & alicui-
 us id quod efficitur, non tamen id quod agitur.

agendi enim prosper e-
uentus finis est: finis ue-
rò ipsius est appetitus.
Iccirco uel appetens in-
telligentia, uel intelligēs
appetitus electio est. ac
tale principium est ho-
mo. Nihil aut sub electi-
onem cadit, quod factū
est. ut Ilium expugnasse
eligit nemo, nō enim cō-
sultat de re facta, sed de
futura, quāq; esse po-
test. quod aut factū est,
quim factum sit, fieri nō
potest. Iccirco recte A-
gatho inquit:

Re nāq; sola hac ipse
priuatur Deus,
Ut facta non infecta
possit reddere.

Vtrarumq; igitur intel-
ligendi partiū opus ue-
ritas est. Quocirca qui
bus habitus utraq; ma-
xime uerum dicit, ea u-
trarum q; uirtutes sunt.

Sum-

ἢ γὰρ αὐτοπραξία τέλος
ἢ δὲ ὄρεξις, τόντος. διὸ δ
ὄρετικῶς νῦν ἢ προαι-
ρεσις ἢ ὄρεξις διανου-
τικῆ. καὶ ἢ τοιαύτη αἴρ-
χῆ, ἀνθρώπος. οὐκ ἐστὶ
δὲ προαιρετικὸν οὐδὲν
γεγονός. οἷον οὐδέ τις
προαιρεῖται ἰλιον πε-
πορθησέναι· οὐδέ γὰρ
βουλεύεται περὶ τῶν
γεγονότων, ἀλλὰ περὶ
τοῦ ἐσομένου, καὶ οὐ-
δέχομένου· τὸ δὲ γεγο-
νός, οὐκ οὐδέχεται μή
γενέσθαι· διὸ οὐδέ τις ἄ-
γάθων,

Μόνος γὰρ αὐτοῦ καὶ
θεὸς σοφίσσεται,
Ἀγόνητα ποιεῖν ἄσ-
αὐτὴν ἢ πεπραγμένα.
ἀμφοτέρων δὲ τῶν
νοητικῶν μορίων ἀνά-
θεια τὸ ὄργανον. καὶ ἄς
ἄρξῃς μάλιτ' ἀληθεύειν
ἐνάτορον, αὐτὰ κρι-
ταὶ ἀμφοῖν.

Ἀρξάμενοι δὲ ἀνω-
 θον, ὡς ἐν αὐτῶν πάλιν
 λέγωμεν. ἔστω δὲ οἷς ἀ-
 ληθεύει ἡ ψυχὴ τῷ ἁπο-
 φαῖναι ἢ ἀποφαῖναι.
 πούτε τὸν ἀριθμὸν τῶν
 τα δ' ἐστὶ, τέχνη, ἐπιστή-
 μη, φρόνησις, σοφία,
 νῆς, ὑπολήψει γὰρ καὶ
 δόξῃ ἐνδέχεται διχ-
 ψῆδεσθαι. ἐπιστήμη
 μὲν δὲ τί ἐστιν, ἐν τῶν
 θεν φανερὸν, εἰ δὲ ἀ-
 κριβολογεῖσθαι, καὶ μὴ
 ἀπολαθῆν ταῖς ὁμοίτη-
 σι. πάντες γὰρ ὑπολαμ-
 βάνομεν ὃ ἐπιστάμεθα
 μὴ ἐνδέχεται ἄλλως
 εἶχειν. τὰ δὲ ἐνδέχεται
 να ἄλλως, ὅταν ἕξω τῆ
 θεωρεῖν γίνονται, λαν-
 θάνει εἰ ἐστιν ἢ μὴ, ἐξ ἀ-
 νάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπι-
 στήτορ. αἰδιον ἄρα. τὰ
 γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα,
 ἀπλῶς αἰδία πάντα.
 τὰ δ' αἰδία, ἀγόντα
 καὶ

Sumpto igitur altius
 principio, rurs^o de ipsis
 dicamus. sint aut̄ ea qui
 bus animus affirmando
 aut negando uerū dicit,
 numero quinq;: hæc ue-
 rō sunt, ars, sciētia, pru-
 dentia, sapientia, intelli-
 gentia. nā existimatiōe
 ἔ opinionione fieri potest
 ut mētiamur. sciētia qd
 sit, inde manifestū est. si
 exquisite differere, ἔ
 nō sectari similitudines
 oportet. Omnes enim id
 quod scimus, non posse
 aliter habere existima-
 mus: quæ aut̄ aliter esse
 possunt, cum extra con-
 templationem fuerint,
 an sint, necne, latet. qd̄
 igitur sub sciētia cadit,
 necessario est: ergo æter-
 nū. quæ enim necessario
 sunt, simpliciter omnia
 sunt æterna: quæ autem
 sunt æterna, nec gigni,
 t 5 nec

nec labefactari possunt.
 Præterea doceri posse
 omnis scientia uidetur:
 & quod sciri potest, di-
 fci posse, ex præcogni-
 tis aut fit omnis doctri-
 na: ut etiam in Analyti-
 cis dicebamus. nam al-
 tera ex inductione fit,
 altera ratiocinatione.
 atq; inductio quidē prin-
 cipiū est etiam uniuersi,
 ratiocinatio uerō ex u-
 niuersis. sunt igitur prin-
 cipia, ex quibus est ra-
 tiocinatio, quorū nō est
 ratiocinatio: ergo indu-
 ctio. scientia igitur est
 demonstrans habitus, et
 quæcunque alia defini-
 mus in Analyticis. quan-
 do enim quodam modo
 credit, & nota ipsi sunt
 principia, scit. Nam
 nisi magis quàm con-
 clusio, scientiam ex ac-
 cidenti habebit. Ac
 de

καὶ ἀφθαρτα. ἐτι διδρα-
 κτή πᾶσα ἐπιστήμη δο-
 κῆ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστη-
 τὸν μαθητὸν. ἐν πρώ-
 νω σκομοῦσα δὲ πᾶσα
 διδασκαλία. ὡς περ
 καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς
 ἐλέγουμεν. ἢ μὴ γὰρ δι-
 ἐπαγωγῆς, ἢ ἡ συλλογι-
 σμῶ. ἢ μὴ δὲ ἐπαγωγῆ
 ἀρχῆ ἐστὶ καὶ τοῦ καθό-
 λου. ὁ δὲ συλλογισμὸς,
 ἐν τῶν καθόλου. αἰσθη-
 ἀρα ἀρχαί, ἐξ ὧν ὁ συλ-
 λογισμὸς, τὸν ἂν ἐστὶ συλ-
 λογισμὸς. ἐπαγωγῆ ἀ-
 ρα. ἢ μὴ ἀρα ἐπιστήμη
 ἐστὶν ἔξις ἀποδεικτικῆ,
 καὶ ὅσα ἄλλα προσδιδ-
 εῖσόμεθα ἐν τοῖς ἀνα-
 λυτικοῖς. ὅταν γὰρ παρ
 πιστῆ, καὶ γνώσει
 αὐτῷ ὡς ἰσχυρῆ ἀρχῆ, ἐπι-
 πιστάται. εἰ γὰρ μὴ καθό-
 λου τοῦ συμπροσδιδ-
 τος, κατὰ συμβεβηκός
 ἔξει τὴν ἐπιστήμην. πρῶ-
 ἐ

ἐὶ μὲν οὐδ' ἐπιτήμης,
διωρίζου τὸν τρόπον
τῆτον.

de scientia quidem in
hunc modum definitum
sit.

Τὴ δὲ οὐδ' ἀεχομείνου
ἄλλως ἔχειν, ἐστὶ τε καὶ
ποιητὸν καὶ περατὸν.
ἔτρου δ' ἐστὶ ποίησις,
καὶ περαξίς. αἰσούμεν
δὲ καὶ περὶ αὐτῶν καὶ
τῶν ἐξωτέρων λόγους
ὥστε καὶ μετὰ λόγους
περατῆν, ἐτρου ἐστὶ τῆς
μετὰ λόγους ποιητικῆς ἐ-
ξως καὶ ἢ ἀδριέχεται
ὑπ' ἀλλήλων. ὅτε γὰρ ἢ
περαξίς ποίησις, ὅτε ἢ
ποιήσις περαξίς ἐστὶν ἐ-
πεὶ δ' ἢ οἰκονομική, τέ-
χνη τις ἐστὶ, καὶ ὅπερ
ἐξίς τις μετὰ λόγους ποιη-
τικῆ καὶ ἀδριμικῆ οὐτε
τέχνη ἐστὶν, ἢ τις ἢ μετὰ
λόγους ποιητικῆ ἐξίς ἐ-
στὶν οὐτε τοιαύτη, ἢ οὐ
τέχνη τὰυτὸν αὐτὸν ἔην
τέχνη καὶ ἐξίς μετὰ λό-
γους ἀληθῶς ποιητικῆ.

ἔτι

Eius aut̄ quod habe
re aliter potest, quiddā
est & efficiendū, & a-
gendū. at effectio diuer
sum est, & actio. credi-
mus aut̄ de ipsis popula-
rib. etiā sermonib. Qua-
re etiā habitus agens cū
ratione, ab efficiēti ha-
bitu cū ratiōe, diuersum
quid est. Neq; altera ab
altera cōtimeiur. neq; e-
nim actio effectio, neq;
effectio actio est. Quo-
niam aut̄ architectura,
ars quædam est, atq; id
quod habitus quidam
cū ratiōe efficiēs: neq;
ulla ars est, quæ non sit
habitus cū ratiōe effi-
ciēs. neq; ullus huiusmo-
di, qui non sit ars: idem
erit ars & habitus cum
ratione uera efficiens.

Ver-

Versatur aut ars omnis
 in rebus quæ gignuntur,
 & in cōminiscendo, &
 cōtemplando, ut eorum
 aliquid fiat, quæ & esse
 & non esse possunt, quo-
 rumq; principium est in
 faciente, nō in eo quod
 efficitur. Neq; enim re-
 rum quæ ex necessitate
 uel sunt uel fiunt, ars est:
 neq; naturalium. in se e-
 nim hæc principium ha-
 bent. Quia aut esse actio
 diuersum quid est & a-
 ctio, necesse est nō actio-
 nis, sed effectiois artē
 esse. & quodammodo
 in iisdem uersantur for-
 tuna & ars, sicut etiam
 Agatho inquit,

Ars diligit fortunam,
 & artem fors amat.
 Ars igitur, ut dictum
 est, habitus quidam est
 cum ratione uera effi-
 ciens: inertia autem

cons

ἐστὶ ἡ τέχνη πᾶσα πρὸς
 γόνεσιν, καὶ τὸ τεχνά-
 ζειν, καὶ θεωρεῖν, ὅπως
 αὐτὸ γόνηται τι τῶν ἐν
 δεχομένων καὶ εἶναι
 καὶ μὴ εἶναι, καὶ ὅτι ἂν
 ἀρχὴ ἐν τῷ ποιεῖντι, ἀλλ'
 καὶ μὴ ἐν τῷ ποιομένῳ.
 ὅτε γὰρ τῶν ἐξ ἀναγκ-
 ης ὄντων ἢ γινομένων
 ἡ τέχνη ἐστὶν, ὅτε τῶν
 κατὰ φύσιν, ἐν αὐτοῖς
 γὰρ ἔχουσι ταῦτα τὴν
 ἀρχὴν. ἐπὶ δὲ ποίησι
 καὶ πρᾶξι ἐτόροιο, ἀλλ'
 γνη τὸν τέχνην ποίησι-
 ως, ἀλλ' ἡ πρᾶξις εἶ-
 ναι καὶ τὸν τρόπον τινὰ πρὸς
 τὰ αὐτὰ ἐστὶν ἡ τέχνη
 καὶ ἡ τέχνη, καὶ ἀπὸ
 καὶ ἀγαθῶν φησι,
 Τέχνη τύχην ἐσθέρει,
 καὶ τύχην τέχνην.
 ἢ μὲν οὖν τέχνην ἀεὶ
 πρὸς εἶρηται, ἕξις τις με-
 τὰ λόγῳ ἀληθῆς ποίησι
 καὶ ἐστὶν ἢ δ' ἀτεχνία, τὸ

τὸν ἀντίον, μετὰ λόγῳ
 ψυδῆς ποιητικῆ ἕξις,
 ὡς τὸ οὐδὲ χόμονορ
 ἄλλως ἔχει.

Ὅτι ἡ φρονήσεως ἰ-
 τως αὐτὸ λαβοίμεν θεω-
 ρήσαντες, τίνας δὲ λέ-
 γομεν τὰς φρονίμους.

δουὰ δὲ φρονίμῳ εἶναι
 τὸ διῶσθαι ἡλεῶς βυ-
 λῶσθαι ὡς τὰ αὐ-
 τῷ ἀγαθῷ ἢ συμφορῶ-
 τα, ἢ κατὰ μέρος, οἷον

πῶς πρὸς ὑγίαιαν ἢ ἰ-
 χθῆν. ἀλλὰ ποικίλῃ πρὸς τὸ
 αὐτῷ ὅλον. σημεῖον δὲ,
 ὅτι καὶ τὰς ὡς τὸ φρο-
 νίμους λέγομεν, ὅταν

πρὸς τέλος τι ψυδαί-
 ον αὐτὸ λογίζονται, ὡς
 αἰετὶ τέχνη. ὥστε καὶ
 ὅλος αὐτῷ εἶναι φρόνιμος ὁ

βουλαστικός. βουλασ-
 τῶν δὲ οὐθεὶς ὡς τῶν
 ἐδωάτων ἄλλως ἔ-
 χει, οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδε-
 χόμενων αὐτῷ πράξαι.

ὡς

contra cum ratione fal-
 sa efficiens habitus, in
 re quæ aliter habere po-
 test.

De prudentia uerò
 ita percipere possemus,
 si consideraremus quos-
 nā prudentes dicamus.
 Videtur igitur pruden-
 tis esse, posse bene cōsul-
 tare de ijs quæ sibi ipsi
 bona sunt, & utilia, non
 ex parte, ut quæ nā ad
 sanitatem & robur: sed
 quæ ad uniuersam bea-
 tam uitam. Cui rei argu-
 memo est, q̄ eos etiā in
 re aliqua prudentes di-
 cimus, cū ad finem ali-
 quem bonū de ijs quorū
 non est ars, recte ratio-
 cinātur. Quare & om-
 nino is erit prudens, qui
 consultus est. Consultat
 autem nemo de ijs quæ
 esse aliter non possunt,
 neque à se agi possunt.

Qua-

Quapropter si scientia
 est cum demonstratio-
 ne: quorum uerò princi-
 pia possunt aliter habe-
 re, eorum non est demō-
 stratio (omnia enim pos-
 sunt etiam aliter habe-
 re, de necessarijs autem
 nō licet consultare) pruden-
 tia neq; scientia ne-
 que ars fuerit: scientia
 quidem, quia res agen-
 da aliter habere potest:
 ars autem, quoniam al-
 liud actionis, et aliud ef-
 fectionis genus est. Re-
 stat igitur, ut prudentia
 habitus sit uerus cū ra-
 tione agens in ijs que
 & bona & mala homi-
 ni sunt. Nam effectio-
 nis finis diuersum quid
 est: actionis uerò, non
 semper, ipsa enim bona
 actio finis est. Propte-
 rea Periclem atq; tales
 prudētes esse putamus,
 quia

ὡς ἔπειρ ἐπιστήμη μὲν
 μετὰ ἀποδείξεως ἴσται
 δ' αἱ ἀρχαὶ οὐδέχονται
 ἄλλως ἔχειν, τῶν μὲν
 ἐστὶν ἀπόδειξις πάντων
 γὰρ οὐδέχεται καὶ ἄλ-
 λως ἔχειν καὶ ἐν ἐστὶ βυ-
 λούσασθαι ἀπὸ τῶν ἐξ
 ἀνάγκης οὐτῶν οὐκ
 αὐτὴν φρονήσις ἐπιστή-
 μη, οὐδέ τέχνη ἐπιστή-
 μη μὲν, ὅτι οὐδέχεται
 τὸ περὶ τὸν ἄλλως ἔ-
 χειν τέχνη δ' ὅτι ἄλλο
 τὸ γένος πράξεως καὶ
 ποιήσεως. λέγεται αὖτε
 αὐτὴν εἶναι ἐστὶν ἀλλοῦ
 μετὰ λόγῳ περὶ τὸν
 ἀπὸ τὰ ἀνθρώπων ἀγα-
 θὰ καὶ κακά. τῆς μὲν
 γὰρ ποιήσεως ἴσται
 τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξε-
 ως ἐν αἰετῇ. ἐστὶ γὰρ αὐτῶν
 τὴν ἢ οὐ πράξις τέλος.
 διὰ τοῦτο περὶ τὴν
 καὶ τοὺς τοιούτους φρο-
 νίμους εἰδόμεθα εἶναι
 ὅτι

ὅτι τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ
 καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις
 διῶκεται θεοῦ. εἶναι
 δὲ τοιοῦτους ἠγούμεθα
 τοὺς οἰκονομοὺς καὶ
 πολιτικοὺς. εὐθεὶ καὶ
 τὴν σωφροσύνην τού-
 τῳ προσαγορεύομεν τῷ
 ὀνόματι, ὡς σώζουσαν
 τὴν φρόνησιν· σώζει
 δὲ τὴν τοιαύτην ὑπό-
 ληψιν, ἢ γὰρ ᾤσταν ὑ-
 πόληψιν διαφθείρει, ἢ
 δὲ διαστρέφει τὸ ἴδιον
 καὶ τὸ ἀληθῆρ, οἷον ὁ-
 νι τὸ τελεγονοῦ διῶσιν
 ἄρθοις ἴσας ἔχει, ἢ οὐκ
 ἔχει. ἀλλὰ τὰς ὁμοίᾳ τὸ
 πρακτικῶν. αἱ μὲν γὰρ ἀφ-
 ἕχαι τῶν πρακτικῶν, τὸ ἢ
 εἶναι τὰ πρακτικῶν τῶν
 δὲ διαφθαμμένων δὲ ἢ
 διουλιῶν, ἢ ἀπλην, οὐθὺς
 ἐν φανείτω ἢ ἀφ' ἧ, οὐ-
 δὲ δὲ τῶν τούτου εἶναι,
 τὸ δὲ διὰ τῶν αἰγείων
 πῶτα καὶ πρῶτον.

quia & quæ sibi & quæ
 hominib. sunt bona, pos-
 sum contempleri. cense-
 mus autem esse tales rei
 familiaris et publicæ pe-
 ritos. Unde & σωφροσύ-
 νην, id est temperantiã
 hoc nomine appellam⁹,
 ut prudentiã seruãtem.
 talem enim existimatio-
 nem seruat: non enim om-
 nem existimationem
 corrumpit, neq; peruer-
 tit iucundum & mole-
 stã, ut triangulũ duobus
 rectis æquales habere,
 uel non habere. sed eas
 tamũ quæ in agẽdo uer-
 santur. Principia enim
 agendarũ rerum sunt,
 id cuius causa res agen-
 da sunt: corrupto aut̃ à
 uoluptate aut dolore, sta-
 tim principiũ nõ appa-
 rebit, neq; q̃ oporteat
 eius causa, neq; ob id om-
 nia eligere atq; agere.

uitiū. n. uim habet prin-
cipiū corrūpēdi. Quā
obrem necesse est pru-
dentiā habitū esse cum
ratione uerū, in huma-
nis bonis suas actiones
exercentem. At uerò
artis est uirtus. pruden-
tiæ aut non est. Ac in ar-
te quidē qui lubens pec-
cat, magis eligendus: mi-
nus, qui in prudentia, si-
cut etiam in uirtutibus.
igitur uirtutē quandā es-
se, & nō artē, perspicuū
est. cū aut due sint ani-
mi partes, rationem ha-
bentiū, prudentia alte-
rius uirtus fuerit, eius q̄
in opinādo uersatur. nā
opinio in eo est quod a-
liter habere potest, itēq;
prudentia. at uerò neq;
habitus est dūtaxat cum
ratione: indicium est, q̄
eiusmodi habitus obli-
uio est, prudentiæ nō est.

Quo

ἔστι γὰρ ἡ λιανία φρα-
τικὴ ἀρχὴ ὡστ' αὐτῆ
καὶ τὴν φρόνησιν ἔξω ἔ-
νει μετὰ λόγου ἀλλοῦ,
πρὸς τὰ ἀνθρώπινα ἀ-
γαθὰ πρακτικῶν. ἀλλὰ
μὴ τῆς τέχνης μόν' ἔστι
ἀρετὴ φρονήσεως ἀ-
εὶν ἔστι. καὶ οὐ μόν' τέ-
χνη δ' ἐπιώριμα φέρουσα,
καὶ τὸ πρῶτον πρὸς τὸ
φρόνησιν, ἵπτον, ὡς πρὸ
ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρετάς.
ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀρετὴν τὴν
ἔστι, καὶ ἡ τέχνη. ἀλλὰ
δ' ὄντοισι μεροῖσι τῆς
ψυχῆς τῶν λόγων ἔχον-
των, βατόν' αὐτῶν εἰν ἀρε-
τὴ τοῦ διορατικοῦ. ἵπτον
γὰρ δόξα πρὸς τὸ οὐδέ
χόμονον ἀλλοῦ ἔχειν
στὶ, καὶ ἡ φρόνησις, ἀλλὰ
μὴ δ' ἔστι μετὰ λό-
γου μόνον. σημεῖον δ'
ὅτι λήθη τῆς μὲν τοιαύ-
της ἔξεως ἔστι, φρονή-
σεως δ' ἐν ἔστι.

Ἐπὶ

Επεὶ δ' ἡ ἐπιστήμη
 περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν
 ὑπόληψις, καὶ τῶν ἐξ
 ἀνάγκης ὄντων· εἰσὶ δὲ
 αἱ τῶν ἀποδει-
 κτικῶν καὶ πάσης ἐπιστή-
 μης· μετὰ λόγου γὰρ ἡ ἐ-
 πιστήμη τῆς ἀρχῆς τοῦ
 ἐπιστητοῦ, ὅντι αὐτὴ ἐπι-
 στήμη ἐστίν, ὅντι τέχνη,
 ὅντι φρόνησις. τὸ μὲν
 γὰρ ἐπιστητὸν ἀποδει-
 κτικόν· ἃ δὲ τυχαίου-
 σιν οὔσαι περὶ τὰ ἐν-
 δεχόμενα ἄλλως ἔχει,
 οὐδὲ διὰ σοφία τούτων
 ἐστὶ. τοῦ γὰρ σοφοῦ πε-
 ρὶ οὐρανῶν ἀπόδει-
 ξιν ἐστίν. εἰ δὲ οἷς ἀλη-
 θεύομεν, καὶ μηδέποτε
 διαψευδόμεθα περὶ
 τὰ μὴ ἐνδεχόμενα ἢ
 καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως
 ἔχει, ἐπιστήμη, καὶ φρό-
 νησις ἐστίν, καὶ σοφία, καὶ
 νόος. τούτων δὲ τριῶν
 ἑκάστου ἐνδέχεται εἶναι.

ἀε.

Quoniã uerò scien-
 tia de uniuersis ac neces-
 sarijs existimatio est: re-
 rum autẽ demonstrabi-
 liũ, sciẽtiãq; omnis prin-
 cipia sunt (cum ratione
 enim est scientia) prin-
 cipij rei quæ sub scien-
 tiam cadit, neq; scientia
 fuerit, neque ars, neque
 prudentia. Quod enim
 sub scientiam cadit, de-
 monstrabile est: quæ au-
 tẽ in ijs uersantur, quæ
 aliter habere possunt,
 eorũ neq; sapientia est:
 sapientis enim est, de nõ
 nullis habere demõstra-
 tionem. Si igitur quibus
 uerum, & nunquam fal-
 sum dicimus in ijs quæ
 uel non possunt, uel pos-
 sunt aliter habere, sunt
 scientia, & prudentia,
 & sapientia, & intelli-
 gentia. ex tribus autem
 horũ esse nihil cõtingit.

u tria

tridico, prudentiã, sapi-
 entiam. scientiam: re-
 stat intelligentiam esse
 principiorum.

7

Sapiëntiam autem in
 artibus apprimè peritis
 artium tribuimus: ut
 Phidiã sapientem mar-
 morariũ, & Polycleiũ
 statuariũ, nihil aliud
 hic scientiã quã ar-
 tis ipsius uirtutem signi-
 ficantes. Esse uerò quos-
 dam omnino, nõ ex par-
 te sapientes putamus,
 neq; alia aliqua in re sa-
 pientes: quemadmodũ
 inquit Homerus in Mar-
 gite,

Dij nec fossorẽ hunc,
 nec aratorẽ statuere,

Nec sapientem aliã
 aliquare.

Quapropter constat,
 absolutissimam scien-
 tiarum esse sapien-
 tiam. Oportet igitur

sa.

λέγω δὲ τέια, φρόνη-
 σιν, σοφίαν, ἐπισήμω-
 λέπεται νῦν εἶναι τῶν
 ἀρχῶν.

τὴν δὲ σοφίαν οὐ
 ταῖς τέχναις τοῖς ἀνε-
 βεβάτοις τὰς τέχνας
 ἀποδίδουσαν εἶναι φε-
 δῖαν λιθουργῶν σοφῶν,
 καὶ πολὺν καὶ πολὺν ἀνδρα-
 κτιστοῦ ἐν ταῖς τέχναις
 οὐδὲ οὐδὲ ἄλλο σημαί-
 νοντες τὴν σοφίαν, ἢ
 ὅτι ἀρετὴ τέχνης ἐστίν.
 εἶναι δὲ τινὰς σοφῶν εἰ-
 μεθ' ὅλους ἢ κατὰ μέρ-
 ος, οὐδὲ ἄλλο τι σο-
 φῶν, ὡς περὶ Ομηροῦ
 φησὶ ἐν τῷ κριτικῷ.

τὸν δ' ἔτ' ἀρ' εἰπε
 πῆρ' ἀθεοὶ θέταν, οὐτ'
 ἀροτῆρα,

οὐτ' ἄλλας τι σο-
 φῶν.

ὥστε δὴλον ὅτι ἡ ἀρετὴ
 βεβάτη αὐτῶν ἐστὶν
 μὴ εἶ, ἢ σοφία. ἀρ' εἰπε
 τῶν

τὸ σοφὸν μὴ μόνον τὰ
 ἐν τῶν ἀρχῶν εἶδέναι,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρ-
 χὰς ἀληθεύειν, ὅστ' ἐν
 αὐτῇ σοφίας νῦν καὶ ἐπι-
 στήμη, καὶ ὡς πρόβλεφα-
 λὴν ἔχουσα ἐπιστήμη τῶν
 τιμωτάτων. ἀτοπορ
 γὰρ εἴη τις τὴν ἐπιστή-
 μην πολιτικὴν, ἢ τὴν
 φρόνησιν ἀποδεικνύειν
 οἶεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἀ-
 εἶστον τῶν ἐν τῷ λόγῳ,
 ἀνθρώπος εἴη. εἰ δὲ ἄ-
 γνην μὲν καὶ ἀγαθὴν
 ἐτόρην ἀνθρώποις καὶ
 ἔχθροι, τὸ ἴσον καὶ
 ἀνὸν ταυτὸ αἰεὶ, καὶ τὸ
 σοφὸν ταυτὸ πάντες
 ἀνέποιον φρόνησιν ἢ
 ἴστορον, τὸ γὰρ περὶ αὐ-
 τὸ ἔκστατον θεωρεῖν,
 φαίνονται φρόνησιν, καὶ
 τῶν ἐπιπέσειν αὐτὰ
 διὸ καὶ τῶν θείων οὐκ
 φρόνησιν φασι εἶναι,
 unde etiā e bestijs nō nullas prudentes esse inquit,

sapiēs nō solum quæ ex
 principijs sunt cogno-
 scat, sed etiā in princi-
 pijs uerū teneat. quare
 sapientia erit intelligen-
 tia & sciētia, ac ueluti
 caput habens sciētia
 rerū præstantissimarū.
 absurdū enim est si quis
 sciētiā reipub. admini-
 strādæ. aut prudentiam
 honestissimā esse existi-
 mā, nisi optima res om-
 niū quæ in mundo sunt,
 homo sit. si ergo salubre
 & bonum hominibus ac
 pisetibus diuersum est, al-
 lum autē & rectū idem
 semper: sapiens quoque
 idē omnes asseuerarent:
 prudens uerò diuersum,
 singulæ n. res id quod
 contemplatur quod i-
 pși bene conueniat. pru-
 dens esse dicerent, eiqz
 se ipsæ committerent.

quæcūq; in uita sua pro
uidēdi habere uim quā
dā uidentur. Perspicuū
autē est reipublicæ gu-
bernandæ rationē & sa-
pientiā non eandem fo-
re. Nam si eam quæ in
reb. sibijpsis utilib. uer-
satur, sapiētiam dicent,
multæ erunt sapientiæ:
non enim una in omniū
animalium bono, sed in
singulis diuersa est, nisi
una quoq; sit medicina
de omnibus reb. sin ho-
minem cæterorū anima-
liū optimū esse, nihil re-
fert. etenim homine alia
natura sunt longe diui-
niora, ut ea quæ sunt cla-
rissima, ex quib. mūdus
constitutus est. Constat
igitur ex ijs quæ dicta
sunt, sapientiā esse rerū
præstātissimarū natu-
ra sciētia et intelligētia.
Itaq; Anaxagorā et Tha-
lem,

ὅσα περὶ τὸν αὐτὸν
βίον ἔχοντα φαίνονται
διώκοντες προνοητικῶς.
φανέρου δ' ὅτι οὐκ αὐ-
τὴ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ σο-
φία ἡ αὐτὴ. ἐστὶ γὰρ τῶν
πρὸς τὰ ἰοφέλιμα τὰ αὐ-
τοῖς ὄρσοι σοφίαν, πολ-
λαὶ ἐσονται σοφίαι. οὐ
γὰρ μία πρὸς τὸ ἀπαθ-
τῶν ἀγαθῶν τῶν ζώων.
ἀλλ' ἐτόρα πρὸς ἑκά-
στον· εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ
μία πρὸς πάντων τῶν
ὄντων. εἰ δ' ὅτι βέλτε-
ρον ἀνθρώπου τῶν ἄν-
θρωπων ζώων, ὅτι διαφέ-
ρει. καὶ γὰρ ἀνθρώπου
ἄλλα πολὺ βελτότερα τῶν
φύσιν, οἷον τὰ φανερὰ
ταῦτά γε, ἐξ ὧν ὁ κόσμος
συνέστηκεν. ἐν δὲ τῶν
εἰρημονίων ἀλλοιῶν, ὅτι ἡ
σοφία ἐστὶ καὶ ἐπιστήμη,
καὶ νῦν τῶν τιμιωτά-
των τῆ φύσεως διὸ ἀνα-
ξάγορα καὶ Θαλῆς

καὶ τοὺς τοιοῦτους, σο-
 φῶς μὲν, φρονίμους δὲ οὐ
 φασιρ ἄνχι, ὅταν ἰδω-
 σιρ ἀγνοῦντας τὰ συμ-
 φέρουθ' αὐτοῖς. καὶ πε-
 ριτὰ μὲν, καὶ θαυμα-
 ρὰ καὶ χαλεπὰ, καὶ
 δαιμόνια, εἰδέναι αἰ-
 ῖος φασιρ ἀρχῆσα δὲ ὅ-
 τι τὰ ἀνθρώπινα ἀ-
 γαθὰ ἢ ἢ φρό-
 νησιρ ὡς τὰ ἀνθρώπι-
 να, καὶ ὡς τὰ ὡς ἐστὶ βου-
 λούσασθαι. τὸ γὰρ φρο-
 νίμον μάλιστα τὸτ' ὀρ-
 γον εἶναι φασιρ, τὸ δὲ
 βουλούσασθαι. βουλούε-
 ται δὲ οὐθεὶς ὡς τῶν
 ἀδωκτόν ἄλλως ἐ-
 χαρ, οὐδὲ ὅσωρ μὴ τέ-
 λος τί ἐστι, καὶ τοῦτο
 πρῶτον ἀγαθόν. ὁ δὲ
 ἀπλῶς σύβουλος, ὁ τοῦ
 ἀείσου ἀνθρώπου τῶν
 πρῶτον σοφισμῶν
 κατὰ λογισμῶν. οὐ-
 δὲ ἐστὶν ἢ φρόνησιρ τῶν
 κα-

lem, atq; huiusmodi sa-
 pientes quidem, at non
 prudentes dicunt esse,
 cum ignorare ea quae si-
 bi utilia essent, uide-
 rint: ac excellentia qui-
 dem, & admiranda &
 difficilia, & diuina te-
 nuisse ipsos asserūt, sed
 inutilia tamen, quod nō
 humana bona inquirāt.
 at prudentia in huma-
 nis uersatur, & de qui-
 bus consultatur. Pruden-
 tis enim id maxime o-
 pus esse dicimus, ut re-
 cte cōsultet: de illis autē
 consultat nemo, quae ha-
 bere aliter nequeunt, ne-
 que quorum finis ali-
 quis non est, isq; agen-
 dum bonum. Bonus au-
 tem consultor simplici-
 ter est, qui quod opti-
 mum homini ex agen-
 dis est, cōiectare ratio-
 cinando potest. neque

uniuersorū tantū prudētia, sed opus est singula etiā cognoscat: est enī actiuosa, at actio in singulis uersatur. Idcirco nonnulli etiā nescientes nonnullis scientib. actiuosiores sunt: & in reliquis qui sunt periti, nam si quis sciuerit, leues carnes faciles cōcoctu & salubres, quae tamen leues sint, ignoret, sanitatem non efficiet: sed qui auuū carnes leues & salubres sciuerit: prudentia uerò in agendo est. Quae utranq; , uel hāc potius, oportet habere. fuerit autem quaedam etiā hic architectonica.

8 Est uerò & ciuilis facultas, & prudentia idē habitus, essentia tamen ipsis eadem nō est. Eius autem quae in ciuitate cernitur, altera prudentia

λεξις μόνου, ἀλλὰ διὰ
λεξὶ τὰ λεξ' ἐπιπέτα γυνή
εἰς τὴν πεπρακτὴν γὰρ.
διὲς περὶ τῶν περὶ τὰ λεξ'
θ' ἐκαστῶν διὲς λέγει οὐκ
ὄν ἐπιπέτα, οὐκ ἐπιπέτα
τῶν πεπρακτῶν, οὐκ ἐπιπέτα
λεξὶ οὐ τοῖς ἀλλοῖς ἐπιπέτα
περὶ εἰ γὰρ ἐπιπέτα ὅτι
τὰ λεξ' ἐπιπέτα
λεξὶ λεξὶ ὑγιανῶν, ποῖα
διὲς λεξὶ ἀγνοῦν, οὐ
ποῖα ἐπιπέτα, ἀλλ' ὅ
ἐπιπέτα ὅτι τὰ ἐπιπέτα
λεξὶ λεξὶ ὑγιανῶν, ποῖα
σε μάλιστ' ἢ διὲς φρονή-
σις πεπρακτῶν. ὅστε διὲς
ἀμφω ἔχει, ἢ ταύτων
μάλιστ'. εἰ δ' αὖτε
λεξὶ οὐ ταύτων ἀρχιτε-
κτονική.

Ἐστὶ δὲ λέξις ἢ πολιτικὴ
ἢ, λέξις ἢ φρονήσις ἢ αὐ-
τὴ μόν' ἐστὶ τὸ μόν' τι
εἶναι ὅτι αὐτὸ αὐτῶν.
τῆς ἢ περὶ πόλιος, ἢ μόν'
ὅτι ἀρχιτεκτονική φρονή-
σις.

νησις, νομοθετικὴ ἢ δὲ,
 ὡς τὰ καθ' ἑκαστα, τὸ
 λωιδίου ἔχει ὄνομα, πολι-
 τικὴ. αὐτὴ δὲ πρακτικὴ
 καὶ βουλευτικὴ. τὸ γὰρ
 ψήφισμα πρακτικόν, ὡς
 τὸ ἔσχατον. διὸ πολι-
 τισὲσδαι τούτους μό-
 νον λέγουσι. μόνοι γὰρ
 πράττεισιν ἄτοι, ὡς πόρ-
 οὶ χαροτέχναι. δὴ δὲ
 δὲ φρόνησις μάστιξ ἔ-
 ναι ἢ περὶ αὐτὸν καὶ ἔ-
 να, καὶ ἔχει αὐτὴ τὸ λωι-
 νὸν ὄνομα, φρόνησις ἔ-
 κείνων ἢ ἢ μὲν οἰκονο-
 μία, ἢ δὲ νομοθεσία, ἢ ἢ
 πολιτικὴ καὶ ταύτης ἢ
 μὲν βουλευτικὴ, ἢ ἢ δι-
 κατικὴ ἔσδος μόνῃ αὐ-
 εἰν γνώσεως, τὸ αὐτῶ
 εἰλέναι, ἀλλ' ἔχει δια-
 φορὰν πολλήν. καὶ δὴ
 καὶ ὁ τὰ περὶ αὐτῶ
 εἰδὼς καὶ διατε-
 λων, φρόνιμος εἶναι.

quod sibi è re sit intelligit & tractat, prudens esse:

tia quasi architectonica
 ca legislatrix est: alte-
 ra uerò ut res singule,
 commune nomē habet,
 ciuilis: atq; hæc agendo
 & consuliãdo ualet. ple-
 biscitum enim, ut extre-
 mū, afluosum est. Idcir-
 co ciuitatē administra-
 re hos tantū dicunt. hi
 enim soli agūt, quasi ma-
 nibus opera conficien-
 tes. At prudentia etiam
 maximè ea esse uidetur
 que erga se est & unū:
 atq; prudentia commu-
 ne nomē habet. illarum
 aut alia œconomia, alia
 legū sanctio, alia ciuilis
 est: atq; huius altera de
 liberatiua, altera iudi-
 cialis. species igitur co-
 gnitionis quedã fuerit,
 quod sibi è re sit intelli-
 gere: sed dfferentiã ma-
 gnã habet. uideturq; qui

ciuiles autem negociosi.

Itaq; Euripides,

Qui nanq; prudens
sim, licebat cui pro-
cul

Negocijs inter nu-
meratos milites

Aequum accipere.

Nam curiosos ode-
rim.

Querunt enim quod si
bi bonum est, idq; agen-
dum esse existimant.

Ex hac igitur opinione
euenit, ut prudentes hi
sint: tametsi fortasse nõ
sit è re sua quicquã abs-
que œconomia, nec abs-
que ciuili disciplina.

Præterea uerò quomo-
do suũ cuiusq; sit admi-
nistrandum, obscurum
est, atq; cõsiderandum.

Indicium est eius quod
diximus, quòd iuue-
nes Geometri & ma-
thematici fiant, at-
que

οἱ δὲ πολιτικοὶ, πολλοὶ
πράγμονες. διὸ καὶ Εὐ-
ριπίδης.

Ὅπως δ' αὖ φρονολοῦ-
σῶν ὑπερὶ τῶν ἀπραγμά-
των

Ἐρτοῖσι πολλοῖς ἁ-
ειδημονίον στρατῶν.

Ἴσον μεταχειρ.

Καὶ γὰρ ἀσβροσύνῃ
καὶ τι πράσσοντας
πλέον.

Ἰνῆσι γὰρ τὸ αὐτοῖς
ἀγαθόν, καὶ οἴονται τῷ
το δῆρ πρᾶττεν. ἐν ταύ-
της οὐκ τῆς δόξης ἐλή-
λυθε τὸ τούτους φρονί-
μους εἶναι. καίτοι ἴσως
ἔστι τὸ αὐτῶν αὐτῶν
οἰονομίας, οὐδ' αὖτε
πολιτείας. ἐτι δ' τὸ αὐ-
τῶν ὡς δὲ διοικῆν, ἁ-
δύλον καὶ σὺν πλεον. ἁ-
μείον δ' ἐστὶ τῶν ἐργασι-
νων, καὶ διότι γεωμε-
τρικοὶ μὲν νέοι καὶ μα-
θηματικοὶ γίνονται.

καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα
 φρόνιμος δ' οὐδὲν γί-
 νεσθαι. αἰτίου δ', ὅτι
 καὶ τῶν κατ' ἑκαστὰ ἐ-
 φησὶ φρόνησις, ἃ γίνε-
 ται γνώριμα ἐξ ἐμπει-
 ρίας· νέος δ' ἐμπειρος
 ἂν ἔστι πλῆθος γὰρ ἁπό-
 νου ποιήσει τὴν ἐμπει-
 ρίαν. ἐπεὶ καὶ τῆτ' ἀν-
 τιστρέφαιτο, διὰ τί μα-
 θηματικὸς μὲν παῖς γέ-
 νοιτ' ἀν' σοφὸς δέ, ἢ φυ-
 σικὸς ἢ ἢ ὅτι τὰ μὲν δι-
 ἀφαιρέσεώς ἐστι τῶν δ'
 αἰσθητῶν ἐξ ἐμπειρίας·
 καὶ τὰ μὲν ἢ πιστεύουσιν
 οἱ νέοι, ἀλλὰ λέγουσι.
 τῶν δέ, τὸ τί ἐστιν οὐκ
 ἢ δηλοῦν· ἐτι ἢ ἀμαρτία
 ἢ πρὸς τὸ καθεστὸς οὐ τῶ
 βελύσσασθαι, ἢ πρὸς τὸ
 κατ' ἑαυτὸν, ἢ γὰρ ὅτι
 πάντα τὰ βαρύνθαι
 ἢ ὕδατα, φάουλα ἢ ὅτι το-
 δι βαρύνθαι. ὅτι δ'
 ἢ φρόνησις ἢ ἐπιστήμη,
 φανε-

que eiusmodi reb. sapiē-
 tes: prudens uerò fieri
 nullus uideatur. In cau-
 sa autē est, quòd singula-
 rū rerū est prudentia, q̄
 experientia innotescit:
 iuuenis autē expertus nō
 est. experientiā enim tē-
 poris efficiet multitu-
 do. nā illud etiā cōside-
 rarit quispiā, quare pu-
 er fieri mathematic⁹ po-
 test, sapiēs uerò, aut phy-
 sicus nō potest: an quia
 illa reb. semotis sunt: ho-
 rū uerò principia ab ex-
 perientia: hęc nō cre-
 dunt iuuenes, sed reci-
 tāt: illorum quid quicq;
 sit obscurū nō est: Prate-
 rea erratur in cōsultan-
 do uel in uniuersis, uel
 in singulis. uel enim q̄
 omnes aquę ponderosę
 sint prauę, uel q̄ hęc sit
 ponderosa. Prudentiam
 aut non esse sciētiām,

perspicuū est. est enim
ultimi, sicut dictū est: ta-
le enim est qd' sub actio-
nē cadit. Iguur & intel-
ligentia opposita est. nā
intelligentia finitionum
est, quarū ratio nō est: at
hæc ultimi cuius non est
sciētia, sed sensus: neq; is
priorū sed quo sen-
timus, in mathematicis
triangulū esse ultimū. si
stetur. n. illic. sed hic ma-
gis sensus est q' prudentia
est: ille, species alia.

9 Querere uerò et cō-
sultare differunt: consul-
tare enim, est aliquid
querere. Interim aut de
bona cōsultatione quid-
nam sit, differendū est:
utrū sciētia quedā, an
opinio, an bona cōiecta-
tio, an aliquod aliud ge-
nus. Atq; sciētia qui-
dem nō est. nō enim de
ijs quæ sciunt, inquirūt.
bona

φανόρον. τὸ γὰρ ἐχέ-
τῃ ἐφ. μ. ὡς πρὸ εἰρη-
τὸ γὰρ πρᾶκτὸν τοιοῦ-
τοῦ αἰτινεται μὲν διὰ
τῶν ὄρων. ὁ μὲν γὰρ νοῦς
τῶν ὄρων. ὡς ἐν ἐπι-
γὰρ ἢ τῇ ἐχέτῃ. ὁ δὲ
ἐστὶν ἐπιστήμη, ἀλλ' αἰ-
σθησις. οὐχ ἢ τῶν ἰδι-
ων, ἀλλ' οἷα αἰσθάνο-
θα, ὅτι τὸ οὐ τοῖς μαθη-
ματικοῖς ἐχέτῃ, τέ-
γνωσ. εἴηται γὰρ ἰδι-
νῆ. ἀλλ' αὐτὴ μάθησις
αἰσθησις ἢ φρόνησις. ἐ-
κείνη δ' ἄλλο εἶδος.

Τὸ βῦτῃρ δὲ καὶ τὸ
βουλόμεθα διαφέρει.
τὸ γὰρ βουλόμεθα ἴσ-
τῃρ τί ἐστι. δὲ δὲ δια-
λαβεῖν καὶ περὶ σίβου-
λίας τί ἐστι, πότερον
ἐπιστήμη τις, ἢ δό-
ξα, ἢ σύντομος, ἢ ἄλ-
λό τι γένος. ἐπιστήμη
μὲν δὲ ἐν ἐστὶν. οὐ γὰρ
βῦτῃρ περὶ ἐπιστήμης
ἢ δ'

ἢ δὲ σύβουλιαν, βουλὴ τις
 ἔστιν· ὁ δὲ βουλευόμε-
 νος ζητᾷ καὶ λογίζε-
 ται· ἀλλὰ μὲν οὐδὲ σύ-
 σοχίαν αἰσούτε γὰρ λό-
 γου, καὶ ταχύ τι ἢ σύ-
 σοχίαν· βουλεύονται δὲ
 πολλὰ χρόνον· καὶ φα-
 σὶ πρότερον μὲν δειρ-
 τὰ· τὰ βουλευθέν-
 τα· βουλεύεσθαι δὲ
 βραχέως· ἐθ' ἢ ἀγχι-
 νοικα ἔτρερον καὶ ἢ σύ-
 βουλίαν· ἔστι δὲ σύσοχίαν
 τις ἢ ἀγχινοικα· ἐν δὲ διὰ
 δόξαν ἢ σύβουλιαν οὐδε-
 μία· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κα-
 κῶς βουλευόμενος, ἀ-
 μαρτάνει· ὁ δὲ σὺν ὀρ-
 θῶς βουλεύεται· δῆλον
 ὅτι ὀρθότης τις ἢ σύβου-
 λία ἔστιν· οὐτ' ἐπιστήμης
 δὲ, οὐτε δόξης· ἐπιστή-
 μης μὲν γὰρ ἔστιν ὀρ-
 θότης· οὐδὲ γὰρ ἀμαρ-
 τία· δόξης δὲ ὀρθότης

bona aut̄ cōsultatio, con-
 sultatio quædam est: qui
 uerò cōsultat, querit et
 ratiocinatur. sed neque
 bona cōiectatio est. nam
 ἔσ' absq; ratione, ἔσ' ue-
 lox quicquā bona conie-
 ctatio est: ac multo tem-
 pore consultam: atque
 aūt, citò agenda esse q̄
 consultaueris: lente ue-
 ro consultandum. Adde
 quòd solertia diuersa
 est ἔσ' bona cōsultatio.
 est autem solertia bona
 quædā cōiectatio. Neq;
 sane bona ulla consulta-
 tio opinio est. sed quo-
 niā qui malè consultat,
 errat: qui uerò bene, re-
 ctè consultat: perspicuū
 est bonā cōsultationem
 esse rectitudinem quan-
 dam: neque tamen scien-
 tiæ, neque opinionis.
 scientiæ si quidem non
 est rectitudo, cū neq; error: sed opinionis rectitudo

ueritas est. Accedit q̄
definitum iam omne id
est, cuius est opinio.

Quinetiã neq; sine ra-
tione bona consultatio
est. à cogitatione igitur
deficit, ea enim nondum
est enūciatio, etenim o-
pinio, non inquisitio, sed
enunciatio quaedam iam
est. Qui autem consul-
tat, siue bene, siue male
cōsultet, querit aliquid
ac ratiocinatur. sed bo-
na consultatio consilij
rectitudo quaedã est: id
circo querendũ est pri-
mum quid sit consilium,
et in quo sit. Quoniam
uerò rectitudo multis
modis est, constat non
omnem esse. incontinēs
enim et̄ prauus quod
sibi uidendum propo-
nit ex ratiocinatione,
assequetur ut recte qui-
dem consultauerit: magno tamen malo accepto. At
bene

ἢ ἀλλήθεν. ἄμα δὲ καὶ
διώρεται ἡ δὴ πᾶν, ἐν
δόξᾳ ἐστίν. ἀλλὰ μὴ ἔ-
στι αὖτις λόγου ἢ σύβου-
λίᾳ· διανοίας ἄρα λέ-
πεται· αὐτὴ γὰρ ἄνω-
φάσις. καὶ γὰρ ἡ δόξα,
ἢ ζήτησις, ἀλλὰ φάσις
τις ἡ δὴ ὁ δὲ βουλευόμε-
νος, ἐαυτὸν δὲ, ἐαυτὸν
κακῶς βουλευεται, ζητεῖ
τι καὶ λογίζεται. ἀλλὰ
ὀρθότης τις ἐστὶν ἢ οὐκ
βουλία βουλῆς. διὸ ἡ
βουλὴ ζητητὶα πρῶτα
τοῦ τί, καὶ πόρῳ τί. ἐ-
πεὶ δὲ ἡ ὀρθότης πλεο-
ναχῶς, δηλοῦν ὅτι οὐ πᾶ-
σα, ὁ γὰρ ἀνηρατὴς καὶ
ὁ φαῦλος ὁ προτιθε-
ται ἰδίῳ ἐν τοῦ λο-
γισμοῦ, τούτῳ ἐστὶν ὡς
τε ὀρθῶς ἐστὶν βεβου-
λυμένος. κακῶν δὲ
μέγα εἰληφώς. ἀποκρί-
σις

Δὲ ἀγαθόν τι τὸ σὺ βου
 λούεσθαι. ἢ γὰρ τοιαύ-
 τη ὀρθότης βουλῆς, σὺ-
 βουλία, ἢ ἀγαθὸν τὸ σὺ
 κτηνῆ. ἀλλ' ἐστὶ καὶ τού-
 του ψευδέα συλλογι-
 σμῶν τυχεῖρ. καὶ ὁ μὲν
 δεῖ ποιῆσαι, τυχεῖρ. δεῖ
 οὐ δεῖ, οὐ. ἀλλὰ ψευδῆ
 τὸν μέσον ἔργον εἶναι.
 ὅστ' οὐδὲ ἢ αὐτῆσιν σὺ
 βουλία, καθ' ἃν οὐ δεῖ
 μὲν τυχεῖν, ἐν μὲν-
 τοῖσι οὐ δεῖ. ἐστὶ ἐ-
 στὶ πολλῶν ἁγόνων βου-
 λούμενον τυχεῖρ. τὸν
 δεῖ, ταχύ. οὐνοῦ οὐδὲ
 ἐκείνησιν σὺ βουλία. ἀλ-
 λ' ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ
 ὠφέλιμον, καὶ οὐ δεῖ,
 καὶ ὡς, καὶ ὅτε. ἐστὶ ἐστὶ
 καὶ ἀπλῶς σὺ βουλοῦ-
 σθαι, καὶ πρὸς τι τέ-
 λος. ἢ μὲν διὰ ἀπλῶς
 ἢ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀ-

terea fit, ut absolute bene consultauerit quispiā,
 & ad quendam finē. Itaq; absolute ea est, quæ ad finē
 abso-

bene consultare bonum
 quoddam uidetur. talis e-
 nim rectitudo consilij, bo-
 na consultatio est. quæ
 bonum assequi potest. sed
 fit etiam, ut falsa ratio-
 cinatiōe id assequamur,
 quodq; factum est opus,
 assequamur: quo uero
 medio est opus, minime.
 sed fallax mediis termi-
 nus sit. quare neque ea-
 dem erit bona consulta-
 tio, qua quis quod opus
 est assequitur, non ta-
 men quo medio oportea-
 bat. Præterea fit ut mul-
 to tempore aliquis con-
 sultans assequatur, ali-
 quis citò. ergo neque il-
 la adhuc bona consulta-
 tio est, sed ea rectitudo,
 quæ ex usu est, & cu-
 ius rei opus est, & quo-
 modo, & quando. Præ-

absolute dirigit: ea uerò
certa quedam est, quæ
ad quendam finem. si i-
gitur prudentium est be-
ne consultare, bona con-
sultatio rectitudo fue-
rit, quæ cōgruit utili ad
quendam finem, cuius
prudentia uera existi-
matio est.

10 Est uerò etiam saga-
citas, & hebetudo, ex
quib. appellamus saga-
ces atq; hebetes, neq; o-
mnino idem quod scien-
tia uel opinio est. om-
nes enim essent sagaces.
neq; est una aliqua ex
singulis scientijs, ut uel
medicina (de salubribus
.n. esset) uel geometria
(nā in magnitudinib. es-
set) neq; .n. de sempiter-
nis & immobilib. saga-
citas est, neq; de ijs quæ
quolibet fiunt: sed de
quib. dubitarit quispiā,
atq;

πλῶς λατορθοῦσα ἢ ἀ-
τεῖς ἢ πρὸς τι τέλος. ἂν
δὴ τῶν φρονιμῶν τὸ
σὺ βουλευσάδει, ἢ σὺ-
βουλία εἴη αὐτὸ ὁρθότης ἢ
λατὰ τὸ συμφέρον
πρὸς τι τέλος, οὐ ἢ φρο-
νησις ἀληθὴς ὑπόληψις
εἴη.

Ἐστὶ δὲ λακὴ ἢ εὐνοεῖς
λακὴ ἢ ἀσωσεῖα, λακὴ δὲ
λέγεται σωτεροῦς λακὴ
ἀσωτέτους, εἴτε ὅπως
τὸ αὐτὸ ἐπιστήμη, ἢ διό-
ξι. πάντες γὰρ αὐτὴν
σάν σωτεροί. οὔτε τι-
μία τῶν λατὰ μέ-
ρος ἐπιστημῶν, οἷον ἢ
ιατρικὴ ἢ πρὸς ὑγιεινῶν
γὰρ αὐτὴν ἢ γεωμε-
τρικ. πρὸς μεγέθη
γὰρ. οὔτε γὰρ πρὸς
τῶν κείων ὄντων λακὴ ἀνε-
νήτων ἢ εὐνοεῖς εἴη,
ἔτε πρὸς τῶν γιγνομένων
νωρότουσιν ἀλλὰ πρὸ
εἰ τῶν ἀπέχουσιν αὐτῶν
λακὴ

καὶ βουλευσάμετο· διὸ
 πρὸς τὰ αὐτὰ μὲν τῆ
 φρονήσῃ ἐστὶν· οἷον ἐ-
 στι δὲ ταῦτα ἐν σώματι
 καὶ φρόνησις, ἢ μὲν
 γὰρ φρόνησις, ἐπιτα-
 κτικὴ ἐστὶ. τί γὰρ δεῖ
 πρῶτον ἢ μὴ, τὸ τέ-
 λος αὐτῆς ἐστὶν ἢ δὲ ξύ-
 νεσις. ἡρετικὴ μόνον.
 ταῦτα γὰρ ξύνεσις καὶ
 σύμνεστις. καὶ γὰρ εἰ
 σωστοὶ καὶ σώφρονες
 εἰσι· οἷον οὔτε τὸ ἐ-
 χειρτλήν φρόνησις, ὅτε
 τὸ λαμβάνειν, ἢ σώφρο-
 νος, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ μαν-
 θάνειν λέγεται τὸ κινεῖν,
 ὅταν γῆται τῆ ἐπιθυ-
 μῆ, ὅπως οὐ τῷ χειρτλά-
 τῆ δὲ ἐπὶ τὸ κινεῖν
 πρὸς τούτων, πρὸς ἡμῶν
 ἢ φρόνησις ἐστὶν, ἀλλ' οὐ
 λέγοντες, καὶ κινεῖν κα-
 λῶς. τὸ γὰρ οὐκ ἴσως καλῶς
 ταῦτα. καὶ οὐκ ἴσως ἐλή-
 λυθε τὸ νομαὶ καὶ σώφρονος,
 καὶ

atq; consultarit. Ideo in
 ijsdem in quib. pruden-
 tia uersatur: idem tamē
 sagacitas & prudentia
 non est. prudentia enim
 ad præcipiendū ualet.
 quæ enim sit agendum,
 aut nō sit, finis est ipsi⁹:
 at sagacitas ad iudican-
 dum solum ualet. idem
 nanque est sagacitas et
 sagacitatis bonitas. ete-
 nim sagaces etiam be-
 ne sagaces sunt. Neque
 uerò habere pruden-
 tiam, neque nancisci sa-
 gacitas est: sed ut intelli-
 gere dicitur sagire, cum
 scientia quis utitur, ita
 in usu opinionis ad iu-
 dicandum de ijs de quib.
 prudentia est, alio
 dicente: at iudicandum
 præclare. bene enim i-
 dem est quod præcla-
 re: & inde nomen sa-
 gacitas ductum est:

ex qua bene sagaces sūt,
 ex ea q̄ in intelligendo
 est. intelligere enim se-
 penumero sagire dici-
 mus. Quæ aut̄ uoca-
 tur sententia, qua bene
 sentientes, et habere sen-
 tentiā dicimus, est æqui
 et boni uiri iudicium re-
 ctū. Indiciū aut̄ est: nam
 æquū & bonū maximè
 esse ad consentiendū &
 ignoscendū idoneū dici-
 mus: æquū bonū quoq;
 esse cōsentire & igno-
 scere quibusdā. cōsensio
 autē, recta sententia est
 boni & æqui iudicio ua-
 lēs. recta uerò est, q̄ est
 ueracis. Meritò aut̄ om-
 nes habitus ad idem ten-
 dunt. dicimus enim sen-
 tentiā, et sagacitatē, &
 prudentiam, & intelli-
 gentiā, ad eosdem refe-
 rentes sententiā, & in-
 telligentiam iam habere, & prudentes, & sagaces,

καθ' ἡμ̄ συνώσοι ἐν τῆς
 ἐν τῷ μαθηταίῳ. λέγο-
 μεν γὰρ τὸ μαθηταίῳ
 συνιόναι πολλάν.

Ἡ ἰσχυρομένη γνώ-
 μη, καθ' ἡμ̄ συνώσο-
 νας, καὶ ἔχει φαιέρ
 γνώμην, ἢ τῶ ἐπιστοῦς
 ἐστὶ λέγεισιν ὁρθῆ. συμῆδρ
 δέ. τὸν γὰρ ἐπιεικῆ μα-
 λιστὰ φαιέρ εἶναι συ-
 γνωμονικῶν, καὶ ἐπι-
 κῆς, τὸ ἔχει πῶς ἐστὶ
 συγγνώμην ἢ δὲ συ-
 γνώμην, γνώμην ἐστὶ λέ-
 γεισιν τὸν ἐπιεικῶς ὀ-
 ρθῆ. ὁρθῆ ἢ τῶ ἀληθῆς.
 εἰσὶ ἡ πᾶσι αἰετῆς ἐν
 λόγῳ εἰς ταυτὸ τέτυκ-
 σοι. λέγομεν γὰρ γνώ-
 μην, καὶ σύνεσιν, καὶ
 φρόνησιν, καὶ νοῦν, ἐ-
 πὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέ-
 ροντες γνώμην ἔχει
 καὶ νοῦν ἢ δὲ καὶ φρο-
 νίμους, καὶ σωετοῦς.
 omnes

πάντων γὰρ αἱ διωόμεναι
 αὐτὰ τῶν ἐχάτων εἰ-
 σὶ καὶ τῶν λιθ' ἐναγορ'
 καὶ οὐ μὲν τῷ κριτικῶς
 εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνι-
 μος, συνετὸς, καὶ σύγνώ-
 μων ἢ συγγνώμων. τὰ
 γὰρ ἐπιηκῆ, λιονὰ τῶν
 ἀγαθῶν ἀπάντων ἐστὶν
 ἐν τῷ πρὸς ἄλλοι' ἐστὶ ἡ
 τῶν λιθ' ἐναστα καὶ τῶν
 ἐχάτων, ἀπαντα τὰ
 πρακτὰ. καὶ γὰρ τὸν
 φρόνιμον δεῖ γινώσκειν
 αὐτὰ, καὶ ἡ σύνεσις, καὶ
 ἡ γνώμη περὶ τὰ πρα-
 κτὰ. ταῦτα δ' ἐχάτα
 καὶ ὁ νόσ τῶν ἐχάτων
 ἐπ' ἀμφοτέρω. καὶ γὰρ
 τῶν πρῶτων ὄρων καὶ
 τῶν ἐχάτων νόσ ἐστὶ,
 καὶ ὁ λόγος, ὁ μὲν κατὰ
 τὰς ἀποδείξεις τῶν ἀνε-
 νήτων ὄρων καὶ πρῶτων.

ὁ δὲ

tio, que quidem demonstrationibus congrua
 est, immobilium est terminorum & primorum:

Omnes enim facultates
 hæ ultimorum sunt, &
 singularum rerum. Ac
 in eo quòd ad iudican-
 dum ualeat de ijs de qui-
 bus prudens, sagax &
 bene sentiens, seu con-
 sentiens erit. nam quæ
 sunt ex æquo bono, com-
 munita bonis omnibus
 sunt, quòd ad alium spe-
 ctent. Ex rebus autem
 singulis & extremis, o-
 mnes res agenda sunt.

Etenim prudens eas no-
 scat oportet, & saga-
 citas, & sententia in
 agendis rebus uersan-
 tur, at hæc ultima sunt:
 & intelligentia ultimo-
 rum est in utranq; par-
 tem. Etenim primo-
 rum terminorum &
 ultimorum intelligen-
 tia est, & non ra-

altera autem quæ in a-
gentibus cōsistit, ultimi,
& rei contingentis, &
alterius propositionis.

Hæ enim rei cuius cau-
sa, principia sunt: nã ex
singulis uniuersum exi-
stit. Harũ igitur habere
sensum oportet: is autẽ
intelligentia est. Quo-
circa etiã naturalia ui-
dentur hæc esse. ac sapi-
ens quidem natura ne-
mo est: sed sententia, &
sagacitate, & intelligen-
tia præditus est. Indiciũ
uerò est, quòd hæc sequi
etiam ætates existima-
mus: talisq; ætas intelli-
gentia et sententia præ-
dita est, quasi in causa
natura sit. Ideo & prin-
cipiũ & finis intelligen-
tia est. ex his enim, et de
his demonstraciones fi-
unt. Quare ad hæc adum
est peritorũ hominum & seniorum seu prudentum
dictis

ὁ δὲ ἐν ταῖς πρᾶξι-
ταις, τῷ ἐχάτου, καὶ ὁ
δεχομένου, καὶ τῆς ἐ-
τοπίας προτάσεως. ἀφ-
καὶ γὰρ τοῦ οὐ εἶναι
αὐτὰ ἐν τῶν καθ' ἑα-
σα γὰρ τὸ καθόλου. τοῦ
τι οὐδὲν δὲ ἔχει αἰ-
δησιῶν. αὐτῆ δ' ἐστὶν ὁ
διὸ καὶ φυσικὰ δυνά-
εἶναι ταῦτα. καὶ φύσει
σοφὸς μὲν οὐδεὶς. γνώ-
μιω δ' ἔχει καὶ σὺν ἑστῶν
καὶ νοῦν. σημεῖον δ' ὅ-
τι καὶ ταῖς ἡλικίαις οἴο-
μεθα ἀπολοῦσθαι. καὶ
ἡδὲ ἡ ἡλικία νοῦν ἔχει
καὶ γνώμην, ὡς τῆς φύ-
σεως αἰτίας οὐσης. διὸ
καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος
ἔστι. ἐν τούτοις γὰρ αἰ-
ἐποδείξεις, καὶ περὶ τῶν
τιῶν ἐμπέριον καὶ πρᾶ-
σόντων ἢ φρονίμων
ταῖς

καὶ ἀναποδείκτοι φα-
σει καὶ λόγους, οὐχ ἕτε-
ρον τῶν ἀποδείξεων.

διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐν τῆς
ἐμπειρίας ὄμμα, ὁρῶσι
τὰς ἀρχάς, τι μὲν οὖν
ἐστὶ ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνη-
σις καὶ περὶ τίνα τυ-
χαία ἐκαστὰ ὄσα, καὶ
ὅτι ἄλλο τῆς ψυχῆς μο-
εἰς ἀρετὴν ἐκαστὰ, εἴ-
ρηται.

Διαφορῆσαι δ' αὖ
τις περὶ αὐτῶν, τι χρῆ-
σιμοί εἰσι. ἡ μὲν γὰρ
σοφία οὐθέν θεωρεῖν ἐξ
ἑῶν εἶναι ἀδαιμόνων ἀν-
θρώπων. ὁ δὲ μὲν γὰρ ἐ-
πιγονέσεως. ἡ δὲ φρό-
νησις τοῦτο μὲν ἔχει,
ἀλλὰ τίνος εἶναι διὰ
αὐτῆς, ἢ περὶ ἡ μὲν φρό-
νησις ἐστίν, ἡ περὶ τὰ δι-
καία, καὶ καλὰ καὶ ἀ-
γαθὰ ἀνθρώπων. ταῦ-
τα δ' ἐστὶν ἂ τοῦ ἀγαθοῦ
καὶ ἀγαθὸς ἐστὶ πρῶτον.

ἢ θέν

dictis & sententijs abs-
que demonstratione, nō
minus quàm demonstra-
tionibus. Quia enim
experientia perspicua-
ces sunt, principia cer-
nunt. Quid igitur sapi-
entia & prudentia sit, et
quibus in rebus utraque
versetur, quod que di-
versa partis animi utra-
que virtus sit, dictū est.

Dubitaucrit autem 12
quispiam de his, qua in
re utiles sint. sapientia en-
im nihil contemplantur
eorum ex quibus homo
beatus futurus sit. nulli-
us enim rei est quæ gi-
gnitur. at prudentia hoc
quidem habet: sed cuius
causa ipsa est opus, si-
quidem prudentia est,
quæ in iustis, & hon-
stis, et bonis homini ver-
setur? ea autem sunt,
quæ agere viri boni est:

at nihilo actuosiores ex
horum cognitione su-
mus, siquidem habitus
uirtutes sunt: quemad-
modum neque salubria,
neque bonae habitudinis
efficientia, quae non ex
faciendo, sed quia ex ha-
bitu sunt, nominantur.

nihilo enim actuosiores
sumus, quod medicinam
aut gymnasticam habea-
mus. Quod si non ho-
rum causa quid pru-
dens statuendum est, sed
ut fiamus, ijs qui probi
sunt, nihil erit utilis.

Quin etiam neq; ijs qui
habent. nam nihil refe-
ret, habeamus ne ipsi,
an habentibus alijs pa-
reamus, satisque nobis
sit, quemadmodum et
in sanitate. nam quam-
uis sani esse uolumus,
medicinam tamen non
discimus. Ad haec uero,

ὄθεν ἢ πραγματώτεροι
τῷ εἶδέναι αὐτὰ ἐσμὲν,
εἰσὶν ἕξαισι αἱ ἀρεταὶ
εἰσι· ὡς πρὸς δὲ τὰ ὑ-
γιεινὰ, οὐδέ τὰ σθένει-
νά, ὅσα μὴ τῷ ποιῆσαι, ἀλλ'
λατῷ ἀπὸ τῆς ἕξαισι εἶ-
ναι λέγεται· οὐθὲν γὰρ
πραγματώτεροι τῷ εἶ-
χειν τὸν ἰατρικὸν ἢ γο-
μναστικὸν ἐσμὲν. εἰ δὲ
μὴ τούτων χάριν φρο-
νιμοί θετέον, ἀλλὰ τῷ
γινέσθαι, τοῖς ὄσι σου-
δαίοις οὐθὲν αὐτῶν εἶναι χρή-
σιμος. ἐτι δὲ οὐδέ τοῖς
μὴ ἔχουσιν. οὐθὲν γὰρ
διόισι αὐτοὺς ἔχειν, ἢ
ἄλλοις ἔχουσι πείθε-
σθαι· ἵκανὸς τ' ἔχει αὐ-
τῶν, ὡς πρὸς λαὸν πείθε-
σθαι ὑγίειαν. βουλομέ-
νοι γὰρ ὑγιαίνειν, ὁμοί-
ων μαθησάμενοι ἰατρικῆ-
ν κτλ. πρὸς δὲ τούτοις ἰα-
τροποι αὐτῶν εἶναι δόξασιν.

absurdum esse uideretur,
si

ἢ χείρων τῆς σοφίας ἀ-
 σα, λιρωτοῦρα αὐτῆς
 ἴσται. ἢ γὰρ ποιῶσιν, ἀρ-
 χει καὶ ἐπιτάττει περὶ
 ἑκάστου. περὶ δὲ τῶν
 λεπτέων. νῦν μὲν γὰρ ἡ-
 πόρται περὶ αὐτῶν μό-
 νου. πρῶτον μὲν ἔρ λέ-
 γομεν, ὅτι καθ' αὐτὰς
 ἀναγκαῖον αἰρετάς αὐ-
 τὰς εἶναι, αἰρετάς γ' οὐ-
 σίας, ἐνατοῦραν ἐνατοῦρα
 μορίου. καὶ εἰ μὴ ποιῶσι
 μηδὲν, μηδὲ ἐτόρα αὐ-
 τῶν. ἐπάτα καὶ ποιῶν-
 σι μὲν, οὐχ ὡς ἰατρικὴ
 δὲ ὑγίαιαν, ἀλλ' ὡς ἡ
 ὑγία, ὅπως ἡ σοφία, σὺ
 δαίμονιν. μέρος γὰρ
 ἴσα τῆς ὅλης ἀρετῆς,
 τῷ ἐχεῖναι ποιῆσαι καὶ τῷ
 ἐνδργῆν σὺ δαίμονα.
 ἐτι τὸ ὄργον ἀποτελεῖ-
 ται κατὰ τε τὴν φρόνη-
 σιν καὶ τὴν ἡθικὴν ἀρε-
 τήν. ἢ μὲν γὰρ ἀρετὴ,
 τὸρ οὐκ ἀποποιεῖ ὀρθόν.
 ἢ δὲ

si quæ est sapientia de-
 terior, præstantior ea
 esset. Quæ enim facit,
 dominatur atque im-
 perat in singulis. De
 his igitur dicendum est.
 Nunc enim de ipsis tan-
 tum dubitatum est. Pri-
 mum itaque dicimus,
 per se necessariò esse
 expetendas, cum uirtu-
 tes altera alterius par-
 tis sint: licet nihil effi-
 ciant, nec earum alte-
 rutra. Et sanè effici-
 unt quidem, non tamen
 ut medicina sanitatem,
 sed ut sanitas, sic sapi-
 entia felicitatem. Cum
 enim totius uirtutis
 pars sit, dum habetur,
 atque operam impen-
 dit, felicem facit. Præ-
 terea opus est ex pru-
 dentia et ex morali uir-
 tute perficitur. uirtus e-
 nim rectum scopum facit.

prudencia uerò, quæ ad
 ipsum tendunt. Quarta
 autem animi partis, quæ
 est alendi uis, nulla talis
 uirtus est. non enim in
 ea positum est quicquã
 agere, aut non agere.
 Quòd uerò nihil aptio-
 res ad agendũ per pru-
 dentiã simus res hone-
 stas atq; iustas, paulo al-
 tius incipiendum, hoc
 sumpto initio. Quemad-
 modum enim iusta dici-
 mus agentes nonnullos
 nondum esse iustos, ut
 eos qui ea quæ à legi-
 bus præcipiuntur faci-
 unt, uel inuiti, uel igno-
 ratione, uel ob aliquid
 aliud, & non ob ipsa (cũ
 tamen agant, quæ opus
 est, quæq; bonum ui-
 rum decet) sic, ut uide-
 tur, quodammodo se ha-
 bens quispia singula a-
 gat, ut bonus sit: dico

ἢ δὲ φρόνησις, τὰ πρὸς
 τῷ τῷ. τὸ δὲ τεταρτὴν
 μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ
 ἔστιν κέρση τοιαύτη,
 τοῦ θρηνητικῆ. οὐθέν
 γὰρ ἐπ' αὐτῷ, πράττειν,
 ἢ μὴ πράττειν. ἀπὸ δὲ
 τοῦ μηδενὲ ἵνα πρά-
 κτικωτόρους διὰ τὸ
 φρόνησι τῶν λαλοῦ
 καὶ ἀναίμων, μινδρ
 ἀνώθεν ἀφαιτέρ, λα-
 βόντας ἀρχὴν ταύτων.
 ὡσπὲρ γὰρ καὶ τὰ δι-
 κια λέγομεν πράττειν
 τὰς τινὰς οὐκ αὖ δι-
 κείας εἶναι. οἷον τὸς τὰ
 ὑπὸ τῶν νόμων τεταγ-
 μένα ποιοῦντας, ἢ ἀνο-
 τας, ἢ δὲ ἀγνοοῦν, ἢ δὲ
 ἔτρεβον τι, καὶ μὴ δὲ αὐ-
 τὰ. καὶ τοὶ πράττειν γὰρ
 ἀ δὲ, καὶ ὅσα ἔχου
 πρὸς δαίον ὄντως, ὡς εἰ
 κού, ἐστὶ τὸ πῶς ἔχοντε
 πράττειν ἕναγα, ὡς
 εἶναι ἀγαθόν. λέγου δὲ
 οἷον

διὸν διὰ προαίρεσιν, καὶ αὐτῶν ὄνεκα τῶν πραττομένων. τὸ μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθλῶν ἢ ἀρετῶν. τὸ δ' ὅσα ἐκείνης ὄνεκα ἄνευ προαίρεσιν, οὐκ ἔστι τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐτόρμας διωόμεως. λεπτέρον δ' ἐπισηῆσαι σαφέστερον ὑπὲρ αὐτῶν. ἔστι δὲ τίς διωόμεως καὶ λαλοῦσι δεινότητά. αὐτὴ δὲ ἔστι τοιαύτη, ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα σκοπὸν σωτέροντα, διώκειν, ταῦτα πρᾶττεν καὶ τυγχάνει αὐτῶν. αὐτὸ μὲν οὖν σκοπὸς ἢ λαλῶν, ἐπαινετὴ ἔστιν αὐτῶν δὲ φαῦλος, πονηρία. διὸ καὶ τοὺς φρονίμους, δεινῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν φαιεῖν ἔστι δὲ ἢ φρόνησις, οὐχ ἢ δύναμις, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν τῆς διωόμεως ταύτης. ἢ δ' ἕξις τῶ ὀμματι τούτῳ,

gignitur non absq; uir-
tute, sicut & dictum est,
& perspicuum est. Ra-
tiocinationes enim sunt
quæ agendarum rerum
principium habent.

quandoquidem eiusmo-
di est finis, & quod op-
timum est, quòdnam
cunque illud fuerit.

Sit enim, uerbi causa,
quod inciderit, id uerò
nisi bono uiro non ap-
paret. Nam distorquet
prauitas, facitq; ut in a-
gentibus principijs sal-
lanur. Quamobrè con-
stat non posse quempiã
prudencem esse, nisi bo-
nus sit.

13

Considerandum igitur
rursus etiam de uir-
tute est. Etenim uir-
tus simili modo habet,
sicut prudentia collata
cum solertia, non idem
quidem, sed simile: ita & uirtus naturalis cum rati-

γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ
ἀνσχετῆς, ὡς εἰρηται
τε, καὶ ἐστὶ δῆλον, οἱ γὰρ
συλλογισμοὶ τῶν πρα-
κτικῶν ἀρχὴν ἔχοντες εἰ-
σι. ἐπειδὴ τοῦτον δὲ τὸ
τέλος καὶ τὸ ἀριστον, ὅ-
τι δὴ ποτε οὐ ἐστὶ γὰρ
λόγου χάριν τὸ τυχερόν,
τῆτο δ' εἰ μὴ τῷ ἀγα-
θῷ, οὐ φαίνεται. Δια-
φέρει γὰρ ἢ μοχθη-
εἶα, καὶ διαφέρει δὲ οὐδὲ
ποῖα ὅρι τὰς πρακτι-
κὰς ἀρχὰς ὥστε φα-
νερὸν, ὅτι ἀδύνατον
φρονιμον εἶναι, μὴ ἔντα
ἀγαθόν.

Σὺς πῆξιν δὲ πάλιν
ἢ ὅρι ἀρετῆς. καὶ γὰρ
ἢ ἀρετὴ πικραπλοσῆς
ἔχει, ὡς ἢ φρονιμοῖς πρὸς
τὴν δεινότητα οὐ ταυ-
τὸν μὲν, ὁμοίου δὲ οὐ-
τῷ καὶ ἢ φυσικῆ ἀρε-
τῆ πρὸς τὴν λογικῆ.
Ομνι-

πᾶσι γὰρ δυνεῖ ἐναστὰ
 τῶν ὑπὸν ὑπαρχειν φύ
 σι πῶς· καὶ γὰρ δίκαιοι,
 καὶ εὐφρονηοὶ, καὶ αὐ-
 δαῖοι, καὶ τὰλλα ἔχουσιν
 οὐκ ἐν γενεῇσι. ἀλλ' ὁ-
 μως ἡγούμενον ἐπὶ ὁρῶντι,
 τοῦ εἶναι ἀγαθὸν εἶναι,
 καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλοι
 τρόπον ὑπαρχειν. ἢ γὰρ
 πᾶσι· καὶ θηρίοις αἱ φυ-
 σικαὶ ὑπαρχούσιν ἕξεις.
 ἀλλ' ἄνθρωποι ἢ βλαβεραὶ
 φαίνονται ὄσαι πᾶσι το
 οὔτοι ἴσμεν ὁρᾶσθαι,
 ὅτι ὡς πρὸ σώματι ἰχθυ
 οῦν ἄνθρωποι ὄψεως κινημέ
 νων, συμβαίνει σφάλει
 ναι ἰχθυῶσιν, διὰ τὸ μὴ
 ἔχειν ὄψιν, ὅτι καὶ ἐν-
 ταῦθα ἐὰν ἡ λάβη ὑπὸν,
 ἐν τῷ πράττειν διαφέ
 ρει. ἢ δ' ἕξις ὁμοίᾳ ὄν-
 σα, τότε ἔσται ἰσείως ἀ-
 ρετή. ὥστε καθά
 πρὸς ἐπὶ τοῦ δοξασιμῶ
 ἄνθρωποι εἶδη, δεινότης
 καὶ

Omnibus enim uidentur
 singuli ex moribus esse
 quodam modo natura.

Etenim iusti & tempe-
 rantes, & fortes sumus,
 & cetera statim ab or-
 tu habemus. sed ut aliud
 quid sit querimus, quod
 proprie bonū est & ta-
 lia alio modo adsint. ete-
 nim pueris & bestijs, na-
 turales insunt habitus:
 sed sine intelligentia es-
 se noxij apparent. uerū
 tamē tantum cerni con-
 stat: qd' ut in corpore ua-
 lido qd' sine aspectu mo-
 uetur, contingit, ut uehe-
 menter erret, q̄ aspectū
 non habeat, ita quoque
 hic euenit. sin intelligen-
 tiā acceperit, in agendo
 dffert. habitus uerò q̄ si-
 mulis est, proprie tū uir-
 tus erit. quare quemad-
 modū in opinādi ut due
 species sunt, solertia,
 x s &

Et prudentia: ita in mo-
 rali due sunt: altera uir-
 tus naturalis, altera ra-
 ta est: atque harum que
 rata est, non sine pru-
 dentia gignitur. Itaq; o-
 mnes uirtutes prudenti-
 as esse inquirunt. Et So-
 crates partim recte que-
 rebat, partim errabat.
 quod enim prudentias
 esse omnes uirtutes pu-
 tabat, errabat: quod non
 sine prudentia, recte di-
 cebat. Signum autem
 est: etenim nunc omnes,
 cum definiunt uirtu-
 tem, adiungunt ubi ha-
 bitum dixerunt Et ad
 que sit, qui congruat
 recte rationi. recta au-
 tem est, que prudentie
 conuenit. Videntur igitur
 uaticinari quodam
 modo omnes, talem esse
 habitum uirtutem, qui
 prudentie congruat.

Ραυ-

καὶ φρόνησις· οὕτως δὲ
 πρὸς τοῦ ἠθικοῦ διότι ἴ-
 τὸ μὲν, ἀρετὴ φυσικὴ
 τὸ δὲ ἢ λυεῖα. καὶ τοῦ-
 τωρ ἢ λυεῖα οὐ γίνε-
 ται ἀνευ φρονήσεως.
 διότι ἄρ' φασι πάσας ἴσας
 ἀρετάς φρονήσεως εἶναι·
 καὶ Σωκράτης τῆ μὲν
 ὀρθῶς ἐζητεῖ, τῆ δὲ ἢ-
 μαρτάνον. ὅτι μὲν γὰρ
 φρονήσεως ἴσες εἶναι πᾶ-
 σας τὰς ἀρετάς, ἡμαρ-
 τάνον· ὅτι δὲ οὐκ ἀνευ
 φρονήσεως, λεκτῶς ἐλε-
 γε. σημεῖον δὲ· καὶ γὰρ
 νῦν πάντες, ὅταν δεῖ-
 ζῶνται τὴν ἀρετὴν
 προσθέσασιν, τὴν ἐξ ἡμέ-
 ρωντες καὶ πρὸς ἅ ἐ-
 σι, τὴν κατὰ τὸν ὀρ-
 θον λόγον. ὀρθῶς δὲ, ὅ-
 κασι δὲ μαντῶσιν ἐ-
 πως ἅπαντες, ὅτι ἢ τοι
 αὐτῇ ἐξίς ἀρετῆ ἐστι,
 ἢ κατὰ τὴν φρόνησιν.

δὲ

αἰ. λέ μιν ἄρ' μεταβή-
 ναι. ἔ γὰρ μόνον ἢ κατὰ
 τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλ'
 ἡμετὰ τῷ ὀρθοῦ λόγου
 ἔξῃς, ἀρετὴ ἔστιν. ὀρθὸς ἦ
 λόγος πᾶσι τῶν τοιούτων
 ἢ φρόνησις ἔστι. Σωκρά-
 τος μὲν οὖν λόγους τὰς
 ἀρετὰς ᾤετο εἶναι. ἐπι-
 στήμας γὰρ εἶναι πάσας
 ἡμῶν ἦ, μετὰ λόγους. Δι-
 λον τοίνυν ἐν τῶν εἰρη-
 μόνων, ὅτι οὐχ οἴομαι τε
 ἀγαθὸν εἶναι λιείως ἀ-
 νου φρονήσεως. οὐδέ
 φρόνημον, ἀντὶ τῆς ἡθι-
 κῆς ἀρετῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ
 λόγος ταύτην λύσει. ἀν',
 ὃ διαλεχθεῖν τις ἀν', ὅ-
 τι χωρίζονται ἀλλήλων
 αἱ ἀρεταί. ἔ γὰρ ὁ αὐτὸς
 ἀφύεσται πρὸς ἀπά-
 σας. ἄστε τὴν μὲν ἡθι-
 κῆν δ' οὐπω εἰληφὼς ἔ-
 σται. τὸτο γὰρ κατὰ μὲν
 τὰς φυσικὰς ἀρετὰς,

Hoc enim in naturalibus uirtutibus

Paulum tamen ultra
 progrediendum est.
 Non enim solum qui re-
 ctæ rationi congruat,
 sed qui cum recta ratio-
 ne habitus sit, uirtus est.
 Recta autem ratio de
 huiusmodi rebus pru-
 dentia est. Ac Socra-
 tes quidem rationes
 uirtutes esse censebat
 (scientias enim esse o-
 mnes) nos uero, cum ra-
 tionē. Constat igitur ex
 ijs quæ dicta sunt, neque
 propriè bonum esse pos-
 se sine prudentia: neque
 prudentem sine morali
 uirtute. Quinetiam ea
 ratio hinc solui posset,
 qua differere possit quæ,
 separatas esse ab alijs
 alias uirtutes. Non e-
 nim idem est ad omnes
 aptissimus. quare aliam
 iam, aliam nondum ac-
 ceperit.

con-

contingit: ex quibus uerò simpliciter bonus dicitur, non contingit. simul enim cum prouidentia quæ una est, omnes existent. Perspicuum autem est, etiam si non esset actiuosa, eâ fore opus, propterea quòd eius partis uirtus sit: & sine prudentia & uirtute esse electionem rectam non posse: eo quòd hæc finem, illa quæ ad finem tendunt ut agamus, facit. At uerò neque præsidet quidem sapientie, neque melioris partis est. Quemadmodum neque sanitati medicina. Neque enim ipsa utitur, sed ut fiat, prouidet. Quocirca illius causa præcipit, non autem illi simile præterea illud est, si quis civilem, propterea quòd de omni

ὀφείλεται· ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ἀπλῆς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ὀφείλεται. ἡ μὲν γὰρ τῆς φρονήσεως, μιᾶ ὄντων, πάντων ὑπερξοῦσι. Διὰ τοῦτο δὲ, λέγουσι εἰ μὴ πραγματικὴν εἶναι, ὅτι ἐστὶ αὐτῆς, διὰ τὸ τοῦ μορίου ἀρετικῶς εἶναι· ἡ δὲ ὅτι οὐκ ἔστι ἢ προαίρεσις ὁρθῆ αἰσῶ φρονήσεως, οὐδ' αἰσῶ ἀρετικῆς. ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιῆσαι πράττειν. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ λευκία γέ ἐστι τῆς σοφίας, οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου· ὡς σκορ οὐδὲ τῆς ὑγιείας ἢ ἰατρικῆς. οὐ γὰρ λέγεται αὐτῆ· ἀλλ' ὁρθῶς ὁρθῶς γίνονται. ἐνέμενται οὐκ εἰσὶν ἐπιτάττειν, ἀλλ' οὐκ ἐνέμενται. ἐστὶ δὲ μορίου, λέγουσι εἰ τις τῶν πολιτικῶν φάσιν ἀρχαίων τῶν θεῶν, ὅτι ἐπιτάττειν πρ.

πρὸς πάντα τὰ ἐν τῇ
πόλει.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
ΛΟΥΣ ἠθικῶν νικη-
μαχείων

ΒΙΒΛΙΟΝ V.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦ-
τα λεγτέον,
ἄλλω ποιησαμένους αἰ-
χλῶ, ὅτι τῶν πρὸς τὰ
ἡδὴ φωνητῶν, τρεῖς εἰ-
σὶν εἰδη, ἡλικία, ἀκρα-
σία, θειότης· τὰ δ' ἐ-
ναντία, τοῖς μὲν δυοῖν,
διῶλα· τὸ μὲν γὰρ ἀρε-
τῶν, τὸ δ' ἐγχετάων
ἡλλοῦμεν· πρὸς δὲ τὴν
θειότητα, μάστιγ' αὐ-
τῶν ἡμῶν ἀρετῶν, ἠρω-
ικὴν τινα καὶ θείαν, ὡς
πρὸς Ὀμηροῦ πρὸς Ἐκτο-
ρος πεποίηκε λέγοντα,
τὸν Πρίαμον, ὅτι σφό-
δρα ἦν ἀγαθός.

ἰδὲ

nib. præcipit, q̄ in ciuita-
te sunt, dijs præesse ac
dominari etiã diceret.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus

LIBER VII.

POST hæc autem a-
lio sumpto initio,
dicendum est, rerum in
moribus fugiendarũ tres
species esse, uirtutem, in-
continẽtiam, & ferita-
tem: quarum duabus con-
trariis manifesta sunt.
alterum enim uirtutem,
alterum continẽtiam
uocamus. feritati autem
maximẽ congruat, si di-
camus uirtutem quæ su-
pra nos est, heroicã quã-
dam ac diuinam, quem-
admodũ Homerus Priamum
de Hectore loquen-
tem fecit, quòd ualde bo-
nus esset.

ne

nec pater eius
Vir censebatur mor-
talis, sed Deus esse.

οὐδέ ἐόνει
Ἄνδρὸς γὰρ θυγῶν
πατρὶς ἐμμεναι, ἀλλὰ
θεοῦ.

Quare si ex homini-
bus, sicuti dicunt, ob
uirtutis excellentiam,
dij efficiuntur, huius-
modi quidam fuerit pro-
fecto habitus, qui feriti-
tati opponitur. Ete-
nim sicut neque bestiae
uitium est, neque uir-
tus, ita neque Dei: sed
haec praestantius quid
uirtute, illud diuersum
quiddam à uitio genus
est. Quoniam uerò
rarum est, ut uir diui-
nus sit: quemadmodum
Lacones nuncupare so-
lent, cum aliquem ual-
de admirantur, Diui-
nus, inquit, uir est:
sic & ferinus inter ho-
mines rarus est, maxi-
mè tamen inter barba-

ᾧστ' εἰ, καθάπερ φα-
σίμ, ἐξ ἀνθρώπων γί-
νονται θεοὶ δι' ἀρε-
τῆς ὑπερβολῆς, τοιαύτη
τὴν αὐτὴν εἶναι δηλονότι
ἢ τῆς θηριώδους ἀντι-
τιθεμένη ἔστι. καὶ γὰρ
ᾧσπερ οὐδέ θεοῦ ἐ-
στὶ λανία, οὐδ' ἀρετῆς,
οὕτως οὐδέ θεοῦ. ἀλλ'
ἡμῶν, τιμιώτερον ἀ-
ρετῆς. ἡ δὲ, ἐτέρου τι-
γόνος λανίας. ἐπεὶ δὲ
πανίον καὶ τὸ θεῶν
ἀνδρα εἶναι, καθάπερ
οἱ λάνιονες εἰώθασιν περ-
σαγορσίειν, ὅταν ἀγα-
θῶσι σφόδρὰ τε, θεῶν
ἀνδρῶν, φασίμ. οὕτω καὶ
ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀν-
θρώποις πανίος. μά-
λιστα δὲ ἐν τοῖς βαρ-
βάρους

καίτοι ἐστὶ γινέται δὲ
 οὐκ ἔστι δὲ νόστος
 καὶ ψυχρῶσαι καὶ τοὺς
 διὰ κακίαν δὲ τῶν
 ἀνθρώπων ὑποβλά-
 λοντας, οὕτως ἐπιλυ-
 σθησόμενοι. ἀλλὰ πε-
 ρὶ μὲν τῆς τοιαύτης
 διαθέσεως, ὑπόβου-
 λωτέον τινὰ μέαν.
 περὶ δὲ κακίας ἐρη-
 ται περὶ ὑπόβου-
 λου, καὶ μαλα-
 κίας, καὶ τρυφῆς λε-
 κτείας, καὶ περὶ ἐγχε-
 τίας καὶ κατάρχειας. ὅ-
 τε γὰρ ὡς περὶ τῶν αὐ-
 τῶν ἕξεων τῆ ἀρετῆ καὶ
 τῆ μοχθηρίας ἐπατάσαν
 αὐτῶν ὑποληψίον, ὅθ-
 ὡς ἐτόνον γόνος. δὲ δὲ
 ὡς περὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων,
 τίθοντας τα φαίνόμε-
 να, καὶ πρῶτον δὲ πο-
 ρήσαντας, οὕτω δὲ πρῶ-
 νκι. μάλιστα μὲν οὐκ
 πάντα τὰ εὐδολογὰ περὶ ταῦτα τὰ πάθη, εἰ δὲ μὲν

ros est. sunt uero non-
 nulla etiam morbis, &
 oblationibus. quinetiam
 eos qui uitiositate homi-
 nes exuperant, ita infā-
 mamus. sed de tali qui-
 dem affectione, posthac
 mentio quaedam facien-
 da est. de uitio autem di-
 ctum est prius. De incon-
 tinentia uero, & molli-
 tie, & delicijs differen-
 dum, & de continentia
 & tolerantia. neq; enim
 quasi de iisdem cum uir-
 tute & prauitate habi-
 tibus, utraque harum e-
 xistimanda est, neque ut
 aliud genus. Oportet
 autem sicut in alijs, po-
 sitis ijs quæ apparent,
 & in dubium primū
 uocatis, ita demonstra-
 re. ac maximè quidem
 omnia probabilia in his
 affectibus: sin minus,
 plurima

plurima & maxime ra-
ta. nā si soluantur diffi-
cilia, et probabilia relin-
quantur, satis fuerit de-
monstratū. uidetur igitur
& continentia & tolerancia in bonis &
laudabilib esse: at et in-
continentia et mollities
in prauis & uituperabi-
libus. Idē quoq; esse con-
tinens & perstans in ra-
tiocinatione, et inconti-
nens & à ratiocinatione
desistēt. atq; incōtinens
quidē sciens, praua im-
pulsus affectu agit: at cō-
tinēs, prauas sciens esse
cupiditates, ratione du-
ctus nō obsequitur. tem-
perantem quoq; conti-
nentem & tolerantem,
atq; talem, alij omnem
esse temperantē, alij mi-
nimē: & intemperantē
incontinentem, & incō-
tinentem intemperantē

con-

τὰ πλείστα καὶ λυσιώτα
τα. ἐὰν γὰρ λύηται τὰ
δυσκόρη, καὶ λυσιώτα
ταὶ τὰ εὐδοξεα, δεδαιγ-
μόνον αὐτὸ εἶναι ἰκανόν.
δοκεῖ δὲ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
καὶ καρτερία τῶν σω-
δαίων καὶ τῶν ἔπαινε-
τῶν εἶναι. ἢ ἢ ἀνδραγα-
τε καὶ μαλακία, τῶν
φάουλων τε καὶ ψευδῶν.
καὶ ὁ αὐτὸς ἐγχεατῆς
καὶ ἐμμενετικὸς τῶ λο-
γισμῶ, καὶ ἀνδραγατῆς καὶ
ἐγχεατῆς τῶ λογισμῶ.
καὶ ὁ μὲν ἀνδραγατῆς, εἰ-
δὼς ὅτι φάουλα πράττει
διὰ πάθος· ὁ δὲ ἐγχεα-
τῆς, εἰδὼς ὅτι φάουλα αὐ-
ἐπιθυμῶν, ὅν ἀπολαύει
διὰ τὸν λόγον. καὶ τῶν
σώφρονα μὲν, ἐγχεατῆ
καὶ καρτερικῶν· τῶν ἢ
τοιούτων, οἱ μὲν πάντες
σώφρονα, οἱ δὲ ἢ καὶ τῶ
ἀπόλαστον ἀνδραγατῆ, καὶ
τῶν ἀνδραγατῆ ἀπόλαστον
συμμε-

θυγεχυμόως. οἱ δὲ ἐ-
 τέρως εἶναι φασι. τὸν ἢ
 φρόνιμον, ὅτε μὴ ἔφα
 σιν ἐνδέχεσθαι εἶναι ἀ-
 νρατῆ. ὅτε ἢ οἷους φρο
 νίμους ὄντας καὶ δαιμόνους,
 ἀνρατῆς εἶναι. ἐτι ἀνρα
 τῆς λέγονται καὶ θυμῶ,
 καὶ τιμῆς, καὶ ὑπόδους.
 τὰ μὲν λεγόμενα ταῦ-
 τ' ἐστίν.

Ἀπορίσει δ' αὖ τις
 πῶς ὑπολαμβάνειν ὄρ-
 θῶς, ἀνρατῆς ἐτι. ἐ-
 πιστά μόνον μὴ ἔφα
 σίτινες οἷον τε εἶναι. δι
 νὸν γὰρ ἐπιστήμης οἰού-
 σης, ὡς ἔπειτο Σωκράτης,
 ἀλλ' ὅτι ἀνρατῆς, καὶ πε
 εἰληναι αὐτὸν ὡς πόρ
 κῆ ἀπόδορον. Σω-
 κράτης μὲν γὰρ ὁλῶς
 ἐμάχετο πρὸς τὸν λό-
 γον, ὡς οὐκ οὔσης ἀνρα
 σίας. οὐθὲν γὰρ ὑ-
 πολαμβάνοντα, πρῶτ
 τῆς πρὸς τὸ βέλτιστον
 ἀλλὰ

confuse. Alij uerò dissi-
 miles esse aiunt. pruden-
 tem uerò interdum qui-
 dem negant incontinen-
 tem posse effici: pruden-
 tes uerò quosdā & gra-
 ues, incontinentes esse.
 Ceterum incontinentes
 etiā dicuntur & iræ, &
 honoris, & lucri. Atque
 hæc quidem sunt quæ fe-
 runtur. Dubitauerit
 aut quispiā, quomodo re-
 fte existimans, aliquis fa-
 ciat incontinenter. nā ut
 sciēs quispiā agat, negāt
 nōnulli fieri posse. Gra-
 ue .n. fuerit, presente sci-
 entia, ut putabat Socra-
 tes, aliud quid dominari,
 ac hunc quasi mancipiū
 huc illuc trahere. Socra-
 tes .n. in totū aduersus ra-
 tionē pugnabat, quasi nō
 esset incōtinētia. neminē
 .n. existimātē præter id
 quod optimū est, agere,
 γ sed

sed ex ignoratione.

Quæ sanè ratio ijs repugnat quæ euidenter apparent, quærédumq; est in affectu, si ignoratione, quis ignorationis modus fiat, nam non existimare qui incontinenter facit, amè quàm in affectu sit, manifestum est. Sunt autè nōnulli, qui hæc concedunt, hæc minime. Scientia enim nihil esse potentius concedunt: at neminem agere, præter id quod uisum fuerit melius, non concedunt. ac propterea inquit incontinentem non scientiam habemè, à uoluptatibus superari, sed opinionem. Veruntamè si opinio, et non scientia, neq; ualida existimatio est, quæ resistit, sed remissa, ut in ambigentibus, uenia est, non

ἀλλὰ δι' ἀγνοίαν. ἵστος
 μὲν ἔρ' ὁ λόγος ἀμφισβ
 τῆ τοῖς φαινομένοις ἐ
 νεργῶς· καὶ δεῖον εἶναι
 περὶ τὸ πάθος, εἰ δὲ ἀ
 γνοίαν, τίς ὁ τρόπος γί
 νεται τῆς ἀγνοίας. ὅτι
 γὰρ ἐν οἵεταί γε ὁ ἀνε
 τούμενος, πρὶν οὖν τῶ
 πάθει γενέσθαι, φανε
 ρόν· εἰσὶ δὲ τινες, οἱ τὰ
 μὲν συγχωροῦσι, τὰ δ' ἄ
 το μὲν γὰρ ἐπιστήμης ἐν
 θεὸν εἶναι λεγέσθαι, ὁμο
 λογοῦσι τὸ ἴμπερόν τε
 τερ παρὰ τὸ δόξαν βέλ
 τιον, ὁχόμολογοῦσι· καὶ
 διὰ τῆτο τὸν ἀνεπαρ
 φασίμ ἐν ἐπιστήμῳ ἐ
 χόντα, λεγέσθαι ἐπὶ
 τῶν ἰδιονῶν, ἀλλὰ δό
 ξαν. ἀλλὰ μὲν εἰ γε δό
 ξα ἢ μὴ ἐπιστήμη, μὴ ἄ
 ἰχυρὰ ὑπόληψις ἢ ἀντι
 τένουσα, ἀλλ' ἡγεμαίνα,
 λιανθάσθαι οὖν τοῖς διφά
 ρουσι, συγγνώμῃ τῶν μὴ
 εἶ

ἐν ταύταις μόνειν πρὸς
 ἐπιθυμίας ἰχυράς. τῆ δὲ
 μοχθηρία οὐ συγγνω-
 μη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐ-
 δινὶ τῶν ψευτῶν φρο-
 νίσεως ἄρα ἀντιτενοῦ
 σης. αὐτὴ γὰρ ἰχυρότα-
 τόν ἄλλ' ἄτοπον. ἔστι
 γὰρ ὁ αὐτὸς ἅμα φρόνι-
 μος καὶ ἀπραγής. φη-
 σι δὲ αὐτὸς εὐδαιμόνιος φρο-
 νίμου εἶναι τὸ πράττειν
 ἐκόντα τὰ φαυλότατα.
 πρὸς δὲ τούτοις, δέδει-
 κται πρότερον, ὅτι πρᾶ-
 κτικὸς γὰρ φρόνιμος.
 τῶν ἐχάτων γὰρ τις,
 καὶ τὰς ἄλλας ἐχωρ ἀ-
 ρετῆς. ἐτι εἰ μὴ οὐ τῶ
 ἐπιθυμίας ἐχει ἰχυράς
 καὶ φαύλας ὁ ἐγχερατής,
 οὐκ ἔστι ὁ σώφρων ἐγ-
 χρατής, οὐδ' ὁ ἐγχερα-
 τὴς σώφρων. οὐτε γὰρ
 τὸ ἀγαν, σώφρονος, οὐ-
 τε τὸ φαύλας ἐχει, ἀλλ'
 καὶ μὴ δὲ γε. εἰ μὴ
 γὰρ

in his persistēdo, aduer-
 sus uehementes cupidita-
 tes. at prauitati, non est
 uenia, nec alicui ex alijs
 uituperabilibus: prudem-
 tia nimirū resistente, ea
 enim res ualidissima est.
 sed est absurdū. foret e-
 nim idem simul prudens
 & incontinens. at pru-
 dēns esse nemo diceret
 facere lubēter pessima.
 Ad hac uerō, superius
 demonstratū est, actuo-
 sum esse prudētiē. ulti-
 morū enim quispiā est,
 & uirtutib. reliquis præ-
 ditus. Præterea si conti-
 nens est in uehementib.
 & prauis cupiditatibus
 habendis, temperans nō
 erit continens, neq; con-
 tinens temperans. neque
 enim quod nimium est,
 temperans est, neque
 prauas habere, uerum a-
 men oporteret; nam si

bonæ sint cupiditates,
 prauus est habitus qui
 prohibet ne sequamur:
 quare non omnis conti-
 nentia honesta est. si im-
 becillæ uerò sint, & nõ
 prauæ, nihil præclarum
 erit: si prauæ & imbecil-
 le, nihil magnum. Præte-
 rea si ut in omni opinio-
 ne persistamus continen-
 tia facit, praua est, ut si
 etiã in falsa: et si ut ab o-
 mni opiniõe desistamus,
 incõtinentia, erit aliqua
 incõtinentia honesta: ut
 Sophoclis Neoptolemus
 in Philoctete: laudabilis
 enim, qui non perstaret
 in ijs quæ ab Ulysse sua-
 debantur, q̄ mentiri æ-
 grè ferret. Quin etiã so-
 phistica ratio mentiens,
 hæsitatio est. cum enim
 uelint incredibilia reuin-
 cere, ut arguti sint, cum
 affecuti fuerint, ratio cõ-
 clusa

γὰρ χυγαὶ αἰετιθυμῖα
 φαῦλη ἢ λωλύουσα ἐξί-
 κη ἀπολαβῆν· ὡς θ' ἢ ἐγ-
 κράτεια οὐ πάσα σπου-
 δαία. εἰ δ' ἀδονεῖς καὶ
 μὴ φαῦλαι, ἄθου σπου-
 νόρ. ἄδ' εἰ φαῦλαι καὶ
 ἀδονεῖς, ἄθου μέγα. ἐτι
 εἰ πάση δόξῃ ἐμμονετι-
 νόρ, ποιεῖ ἢ ἐγχεράτεια,
 φαῦλη, οἶον ἐν τῇ ψου-
 δαί· καὶ εἰ πάσης δόξ-
 ῆς ἢ ἀκρασία ἐσφατι-
 νόρ, ἐσφα τις σπουδαία
 ἀκρασία. οἶον ὁ Σιφ-
 κλέους Νεοπτόλεμος οὐ
 τῷ φιλονιότητι· ἐπαινε-
 τὸς γὰρ, οὐ ἐμμονοῦ
 οἷς ἐπέσθη ὑπὸ τοῦ Ο-
 δουσεῖος, διὰ τὸ λυπεῖ-
 θαι ψουδόμνος. ἐτι ὁ
 σοφιστὸς λόγος ψου-
 δόμνος, ἀπορία· διὰ
 γὰρ τὸ παραδόξα βού-
 ληθαι ἐλέγχειν, ἵνα δια-
 νοῖ ὡσιν, ὅταν ἐπιτύχῃ
 σιν, ὁ γονόμενος συλλε-
 γισμὸς

γιαμιος ἀπερία γίνεσθαι.
 δεδεδεσται γὰρ ἡ διαύοια,
 ὅταν μόνον μὴ μὴ βέλ-
 ληται, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀρέ-
 σθαι τὸ συμπορευθέν.
 προῖοναι δὲ μὴ διώου-
 ται, διὰ τὸ λύσαι μὴ ἔ-
 χειρ τὸν λόγον. συμβαί-
 νει δ' ἐκ τινος λόγου ἡ ἀ-
 φροσύνη μετὰ ἀκρα-
 σίας ἀρετῆς ταύταντία
 γὰρ πρῶτον ἔστι ὑπολάμ-
 βάνει, διὰ τὴν ἀφροσί-
 αν. ὑπολαμβάνει δὲ τὰ
 γὰρ ἀλλὰ εἶναι. καὶ οὐ
 δεῖν πρῶτον ἔσθαι τὰ
 γὰρ ἀλλὰ καὶ ἔσθαι ἀλλὰ πρῶ-
 ξει. ἔτι δὲ τῷ πεπεισθαι
 πρῶτον ἢ διώου τὰ
 ἡδύτα καὶ προαιρέμενος,
 βελτίων αὖ λόξεις εἰς
 ναι τὸ μὴ διὰ λογισμὸν,
 ἀλλὰ δι' ἀφροσίαν. οὐκ
 τόπος γὰρ διὰ τὸ με-
 ταπειθῆναι αὖ. ὁ δὲ ἀ-
 κρατῆς οὐκ ὁχλος τῆ πα-
 ροίμια, ἐν ἧ φασὶν, ὅταν
 τὸ

clusa hesitatio est. uin-
 eta enim mens est, dum
 perstare quidē nō uult,
 quōd non placeat quōd
 conclusum est: progredi
 uerō non potest, q̄ dilue-
 re non queat rationem.

Euenit autem ex quadā
 ratione, ut impruden-
 tia cum incontinentia
 uirtus sit: cōtraria enim
 ijs agit quæ existimat
 per incontinentiam. exi-
 stimat autem bona ma-
 la esse, non esseq; agen-
 da. Quare bona ἔ non
 mala aget. Præterea q̄
 quōd persuasus est, agit
 ἔ sectatur iucunda ἔ
 eligit, melior esse eo ui-
 deretur, qui nō ratione,
 sed per incontinentiam.
 Sanabilior enim est, ut
 qui de sententia deduci
 possit. At incontinens
 prouerbio est obnoxio-
 us, quo dicimus, Cum

aqua præfocat, quid in-
super bibere opus est? nã
si nõ persuasus esset quæ
agit dissuasus desisteret:
nũc aut̃ p̃suasus nihilo-
minus alia agit. Præte-
rea si in omnib. incõtimē-
tia & continētia uersa-
tur, q̃s simpliciter incon-
tinēs est? nã nemo oēs in-
cõtinētias habet: quosdã
aut̃ simpliciter esse dici-
mus. Ac tales quædã du-
bitationes incidunt. ex
his aut̃ alia tollēda sunt,
alia relinquenda. nã du-
bitationis solutio, inuen-
tio est. Primũ igitur
considerandũ est, utrum
sciētes necne, et quo mo-
do sciētes. deinde in qui-
bus incontinens & con-
tinens ponendus: hoc di-
co, utrum in omni uolu-
ptate & egritudine, an
in quibusdam definitis:
tum continens & tole-
rans,

τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δὲ εἶ-
πιναίην. εἰ μὲν γὰρ μὴ
ἐπέπειθο ἂν πρῶτα. με-
ταπειθεῖς αὖ ἐπαύσατο.
νῦν ἢ πεπεσομένος, ἢ δὲ
ἤτορον ἄλλα πρῶτα. εἴη αἰ-
ωρεῖ πάντα ἀνεργασία ἐ-
στὶ λαὶ ἐγχεράτια, τῆς δὲ
ἀπλῶς ἀνεργατίας. ἴθις
γὰρ ἀπάσας ἐχεῖται ἀ-
νεργασίας. φημὸν δὲ εἶναι
τινας ἀπλῶς. αἱ μὲν οὖν
ἀπορείαι τοιαυταί τινες
συμβαίνουσιν. ἴστωρ ἢ τὰ
μὲν ἀνελεῖν δὲ, ἢ ἢ λα-
ταλιπῆρ. ἢ γὰρ λύσις
τῆς ἀπορείας, ἐν ἑσὶς ἐστὶ.
Πρῶτον μὲν ὄρσνε-
πῆρον, πώτορον εἰδότες,
ἢ ἢ, λαὶ πῶς εἰδότες. εἰ-
τα περὶ πῶτα τὸν ἀνεργα-
τῆν λαὶ τὸν ἐγχεράτην θε-
τέρω λέγω ἢ, πώτορον ἢ
πῶρι πῶταν ἢ δὲ οὐκ ἢ
λύπην, ἢ πῶρι τινας ἀ-
φωρτισμένας λαὶ τὸν ἐγ-
χεράτην λαὶ τὸν λατε-
ρηρ

εἰδὸν, πότῳ ὁ αὐ-
τὸς, ἢ ἑτέρως ἔστιν ὁ-
μοίως δὲ καὶ πρὸς τῶν
ἄλλων ὅσα συγγενῆ τῆς
θεωρίας ἐστὶ ταύτης.

ἔστι δὲ ἀρχὴ τῆς συνέψε-
ως, πότῳ ὁ εὐπρα-
τὴς καὶ ἀκρατὴς ἐστὶ,
τῷ πρὸς ἅ, ἢ τῷ πῶς
ἔχοντες τὴν διαφορὰν.

λέγω δὲ, πότῳ τῷ
πρὸς ταῦτα εἶναι μόνον
ἀκρατὴς ὁ ἀκρατὴς, ἢ
οὐ. ἀλλὰ τῷ ὡς, ἢ οὐ,
ἀλλὰ τῷ ἐξ ἀμφοῖν. ἔ-
πειτ' εἰ πρὸς ἅπαντ' ἐ-
στὶν ἢ ἀκρασία καὶ ἢ εὐ-
κρίτεια, ἢ οὐ. οὔτε

γὰρ πρὸς ἅπαντ' ἐστὶν
ὁ ἀπλῶς ἀκρατὴς, ἀλ-
λὰ πρὸς ἅπορ' ὁ ἀνόλα-
τος, οὔτε τῷ πρὸς ταῦτα
ἀπλῶς ἔχει· ταυ-
τοῦ γὰρ αὐτὸ τῆ ἀπο-
λασίας. ἀλλὰ τῷ ὡς δὲ

ἔχειν ὁ μὲν γὰρ ἀγεται
temperantia esset) sed eo q

lerans, utrum idem sit,
an diuersus: & simili mo-
do de cæteris quæ cogna-
ta contemplationis hu-
ius sunt. Initium autem
considerationis est, utrius
cōtinens & incontinēs,
ex eo quòd in quibus-
dam, an ex eo quòd quo-
dam modo habeant dif-
ferentiam: id dico, utrum
incontinens ex eo quòd
in hisce uersetur tan-
tummodo, sit inconti-
nens, necne, an ex eo q̄
quodam modo, necne,
sed ex utrisq;. Deinde
an incontinentia & con-
tinentia in omnibus uer-
setur, necne. Non enim
in omnibus uersatur qui
simpliciter est inconti-
nens, sed in quibus intem-
perans: neque quia sim-
pliciter ad ea sese ha-
bet (idem enim cum in-

eligens ducitur, presentem uoluptatem semper esse persequendam existimans: incontinens uero non existimat, persequitur tamen. Quod ergo uera opinio, non scientia sit, ex qua incontinenter faciunt, nihil ad rationem refert. Nam nonnulli opinantur, non ambigunt, sed certo se scire putant, si igitur quia leuiter credunt, opinantes magis quam scientes praeter existimationem agent, scientia ab opinione nihil differet. nonnulli enim nihilominus ijs quae opinantur, quam alij ijs quae sciunt, fidem adhibent. Heraclitus uero declarat, sed quoniam duobus modis scire dicimus (et enim qui habet et non utitur scientia, et qui utitur scire dicitur) differet qui

προαισθητός, νομισσοῦν
 αἰεὶ δὲ τὸ παρόν ἢ δὴ
 διώκειν. ὁ δ' ἢ οἶεται
 μὲν, διώκει δέ. πρὸς
 μὲν οὖν τῶν λόγων ἀλη-
 θῆ, ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμῃ
 εἶναι παρ' ἡμᾶς ἀναγιν-
 ονται, οὐδὲν διαφέρει
 πρὸς τὸν λόγον. οἷοι
 γὰρ τῶν δοξαζόντων, ἢ
 διαζῶντων, ἀλλ' οἶοντα
 ἀκριβῶς εἰδέναι. εἰ οὖν
 διὰ τὸ ἡμέτερον αἰσθῆναι,
 οἱ δοξαζόντες μᾶλλον
 τῶν ἐπιστημῶν παρὰ
 τῶν ὑπόληψιν περὶ
 μὴ λόγους· οἷοι γὰρ πρὸς
 τὸν αἰσθῆναι ἢ τὸν οἶον
 διαζῶντων, ἢ ἐτόποι οἶον
 ἐπίστανται. ἀλλοί δὲ ἡ-
 γὰρ λέγουσι. ἀλλ' ἐπεὶ δι-
 αδαίκα γὰρ ἔχω μόνον,
 ἢ γινώσκοντες δὲ τῆ ἐπιστή-
 μη, καὶ ὁ γινώσκοντες λέγε-
 ται ἐπιστάδα. διότι τὸ

τὸ ἔχοντα μὲν, μὴ θεω-
 ρῶντα ἢ πράττειν ἢ μὴ
 δεῖ πράττειν, τὸ ἔχοντα
 καὶ θεωροῦντα· τοῦτο
 γὰρ δὲ λέγει δεινόν, ἀλλ'
 ἢ, εἰ μὴ θεωρῶν. ἐτι ἐ-
 παὶ δύο τρόποι τῶν προ-
 τήσεων, ἔχοντα μὲν ἀμ-
 φοτέρως, οὐθὲν κωλύει
 πράττειν παρὰ τὴν ἐπι-
 στήμην· ἡρώμενον μὲν
 τοὶ τῆ λαθόλη, ἀλλὰ μὴ
 τῆ λατὰ μόρος. πραγματὰ
 γὰρ τὰ λαθ' ἕκαστα. Δια-
 φέρε δὲ λατ' ἵε λαθόλη.
 τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ,
 τὸ δ' ἐπι τῷ πράγματι
 ἔστιν. οἷον ὅτι παντὶ ἀν-
 θρώπῳ συμφέρει τὰ ξη-
 ρὰ, καὶ ὅτι ἕτος ἀνθρώ-
 πῳ, ἢ ὅτι ξηρὸν τὸ τοῖον
 δεῖ· ἀλλ' εἰ τόδε τοῖον
 δεῖ, ἢ ἀπέχει, ἢ ἢν οὐδὲν
 γὰρ λατὰ γε δὴ τῶν
 διώσει τὸς τρόπους ἀ-
 μήχανον ὅσον ὡς τε δι-
 κείν ὅτι μὲν εἶναι μη-
 θερ

qui habens quidem, sed
 non contemplans agit
 quæ non agenda sunt, ab
 eo qui habens & con-
 templans. hoc enim uide-
 tur graue: sed non, si non
 contemplans. Præterea
 cum duo propositionum
 modi sint, nihil uetat, u-
 tranq; habentem, præ-
 ter sciētiam agere, dum
 uniuersa tamen utatur,
 & non ea quæ sit ex
 parte. singula enim sub
 actionem cadunt. Di-
 uersum autem est etiam
 uniuersum. alterū enim
 in se ipso, alterum in re
 est: ut omni homini sic-
 ca conferre, & hunc es-
 se hominem: uel siccum
 esse tale quid: sed si hoc
 huiusmodi sit, aut nō ha-
 bet, aut non operatur.

Ex his igitur modis dici
 non potest quantum in-
 tererit: ut si ita res sit, ni-

bil absurdum uideatur:
 sin aliter, mirandū. Præ-
 terea habere scientiā a-
 lio modo quā qui dicti
 sunt, contingit homini-
 bus. Nā dū habet quis,
 & non utitur, diuersum
 esse habitum uidemus:
 ut & habeat quodam
 modo, & non habeat: ut
 qui dormit, qui furit, &
 qui uinolentus est. At ue-
 rò ita afficiuntur etiam
 qui in affectibus sunt.
 Ira enim & uenereo-
 rū cupiditates, nonnullā-
 que ex huiusmodi, cor-
 pus etiam manifestè im-
 mutant: quibusdam uerò
 furores pariunt. Cōstat
 igitur simili modo af-
 fectos incontinentes atq;
 hos dicēdos esse. Eorum
 autem sermones quos ex
 scientia ducunt, afferre
 iudiciū nullū est. etenim
 & sunt in his affectibus,
 de-

θει ἄτοπον· ἄλλως δὲ
 θαυμαστόν. ἐτι τὸ ἔχειν
 τὴν ἐπιστήμην, ἄλλο-
 τρόπον τῶν νῦν ρηθόν-
 των ὑπάρχει τοῖς ἀν-
 θρώποις. ἐν τῷ γὰρ ἔχειν
 μὲν, μὴ χρῆσθαι δὲ, δια-
 φέρουσιν ὁρῶμεν τὴν
 ἔξιν. ὡς τε καὶ ἔχειν
 πῶς καὶ μὴ ἔχειν· οἷον
 τὸν λαβούδοντα, καὶ
 μαινόμενον, καὶ οἰνωμέ-
 νον. ἀλλὰ μὲν ὅτι δια-
 τίθενται οἱ γὰρ ἐν τοῖς
 πάθεσιν ὄντες. θυμὸς
 γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφρο-
 δισίωσιν, καὶ οὕτω τῶν
 τοῖστων, ἐπιδήλιος καὶ
 τὸ σῶμα μεθιστάσθαι ἐ-
 νοῖσι ἢ καὶ μανίας ποιοῦ-
 σι. ἀλλοῦ οὐκ ὅτι ὁμοί-
 ως ἔχειν λευτέρου τοῖς
 ἀκρατέσι τούτοις. τὸ
 δὲ λέγειν τοὺς λόγους
 τοὺς ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης,
 ἢ δὲρ συμμίον. καὶ γὰρ οἱ
 ἐν τοῖς πάθεσι τῶν τοῖστων
 τῶν

τες, ἀποδείξεις καὶ ἔπη
 λέγουσι Εμπεδοκλέους.
 καὶ οἱ πρῶτον μαθόντες,
 σωείρουσι μὲν τὰς λό-
 γους, ἰσασὶ δ' οὐ πάσι δὲ
 γὰρ συμφύειν τούτου ἢ
 λόγου δὲ, ὡς τε καθά-
 πορ τοὺς ὑποκεινομέ-
 νους, οὕτως ὑποληπείου
 λέγουσι καὶ τοὺς ἀνεξα-
 ταιρομένους. ἐτι καὶ ὡ-
 δε φυσικῶς αὖ τις ἐπι-
 βλέψας τὴν αἰτίαν, ἢ μὲν
 γὰρ καθόλου λόγῳ, ἢ δ'
 ἐστὶ ἀπὸ τῶν καθ' ἑ-
 καστὰ ἔστιν, ὡς αἰσθησις
 ἢ ἡδὴ λυεῖα. ὅταν ἢ μία
 γένηται ἐξ αὐτῶν, ἀνάγ-
 νη τὸ συμπόρευθαι, ἐν-
 θα μὲν φαῖται τὴν ψυ-
 χὴν, ἐν δὲ ταῖς ψοιητι-
 καῖς πράξεσιν οὕτως·
 οἶον, εἰ πάντως γλυκέος
 γινώσκαι δὲ, τουτὶ δὲ
 γλυκὴν, ὡς ἐν τι τῶν
 καθ' ἑκάστον, ἀνάγνη-
 τῶν διωκόμενον καὶ μὴ
 ἴω·

demonstrationes, & car-
 mina Empedoclis recen-
 sent: qui item primū di-
 dicerunt, cōtinuant qui
 dem uerba, nondū tantē
 sciunt. cohæreat enim al-
 tius oportet, id uerò tem-
 pus requirit. Quocirca,
 ut histriones, ita etiā cē-
 sendi sunt dicere qui in-
 continenter faciūt. præ-
 terea ita quoq; natura-
 liter inspicere causam
 quispiā possit. altera e-
 nim uniuersa opinio, al-
 tera de singulis est, quibus
 iam præsidet sensus. quā-
 do aut̄ ex ipsis una eua-
 serit, necesse est, ut quod
 cōclusum est, alibi quidē
 enūciat animus, in effici-
 entib. uerò agat statim:
 ut si omne dulce gustan-
 dum est, hoc aut̄ est dul-
 ce, utpote unum quid-
 dam ex singulis, necesse
 est ut qui potest, & non
 pro-

phibetur, simul cū hoc quoq; agat. Quando igitur uniuersa opinio inest q̄ prohibeat gustare: altera uerò, q̄ omne dulce suaue est: hoc aū: est dulce: atque hæc operatur: fortè uerò adest cupiditas, illa quidē fugiendum esse ait, cupiditas uerò ducit. nā mouere unumquodq; ex membris potest. quare contingit ex ratione quodā modo et opinioe incōtinenter facere: quæ nō per se, sed ex accidēti cōtraria sit. cupiditas enim, non opinio, rectæ rationi cōtraria est. Quare etiam ob id bestia non incōtinentes sunt, quia non habēt uniuersi existimationē, sed singulorum imaginationem et memoriā. quo modo uerò soluaturno rātia, et incōtinēs rursus effi-

λωλονόμονορ, ἀμα τοῦ
 τῶ, καὶ πρᾶττερ. ἐ
 ταν οὐδὲ ἢ μὲρ λαβόλου
 ἐνῆ, ἢ λαβόλουσα γόνι
 θαι. ἢ δὲ, ἴτι πᾶν
 τὸ γλυκὺ ἢ δὲ. τοῦτὶ δὲ
 γλυκὺ. αὐτῆ δὲ οὐδὲ
 γᾶ. τύχη δὲ ἐπιθυμία
 ἐνόνσα, ἢ μὲρ λέγει φού
 γερ τοῦτο. ἢ δὲ ἐπιθυ
 μία ἄγει. μινῆρ γὰρ ἐ
 ναστορ διώσεται τῶρ μῶ
 εἴωρ. ὥστε συμβαίνει
 ὑπὸ λόγου πῶς καὶ δό
 ξης ἀνερατῶν θαι. οὐ
 ἐναντίας δὲ λαβ' αὐ
 τῶν, ἀλλὰ κατὰ συμ
 βεβητός. ἢ γὰρ ἐπιθυ
 μία ἐναντία, ἀλλ' οὐχ
 ἢ δόξα τῶ ὁρθῶ λόγῳ.
 ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὰ
 θηρία οὐν ἀνερατῆ, ὅτι
 οὐν ἔχει λαβόλου ὑπόλη
 ψιν, ἀλλὰ τῶρ λαβ' ἐ
 ναστα φαντασίαν καὶ
 μνήμην. πῶς δὲ λόγ
 ται ἄγνοια καὶ πᾶν
 γίνε-

γίνεται ἐπιστήμων ὁ ἀ-
 κρατής, ὁ αὐτὸς λόγος
 καὶ περὶ αἰνωμόνου καὶ
 λαβύδοντος, καὶ ἐν ἰ-
 διος τούτου τῆ πάθος,
 ὅρ δὲ παρὰ τῶν φυσιο-
 λόγων ἀκούειν. ἐπεὶ δὲ
 ἡ τελευταία πρότασις
 δόξα τε αἰδητοῦ, καὶ
 λυεῖα τῶν πράξεων,
 ταύτῃ ἢ οὐκ ἔχει ὁ οὐ
 τῷ πάθει ὄν, ἢ οὕτως ἔ-
 χει, ὡς οὐκ ἔν τῷ ἔχειν
 ἐπιστάσαι, ἀλλὰ λέγειν
 ὅσῳ ὁ αἰνωμόνος, τὰ
 Ἐμπεδοκλέους, καὶ διὰ
 τὸ μὴ λαβύδον, μηδὲ ἐπι-
 σημονιῶν ὁμοίως εἶναι
 λυεῖν τῷ λαβύδον τὸν
 ἔχον ὄσῳ. καὶ εἶπον
 ὁ ἔστι Σωκράτης συμ-
 βάλειν. ἢ γὰρ τῆς λυεῖ-
 ως εἶναι λυεῖσθαι ἐπιστή-
 μης παρούσης, γίνεται
 τὸ πάθος. οὐδὲ αὐτὴ πε-
 εἴληται διὰ τὸ πά-
 θος, ἀλλὰ τῆς αἰδητοῦ.

πεθ

efficiatur sciens, eadem
 ratio est & de temulen-
 to & dormiente, nec
 propria huius affectio-
 nis, quæ quidem à natu-
 ræ indagatoribus audi-
 enda est. Quoniam au-
 tem ultima propositio et
 sensilis rei opinio, actio-
 numq; domina est, hanc
 uel non habet qui in af-
 fectu est: uel ita habet,
 ut non eo quòd habet, li-
 ceat scire, sed dicere, ut
 uinolentus Empedoclis
 carmina: & propterea
 quòd ultimus terminus
 non uniuersus, neq; ita
 ut uniuersus scientiam
 efficere uidetur. Atque
 id quod quærebat Socra-
 tes, uidetur coningere.
 Non enim præscire ea
 quæ uidetur propriè es-
 se scientia, oritur affe-
 ctus: neque ipsa affectu
 distrahitur: sed sciens
 sciens

sciens ne igitur, nec ne,
 & quo modo sciens fa-
 cere incontinenter quis-
 piam possit, tot uerbis di-
 ctum sit.

- 4 Vtrum uerò sit ali-
 quis simpliciter incontinen-
 tens, an omnes ex par-
 te: & si sit, in quibus uer-
 setur, dicendū deinceps
 est. In uoluptatib. igitur
 & doloribus uersari con-
 tinentes ac tolerantes,
 & incontinentes, ac mol-
 les, perspicuū est. Quia
 uerò efficientium uolu-
 ptatem, alia necessaria
 sunt, alia expetenda qui-
 de per se, sed excessum
 habentia, necessaria qui-
 de sunt corporea: huius-
 modi dico, quæ ad alimē-
 tum, & uenereorū usum
 pertinet, ac è corporeis
 talia in quibus temperā-
 tiam & intemperā-
 tiam constituimus: alia

uerò

ὡς ἐπὶ μὲν ἔρ τῷ εἰδέναι,
 καὶ μὴ, καὶ ὡς εἰδέναι,
 οὐδέ χεῖται ἀνεπαρκῶς
 ἀλλὰ, τοσαύτῃ ἐξήκωσα.

Ἐτόσον δὲ ἐστὶ τὸ εἰ-
 πέναι ἀνεπαρκῶς, ἢ πᾶσι
 τῶν κατὰ μέρος, καὶ εἰ-
 ἴστι, ὡς ἐπὶ ποῖα ἐστὶ, δε-
 ἡτέρον ἐφεξῆς. ὅτι μὲν
 οὐδὲν ὡς ἐπὶ ἡδονῶν καὶ πό-
 πας εἴσιν οἱ τ' ἐγχεταίς
 καὶ κατ' ὅσον, καὶ ἀ-
 νεπαρκῶς καὶ μαλακῶς,
 φανερὸν. ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὰ
 μὲν ἀναγκαῖα τῶν πο-
 σούτων ἡδονῶν, τὰ δὲ
 αἰρετὰ μὲν καὶ αὐτὰ,
 ἔχοντα δὲ ὑπερβολῶν,
 ἀναγκαῖα μὲν τὰ σω-
 ματικὰ. λέγω δὲ τὰ
 τοιαῦτα, τὰ, τε ὡς ἐπὶ
 τὴν τροφήν, καὶ τῶν
 ἀφροδισίων ἡδονῶν, καὶ
 τὰ τοιαῦτα τῶν σω-
 ματικῶν, ὡς ἐπὶ τὴν
 ἐπιποθείαν ἡδονῶν καὶ
 τὴν σωφροσύνην. τὰ

δ' ἀναγκασίᾳ μὲν ἔ. αἰ-
 ρετὰ ἢ καὶ αὐτὰ λέγω
 ἴδιον νικῶ, τιμῶν, πλὴ
 τον, καὶ τὰ τοιαῦτα
 τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδέων.
 τὸς μὲν οὖν πρὸς ταῦτα
 παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον,
 ὑπερβάλλοντας τὸν οὐ
 αὐτοῖς ἀπλῶς μὲν ἔ. λέ-
 γομεν ἀκρατεῖς, προστι-
 θέντες ἢ τὸ χρημάτων
 ἀκρατεῖς, καὶ λιπρῶν,
 καὶ τιμῶν, καὶ θυμῶ. ὡ-
 πῶς δ' ἔ. ὡς ἐτόρως καὶ
 καὶ ὁμοιότητα λεγόμε-
 νος, ὡς πρὸ ἀνθρώπου, ὁ
 τὰ ὀλύμπια νουνηνός.
 ἐκείνῳ γὰρ ὁ λοιπὸς λό-
 γος τοῦ ἰδίου μιν εἰς διέ-
 φερρον, ἀλλ' ὁμῶς ἔτε-
 ρος ἔν. σημεῖον δέ. ἢ
 μὲν γὰρ ἀκρασία φέρε-
 ται, ὡς ἀμαρτία μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ ὡς λιπρῶ
 τισ, ἢ ἀπλῶς ἔ. ἢ κα-
 τὰ τι μῆρος τούτων
 δ' ἔ. τῶν ἢ πρὸ τῶ

uerò non necessaria, sed
 per se eligenda. dico autē
 ut uictoriā, honorē, diui-
 tias, ac talia quæ in bo-
 nis sunt & iucundis. eos
 ergo q̄ in his præter rea-
 ctam rationē quæ in ip-
 sis est excedūt, simplici-
 ter quidem incōtinentes
 non dicimus, sed adden-
 tes, pecuniarū, lucri, ho-
 noris, iræ incōtinentes:
 non autē simpliciter, ut-
 pote diuersos, & qui ex
 similitudine dicantur, ue-
 luti homo qui Olympijs
 uicit. illi enim cōmunis
 ratio à propria parum
 distabat: sed diuersa ta-
 men erat, cuius rei signū
 est. nam incontinentia
 uituperatur, non ut er-
 ror tantum, sed ut ui-
 tium quoddā, quod sim-
 pliciter, aut ex parte da-
 liqua sit. horum autem
 nemo, sed eorum qui in

corporeis oblectationib.
 uersantur, in quib. tēpe-
 rantē & intemperantē
 dicimus, qui nō electiōe,
 iucundorū sectatur exu-
 perantias, & molestorū
 fugit, famis, sitis, caloris,
 frigoris, ceterorūq; om-
 niū quæ ad tactū gustā-
 tumq; spectāt, sed præ-
 ter electionē & cogita-
 tionem, incōtinens dicitur,
 non ex adiunctione
 (quia in his uersetur) ue-
 lut iræ, sed simpliciter tā-
 tum. Indicio uerò est. nā
 molles in his, non in ali-
 qua ex illis dicuntur. &
 propterea in eodē incon-
 tinentem & intemperā-
 tem ponimus, atq; conti-
 nentem & temperantē,
 sed nō ex illis quēpiā,
 quòd in ijsdem quodam
 modo uoluptates dolo-
 resq; uersentur. Ac hi
 quidē in his uersantur,

sed

σωματικὰς ἀπολαύσεις
 περὶ αὐτὰς λέγομεν τὸν σὸ-
 φρονὰ καὶ ἀνοήτους, ἢ
 μὴ τῷ προαιεῖσθαι τῶν
 τῆν δέουσι διώκων τὰς
 ὑπερβολὰς, καὶ τῶν λυ-
 πηρῶν φύγων, πάντες,
 καὶ διψῶν, καὶ ἀλείων,
 καὶ ψυχῶν, καὶ παύτων
 τῶν πρὸς ἀφῆν καὶ γού-
 σιν, ἀλλὰ πᾶσι τὴν πρὸς
 αἰεσίαν καὶ τὴν διαίτοι-
 αὴν ἀνεπαρκῆ λέγεται, οὐ
 κατὰ πρόθεσιν, ὅτι περὶ
 τὰς δὲ καὶ ἀπὸ ὀργῆς,
 ἀλλ' ἀπὸ μόνου. σημα-
 οῦν δὲ. καὶ γὰρ μαλακοὶ
 λέγονται πρὸς τὰς πα-
 εὶ ἐνέων ἢ ἰδιότητων.
 καὶ διὰ τὸ εἶς ταῦτα
 τὸν ἀνεπαρκῆ καὶ ἀνοή-
 τος ἴσμεν, καὶ ἐγρη-
 τῆ καὶ σὸφρονᾶ. ἀλλ' ἵνα
 ἐνέων ἰδιότης, διὰ τὸ
 πρὸς τὰς αὐτὰς τῶν ἰδι-
 νῶν καὶ λύπης εἶναι. ὅτι
 δὲ εἰς μὲν πρὸς ταῦτα
 αἰεσίαν

ἀλλ' ὅχ' ὡσαύτως εἰσὶν
 ἀλλ' οἱ μὲν προαιρῶνται,
 εἰ δὲ ὁ προαιρῶνται. διὸ
 μᾶλλον ἀπόλαστον αὐτὸν εἶ
 ποιμεν, ὅστις μὴ ἐπι-
 θυμῶν, ἢ ἡρέμα διώκει
 τὰς ὑπόβουλας, καὶ φύ-
 γει μετέλας λύπης, ἢ τῆ
 τῶν ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυ-
 μῶν σφόδρα. τί γὰρ αὐτὸν
 ἐκείνου ποιήσασθαι, εἰ προσ-
 γίνετο ἐπιθυμία νεανί-
 κη, καὶ περὶ τὰς τῶν ἀ-
 ναγκαίων οὐδέλας, λύ-
 πη ἰσχυρά, ἐπεὶ ἡ τῶν ἐ-
 πιθυμιῶν καὶ τῶν ἡδον-
 ῶν, αἱ μὲν εἰσὶ τῶν γένε-
 ῶν καὶ σφραγίστων.
 τῶν γὰρ ἡδονῶν οὐκ ἔστι
 εἰς αἰρετά. τὰ δ' εἰς ἀν-
 τὶ τῶν τῶν. τὰ δὲ με-
 ταξὺ, καθάπερ διέδοξε
 μὲν περὶ θορ. οἷον γέ-
 ματα, καὶ ἰσχυρὰ, καὶ
 νῆπι, καὶ τιμῆ. πρὸς ἀ-
 παντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦ-
 τα καὶ τὰ μεταξὺ, ὅ τῶ

ὡς

sed non eodem modo: il-
 li enim eligunt, hi non e-
 ligunt. Itaque magis in-
 temperantem eum dice-
 remus, qui nihil, uel le-
 uiter cupiens, exces-
 sus sectatur, & dolores
 mediocres fugit: quam
 hunc qui idem facit, quia
 uehementer cupit. quid
 enim faceret ille, si iu-
 uenilis accessisset cupi-
 ditas, & in necessaria-
 rum rerum inopia, ue-
 hemens dolor? quomani-
 uerè cupiditatum & uo-
 luptatum aliæ sunt ex
 ijs quæ genere sunt ho-
 nestæ ac probæ (nam iu-
 cundorum nonnulla na-
 tura sunt expetenda, a-
 liæ contrariæ, aliæ me-
 dia, sicut prius distinx-
 imus, ut pecuniæ, lucrum,
 victoriæ, & honor) in
 omnibus profectò & ta-
 libus, & maioribus, nō quia

2

affi-

afficiuntur, & cupiunt, & amant, uituperantur, sed quæ quodam modo & excipiunt. Idcirco quicumque præter rationem uel superantur, uel persequuntur aliquid ex ijs quæ natura sunt honesta & bona, ut illi quæ honori, & magis quam oportet, student, uel liberis & parentibus (bona enim hæc sunt, & laudantur qui in ijs student: sed in his tamem excessus etiam quidam est, si quis quemadmodum Niobe aduersus Deos pugnet, aut erga patrem ita esset affectus, ut Satyrus qui Philopator appellabatur. Valde enim insanire uidebatur) nulla sane in his prauitas quidam existit, ob id quod dictum est: quod unumquodque per se sit ex ijs quæ natura sunt expectanda: prauitamen & fugien-

πάχην και ἐπιθυμῶν
 και φιλέω ψέγονται, ἀλλὰ τῶ πως, και ὑπερβαλλέων. διὰ ὅσοι μὲν ἰσχυρῶς τὸν λόγον ἢ ἰσχυροῦνται, ἢ διώκονσι τῶν φύσει τι καλῶν και ἀγαθῶν, οἷον οἱ περὶ τιμῆν, και μάλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες, ἢ περὶ τέχνην και γονεῖς· και γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν· και ἐπικαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τις ὑπερβολή, και ἐν τούτοις, ἐστὶ ὡς πρὸς τὴν θεῶν, ἢ ὡς πρὸς Σάτυρον ὁ φιλοπάτωρ ἐπιμαχόμενος, περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδίωκεν μωραίνων· μωραίνεῖα μὲν οὐκ οὐδέποτε περὶ ταῦτ' ἐστὶ, ἀλλὰ τὸ εἰρημότητον ὅτι φύσει τῶν αἰσθητῶν ἐκαστὸν ἐστὶ δεῖ αὐτό· φανήκει δὲ και

φονται αὐτῶν εἰσὶν αἱ
 ὑπερβολαί. ὁμοίως ἢ δὴ
 ἀνρασία. ἢ γὰρ ἀνρα-
 σία οὐ μόνον φονται, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ψευτῶν ἐστὶ
 δι' ὁμοιότητα ἢ τοῦ
 πάθους, προσεπιτιθέν-
 τες τῶν ἀνρασιῶν, ὡς
 ἐπὶ ἐνάστου λέγασιν, οἷον
 λιανὸν ἰατρόν, καὶ λι-
 αῖον ὑποκριτὴν, ὅν ἀ-
 πῶς ἐν αὐτῶν εἰποιον λι-
 αῖον. ὡς ὁρῶν οὐδ' εἰ ταῦ-
 θα διὰ τὸ μὴ λιανίαν εἶ-
 ναι ἐνάστῳ αὐτῶν, ἀλλὰ
 τῷ ἀνάλογον ὁμοί-
 αν. οὕτω δηλονότι λι-
 αῖ ὑποληψέον μόνον ἀ-
 νρασίαν καὶ ἐγχεῖται
 αὐτῶν, ἢ τίς ἐστὶ ὑπερ-
 βία αὐτῶν τῆ σωφροσύ-
 νῃ καὶ τῆ ἀλιολασίᾳ. ὡς
 ἐπὶ ἢ θυμὸν λιανὸν ὁμοιότη-
 τα λεγόμενον. διὸ καὶ προσ-
 τιθέντες, ἀνρατῆν θυμῷ,
 ὡς ὁρῶν τιμῆς, καὶ λιαν-
 ὁρῶν φαιμόν.

Ἐπει

fugiendi excessus ipsorum
 sunt. simili modo quoque
 neque incōtinentiā. nā in-
 cōtinentiā nō modo fugi-
 enda, uerū ex ijs est quae
 tuperanda sunt. ex affe-
 ctus tamen similitudine,
 incontinentiā adiungentes,
 de unoquoque dicunt,
 ut malū medicū, & ma-
 lū histrionem, quem sim-
 pliciter malū nullo mo-
 do dicerent. Quemad-
 modū neque hic quod u-
 nūquodque ipsorum non ui-
 tiū, sed proportione simi-
 le sit, ita uidelicet etiā il-
 lic existimandū est, incō-
 tinentiā & continentiā
 eam duntaxat esse, quae
 in ijsdem in quibus tem-
 perantia uersatur, & in-
 temperantia. In ira ue-
 rò per similitudinē dici-
 mus: ob id etiā addentes,
 irae incōtinentem, ueluti
 honoris, & lucri dicim⁹.

Σ 3 Cum

5 Cum aut nonnulla in
 cunda natura sint, atque
 ex his alia simpliciter, a-
 lia pro generibus & a-
 nimalium & hominum:
 nonnulla uerò non sint,
 sed partim oblesionibus,
 partim consuetudine fi-
 ant, partim ob naturas
 prauas, in horum singulis
 inspicere similes habi-
 tus possumus, dico aut fe-
 rinos, cuiusmodi erat
 mulier, quam grauidas
 rescindenti, foetus deuo-
 rare consueuisse inquiunt:
 uel quibus aiunt quosdam
 offeratos circa Pontum
 oblectari, alios crudis, a-
 lios hominum carnibus,
 alios sibi inuicem infan-
 tes ad epulandum nu-
 tuare: uel quod de Pha-
 laride dicitur: hi qui-
 dem ferini habitus sunt,
 alij uerò nonnullis ex mor-
 bo & insania contingunt:
 ut

Επεὶ δ' ἐστὶν οὐκ
 μὲν ἰδέα φύσει, καὶ τῶ-
 νων τὰ μὲν ἀπλῶς, τὰ
 ἢ κατὰ γένη καὶ ζώων
 καὶ ἀνθρώπων, τὰ δ'
 οὐκ ἐστὶν· ἀλλὰ τὰ μὲν
 διὰ πηρώσεως, τὰ δὲ διὰ
 ἐθῶν γίνεται, τὰ δὲ διὰ
 μοχθηρὰς φύσεως, ἐστὶ
 καὶ περὶ τούτων ἐπι-
 στα παραπληροῦς ἰδιῶ-
 ῶδες· λέγω δὲ τὰς θη-
 ριωδεις, οἷον τὸν ἄν-
 θρωπον, ἢ λέγειν τὰς
 λιούσας ἀναχθίσουσαν
 τὰ παιδία κατεσθίειν,
 ἢ οἷοις φασὶ χαίρειν οὐ-
 οὐς τῶν ἀπηγελομένων
 περὶ τὸν Πόντον, τοὺς
 μὲν ὡμοῖς, τοὺς ἢ λιπῶ-
 σιν ἀνθρώπων, τὰς ἢ τὰ
 παιδία δαυέειν ἀλλή-
 λους εἰς σὺνχίαν, ἢ τὸ πε-
 εἰ φάλαξιν λεγόμενον.
 αὐταὶ μὲν θηριώδεις
 αἱ ἢ διὰ τε νόσους γίνον-
 ται καὶ μανίαν οὐκ
 ὡς πρὸς

tia est, sed ex similitudi-
 ne, sicut etiam in ira hoc
 affectus modo affectus,
 non incontinens dicendus
 est, omne enim excedens
 utiū & insipientia, & ti-
 miditas, & intemperātia,
 & acerbitas, partim fe-
 rinae, partim morbose
 sunt, quidā enim talis ma-
 tura est, ut omnia time-
 at, etiā si mus obstrepue-
 rit, ferina timiditate ti-
 midus, quidā uerò felem
 ex morbo timebat: ut ex
 insipientib, alij qui ratio
 cinari nequeunt, & sen-
 su tantūmodo uiuūt, feri-
 ni sunt, cuiusmodi nō nul-
 le longinquorū barbaro-
 rū nationes sunt, alij autē
 ex morbis, ut comitali-
 bus, aut insanijs morbose
 sunt, fieri uerò potest, ut
 ex his aliqua interdum
 quispian habeat tantū,
 & non superetur: dico,
 ut

δία, ἀλλ' ἢ καὶ ὁμοίω-
 τα, καθάπερ καὶ τῶν
 περὶ τὰς θυμὸς ἔχοντα
 τοῦτον τὸν τρόπον τῶν
 πάθος, ἀκρατῆ δ' ἢ λε-
 ντέον, πᾶσα γὰρ ὑπὲρ-
 βάλουσα κακία καὶ ἀ-
 φροσύνη, καὶ δειλία, καὶ ἀ-
 νολοσία, καὶ χυλότη-
 τος, αἱ μὲν θηριώδεις, αἱ
 ἢ νοσηματώδεις εἰσι. ὁ
 μὲν γὰρ φύσει τοῖστος
 οἶος δειλιόναί περὶ τὰ
 καὶ φοβήσασθαι, θηριώ-
 δη δειλίαν δειλός. ὁ δὲ
 τῶν γαλιῶν ἐδειλία δει-
 νόστον, καὶ τῶν ἀφροσύνας
 οἱ μὲν ἐν φύσει ἀλίγ-
 σαι, καὶ μόνον τῆν αἰδύ-
 σαι ζῶντες, θηριώδεις, αἱ
 περὶ οὐκ ἔστι τῶν πά-
 ρω βαρβάρων. αἱ ἢ δει-
 νόστος, οἱ δὲ τὰς ἐπιθυμίας
 καὶ, ἢ μανίας, νοσηματώ-
 δεις τῶν δ' ἐστὶ μὲν ἐ-
 χυλότητὰ οἷοι τε μόνον, καὶ
 ἀκρατεῖαι δὲ. λέγω ἢ
 οἱ.

ἴδον εἰ φάλαρις λιπατέ-
ρον, ἐπιθυμῶν παιδίου
ραγῆν, ἢ πρὸς ἀφροδι-
σίῳ ἀτοπον ἡδονικόν.

ἔστι δὲ καὶ λιπατέωσαι,
μὴ μόνον ἔχειν. ὡς σωφ-
ροῦν καὶ μοχθηρία, ἢ μὲν
κατ' ἀνθρώπου ἀπλῶς
λέγεται μοχθηρία. ἢ
δὲ κατὰ πρόθεσιν, ὅτι
θυριώδης ἢ νοσηματώ-
δης ἀπλῶς δ' οὐ. τὸν
αὐτὸν τρόπον δὴλον ὅ-
τι καὶ ἀκρασία ἔστιν, ἢ
μὲν θυριώδης, ἢ δὲ νο-
σηματώδης. ἀπλῶς δὲ
ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπι-
κὴν ἀκολασίαν μόνον.

ὅτι μὲν οἷον ἀκρασία
καὶ ἐγχετάχ' ἔστι μόν-
ον ὡς ἀπόρ' ἀκολα-
σία καὶ σωφροσύνη, καὶ
ὅτι ὡς τὰ ἄλλα ἔστιν
ἕτεροῦ εἶδος ἀκρασίας, λε-
γόμενον κατὰ μεταφο-
ράν, καὶ οὐχ ἀπλῶς, δι-
αφορ.

ut si Phalaris se cohibuis-
set, cupiens infantē ede-
re, & uenereorū nefariā
uoluptatem: fit etiā ut su-
pereur, nō solū habeat
hæc aliquis. quemadmo-
dum igitur & prauitas,
ea quidem quæ hominī
congruit, simpliciter pra-
uitas dicitur, alia uerò
cum additione appella-
tur ferina, uel morbosa,
non simpliciter: eodem
modo scilicet incontinen-
tia est, alia ferina, alia
morbosa: simpliciter ue-
rò sola ea quæ intempe-
rantie humanæ respon-
det. Incontinentiā itaque
& continentiā in ijs tan-
tum uersari in quibus in-
temperantia & tempe-
rantia, & in alijs aliam
incontinentiæ speciē es-
se quæ per translationem
dicatur, & non simplici-
ter, perspicuum est.

6 Minus uerò etiã turpem esse incontinẽtiam iræ, q̃ cupiditatum, obferuemus. ira enim audire quidem rationẽ in aliquo uidetur, non attentẽ tamen audire: quemadmodum festini ministri, qui prius q̃ omne quod dicitur audiuerint, excurrunt: deinde officio desunt: canes quoq; ante quã inspexerint an amicus sit, si strepitum tantummodo fecerit, latrant: ita ira obferuorem celeritatẽque naturæ, audiẽs quidem, sed non quid præcipiatur at tendens, ad uindictam irruit. Nam ratio quidem uel imaginatio contumeliam aut contemptum monstrauit, ipsa, quasi iam concluderit bellum ei esse inferendum, statim ferocit, at cupiditas, si tan

Οτι ἡ καὶ ἡττοῦ ἀ-
 γρά ἀνερασία ἢ τῶ θυμῶ,
 ἢ ἡ τῶ ἐπιθυμιῶν, θεω-
 ρήσωμεν. εἶνε γὰρ ὁ θυ-
 μὸς ἀνοῦειρ μόντι τῶ
 λόγου· παρανοῦειρ δὲ.
 καθ' ἑαυτὸν οἱ ταχέως τῶν
 διανόων, οἱ περὶ ἀ-
 νοῦσαι πᾶν τὸ λεγό-
 μενον, ἐκδέσσιν, εἴτα
 ἀμαρτανόουσι τῆς πρά-
 ξεως· καὶ οἱ λιῶες, περὶ
 σπένδαθαι εἰ φίλος, ἀν-
 μόνον φοφίση, ἡλκτον
 σι· οὕτως ὁ θυμὸς διὰ
 θερμότητα καὶ ταχύ-
 τητα τῆς φύσεως, ἀνοῦ-
 σαι μόν, οὐκ ἐπίταγμα
 δὲ ἀνοῦσαι, ὅρμα πρὸς
 τὸ τιμωρεῖν· ὁ μὲν
 γὰρ λόγος ἢ ἡ φαντα-
 σία, ὅτι ὕβρις ἢ ὀλιγω-
 εἶα, ἐδήλωσεν· ὁ δὲ, ὡς
 πρὸ συλλογιστάμενος ὁ-
 τι δὲ τῶ τοιούτῳ πο-
 λεμῆν, χαλεπαίνει οὐ-
 θῆς, ἢ δὲ ἐπιθυμῶν,
 ἐκείν

ἰαν' ἄνθρωπος εἶπεν ὅτι ἡδὺν
 ὁ λόγος ἢ ἡ αἰσθησις, ὅρ-
 μα πρὸς τὴν ἀπόλαυ-
 σιν. ὡδ' ὁ μὲν θυμὸς ἀ-
 πολυθεῖ τῷ λόγῳ πῶς ἢ
 δὲ ἐπιθυμία, οὐκ αἰσίων
 οὖν. ὁ μὲν γὰρ τοῦ θυ-
 μῶ ἀκρατὴς, τοῦ λό-
 γου πῶς ἡτᾶται· ὁ δὲ
 τῆς ἐπιθυμίας, καὶ οὐ τῆς
 λόγου ἔτι τῆς φυσικῆς
 συγγνώμῃ μᾶλλον ἀ-
 πολυθεῖ ὁρᾷ ἐσσι, ἐπεὶ
 καὶ ἐπιθυμίας ταῖς τοῖς
 αὐταῖς μᾶλλον ὄσαι λιο-
 ναὶ πᾶσι, καὶ ἐφ' ὅσον
 λιοναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσι-
 κιώτερον, καὶ ἡ χαλε-
 πότης τῶν ἐπιθυμιῶν,
 τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ
 τῶν μὴ ἀναγκαίων. ὡσ-
 πέρ ὁ ἀπολογούμενος
 ἔτι τὸν πατέρα ἱππῶν
 καὶ γὰρ ἴστος, ἔφη τὸν
 ἑαυτοῦ, καὶ κείνος τὸν ἀ-
 νῶθεν· καὶ τὸ παιδίον
 δάξας, καὶ ἴστος ἐμὲ. ἐ-

φθ,

si tantum ratio aut sen-
 sus suaue esse dixerit, ad
 fruendum festinat. qua
 re ira rationem quodam
 modo sequitur, cupiditas
 minime. turpior igitur
 est. iræ enim incontinens
 à ratione quodam modo
 uincitur, hic uerò à cupi-
 ditate, nō à ratione. præ-
 terea naturales uenia
 magis sequi appetitiones
 (uidetur) cum eas etiam
 cupiditates magis, que
 communes omnib. sunt,
 & quatenus sunt com-
 munes: at iracundia, &
 acerbitas naturalis ma-
 gis est quàm cupiditates
 excessus, & non neces-
 sariæ. Quemadmo-
 dum ille qui se excusa-
 bat quòd patrem uer-
 berasset: nam hic, in-
 quit, suum, & ille supe-
 riorè: & monstrans puel-
 lum, hic etiam me, in-
 quit,

Z S

quit, ubi uir euaserit. cognatum enim nobis est. ille quoque qui trahebatur à filio ad fores destitute iubebat: nã se quoque eousque patrem suum traxisse. Præterea iniustiores sunt qui magis insidiosus. iracundus quidẽ certè non est insidiosus, nec ira, sed apertus: at cupiditas, ut Venerẽ dicunt, Nã fraudes neccentis cyprigenæ, et Zonã de pectore soluit.

Homerus:

Hæc fraus est, que uel prudentes decipit ipsos.

Quare si iniustior et turpior incontinentia hæc est, quæ ea que in ira uersatur, et simpliciter incontinentia, et quodã modo uitium est. Præterea nemo dolore affectus libidinetur: quisquis aut iratus scit,

φη, ὅταν αὐτῆς γόνυ τὰ
συγγονές γὰρ ἴμιμ. καὶ
ὁ ἐκλιόμενος ὑπὸ τῆς ἡδῶς
παύσασθαι ἐπέλασσε πρὸς
ταῖς θύραις· καὶ γὰρ αὐ-
τὸς ἐκλύσασθαι τὸν πατέρα
ραμέχης οὐκ ἔπαυσα. ἐτι
ἀδικιωτότεροι οἱ ἐπιβλη-
τότεροι. ὁ μὲν ἔνθουμῶδης
ἔν ἐπιβλητός, ἢ δ' ὀφθαλμῶδης,
ἀλλὰ φανερὸς· ἢ δ' ἐπι-
θυμία καὶ θάλασσαν πλεῖν Ἀ-
φροδίτην φασίμ,
Δολοπλόους γὰρ λυπηρὰ
γόνυ. καὶ
τὸν λυπηρὸν ἰμαίνετα,

Ομηρος·

Γάρφασις ἢ τ' ἐκλεφε νέ-
ου πύναπὸρ φρονέον-
τος.

ὡς τ' ἐπὸρ ἀδικιωτέ-
ρα καὶ αἰχίωρ ἢ ἀνηρα-
σία αὐτῆ τῆς πόρῃ τὸν
θυμὸν ἐστὶ, καὶ ἀπὸ τῶς ἀ-
νηρασίας καὶ κακίας πῶς.
ἐτι ἢ δ' αἰς ὑβείζει λυπηρῶ-
μονος· ὁ δ' ὀργῆ πῶς ἴσθαι
πῶς.

πᾶς, ποιεῖ λυπούμενος
 ὁ δὲ βέλτερον, μεθ' ἡδονῆς.
 εἰ οὖν οἷς ἐργάζεσθαι μά-
 λιστα δίκαιον, ταῦτα ἀ-
 δυνάτορα, καὶ ἡ ἀνεργα-
 σία ἢ δι' ἐπιθυμίαν. ἐν
 γὰρ ἔστιν ἐν θυμῷ ὑ-
 βρις. ὡς μὲν τοίνυν
 κίχων ἢ πῶρι ἐπιθυ-
 μίας ἀνεργασία τῆς πῶρι
 τῶν θυμῶν, καὶ ὅτι ἔστιν
 ἢ ἰγνηράτεα καὶ ἀνεργα-
 σία πῶρι ἐπιθυμίας καὶ
 ἡδονᾶς σωματικᾶς, δὴ
 λον. αὐτῶν δὲ τού-
 των τὰς διαφορὰς λη-
 πτερον. ὡς πῶρι γὰρ ἔστιν
 ταὶ κατ' ἀρχὰς, αἱ μὲν
 ἀνθρώπιναί εἰσι καὶ φυ-
 σικαί, καὶ τῷ γένει, καὶ
 τῷ μεγέθει. αἱ δὲ θη-
 ριώδεις, αἱ δὲ καὶ διὰ
 τῆς φύσεως, καὶ νοσήμα-
 τα. τούτων δὲ πῶρι
 τὰς πρώτας σωφροσύνην
 καὶ ἡ ἀνοησία μόνον
 ἐστὶ. διὸ καὶ τὰ θηρία,
 ἔτε

facit, cum dolore facit :
 qui uerò libidinatur,
 cum uoluptate. Si igitur
 ob quæ indignari ma-
 ximè conuenit, ea sunt
 iniustiora, incontinen-
 tia quoque ex cupidita-
 te erit. Nam in irali-
 bidinari non est. incon-
 tinentiam itaque cupi-
 ditatum esse turpiorem
 quàm iræ, continentiam
 item & incontinenciam
 in cupiditatibus & uo-
 luptatibus corporeis uer-
 sari, constat. Harum au-
 tem ipsarum differen-
 tiæ sumendæ sunt. Sicut
 enim à principio dictum
 fuit, aliæ humane sunt
 ac naturales, & genere
 & magnitudinæ: aliæ se-
 rimæ, aliæ ex oblesioni-
 bus et morbis. ac in harū
 primis temperantia &
 intemperantia solū uer-
 satur: itaque bestias
 neq;

neq; temperantes, neque
 intemperantes dicimus,
 nisi per translationem:
 & si quo alio omnino dif-
 fert animalium genus ali-
 ud ab alio libidine, & sa-
 lacitate, & omnium uora-
 citate. Non enim electio-
 nem, neq; rationem habet,
 sed excefferunt e natu-
 ra, ueluti furentes homi-
 nes. feritas autem minus
 quam uitiū est, sed horri-
 bilius. Non enim est cor-
 rupta, quemadmodum in
 homine, optima pars, sed
 non habet simile. namq;
 est ac inanimatum cum
 animato contulisse, utrum
 peius sit. Minus enim ad
 nocendum idonea est
 semper prauitas non ha-
 bentis principium: intel-
 ligentia autem est prin-
 cipium. Perinde igitur
 est ac iniustitiam cum in
 iusto homine conferre.

utrum-

οὔτε σώφρονα, οὔτε ἐπι-
 νόληστα, λέγομεν, ἀλλ'
 ἢ κατὰ μεταφορὰν. καὶ
 εἰ τινὲς ὅλως ἄλλω πρὸς
 ἄλλο διαφέρει γένος ζώου
 ζώου ὕβρει, καὶ σιναμο-
 εἶα, καὶ τῷ σαμφάγῳ
 εἶναι. οὐ γὰρ ἔχει προαι-
 ρεσιμ, ἢ λογισμὸν, ἀλλ'
 ἐξέστηκε τῆς φύσεως,
 ὥσπερ οἱ μαινόμενοι
 τῶν ἀνθρώπων. ἐλατ-
 τὸν δὲ θεοειότης, κακί-
 ας· φοβερῶτότερον δέ. οὐ
 γὰρ διέφθαρται τὸ βέλ-
 τιστον, ὥσπερ οὐ τῷ ἀν-
 θρώπῳ, ἀλλ' οὐκ ἔχει.
 ὁμοιορ οὐκ, ὥσπερ ἀψυ-
 χον συμβαλεῖν πρὸς ἴμε-
 ρον. ἄσινεσθῶρα γὰρ ἡ
 φαυλότης αἰετῆ, ἢ τοῦ μη-
 έχοντος ἀρχίῳ. ὁ δὲ
 νοῦς ἀρχή. παραπλή-
 σιον οὐκ τὸ συμβάλα-
 λειν ἀδυνάτου πρὸς αὐ-
 θρωπον ἀδύνατον. ἐστὶ
 γὰρ

γὰρ ὡς ἐνάτορον ἁ-
κίον. μνηστέον γὰρ
αὐτὸν ἡλικίαν ἀν-
θρώπου ἡλικίαν, θηρίων.

περὶ δὲ τὰς δι' αἰ-
φῆς καὶ γούσεως ἰδου-
νὰς καὶ λύπας, καὶ ἐπι-
θυμίας καὶ φυχὰς, πόρ-
ῳ ἢ τε ἀνολασία καὶ
ἰσοφροσύνη, διακρίθη
πρότερον, ἔστι μὲν οὐ-
τως ἔχειν, ὥστε ἡττᾶ-
σθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ
ἡρετῶν· ἔστι δὲ ἡρα-
τῶν, καὶ ὧν οἱ πολλοὶ
ἡτῶν· τούτων δ' ἂν
μὲν πόρῳ ἰδουὰς ἀ-
κρατῆς, ὁ δ' ἐγκρατῆς·
ὁ δὲ πόρῳ λύπας, μα-
λακός· ὁ δὲ ἡερτερι-
νός· μεταξὺ δὲ τῶν
πλείων ἔξῃς, ἡὰρ εἰ-
ρέπωσι μᾶλλον πρὸς τὰς
χέρους· ἐπεὶ δ' οὐκ αἰ-
τῶν ἰδουῶν ἀναγκαῖαί
αἰσι, αἱ δ' ἂν, καὶ μέγε-
τινός· καὶ δ' ἂν ἰσοφροσύνη

ὅτι

utruq; enim quodammodo
peius est. milles enim
plura mala homo malus
fecerit, quam bestia.

At uerò erga tactus
gustatusq; uoluptates &
dolores, cupiditates item
& fugas, in quib. & in-
temperantia & tempe-
rantia definita prius est,
ita se habere quispiã po-
test, ut etiã quibus pleri-
que sum superiores, uin-
catur: potest & supera-
re, quibus etiam pleriq;
sunt inferiores. ex his au-
tem q in uoluptatib. uer-
satur, alter incontinens,
alter cōtinens: q in dolo-
ribus, alter mollis, alter
est tolerans. plurimorū
uerò habitus medijsunt,
licet magis ad deteriores
declinent: sed quia nō nul-
le uoluptates necessariae
sunt, aliae nō sunt, & qua-
damenus: excessus uerò

7

non

ἔργισθόμενος τύπῃσι, ἢ εἰ
 ἔργισθόμενος. τί γὰρ αὐ
 ἐποίησεν πάθει ὄν. διὸ
 ὁ ἀνόλαστος χάσσει τῆς ἀ-
 κρατῆς. τῶν δὲ λελθόν-
 των, τὸ μὲν μαλακίας εἶ-
 δος μάλλον. ὁ δὲ ἀνόλα-
 στος ἀνίσταται ἢ τῶ μὲν
 ἀκρατῆ ὁ ἐγκρατῆς, τῶ
 δὲ μαλακῶ ὁ καρτερι-
 κός. τὸ μὲν καρτερεῖν
 ἔστιν ὃν τῶ ἀντέχειν. ἢ ἢ
 ἐγκράτεια, ὃν τῶ κρα-
 τεῖν. ἐτόρον δὲ τὸ ἀν-
 τέχειν καὶ κρατεῖν, ὡς-
 πῶρ καὶ τὸ μὴ ἠτῆσθαι
 τῶ νικῶν. διὸ καὶ αἰρε-
 τώτορον ἐγκράτεια καρ-
 τερίας ἔστιν. ὁ δὲ ἐνδεί-
 στωρ, πρὸς ἃ οἱ πολλοὶ
 καὶ ἀντιτίθενται, καὶ δύ-
 νανται, οὗτος μαλακός
 καὶ τρυφῶν. καὶ γὰρ ἢ
 τρυφῆ, μαλακία τίς ἔστιν
 ἢ ὅς ἔχει τὸ ἰμάτιον,
 ἵνα μὴ πονύσῃ τὸν ἀ-
 πὸ τῶ ἀρεῖν λυπῆν.

καὶ

Et si non iratus uerbe-
 ret, quàm si iratus. quid
 enim faceret, si affectus
 esset? ideo intemperans
 incōtinente deterior est.
 Ex dictis uerò altera
 mollitiæ species magis
 est: alter est incominens.
 opponitur autem incon-
 tinenti continens, et mol-
 li tolerans. Tolerare e-
 nim in resistendo est;
 continentia in cominen-
 do. Diuersum autem
 est, resistere et conti-
 nere, ut etiam non supe-
 rari à uincendo. Ob
 idq; cominentia quàm to-
 lerantia optabilior est.
 Qui uerò deficit aduer-
 sus quæ plerique reni-
 tuntur, et præualent,
 is mollis est et delica-
 tus (deliciæ enim mol-
 licia quædam est) qui
 pallium nõ gestat, ne tol-
 lendi molestia laboret:

☉

et dum defatigatum imi-
 tatur, miserum se esse non
 existimat, cum misero
 similis sit. Pari modo
 quoque res habet in conti-
 nentia et incontinentia.
 non enim si quis uehe-
 mentibus et modum ex-
 cedentibus uoluptatibus,
 aut doloribus uincitur,
 id mirum est, quin uenia
 etiam dignum, si resi-
 stens (ui Theodecti Phi-
 loctetes à uipera ictus,
 aut Carcini in Alopecer-
 cyon: et sicut ij qui co-
 hibere risum nitentes,
 multum simul risum e-
 dunt, quale Xenophan-
 to contigit.) sed si quis,
 quibus plerique possunt re-
 sistere, ab ijs uincitur, ac
 nequit repugnare, atque
 id non ex natura generis,
 aut morbo, quemadmo-
 dum in Scytharum regib.
 mollities ex genere est,

et

και μιμνήμενος τὸν λαόν
 μνοῦντα, ἢ οἰεῖται ἀθλιὸς
 εἶναι ἀθλιῶ ὁμοίος ὡς ἄ-
 μοίως ἢ ἔχει καιὶ πόρῃ ἐγ-
 κράτην καιὶ ἀκρασίαν.
 ἔ γὰρ εἰ τις ἰαχυσῶν καιὶ
 ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν
 ἠτῶνται ἢ λυπῶν, θεω-
 μαστῶν, ἀλλὰ καιὶ συγ-
 γνωμονιῶν, εἰ ἀντιτά-
 νων, ὡς πόρ ὁ Θεοδέκτις
 Φιλοκίτης ὑπὸ τῆς ἔχουσ
 πεπληγμένος, ἢ ὁ Καρ-
 κίνης ἐν τῇ Αλόπη Κόρ-
 νύων καιὶ ὡς πόρ οἰκιάτε-
 χων περιγόμενοι τὸν γέ-
 λωτα, ἀβρόου ἐκπαγχαί-
 ρισιν, οἷον σὺνέπεισι ἔ-
 νοφαντῶ ἀλλ' εἰ τις πρὸς
 ἀς εἰ πολλοὶ διώκονται
 ἀντέχειν, τούτων ἠτῶ-
 ται, καιὶ μὴ διώκονται
 ἀντιτένειν, μὴ διὰ φύ-
 σιν τοῦ γένους, ἢ διὰ
 νόσον, οἷον ἐν τοῖς σκυ-
 θῶν βασιλεύσιν ἡμα-
 λανία διὰ τὸ γένος
 καιὶ

καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ
 ἄρρον διεσθνε. Δουεὶ ἢ
 καὶ ὁ παιδιώδης, ἀνό-
 λαστος εἶναι ἔστι ἢ μαλα-
 κός. ἢ γὰρ παιδιὰ, ἀνε-
 σὶς ἐστίν, εἰς ἄρ' ἔμ' ἀνέ-
 παυσίς. τῶν ἢ πρὸς ταύ-
 τῃν ὑπερβαλλόντων ὁ
 παιδιώδης ἐστίν. ἀνεγα-
 σίας ἢ, τὸ μὲν προπέτεια,
 τὸ ἢ ἀδοξία. εἰ μὲν
 γὰρ βουλοσάμενοι, ἐν
 ἑμὲν οὐσίμ' οἷς ἐβλυσ-
 σαντο διὰ τὸ πάθος. εἰ
 ἢ, διὰ τὸ μὴ βλυσσα-
 δαι, ἄγονται ὑπὸ τῶν
 πάθους. ἐνίοι γὰρ ὡς ὁρ
 προγαγαλίσαντες, ἐν
 γαργαλίζονται, ἔτι καὶ
 προαιθέμονοι, καὶ προί-
 δόντες. καὶ προεγείραν-
 τες ἑαυτοὺς καὶ τὸν λο-
 γισμὸν, οὐχ ἠτῶνται ὑ-
 πὸ τῶν πάθους. ἐντ'
 αὐτῶν ἢ, ἐντ' αὐτῶν λυπη-
 ρόν. μάλ' ἔτι αὐτῶν οἱ ὀξείς,
 καὶ μεταγχαλίωσι, τῶν

πρὸ-

& sicut foemina à mari
 discessit. Iocosus quo-
 que esse intemperans ui-
 detur, sed est mollis.

Iocus enim relaxatio
 est, siquidem requies est.
 Iocosus uerò ex ijs est
 qui in hac excedunt. In-
 continencie altera pars
 temeritas, altera imbe-
 cillitas est. Nam alij ubi
 consultarunt, in ijs quæ
 deliberauerunt, ob affe-
 ctum non perstant: alij,
 quia non consultarunt,
 ab affectu ducuntur. non
 nulli enim, quemadmo-
 dū qui prius titillarint,
 non titillantur, ita quo-
 que cum præsenferint,
 ac præuiderint, seque
 ipsos iam & rationem
 excitarint, ab affectu nō
 superantur, nec si iucun-
 dum, nec si molestum fue-
 rit. Præcipuè uerò cele-
 res, & atrabile affecti,

A

teme-

temeraria incontinentia sunt incontinentes. illi enim ob celeritatem, hi ob uehementiam, rationem non expectant, propterea quod ad sequendam imaginationē sunt procliuēs.

At intemperans, sicut dictū est, nō is est quē pœniteat (perstat enim in proposito) incontinēs uerò, omnis ad pœnitendū procliuēs est. quocirca, nō ut dubitauimus, ita etiā res habet, sed ille incurabilis, hic uerò curabilis est. nam prauitas si malis est ex morbis aqua inter cutem & tabi: incontinentia uerò, comitialibus. illa enim continua, hæc non continua improbitas est: atq; omnino diuersum est incontinentiæ & uitij genus. c. ium enim laet. incontinen-

προπετῆ ἀκρασίαν ἐπι-
σιμ ἀκρατῆς. οἱ μὲν γὰρ
διὰ τὴν ταχύτητα, οἱ
δὲ διὰ τὴν σφοδρότη-
τα, οὐκ ἀναμύνουσιν τὸν
λόγον, διὰ τὸ ἀπολυ-
θητικοὶ εἶναι τῆ φαν-
τασίας.

Ἐστὶ δὲ ὁ μὲν ἀνό-
λαστος, ὡσπερ ἐλέχθη,
οὐ μεταμελητικός. ἡ μὲν
μόνη γὰρ τῆ προαίρε-
σε· ὁ δὲ ἀκρατῆς, με-
ταμελητικός πάς. διὸ
οὐχ ἄσπερ ὑποφύσα-
μεν, οὐτα καὶ ἔχει·
ἀλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ
δὲ ἰατός· εἶνε γὰρ
ἢ μὲν μοχθηρία τῶν νο-
σημάτων οἷον ὑδρῶν ἢ
φθίσε ἢ ἢ ἀκρασία, τοῖς
ἐπιληπτικοῖς. ἢ μὲν γὰρ
συνεχῆς, ἢ δὲ ἢ συνεχῆς
προνησία καὶ ἔλας ἢ ἔτε-
ρον τὸ γένος ἀκρασίας
καὶ ἡλικίας, ὅτι μὲν γὰρ
κακία, λαγναία, ἢ ἢ ἀ-
κρασία

κησία οὐ λαμβάνει. αὐ-
 τῶν δὲ τούτων βελτί-
 στος οἱ ἐσθαινοὶ, ἢ οἱ
 τέρλογοι ἔχοντες μὲν,
 μὴ ἐμμένοντες δὲ. ὑπὲρ
 ἐλάττους γὰρ παθεύς
 ἀτῆνται, καὶ οὐκ ἀπε-
 λύσονται, ὡσπερ ἐτε-
 ροὶ ὁμοίως γὰρ ὁ ἀνθρώ-
 πος ἐστὶ τοῖς ταχὺ μεθυ-
 σκεμένοις, καὶ ὑπὸ ὀ-
 λίγου οἴνου, καὶ ἐλάτ-
 τονος ἢ ὡς οἱ περὶ οἱ.
 ὅτι μὲν οὐδὲν κενία ἢ ἀ-
 κησία οὐκ ἐστὶ, φανε-
 ρόν. ἀλλὰ πᾶσι ἴσως. τὸ
 μὲν γὰρ παρὰ προαίρε-
 σιν, τὸ δὲ κατὰ προαίρε-
 σιν ἐστὶν. οὐ μὲν ἀλλ' ὁ-
 μοίως γὰρ κατὰ τὰς περὶ
 ξίας, ὡσπερ τὸ Δημοδό-
 κου εἰς Μιλήσιους. Μι-
 λήσιοι γὰρ, ἀξιώετο
 μὲν οὐκ εἶσι. ἀξίωσι
 δὲ, οἷα καὶ οἱ ἀξίω-
 νετοὶ καὶ οἱ ἀνθρώποι,
 ἄδικοι μὲν οὐκ εἶσι,

πίδα-

tinentia non latet. Ex
 ijs autem ipsis qui faci-
 le dimouemur, melio-
 res sunt, quàm qui ra-
 tionem habent, atque
 non persistunt, à mino-
 ri enim affectu supe-
 rantur, nec inconsulti
 ut alteri sunt. Nam si-
 mulis incontinens est ijs
 qui citò inebriantur, &
 paucò uino, & paucio-
 re otiam quàm pleriq-
 ue. Incont. memiam igitur
 non esse uitiū. manifestum
 est, sed quadam ex
 parte fortasse. partim enim
 prater electionem,
 partim ex electione est.
 qui perinde est, si ad. o-
 nes spectes, ac illud De-
 modoci in Milesios. Mi-
 lesij enim non sunt qui-
 dem insipientes, ea ta-
 men agunt quæ insipien-
 tes: & incontinens, in-
 iusti quidem non sunt,

A 2

βίβλη

iniuste tamē agūt. Quo-
niā uerò alter talis est, q̄
eo q̄ p̄suasus sit p̄sequa-
tur excedētes modū, &
p̄ter rectā rationē cor-
poreas uoluptates: alter
aut̄ p̄suasus est, q̄a est ta-
lis, qui eas sequatur: ille
profec̄tò dissuaderi faci-
le potest, hic non potest.
Virtus enim et prauitas,
principiū altera corrup-
pit, altera conseruat. in
actionibus aut̄ principiū
illud est cuius causa res
fit: ut in mathematicis
hypotheses. neq; igitur il-
lucratio est q̄docere prin-
cipia possit, neq; hīc, sed
uirtus uel naturalis, uel
rectē op̄mādi de princi-
pio cōsuetudine parata.
Ac tēperās q̄dē huiusmo-
di est: huic uerò contra-
rius, intemperans. est e-
tiā quidā q̄ affectu extra
rectā rationē dimouetur:
quem

ἀδικοῦσι δέ. ἐπὶ δ' ὁ
μὲν τοιοῦτος ἐστίν, οὗτος
μὴ διὰ τὸ περὶ ἡδονῶν
διώκειν τὰς κατὰ ὑπόθε-
σιν καὶ παρὰ τὸν ἐπι-
θεὸν λόγον, σωματικὰς
ἡδονὰς: ὁ δὲ περὶ ἡδονῶν
διὰ τὸ τοιοῦτος εἶναι, οὗ-
τος διώκειν αὐτὰς ἐνε-
ργος μὲν οὐδὲ σωματικὰς
ἡδονὰς, ὁ δὲ ἄλλος ἢ γὰρ ἀρετὴν
καὶ μοχθηρίαν τὴν ἀφ-
χλήν, ἢ μὲν φθίσει, ἢ ἴσως
ῥῆσιν ἐν ἧ ταῖς πράξεσιν τὸ
ἔσθην, ἀρχὴν ὡς παρὰ
ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἰ-
τιῶσι. οὔτε δὲ ἐνε-
ργος λόγος διδασκαλικὸς
τῶν ἀφχλήν, ἔτε ἐν ταῖς
ἡδοναῖς, ἀλλ' ἀρετὴν, ἢ φυσικὴν
ἢ ἐθικήν τὸν ὀρθοῦς
ῥῆσιν περὶ τὴν ἀφχλήν.
σώφρων μὲν οὐδὲ ὁ τοιοῦ-
τος ἀπόλαστος δέ, ὁ ἐπι-
μαντικός. ἐστὶ δὲ τις διὰ
πᾶθος ἐπιμαντικός παρὰ
τὸν ὀρθόν λόγον.

ἢ ὡς τε μὴ μὴ πράτ-
ταρ κατὰ τὸν ὀρθὸν λό-
γον, ἢ κατὰ τὸ πάθος.

ὡς τε δ' εἶναι τοῖσδε οἷ-
ον περὶ εἶδαι διώκειν ἃ
νέλλω δειρ τὰς τοιαύ-
τας ἡδονὰς, ἢ λιπαρῆς, ἢ
τὸς ἐγὼ ὁ ἀνκρατῆς, βελ-
τίων τῶ ἀπολάσσει· ἢ δὲ
φάυλος ἀπλῶς, σώζεται
γὰρ τὸ βελτιστον, ἢ ἀρχή.
ἢ ἄλλος δ' ὀνάντιος ὁ ἐμ-
μονετινὸς, καὶ ἐν ἐνστα-
τινὸς διὰ γε τὸ πάθος.
φανερὸν δὲ ἐν τῷ τῶν,
ἢ τὴ μὴ ἀσφαλῆ ἐξίς,
ἢ δὲ φάυλη.

Ποτόρον οὖν ἐγκρα-
τῆς ἐγὼ ὁ ὀποιωῶν λό-
γον, καὶ ὁ ποικιλοῦν προαι-
ρέσει ἐμμένω, ἢ ὁ τῆ
ὀρθῆ· καὶ ἀνκρατῆς
δὲ ὁ ὀποιωῶν μὴ ἐμ-
μένω προαιρέσει καὶ
ὀποιωῶν λόγῳ, ἢ ὁ τῶ
ψυδῆ λόγῳ, καὶ τῆ
προαιρέσει τῆ μὴ ὀρθῆ,
ὡς

quem ut ne ex recta ra-
tione agat, affectus supe-
rat. ut tamen talis sit, qui
eiusmodi uoluptates effia-
se sibi esse sectandas per-
suasum habeat, nō supe-
rat. hic est incontinēs in-
tēperante melior. nec est
simpliciter prauus. nam
quod optimum est, prin-
cipium conseruatur: con-
trarius autem alius est
qui persistit, neq; affectus
dimouetur. Ex his igitur
alterum probum, alte-
rum prauum esse habi-
tum patet.

Vtrum igitur conti-
nēs est qui in qualicunq;
ratione & qualicunq; e-
lectione manet, an qui in
recta tantum? & incon-
tinēnsne, qui in qualicum-
que non perstat electio-
ne, & in qualicunq; ra-
tione, an q in falsa ratio-
ne, et nō recta electione,

ut dubitatum est prius?
 an ex accidenti in qua-
 l-cunque, an per se uerò,
 in uera ratione, & in re-
 cta electione alter per-
 sistit, alter non persistit?
 nam si quis illud ob hoc
 eligit aut sectatur, hoc
 per se sectatur, & eli-
 git, prius uerò ex acci-
 denti. Per se autem sim-
 pliciter dicimus. Qua-
 re fit ut quodam modo
 in qualicunque opinio-
 ne alter persistat, alter
 dimoueat: simpliciter
 autem in uera. Sunt au-
 tem nonnulli in opinio-
 ne perseverantes, sunt et
 quos pertinaces uocant,
 ut obstinati, & qui non
 facile dissuaderi possunt:
 qui simile quid cum con-
 timente habet, sicut pro-
 digus cum liberali, au-
 dax cum forti: diuer-
 sitamen in multis sunt.

ὡς ἂν ἢ πορῆτες πρότε-
 ρον, ἢ κατὰ συμβεβηκός,
 ὁ ὁποιῶν. καὶ αὐτὸ δὲ
 τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ τῇ
 ὀρθῇ προαιρέσει, ὁ μὲν
 ἐμμένει, ὁ δὲ οὐκ ἐμμέ-
 νει. εἰ γὰρ τις τοῦ ἀλη-
 τοῦ αἰετῆται ἢ διώκει,
 καὶ αὐτὸ μὲν τῆτο διώ-
 κει καὶ αἰετῆται, κατὰ
 συμβεβηκός δὲ πρότε-
 ρον, ἀπλῶς δὲ λέγουμεν
 τὸ κατὰ αὐτὸ, ὥστε, ἐστὶ
 μὲν ὡς ὁποιῶν δόξῃ, ὁ
 μὲν ἐμμένει, ὁ δὲ ἐξίγει-
 ται ἀπλῶς δὲ τῇ ἀ-
 ληθείᾳ. εἰσὶ δὲ τινες οἱ ἐμ-
 μεντικοὶ τῇ δόξῃ. εἰ-
 σὶ δ' οὖς καλοῦσιν ἰσχυ-
 ρωτάτοι, καὶ ἢν ἀμετά-
 πειστοί οἱ ὁμοίον μὲν τι
 ἔχουσι τῷ ἐγχεατέῳ οἰῶν
 ὁ ἄσπυτος τῷ ἐκασθε-
 εἶω, καὶ ὁ θρασύς τῷ
 θαρραλέῳ. εἰσὶ δ' ἐν-
 τόροι κατὰ πολλὰ.

ἢ μὲν γὰρ διὰ πάθος
 καὶ ἐπιθυμίαν ἢ μετα-
 βλητὰ δ' ἐγχερατῆς. ἐπεὶ
 εὐπειρος, ὅταν τύχη, ἐ-
 γκαὶ δ' ἐγχερατῆς. ὁ δ' ἔχ-
 ῖν πὸ τῆς λύγης, ἐπεὶ ἐπιθυ-
 μίας γε λαμβάνουσι, καὶ
 ἔχονται πολλοὶ ὑπὸ τῶν
 ἰδιωτῶν. οἳ δὲ ἰσχυρο-
 γνώμονες, ἢ ἰδιωγνώμο-
 νες, καὶ οἱ ἀμαθῆς καὶ
 ἄχρηστοι. οἱ μὲν ἰδιο-
 γνώμονες, ἢ ἰδιωτῶν
 καὶ λυπῶν. χαίρουσι
 γὰρ νικῶντες, ἐὰν μὴ
 μεταπέθωνται καὶ λυ-
 πῶνται, ἀν' ἀνεργα αὐ-
 τῶν ἢ ὡς φησὶ μα-
 τὰ ἄντε μάλλον τῶν
 ἀνεργατῶν εὐνοῦσιν ἢ τῶν
 ἐγχερατῶν. ἔστι δὲ τινες,
 οἱ τοῖς λόφοισιν οὐκ ἐμ-
 μόνουσι, οὐδ' ἰσχυρο-
 τῶν, οἷον ἐν τῷ φιλο-
 κτήτῃ τῷ Σοφοκλέους, ὁ
 νεοπτόλεμος. καὶ τοὶ δὲ
 ἰδιωτῶν οὐκ ἐνέμεινον,
 ἀλλὰ

is enim ex affectu & cu-
 piditate non immutatur
 qui est continens: nā cum
 inciderit, suaderi facile
 potest: ille, nō à ratione,
 quandoquidem cupidita-
 tes admittūt, atq; pleriq;
 ducuntur à uoluptatib.
 ac sunt quidem pertina-
 ces qui in sua perstant
 sententia, & ineruditi,
 & rustici, in sua quidem
 perstantes sententia, ob
 uoluptatem & dolorē.
 gaudent enim cum uin-
 cunt, si non de sententia
 dimoueantur: & dolent,
 si sua quasi decreta irri-
 ta sint: ut incontinēti ma-
 gis, quàm continenti si-
 miles sint. Sunt etiā qui-
 dam qui in decretis non
 perstant, non ob inconti-
 nentiam: ut in Philocte-
 te Sophoclis Neoptole-
 mus. Atqui ob uolupta-
 tem quidem nō perstitit,

sed honesta. ueracem enim esse ipsi erat honestum, cum ad mentiendum ab Ulyssse fuisset persuasus. non enim omnis qui ob uoluptatem quippiam agit, intemperans est, nec prauus, nec incontinens: sed qui ob turpem. Cum autem sit quidam etiam talis, qui corporeis minus quam oporteat, oblectetur, nec in ratione persistat, talis inter hunc & incontinentem medius continens est. incontinens enim in ratione non persistit, propter aliquid maius, hic propter aliquid minus, at continens persistat, & ob neutrum immutatur. Oportet uero si continentia honesta est, utrosque contrarios habitus esse prauos, sicuti etiam uidentur: quia tamen alter ex his in pau-

ἀλλὰ κακίῳ. τὸ γὰρ ἐπι-
 ληθόμεν αὐτῷ κακίῳ
 ἔστιν. ἐπέσθη δὲ ὑπὸ τοῦ
 Ὀδυσσεύος ψυλλεῖσθαι. ἔ-
 γὰρ πᾶς ὁ δὲ ἡδονῶν
 τι πρᾶττον, ἐστὶν ἀκρα-
 τος, οὔτε φαῦλος, οὔτε
 ἀκρατής. ἀλλ' ὁ δὲ αἰ-
 σχυρῶς. ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τις
 καὶ τοιοῦτος, οἷος ἦν τιν
 ἢ δὲ τοῖς σωματικαῖς
 χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμέ-
 νων τῷ λόγῳ, ὁ τοιοῦτος
 τῶν καὶ τοῦ ἀκρατοῦς
 μέσος ὁ ἐγκρατής. ὁ μὲν
 γὰρ ἀκρατής οὐκ ἐμμέ-
 νει τῷ λόγῳ, διὰ τὸ μᾶλ-
 λόρ τι ἔστος διὰ τὸ
 ἦν τιν τι. ὁ δὲ ἐγκρατής
 ἐμμένει, καὶ οὐδέ τις ἐ-
 τέρου μεταβῆκε. διὰ
 ἧ ἐπὶ ἐγκρατῆρα πᾶσι
 διατὸν, ἀμφοτέρως τὰ
 ἐναντίας ἔχει φαῦλ' ὅ-
 εἶναι, ὡς πᾶρ καὶ φαῖ-
 νονται. ἀλλὰ διὰ
 τὸ τὸν ἐτέρων οὐ ολί-
 γη

ροις λιὰ ὀλιγάκις εἶναι
 φαινομένη ὡσὸς ἢ σω-
 φροσύνη τῆ ἀπολασίου
 δυνάει ἀντίον εἶναι μό-
 νον, ὅτι ἡ ἀντιθέσις
 τῆ ἀκρασίας ἐπεὶ ἡ ἀντι-
 ὁμοιότης πολλὰ λέγε-
 ται, καὶ ἡ ἐνστάσις ἢ
 τῆ σωφροσύνης ἀντιθέσις ὁμοιό-
 τητα ὑπολήθηεν. ὁ, τε
 γὰρ ἐνστάσις οἷος μη-
 δὲν παρὰ τὸν λόγον,
 διὰ τὰς σωματικὰς ἢ δὲ
 νὰς ποιῆται, ἢ ὁ σωφροσύνης,
 ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων, ὁ δὲ ἔχων
 φαύλας ἐπιθυμίας
 ἢ ὁ μὲν τοιοῦτος, οἷος
 μὴ ἴδεται παρὰ τὸν λό-
 γον, ὁ δὲ οἷος ἴδεται,
 ἀλλὰ μὴ ἀγέεται. ὁμοιοί
 δὲ καὶ ὁ ἀκρασίας καὶ ὁ
 ἀπολασίου, ἔτι ὁ μὲν ὄν-
 τες, ἀμφοτέρωθεν δὲ τὰ
 σωματικὰ ἴδεται διόνη-
 σι, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἷος με-
 νος δὲται, ὁ δὲ ἔχων οἷος με-
 νος.

cis & raro solet reperi-
 ri, quemadmodum tem-
 perantia intemperantiæ
 esse contraria tantum uide-
 detur, sic & incontinen-
 tiæ continentia. Quo-
 niã uerò multa dicuntur
 ex similitudine, continen-
 tia quoque temperantiis
 per similitudinem conse-
 cuta est. nã & continens
 eiusmodi est q̄ nihil præ-
 ter rectã rationẽ ob cor-
 poris uoluptates faciat,
 & temperans: sed ille ha-
 bens, hic nõ habens pra-
 uas cupiditates. atq; hic
 est talis, q̄ præter ratio-
 nem non letetur: ille qui
 letetur, sed nõ ducatur.
 Similes itẽ incõtiens &
 intemperãs, qui quidem
 sunt diuersi, utriq; tamẽ
 corporis uoluptates per-
 sequuntur, sed alter opor-
 tere etiam existimans,
 alter non existimans.

Sed neq; ut simul prudens & incontinens idem sit, contingit simul enim prudēs & p̄bus esse moribus demonstratus est. præterea non solū quia scit, est prudēs, sed quia est actuosus: incontinēs aut, actuosus nō est. at solertē nihil uetat esse incontinentem. unde etiam prudentes esse nonnunq̄ quidā uidētur: at sunt incontinentes: propterea q̄ solertia à prudentia differat, quomodo dictū est in primis sermonibus: sitq; ratione proxima, electione uerò differat. Neq; igitur ut sciens, & contemplans, sed ut dormiens, uel uimolentus. ac lubens quidem (quodā enim modo sciens & quid, & cuius causa facit) prauus tamen nō est. Nam electio, æqua est.

quæ

οὐδ' ἄμα φρόνιμος
 καὶ ἀνεγκλιτὸς οὐδέχεται
 εἶναι τὸν αὐτὸν. ἄμα
 γὰρ φρόνιμος καὶ ἀπονε-
 δακτός τὸ ἄθος διδρασκῆ
 ὄν. ἐτίς τῷ εἰλόγῳ μὲ-
 νορ φρόνιμος, ἀλλὰ καὶ
 τῷ πρακτικῷ. ὁ δ' ἀνεγκ-
 λισ ἐπρακτικῷ. τὸν δὲ
 δεινὸν ἰδὲν λιωλῶνα ἀ-
 νεγκλιτὴ εἶναι. διὸ καὶ δε-
 κτισίον ἐπίστα φρόνιμοι
 εἶναι τινες ἀνεγκλιτῶν ἢ
 διὰ τὸ πλεονεξία δεινότη-
 διαφύραρ τῆς φρονή-
 σεως τὸν ἐρηματικὸν τῶ
 πορ ἐν τοῖς πρώτοις λό-
 γοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν
 λόγον ἐγγύς εἶναι, διαφέ-
 ρει ἢ κατὰ πλεονεξία
 σιν. ἢ ἢ ἢ ὡς ὁ εἰλόγος καὶ
 θεωρεῖν, ἀλλ' ὡς ὁ καθεστὸς
 διορῆ οἰνωμένος. καὶ
 ἐπὶ μὲν τὸν τρόπον γὰρ τῶ
 να εἰλόγος καὶ ὁ ποσὸς εἶ. καὶ
 ἢ ἐνεκα πονηρῶν δ' ἢ ἢ
 γὰρ προαίρεσις ἐπιτήδεια.

ἢ δ' ἠμιπόνηρος, καὶ
 ἢ ἄδικος. ἢ γὰρ ἐπιβί-
 λος. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐν
 ἑμμενετικῶς οἷς αὐ βου-
 λούσονται ὁ ἢ μελαγχο-
 λικὸς, ἢ ἢ βλαστίνος ὁ-
 λως, καὶ εἶομε δὴ ὁ ἀνρα
 τῆς πόλεως, ἢ ψηφίζεται
 μὲν ἅπαντα τὰ λέονα
 τα, καὶ νόμος ἔχει σπου-
 δαίους, ἔχεται δ' οὐδε-
 νι, ὡσπερ Ἀναξανδρι-
 δης ἐστὶν ὡφον'

Ἡ πόλις ἐβύλεθ' ἢ νόμων
 ἢ δὸν μέλα.

ἢ δὲ πονηρὸς ἔστω μὲν
 μὲρ τοῖς νόμοις, πονη-
 ροῖς ἢ ἔστω μὲν. ἐστὶ δ'
 ἀνρασία καὶ ἐγνρά-
 ταια περὶ τὸ ὑπερβαλ-
 λον τῆς τῶν πολλῶν ἐ-
 ξεως. ὁ μὲν γὰρ ἐμμείει
 μάλλον, ὁ δ' ἢ ἢ ἢ ἢ
 τῆς τῶν πλείων δυνά-
 μεως. ἀνατοτὶρα ἢ τῶν
 ἀνρασιῶν, ἢ οἱ μελαγ-
 χολικοὶ ἀνρασιῶνται,
 τῶν

quare semi prauus est, et
 nō iniustus. non enim est
 insidiosus. alter enim ex
 ipsis, in ijs q̄ cōsultauit,
 nō perstat: alter qui atra-
 bile est affectus, ne cōsul-
 tat quidē omnino. Ac si-
 mulis quidē est incōtinēs
 ciuitati, quæ omnia qui-
 dem quæ opus est, decer-
 nit, legesq; bonas habet,
 nulla tamen utitur: quem
 admodum Anaxandri-
 des cauillatus est:

Sancibat urbs cui nulla
 legum cura erat.

prauus uerò, utenti qui-
 dē legibus, sed malis utē-
 ti. Versatur autē in conti-
 nētia et cōtinentia in eo
 q; multitudinis habitū ex-
 cedit. nam alter amplius,
 alter minus p̄stat, q̄ mul-
 titudinis facultas sit. atq;
 ex incōtinenti ijs sanabili-
 or est, qua atrabile prae-
 dit, incōtinenter faciūt,
 quam

quam illorum qui consul-
tant, sed non persistunt:

Et incontinentes ex as-
suetudine, quam ex natu-
ra. nam consuetudinem
quam naturam immuta-
re facilius est. ob id enim
Et consuetudinē est dif-
ficile, quia naturae simi-
lis est, quemadmodum
etiam Euenus inquit,

Esse mihi meditatio lon-
ga uidetur amice,
Ac tandem uim naturae
progressa subire.

Quid igitur continentia
sit, Et quid incominen-
tia, Et tolerātia Et mol-
lities: quamq; hi habitus
inter se rationem habe-
ant, dictum est.

11 At uerò de uolupta-
te Et dolore contempla-
ri, eius est qui ciuile phi-
losophiam profitetur. is
enim finis architectus
est, quem intuentes, u-
num-

τῶν βουλοσαμοῦν
μὴ ἐμμένοντων δὲ,
καὶ οἱ δὲ ἐβρισμῶν ἀνησ-
τέεις. τῶν φρονιῶν ἴσως
γὰρ ἔθος μετακινήσει
φύσεως· διὰ γὰρ τοῦτο
καὶ τὸ ἔθος χαλεπὸν, ὅτι
τῆ φήσει ἴσον, ὡς ποῖ
καὶ Εὐκλῆος λέγει,
Φημὶ πολλοῦ χροῖον μελέ-
την ἐμμεναί φιλῆ, καὶ
δὴ

Ταύτην ἀνθρώποισι τε-
λευτῶσαν φύσιν ἴσ-
ουσι.

τί μὲν οὖν ἐστὶν ἐγχε-
ταια, καὶ τί ἀκράσια, καὶ
καρτορία καὶ μαλακία,
καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξις
αὐταὶ πρὸς ἀλλήλας, ἴ-
σονται.

Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ
λύπης θεωρήσαι, τὴν τλήν
πολιτικὴν φιλοσοφοῦ-
τος. οὗτος γὰρ τοῦ
τέλους ἀρχιτέκτων
πρὸς ὁ βλέποντες, ἐπὶ
500

τὸ μὲν καὶ τὸ ἀγαθὸν, τὸ
 δὲ ἀγαθὸν ἀπλῶς λέγο-
 μεν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀ-
 ναγκαίων ἐπιστήφα-
 δαι πρὸς αὐτῶν. τί-
 τε γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τῶν
 κακίων τῶν ἡθελῶν πε-
 ρὶ λύπας καὶ ἡδονῶν ἐ-
 θεμεν, καὶ τῶν σὺδαι-
 μοσίαν οἱ πλείους μετ'
 ἡδονῆς εἶναι φασί. διὸ
 καὶ τὸν μακρίον ὠνο-
 μάσασι ἀπὸ τοῦ χαί-
 γερ. τοῖς μὲν οὖν
 δὲ οὐδὲμία ἡδονῆ
 εἶναι ἀγαθόν, οὔτε κατ'
 αὐτὸ, οὔτε κατὰ συμ-
 βεβηκός. οὐ γὰρ εἶναι
 τὸ αὐτὸ ἀγαθόν καὶ ἡ-
 δονικόν. τοῖς δὲ εἶναι
 μὲν εἶναι, αἱ δὲ πρὸς καὶ
 φασί. ἔτι δὲ τούτων
 τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι ἀ-
 γαθόν, ὅμως μὴ οὐδέ τις
 εἶναι τὸ ἀριστὸν ἡ-
 δονικόν. ὅπως μὲν οὖν ἐν
 ἀγαθῷ, ὅτι πᾶσαι ἡδονῆ
 γόνε

unumquodque tum ma-
 lum, tum bonum simpli-
 citer appellamus. Pre-
 terea uerò è rebus ne-
 cessarijs etiam est, de his
 considerare. nam et uir-
 tutem et uitium mora-
 le in doloribus et uolu-
 ptatibus posuimus, et
 felicitatem plerique cum
 uoluptate esse censent:
 unde etiam felicem nomi-
 narunt à letando.

Quibusdam igitur uide-
 tur nulla uoluptas esse
 bonum, neq; per se, neq;
 ex accidenti. Non enim
 idem et bonum esse et
 uoluptatem: alijs uerò
 nonnullæ bonæ, pleræq;
 præuæ. præterea horum
 tertium est, etiamsi om-
 nes sint bonæ, ut optimæ
 tamen uoluptas sit, fie-
 ri non posse. Atq; q; om-
 nino quidem non sit bo-
 nū, quia omnis uoluptas
 præuæ

procreatio est sensilis in
 natura: at nulla procrea-
 tio finib. est cognata: uer-
 bi causa, nulla edificatio
 domus est. præterea tem-
 perans uoluptates fugit.
 Itē prudēs qd' dolore ua-
 cet, psequitur, nō quod iu-
 cundū sit. Impedimento
 etiā prudētiae sunt uolu-
 ptates: atq; eo magis quo-
 qs magis lætatur, ut ue-
 nereorū uoluptate. nemi-
 nē enim in ea intelligere
 quippiā posse. præterea
 uoluptatis nulla ars est:
 & tamē bonū omne opus
 artis est. Præterea pueri
 & bestiae uoluptates per-
 sequuntur. q̄ aut non om-
 nes sint probæ, q̄a sunt et
 turpes, & probrosæ, &
 quia noxiæ. morbosa. n.
 sunt quedā ex iucundis.
 Quod uerō nō optimum
 fit uoluptas, quia non fi-
 nis, sed procreatio est.

Que

γόνεσις ἐστὶν εἰς φύσιν
 αἰσθητή. ἡ δὲ οὐκ ἐστὶν
 νεοῖσι συγγενὴς τοῖς τέ-
 λεσι τοῖσι ἡδοναῖσι οἰκο-
 δόμησις οἰκία. ἐστὶ δὲ οὐκ
 φρονεῖν φύγει τὰς ἡδον-
 νὰς. ἐστὶ δὲ φρόνιμος τὸ
 ἄλυπον διώκει, οὐ τὸ ἡ-
 δύν. ἐστὶ ἐμπόδιον τῷ φρο-
 νῆναι αἰ ἡδοναῖ. καὶ ὅσοι
 μάλλον χαίρει μᾶλλον
 οἶον τὸν τῶν ἀφροδι-
 σίων. ἡδονὰ γὰρ αὐτῶν
 ναδαὶ νοῆσαι τι οὐκ ἐ-
 τῆ. ἐστὶ τέχνη οὐδὲν
 ἡδονῆς καὶ τοῖσι πάνσι
 γὰρ τῆς τέχνης ὄψιγον.
 ἐστὶ τὰ παιδικὰ καὶ τὰ
 θηρία διώκει τὰς ἡδον-
 νὰς. τοῦ δὲ μὴ παιδὸς
 ἀπειρίας, ὅτι εἰσι καὶ
 αἰσχραὶ, καὶ ἀναδιδόμε-
 ναι, καὶ ὅτι βλαβερὰί.
 νοσιώδη γὰρ οὐκ ἐστὶ τῶν ἡ-
 δέων. ὅτι δὲ οὐκ ἀφ-
 ρον ἡδονὴ. ὅτι οὐκ ἐ-
 λος, ἀλλὰ γόνεσις.

τὰ μὲν οὖν λεγόμενα
 φερόμεντα ἔστιν.

Ὅτι δὲ συμβαίνει διὰ
 ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθόν,
 μηδὲ τὸ ἀφ' ἑσέω ἐν τῶν-
 δε δὴλον· πρῶτον μὲν,
 ἐπεὶ τὸ ἀγαθόν διχῶς·
 τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς, τὸ ἕ-
 τι· καὶ αἱ φήσεις καὶ
 ἕξεις ἀπολαμβάνουσιν ὡς τε
 αἱ λινῆες καὶ αἱ γυνέ-
 ρες ἀπολαμβάνουσι· καὶ αἱ
 φάσαι δὴ δόξαι ἀπλῶς
 φάσαι· τι δ' οὐ· ἀλλ'
 αἰρεται τῶδε· εὐταί τε,
 εὐταί τε, ἀλλὰ πο-
 τὲ, καὶ ὀλίγον χρόνον.
 αἰρεται δ' οὐ· αἱ δὲ εὐ-
 ταί ἔδουαι· ἀλλὰ φαίνον-
 ται, ὅσαι μετὰ λύπης
 καὶ ἰατρίας εὐχεν, εἰς
 αἰτῶν λαμνόντων· ἐτι
 ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ· τὸ μὲν ἐ-
 νόργον, τὸ δ' ἕξις κατὰ
 συμβεβηέντος, αἱ ἰατρῆαι
 εἰς τὸ φυσικὸν ἕξις,

ex accidenti quæ in naturalem habitum restitunt,
 iucius-

Quæ ergo dicuntur ca-
 ferè sunt.

At uerò non effici ex 12
 his ut uoluptas nō sit bo-
 num, nec optimū, ex his
 perspicuum est: primum
 quia bonū dupliciter est,
 alterū enim simpliciter est,
 alterū alicui) & nature
 & habitus sequitur: qua
 re sequemur quoq; et mo-
 tiōes, et pcreationes. Et
 quæ prauæ uidentur sim-
 pliciter sunt prauæ, et nō
 cuidā, sed eligendæ huic
 sum: nōnullæ ne huic qui-
 dem, sed aliquādo, et par-
 uo tempore: nō sunt autē
 eligendæ, quæ uerò ne
 uoluptates quidem sunt,
 sed uidentur, quotquot
 cum dolore sunt, & me-
 dicinæ causa, cuiusmodi
 agrotantium sunt. Præ-
 terea cum bonum aliud
 effectio sit, aliud habitus,

iucundæ sunt. actio autem est in cupiditatibus dolentis habitus, ac naturæ: cū & sine dolore & cupiditate sint uoluptates, ut contemplationes, non indigente natura. Argumento est, quòd non eadem iucunditate delectentur, dum repletur natura, & restituta est: sed dum restituta, ijs quæ simpliciter sunt, iucunda: dum repletur uerò, etiam contrarijs. etenim acidis & amaris delectantur: quorum nihil neque natura iucundum, neque simpliciter iucundum est: quare neque uoluptates. Sicut enim iucunda inter sese conueniunt, ita quoque & quæ uoluptates ab ipsiis sunt. Præterea non est necesse ut aliud quid melius uoluptate sit, ut
 non

ἡδοναὶ εἰσι. ἐστὶ δὲ ἡ
 νόστος ἐν ταῖς ἐπιθυ-
 μίαις τῆς ὑπολύπης ἐξου-
 λιαὶ φύσεως. ἐπεὶ καὶ ἡ
 νοσλύπης καὶ ἐπιθυμίας
 εἰσὶν ἡδοναὶ, οἷον αἱ
 τῆ θεωρεῖν ἐν νόστος
 τῆς φύσεως οὐκ ἐν δόξου-
 σης. σημεῖον δὲ, ὅτι ἐν
 τῷ αὐτῷ ἡδοναὶ χαίρου-
 σιν, ἀναπληρουμένης τε
 τῆς φύσεως, καὶ λαθε-
 στήνης· ἀλλὰ λαθεσ-
 τήνης μόν, τοῖς ἀπλῶς
 ἡδοναῖς· ἀναπληρουμέ-
 νης δὲ, καὶ τοῖς ἐναν-
 τίοις. καὶ γὰρ ἡδοναὶ
 καὶ πικροῖς χαίρουσιν·
 ὡς οὐδὲν οὔτε φύσει
 ἡδοναὶ, οὐδ' ἀπλῶς ἡδοναὶ.
 ὡς γὰρ τὰ ἡδοναὶ πρὸς
 ἀλλήλα συνέσθουσιν, οὐ-
 τὼ καὶ αἱ ἡδοναὶ αἱ ἀ-
 πὸ τούτων. ἐστὶ οὖν ἡ
 νόστος ἐτόσον τι εἶναι
 βέλτιον τῆς ἡδονῆς· ὡς
 πρὸ

πῶς τινές φασι τὸ τέλος
 τῆς γένεσως. ὃ γὰρ γε-
 νέσεις εἰσὶν αἱ ἡδοναί,
 ὃ δὲ μετὰ γένεσως πα-
 ραι, ἀλλ' οὐδ' ὄντως καὶ
 τέλος· οὐδὲ γινόμενον
 συμβαίνεισιν, ἀλλὰ ἡσ-
 μόων· καὶ τέλος οὐ πα-
 ρῶν ἐτέρωτι, ἀλλὰ τῶν
 εἰς τὴν τελείωσιν ἀγ-
 μόων τῆς φύσεως. διὸ
 καὶ οὐ καλῶς ἔχει τὸ αἰ-
 σθητὴν γένεσιν φαίνα-
 ῖναι τὴν ἡδονὴν, ἀλ-
 λά μάλλον λεπτέον ἐ-
 νόησιν τῆς κατὰ φύ-
 σιν ἕξεως· ἀντὶ δὲ τοῦ
 αἰσθητοῦ, ἀνεμπόδι-
 σον. διὸ καὶ δὲ γένεσις
 τις εἶναι, ὅτι λυγρῶς ἀ-
 γαθόν. τὴν γὰρ οὐδ' ὄντως
 αὐτὴ γένεσιν οἴονται εἶ-
 ναι εἶναι εἰς τὸ ἔτερον. τὸ δ'
 εἶναι φάλας, ὅτι νοσώδη
 εἶναι ἡδέα τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι
 ὕγιανὰ εἶναι φάλα πρὸς
 ἑαυτὴν, ἴδιον ἐστὶν ἄλλοις.

nonnulli dicunt finē procrea-
 tiōis: nō. n. procreatiōes
 uoluptates sunt, neq; cū
 procreatione omnes, sed
 effectiōes sunt et finis:
 neq; ex ijs q̄ gignūtur cō-
 tingūt: sed ex ijs quibus
 utimur. et finis nō omnium
 diuersum qd est, sed earū
 q̄ ad natura p̄fectionē de-
 ducūtur. quare etiā hoc
 rectē nō habet, sensilem
 procreationem uolupta-
 tem esse dicere. sed po-
 tius dicendū est, effectio-
 nem esse habitus qui se-
 cundum naturam fit, lo-
 co uerò sensilis, non im-
 peditam, uidetur autē ex
 eo procreatio esse que-
 dam, quia propriē bonū
 est. effectiōnē enim pro-
 creationem esse existi-
 māt: est tamē aliud, q. ue-
 rō praua sint, quia mor-
 bosa nonnulla sunt incun-
 da, idem est ac quod salubria nonnulla praua sint ad

peculiarū questū. Hoc ergo modo praua ambo essent: it ex hoc nō sunt praua. cū etiā cōtemplari aliquando ualetudini obsit. Neq; uerò impedimēto est prudentiæ, neq; alicui habitui, que ab unoquoque est uoluptas, sed alienæ. cum ex que à cōtemplando et discendo proueniūt, magis ut contemplerur ac discamus, efficiāt. Nullā uerò uoluptatem artis esse opus, meritò cōtigit, neq; enim alterius effectiōnis ullius ars est q̄ facultatis: tametsi et unguentaria, et opsoniorū struendorum ars esse uoluptatis uidentur. Quòd autē temperans fuziat, et prudens dolore carentem uitam persequatur, persequatur et pueri et bestie omnia eodem soluuntur.

Nam

ζηματισμόν, ταύτη δὲ
 φαῦλα ἀμφοῖ, ἀλλ' ἢ
 φαῦλα κατὰ γὰρ τὸ
 ἐπὶ καὶ τὸ θεωρεῖν
 τὸ βλῆναι πρὸς ὑγιάν.
 ἐμποδίζεσθαι δὲ ἔτε φρονή
 σαι, οὐδ' ἔξει οὐδέμια, ἢ
 ἀφ' ἐνάσης ἡδονῆ, ἀλλ'
 καὶ αἰ ἀλότεια. ἐπὶ
 αἰ ἐπὶ τοῦ θεωρεῖν καὶ
 μηχανάειν, μάλλον ποῦ
 σοῦσι θεωρεῖν καὶ μηχανά
 θάειν. τὸ δὲ τέχνης
 μὴ εἶναι ὄργον ἡδονῆ
 μίαν ἡδονῆ, οὐλόγως
 συμβέβηκεν. οὐτε γὰρ
 ἄλλης οὐδ' ὄργου οὐδέ
 μίας τέχνης ἔστιν, ἢ τῆς
 διονύμεως καὶ τοῦ καὶ ἢ
 μυρεψικῆς τέχνης, καὶ ἢ
 ὀψοποιητικῆς δονῆ ἡδονῆ
 νῆς εἶναι τὸ ἢ τὸν εὐφρο
 ναφύγειν, καὶ τὸν φρο
 νιμοῦ διώκειν τὸν ἀλυ
 ποῦ βίου, καὶ τὸ τὰ πᾶσι
 δία ἢ τὰ θεῶν διώκειν,
 τῶ αὐτῶ λύεται πάντα
 ἐπὶ

ἵπαι γὰρ εἴρηται ὡς ἀγαθοὶ ἀπλῶς, καὶ ὡς ἄγαθοὶ πᾶσαι αἱ ἡδοναὶ τὰς τριὰς ἀστέκων καὶ τὰ θεῖα θιόνει, καὶ τὴν τῶν ἀδυσίαν ὁ φρόνιμος, τὰς μετ' ἐπιθυμίας καὶ λυπῆς, καὶ τὰς σωματικὰς· τοιαῦται γὰρ αὐταί. καὶ τὰς τῶν ἐπιβουλεύων, καὶ ἀπόλαστος. διὸ ἰσοφρων φύγει ταύτας· ἐπεὶ εἰσιρ ἡδοναὶ καὶ ἰσοφρονος.

Ἀλλὰ μὲν ἔτι καὶ δῆλον ἡδονῶν ἐμολογεῖται καὶ φωνητόν. ἢ μὲν γὰρ ἀπλῶς ἡδονῶν ἢ δὲ πρὸς ἔμποδιστίνῃ· τῶν δὲ φωνητῶν τὸ εἰς ἀντίθετον, ἢ φωνητόν τι καὶ ἡδονῶν, ἀγαθόν· ἀνάγκη εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. ὡς γὰρ Ἐπίσσιππος ἔλεγε,

Nam quia dictū est quomodo bonae simpliciter, et quomodo non bonae voluptates omnes sint, tales pueri et bestiae persequuntur, harumq; indolentiam prudens sectatur, quae cum cupiditate et dolore, et corporeae sunt: huiusmodi enim sum haec: harū item excessus, ex quibus intemperans, intemperans est: ideo temperans has fugit: cum etiam temperantis voluptates sint.

Quin etiā dolorē esse malū et fugiendū conuenit. nam alius simpliciter malū: alius quodammodo impedimento est: at fugiendo contrarium, quā est quid fugiendū et malum, bonū est: bonum igitur quid esse uoluptatem necesse est. Nam ut soluebat Speusippus,

nō procedit solutio: quasi
 maius minori & equali
 contrariū esse. non enim
 idē qd' malū quippiā uo-
 luptatē esse dixerit. O-
 ptimū uerō nihil prohi-
 bet uoluptatem quādam
 esse, si nonnullæ prauæ
 sunt uoluptates, sicut e-
 tiam scientiam aliquam,
 licet prauæ quædā sint.
 fortasse uerō etiā neces-
 sariū est, siquidē unius-
 cuiusq; habitus effectio-
 nes sunt sine impedinen-
 to, siue omnium effectio
 sit felicitas, siue alicuius
 ipsorum, si impedimento
 uacet, eam esse maximē
 expetendā. hoc autē est
 uoluptas. Quare quædā
 uoluptas optimū fuerit,
 licet multæ uoluptates,
 si ita res ferat, simplici-
 ter prauæ sint. ac propte-
 rea omnes felicē uitā iu-
 cūdā esse existimāt: uolu-
 ptatemq;

οὐ συμβαίνει ἢ λόγοις.
 ὡσπέρ τὸ μέζον τῶ ἴ-
 σῳ ἐ-
 λάττονι καὶ τῶ ἴσῳ ἐ-
 ναντίον. οὐ γὰρ φαίνε-
 ται πρὸς λιγυρὸν τι εἶναι τὸ
 ἴδιον αὐτοῦ. ἄριστον δ' ἐν-
 δὲν ἡλιθίως ἴδιον τι-
 να εἶναι, εἰ οὐκ αἰσθητὰ
 ἴδιον αὐτοῦ, ὡσπέρ καὶ ἐπι-
 τήμιον τινα, οὐκ αἰσθη-
 τῶν οὐσῶν. ἴσως ἢ καὶ
 ἀνεγκυκλίον εἶπὸν ἰσῳ-
 τῆς ἐξέως εἶπὸν οὐσῶν
 καὶ ἀνεμπόδιον, εἰδὲν
 πᾶσῶν οὐσῶν ἐστὶν
 οὐδαιμονία, εἴτε ἢ
 αὐτῶν, ἀνδ' ἀνεμπόδι-
 ος, αἰρετῶν ἄλλων εἶναι.
 τῆτο δ' ἐστὶν ἴδιον. ὡς-
 τε εἴη αὐτὸς ἴδιον τὸ
 ἄριστον. τῶν πολλῶν ἴ-
 δονῶν φάσιν οὐσῶν,
 εἰ ἐτύχον, ἀπλῶς. καὶ
 διὰ τοῦτο πάντες τῶν
 οὐδαιμόνων ἴδιον οἶον-
 ται βίον εἶναι, καὶ ἰσ-
 πένουσι τὴν ἴδιον
 ἢς

εἰς τὸ συνδαιμονίαν συν-
 λόγως. ἡ δὲ μίαν γὰρ συνέ-
 γαα τέλειος ἐμποδίζο-
 μόνη. ἡ δὲ συνδαιμονία,
 τῶν τελείων. διὸ προσ-
 λέιται ὁ συνδαιμόνων τῶν
 οὐ σώματι ἀγαθῶν, καὶ
 τῶν ἐπιτοῦ, καὶ τῆς τύ-
 χης, ὅπως μὴ ἐμποδίζου-
 ται ταῦτα. οἱ ἢ τῶν ἰσοχ-
 ῖμων καὶ τῶν δυσ-
 χίαις μεγάλας περιπί-
 πτοντα, συνδαιμόνα φα-
 σοντες εἶναι, εἰ μὴ ἢ ἀγα-
 θος, ἢ ἐπιτόντες ἢ ἀποντες,
 ἢ ἄλλῶν λέγουσι. διὰ ἢ τὸ
 προσδέσθαι τῆς τύχης,
 δεκτικῶν ταυτῶν εἶναι
 ἢ συντυχία τῆ συνδαιμο-
 νία οὐκ ἔστι καὶ αὐ-
 τῆ ἢ ἀπὸ βλάπτουσα, ἐμ-
 πόδιος ἐστὶ καὶ ἰσως οὐκ
 ἐστὶ συντυχίαν καλεῖται
 δίκαιον. πρὸς γὰρ
 τὴν συνδαιμονίαν ὁ ὀ-
 ρος αὐτῆς. καὶ τὸ δίκαιον
 καὶ ἢ ἀπὸ παντὸς καὶ θεοῦ
 καὶ

luptatemq; in felicitatem
 merito implicat. nulla n.
 effectio que impeditur,
 perfecta est: felicitas ue-
 ro est in perfectis. Ideo
 etiam eget beatus corpo-
 ris & externis bonis,
 fortunaque ipsa, ne hæc
 impediantur. Qui uero
 eum qui rota torquetur,
 & calamitatibus magnis
 opprimitur, felicem esse
 dicunt, si bonus sit, uo-
 lentes, nolentes, nihil di-
 cunt. Quia uero e-
 tiam fortuna indiget, i-
 dem esse nonnullis fortu-
 ne prosperitas, & feli-
 citas uidetur, quæ nõ est:
 cum ipsa quoque exce-
 dens, impedimento sit:
 ac fortasse non iam for-
 tune prosperitas appel-
 lari iure potest. nam ex
 collatione cum felicitate
 eius terminus est. Quod
 item omnes & bestie

Et homines uoluptatem
 persequuntur, indicium
 est quoddam ipsam esse
 quodam modo optimū.
 Nec uerò in totū uane-
 scit fama per orbem
 Quam populi multi ce-
 lebrant.

Sed quia non eadem, ne-
 que natura, neq; habitus
 optimus est, neque uide-
 tur, nec uoluptatem per-
 sequuntur eandem om-
 nes, uoluptatem tamen
 omnes: fortasse etiā eam
 persequuntur, quam non
 putant, neq; quam dice-
 rent, sed eandem. omnia
 enim natura diuinū quid
 habent. At nominis hu-
 ius hereditatem conse-
 quute sunt corporeæ uo-
 luptates, ex eo quòd et
 sæpe in ipsas incidunt
 homines, et omnes ea-
 rum sunt participes. ita
 que quia sole notæ sunt,
 solas

λιὰ ἀνθρώπων τὸν ἴ-
 δουλὸν, σημαῖον τι τὸ
 εἶναι πως ἀριστον αὐ-
 τῷ.

φημὴ δ' οὐ τι γε πάν-
 των ἀπόλλυται, ἢ
 τινὰ λαοὶ

Πολλοὶ φημίζουσιν,
 ἀλλ' ἐπὶ οὐχ ἢ αὐτῷ
 οὔτε φύσις, οὔδ' ἔξις ἢ
 ἀρίστη, οὔτ' ἐστὶν, οὔτε
 δουεῖ, οὐδ' ἢ δουλὸν διώ-
 κουσι τὸν αὐτῷ πάν-
 τες ἢ δουλὸν μόν τας
 πάντες. ἴσως δὲ λαοὶ
 διώκουσιν, οὐχ ἡδὲ
 οὔται, οὔδ' ἢ αὐτῷ
 οὔ, ἀλλὰ τὸν αὐτῷ.
 πάντα γὰρ φύσις ἔχει τι
 θεῖον. ἀλλ' εἰδὼσι γὰρ
 τὸν τοῦ ὀνόματος λη-
 ρονομίαν αἱ σωματικαὶ
 ἡδοναὶ, διὰ τὸ πλεονά-
 νεις τε παραβαλλεῖν εἰς
 αὐτάς, καὶ πάντας μετέ-
 χειρ αὐτῶν. διὰ τὸ αὐ-
 νας ἢ γνωθῆναι εἶναι
 τῶν

καὶ τὰς μόνους οἰοῦνται
 εἶναι. φανερὸν δὲ καὶ
 ἔτι εἰ μὴ ἡδονὴ ἀγαθόν,
 καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἔστι
 βιω ἡδύως τὸν συνδαι-
 μονα. τίνος γὰρ οὕτως
 λέοι αὐτῆς, εἴπερ μὴ
 ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ λυπη-
 ρὸς ἐνδέχεται βιω. οὐ-
 τε λατὸν γὰρ, οὐτ' ἀγα-
 θόν ἢ λυπη, εἴπερ μηδὲ
 ἡδονή. ὥστε διὰ τι αὐ-
 τῶν γαί. οὐδὲ δὴ ἡδύων
 εἰς τὸν συνδαιμόνιον,
 εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργεια
 αὐτῶν.

περὶ δὲ τῶν σωμα-
 τικῶν ἡδονῶν ἐπι-
 σκεπτικῶν τοῖς λέγουσι,
 ὅτι οὐκ ἡδοναὶ αἰρε-
 τὰ σφόδρα, οἷον αἱ κα-
 λαί, ἀλλ' ἔχαι σωματι-
 κῶν, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνό-
 λογος διατιθεῖται ἐν
 τῇ λυπη μοχθηραί.
 κατὰ γὰρ ἀγαθόν ἐναν-
 τίων. ἢ οὕτως ἀγαθῶν,
 αὐτῶν.

solas has esse opinantur.
 Perspicuum etiam est, ni
 si uoluptas sit bonum, et
 effectio, non fore ut iucū
 de felix uiuat. cuius enim
 causa opus esset ipsa, si
 non est bonum. sed etiam
 molestè uiuere potest
 nam neque malum, neq;
 bonum est dolor, si neq;
 uoluptas. Quare cur sum-
 geret? neq; igitur pro-
 bi uiri uita erit iucundi-
 or, nisi etiam effectiones
 ipsius sint.

At uerò de corporeis
 uoluptatibus conside-
 randum illis est, qui non
 nullas uoluptates ualde
 eligendas esse dicunt, ut
 quæ honestæ sunt, sed
 non corporeas, et in
 quibus uersatur intem-
 perans. Quare igitur cō-
 trarij dolores prauī sūt
 malo etenim bonū con-
 trarium est. an ita bonū

14

sunt quæ sunt necessa-
ria, quoniam etiã quod
non est malũ, bonum est?
an aliquatenus bonæ
sunt? Quorum enim ha-
bituum & motuum me-
lioris excessus non est,
neq; uoluptatis est: quo-
rum autem est, est etiam
uoluptatis. at corporis
honorum est excessus: &
prauus est persequendo
excessum, at non necessa-
rias uoluptates. omnes
enim letantur quodam-
modo & opsonijs, & ui-
nis, & uenercis, sed non
ut oportet. Contrã uerò
in dolore. non enim ex-
cessum fugit, sed omni-
no. nam excessui dolor
contrarius non est. præ-
terquam ei qui exces-
sum persequitur. Quo-
niã aut non tãtum opus
est uerũ dicere, sed etiã
falsi causam (hoc. n. ad
fidem

αὶ ἀναγκασίαι, ὅτι καὶ
τὸ μὴ καὶ οὐ ἀγαθὸν ἐ-
στίν, ἢ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν
τῶν μὲν γὰρ ἐξέσω καὶ
λευχέω ὅσον μὴ ἐστὶ
τῆ βελτίονος ὑπερβολῆ,
ἔστι τῆς ἡδονῆς ὅσον δὲ
ἐστὶ, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστὶ.
τῶν ἡσωματικῶν ἀγα-
θῶν ἐστίν ὑπερβολῆ. καὶ
ὁ φαῦλος τῶ δυνάμει
τῆν ὑπερβολῆ ἐστίν,
ἀλλ' οὐ τὰς ἀναγκασίαις.
καὶ ὁ φοῖς, καὶ οἶνος, καὶ
ἀφροδισίαις, ἀλλ' ἕως
δεῖ. ἐναντίας ἢ ἐπὶ τῆς
λύπης. ἢ γὰρ τῆν ὑπερ-
βολῆ φέρει, ἀλλ' ὅλως.
οὐ γὰρ ἐστὶ τῆ ὑπερβο-
λῆ λύπη ἐναντία, ἀλλ'
ἢ τῶ δυνάμει τῆν ὑ-
περβολῆ. ἐπὶ δὲ οὐ μὲν
νομ δεῖ τὰ λυθῆς ἐπὶ τῶν
ψεύδους τούτου γὰρ
συμβαλλεται πρὸς τῆν
ῶσιμ.

πίτιν. ὅταν γὰρ σύ-
 λογον φανῆ, τὸ διὰ τί
 φαίνεται ἀληθές, οὐκ
 ὄν ἀληθές, πιστεύειν
 ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μάλ-
 λον. ὡς τε λεπτερόν
 διὰ τί φαίνονται αἰ-
 σωματικαὶ ἡδοναὶ αἰ-
 ρετώτεράαι. πρῶτον
 μὲν οὖν διὰ, ὅτι ἐν-
 κρούει τὸν λύπην, καὶ
 διὰ τὰς ὑπερβολὰς
 τῆς λύπης, ὡς οὐσης ἰα-
 τρείας, τὸν ἡδονὴν
 διώκουσι τὸν ὑπερ-
 βάλουσαν, καὶ ὅπως τὸν
 σωματικῶν. σφοδραὶ
 δὲ γίνονται αἱ ἰατρεῖαι
 διὰ καὶ διώκονται διὰ
 τὸ πᾶσα τὸ ὀνάντιον
 φαίνεσθαι. καὶ οὐ σπου-
 δαῖον δὲ δὸν εἶναι ἡδον-
 ῶν, διὰ δύο ταῦτα,
 ὡς ἀσφείρηται. ὅτι αἰ-
 μὲν φάουλῃ φύσει εἰ-
 σι πράξεις, ἢ ἐν γονε-
 τῆς, ὡς ἀσφείρηται, ἢ
 δι

fidem confert. nam cum
 rationi consentanea ap-
 paruerit causa, quam ob-
 rem uerum appareat,
 quod uerum non est, fa-
 cit, ut uero magis fidem
 adhibeamus) idcirco di-
 cendum est, quam obrem
 corporeæ uoluptates ma-
 gis expetendæ uideantur.
 Primum igitur, quia
 expellit dolorem, atque
 ob doloris excessus, qua-
 si medela quædam sit, ex-
 cedentem uoluptatem
 persequuntur, atque om-
 nino corpoream. mede-
 la autem uehementes fi-
 um: itaque eas etiam per-
 sequimur, quia ex con-
 trario apparent. atque
 bonum certè non esse uo-
 luptas uidetur, ob hæc
 duo, sicut dictum est: quo-
 niam aliæ præuæ natu-
 ræ actiones sunt, siue ab
 ortu, ueluti bestię, siue

ex consuetudine, ut pra-
uorum hominum: aliae
sunt medelae, quia sunt
indigentis, meliusq; est
habere quam fieri: aliae
accidunt dum perfici-
untur: ex accidenti igitur
probae sunt. Praeter-
ea quia uehementes sunt,
eas persequuntur, qui le-
tari alijs nequeunt. ipsi
siquidem sitim quandam
sibi preparant. quando igitur
innoxia est, culpa
non potest: quando no-
xia, prauum est. neque
enim habent alia quibus
letentur, & neutrum ha-
bere, plerisque mole-
stum est, ob naturam.
Semper enim laborat a-
nimal, quemadmodum
etiam naturales sermo-
nes testantur, uidere &
audire esse molestum affe-
rentes, sed iam consueui-
mus, ut inquit, similiter
etiam

διέθος, οἷον αἱ τῶν φαύ-
λων ἀνθρώπων αἰχίαι
τρεῖαι, ὅτι οὐδὲ τοῦ, καὶ
ἔχειν βέλτιον ἢ γίνε-
σθαι αἱ δὲ συμβαίνουσαι
τελευτουμένων. κατὰ
συμβεβηδὸς οὐκ αὖτε
δαίαι. ἐτι διώκοντες
διὰ τὸ σφοδραῖ εἶναι
ὑπὸ τῶν ἀλλοῖς μὴ δι-
ουχουμένων χαίρουσι.
τοὶ γὰρ αὐτοῖς διψῶ-
σιν. ὅταν μὲν οὐκ αἰ-
βλαβῆς, αἰεπιτίμητον
ὅταν δὲ βλαβερὰς, φαῦ-
λον. οὔτε γὰρ ἔχουσι
ἔτι βραχέως οἷς χαίρουσι,
τὸ τε μὴδέ τι βραχέως, πᾶ-
λοῖς λυπηρὸν, ἀλλὰ τὸ
φύσει. αἱ γὰρ πᾶσι τὸ
ζῶον, ἰσάσθαι καὶ οἱ φη-
σιν καὶ λόγοι μερτυροῦ-
σι, τὸ ὄραϊν, τὸ ἀκθερ-
φάσκοντες εἶναι λυπη-
ρὸν, ἀλλ' ἡδὴ συνήθει-
εσμονῶς φασιν. ὁμοίως
αἱ δὲ

ἢ ἐν μὲν τῇ νεότητι
 διὰ τὴν αὐξήσιν, ὡς-
 πῶς οἱ οἰνωμόνοι δια-
 πανταί· καὶ ἡδὺν ἢ νεότης·
 οἱ δὲ μελαγχολι-
 ποι τὴν φύσιν αἰεὶ δέον-
 ται κτρίσας. καὶ γὰρ
 τὸ σῶμα λαχνόμονον
 διατελεῖ διὰ τὴν ἰσχυ-
 ροῦ· καὶ αἰεὶ ἐν ὀρέξει
 σφοδρῶς εἰσὶν ἐξελεύ-
 νει δὲ ἡδονὴν λύπην, ἢ
 τε οὐκ εὐταίᾳ καὶ ἢ τυχῶ-
 σα, ἢ αἰεὶ ἢ ἰσχυρά. καὶ
 διὰ ταῦτα ἀνόλεστοι
 καὶ φαῦλοι γίνονται. αἱ
 δὲ αὐτὴν λύπην, οὐκ ἔχου-
 σιν ὑπερβολὴν. αὐταὶ
 δὲ αἱ τῶν φύσει ἡδέων,
 καὶ μὴ κατὰ συμβεβη-
 κός. λέγω δὲ κατὰ συμ-
 βεβηκός ἡδέων, τὰ ἰα-
 τρῶντα. ὅτι γὰρ συμ-
 βάλει ἰατρῶν εὐδαι, τοῦ
 ὑπομένουσος ὑγιᾶς πρὸς
 τούτῳ τι, διὰ τοῦ-
 τος ἡδὺν ἡδονῆν εἶναι.

φύσιν

etiam in iuuentute ob ac-
 cretionem, perinde ac te-
 malemi afficiuntur: &
 iuuenus iucunda res est.
 Atrabile uerò affecti na-
 tura semper medela in-
 digent. etenim corpus
 eorū cōtinenter ex tem-
 peratura pungitur: sem-
 perq; sunt appetitu ue-
 hemeni. expellit autem
 dolorē uoluptas, & con-
 traria & quæuis, si sit
 uehemens: ac propterea
 intemperantes & pra-
 ui fiunt. Quæ autem si-
 ne dolore sunt, excessum
 non habent. atq; hæ na-
 tura iucundarum rerum
 sunt, non ex accidenti.
 Ex accidenti autem iu-
 cunda appello, quæ me-
 dicantur. nam quia acci-
 dit ut medicina fiat, dum
 id quod sanum substāt,
 agit aliquid, propterea
 esse iucundum uidetur:

naturæ

natura uerò iucūda, que
 talis nature actionē effi-
 ciunt. nō aut̄ semper res
 eadē suauis est, quia non
 simplex natura nostra
 est, sed insitū quid etiam
 diuersum habet, ex quo
 sunt interitui obnoxia:
 ut si alterum quid agat,
 id alteri nature sit prae-
 ter naturā: cum uerò æ-
 quantur, neq; molestum
 uidetur, neq; iucundū id
 quod agitur. quando qui-
 dem si alicuius natura
 simplex sit, ei semper ea-
 dem actio erit iucūdisi-
 ma: atq; idcirco deus sem-
 per una ac simplici gau-
 det uoluptate. neq; enim
 motionis tantū effectio,
 sed immobilitatis etiam
 est: magisq; in q̄ete q̄ in
 motu uoluptas consistit.
 At uerò mutatio omniū
 res suauissima est, ut poe-
 ta inq̄t, ob prauitatē quandā. sicut enim homo pra-

φύσει δ' ἡδίστα, ἀ πλείον
 πρᾶξι τῆς τοιαύτης φύ-
 σεως. οὐκ αἰεὶ δ' οὐδέ πο-
 ῖδόν τὸ αὐτὸ διὰ τὸ
 μὴ ἀπλῶ εἶναι ἡμῶν
 τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐκ αἰεὶ
 τι καὶ ἑτόροιο, καθό-
 φθαρτά. ὡς τε αὐτὸ ἐτό-
 τόροιο πρᾶξι, τὸ τοιοῦ-
 ἑτόροιο φύσει παρὰ φύ-
 σιν. ὅταν δ' ἰσάσθῃ, οὐτε
 λυπηρὸν δοκεῖ, οὐδ' ἡδὺ
 τὸ πρᾶττομονον. ἐπεὶ ἐ-
 του ἢ φύσις ἀπλῶ εἴη,
 αἰεὶ ἢ αὐτῇ πρᾶξι ἡδίστα
 τῆ ἴσχα. διὸ ὁ θεὸς αἰεὶ
 μίαν καὶ ἀπλῶ χαίρει
 ἡδονῆν. οὐ γὰρ κίονον καὶ
 νόστον ὡς ἑστὶν οὐδ' ἄλλο,
 ἀλλὰ καὶ ἀκινῆστας καὶ
 ἡδονῆν μᾶλλον οὐ ἡγε-
 μίαν ἑστὶν, ἢ τὸ λυπηρὸν.
 μεταβολὴ δ' πάντων γλο-
 υπιάτων, κατὰ τὸν ποιη-
 τὴν, διὰ πονηρίαν τινά.
 ὡς ὁ ποιητὴς αὐθροπὸς εὖ
 πρᾶ-
 ττος

μετάβολος ὁ πονηρὸς,
καὶ ἡ φύσις ἡ δεομένη
μεταβολῆς. οὐ γὰρ ἀ-
πλή, οὐδ' ἐπιεικής. πε-
ρὶ μὲν οὖν ἐγγρατείας
καὶ ἀπρασίας, καὶ πε-
ρὶ ἡδονῆς, καὶ λύπης ἐ-
ρηται, καὶ τί ἐναστρον,
καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ
αὐτῶν ἐστὶ, τὰ δ' ἡ κακὰ
λοιπὸν δὲ καὶ περὶ φι-
λίας ὄψομεν.

uus mutabilis est, natura
quoque; quæ mutatione in-
diget. non enim est sim-
plex, neque proba. Ac de
continentia quidem &
incontinentia, & de vo-
luptate & dolore dictū
est, quidque unumquodque
& quo modo alia bona
sunt, alia mala. posthac
verò de amicitia quoque
dicemus.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
ΛΟΥΣ ἠθικῶν νικη-
μαχείων
ΒΙΒΛΙΟΝ 8.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus
LIBER VIII.

ΜΕΤὰ δὲ ταῦ-
τα περὶ φιλί-
ας ἐπιτελεῖται ἀνδραγαθῶν. ἔ-
στι γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ μετ'
ἀφ' ἑτέρου. ἐστὶ δ' ἀναγκασιό-
τατομὴ τῶν βίον. ἀνδρῶν
γὰρ φίλων ἡ δόξα ἀνδρῶν
το βίον, ἔχοντα τὰ λοιπὰ
ἀγαθὰ πάντα, καὶ γὰρ
πλεονεξία

Post hac autem se-
quitur, ut de amici-
tia differamus, est enim
uirtus quedam, aut cum
uirtute. Præterea uerò
res est ad uitam maximè
necessaria. absque amicis
enim uiuere nemo ex-
petat, qui cætera bona
omnia habeat. nam &
diuiti-

diuitibus, & principatus potestatesq; habentibus maximè uidetur amicis opus esse. Quæ enim utilitas eiusmodi prosperitatis, si beneficentia tollatur, quæ in amicos præcipue fit, & maximè laudatur? aut quo modo sine amicis custodiri conseruariq; posset? quanto enim amplior, tanto etiam periculosior est. In paupertate uerò & reliquis infortunijs amicos esse unicum refugium putant. Iuuenibus item conducit ad id ut non peccent, & senioribus ad remedium, & supplementum actionis ex opis imbecillitate. & ijs qui constanti sunt etate, ad honestas actiones: atq; unà duo congregientes. etenim ad intelligendū et agendū sunt potentiores.

ινεσσε

πλουτοῦσι, καὶ κέρδιον
καὶ δυνατέας κενή-
μοῖσι δὸνὰ μάλιστα
φίλων εἶναι ἄξιον. ἡ
γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύ-
της συνέτηκας, ἀφαιρέ-
θείσης τῶν ὀφρυσίαι, ἡ γί-
νεται μάλιστα καὶ ἐπι-
νετωτάτη πρὸς φίλους.
ἢ πῶς αὖ ἡγεθῆναι καὶ
σὺ ζοῖτο αὐτὸν φίλων. ἡ
σω γὰρ πλείων, τοιοῦτα
ἐπιτοφαισθῆναι. οὐ πε-
νίαν δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς
δυστυχίαις μόνον εἶναι
ταὶ καταφυγῆναι εἶναι
τοὺς φίλους. καὶ νέους δὲ
πρὸς τὸ ἀναμαρτύτητον,
καὶ πρεσβυτέροις πρὸς
θεράπειαν, καὶ τὸ ἐκεί-
νον τῆς πράξεως διὰ
ἀδύνατον βοηθείας. τοῖς
τὸ ἀνικῆναι, πρὸς τὰς κα-
λὰς πράξεις, οὐκ τε δι-
ὄρχομῶν. καὶ γὰρ
νοῦσαι καὶ πράξαι δύ-
νατώτεροι φύσει τὸν
παῖδον

πᾶν ἄνθρωπον πρὸς τὸ
 γεγονηκόσθι τῷ γεν-
 νήσαντι· καὶ οὐ μόνον
 εὐάνθρωποις, ἀλλὰ καὶ
 εὐδυνείοις, καὶ εὐ τοῖς
 πλείστοις τῶν ζώων, καὶ
 τοῖς ὁμοθετοῖς πρὸς ἄλ-
 λα, καὶ μάλιστα τοῖς
 ἀνθρώποις. ὅθεν τοὺς φι-
 λανθρώπους ἐπαινοῦ-
 μον. ἰδοὶ δὲ αὐτὸς καὶ
 εὐ ταῖς πλάταις ὡς οἰ-
 κῆρον ἅπασιν ἀνθρώποις
 ἀνθρώπων καὶ φίλων· ἴσι-
 κε δὲ καὶ ταῖς πόδεσσιν
 εὐεχῆρον ἢ φίλικα. καὶ οἱ
 νομοθετοῖς μάλιστα πρὸς
 αὐτὸν ἀποδιδάξαι, ἢ τὸν
 δικαιοσύνην. ἢ γὰρ ὁ-
 μόνον ὁμοίον τι τῇ φι-
 λία ἴσικον εἶναι. ταύτης
 δὲ μάλιστα ἐφίονται·
 καὶ τὸν θάσιν ἐχθρὰν
 εὐσαν, μάλιστα ἐξελάου-
 νται. καὶ φίλων μὲν ὄν-
 των, εὐ δὲ δὲ δικαιο-
 σύνης. δικαιοὶ δὲ οὐτε,

πρὸς-

Inesse etiam natura ui-
 detur parenti erga na-
 tum, atque non solum in
 hominibus, sed etiam in
 auibus, & plerisque a-
 nimalium, & ijs quæ e-
 iusdem nationis sunt, ac
 hominibus maximè: un-
 de hominum amantes
 laudamus. Viderit etiam
 quis in erroribus quàm
 coniuncta res sit homi-
 ni omnis homo & ami-
 ca. Atque etiam uide-
 tur ciuitates continere
 amicitia, & legislato-
 res in ea plus studij po-
 nere, quam iusticiæ: con-
 cordia enim esse simile
 quid amicitie uidetur.
 hanc autem maximè
 affectant: seditionem
 uerò, quæ inimicitia
 est, maximè expel-
 lunt. Atque si sint ami-
 ci, iusticia opus non
 est: at si fuerint iusti,

amis-

amicitia insuper indigent. id quoque quod maxime ius est, amicitiae esse uidetur: neque solum necessarium est, uerum etiam honestum: amicorum enim amatores laudamus, amicorumque amicitia una quaedam esse ex honestis rebus uidetur. praeterea nonnulli eosdem et bonos uiros et amicos esse opinantur. Controuertuntur autem de ipsa non pauca: nam alij similitudinem quandam eam statuunt, et similes amicos: unde similem inquirunt ad similem, et graculum ad graculum, et quae sunt huiusmodi. alij e contrario figulos omnes tales esse inter se dicunt: ac de his ipsis alius et naturalius inuestigant: Euripides quidem inquitens, Umbrem amare terram

arc-

προσδέονται φιλίας. καὶ τῶν δικαίων τὸ μέγιστα φιλικὸν εἶναι. ἀλλ' ἔτι μόνον ἢ ἀγαθῶν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ καλῶν. τοὺς γὰρ φιλοφίλους ἐπαινεῖμεν. ἢτε φιλοφιλία δὲ τῶν καλῶν οὐ τι εἶναι. ἐτι καὶ οἷοι τοὺς αὐτῶν ἀδελφῶν οἰόντας ἀγαθῶν εἶναι καὶ φίλους. Διχμφοσθητέται δὲ περὶ αὐτῶν οἷον ὀλίγα. οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινά τιθέασιν αὐτῶν, καὶ τῶν ὁμοίων φίλους. ὅθεν τὸν ὁμοίου φασιν ὡς τὸν ὁμοίου, καὶ λολοῖον ποτὶ λολοῖον, καὶ ὄσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, λέγουσιν πάντας τῶν τοιούτων ἀλλήλους φασίν εἶναι. καὶ περὶ αὐτῶν τῶν αἰωτόρων ἐπισημασίου καὶ φυσικῶτόρων. Ἐὐριπίδης μὲν φέσιν ὅτι Ἐργῶν μὲν ὄμβρον γαίαν ξηρα

ἔρανθεισαν. ὄρα μὲν δὲ σε
 μὲν ἔραντον πληρέμε
 νον ὄμβρον, πρὸς δὲ εἰς γαῖ
 ἄν' ἡρακλῆτος, τοῦ ἀν
 τίστην συμφέρον, καὶ ἐν
 τῶν διαφθόντων καλ
 λίστην ἀρμονίαν, καὶ
 πάντα κατ' ὄρα μὲν γίνε
 σθαι. ἐξ οὐρανίας δὲ τῶ
 τοῖς, ἄλλοι τε καὶ ἑμπε
 δουκῆς. τὸ γὰρ ὁμοιοῦ
 τῶ ὁμοίου ἐπίσθαι. τὰ
 μὲν ἔν φουσιὰ τῶν ἀπο
 ραμάτων παραφείδω.

ἔν γὰρ οὐρανῶν τῆς ἀφροσύνης
 οὐκ ἐφείδω. ὅσα δ' εἰσὶν ἀν
 θρωπικὰ, καὶ ἀνήνεῖς εἰς
 τὰ ἴδια καὶ τὰ πάθη τῶ
 ἑπίσθαι φέμεθα. οἷον
 πότμος ἐν πάσι γίνε
 ται ἢ φιλία ἢ ἔχθιστον τε
 μεχθῆρας ἔντας φίλους
 εἶναι, καὶ πότμος ἐν εἰ
 δος τῆς φιλίας ἐστίν, ἢ
 πλείω. οἱ μὲν γὰρ ἐν οἴο
 μνοι, ὅτι ἐπιδέχεται
 τὸ μέλλον καὶ τὸ ἴπτον,

arefactam: amare quoq;
 graue cœlum imbre ple
 nū, in terrā decidere: ἔ
 Heraclitus, aduersum cō
 ferēs, et ex dīfferentibus
 pulcherrimā l. armoniā,
 ἔ omnia ex discordia
 fieri: è cōtrario uerò cū
 alij. tū Empedocles. simi
 le enim simile appetere.
 Sed naturales quidem di
 bitationes prætermittan
 tur. nam præsentī consi
 derationi nō cōueniunt.
 quæ autē humanae sunt,
 ἔ pt. nēt ad mores offe
 ctu. q; , eas inspiciamus:
 ut utrū in omnib. l. omi
 nib. amicitia sit, an fieri
 nō possit, ut q; prauī sunt
 amici sint: ἔ utrum una
 species amicitia sit, an
 plures. qui. n. una opmā
 tur, quia magis ἔ nū
 nus admittat, nō satis fir
 mo argumento persuasit
 ὄρα μὲν ἔν φουσιὰ τῶν ἀπο
 ραμάτων παραφείδω.

sunt. nā magis & minus
admittunt etiam quæ di-
uersa sunt specie: de ijs
uerò antea dictum est.

- 2 Fortasse uerò de his
constabit, si amabile cog-
nitū fuerit. nā non quid
uis amari uidetur, sed
quod amabile est: id autē
esse bonū, aut iucūdam,
aut utile. Utile autē id es-
se uideri potest, ex quo
bonum aliquod aut uolu-
ptas efficitur: ita bonum
& iucundum amabilia
fuerint, ut fines. Vtrum
igitur quod bonū est a-
mant, an quod sibi bonū
est: discrepant enim in-
terdum hæc. Similiter
quoq; in ipso iucundo. ui-
detur autē quod sibi bo-
num est, amare quisque:
& esse quidem quod sim-
pliciter bonum est, a-
mabile: cuiq; uerò, quod
cuiq; est, at amat quisq;
non

ομιέω. λέχεται γὰρ τὸ
μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καὶ
τὰ ἐτόρα τῶ ἐίδει. εἴρη-
ται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἰμ-
πεδοῦν.

Τὰχα δ' αὖ γόνοιο
φανόρου περὶ αὐτῶν
γνωριότητος τὸ φιλη-
τῆ. Διὸ καὶ γὰρ ἢ πάντε-
λεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ φιλη-
τόν. τοῦτο δ' εἶναι ἀγα-
θόν, ἢ ἰδίον, ἢ χηρσίμου.
Δόξεε δ' αὖ χηρσίμου
εἶναι δι' αὐτὸ γίνεσθαι ἀγα-
θόν τι ἢ ἰδίον. ὡς φιλη-
τῆ αὖ εἶναι τὰγαθόν τε καὶ
τὸ ἰδίον, ὡς τέλει. αὐτῶν
εὐὶ τὰγαθόν φιλοῦσιν,
ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν. δια-
φωεῖ γὰρ εὐίστε ταῦ-
τα ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
τὸ ἰδίον αὐτό. Διὸ καὶ δὲ
καὶ τὸ αὐτῶ ἀγαθόν, φι-
λεῖν εὐαγῶς. καὶ εἶναι
ἀπλῶς κατὰ τὰγαθόν, φι-
λεῖν ἑκάστῳ δὲ, τὸ ἐ-
κάστῳ. φιλεῖ δὲ εὐαγῶς,
ὅ

οὐ τὸ ἐν αὐτῷ ἀγα-
 θόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμε-
 νον. διούσης δὲ οὐδενὸς ἐπι-
 στασίας τὸ φησὶ τὸν γε-
 νομένον. τριῶν δὲ ὄν-
 των διὰ φιλοσύνην, οὐ
 μόνον τῆν τῶν ἀψύχων φι-
 λία, ἀλλὰ λέγεται φιλία.
 οὐ γὰρ ἐστὶν αἰτιφιλίη-
 εις, ἀλλ' ἐφ' οὐλησὶς ἐπιεί-
 κων ἀγαθῶν. γελοῖον
 γὰρ ἴσως τῶν οἴνων βούλε-
 σθαι τὰ γαθαῖα. ἀλλ' ἐπιφύ-
 ρα βέβαια βέβηται αὐτῶν,
 ἵνα αὐτὸς ἐχῆ τῶν ἡ φίλων
 φασὶ δὲ ἐπιφύρα βέβαια τὰ
 γαθαῖα ἐπιείκων ἐπιείκων ἡ
 βουλομένων ἐπιείκων τὰ γαθαῖα,
 σὺν δὲ γαστρὶ. αἰ μὴ τὸ
 αὐτὸ καὶ ἡ ἐπιείκων γέ-
 γνηται. σὺν δὲ γαστρὶ οὐ
 αὐτὴ πεποιθῶσι φιλίαν
 εἶναι. ἡ πεποιθῶσι τὸ μὴ
 λαλῆσαι. πεποιθῶσι γὰρ
 εἶσιν ἐννοεῖ οἷς ἐχέω γασ-
 τρῶν, ἡ πεποιθῶσι ἡ
 ἐπιείκων εἶναι ἡ γαστρῶν.
 ἐν τῷ

non quod sibi est bonū,
 sed quod apparet. nec il-
 uerò referet. nam erit a-
 mabile quod apparet.
 Cum tria uerò sint pro-
 pter quæ amant, in amo-
 re inanimatorum amicitia
 non dicitur. non enim
 est mutuus amor, neque
 uoluntas illorum boni.
 ridiculum enim esset for-
 tasse. si uo quisquam bo-
 na uellet. si enim, saluum
 illud esse uult, ut ipse ha-
 beat. At am. co inquit
 bona uelle oportere, illi-
 us causa: eosq; qui ita bo-
 na uolunt, beneuolos di-
 cunt, si non idem ab illo
 fiat. Beneuolentiam e-
 nim in par pari referen-
 tius amicitiam esse. An
 addendum est, non laten-
 tem? nam multi beneuo-
 li sunt iis etiam quos non
 uiderunt, sed existimant
 probos esse uel frugi.

idem uerò etiã si quis il-
lorũ erga hunc affectus
sit. Ac beneuoli quidẽ in-
ter se hi uidentur. ami-
cos autem quomodo quis
dicat, quos latet quo mo-
do erga se affecti sint? o-
portet igitur ut beneuo-
li mutuo inter se sint, ue-
limtq; bona non latentes,
ob unum aliquid eorum,
que dicta sunt.

3

Ea uerò inter se spe-
cie differunt: ergo amo-
res quoque et amicitie.
tres enim sunt species a-
micitiæ æquales nume-
roreb. amabilibus. in u-
noquoq; enim est mutu-
us amor non latens. qui
aut alij alios inter se a-
mant, uolunt sibi inuicẽ
bona catenus, quatenus
amant. Qui ergo pro-
pter utilitatem amant in-
ter se, non per se amant,
sed quatenus aliquod à se
me-

τὸ το δὲ αὐτὸ, ἀλλ' ἐν ἑ-
νωρίαις ἀχθοὶ πρὸς τοῦ-
τον. οὐνοὶ μὲν οὐδ' ἔστι
φαίνονται ἀλλήλοισι. φιλί-
ας δὲ πῶς αὐτὸς τις ἐπι-
λανθάνοντας, ὡς ἔχου-
σιν ἑαυτοῖς. δὲ ἀρχὴ οὐ-
νοῦ ἀλλήλοισι, καὶ βού-
λεσθαι τὰ γὰρ ἀλλήλοισι
θάνοντας, δὲ οὐτὶ τῶν
ἐρημονῶν.

Διαφορὰ δὲ ταῦτα
ἀλλήλων εἶδει. καὶ αἱ
φιλίαι ἀρχὴ καὶ αἱ φι-
λίαι τείν γὰρ ἐστὶν εἶδη
τῆς φιλίας ἰσάριθμα
τοῖς φιλητοῖς. καθ' ἕνα
τοῦ γὰρ ἐστὶν ἀντιφίλη-
σις οὐ λανθάνουσα. οἱ
δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους
βούλονται τὰ γὰρ ἀλλή-
λοισι ταῦτα, ἢ φιλοῦ-
σιν. οἱ μὲν οὐδ' ἀλλ' ἑ-
αυτοῖς, οὐ κατ' αὐτοῖς
φι οὐσιν. ἀλλ' ἢ γίγνε-
ται τὸ αὐτοῖς παρ' ἄλλο
ἀλλήλοισι

φίλων ἀγαθόν. ὁμοίως
 δὲ καὶ οἱ διήλοντι. οὐ
 γὰρ τῶ ποιοῦς τινας εἶ-
 ναι, ἀγαπῶσι τοὺς σύ-
 τραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡ-
 δαῖς αὐτοῖς. ἢ τε διὰ διὰ
 τὸ χησιμορ φιλοῦντες,
 διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν
 εἶργουσι, καὶ οἱ διήλο-
 ντι, διὰ τὸ αὐτοῖς ἡ-
 δύναι οὐχ ἢ ὁ φιλούμε-
 νός ἐστιν, ἀλλ' ἢ χησι-
 μος, ἢ ἡδύς. κατὰ συμ-
 βηθίως τε δὲ καὶ φιλία
 αὐτῶν ἐστίν. οὐ γὰρ ἢ ἐ-
 στί, ὅς ποτέ ἐστιν ὁ φι-
 λούμενος ταύτη φιλεῖ-
 ται, ἀλλ' ἢ πορίζουσι,
 οἱ μὲν ἀγαθόν τι, οἱ δὲ
 ἡδονήν. σὺ δὲ ἀλυτοί
 δὲ αἱ τοιαῦτά ἐστι, μὴ
 διαμονόντων αὐτῶν ὁ-
 μοίωρ. εἰ γὰρ μη-
 κέτι ἡδύς, ἢ χησιμῶ-
 ῶσι, παύονται φιλοῦ-
 ντες. τὸ δὲ χησιμορ οὐ
 ἀικμόνα, ἀλλ' ἄλλοτε
 γίγνε-

mutuo sit bonum. simili
 modo qui propter uolu-
 ptatem. non enim quia
 cuiusdam modi sint, ur-
 banos diligunt, sed quia
 iucūdi ipsis sint. itaq; qui
 ob utilitatem amant, ob
 id quod sibi est bonū di-
 ligunt: & qui ob uolu-
 ptatem, ob id quo dele-
 ctantur, & nō quatenus
 est ille qui amatur, sed
 quatenus est utilis, uel
 iucundus. ex accidenti i-
 gitur amicitiae hæ sunt.
 non enim quatenus est
 quicumq; is sit, qui ama-
 tur, eatenus amatur, sed
 quatenus suppeditant, hī
 bonum aliquid, illi uolu-
 ptatē. huiusmodi ergo a-
 micitiæ dissolui facile
 possūt, cū nō permaneāt
 similes. nā si nō amplius
 iucūdi aut utiles fuerint,
 amare desistunt. at utile
 non permanet, sed aliās
 C 2 aliud

aliud fit. Dissoluto igitur eo propter quod amici erant, amicitia a quoque dissoluitur, quippe cum amicitia propter illa esset. maxime uero in senibus huiusmodi amicitia uidetur oriri. non enim qui hac aetate sunt, incūdum persequuntur, sed utile: & in constanti aetate & ex iuuenibus qui utilitatem sectantur. Tales autem neque ualde unā uiuant alij cum alijs. quandoque enim neque sunt iucunditate neque talem consuetudinem desiderant, nisi utiles sint. Eatenus enim sunt iucundi, quatenus bonum sperant: inter has autem hospitalem etiam ponunt. At iuuenum amicitia, esse ob uoluptatem uidetur, affectu enim i. i. uiuant, & m. x-

γίνεται ἄλλο. ἀπὸ τῆς
θεύτος οὐδὲν δι' ὅ φίλοι
ἦσαν, διαλύεται καὶ
ἡ φιλία. ὡς οὗτος τις
φίλιος πρὸς ἐπὶ αὐτῶν. κα-
λιστὴ δὲ ἐν τοῖς πρεσβυ-
ταῖς ἢ τοιαύτη φιλία
δοῦναι γίνεσθαι. οὐ γὰρ
τὸ ἡλυοὶ τῆλυοῦτοι
διώκοντες, ἀλλὰ τὸ οὐ-
φίλιον. καὶ τῶν οὐ-
ἀγαθῶν καὶ νῦν, ὅσοι τὸ
συμπροσθῆναι διώκοντες
οὐκ ἐκείνῳ δ' οἱ τοιοῦτοι,
οὐδὲ συβώσι μετ' ἄλλ-
ήλων. οἷοι τε γὰρ οὐδὲ
εἶπιν ἡδῶν. οὐδὲ δὲ
προσθῆνται τῆς τοιοῦ-
της ὀμιλίας, ἐὰν μὴ ἀφ' ἑ-
αυτῶν εἶπιν. ἐπὶ τού-
του γὰρ εἶπιν ἡδῶν, φ-
ῶτον ἐλπίδας ἔχοντες ἀ-
γαθῶν εἰς ταύτας δὲ καὶ
τὴν ξοινῶν τῆς αἰσῶν. ἢ
τῶν νῦν φιλία δὲ ἡ-
δονῶν ἐν τῇ δονῇ. κατὰ
πᾶθος γὰρ ὅσοι ζῶσι, καὶ
καὶ γὰρ

μάλιστα διώνουσι τὸ ἡ-
 δὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ πάρορ.
 τῆς ἡλικίας δὲ μεταπι-
 πτόουτος, καὶ τὰ ἡδέα γί-
 νεται ἐτόρα. διὸ ταχέ-
 ως γίνονται φίλοι καὶ
 παύονται. ἄμω γὰρ τῷ
 ἡδὲ ἢ φιλίᾳ μεταπίπτει.
 τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς
 ταχέως ἢ μεταβολή. καὶ
 ὄρατοι δὲ οἱ νέοι. κα-
 τὰ πάθος γὰρ καὶ διῆ-
 δοντὲν τὸ πολὺ τῆς ὄρω-
 τῆς. διὸ πόρ φιλῶσι καὶ
 ταχέως παύονται, πολλ-
 λῶς τῆς αὐτῆς ἡμέρας
 μεταπίπτοντες. σωημε-
 ρότερον ἢ καὶ σοφῶν ὅτοι
 ἔδονται. γίνεσθαι γὰρ αὐ-
 τοῖς τὸ κατὰ φιλίαν ὄτως.
 τελεία δ' ἐστὶν ἢ τῶν ἀ-
 γαθῶν φιλία, καὶ κατ' ἀ-
 φητὸν ὁμοίω. ὅτοι γὰρ
 τὰ γὰρ ὁμοίως ἀκμήλοις
 ἔδονται, ἢ ἀγαθοῖ. ἀγα-
 θοὶ δ' ἐστὶ καὶ αὐτοῖς.
 οἱ δὲ βουλόμενοι τὰ

γαθὰ

me sectantur quod sibi us-
 cundum est, quodq; est
 præsens. mutata autem
 ætate, iucunda ipsa etiam
 diuersa fiunt. itaque citò
 amici fiunt, & esse des-
 nunt. amicitia enim mu-
 tatur unà cum iucundo.
 Talis uerò uoluptatis ue-
 lox mutatio est. Iuuenes
 etiam ad amores procli-
 ues sunt. pro affectu e-
 nim & ex uoluptate ma-
 gna pars amorum est: i-
 deo amant, & citò des-
 stit, sæpe eodem die ma-
 tantes, simul uerò toto
 die uersari, & conuiue-
 re hi uolunt. fit enim eis
 amicitia hoc modo. Per-
 fecta uerò est bonorum
 amicitia, & eorum qui
 uirtute sunt similes. Hi
 enim mutuo sibi bona si-
 militer uolunt, quatenus
 sunt boni: boni autē sunt
 per se. at qui amicis bo-

na uolunt, illorum cau-
 sa, maxime amici sunt:
 nam per se ita habent,
 & non ex accidenti. ho-
 rum itaq; amicitia per-
 manet, quoad boni fue-
 rint: uirtus uerò stabilis
 res est. estque uterque
 simpliciter bonus, atque
 amico. Nam boni &
 simpliciter, & sibi mu-
 tuo profunt: & iucundi
 similiter, boni enim sunt
 & simpliciter, & sibi
 mutuo iucundi. suæ enim
 cuiusque propriæ actio-
 nes, & tales uoluptatem
 afferunt: at bonorum ta-
 les, uel similes sunt. talis
 autem amicitia, stabilis
 merito est. in ipsa enim
 omnia quæ in amicis es-
 se debent, connectun-
 tur. Nam omnis amici-
 tia est ob bonum, aut ob
 uoluptatem, uel simpli-
 citer, uel amanti, &
 per

γὰρ τῶν φίλων, ἐκεί-
 νων ἐνεκα, καὶ τῶν φί-
 λων. διὰ αὐτοὺς γὰρ αὐ-
 τῶν ἔχουσι, καὶ ἐν ταῖς
 συμβεβηκόσιν. διακρί-
 οῦν δὲ τούτων φιλία, εἶ-
 αὐτῶν ἀγαθῶν ὡς ἡδὴ ἀγα-
 τῆ μόνιμον. καὶ εἴ τι ἐ-
 κείνου ἀπὸ τοῦ ἀγα-
 θοῦ, καὶ τῶν φίλων. οἱ γὰρ
 ἀγαθοὶ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγα-
 θοῦ καὶ ἀλλοιοῖς ὠφελε-
 μοι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδύ-
 οὖν ἀγαθῶν γὰρ ἢ ἀπὸ τοῦ
 ἡδύος, καὶ ἀλλοιοῖς. ἐκεί-
 νῳ γὰρ καὶ ἡδονὴν εἰ-
 σὶν αἰσθητικὰ πρᾶξις,
 καὶ αἰσθητικὰ τῶν ἀ-
 γαθῶν δὲ τοιαῦτα, ἢ ὁ-
 μοίαι. ἢ τοιαῦτα δὲ φιλία,
 μόνιμος ἀλόγως ἐστὶ.
 πάνθ' ἑκατέρωθεν τοῖς φίλοις
 ὑπάρχειν. πάντα γὰρ φι-
 λία δι' ἀγαθῶν ἐστὶν, ἢ
 δι' ἡδονῆν, ἢ ἀπὸ τοῦ
 ἢ τῶν φιλοῦντι, καὶ
 καὶ

καὶ ὁμοιότητά τινα. ταῦτα ἢ πάντα ὑπάρχει
 τὰ ἑρημονία καὶ αὐ-
 τοῦς. ταύτη γὰρ ὁμοία
 καὶ τὰ λοιπὰ, τό, τε ἀ-
 πλῶς ἀγαθόν, καὶ ἡδὺ
 ἀπλῶς ἐστὶ. μάλιστα δὲ
 ταῦτα φιλητά. καὶ τὸ
 φίλον ἢ καὶ ἡ φιλία ἐν
 τοῖσι μάλιστα καὶ ἀρί-
 στη. παχίας δ' εἶδος τὰς
 τοιαύτας εἶναι. ὀλίγοι
 γὰρ οἱ τοιοῦτοι. ἐτι δὲ
 προσδέεται χρόνου καὶ
 συνηθείας. κατὰ τὴν
 παρεμίαν γὰρ ἐν ἑ-
 στί ἐδίδου ἀλλήλους,
 πρὶν τοὺς λεγομένους ἀ-
 λας συναλωσαι. ὅσῳ
 ἀπολέξασθαι δὲ πρό-
 τέρῳ, οὐδ' εἶναι φί-
 λους, πρὶν ἐπ' αὐτοῖς ἐ-
 παύσῃ φιλίᾳ. καὶ
 καὶ πιστοῦν. οἱ δὲ τὰ
 χέως τὰ φιλία πρὸς
 ἀλλήλους ποιοῦντες, βί-
 λονται μὲν φίλοι εἶναι,
 οὐκ

per similitudinē quandā.
 hac uerò ratione omnia
 dicta ijs p se insunt. huic
 enim similia etiā reliqua
 et simpliciter bonū, et
 iucundum simpliciter i-
 nest. hæc aut maxime a-
 mabilia sunt: et amare
 etiā et quæ maxime est
 amicitia atq; optima, in
 his est. Par aut est, ut ra-
 ra tales sint. nam pauci
 huiusmodi sunt. Præte-
 rea uerò tempore et cō-
 suetudine indiget. nam,
 ut est in prouerbio, fieri
 nequit, ut sese alij alios
 cognoscant, prius quàm
 salis modum quem dis-
 cunt, consumpserint, ne-
 que prius admittant, neq;
 sint amici, quàm alter al-
 teri amabilis et uideatur
 esse, et credatur. Qui au-
 tem citò quæ amorē con-
 ciliant inter se faciunt,
 uolunt quidē esse amici,

non sunt tamen, nisi & amabiles sint, & id sci- ant ac uoluntas quidem amicitiae est uelox, ami- titia minime. haec igitur & tempore, & reliquis perfecta est, ex omni- busq; his existit, similis- que utriq; ab utroq; est, quod inesse amicis ne- cesse est.

4. Quae autem ob iucun- dum est, huius similitudi- nem habet. nam boni iu- cundi inter se sunt: simi- li modo quoq; quae ob u- tilitatem. etenim boni ta- les erga se mutuo sunt. Maxime autem inter hos etiam amicitiae perdu- rant, cum equum ab illis mutuo seruatur, ut uolu- ptas: neq; tantummodo ita, uerum etiam ab eo- dem ut urbanis, ac non a- matori & amato. non enim ipsam oblectamur hi,

sed

ἐν ἑσὶ ἢ, εἰ μὴ καὶ φιλο- τοῖ, καὶ τὸ ἴσασι. βολο- σι μὲν οὐδὲ ταχέως γίνε- ται φιλίας, φιλία ἢ οὐδὲ τῆ μὲν οὐδὲ καὶ κατὰ τὸν χρόνον. καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ τελεία ἐστὶ, καὶ κατὰ πάντα ταῦτα γίνε- ται. καὶ ὁμοίως ἐνατόρω περὶ ἐνατόρος, ὅπως διὰ τοῖς φίλοις ὑπερέχου.

Ἡ δὲ διὰ τὸ ἴδιον ὁμοίω- μα ταύτης ἔχει. καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ, ἢ ἀπὸ ἀλλή- λους, ὁμοίως ἢ καὶ ἢ διὰ τὸ χησιμον. καὶ γὰρ τοῖς τοῖ ἀλλήλοις οἱ ἀγαθοὶ μάλιστα ἢ καὶ ἐν τέτοις αἱ φιλίαι διαμένοντι, ὅταν τὸ ἴσον γίνηται περὶ ἀλλήλων, οἷον ἄλλο- νη καὶ μὴ μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆ αὐτοῦ οἷον τοῖς πύτραπέλις, καὶ μὴ ὡς ἄρα καὶ καὶ ἐ- ρουμῶν ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἢ λενται οὗτοι.

ἄλλο.

ἀλλ' ὁ μὲν ὄρωρ ἐπέεον,
 ὁ δὲ θ' ἄρα πρὸς ὁμοῦ ὑπὸ
 τῶν ὄρασθ' ἡγησάμενος ἢ
 τῆς ὥρας, εὐίοτε λαί ἢ
 φιλία ληγεῖ. τῷ μὲν γὰρ
 οὐτ' ἐστὶν ἢ ὄψις ἢ δειξά,
 τῷ δὲ οὐ γίνεται ἢ θε-
 ραπέειά πολλοὶ δ' αὖ δια-
 μόνουσι, εἰάν ἐν τῆς συ-
 νθάξας τὰ ἡβη σφ' ἔξω-
 σιν, ὁμοῦθεσι ὄντες. εἰ
 δὲ μὴ τὸ ἡδὺν αὐτῶν
 ταλατῆμονοι ἀλλὰ τὸ
 χεῖριμον ἐν τοῖς ὄρω-
 τμοῖς, λαί ἐστὶν ἡττοῦ
 φίλοι, λαί διαμόνουσι.
 οἱ δὲ διὰ τὸ χεῖριμον
 ὄντες φίλοι, ἀμα τῷ συμ-
 φέροντι διακλύονται. οὐ
 γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φί-
 λου, ἀλλὰ τοῦ λυσιτε-
 λῶν. δι' ἡδονῆν μὲν
 οὖν, λαί διὰ τὸ χεῖρι-
 μον, λαί φάυλας ἐνδέ-
 χεται φίλους ἀλλήλοις
 εἶναι, λαί ἐπιεικῆς φάυ-
 λου, λαί μηδ' ἄλλου
 ἰπιοίω

sed alter amore illius,
 alter obsequijs amato-
 ris gaudet. At desinen-
 te etatis flore, quan-
 doque etiam amicitia
 desinit. alteri enim fa-
 cies non amplius iucun-
 da est, alteri obsequium
 non praeftatur. Multè
 autem item permanent,
 si ex consuetudine mo-
 res dilexerunt, pares
 moribus cum sint. At
 qui non iucunditatem
 compensant sed utilita-
 tem in amoribus, & mi-
 nus amant, & perseue-
 rant: qui uerò ob utili-
 tatem sunt amici, unè
 cum utilitate dissolun-
 tur. Nam non sui mutuo
 erant amici, sed utilita-
 tis. Atque ob uolupta-
 tem quidem & utilita-
 tem & prauos contingit
 amicos esse inter se, &
 bonos prauis, & neutriū
 cui.

cui libet. at per se ipsos
 non nisi bonos esse mani-
 festū est. pravi enim mu-
 tuo non oblectamur, ni-
 si utilitas aliqua oriatur:
 solaq; bonorum amicitia
 inculpata est. non enim
 est facile cupiam de eo
 credere, qui longo tem-
 pore ab ipsis fuerit pro-
 batus, et fides in his est,
 & nulla iniuria afficiūt,
 & quae alia in uera a-
 micitia postulantur. In
 alijs uerò nihil uetat o-
 riri talia. nam cum ho-
 mines amicos etiam uo-
 cent, qui ob utilitatem,
 ut ciuitates (uidemur e-
 nim societates ciuitati-
 bus fieri utilitatis causa)
 & eos qui ob uolu-
 ptatem se mutuo dili-
 gunt, ut pueri fortasse
 quidem dicamus oportet
 tales homines amicos.

σως μὲν δὲ λέγεται, καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς τοιούτους. ἄλλω

ὁπωποῦν. δι' αὐτὸς ἡ δὲ
 λοιπὸν μόνως τὸς ἀγα-
 θὸς. οἱ γὰρ ἡκανοὶ ἔχουσιν
 εἰς αὐτοὺς, εἰ μὴ τις
 ὠφέλεια γίγνηται. καὶ μὴ
 νη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φι-
 λία ἀδιαβλητος ἐστίν. ἔστι
 γὰρ ῥᾶ ἡμῶν ἐδουλοῦσθαι
 σαι περὶ τοῦ ἐν πολλῷ
 χρόνῳ ἢ αὐτῶν δεδου-
 λευμένους, καὶ πιστῶν
 ἐν ὅτοις, καὶ τὸ μὴ
 δεῖ ποτ' αὐτῶν ἀδικῆσαι,
 καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῇ ὡς
 ἀληθῶς φιλία ἀξιοῦται.
 ἐν ἧ ταῖς ἀλλοῖς ἔζη καὶ
 λυεὶ γίνεσθαι τὰ τοιαῦ-
 τα. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀνθρώποι
 λέγουσι φίλους καὶ τοὺς
 διὰ τὸ χροῖσθαι, ὡς πρὸς
 αἰ πόλεως δουλοῦσι γὰρ αἱ
 συμμαχίαι ταῖς πόλεσι
 γίνεσθαι ἔνεκα τοῦ συμ-
 φέροντος. καὶ τὸς δὲ ἡ-
 δουλοῦ ἀλλήλους πόργον
 τας, ὡς πρὸς οἱ παῖδες ἱ-
 ἄλλω

ἔστι δὲ καὶ τῆς φιλίας
 πλείω, καὶ πρώτως μὲν
 καὶ λυγρίας τῶν ἀγαθῶν ἢ ἀγαθῶν, τὰς δὲ
 λοιπὰς, καὶ ὁμοιότη-
 τα. ἢ γὰρ ἀγαθὸν τι
 καὶ ὁμοίον τι, ταύτη φί-
 λοι, καὶ γὰρ τὸ ἡδύ, ἀ-
 γαθὸν τι τοῖς φιλοφί-
 σιν. οὐ πάνυ δὲ αὐτὸς
 συνάπτουσιν· οὐδὲ γί-
 νονται οἱ αὐτοὶ φίλοι
 διὰ τὸ χηρσιμον καὶ ἢ
 δὲ, ἐν γὰρ πάνυ συνδυνά-
 ζεται τὰ κατὰ συμβεβη-
 κός. εἰς ταῦτα δὲ τὰ ἔ-
 στι τῆς φιλίας νενεμη-
 μένης, οἱ μὲν φαῦλοι ἐπι-
 σονται φίλοι δι' ἡδονὴν,
 ἢ τὸ χηρσιμον, ταύτη ὁ-
 μοιοὶ ὄντες. οἱ δ' ἀγα-
 θοί, δι' αὐτὸς φίλοι, ἢ γὰρ
 ἀγαθοί. οὗτοι μὲν οὐκ
 ἀπλῶς φίλοι, ἐπειροὶ δὲ
 κατὰ συμβεβηκός, καὶ
 τῶ ὁμοιωθῆαι τῶν
 τοῖς.

at species amicitiae plu-
 res: ac primò quidem &
 proprie eam quae boni ù
 est, quatenus sum boni:
 reliquas uerò per simili-
 tudinem. quatenus enim
 bonū quid & simile est,
 catenus sunt amici. ete-
 nim iucundū quoddā bo-
 num est, ijs quibus iucun-
 da placent, sed nō admo-
 dum hae coalescunt: neq;
 iidem amici fiunt ob uti-
 litatem & ob iucundita-
 tem. nō enim ualde copu-
 lamur quae ex accidenti
 sunt. Cum uerò in has spe-
 cies amicitia distributa
 sit, prauī amici erunt ob
 uoluptatē, uel ob utilita-
 tem: qui hac re sunt simi-
 les: boni uerò propter se
 ipsos amici siquidē ex eo
 quae boni sunt. atq; hi sim-
 pliciter amici: illi ex acci-
 denti sunt, & quia cū his
 habent similitudinem.

Quemadmodū autem
in uirtutibus alij habitu,
alij actione boni dicun-
tur, ita quoq; in amicitia
est. nam quidā in conui-
ctu mutuo se oblectant,
et bona suppeditāt: qui-
dam uerò dormiētes, uel
uel locis seiuncti nō sunt
in actione quidem, ita ta-
men affectu sunt, ut amicē
agant. nam loca nō dissol-
uunt amicitiam simplici-
ter, sed actionem. Si uerò
diuturna absentia fuerit,
amicitiæ quoq; uidetur
obliuionem inducere. un-
de dictum est,

Tollit amicitias multas
affatus ademptus.

Non uidentur autem nec
senes, nec austeri esse ad
amicitiā idonei. nam bre-
uis uoluptas in ipsis est.
nemo autem uult uersari
cum molesto, neque cum
iniucundo, natura enim
maxi-

Ως πρὸς ἡ ἐπὶ τῶν ἀφ' ἑ
τῶν, οἱ μὲν λιὰ ἐξ ἑ, ἡ
ἡ λιὰ τ' οἱ ὀφθαλμοὺς ἀγαθῶν
λέγονται, ὅτι ὡς δὲ λιὰ ἐ-
πὶ τῆς φιλίας. οἱ μὲν γὰρ
συζῶντες χαίρουσιν ἀλλή-
λοις, λιὰ ὡς εἰς τοὺς ἀγα-
θῶν. οἱ ἡ λιὰ ὀφθαλμοὺς, ἡ
λιχωρίσμοι τοῖς τό-
ποις, ὅτι ὀφθαλμοὶ μὲν,
οὐτὼ δ' ἔχουσιν, ὥστε
οἱ ὀφθαλμοὶ φιλίᾳ. οἱ γὰρ
τόποι δ' διαλύονται τῆς φι-
λίας ἀπλῶς, ἀλλὰ τῆς
ὀφθαλμοῦ. ἰαν δὲ ἡ ἡ-
νιὸς ἡ ἀπουσία γίνονται,
λιὰ τῆς φιλίας δὲ ἡ ἀ-
βλη ποιεῖται. ὅσον εἰρηται,
πολλὰς δὲ φιλίας ἀπο-
συγχεῖα διέλυσαν.

εὐ φαίνονται δ' οὐδ' εἰ
πρὸς τῶν, ὅτι οἱ ἡ φιλίᾳ
φιλικοί εἶναι. βραχὺ γὰρ
εὐ αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς,
εὐ δὲ δὲ διὰ τῆς αὐτοῦ
ἡ ἀβρῶν τῶ λυπηρῶν,
εὐ δὲ τῶ μὴ ἡδονῆς. μὲν
134

διὰ γὰρ ἢ φύσιν φαί-
 νεται, τὸ μὲν λυπηρὸν
 φύγει, ἐπίεσθαι δὲ
 τοῦ ἠδέως. εἰ δὲ ἀπο-
 διχόμενοι ἀλλήλους, μὴ
 συζῶντες δὲ, σύνους ἐπι-
 नाσι μάλλον, ἢ φίλοις.
 οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ φί-
 λων, ὡς τὸ συζῶν. ὠφε-
 λείας μὲν γὰρ οἱ ἐν διεξί-
 σθησιν ἐργάζονται, σιωπηροὶ δὲ
 καὶ εἰ μανᾶ εἰσι.
 μονώταί μὲν γὰρ εἶναι
 τούτοις ἕκαστα προσή-
 κει· σιωδιάγειν δὲ
 μετ' ἀλλήλων οὐκ ἐστὶ,
 μὴ ἠέως ὄντας, μηδὲ
 χαίροντας τοῖς αὐτοῖς·
 ἐπὶ ἢ ἐταρική δο-
 κῆ ἔχειν. μάλιστα μὲν
 αὐτῶν ἐστὶ φιλία ἢ τῶν
 ἀγαθῶν, λαβὰρ ὡς λ-
 λανίς ἐργάζεται. δὲ οὐκ
 γὰρ φιλητέον μὲν καὶ
 κίρτερον τὸ ἀπ' αὐτῶν ἀ-
 γαθὸν ἢ ἠδύ. ἐκαστῶ
 δὲ τὸ αὐτὸ τοιοῦτον.

ἰ δὲ

maxime quod molestum
 est fugere videtur, sed
 quod iucundum, appet-
 tere. sed qui se mutuo
 admittunt, non tamen si-
 mul uiuunt, beneuolis
 similes sum potius, quam
 amicis: nam nihil est ita
 amicorum, ut simul ui-
 uere. praesidium enim in-
 digi appetunt, simul au-
 tem uersari etiam beati-
 nam solitarijs his esse mi-
 nime conuenit: simul ue-
 ro degere non licet,
 nisi iucundi sint, iisdem-
 que oblectantur: id quod
 habere sociabilis ami-
 citia uidetur. Ac ma-
 xime quidem amicitia
 bonorum est, sicut se-
 pius iam diximus. Vi-
 detur enim amabile, at-
 que eligendum, quod
 simpliciter bonum ut iu-
 cundum est: unicuique
 uero, quod sibi est tale.

bonus

bonus autem bono ob-
traque hæc. Amor au-
tem affectui, amicitia
habitu similis est. amor
enim non minus est erga
inanimata: cum electio-
ne uerò redamant: at e-
lectio ab habitu est, &
bona uolunt ijs quos a-
mant, illorum causa, non
ex affectu, sed ex habi-
tu: & amantes amicum,
quod sibi ipsis bonum
est, amant. bonus enim
amicus factus bonum ei
fit, cui est amicus: uter-
que igitur & amat quod
sibi bonum est, & par
pari uoluntati & iucun-
ditati refert. parilitas e-
nim amicitia dicitur. ita
que bonorum amicitia
hæc maximè insunt.

In austeris uerò &
semibus minus amicitia
fit, quo sunt morosio-
res,

ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ
δι' ἀμφοῦ ταῦτα. εὐμε-
δὲ ἢ μὲν φίλησις πάθος,
ἢ δὲ φιλία ἐξεί. ἢ γὰρ φί-
λησις, ὅχι ἡττοῦ πρὸς τὰ
ἄψυχά ἐστιν ἀντιφιλῶ-
σι ἢ μετὰ προαιρέσεως.
ἢ δὲ προαιρέσις ἀφ' ἐ-
ξείως, καὶ τὰ ἀγαθὰ βέ-
λουται τοῖς φιλομέ-
νοις ἐπείνεον οὐκ ἐκ
κατὰ πάθος, ἀλλὰ κατ'
ἐξεί, καὶ φιλοῦντες τὸν
φίλον, τὸ αὐτοῖς ἀγα-
θὸν φιλοῦσιν. ὁ γὰρ ἀγα-
θὸς φίλος γενόμενος, ἀ-
γαθὸν γίνεται ὡς φίλος.
ἐπάτρετος οὐκ ἐπεί τὸ
τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ
ἴσον αὐτὰ ποδίδωσι τῆ
βουλῆσει καὶ τῷ ἡδέει. λέ-
γεται γὰρ φιλότης ἢ ἴσος
της. μαλιστα δὲ τῆ τῶν
ἀγαθῶν ταῦτα ὑπαρξί-
ει.

Εἰ ἢ τοῖς στερομένοις καὶ
πρεσβυτικοῖς ἡττοῦ γινέ-
ται ἢ φιλία, ὅσω δυσνο-
λώτρεται

λώτοφοί εἰσι, καὶ ἤττορ
 ταῖς ὀμιλίαις χαίρουσι.
 ταῦτα γὰρ δουεὶ μά-
 λις εἶναι φιλικὰ, καὶ
 πομπικὰ φιλίας. διὸ νέ-
 αι μὲν γίνονται φίλοι τα-
 χύ, περὶ οὗτοι δ' ἔ. ἔ. γὰρ
 γίνονται φίλοι οἷς αὐτὸ μὴ
 χαίρωσιν, ὁμοίως δ' ἔ. δ'
 οἱ στυφνοί, ἀλλ' οἱ τοῖσ-
 τοι, σῦνοι μὲν εἰσιν ἀλ-
 λάλοις βόλονται γὰρ τὰ
 γὰθὰ, καὶ ἀπαντῶσιν
 εἰς τὰς χρείας φίλοι δ'
 ἔ. πάντες εἰσι, διὰ τὸ μὴ
 σωμαδρῶσιν, μηδ' χαί-
 ρειν ἀλλήλοις, ἀ δὲ μά-
 λις εἶναι δουεὶ φιλικὰ.
 πολλοὶ δ' εἶναι φίλοι,
 κατὰ τὴν τελείαν φι-
 λίαν ἐν ὀνδέχεται, ὡς-
 πόρου δ' ὄραν πολλῶν
 ἅμα, εἰοικε γὰρ ὑπόβο-
 λῆ, τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς
 ὄνα πῶς γίνεσθαι.
 πολλοὺς δ' ἅμα τῶ αὐ-
 τῷ ἀρέσκον σφόδρα,

res, minusq; cōsuetudini
 bus gaudent. hæc. n. max-
 imè uidentur esse ami-
 cabilia, amicitiaq; effici-
 entia. idcirco iuuenes ci-
 tò amici efficiuntur, senes
 nò item. nā nò fiūt amici
 quib. nò oblectātur. simi-
 li modo neq; austeri: sed
 eiusmodi beneuoli quidē
 inter se sunt, q̄a bona uo-
 lūt, ἔ. inopijs subueni-
 unt: amici uerò nò ualde
 sunt, propterea q, nò si-
 mul uersantur, neq; mu-
 tuò delectātur, q̄ amica-
 bilia maxime uidētur. at
 uerò ut multis quis sit a-
 micus amicitia perfecta,
 nò accidit, quemadmo-
 dum neq; ut amore mul-
 torū simul capiatur, exu-
 peratiōi enim simile hoc
 est. quod aut est huiusmo-
 di, erga unū fieri cōsue-
 uit. multos uerò eidem si-
 mul uehemēter placere,

non facile est: fortasse etiam neque bonum esse opus aut est, ut experimentum ceperis, et consuetudine usus fueris, quod perdifficile est. ob utilitatem tamen et iucunditatem fieri potest ut multis quis placeat. multi enim tales sunt, et brevi tempore suppeditamur. magis autem ex his ea similis est amicitia quae propter iucunditatem fit, cum eadem ab utrisque exhibetur. et sese mutuo, uel iisdem oblectantur, cuiusmodi iuuenum amicitiae sunt. magis enim in his liberalitas est. Quae uero est ob utilitatem, triualium est. Et beati uero utilibus nihil indiget, sed iucundis. uolunt enim simul cum aliquibus uiuere: at molestiam paruo quidem tempore tolerant: assidue uero sustineret nemo,

ne

οὐράδιον, ἴσως δ' οὐδ' ἀγαθὸν εἶναι. Δεῖ γὰρ καὶ ἐμπειροῦν λαβεῖν, καὶ ἐν σωηθείᾳ γυνέσθαι, ὅπως παρχάλεπον. διὰ τὸ χρησιμὸν δὲ καὶ τὸ ἡδύ, πολλοῖς ἀφέσμεν οὐδέχεται. πολλοὶ γὰρ ἐπιτοῦνται, καὶ οὐδὲν ὀλίγων χρησίων αἰ ὑπηρεσίαι. τούτων δὲ μάλλον ἐστὶ φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδύ, ἢ τὰν ταυτὰ ὑπὲρ ἀμφοῖν γίνηται, καὶ χρησιμῶν ἀλλήλοις, ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἷα τῶν νέων εἶσιν αἰ φιλία. μάλλον γὰρ ἐπιταύταις τὸ ἐλπιόσθαι. ἢ δὲ διὰ τὸ χρησιμὸν, ἀγορεύω. καὶ οἱ μακρῶν δὲ, χρησιμῶν μὲν οὐδὲν λέονται, ἢ δὲ οὐδὲν ἐνβλήναι γὰρ βούλονται τοῖς τὸ δέλεον πηρὸν, ὀλίγον μὲν χρησίων φέρουσι, σωεχῶς δ' οὐδεὶς αὐτὸν ὑπομένει, οὐδ'.

ἔδ' αὐτὸ ἀγαθὸν εἰ λυ-
 πηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τῶν
 φίλων ἡδέεις ζητῶσι. διὰ
 τῆς αἰτίας καὶ τοὺς ἀγαθοὺς
 τοιοῦτους ἔντας. καὶ εἴτι
 αὐτοῖς. ἔτι γὰρ αὐτοῖς
 ὑπάρξει ἕσα δὲ τοῖς φί-
 λοις. οἱ δ' ἐν ταῖς ἐξέσι-
 καις διηρημένοι φαίνον-
 ται. καὶ οὐδὲν τοῖς φίλοις.
 ἄλλοι γὰρ αὐτοῖς εἰσὶ καὶ
 εἰμοί, καὶ ἑτέροι ἡδέεις.
 ἅμφο δ' οἱ αὐτοῖς ἔστι
 οὐτε γὰρ ἡδέεις μετ'
 ἄλλοις ζητοῦσιν, οὐτε
 καὶ τοὺς μεν οὐτρα-
 πέλους τοῦ ἡδέως ἐπι-
 μένου. τὸ δὲ δεινὸν περὶ
 οὗ τοῦ ἐπιταχύνον. ταῦ-
 τα δ' οὐ πάντως γίνεται
 ἐν τῷ αὐτῷ. ἡδὺς γὰρ καὶ
 καὶ ἡδὺς ἅμα εἶηται, ὁ
 ὁ σπουδαῖος. ἀλλ' ὑπὸρ-
 χοντι οὐ γίνεται ὁ τοιοῦ-
 τος φίλος, ἀλλ' μὴ καὶ τῆ
 καὶ τῆ ὑπὸρχεται

εἰ δὲ

ne bonū quidē ipsum, si
 molestū ipsi esset: idcir-
 co amicos iucundos qua-
 runt: quales etiam oportet
 esse bonos. praeterea
 etiā sibi ipsis: ita enim i-
 psis inerunt ea quae ami-
 cis inesse debent. at qui
 potestatib. praediti sunt,
 distinctis amicis uti uidē-
 tur. alij enim ipsis sunt
 utiles, & alij iucundi. ut
 aut utriq; ijoem sint, ra-
 rum est. neq; enim iucun-
 dos cū uirtute quaerūt,
 neq; utiles ad res hone-
 stas, sed alios urbanos iu-
 cūditatis causa expeten-
 tes, alios solertes agendi
 mandatū. haec aut in eo-
 dem nō admodum fiunt.
 Quod autem probus uir
 simul iucundus sit, & u-
 tilis, dictum est. Sed ei
 qui excellit, non fit hu-
 iusmodi amicus, nisi et-
 tiam uirtute excellatur:

In minus, non est par,
 proportione superatus.
 non admodum uero tales
 fieri consueuerunt. Atque
 hæc quidem amicitie quas
 diximus, in parilitate
 sunt. eadem enim ab utrif-
 que fiunt, exoptantque; si-
 bi mutuo: aut alterum pro
 altero compensant, ut uo-
 luptatem pro utilitate.
 has aut minus esse am-
 icitias, et permanere,
 dictum est. Videmur autem
 et ob similitudinem et
 dissimilitudinem eiusdem
 esse et non esse ami-
 citie, ex similitudine e-
 nim eius que est ex uir-
 tute, uidemur amicitie.
 nam altera iucunditatem
 habet, altera utilitatem,
 que utraq; illi etiam in-
 sunt. in eo uero quod il-
 la inculpata stabilisque
 est, hæc cito immutatur,
 alijsque multis differunt,

non

εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἰσάμεν ἀνά-
 λογον ὑπερέχοντος. οὐ
 πάντως εἰώθει τοιοῦτοι
 γίνεσθαι. εἰσὶ δὲ οὐκ αἰ-
 ερημοναί φιλίαι ἐν ἰ-
 σότητι. τὰ γὰρ αὐτὰ
 γίνονται ἀπ' ἀμοιβῶν.
 καὶ ββλονται ἀλλήλοις.
 ἢ ἑτόρορ ἀνθ' ἑτορῶν αὐ-
 τήκατα ἀλλάττονται, οἷον
 ἡδονὴν αὐτ' ἑορεάσας.
 ὅτι ἢ καὶ ἡτόρορ εἰσὶν αὐ-
 ται αἱ φιλίαι, καὶ μόνου
 σιν, εἰρηται δονδαί δὲ
 καὶ δὲ ὁμοιότητα, καὶ
 ἀνομοιότητα ταυτῶν εἰ-
 ναί τε καὶ οὐκ εἶναι φι-
 λία. καὶ ὁμοιότητα γὰρ
 τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνου-
 ται φιλία. ἢ μόν γὰρ τὸ
 ἡδὸν ἔχει· ἢ δὲ τὸ ἡσίοι-
 μορ· ταῦτα δὲ ὑπάγχει
 καὶ κείνη τῶ δὲ τῶ μόν
 ἀδιάρητον εἶναι καὶ
 μόνιμον, ταύτας δὲ τα-
 χέως μεταπίπτειν, ἀλλοί-
 τε διαφέρειν πολλοί-
 οὐ

ὄν φαίνονται φιλία δι
 ἰσμομοιότητα ἐκείνης.

Ἐτόρρον δὲ ἐστὶ φιλί-
 ας ἑῷος, τὸ καθ' ὑπόβο-
 χλεύ. οἷον πατρὶ πρὸς υἱ-
 ὄν καὶ ὄλιος πρὸς υἱό-
 τω πρὸς νεώτορρον, ἀν-
 δρῖτε πρὸς γυναῖκα, καὶ
 παντὶ ἀφροντι πρὸς ἀφ-
 ρόμονον. Διαφύβρι δι
 αὐται καὶ ἀκλήλου. οὐ
 γὰρ ἢ αὐτὰ γουσι πρὸς
 τένα, καὶ ἀφροσι πρὸς
 ἀφρομόους. ἀλλ' οὐδέ
 πατρὶ πρὸς υἱόν, καὶ υἱὸν
 πρὸς πατόρα· οὐδ' ἀν-
 δρῖ πρὸς γυναῖκα, καὶ
 γυναῖκα πρὸς ἀνδρα.
 ἔτορα γὰρ ἐνάσω τόν-
 των ἀφροτι καὶ τὸ ὄφ-
 γον. ἔτορα δὲ καὶ δι
 ἀφροσι. ἔτορα οὖν
 καὶ αἱ φιλίαι καὶ αἱ φι-
 λία. τὰ αὐτὰ μὲν δι
 οὔτε γίγνεται ἐνατέ-
 ρω παρ' ἑατόρου, οὔ-
 τε δὲ ἰταῖρ' ὅταν

δι

non uidentur amicitia
 propter dissimilitudinē
 cum illa.

Altera est amicitia
 species per excellen-
 tiam: ut patri erga fi-
 lium, & denique seniori
 erga iuniolem, & uiro
 erga uxorem, & prin-
 cipi omni erga subdi-
 tum. Sed hæc inter se e-
 tiam differunt. non enim
 eadem est parentibus er-
 ga liberos, & principi-
 bus erga subditos: ue-
 rum neq; patri erga fi-
 lium, & filio erga pa-
 trem: neq; uiro erga uxo-
 rem, & uxori erga uirū:
 diuersa enim unicuique
 horum uirtus, & opus
 est: diuersa item ea ob
 que amant: diuersi igitur
 amores & amicitia.
 Atq; eadem quidē utriq;
 ab altero neq; fiūt, neq;
 sunt requirenda: sed cum

7.

D 3 paren-

parentibus liberi ea re-
tribuunt, quæ opus est in
ijs qui genuerunt, & pa-
rentes filijs ea quæ filijs
opus est, stabilis taliū ac
æqua amicitia erit. Ex
proportionem autē in om-
nibus amicitijs quæ sunt
in excellentia, amor etiā
fieri debet, ut meliorem
amari magis, quàm ama-
re, & utiliozem, & alio-
rum unumquenz; simili-
ter. Cum enim pro di-
gnitate amor oritur, tūc
quodam modo paritas
fit: id quod esse amici-
tiæ uidetur. at uerò non
similiter par in iustis &
amicitia habere uide-
tur. nā iniustis par pri-
mò est quod est pro di-
gnitate, secundò qd' pro
quãtitate est: at in ami-
citiæ quod est pro quan-
titate primo, secundò
quod pro dignitate est.

id

ἢ γονοῦσι μὲν τέτραν ἀ-
πονέμεται ἀ δὲ τοῖς γον-
νήσασσι, γονεῖς ἢ ἡέσιμ ἀ
δὲ τοῖς τέτραν. μόνιμος ἢ
τῶν τοῖς τῶν καὶ ἐπιε-
κῆς ἔσται φιλία. ἀνάλ-
γορ δ' οὐ ἀπάσαις τῆς
καθ' ὑπόθεσιν οὐσαις φι-
λίας καὶ τὴν φιλίαν
δὲ γίνεσθαι οἰοῦτο ἢ
μένω μάλλον φιλεῖσθαι,
ἢ φιλεῖν, καὶ τὸν ἀφελ-
μώτερον, καὶ τῶν ἀλλοῶν
ἐκαστοῦ ὁμοίως. ὅταν γὰρ
κατ' ἀξίαν ἢ φιλίαν γί-
νηται, τότε γίνεσθαι
πῶς ἰσότης, ὁ δὲ τῆς φι-
λίας εἶναι ἴσην ἢ ἄχρη-
ως ἢ τοῖσιν, οὐτε δι-
καιοῖς καὶ οὐ τῆ φιλία
φαίνεται ἔχειν. ἔστι γὰρ οὐ
μὲν τῆς δικαιοῖς ἴσος
πρώτως τὸ κατ' ἀξίαν.
τὸ ἢ κατὰ ποσοῦν, δευτέ-
ρας. οὐ ἢ τῆ φιλία τὸ μὲν
κατὰ ποσοῦν, πρώτως τὸ
ἢ κατ' ἀξίαν, δευτέρως.
ἢ

ἄλλοι δ' ἐὼν πολὺν διὰ
 ψήμα γίνονται ἀρετῆς,
 ἡλικίας, ἢ ὑποδείας, ἢ
 τινος ἄλλης οὐ γὰρ ἐτι φι
 λοι εἰσὶν, ἀλλ' οὐδ' ἀξιῶ
 τι. ἐμφανέστατον δὲ τῶ
 τ' ἐπὶ τῶν θεῶν. πλεί
 στον γὰρ ἔτι παρὰ τοῖς
 ἀγαθῶν ὑπόβουλοι δὴ
 λοι ἢ ἐπὶ τῶν βασιλέ
 ων. ἢ γὰρ τῶν ἀξιῶ
 τι εἰναι φίλοι οἱ πολλοὶ
 καταδέσφοι. ἢ γὰρ τοῖς
 ἀρετῶν ἢ σοφῶν τοῖς, ἢ
 μηδενὸς ἀξιοί. ἀνε
 βῆς μὲν οὐδ' οὐ τοῖς τοι
 οῦτοις ἀνὴρ ἐστὶν ὀφειμὸς,
 ἢ τις οἱ φίλοι. πολλοὶ
 γὰρ γὰρ ἀφαιρῶν ὄντων,
 ἐτι μόνον. πολλοὶ δὲ χω
 ρῶν γὰρ ἀφαιρῶν ὄντων,
 οἷον τῶν θεῶν, οὐκ
 ἐτι ὄντων καὶ ἀπορῶνται,
 μὴ ποτ' οὐ βούλονται οἱ
 φίλοι τοῖς φίλοις τὰ μέ
 γιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον
 θεῶν εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐτι
 φίλοι εἰσὶν αὐτοῖς.

ἢ γὰρ

id autem perspicuum est,
 si multa distancia fiat
 uirtutis, aut uitij, aut co
 piæ rerum, aut alterius
 cuiusdam. non enim am
 plius sunt amici. sed ne
 esse quidem postulant.

Hoc autem in dijs cla
 rissime patet. nam plurimū
 omnibus bonis ante
 cellunt: perspicuum item
 in regibus. neq; enim his
 postulant esse amici, qui
 inferiores longe sunt. neq;
 optimis aut sapientiss
 mis, q; nihilo sunt digni,
 In his tamen accurata fi
 nitio nō est, quousq; sint
 amici. multis enim abla
 tis, adhuc manet. Si uerò
 multū recesserit, ut de
 us, non amplius. Vnde
 etiam in dubitatione ue
 nit, nunquid amici ani
 cis maxima ex bonis ue
 lunt, ut deos esse: nō enim
 amplius ipsis erūt amici.

D 4 neq;

neque etiã erunt bona. amici enim bona sunt. Si igitur rectè dictum est, amicũ amico uelle bona illius causa, eum qualiscunque est, manere oporteret: at homini autem quandiu est, maxima bona adesse uolet: fortasse tamen non omnia. sibi enim quisq; maximè uult bona.

8 Plerique autem propter ambitionem amari potius uidentur uelle, quàm amare: ideo adulatorum amantes plerique sunt. adulator enim is amicus est q̄ exuperatur, aut se huiusmodi simulat, magisq; amare q̄ amari. amari aut honorãdo proximum esse uidetur, quam rem uidelicet plerique appetunt. sed non per se tamen honorem cõsecrari uidentur, sed

οὐδὲ δὴ ἀγαθὰ. οἱ γὰρ φίλοι τὰγαθὰ. εἰ δὴ λιγῶς εἰρηται, ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βούλεται τὰγαθὰ ἐνείνου οὕνεκα, μέντοι αὐτὸν δέουσι, οἷος ποτὶ ἐστὶν ἐν εἰνός. ἀνθρώπων ὄντι βουλήσεται τὰ μέγιστα εἶναι ἀγαθὰ. ἴσως δ' οὐ πάντα. αὐτῷ γὰρ μάλιθ' ἕκαστος βούλεται τὰγαθὰ.

Οἱ πολλοὶ ἢ δουροῦσι διὰ φιλοτιμίαν βούλονται φιλεῖσθαι μάλλον ἢ φιλεῖν. διὸ φιλονόηται οἱ πολλοί. ὑπὸ βίχμονος γὰρ φίλος ὁ λέγεται, ἢ προσωιῖται τοῦ ἕτος, καὶ μάλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. τὸ δὲ φιλεῖσθαι, ἐγγὺς εἶναι δουροῦ τοῦ τιμᾶσθαι, οἱ δὲ οἱ πολλοὶ ἐφίονται. ἢ δι' αὐτὸ τὸ δὲ εἰσῆσθαι αἰρεῖσθαι τὸ τιμᾶν, ἀλλὰ λιγῶς

συμβεβηκός. χαίρουσι
 γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ
 τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις
 τιμώμενοι διὰ τὴν ἐλ-
 πίδα, οἴονται γὰρ τού-
 ξιδαι παρ' αὐτῶν, ἀν-
 του δέονται, ὡς δὴ ση-
 μείω τῆς ἀπαθείας χαί-
 ρουσι τῇ τιμῇ. οἱ δ' ὑπὸ
 τῶν ἐπιεικῶν, καὶ εἰδό-
 των ὀρεγόμενοι τι-
 μῆς, βεβαιῶσαι τὴν οἰ-
 κίαν δόξαν περὶ αὐ-
 τῶν ἐπίονται. χαί-
 ρουσι δὲ ὅτι εἰσὶν ἀ-
 γαθοί, πιστεύοντες τῇ
 τῶν λεγόντων λέξει.
 τῶ φιλεῖσθαι ἢ κατ' αὐ-
 τὸ χαίρουσι. διὸ δόξειον
 αὐτῶν εἶναι τοῦ τι-
 μᾶσθαι, καὶ ἢ φιλία
 κατ' αὐτὴν αἰρετὴ εἶ-
 ναι. Δοκεῖ δ' ἐν τῷ φι-
 λῶν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φι-
 λῆσθαι εἶναι. σημείον
 δὲ αἱ μητρὸς, τῷ φι-
 λῶν χαίρουσαι. οἷον
 γὰρ

sed ex accidenti. Gau-
 dent enim pleriq; cum à
 potestatibus præditis ho-
 norantur ob spem. conse-
 quuturos enim se esse e-
 xistimant ab ijs, si qua
 re egeant. itaque honore
 quasi signo beneficij ac-
 cipiendi letantur: qui ue-
 rò à probis uiris & in-
 telligentibus honorè af-
 fectant, suam ipsorū opi-
 nionem confirmare cu-
 piunt. gaudent igitur &
 boni sint, eorum iudicio
 qui id dicunt credentes,
 at amari per se gaudent.
 Quocirca uideri possit
 id melius esse, quàm ho-
 norari, & amicitia ex-
 petenda per se esse. Id
 autem uidetur in eo
 quòd amat aliquis ma-
 gis quàm in eo quòd a-
 matur consistere. argu-
 mento sunt matres quæ
 amādo gaudēt. nonnullæ
 D 5 enim

enim filios suos alendos tradunt, amantq; scientes, redamari autem non querunt, si utrūq; fieri nō potest: sed satis ipsis uidetur, si liberos suos prospere agentes inspiciant: amantq; illi ipsos, etiam si illi quæ matri debentur, tribuere nequeant propter ignorationem.

Cum uerò amicitia magis in amando consistat, & amantes amicorū laudantur, amare esse amicorū uirtus uidetur. quare inter quos hoc pro dignitate fit, ij stabiles amici sunt, & quæ talium est amicitia. at hoc modo illi etiā qui inæquales sunt, amici maximè fuerint. pares enim fuerint. paritas uerò & si similitudo amicitia est, & præcipuè ea q̄ est ex uirtute similitudo. cū enim
stabi-

γὰρ διδῶσι τὰ ἑαυτῶν
τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι
μὲν εἰδῆαι, ἀντιφιλῶ-
σθαι δ' ἔζητοῦσιν, ἐὰν
ἀμφοτέρω μὴ ἐπιλέχου-
ται ἀλλ' ἰσχυρὸν αὐταῖς
εἶμεν εἶναι, ἐὰν ὁμοίω
σὺ πρέττοντας. καὶ αὖ-
ταὶ φιλοῦσιν αὐτῶν, λέγου-
νται μὴ διύωνται τῆ
μητέρι ἀπροσήμε ἀπι-
νέμεν διὰ τὴν ἄγνοι-
αν· μάλλον ἢ τῆς φιλίας
οὔτη; ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ
τῶν φιλοφιλῶν ἐπαυνοῦ-
μένων, φιλῶν ἀρετὴ τὸ
φιλεῖν εἶμεν. ὥστε ἐν οἷς
τοῦτο γίνεται καὶ ἀφί-
αν, οὔτοι μόνιμοι φίλοι,
καὶ ἢ τῶν τοιοῦτων φι-
λία. ἔστω δ' αὖ καὶ οἱ αὐ-
σοι μάλιστα εἶεν φίλοι.
ισόλοιοι γὰρ αὖ. ἢ δὲ
ισότης καὶ ὁμοιότης, φι-
λότης, καὶ μάλιστα αὐ-
τῶν καὶ ἀφίλει ὁμοιό-
της. μόνιμοι γὰρ οὔτες
καὶ

καθ' αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἀλ-
 λήλους μόνουσι, καὶ οὐ-
 τε δέονται φαύλων, ἔ-
 θ' ὑπηρετοῦσι τοιαῦτα,
 ἀλλ' ὡς εἶπερ καὶ δια-
 κωλύουσι. τῶν ἀγα-
 θῶν γὰρ. μήτ' αὐτοὺς
 ἀμαρτάνειν, μήτε τοῖς
 φίλοις ἐπιτρέπειν ὑ-
 πηρετεῖν. οἱ δὲ μοχ-
 θηροὶ, τὸ μὲν βέβαι-
 ον οὐκ ἔχουσι. ἔσθ' ἔτι γὰρ
 αὐτοῖς διαμύνουσι ὁ-
 μοιοὶ ὄντες. ἐπ' ὀλίγον
 δὲ χθόρον γίνονται φί-
 λοι, χαίροντες τῇ ἀλλή-
 λων μοχθηρίᾳ. οἱ χθίσ-
 μοι δὲ καὶ ἡδέεις, ἐπὶ
 πλείων διαμύνουσι· ἕως
 γὰρ αὐτῶν πορεύονται ἡδον-
 ῆς καὶ ὠφελείας ἀλλή-
 λους. ἐξ ἐναντίων ἦ, μά-
 λιστα μὲν δονεῖ ἢ διὰ το
 χθίστου γίνεσθαι φι-
 λία· οἷον πλού-
 σίῳ, ἀμαθὲς εἰλότι. ἔστι γὰρ
 τυγχάνει τις ἐνδεὴς ὄν,

τέτυ

stabiles per se ipsi sint,
 etiā inter se mutuo per-
 manent, & neque indi-
 gent prauis. neque talia
 subministrant, sed ut ita
 dicam etiam prohibent
 (bonorum enim est) ut
 neq; ipsos peccare, neq;
 amicis permittere submi-
 nistrent. prauis autem fir-
 mitatem quidem non ha-
 bent (neque enim sibi si-
 miles permanent) sed ad
 paruum tempus amici
 fiunt, prauitate mutuo
 se oblectantes. Qui ue-
 rò sunt utiles, & iucun-
 di, diutius durant: quo-
 ad enim uoluptates &
 utilitates sibi mutuo ex-
 hibuerint. Ex contrarijs
 autem maximè uidetur
 quæ utilitatis causa est
 fieri amicitia, ut pauper
 diuiti, imperitus docto.
 quod enim consequitur
 aliquis, cū esset indigus,
 illud

illud appetens, aliud remuneratur. huc trahere etiā quāspīā posset amatorem & amatum, pulchrum item & turpem. ideo uidentur amatores ridiculi interdū se amari postulantēs, sicut amant. simili modo forte, ut essent amabiles postulandum: nihil uerò huiusmodi habentes, ridiculū est. Sed forsitā neq; appetit contrariū per se contrarium, sed ex accidenti. medijs autē appetitio est. id enim bonū est: ueluti sicco, non si humidum euadat, sed si ad medium perueniat, & calido, & alijs simili modo. Verūm hæc omittantur. sunt enim à proposito alieniora.

9 Videtur autē, quemadmodum initio dictum est, in his ac in iisdem

ε

τούτου ἐφιέμενος, κτλ.
 τι διαρεῖται ἄλλο. οὐ ταῦ
 θα δ' αὖ τις ἔλθοι καὶ
 ὄρα γλῶ καὶ ὄρα μόνον,
 καὶ καλὸν καὶ αἰσχροῦ.
 διὸ φαίνονται καὶ οἱ ὄρα
 καὶ γελοιοὶ οὐκ ἔξιν
 τες φιλεῖσθαι ὡς φιλεῖ-
 σιν. ὁμοίως δὲ φιλητὸς
 ὄντας ἴσως ἀξιοτέρως
 μῆν ἢ τοιούτων ἔχον-
 τας, γελοῖον ἴσως δὲ αὖ-
 τὸ ἐφίεται τὸ ἐναντίον
 τὸ ἐναντίον καθ' αὐτὸ,
 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.
 ἢ δ' ὄρεξίς τῶ μέσῳ ἐστίν.
 τὸτο γὰρ ἀγαθόν, οἷον
 τῷ ξηρῷ, οὐχ ὑγρῷ γινέ-
 σθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μέσον
 εἶναι, καὶ τῷ θερμῷ
 καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως.
 ταῦτα μὲν ἔν ἀφείδαι.
 καὶ γὰρ ἔστιν ἄλλοτε γινώ-
 σθαι.

Εοικε ἢ καθάπερ οὐ
 ἀρχῇ εἴρηται, περὶ ταῦ
 τα καὶ οὐ τοῖς αὐτοῖς
 ὄναι

ἂν αἰ ἢ τε φιλία καὶ τὸ
 δίκαιον. ἐν ἀπάσῃ γὰρ
 κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον
 εἶναι, καὶ φιλία ᾗ.
 προσαγορεύσει γοῦν ὡς
 φίλος τὰς σύμπλους, καὶ
 τὰς στρατιώτας, ὁμοίως ᾗ
 καὶ τὰς ἐν ταῖς ἀδελφείαις
 κοινωνίας. καὶ ὅσον δὲ
 κοινωνῶσι, καὶ ἐπὶ τοσούτων
 ἐστὶ φιλία. καὶ γὰρ ἢ
 τὸ δίκαιον, καὶ ἢ παροικία,
 καὶ τὰ φίλων, ὅσων
 ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἢ φιλία.
 ἐστὶ ᾗ ἀδελφοῖς μόνον
 καὶ ἐταίροις πάντα κοινοῦ.
 τοῖς ᾗ ἄλλοις ἀφωρισμένα,
 ἢ τοῖς μόνον πλείων, ἢ
 τοῖς ᾗ ἐλάττω. ἢ γὰρ τῶν
 φίλων, αἱ μόνον μάλλον,
 καὶ δὲ ἢ τῶν. διαφορᾷ ᾗ
 καὶ τὰ δίκαια. ἢ γὰρ τῶν
 τὰ γονεῦσι πρὸς τέκνα,
 καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφούς,
 οὐδὲ ἐταίροις καὶ πολίταις. ὁμοίως δὲ καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων φίλων.

ἔτε-

& amicitia esse, & ius.
 in omni enim cōmuniōe
 esse quoddā ius uidetur,
 & amicitia quoq; cōpel-
 lant enim quasi amicos
 conuectores & cōmilitones:
 pari modo etiā q sunt
 in alijs cōmunionibus.
 quatenus aut inter se
 cōmerciū habet, eatenus
 amicitia est: cū etiā
 ius et puerbiū, cōmunes
 res amicorum esse, recte
 habet. in cōmuniōe. n. amicitia
 est. fratrib. aut et socijs
 cōmunia omnia sunt:
 reliquis uerò separata,
 atq; quibusdā plura,
 quibusdā pauciora. etenim
 amicitiarū aliæ magis
 sunt, aliæ minus, differunt
 aut et iura. nō enim eadē
 sunt parentibus erga filios,
 et fratribus inter se, neq;
 socijs et ciuib. simili modo
 etiā in reliquis amicitijs.

diuer-

diuersæ igitur etiam in-
iuriæ ad unumquemq; ho-
rum sunt, incrementumq;
accipiunt, quo magis er-
ga amicos sunt: ut pecu-
nijs sociû priuare, graui-
us est q̄ ciuem: & non o-
pem ferre fratri, quàm
alieno: patrem item per-
cutere, quàm quemlibet
aliû. Augeri etiam simul
cum amicitia ius ipsum
consuevit, utpote cum in
ijsdem consistant, & pa-
riter pertingant. At ue-
rò communionēs omni-
bus partibus eius quæ ci-
uilis est, similes sunt. nam
ob utile aliquod conue-
niunt homines, aliquid-
que eorum suppeditan-
tes quæ ad uitam perti-
nent. & ciuilis cōmunio
utilitatis gratia uidetur
& à principio cōstitisse,
& perseverare. id enim
& legūlatores spectant,

ε

ἔτορα δὲ καὶ τὰ ἄλλοι-
να πρὸς ἐνάγουσ τὸν
τωρ, καὶ αὐξήσιν λαμ-
βάνει τὸ μᾶλλον πρὸς
φίλους ἔναι. οἷον ἔστι
ματα ἀποσφραῖσαι ἐ-
ταίρου δεινότορον ἢ πο-
λίτην. καὶ μὴ βοηθῆ-
σαι ἀδελφῷ, ἢ ὀνηρώ-
σαι καὶ πατέρα καὶ
ἢ ἰντιναοῦ ἄλλον. αὐ-
ξεῖσθαι δὲ πείθονται ἡ-
μα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δι-
καιον, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς
ὄντα, καὶ ἐπ' ἴσους διη-
κοντα. αἱ δὲ λοιπὴν αἰ-
ωῶσι μορίοις εἶναι αἰ-
τῆς πολιτικῆς. συμπο-
ροῦνται γὰρ ἐπὶ τινὶ
συμφορῶντι, καὶ πρὸς ὅ-
μοιοι τι τῶν εἰς τὸν βί-
ον. καὶ ἡ πολιτικὴ γλοι-
νώσα, τὸ συμφέροντος
χάρις ἀποῖν καὶ ἐξ ἀφ-
χῆς σινελθεῖν, καὶ δια-
κόμεν. τότε γὰρ καὶ εἰ
νομοθεταί ποχάζονται.
καὶ

ἢ δὲ καὶ ἐν εἰσάφασιν τὸ
 λικὸν ἢ συμφορῶν. αἱ μὲν
 ἄρ' ἀλλὰ λικωνωνία καὶ ἀ-
 κέρη τῆς συμφορῶντος ἐ-
 φέονται, οἷον πτωτῆρες
 μὲν τῆς λικαίας τερ πλοῦτων,
 ἢ πρὸς ὄργανισαν ἡγυμνά-
 των, ἢ τι τοῖσδε στρατι-
 ῶται τῆς λικαίας τὸν πό-
 λεμον, εἴτε ἡγυμνάτων,
 εἴτε νινυς, ἢ πόλεως ἐρε-
 γόμενοι ὁμοίως ἢ λικαί φυ-
 λῆται καὶ ἀημόται. οὐ-
 κὲν ἢ τῶν λικωνωνίων δι-
 ἠδονὴν δλονῶσι γιννε-
 ῶσαι, θιασποτῶν καὶ ὄρα-
 τιστῶν. αὐταὶ γὰρ θυσίας
 ἐνεκα καὶ σωουσίας.
 πᾶσαι δ' αὐταὶ ὑπὸ τῶν
 πολιτικῶν εἰσίστασι εἰ-
 ναι, οὐ γὰρ τῆς κερῶντος
 συμφορῶντος ἢ πολιτι-
 κῆ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἀπαν-
 τὰ τὸν βίον. θυσίας τε
 ποιοῦσιν, καὶ πόρι ταύ-
 τας συνόδους τιμᾶς τε
 ἀπονέμουντες τοῖς θεοῖς,
 καὶ

& ius esse inquit, quod
 cōmuniter conducit. reli-
 quæ igitur communiōes
 singule utilitatem expe-
 tunt. ut nauigatores eam
 quæ est ex nauigatione,
 uel ad pecuniarum cōse-
 ctionem, uel tale aliquid:
 milites uerò eā quæ ex
 bello, siue pecunias, siue
 uictoriā, siue urbem ex-
 petāt, simuliter quoq; tri-
 bules, & populares. non
 nullæ uerò communiōes
 fieri ob uoluptatem ui-
 dentur, thiasii sodalium,
 & symbolum condicem-
 tium: hæ enim sacrificij
 & conuictus causa fiunt.
 Atque hæ omnes subesse
 eiuli uidentur. non e-
 nim præsentem utilita-
 tem ciuilis expetit, sed
 ad uniuersam uitam: &
 qui sacrificia faciunt, &
 qui in ijs conuenibus &
 honores dys tribuunt,
 &

et sibiipsis cum uoluptate requiem comparant, prisca enim sacrificia et conuentus facti uidentur post fructuū perceptiones, quasi primitiæ quædam: in his enim maxime temporibus ocio uacabant. Omnes igitur cōmuniones partes esse ciuilibus uidentur. Cōsequenter aut̄ tales amicitie tales communionēs.

- 10 Ciuilibus status tres species sunt, totidemq; defectiōnes, quasi corruptelæ illarum. Ac ciuiles quidem status sunt, regnum, & optimatum principatus, & tertiæ quæ à censibus est, quam censuum potestatem uocare aptum uidetur, plerique uerò ciuilem statum eam appellare consueuerunt. Harum optima regnum, pessima

καὶ ἑαυτοῖς ἀναπαύσεως
 πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς·
 αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι
 καὶ σιῶδοι φαίνονται
 γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν
 λαμπρῶν συγκομιδῶν,
 οἷον ἀπαρχαί. μάλιστα
 γὰρ ἐν τούτοις ἐχθίστου
 τοῖς λαοῖς. πᾶσαι
 δὲ φαίνονται αἱ κοινω-
 νίαι μόρια τῆς πολι-
 τικῆς εἶναι. ἀπολαύσεως ἵ
 αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς
 τοιαύταις κοινωσίαις.

Πολιτείας δὲ ἔστιν ἑ
 ἡ τετρακτῆ. ἴσαι δὲ καὶ πα-
 ρεμβάσεις, οἷον φθοραὶ τῆς
 τῶν. εἰσὶ δ' αἱ μὲν πολι-
 τεῖαι, βασιλεία τε καὶ
 ἀριστοκρατία· τρίτη δ'
 ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἢ
 τιμοκρατικὴ λέγουσιν εἶ-
 ναι φαίνεται· πολι-
 τεῖαν δ' αὐτὴν εἰσὶν ἑ
 σιρ οἱ πλείστοι λαλοῦν-
 τῶν δὲ βελτίστη μὲν
 ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ
 τιμο-

τιμοκρατία. παρέμβα-
 εις ἡ βασιλείας μὲν τυ-
 ραννίς. ἀμφω γὰρ μο-
 ναρχίαι. Διαφοροῦσι
 δὲ πλείστον. ὁ μὲν γὰρ
 τύραννος τὸ ἑαυτῶ συμ-
 φέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βα-
 σιλεύς τὸ τῶν ἀρχομέ-
 νων. οὐ γὰρ ἐστὶ βασι-
 λεύς, ὁ μὴ αὐταρξής,
 καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς
 ὑπὸρέχων. ὁ δὲ τοιοῦ-
 τος ἔδεικνός προσδέεται.
 τὰ ἀρέλιμα οὐδ' αὐτῶ
 μὲν ἢ αὐτοσκοπιῶν, τοῖς
 δὲ ἀρχομένοις. ὁ γὰρ
 μὴ τοιοῦτος, ἀληθευτὸς
 αὐτὸς εἴη βασιλεύς. ἢ
 δὲ τυραννίς ἐξ ὀναν-
 τίας ταύτης. τὸ γὰρ ἑαυ-
 τῶ ἀγαθὸν διώκει, καὶ
 φανερῶς τὸν ἐπὶ ταύ-
 τῆς, ὅτι χειρίστη. καὶ νε-
 στερ γὰρ τὸ ὀναντίον τῶ
 βελτίω. μεταβαίνει δὲ
 ἐν βασιλείας εἰς τυραν-
 νίαν. φανότῃς γὰρ ἐστὶ
 μοναρχ

censuum potestas est.
 Ac regni quidem dese-
 ctio tyrannidis est. Vtrum
 que enim unius princi-
 patus est: plurimum ta-
 men differunt. Tyran-
 nus enim suam utilita-
 tem spectat, rex subdi-
 torum. Non enim est
 rex, nisi ipse sibi satis
 sit, omnibusque bonis
 excellat: at qui talis est,
 nulla re indiget. Quo-
 circa utilitatem non si-
 bi, sed subditis procura-
 bit. Nam qui eiusmodi
 non est, sorte lectus
 rex est. Tyrannidis uero
 e contrario huic. suum
 enim ipsius bonum per-
 sequitur. Clariusque
 in hac est quod sit pes-
 sima. id enim est pes-
 simum, quod optimo est
 contrarium: e regno au-
 tem in tyrannidem tran-
 sitio est. tyrannidis enim
 E unius

unius principatus depra-
uatio est: & prauus rex
tyrānus euadit. Ex opti-
matū principatu in pau-
corū potestate, uitio prin-
cipum qui res ciuitatis
distribuunt praeter digni-
tate, & omnia, aut ple-
raq; bona sibiipsis, &
principatus semper ijs-
de, ditescere plurimi fa-
cientes. itaq; pauci domi-
nātur ac prauo loco pro-
bisimorum. sed & ex
censuū potentia in popu-
li potentia sunt enim hae
confines. multitudinis e-
nim etiam censuum pote-
stas uult esse, & pares
omnes qui in censu sunt.
At minimè mala res est
popularis potestas. pau-
lo enim ciuili status spe-
ciem transit. In hunc igitur
modum maximè im-
mutantur status ciuiles.

μεταβάλλουσι μὲν οὐ μάλιστ' ἔτιος αἱ πολιτεῖαι.

μοναρχίας ἢ τυραννίδος
διεμοχθῆτος βασιλέως,
τύραννος γίνεται. ἐξ
ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀ-
λιγαρχίαν, ἡλικία τῶν
ἀρχόντων, οἱ νέμονται
τὰ τῆς πόλεως περὶ
τὴν ἀξίαν, καὶ πάντα,
ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγα-
θῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρ-
χὰς αἰετὸς αὐτοῖς, πε-
ρὶ πλείστον περιούμονται
τὸ πλουτέον. ὀλίγοι δὲ
ἀρχουσι καὶ μοχθηροὶ
ἀντὶ τῶν ἐπιεικῶ-
των. ἐν δὲ δὴ τιμο-
κρατίας εἰς δημοκρα-
τίαν. σώφρονες γὰρ εἰσὶν
αὐταί. πλείθεος γὰρ βού-
λεται καὶ ἡ τιμοκρα-
τία εἶναι, καὶ ἴσοι πάν-
τες εἰ ἐν τῷ τιμήματι.
ἢ πλεῖστα ἢ μοχθηρῶν ἐστὶν
ἡ δημοκρατία. ἐπὶ μι-
κροῦ καὶ παρεμβάινα
τὸ τῆς πολιτείας εἶδος.
ἴσα.

ελάχιστον γὰρ οὕτω καὶ
 ῥᾶστα μεταβαίνουσι.

ὁμοιώματα δ' αὐτῶν καὶ
 οἶον παραδείγματα λά-
 βοι τις αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς οἰ-
 κίαις. ἢ μὴ γὰρ πατὴρ
 πρὸς υἱὸν ἰσωνία, βασι-
 λέας ἔχει χῆμα. τῶν τε
 ἡνῶν γὰρ τῷ πατρὶ μέ-
 λει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ-
 μῆρος τὸν Δία πατὸρα
 προσκαλοῦσιν. πατρικὴ
 γὰρ ἀρχὴ βύλεται ἢ βα-
 σιλεία εἶναι. ἐν πόλει
 δὲ ἢ τῷ πατρὸς, τυραν-
 νικῆ. ἄρῳνται γὰρ ὡς
 δούλοις τοῖς υἱοῖς, τυ-
 ραννικὴ δὲ καὶ ἡ διαπό-
 του πρὸς δούλους, τὸ γὰρ
 τῷ δεσπότῃ συμφέρον,
 ἐν αὐτῇ πράττεται. αὐ-
 τῇ μὲν οὖν ὀρθῆ φαίνε-
 ται ἢ πόρροικὴ δὲ ἡμερ-
 τημόνη. τῶν διαφόρων
 τῶν γὰρ αἱ ἀρχαὶ διά-
 φοροί. ἀνδρὸς δὲ καὶ
 γυναικὸς, ἀριστοκρατικὴ
 φαί-

ita enim ad minimum et
 facillimè transeunt. qua-
 rù similitudines et qua-
 si exempla sumere et-
 tiam in familijs quispiam
 possit. patris enim erga
 filios communitio, re-
 gni formam habet. nam
 patri sunt curæ filij. un-
 de etiam Homerus Io-
 uem patrem appellat.
 paternum enim impe-
 rium regnum uult esse.
 At apud Persas patris
 imperium tyrannicū est.
 utuntur enim ut seruis, fi-
 lijs. Tyrannicum uerò
 est heri erga seruos. in
 eo enim id quod hero u-
 tile est, agitur. Hoc
 quidem certè esse re-
 ctum uidetur: Persicum
 uerò aberrare. eorum
 enim qui sunt diuersi, di-
 uersa quoque imperia
 sunt. Viri autē et uxoris,
 optimatum potestatem,
 E 2 re-

refert. nā pro dignitate
 imperat uir, ac in ijs qua
 uirum decent: quae autē
 uxori conueniunt, illi at
 tribuit: at si omnium uir
 dominus est, in paucorū
 principatum delabitur.
 praeter dignitatem enim
 id facit, & non quatenus
 est melior. Interdum ue-
 rō uxores dominamur
 opulentiā patrimonio,
 itaq; nō sunt pro uirtu-
 te imperia, sed pro diui-
 tijs et potentia, quem ad
 modum in paucorū prin-
 cipatibus, census autem
 potentiae fratrum com-
 munitio similis est. sunt
 enim pares, nisi quate-
 nus aetate distant.
 Idcirco si longe aetati-
 bus diuersi sint, non iam
 fraterna sit amicitia. Po-
 pularis autē potentia ma-
 xime in domesticis, quae
 sine domino sunt. (ibi
 enim

φαίνεται. κατ' ἀξίαν
 γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρχαί καὶ κα-
 εἰ ταῦτα ἀδελφῶν αὐ-
 δειῶν ὅσα ἢ γυναικῶν ἀρ-
 μόβει, ἐν αὐτῶν ἀποδιδο-
 σιν, ἀπαύτων ἢ λυσιπύ-
 ρων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχί-
 αν μεθιστησι. παρὰ τὸ
 ἀξίον γὰρ αὐτὸ ποιεῖ,
 καὶ ὅχι ἢ ἀμείνων, οὐκ ἔ-
 δε ἀρχουσι καὶ γυναι-
 κες ἐπιλυσοῦσιν αὐτά. οὐ
 δὲ γίνονται κατ' ἀρ-
 τὴν αἰ ἀρχαί, ἀλλὰ διὰ
 πλεονεξίας καὶ ἀδελφικῆς
 θρασύτητος ὀλιγαρχί-
 ας. τιμωρατικῆ δ' ἐπι-
 κενῆ τῶν ἀδελφῶν. ἔ-
 σσι γὰρ, πλεονεξίᾳ ὅσοι
 ταῖς ἡλικίαις ἀλλήλων
 τῶν. διὸ καὶ κατὰ τὸν
 ταῖς ἡλικίαις διαφύου-
 σιν, οὐκ ἔστι ἀδελφικὴ
 γίνεται ἢ φιλία. δι-
 μοκρατία δὲ μάστιξ
 μὲν ὅντα ἀδελφότητος
 τῶν οἰκίσεων. ὅντα ὅσα
 γὰρ

γὰρ πάντες ἐξ ἴσου· καὶ
 ἐναί: αὐτοῦ οὐκ ἄρχων,
 καὶ ἐνασφῶ ἐξουσία.

Καθ' ἐνασφῶν ἢ τῶν
 πολιτειῶν φιλικὸν φαίνε-
 ται, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δίκαιον
 βασιλῆα μὲν πρὸς
 τοὺς βασιλευμένους ἐν
 ἀδελφῆν ἰσότητι. οὐ
 γὰρ καὶ τοὺς βασιλευ-
 μένους, ἐπὶ ἀγαθῶν
 ἢ ἐπιμελεῖται αὐτῶν,
 ἢ ἐν πρᾶξι, ὡς
 πρὸ νόμων περὶ βασιλευ-
 μένων καὶ Ομηροῦ τὸν Α-
 γαμέμνονα ποιοῦντα
 λέγει. τοιαύτη δὲ
 καὶ ἡ πατρική. διὰ
 φέρει δὲ τῶν μεγέθει τῶν
 ἀδελφότημάτων. αἰ-
 τίος γὰρ τὸν εἶναι, δε-
 κούτου μεγίτου εἶναι,
 καὶ τροφῆς, ἢ παιδείας
 καὶ τοῖς περὶ γούνοισι ἢ ταῦ-
 τα ἀπονέμεται. φύσει
 γὰρ ἀρχικὸν πατρὸς ἔσθαι
 καὶ περὶ γούνοισι ἐγγύων,
 καὶ

enim pariter oēs) & in
 quibus princeps imbecil-
 lus, & licetia cuiq; est.

In unoquoq; autē ci-
 vili statu amicitia appa-
 ret, quamū & ius: regi
 quidem erga eos quibus
 regnat, in beneficij ex-
 cellentia. benefacit enim
 ijs in quibus regnat, si-
 quidem bouus cum sit, i-
 psorum curam habet, ut
 prosperè agant, perinde
 ac ou.ū pastor. unde etiā
 Homerus Agamemnonē
 pastorem populorū di-
 xit. talis autē paterna e-
 stiam est: tamen si differet
 magnitudine beneficio-
 rum. auctor enim est ut
 simus, quod uidetur esse
 maximum, & educatio-
 nis, & institutionis: que
 maioribus quoque attri-
 buuntur. Natura enim
 præest pater filijs, &
 maiores nepotibus,

18

E 3 8

Rex ijs quib. regnat.
 Atq; amicitia hæ in ex-
 cellentia sunt: idcirco ho-
 noratur parentes. ac ius
 inter hos non idem est,
 sed pro dignitate. sic e-
 nim fiat & amicitia. Vi-
 ri item erga uxorem ea-
 dem amicitia, ac que in
 optimatū potestate est.
 Secundum uirtutem e-
 nim & præstantiori plus
 boni tribuitur, & cuique
 quod conuenit. ita quo-
 que etiā ius. at uerò fra-
 trū amicitia, sociali simi-
 lis est. pares enim sunt et
 coætanei. talesq; eorun-
 dem studiorū & eorun-
 dem morum plerunque
 sunt. Huic ergo similis
 est que in census pote-
 state est, pares enim ci-
 ues uolunt ac probi esse.
 itaq; per uices, & ex æ-
 quo imperare, simili quo-
 que modo amicitia est. In
 defe-

και βασιλεὺς βασιλευ-
 μόνων. ἐν ὑπόβοχῃ δὲ
 και αἱ φιλίαι αὐταί. διὸ
 και τιμῶνται οἱ γονεῖς.
 και τὸ δίκαιον δὲ ἐν τῷ
 τοῖς ὁ αὐτὸ, ἀλλὰ και
 τ' ἀξίον. οὕτω γὰρ αὐ-
 και ἡ φιλία, και ἀνδρῶς
 δὲ πρὸς γυναῖκα ἡ αὐτῆ
 φιλία, ἢ και ἐν ἀρι-
 κρατίᾳ. καιτ' ἀρετῶ
 γὰρ και τῷ ἀμείνονι
 πλεον ἀγαθόν, και τὸ ἀρ-
 μόζον ἐνάσθω. οὕτω ἔ και
 τὸ δίκαιον. ἢ δὲ τῶν ἀ-
 δελφῶν, τῆ ἑταιρικῆ ἴσο-
 κων. ἴσοι γὰρ και ἰδενῶ
 ται. οἱ τοιοῦτοι δ' ὁμο-
 μαθεῖς και ὁμοῦθες ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ. ἴσους δὲ
 ταύτη και ἡ καιτὰ τὴν
 τιμοκρατικῆν. ἴσοι
 γὰρ οἱ πολιταὶ βού-
 λονται και ἐπιεικέως εἶ-
 ναι. ἐν μὲν δὲ τὸ ἀρ-
 χον και ἐξ ἴσων. οὕτω δὲ
 και ἡ φιλία. ἐν δὲ τοῖς

παρὲς ἡδύσειον ὡς πρὸς
 καὶ τὸ δίναιον ἐπὶ μι-
 κροῦ ἐστίν, ἔτιω λέξι ἢ φι-
 λία ἐστὶ καὶ ἀνίτη ἐν τῇ
 ἡρώδη. ἐν τυραννίδι
 γὰρ ὁ δούλος, ἢ μικροῦ φι-
 λίας. ἐν οἷς γὰρ ἀνδρῶν
 λαϊκῶν ἐστὶ τῷ ἀρχοντι
 ἡ ἀφροσύνη, ἢ φιλία. ἢ
 ἢ γὰρ δίναιον, ἀλλὰ οἷον
 τεχνίτη πρὸς ὄργανον, ἢ
 ψυχῇ πρὸς σῶμα, καὶ δε-
 σιότη πρὸς δούλον. ὡφει-
 λᾶται μὲν γὰρ ταῦτα
 ἐπὶ τῶν ἡρώδων. φι-
 λία δ' οὖν ἐστὶ πρὸς τὰ
 ἄψυχα, οὐδὲ δίναιον,
 ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἴππον, ἢ
 βοῦν, οὐδὲ πρὸς δούλον
 ἢ δούλος. οὐδὲν γὰρ
 λαϊκῶν ἐστίν. ἢ γὰρ δού-
 λος ἐμψυχον ὄργανον.
 τὸ δ' ὄργανον, ἢ ψυχος
 δούλος, ἢ μὲν οὐδὲ δούλος,
 οὐν ἐστὶ φιλία πρὸς αὐ-
 τόν, ἢ δ' αὐθροπος. δού-
 λος γὰρ εἰνάτι δίναιον

εἰς αν-

defectiōnib. aut sicut et
 ius, ita et amicitia parū
 cōstat, et minimē omnīū
 in pessima, in tyrannide
 enim aut nihil, aut parū
 est amicitiae. in quibus e-
 nim commune est nihil
 principi et subdito, neq;
 amicitia est (nā neq; ius)
 sed ueluti artifici erga
 instrumentū, et animo
 erga corpus, et hero er-
 ga seruū. nā hac emolu-
 mēto ijs sunt qui utuntur. a-
 micitia uerō nec est erga
 inanimata, neq; ius, sed
 neq; erga equū aut bo-
 uē, neq; erga seruū qua-
 tenus seruus est: nihil e-
 nim cōmune est. nā ser-
 uus animatū est instru-
 mentū: instrumentū uerō
 inanimatus seruus. quo-
 circa quatenus seruus est,
 erga ipsum amicitia non
 est, sed quatenus homo, ui-
 detur. n. ius quoddā esse

E 4 cuiq;

cuiq; homini erga quen-
que qui legis ac pacti es-
se particeps potest. & a-
micitia igitur erit, qua-
tenus homo est. Parum
ergo in tyrannidib. ami-
citiæ, & ius constat: in
popularibus uerò prin-
cipatibus, plurimum. cū
enim sint pares, multa
habent communia.

- 12 In cōmunionē igitur
omnis amicitia est, sicut
dictū est. seiunxerit autē
quāspia eam que cognate-
torū est, & socialē. ciui-
les uerò, et tribulū, et cō-
uectorū, & que sunt hu-
iusmodi, ijs qui in comu-
nionē cōsistūt magis simi-
les sunt. esse. n. quasi ex
cōueniētia quadā uiden-
tur. inter has uerò repo-
suerit aliquis etiā hospita-
lē. que uerò cognato-
rū est, uidetur multiformis
esse, & pendere tota

παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς
πάντα τὸν διωχόμενον
λοιπὸν ἢ νόμου καὶ
συνθήκης· καὶ φιλίας διὰ
κατ' ἄσπον ἀνθρώπων. ἐπὶ
μικρὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς
τυραννίσι· αἱ φιλίας
καὶ τὸ δίκαιον. αἱ δὲ ἐν
ταῖς δημοκρατίαις, ἐπὶ
πλείστον. πολλὰ γὰρ τὴν
λοιπὴν ἴσοις ἔστιν.

Ἐν λοιπῶν μὲν οὐ
πάντα φιλίας ἐστὶ, κατὰ
πόρ εἴρηται. ἀφορισθεὶς
δ' αὖ τις τῶν τε συγγι-
νικῶν καὶ τῶν ἐταίρι-
κῶν. αἱ δὲ πολιτικαί,
καὶ φυλετικαί, καὶ συμ-
ποδικαί, καὶ ὅσαι τοιαῦ-
ται, λοιπῶν αἰσ ἐοικα-
σι μάλλον. οἷον γὰρ κατὰ
ὁμολογίαν τινὰ φαίνον-
ται εἶναι. εἰς ταύτας δὲ
τάξεις αὖ τις καὶ τῶν
ξενικῶν. καὶ ἡ συγγεν-
κὴ ἢ φαίνεται πολυεθνεῶς
εἶναι, καὶ ἡγετῶναι πάντων

ἐν τῆς πατρικῆς. οἱ γο-
 νεῖς μὲν γὰρ εὐφροῦσι
 τὰ τέκνα ὡς ἑαυτῶν τε
 ἑντὰ τὰ δὲ τέκνα τοὺς
 γονεῖς, ὡς ἀπ' ἐνέμων
 τιόντα, μάλλον δ' ἰσχυ-
 ροὶ οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐ-
 τῶν, ἢ τὰ γονηθέντα
 ὅτι ἐν τούτων· καὶ μάλα
 ἰσχυρὸν συνεινέωται τὸ
 ἀπ' οὗ τῶ γονηθέντι,
 ἢ τὸ γονόμενον τῶ ποιῶ-
 σαντι. τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ
 οἰκίον τῶ ἀπ' οὗ, οἷον
 ἑδῶν, ἢ θελίξ, ἢ ὀτιοῦ
 τῶ ἔχοντι. ἐνέμων δ'
 αὐθεντὶ τὸ ἀπ' οὗ, ἢ ἡττορ.
 καὶ τῶ πλείω ἢ τῆ ἡρό-
 νου. οἱ μὲν γὰρ σίθως γε-
 νόμωνα εὐφροῦσι. τὰ ἢ
 προσελθόντα τοῖς ἡρόνοις
 τοὺς γονεῖς. οὐκ εἰσι, ἢ
 αἰδέσθων λαθόντα. ἐν τῶ
 τῶν δὲ δὴλον καὶ διὰ
 φιλοῦσι μάλλον οἱ μη-
 τῆρες. γονεῖς μὲν οὖν τέ-
 κνα φιλοῦσι ὡς ἑαυτοὺς.

τὰ

ex paterna. parentes e-
 nim diligunt liberos: ut
 qui sui quidpiam sint: li-
 beri uerò parentes, ut ab
 illis quidpiam. magis tas
 men norūt parentes qui
 ex se sint, quàm nati se
 ex illis esse, ac propius
 conuinctum est genito
 id à quo est, quàm pro-
 creatum procreandi. est
 enim quòd à quopiam
 est proximum ei ex quo
 est, ut dens, uel pilus, aut
 quiduis habenti: illo-
 rum uerò nulli id ex quo
 est, uel manus. idq; etiam
 multitudinc temporis. hi
 enim quàm primum na-
 tos diligunt: illi uerò
 progressi temporibus,
 parentes cum intelli-
 gentiam, uel sensum na-
 cti sunt. atque hinc con-
 stat, cur matres magis a-
 ment. Parentes igitur li-
 beros, ut seipsos amant:

B 5 qui

qui. n. ex ipsis oriuntur,
 sunt quasi alteri ipsi, q̄
 separati sint. filij aut̄ pa-
 rētes, ut ab illis enati. at
 fratres se mutuo q̄ ex ijs
 dē nati sint. nā quia ijdē
 ab illis sunt, id facit ut i-
 dē inter se sint: ideo in-
 quiūt eundē sanguinem,
 & radicē, atq; huiusmo-
 di. sunt itaq; idē quodam
 modo etiā in distinctis.
 Magnū etiā ad amicitia
 est & unā educatū esse,
 & etate congruere. Aequa
 qualis enim equalē (de-
 lectat) & quibus cum est
 cōsuetudo socij sunt. unde
 fraterna hęc amicitia
 sociali est similis. Pa-
 trueles itē, et reliqui co-
 gnati ex his pp̄e cōiun-
 cti sūt: q; uidelicet ab ijs-
 dē sint: fiuntq; alij pp̄m
 quiores, alij alieniores,
 quo uel propius, uel lōgi-
 us auctor generis abest.

Est

τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν, οἷον
 ἑτόβοι αὐτοὶ τῶ λεχωέ-
 δου. τέσσα ἢ γονεῖς, ὡς
 ἀπ' ἐνεῖναι πεφουότα.
 ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους, τῶ
 ἐν τῶν αὐτῶν πεφουέ-
 ναι. ἢ γὰρ πρὸς ἐνῆνα τῶ
 τότης, ἀλλήλους ταυτῶ
 ποιῶ. διό φρασι ταυτῶ
 αἷμα καὶ ρίζαν, καὶ τὰ
 τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ τὸ αὐ-
 τῶπως καὶ οὐ διηρημέ-
 νοις. μέγα ἢ πρὸς φιλίαν
 καὶ τὸ σωφροσύνη, καὶ
 τὸ κατ' ἡλικίαν. ἢ λίξ γὰρ
 ἡλικία, καὶ οἱ σωφροσύνης ἐ-
 ταῖροι. διό καὶ ἢ ἀδελ-
 φικῆ τῆ ἐταίρικῆ ὁμοι-
 οῦ. ἀνεφιδὶ ἢ καὶ οἰδο-
 ποὶ συγγονεῖς, ἐν τῶ
 σωφροσύνηνται. τῶ γὰρ
 ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐνεῖναι. γί-
 γνονται δ' οἱ μὲν οἰδο-
 πόροι, οἱ δ' ἀλλοτερώτε-
 ροι, τῶ σωφροσύνης ἢ σωφ-
 ρῶ τῶν ἀφ' ἡλικίαν ἐνεῖναι.
 ἐστὶ δ' ἢ μὲν πρὸς γονεῖς
 φιλία

φιλία τέκνοις, καὶ ἀν-
 θρώποι πρὸς θεοὺς, ὡς
 πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπὲρ-
 ἄρον. οὐ γὰρ πεποιθήματι
 τὰ μέγιστα. τὸ γὰρ εἶναι
 καὶ τραφῆναι αἰτίαι,
 καὶ γενομένοις τὸ παι-
 δεύθῆναι. ἔχει ἢ τὸ ἴδον
 καὶ ἄρσιμον ἢ τοιαύτη
 φιλία μᾶλλον τῶν ὀφθει-
 ῶν, ὅσα καὶ λοιπὸν ὅπως
 ὁ βίος αὐτοῖς ἐστίν. ἐπι-
 δεῖ καὶ ἐν ἀδελφικῇ ἀ-
 πόρῃ καὶ ἐν τῇ ἐταιρι-
 κῇ. καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς
 ἐπιεικέσι, καὶ ὁμοῖοις τοῖς
 ὁμοίοις, ὅσα εἰσιδιότῳ
 καὶ ἐν γενετῆς ὑπάρ-
 χοντες, ὅσα γουσιμὴ ἀλ-
 λήλους· καὶ ὅσα ὁμοθε-
 τῶν, οἱ ἐν τῶν αὐ-
 τῶν, καὶ σὺντροφοῖς,
 καὶ παιδευθέντες ὁ-
 μοῖοις. καὶ ἢ λιγυρὰ τὸν
 ἄγονον δονικίαν, πλεί-
 ον καὶ βεβαιότατη. αἰά-
 λογον δὲ καὶ ἐν τοῖς
 λοιποῖς

Est uerò amicitia liberis
 erga parentes, & homi-
 nib. erga deos tanquam
 erga bonū atq; excellēs.
 beneficia enim maxima
 contulere. nam in causa
 sunt ut & sint, & enu-
 triātur, & procreatis, ut
 erudiantur. habet uerò
 huiusmodi amicitia iucū-
 ditatē atq; utilitatē ma-
 gis quàm extraneorum,
 quāto etiā cōmunior ui-
 ta inter ipsos est. Sunt itē
 in fraterna ea quæ & in
 sociali: & magis inter
 probos, & omnino simi-
 les, quāto propinquiores
 etiā ab ortu sunt, se mu-
 tuo diligūt: & quāto mo-
 rib. sunt cōiūctiores qui
 ex ijsdem nati sunt, si-
 mulq; nutriti, atque in-
 stituti similiter. & que
 tēpore sit cōpbatio, ma-
 xima ac firmīssima est.

Ex proportione uerò in
 cate-

ceteris cognatis amandi rationes constant. Viro autē & uxori amicitia esse natura uidetur. homo enim magis ad coniugiū propensa res est, quā ad ciuilem societate, quamōq; prior magis necessaria est familia quā ciuitas, & prolis creatio animalibus, cōmuniō. Ac alijs quidē animalibus, eatenus cōmunicatio est: at homines nō sobolis, p̄creande causa tantū simul habitāt, sed rerum etiā que ad uitā spectāt continuo enim officia diuisa sunt, aliāq; sunt uiri & uxoris, sibi ergo mutuo opitulantur, in cōmune sua utriusq; cōferentes. atq; ob id & utilitas & iucūditas esse in hac amicitia uidetur. fuerit autē etiam ob uirtutem, si probi sint (est enim utriusq; uirtus)

atq;

λοιποῖς τῶν συγγενῶν
τὰ φιλικὰ. ἀλλ' οἱ ἢ καὶ
γυναικί φιλία δὲ καὶ λέγει
τὰ φύσει ὑπάρχουσα. ἀν-
θρώπου γὰρ τῆ φύσει σω-
διωτικῶν πολλῶν ἢ πο-
λιτικῶν, καὶ ὅσα πρῶτε-
ρον καὶ ἀναγκαιότερον
οἰκίᾳ πόλεως, καὶ τελευ-
ποικίᾳ κοινότητον βίωσις.
τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπι-
τεσσούτων ἢ κοινωτικῆ ἐπι-
τίμῃ. οἱ δ' ἀνθρώποις μὲν
νοῦ τῆς τελευποικίας χά-
ειν σωσμοσίμῃ. ἀλλ' οἱ
καὶ τῶν εἰς τὸν βίον. οὐ-
θὺς γὰρ λήθεται τὰ ὄφ-
ρα. καὶ ἐστὶν ἑτέρα ἀν-
δρῶν καὶ γυναικῶν. ἐπει-
κόσῃ οὖν ἄλλοις, εἰς
τὸ κοινὸν τιθέντες τὰ
ἰλικὰ διὰ ταῦτα δὲ καὶ
τὸ χρίσιμον εἶναι λέγει,
καὶ τὸ ἴδιον ἐν ταύτῃ τῇ
φιλίᾳ. εἴη δ' αὖ καὶ δὲ
ἀρετικῶν, εἰ ἐπιεικῆς εἶεν.
ἐστὶ γὰρ κοινότητον ἀρετῆ.
καὶ

καὶ χαίρειον αὐτῷ τοῖς
 οὐτῷ σὺνδεδεσμένος δὲ τὰ
 τέσσαρα δὸν εἶναι. διὸ
 πάντων οἱ ἀπεννοὶ δια-
 λύνονται. τὰ γὰρ τέσσαρα,
 ὡν ἕκαστος ἀγαθὸν ἀμφοῖν.
 οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἑνὸς. τὸ
 δὲ ἑνὸς συμβιωτικὸν αὐτῷ
 εἶναι πρὸς γυναῖκα, καὶ ὁ-
 δὸς φίλῳ πρὸς φίλον, οὐ-
 δὲ ἐν ἐπὶ φέρει φαίνεται ἴσ-
 τεῖσθαι, ἢ πῶς διακρίνει.
 οὐ γὰρ ταῦτα φαίνεται
 τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον,
 ἢ πρὸς τὸν ἐθνήϊον, καὶ
 τὸν ἑταῖρον, καὶ τὸν
 συμφοιτητήν.

Τριττῶν δὲ οὐτῶν
 φίλων. καθάπερ οἱ ἀφ-
 ἡν εἶρηται, καὶ καθ' ἐ-
 κείνην, τῶν μὲν ἐν
 ἰσότητι φίλων οὐτῶν,
 τῶν δὲ καθ' ὑπερο-
 χλήν. καὶ γὰρ ὁμοίως
 ἀγαθὰ γίνονται φί-
 λοι, καὶ ἀμείνων χείρο-
 ν' ὁμοίως δὲ καὶ ἡδέεις,
 καὶ

atque eiusmodi re gaud-
 deam. Vinculū autē esse
 liberi videntur, ideo ci-
 tius qui liberis carēt, dis-
 solvuntur. liberi enim cō-
 rruunt bonū ambob. est.
 cōnectit autē quod cōmu-
 ne est. hoc autē, quo mo-
 do viro cum uxore sit cō-
 uiuendum, & omnino a-
 mico cum amico, nihil
 aliud queri videtur,
 quā quo pacto ius est.
 non enim idem videtur
 amico erga amicū, ne-
 que erga extraneū,
 & sociū, & condisci-
 pulū.

Cum ergo triplex sit
 amicitia, quemadmodum
 in principio dictum est,
 & in unaquaq; alij sint
 amici in paritate, alij
 in excellentia (similiter
 enim boni fiunt amici,
 & melior peiori: si-
 militer etiam iucundi,

ἐναίσιμος γὰρ τῷ ἀγαθῷ
 ἐφίεται. ἡ παύσις δὲ ἡδὲ ἐν
 ταῖς διήδοις. ἀμα γὰρ
 ἀμφοῖν γίνεσθαι ἡ ὀρέγον
 ται, εἰ τῷ συνδιαγερ
 χαίρουσι. γελοῖος δὲ αὖ
 φαίνοιο καὶ ὁ ἐγκαλῶν
 τῷ μὴ τέρποντι, ἐξου
 μὴ συνδιαμῶσιν. ἡ ἴ
 δια τὸ χρίσιμον, ἐγκλη
 ματινὴ. ἐπὶ ὠφελείᾳ
 γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις,
 αἱ τοῦ πλείονος δέον
 ται, καὶ ἑλαττοῦ ἔχει
 εἶναι τοῦ περισύον
 τος, καὶ μέμφοιται ὅτι
 οὐχ ὅσων δέονται, το
 σούτων τυχεύουσιν ἀ
 ξίως ὄντες. οἱ δὲ σύνοι
 οῦντες, οὐ δύνανται ἐ
 παρῆν τοσαῦτα, ὅσων
 οἱ πᾶσιν δέονται.
 εἴποιε δὲ κατὰ τὸ δι
 καιῶν ἐστὶ διττῆρ. τὸ
 μὲν γὰρ ἀγαθόν, τὸ δὲ
 κατὰ νόμον. καὶ τῆς κα
 τὰ τὸ χρίσιμον φιλίας
 ἡ μὲν

nā uterq; bonū appetit.
 neq; in ijs admodū quæ
 propter uoluptatem. si
 mul enim utrisque id fit
 quod cupiunt, si conuicti
 mutuo oblectātur. ridi
 culus enim uideretur, q̄
 cū nō oblectanti expo
 stularet, cū liceat simul
 nō degere. at quæ est ob
 utilitatē, exostulationis
 plena est. nā cū ob emo
 lumētū mutua consuetu
 dine utatur, pluris semp
 indigēt, minusq; se habe
 re existimāt q̄ cōueniat,
 accusantq; quod nō quot
 reb. indigēt. totidē conse
 quantur, cum digni sint:
 qui uerò bene faciunt,
 tanta exhibere neque
 unt, quam is indigent illi
 qui accipiunt. Videtur
 autē sicut ius est duplex
 (alterū. n. nō scriptū, al
 terū legitimū) amicitia
 quoq; q̄ ex utilitate fit,

moralis altera esse, altera legitima. fiunt igitur expostulationes maxime, cum non ex eadem contraxerunt ac dissoluit. est uero legitima quod in conditionis, altera omnino forensis, e manu in manu: liberalior altera, in tempus: ex convenientia tamen, ut aliquid per aliquo, in qua manifestum quidem est et non controuersum quod debetur: amica tamen dilationem habet, unde apud nonnullos, horum iudicia non sunt. sed acquiescendum ijs putant, qui ex fide inter se contraxerint. sed moralis non in conditionis uersatur, sed quasi amico donat, aut quiduis alij: se tamen dignum censet qui recipiat equale aut plus, quasi non derit, sed mutuarit. si autem non sicut contraxit, etiam

ἢ μὴ ἠθικῆ, ἢ δὲ νομικῆ εἶναι. γίνεσθαι οὐδὲ τὰ ἐγνηματὰ μάστιγος, ὅταν μὴ λατὰ τῶν αὐτῶν συναλλάξωσι καὶ διαλυῶνται. ἐστὶ δ' ἢ νομικῆ μὴ ἢ ἐπὶ ῥητοῖς, ἢ μὴ πᾶμπαν ἀγοραία, ἐπὶ χερσὸς εἰς χεῖρας. ἢ δὲ ἐλαττωσιωτέρα, εἰς χεῖρον κατ' ὁμολογίαν δὲ, τὴν ἀντιτινός. διῆλον δὲ ἐν ταύτῃ τὸ ὀφέλημα, καὶ ἀμφίλογον. φιλικὸν δὲ τῶν ἀναβολῶν ἐχει. διὸ πᾶσι ἐπιείκεις τῶν τιμῶν εἰσι δίναι, ἀλλ' εἰδόντες δὲ μὴ εὐφραδῆς τὰς λατὰς πῶς σιωπῶντες λάξαντας. ἢ δ' ἠθικῆς οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ὡς φίλων διαφέρεται, ἢ ὅ, τι δὴ ποτε ἄλλω. κομισθεσθῶναι δὲ ἀξίω τὸ ἴσον ἢ πλεον, ὡς ἐν δεδωκένῳ, ἀλλὰ χεῖρας. ἐν χεῖροις ὡς δὲ καὶ συναλλάξας καὶ

καὶ διαλυόμενος, ἐγκα-
λέσει. τούτο δὲ συμ-
βαίνει, διὰ τὸ βούλεσθαι
μὴ πάντας ἢ τοὺς πλεί-
στους, τὰ καλὰ. προσαι-
τῆσαι δὲ τὰ ὠφέλι-
μα. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν.
ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργε-
τεῖν. δυναμὸν
δὲ ἀνταποδοτέον τὴν
ἀξίαν ὧν ἔπαθε, καὶ ἐ-
κοντὶ ἀνοῦντα γὰρ φί-
λου οὐ ποιητέον· ὡς δὲ
διαμερτόντα ἐν τῇ ἀφ-
ῆ, καὶ εὖ παθόντα ὑ-
φ' εὖ οὐκ ἔδει. ἐν γὰρ ὑ-
πὸ φίλου, οὐδὲ δι' αὐτὸ
τούτο ἀγῶντος. καθάρ-
τησιν οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς εὐ-
εργετηθέντα διαλυ-
τέον· καὶ ὠμολόγησε δι'
αὐτὸν ἀδυνατοῦντα
δὲ, οὐδὲ ὁ δὸς ἡξίωσεν
αὐτὸν, ὡστ' εἰ δυνατὸς,
set, neque ille qui dedit, postularet, quare si potest,

etiã dissoluitur, ex postu-
labit. hoc uerò contingit,
propter ea q̄ uolunt qui-
dem honesta omnes, aut
pleriq̄; sed utilia tamen
eligunt. honestum enim
est benefacere, non ut ui-
cissim recipiamus: utile
autē est beneficio affici.
Et igitur qui potest, re-
tribuendū est pro digni-
tate eorum que accepit,
atq̄; libenter. (inuitus
enim amicus faciendus nō
est) ut pote qui aberrauit
in principio, ab eoq̄;
acceperit beneficium, a
quo non oportebat: non
enim ab amico, atque eo
qui propter ipsum id fā-
ceret: perinde igitur ac
si ex condictis beneficio
affectus sit, dissoluen-
dum: et pepigisset si
posset. se esse rediturum;
cum autem qui non pos-

reddendū est. in princi-
pio aut̄ est cōsiderādum,
à quo & qua de re bene-
ficio afficiatur quispiam,
ut in his persistat, uel mi-
nimè. Dubitationem aut̄
hæc res habet. ſutram uti-
litate eius qui accepit, me-
tiendum ſit, & ex ea re-
tribuendum, an benefi-
cio eius qui contulit, qui
enim acceperunt, talia
ſe accepiffe à beneficiis
dicunt, quæ illis parua
erant, & accipere ab a-
lijs licebat, rem extenuā-
tes: illi uerò contrà, quæ
maxima erant apud ſe,
& ab alijs non licebat.
& in periculo, aut neces-
ſitatibus huiusmodi. nun-
quid igitur cum ob utilite-
tatē eſt amicitia, eius qui
beneficio eſt affectus u-
tilitas mēſura eſt: hic. n.
eſt is q̄ indiget, & huic
opitulatur, quaſi rece-
ptu-

ἀποδοτέον. ἐν ἀρχῇ δὲ
ἐπισημειώσω ὅφ' οὐ σύμφ-
γεταίται, καὶ ἐπὶ τινί,
ὅπως ἐπὶ τούτοις ὑπο-
μὲν ἢ μὴ. ἀμφισβήτη-
σιρ δὲ ἔχει, πόσῳ δὲ
τῆ τοῦ παθόντος ὠφέ-
λειᾳ μετρήσῃ, καὶ πρὸς
ταύτην ποιῆσαι τινὲ
ἀνταπόδοσιρ, ἢ τῆ τῆ
ἀγασσάντος σύμφουσιᾳ.
οἱ μὲν γὰρ παθόντες, τοὶ
αὐτὰ φασὶ λαβεῖν παρὰ
τῶν σύμφυγέτων, ἀμι-
κρὰ τῶν ἐνάνοισ, καὶ ἐ-
ξ τῶν παρ' ἐτέρων, κατὰ
συνειζόντες. οἱ ἢ ἀνά-
παλιρ, τὰ μέγιστα τῶν
παρ' αὐτοῖς, καὶ ἀπαρ
ἀλλωρ ἢν τῶν, καὶ ἐν τῶν
διύνοισ, ἢ τοιαύταις χρε-
αῖς. ἀρ' οὐδὲ διὰ μὲν τὸ
χρησιμορ τῆς φιλίας ἢ-
σης, ἢ τοῦ παθόντος ὠ-
φέλειᾳ μετρήσῃ. οὐ-
τος γὰρ ὁ ἀρόμενος, καὶ
ἐπαρνεῖ αὐτῶ ὡς ἡο-
μιᾶ.

μὴ μόνος τὴν ἰσὺν το-
σάυτη οὐδὲ γυγόνηται ἢ
ἐπιπλεῖα, ὅσων οὐτος ὠ-
φελῆται. καὶ ἀποδε-
τέον δὴ αὐτῷ ὅσον ἐφ' ὅ-
ρατο, ἢ καὶ πλεον. καὶ ἄλ-
λιον γὰρ. ἐν δὲ ταῖς δια-
τάξεσιν, ἐγγλήματα
μὴ οὐκ ἐστὶ μέτρον δι-
δοικόν ἢ τῷ δρασσαντος
προαίρεσις. τῆς ἀρετῆς
γὰρ καὶ τοῦ ἕβους ἐν τῇ
προαίρεσει τὸ ἕβιον.

Διαφύρονται δὲ καὶ
ἐν ταῖς διατάξεσιν ὑπὸ ἄλλων
φιλίας. ἀξιοὶ γὰρ ἐν ἀ-
τάξεσιν πλεονέχειν. ὅταν
δὲ τῷτο γίγνηται, δια-
λύεται ἡ φιλία. οἶεται
γὰρ ὁ, τε βελτίωρον προ-
σῆκεν αὐτῷ πλεονέχειν.
τῷ γὰρ ἀγαθῷ νέμεσθαι
πλεον. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ
ἀφελιμώτερος. ἀχρεῖ-
ον γὰρ ὄντα οὐ φασὶ
διὰ ἰσοπέχειν. λειπυ-
ρίαν τε γὰρ γίνεσθαι
καὶ

pturus parē gratiā. tan-
tum igitur fuit subsidiū,
quantū adiutus is est. uti-
de tamū est illi reddē-
dum, quantū nactus est,
uel etiam plus. honestius
enim est. In amicitijs autē
ex uirtute, ex postulatio-
nes nullæ sunt: sed eius e-
lectio qui beneficium cō-
tulit, mēsuræ similis est.
Nam uirtutis ac morum
præcipua uis in electio-
ne est.

Discordant uerò etiā
in amicitijs quæ in excel-
lentia sunt. uterque enim
postulat plus habere. qd'
quādo fit, amicitia dissol-
uitur. putat. n. qui præstā-
tior est, cōuenire sibi, ut
plus habeat. bono enim
plus esse tribuendū. Simili-
ter etiā qd' est utilior. inu-
tilē enim negant oportere
parē partem habere: ministeriū enim futurū.

non amicitia, nisi pro dignitate factorum constabunt ea quae ex amicitia sunt manant. putant enim sicut in pecuniarum communicatione, plura accipiunt, qui plura conferunt, ita in amicitia quoque oportere: at indigus & inferior, e contrario. boni enim amici esse, oportem ferre indigentibus. quid enim, inquiunt, prodest, si probro uiro aut potemi quissia sit amicus, si nullum fructum sit percepturus? uidetur autem uterque recte postulare, oportereque utrique ex amicitia plus tribuere, non eiusdem tamen rei, sed ei qui excellit, honoris: ei qui indiget, lucri. uirtutis enim & beneficij premium, honor: indigentia subsidium, lucrum est. Hoc ita se habere in

cui-

καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ὀφθαλμῶν ἴσται ἐν τῆς φιλίας. εἶοντα γὰρ καὶ ἀποφύγειν τῶν μᾶλλον λουνοῦσιν, οἱ συμβαλλόμενοι πλείον, ἔτιω δὲ καὶ οὐ τῆ φιλίας. ὁ δ' οὐδέως καὶ ὁ χείρων, ἀναπαύειν. φίλον γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι, τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς οὐδέως. τί γὰρ, φατὶν, ἔφελος αὐτοῦ δαίω ἢ δωάτη φίλον εἶναι, μὴθὲν γε μέλλοντα ἀπολαύσει. εἶνε δὲ ἡ κατόρθος ὁρθῶς ἀξιοῦσθαι, καὶ δὲ ἐνατόρθω πλείον ἡμεῖς ἐν τῆς φιλίας, οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ, ἀλλὰ τῶ μὲν ὑπὸρέχοντι, τιμῆς τῶ δὲ οὐδέως, ἡβροδους. τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ σὺφροσύνης ἢ τιμῆς, γὰρ αὐτῶν δ' οὐδέως ἐπιμελεῖται τοῦ κατόρθου. ἔτιω δ' ἔχειν τῶ καὶ οὐ τῶ

ἔτιω

πολιτέαις φαίνεται
 οὐ γὰρ τιμᾶται ὁ μη-
 δὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ
 ποιεῖσθαι, τὸ κοινὸν γὰρ
 δίδωται τῷ τὸ κοινὸν
 εὐδαιμονοῦντι, ἢ τιμῆ ἢ
 κοινῶν, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλα
 ζηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν
 κοινῶν, καὶ τιμᾶσθαι.
 ἐν πάσι γὰρ τὸ ἐλατ-
 τὸν οὐδεὶς ὑπομένει.
 τῷ δὲ περὶ ζημιατῶν
 ἐλαττωμένων, τιμῆ ἀ-
 ποπέμουσι, καὶ τῷ δω-
 ρολοῦν, ζημιατῶν. τὸ
 κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπα-
 νισσὶ καὶ εὐσεὶ τὴν φι-
 λίαν, καθ' ἀπορ' ἐρεται.
 οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀνίστοις
 ἐμμελετέον, καὶ τῷ εἰς
 ζημιατῶν ὠφελουμέ-
 νῳ, ἢ εἰς ἀφελὴν, τιμῆ
 ἀνταποδοτέον, ἀντα-
 ποδιδόντα τὸ οὐδεχό-
 μενον. τὸ δὲ κατὰ γὰρ
 ἢ φιλία ἐπιζητῆ, ἢ τὸ κα-
 τ' ἀξίαν, οὐδέ γὰρ ἐστὶν

εὐ

civitatib. apparet. nō e-
 nim honoratur qui nullū
 bonū reip. affert. nā qd'
 publicū est, ei datur qui
 de rep. bene meretur. pu-
 blicū autē quiddā est ho-
 nor. nō enim fieri potest,
 ut et lucretur quispiam
 ex rep. et honoretur. in
 rebus enim omnibus mi-
 nus habere sustinet ne-
 mo. erigitur qui pecu-
 nijs immunus est, hono-
 rē tribuūt: ei qui mune-
 ra accipit, pecunias.

Quod enim pro dignita-
 te fit, exæquat et con-
 servat amicitia, ut dictū
 est. ita igitur etiā cum i-
 næqualib. versandū est,
 ab eoq; qui in pecunijs
 aut in uirtute est adiu-
 tus, retribuendus honor
 est, retribuēdo qd' facul-
 tas fert. quod. n. fieri po-
 test amicitia requirit, nō
 quod dignitas. neq; enim

F 8 178

in omnibus est, sicut in honoribus qui dijs et parentibus exhibentur. nemo enim referre his dignam gratiam posset: sed qui pro uiribus colit, esse probus uidetur. atque idcirco uideatur non licere filio patrē abdicare, patri autē filiū licere. red dere enim oportet eū q̄ debet. at quicquid fecerit filius, nihil dignū colatus beneficijs fecit. quare semper debet. quibus aut debetur, remittendi est facultas: igitur et patri. adde q̄ nemo fortasse unq̄ secessurus uideatur, nisi prauitate exuperet. nā præter naturalē amicitiam subsidiū non detrectare humanū est: ei uerò fugiendū est, aut non studentū opē ferre ei q̄ sit prauus. beneficio enim affici uolunt plerique: facere

ὃν πάσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς καὶ γούεῖς. οὐδεὶς γὰρ τὴν ἀξίαν ποτ' αὐτὸ ἀποδοίη· εἰς δὲ ἄνωκον ὁ ἄβραμύων, ἐπιεικὴς εἰνα δονεῖ. διὸ καὶ λέει ξείνον οὐκ ἐξῆναι ὑπὸ πᾶτος ἀπέπειθα, πᾶτερι δ' ὑπὸν. ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐδὲν ἡγοισατο ἀξίον τῶν ὑπὸν γούων δέδρακον· ὡστ' αἰεὶ ὀφείλει· οἷς δ' ὀφείλεται ἐξῆσθαι ἀφικῶναι. καὶ τῶν πατρῶν δὲ. αἴμα δ' ἴσως οὐδεὶς ποτ' αὐτὸ ἀποστῆναι δονεῖ μὴ ὑπερβαλλόντος μοχθηρίας. χωρεῖς γὰρ τῆς φυσικῆς φιλίας, τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρώπων μὴ διωθῆσθαι· τῶν δ' ἐπιφουλιῶν, ἃ οὐ σπουδαίον τὸ ἐπαρῆν μοχθηροῦντι. ὃν πάχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται.

τὸ ἢ ποιῆν φύγαι, ἢ γὰρ οὐκ ἐπιφέρει, ἀλλὰ μὲν οὕτως τούτων ἐπὶ τοσούτων εἰρηάζω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ἠθικῶν νικομαχείων

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

ΕΝ ἀπάσῃς ἢ ταῖς ἀνομοιοστέσι φίλιαις τὸ ἀνάλογον ἰσάζει, καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καὶ ἄπορ εἴρηται οἷον καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ συντόμῳ ἀπὸ τῶν ὑποδημάτων ἀμοιβὴ γίνεται κατ' ἀξίαν, καὶ τῷ ἑφάντῃ καὶ τοῖς λοιποῖς. ἐν ταῦθα μὲν ἔρως ἐπιφέρει καὶ οὐδὲν μέτρον τὸ νόμισμα. πρὸς τῷ δὲ πάντῃ ἀνὰ κρῖνεται, καὶ τῶν μετρίαι. ὃν ἢ τῇ ὄρωτινῇ, ὅνιστε μὲν ὁ ὄρωτις ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπόρρωτων οὐκ ἀντιφιλῆται, ἢ ὅτι

facere aut, ut inutile, fugiunt. Ac de his quidem haec tenus dictum sit.

ARISTOTELIS ad Nicomachum de moribus

LIBER IX.

IN omnibus amicitijs quae dissimiles specie sunt, proportio exaequat, conseruatq; amicitiam, sicut dictum est: quemamodum & in ciuili, sutori pro calceis compensatio pro dignitate fit: textori item, & reliquis. Atque hic communis mensura numus comparatus est, itaque ad eum omnia referuntur, eoque mensurantur. In ea autem quae amoris insani est, amator interdum exprostat, quod cum supra modum amet, non redametur, R 4 cum

cū nihil, si ita inciderit, amabile habeat. sepe itē amatus, quod cum ille prius nihil non promiserit. nihil nūc præstet. huiusmodi autē contingunt, cum alter propter uoluptatem amatū diligit, alter amatorē propter utilitatem: hæc uerò amobus nō adsunt. nā cū propter hæc amicitia constet, dissolutio fit, cum ea non fiunt ob quæ amabant. nō enim se amabāt, sed ea q̄ utr. sq; aderant instabilia. Quocirca huiusmodi etiam sunt amicitie. At morum amicitia per se cum sit, permanet, sicut dictum est. Dissentiunt autem, & cum alia fiunt ipsis, & non quæ appetunt. perinde enim est ac si nihil fiat, cum non consequitur quis quod cupit: quem

ἢ ἢ ἐχάρηφιλυτὸν, ἢ ἢ
 τως ἐτυχε' πολλάνης δι
 ὁ ὀρώμενος, ὅτι πρὸ ὄρον
 ἐπαγγελόμενος παύσα
 νιῶν ἔδεν ἐπιτελεῖ. συμ
 βάλει ἢ τὰ τοιαῦτα ἴσα
 δαὲν ὁ μὲν δι' ἡδονὴν
 φιλεῖ τὸν ὀρώμενον, ὁ
 δὲ διὰ τὸ χροῖσμον τὸν
 ὀραστέον. ταῦτα δὲ ἀμ
 φοῖν ὑπάρχει. διὰ ταῦτα
 γὰρ τῆς φιλίας οὕτως
 διάλυσις γίνεται, ἴσα
 δαὲν μὴ γίνηται ἢ οὕτως
 καὶ ἐφίλου. ἐν γὰρ αὐ
 τὸς ἐσθόργον, ἀλλὰ τὰ
 ὑπάρχοντα οὐ μόνιμα
 ὄντα. διὰ τοιαῦτα καὶ
 αἱ φιλίαι. ἢ δὲ τῶν ἡθῶν
 καὶ αὐτὴν οὕτως, μέ
 να καὶ ἀπὸρ εἴρηται.
 διαφέρονται δὲ, καὶ ὁ
 ταν ἔτορα γίνηται αὐ
 τοῖς, καὶ μὴ ἢ ὀρέγον
 ται. ὁμοίον γὰρ τὸ μὴ
 θοὺ γίνεσθαι, ὅταν ὁ
 ἐφίεται μὴ τυχαῖον
 οἶον

εἶναι καὶ τῷ λιβαερῶδι ὁ
 ἐπαγγελόμενος, καὶ ὁ
 ἄμεινον ἄσειε, τοὺς
 τῶν πλείων, εἰς ἑὸν δὲ ἅπαι
 τοῦτι τὰς ὑποχέσεις,
 καὶ ἡδονῆς ἡδονὴν ἄ-
 ποδεδωκέναι ἔφη. εἰ
 μὴ οὐκ ἐνάτορος τῆτο
 ἐβούλετο, ἰκανῶς αὖ εἰ-
 χεν. εἰ δὲ ὁ μὴ τὸ ψῆν,
 ὁ δὲ λιβαερῶς. καὶ ὁ μὴ
 ἔχε, ὁ δὲ μὴ, οὐκ αὖ εἴη
 τὸ λιτὰ τῆν κοινωσίαν
 καλῶς. ἴσθι γὰρ δειόμε-
 νος τυχεῖν, τοῦτοις
 καὶ προσέχε, καὶ εἰς γε
 χαίρει τὰ πάντα δώσῃ. τῆν
 ἀξίαν ἢ ποτὸς τάξαι
 ἐστὶ τῆ προίεμένου ἢ τῆ-
 προλαβόντος. ὁ γὰρ προίε
 μόνος εἰσὶν ἐπιτρέπαι
 ἐπείρω, ὁ ποῦ φασὶ καὶ
 Πρωταγόραν ποιεῖν. ὅτε
 γὰρ διδάξαι αὐτὸν δύν-
 ασκε, τιμῆσαι τὸν μα-
 θόντα ἐπέλιπον ὅσου
 δὲ καὶ ἀξία ἐπίτασθαι,
 καὶ

quemadmodū qui citha-
 rædo promiserat, quan-
 to melius caneret, tanto
 plura. cū uerò repeteret
 mane quæ erant promis-
 sa, uoluptatem pro uolu-
 ptate reddidisse se dixit.
 si igitur ut erq; id uoluis-
 set, satis fuisset: sin alter
 oblectationem, alter lu-
 crū et ille habeat, hic mi-
 nimè, nō rectè cōmuni-
 cationi cōgruebat. quib.
 enim indiget quispiā, ijs
 et attentus est, atq; illi-
 us causa hæc dabit. Sed
 dignitatem rei statuere
 utrius est: eiusne q̄ prius
 cōtulit, an eius qui prius
 accepit: ille enim qui cō-
 fert, ei uidetur permitte-
 re: id quod aiūt etiā Pro-
 tagorā facere. cum enim
 qualiacunq; docuisset, ei
 qui didicerat, iubebat
 æstimare, quanti uide-
 remur esse digna scitu,

Et tantum accipiebat.
 in talibus autem satis est
 nonnullis illud: At homi-
 ni merces. At qui cū pe-
 cuniam præceperint, ni-
 hil postea faciunt eorū
 que dixerunt, ob exces-
 sus promissorum, meritò
 in expostulationes inci-
 dunt. non enim præstant
 ea que pepigerunt. At-
 que hoc fortasse sophi-
 ste coguntur facere, pro-
 pterea quòd nemo eis da-
 ret argentum ob ea que
 sciunt. Hic igitur cum ea
 ob que mercedem acce-
 perunt, non faciant, me-
 ritò accusamur. Vbi
 uerò nulla ministe-
 rij pactio fit, illos qui
 per se prius dant, abs-
 que crimine ullo esse
 dictum est (eiusmodi e-
 nim amicitia est ex uir-
 tute: retributiò que ex e-
 lectione facièda. ea enim

ἀμι-

λικὴ ἰλάμβανε τοσούτην.
 ἐν τοῖς τοιαύτοις δ' οὐκ ἔστι
 ἀμείν τὸ, Μισθὸς δ' ἀν-
 δρεί. οἱ ἢ προλαβόντες τὸ
 ἀργύριον, εἴτα μὴθὺν
 ποιοῦντες ἴσιν ἐφασκόν,
 διὰ τὰς ὑπέρβολας
 τῶν ἐπαγγελιῶν, εἰδή-
 τως ἐν ἐπιλήμασι γίνου-
 νται. οὐ γὰρ ἐπιτελοῦσιν
 ἢ ὁμολογήσαν. τῆτο δ'
 ἴσως ποιοῦν οἱ σοφιστὰς
 ἀνεγκυχίζονται, διὰ τὸ
 μὴθὺν καὶ δοῦναι ἀρ-
 γύριον ἴσιν ἐπίσανται.
 ἔτοι μὲν οὐδ' ἴσιν ἰλα-
 βον τὸν μισθόν, μὴ ποι-
 οῦντες, εἰκότως ἐν ἐπιλή-
 μασι εἰσιν. ἐν οἷς ἢ μὴ
 γίνονται διομολογία
 τῆς ὑπαργίας, οἱ μὲν δὲ
 αὐτοὺς προέμενοι, ἔρη-
 ται ὅτι ἀνεγκυχαιοὶ εἰσι.
 τοιαύτη γὰρ ἢ κατ' ἀρε-
 τὴν φιλία· τὸ δ' ἀμοιβέ-
 τε ποιητέον κατὰ τὸ
 προαίρεσιν. αὐτὴ γὰρ τῆ
 φίλος

φίλος καὶ τῆς ἀρετῆς. οὐ-
 τῶ δ' εἶσι καὶ τοῖς φι-
 λосоφίας κοινωνήσασιν.
 οὐ γὰρ πρὸς χεῖμαθ' ἢ
 ἀξία μετρεῖται. τιμὴ τ'
 ἰσορροπος οὐκ αὖ γένοι-
 το. ἀλλ' ἴσως ἰκανόν,
 καθάπερ καὶ πρὸς θεοῦ,
 καὶ πρὸς γονεῖς τὸ εὖ
 δεχόμενον. μὴ τοιαύ-
 τῆς δ' οὐσης τῆς δό-
 σεως, ἀλλ' ἐπὶ τιμῆς μά-
 λιστα μὲν ἴσως δὲ τὴν
 ἀνταπόδοτον γίγνε-
 σθαι, ἀμφοῖν δὲ δοῦ-
 σαν κατ' ἀξίαν εἶναι.
 ἢ δὲ τούτο μὴ συμ-
 βάνοι, ἢ μόνον ἀνχρησ-
 τῶν εἶναι δόξασιν αὐτὸν
 προσχούσαν τάττεται, ἀλλὰ
 καὶ δίκαιον. ὅσον γὰρ
 αὐτὸς ὠφελῆσθαι, ἢ αὐτῷ
 ὅσον τὴν ἰδίαν εἶλετ'
 αὐτὸς τὸν ἀντιλαβὼν ε-
 ἴσθαι τὴν παρ' αὐτοῦ ἀξίαν.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀνίοις ἴ-
 σον φαίνεται γινόμενον.

ἐνια-

amici & uirtutis est. ita
 uerò similis est ijs quibus
 philosophiæ communio
 est. nō enim ex pecunijs
 dignitas æstimatur: æsti-
 matioq; æquilibris fieri
 nō possit: at fortasse sa-
 tis est, sicut etiā erga de-
 os et erga parētes, id qd'
 fieri potest. q. si donatio
 eiusmodi non fuerit, sed
 ob aliquam rem, maxime
 quidē fortasse ea facien-
 da est retributio, quæ u-
 trisq; pro dignitate esse
 uideatur: sin id nō cōtin-
 git, non modò necessariū
 uidebitur, ut is qui prius
 habet statuat, uerū etiam
 iustū. quantā enim utili-
 tatem is ceperit, aut eu-
 ius loco uoluptatem ele-
 gerit, si tantum ille rece-
 perit, dignam ab eo re-
 muneracionem habebit.
 nam etiam in uenalibus
 rebus ita fieri apparet.

Ali-

Aliquib. etiã in locis leges sunt, ne de uolūtarijs commercijs iudicia sint: q̄ oporteat, cui credidit, ita cum eo dissoluere, ut societatem inijt. cui enim permissum est, iustius esse putat ut is statuatur, q̄ q̄ permisit. nã plerũq; nõ æquo æstimant precio q̄ habent, & qui accepisse uellēt. sua enim & que dant singulis digna multo precio uidentur. sed retributio tamen tantum fit, quamũ statuerint qui acceperũt, oportet autem fortasse non tanti æstimare, quanti æstimandum alicui qui habet uidetur: sed quanti antequam haberet, æstimabat.

2 At uerò huiusmodi res dubitationem habet, ut utrum oporteat patri omnia tribuere, & parere, an agrotati, medico ob-

ὀνίαχῶ τ' εἰς ἰνόμοι, τῶν
ἐνουσίῳν συμβολαίων
δυνας μὴ εἶναι ὡς δέον
ᾧ ἐπίστυσε, διαλυθῆ
ναι πρὸς τῶν, λαβῆ
πρὸ ἐνοινώνησον. ᾧ γὰρ
ἐπετρέφθη, τοῦτον οἰσ-
ται δικαιοσύνην εἶναι
τίξαι τῆ ἐπιτρέφαντος.
τὰ πολλὰ γὰρ τῆ ἴσον
τιμῶσιν οἱ ἔχοντες, καὶ
οἱ βουλόμενοι λαβεῖν. τὰ
γὰρ οἰκία καὶ ἂ διδία,
οἱ ἐκείνοις φαίνεται
πολλὴ ἄξια ἀλλ' ὁμοῦ ἢ
ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς το-
σοῦτον, ὅσον αὐτὰ ταῦτα
τιμῶσιν οἱ λαβόντες. δὲ
δ' ἴσως οὐ τοσοῦτον τι-
μαῖν, ὅσον ἔχοντι φαίνε-
ται ἄξιον, ἀλλ' ὅσον πρὸς
ἔχειν, ἐτίμα.

Ἀπορίαν δὲ ἔχει καὶ
τὰ τοιαῦτα, οἷον πῶς τρεῖς
δὲ πάντα τῶ πατρὶ ἀ-
πονέμεν καὶ πᾶσι θεῶσι,
ἢ λαμβόντα μὲν ἰατρῶ
μαγιστρῶ

παρ' αὐτῶν. ἑρατηγῶν δὲ
 χειροτονητέρων τὸν πο-
 λεμικῶν. ὁμοίως δὲ φί-
 λων μάλλον ἢ πωροδαιῶν
 ὑπηρετέρων, καὶ ἀδελφῶ-
 νη ἀνταποδοτέων χά-
 ριν μάλλον, ἢ ἐταίρων
 δωτέρων, ἐὰν ἀμφοῖν μὴ
 εὐδέχηται. ἀρ' οὐκ ὁμοί-
 ος τὰ τοιαῦτα, ἀπει-
 ρῶς μὲν διδόναι οὐ βέλ-
 λιον; πολλὰς γὰρ καὶ
 παντοίας ἔχει διαφο-
 ράς, καὶ μεγέθει καὶ με-
 κρότητι, καὶ τῷ καλῶ
 καὶ ἀναγκάει. ὅτι δ' οὐ
 πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδο-
 τέων, οὐκ ἄδηλον. καὶ
 τὰς μὲν ἀδελφείας ἀν-
 ταποδοτέων ὡς ἐπιτο-
 νων μάλλον, ἢ χειρῶ-
 ν ἐταίρων. καὶ ὡς πω-
 ροδαιῶν ἢ ὀφείλει ἀπο-
 δότεων μάλλον, ἢ ἐταίρων
 δωτέρων. ἴσως δ' οὐ τὸ το-
 κεί, εἶον τῷ λυτρωθέντι
 παρὰ ληστῶν, πώτορον
 τῶν

obtemperandū. impera-
 tor uerò bellicæ rei peri-
 tus eligendus: simili modo
 amicōne magis, an pro-
 bo uiro inseruendū? Et
 beneficio reddendane ma-
 gis gratia sit, q̄ socio do-
 nandū si utriq; nō lice-
 at? Nūquid omnia huius-
 modi accuratè quidē de-
 finire facile nō est? (mul-
 tas. n. atq; omnigenas ha-
 bet differentias, et ma-
 gnitudine et paruitate,
 et honestate et necessi-
 tate) nō omnia uerò ei-
 dem esse reddenda, ob-
 scurum non est. Et bene-
 ficia quidē retribuenda
 ut plurimū magis sunt, q̄
 socijs inseruendum: et
 sicut mutuum cui debet
 quis restituendum ma-
 gis, quàm socio dandum.
 sed fortasse neq; hoc sem-
 per: ut si quis redemptus
 à latronibus fuerit, utri-
 us

ei uicissim redimendus q
 liberarit. quicūq; ille sit,
 an nō capto quidem, sed
 repetenti reddēdum, an
 pater redimendus: uide-
 atur enim pater ante se-
 ipsum cuiq; redimendus.
 Quod igitur dictum est,
 in uniuersum debitum
 est reddendum: sed si do-
 natio honestate, aut ne-
 cessitate excedat, ad
 hæc est declinandum.
 Interdum enim neque
 par est, ut prius colla-
 tum beneficium repen-
 danus: cum ille pro-
 bum esse sciens benefece-
 rit: ab hoc uerò fiat retri-
 butio ei, quem prauum
 esse existimat. nam neq;
 ei qui nonnunquam mu-
 tuauit, uicissim mutuan-
 dum est. ille enim ratus
 se recepturum esse, pro-
 bo mutuauit: hic autem
 a prauo non sperat se re-

τὸν λυσάμενον αὐτῶν
 λυτρωτέον, ἵνα ὄντως
 οὐδὲν ἢ, καὶ μὴ ἕλλα-
 νότι, ἀπαγορεύεται δὲ
 ἀποδοτέον, ἢ τὸ ἴσα-
 τῶρα λυτρωτέον. δὲ
 ξει γὰρ αὐτῶν καὶ ἐαυτῶν
 μάλλον τέρπασθαι.
 ὅσον οὐδὲν ἔρηται, καὶ
 θόλου μοι τὸ ὀφείλημα
 ἀποδοτέον. ἐὰν ἢ ὑπὲρ-
 τάνη ἢ δόσις τῶν καλῶν
 ἢ τῶν ἀνχηλαίων. πρὸς
 ταῦτ' ἀποκλιτέον. ἐ-
 νίοτε γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἰ-
 σον τὸ τὸν προὔπαρ-
 χόν ἀμείψασθαι. ἐπει-
 δὲ καὶ ὁ μὲν ἀποδοτέον
 εἰδὼς οὐ ποιήσει. τῶν δὲ
 ἢ ἀνταπόδοσις γίνου-
 ται, ὅν οἶεται μὲν ἔ-
 ρον εἶναι. οὐδὲ γὰρ τῶν
 δὲ πείσαντι οὐδὲν ἀν-
 τιλαβετέον. ὁ μὲν γὰρ
 οἰόμενος κομιεῖσθαι, ἐ-
 δὲ ἀνέστον ἐπιεικῆ ὄνα-
 ρι, ὅδ' οὐκ ἐλπίζει ἵνα
 μείδῃ

αἰεῖσαι παρὰ πικρῆς.
 ἔτε τοίνυν τῆ ἀλη-
 θείᾳ οὕτως ἔχει, οὐκ ἴ-
 σον τὸ ἀξίωμα· εἴτ' ἴ-
 χαι μὲν οὕτως, οἶον-
 ται δὲ, οὐκ αὖ δόξαιον
 ἄτοπα ποιεῖν. ὅσῳ οὖν
 πολλάκις εἴρηται, οἱ πε-
 ρὶ τὰ πάθη καὶ τὰς
 πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔ-
 χουσι τὸ ἰσομετρον
 τοῖς περὶ αἰσῶν. ὅτι
 μὲν οὖν οὐ ταυτὰ πά-
 σιν ἀποδοτέον, εὐδὲ
 τῶ πατρὶ παύτα, καθά-
 κῳ εὐδὲ τῶ Διὶ θύε'λαι,
 ἢν ἀδελφῶν. ἐπεὶ δ' ἔτε
 ρα γονῶσι καὶ ἀδελ-
 φοῖς, καὶ ἐταίροις, καὶ
 εὐεργέταις, ἐπάσοις τὰ
 οἰκία καὶ τὰ ἀρμόττον-
 τα ἀπονεμητέον. ὅτω ἦ
 καὶ ποιεῖν φαίνονται. εἰς
 γάμους μὲν γὰρ καλῶσι
 τὸς συγγενῆς. τῶ τοῖς γὰρ
 κωνορτὸ γένος, καὶ αἰ
 περὶ τῶτε δὲ πράξεις.

καὶ

cepturum. siue igitur re-
 uera ita res habet, par
 dignitas non est: siue non
 ita est, sed opinamur, nō
 absurda facere uidean-
 tur. Quod igitur saepe di-
 ctum est, sermones de af-
 fectibus & actionibus ita
 definiti sunt, sicut ea
 in quibus uersantur.

Non eadem igitur omni-
 bus esse retribuenda, ne-
 que patri omnia, quem-
 admodū neq; Ioui sacrifi-
 camur, obscurum mini-
 mē est. Quia uerō alia
 parentibus & fratribus,
 & socijs et beneficis red-
 denda sunt, singulis pro-
 pria & accommodata
 sunt attribuenda. ita ue-
 rò etiā facere uidentur.
 ad nuptias enim cogna-
 tos inuitant. his enim cō-
 mune genus est, atque
 idcirco actiones quoque
 quæ in eo uersantur:

☞

Et ad sponsalia maximè
 putant cōuenire debere
 cognatos ob eādē cau-
 sam. uideatur autē alimē-
 tum parentib. præcipuè
 suppeditare oportere,
 cū debeamus, Et eis qui
 in causa sint ut simus, ho-
 nestius esse quàm nobis
 ipsis in his opem ferre.
 honorem quoq; , quem-
 admodum dijs, non om-
 nem tamen parentibus.
 neq; enim eundem patri
 Et matri: neq; rursus qui
 conuenit sapiēti aut du-
 ci, sed paternū, pariterq;
 maternum. Omnis item
 seniori honorem pro æ-
 tate, assurgendo, Et lo-
 co cedendo, atque rebus
 huiusmodi. socijs item
 Et fratribus libertatem
 dicendi omniumq; com-
 municationem. Cognatis
 quoque Et tribulibus
 Et ciuibus reliquisque
 omni-

και εις τα λιθη δε με-
 λις οιονται δερ τους
 συγγενεις απαντων δια-
 τωτο. δεξαιε δε αυτρο
 φησ μου γουσαι δερ
 κωλις επαρηερ, ως ω-
 φειλοντας, και τοις αι-
 τιοις του ειναι κωλιερ
 η εαυτοις εις ταυτ επαρη-
 ηερ, και τιμην η λιθηερ
 πορ θεοις. ε πασαν η γο-
 νουσι. ε δε γαρ τω αυ-
 τω πατρι και μητρι.
 ον δε αυ τω του σφου
 η του στρατηγου. κωλι
 τω πατρι κωλι, ομοιας η
 και μητρι κωλι και παν-
 τι η τω προσβυτορω τι-
 μην τω λιθ η λιθηερ
 υπανασχει, και λιθηερ
 κωλι, και τοις τοιου-
 τοις. προς εταίρους δε
 αυ και αδελφους παρη-
 σιαν και απαντων κοι-
 νοτητα. και συγγενεσι η
 και φυλεταις και πολι-
 ταις, και τοις λοιποισ
 απαντι

ἡ παρὰ τὴν ἀεὶ περιεργότερον τὸ
οὐκ αἰὶν ἀπονέμειν καὶ
συγκρίνειν, τὰ ἐνάσσοις
ὑπάρχοντα κατ' οὐκ αἰὶν
τῆτα καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἢ ἄλλο
σιν. τῶν μὲν δ' ὁμογε-
νῶν ῥῆσιν ἢ ἐξίσιν· τῶν
ἢ διαφόρων τῶν ὄργων δε-
σφῶν δ' ἢ μὴν διὰ γε τῶν
τὸ ἀποστρέφεται, ἀλλ' ὡς
καὶ οὐδέχεται, οὕτω διο-
εῖται.

Ἐχει δ' ἀπορίαν καὶ
περὶ τῶν διαλύεσθαι τὰς
φιλίας, ἢ μὴ, πρὸς τὸς μὴ
διακόμενους, ἢ πρὸς
μὲν τοὺς διὰ τὸ ἄχρη-
σμον ἢ τὸ ἡδὴ φι-
λους ὄντας, ὅταν μὴ ἐπι-
τι ταῦτ' ἔχωσιν, οὐ-
δὲρ ἀτοπον διαλύε-
σθαι ἐκείνων γὰρ ἦσαν
φίλοι, ὡς ἀπολιπόντων,
αὐτοῖσιν τὸ μὴ φιλεῖν.
ἔγχαλέσει δ' αὖ τις, ἐπὶ
διὰ τὸ ἄχρησμον ἢ διὰ
τῶ

omnibus semper eniten-
dum est, quod suum cui-
que tribuere, quæquæ sin-
gulis insunt ex coniun-
ctione et uirtute, aut usua
dijudicemus, atque eorū
quidem qui congeneres
sunt, facilius iudiciū est:
difficilius eorum qui dif-
ferunt: non ob id tamen
desistendum, sed ut fieri
potest, ita distinguen-
dum.

Oritur aut dubitatio
de dissoluendis amicitijs
aut non, cum ijs qui non
permanent, an cū ijs qui
ob utilitatem aut iucun-
ditatem sunt amici, cum
non amplius ea habent,
dissolui absurdum nihil
est: illorū enim erant a-
mici, quibus deficienti-
bus, cōsentaneum est, ut
non ament. Accusauerit
autem quispiam, si il-
le qui ob utilitatem, aut
uolu-

uoluptatē diligit, ob mo-
res simulauerit. quod es-
nim in principio dixi-
mus, plurimae dissensio-
nes inter amicos oriun-
tur, cum non similiter pu-
tāt, & sunt amici. cū igitur
falsus fuerit aliquis,
atq; ob mores se diligi e-
xistimarit, cū nihil eius-
modi ille agat, se ipsum is
culpet: cum autem illius
simulatione deceptus fu-
erit, cum qui deceperit,
accusare iustū est, atque
magis quam eos qui mo-
nētā adulterant, quanto
in re preciosiore malefi-
cium est. At si admiserit
ut bonum, prauus uerò
euaferit aut uideatur,
nunquid amplius aman-
dus est? an fieri non po-
test, si quidem non quod-
libet est amabile, sed
quod est bonū? neq; cer-
tē amādum prauum est.

neq;

τὸ ἴδιον ἀγαπᾶν, προσέ-
ποῖτο διὰ τὸ ἕθος. ὁ πόρ-
γος οὐ ἀρχῆν εἰπομένην
πλήθους διαφοραὶ γίνον-
ται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ
ὁμοίως οἴανται, καὶ ὡ-
σεὶ φίλοι. ὅταν μὲν οὖν
διαψεύδῃ τις καὶ ὑπο-
λάβῃ φιλεῖσθαι διὰ τὸ
ἕθος, μὴ θὸν τοῖς ἴστοις ἐπι-
νον πρᾶτ' αὐτοῦ, ἐαυτοῦ
αἰτιῶντ' αὐτὸν. ὅταν δὲ ἡ-
πό τῆς ἐξέσινου προσποιή-
σεως ἀπατηθῇ, δίναιον
ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι
τι, καὶ μάλλον ἢ τοῖς τὰ
νόμισμα λιβηλοῦσιν
σιν, ὅσω περὶ τιμιώτε-
ρον ἢ λιανουργία. ἐάν
δὲ ἀποδέχεται ὡς ἀ-
γαθόν, γίνονται δὲ
μοχθηρὸς ἢ καὶ δό-
νη. ἄρ' ἐστὶ φιλητέον
ἢ οὐ δυνάτονον, εἰπὼν
μὴ πᾶν φιλητόν, ἀλλ'
λά τὰγαθόν; οὐτε
δὲ φιλητέον πανυγρόν,
οὔτε

ὅτε δὲ φιλοπόνησον
 γὰρ οὐ γὰρ εἶναι, οὐδὲ
 ἰμοιοῦνται φάτω. εἰ-
 ρηται δ' ὅτι τὸ ἴμοιο-
 ον τῷ ὁμοίῳ φίλον. ἀρ-
 οῦ σὺ σὺς διαλυτέρως,
 ἢ οὐ πάσι, ἀλλὰ τοῖς
 ἀνιάτοις διὰ τὴν μορ-
 ρησίαν: ἐπανόρθωσις
 δ' ἔχουσι, μάλλον βοη-
 θητέον εἰς τὸ ἕθος, ἢ τὴν
 οὐσίαν, ὅσω βέλτιον
 καὶ τῆς φιλίας οἰκειό-
 τρον: λόγους δ' αὖ
 διαλυόμενος οὐθέν ἄτο-
 πον ποιῆν. οὐ γὰρ
 τούτῳ ἢ τοιοῦτῳ φίλος
 εἶναι, ἀλλ' αἰσθύνεται γού-
 ῳ ἀδυνατῶν ἀνασῶσαι,
 ἀφίσταται. εἰ δ' ὁ μὲν
 διαμύνοι, εἰ δ' ἐπιεικέ-
 στες γένοιτο, καὶ πο-
 λὺν δευτέρῳ τῆς ἀρε-
 τῆς, ἀρα γρητέον φίλον,
 ἢ οὐκ ἐδέχεται: οὐ
 μεγάλη δὲ διαφορά
 μάστιγα δὴλον γίνεται,
 οἷον

neq; opus est. amantē e-
 nim pravi non oportet
 esse, neq; simile pravo fi-
 cri. at diciū est simile si-
 mili esse amicū. nunquid
 uerò statim dissoluendū
 est? an non cū omnibus,
 sed cum incurabilib. ob
 prauitatē? at correctio-
 nē admittētib. magis ad
 mores, q̄ facultates ac-
 currēdū est, quo præ-
 stantiores, et amicitia
 sunt accommodatiores? ui-
 deatur aut qui dissoluit
 amicitia, nihil absurdi fa-
 cere. nō enim huic aut ta-
 li amicus erat. quocirca
 cū cū alienatū reserua-
 re nequeat, abscedit. at
 uerò si alter perstet, al-
 ter uerò pbior euaserit,
 et longe præstet uirtute,
 nunquid utendum amico
 est, an fieri non potest? ut
 magna autem distantia id
 maximè perspicuum fit,

ut in amicitijs à pueritia.
 si enim alter permaneat
 animo puer, alter uir
 quàm optimus euadat,
 quo pacto esse poterunt
 amici, cum neque iisdem
 oblectentur, neque gau-
 deant & doleant? neque
 enim inter sese mutuo
 hæc inerunt ipsis. abs-
 que his uerò esse ami-
 cos non licebat. fieri e-
 nim nequit, ut simul de-
 gant. Sed de his dictum
 est. Num autem nihilo
 alienius se gerere debet
 erga ipsum, ac si nun-
 quam fuisset amicus? an
 ante habitæ consuetudi-
 nis memoria retinenda
 est? & quemadmodum ami-
 cis magis quàm extrane-
 is gratificandum esse exi-
 stimamus. ita ijs qui fue-
 runt, ob amicitiam quæ
 prius intercessit, tribuen-
 dum aliquid est, quando
 non

οἷον ἐν ταῖς ἐν παιδείᾳ
 ἀσφιδίαις. εἰ γὰρ ὁ μὲν
 διακρόνοι τὸν διακρό-
 αν παῖς, ὁ δὲ αὐτὸς εἴη
 οἷος ἡράτιτος, πῶς αὐ-
 εἶον φίλοι, μήτ' ἀφ-
 σπόμενοι τοῖς αὐτοῖς,
 μήτε χαίροντες καὶ
 λυπούμενοι. οὐδέ
 γὰρ περὶ ἀλλήλων ταῦ-
 θ' ὑπάρξει αὐτοῖς αἰσῶ-
 δὲ τούτων οὐκ ἔν φι-
 λους εἶναι. συμβαίνει γὰρ
 οὐχ οἷον τε. εἴρηται ἢ
 περὶ τούτων. ἂν οὐδὲν
 οὐδὲν ἀλλοιότατον πρὸς
 αὐτὸν εἴη, ἢ εἰ μὴ ἐν
 γεγονέναι φίλος μηδὲ πο-
 τεῖ ἢ δὲ μνῆαν ἔχει
 τῆς γονομένης σωμα-
 θείας; καὶ καθάπερ φι-
 λους μάλλον ἢ ὀβριόις
 εἰόμεθα δὲρ χαίρε-
 θαι, οὕτω καὶ τοῖς γε-
 νομένοις ἀπονεμητέον
 τι, διὰ τὸν πρὸς γε-
 νομένον φιλίαν, ὅταν
 μή

μη δι' ὑπερβολὴν μοχθη-
ρίας ἢ διάλυσιν γίνη-
ται.

non ob nimiam prauita-
tem facta est dissolu-
tio.

Τὰ φιλικὰ δὲ πρὸς
τοὺς φίλους, καὶ οἷς αἱ φι-
λίας εἰσίν, εἰσιν
ἐν ἑαυτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἐλη-
λυθόσιν. τιθένται γὰρ φι-
λοῦν τὸν βυλόμενον καὶ
πράττοντα τὰ γὰρ ἢ τὰ
φανόμενα, ἐκείνους ἐν-
καὶ ἢ τὸν βυλόμενον εἶ-
ναι καὶ ζῆν τὸν φίλον αὐ-
τῷ χεῖρ. ὅπως αἱ μητέ-
ρες πρὸς τέκνα πεπόνθα-
σι, καὶ τῶν φίλων οἱ προ-
σμενευμένοι οἱ ἵστον σω-
διάγοντα καὶ τὰ αὐτὰ αἰ-
σόμενον, ἢ τὸν σωμα-
γνώστα καὶ συγχαίρον-
τα τῷ φίλῳ. μάλιστα δὲ
καὶ τοῦτο ὡς πρὸς τὰς μη-
τέρας συμβαίνει, τῶν τῶν
ἀτιμῶν καὶ τῶν φιλίαν
εἰσίν, πρὸς ἑαυτὸν ἢ
τῶν ἑταίρων τῷ ἐπιει-
κῆν παρὰ τοῖς ἵλοιποῖς
ἢ τοῖ-

Iam uerò ea quæ ad
amicos attinent, et qui-
bus amicitia definitur,
spectantur ex ijs quæ ad
se cuiq; uidentur profe-
cta. Statuunt enim amicū
esse eum qui uult et a-
git bona, aut quæ appa-
rent, illius causa: uel eū
qui uult esse et uiuere
amicum ipsius causa: qua-
re matres erga filios af-
ficiuntur, et ex amicis ij
qui offensi sunt. Alij eum
qui simul degit, et ea-
dem eligit, aut qui con-
dolet et colletatur ami-
co. maximè uerò etiam
hoc matribus coningit.
at aliquo ex his amicitia-
am quoq; definiunt: er-
ga se uerò horum u-
numquodque probò i-
neste. Ceteris uerò

G 3 qua-

quatenus tales se esse
 existimant. Videtur e-
 nim, quemadmodum
 dictum est, mensura cui-
 que uirtus, & probus
 uir esse. is enim secum
 consentit, & eadem to-
 to animo appetit. Et
 uult ergo sibi ipsi bo-
 na, & quae apparent,
 atque agit. Boni enim
 est, sui quoque causa bo-
 num elaborare. Nam
 mentis causa, quae esse
 unusquisque uidetur.
 Vult quoque uiuere se,
 & saluum esse, & ma-
 xime id quo sapit. pro-
 bo enim uiro esse bonum
 est. unusquisque autem
 sibi ipsi uult bona. Ef-
 fectus uerò alius, ne-
 mo uelit illud quod fa-
 ctum est, omnia habe-
 re. Habet enim etiam
 nunc Deus bonum, sed
 cum id sit quicquid est.

unus-

ἢ τοῖσται ὑπολαμβάνου-
 σιν εἶναι. εἴποιμε γὰρ, ἡ-
 θέλῃσθ' εἰρηται, μέτρον
 ἐκαστῷ ἢ ἀρετὴ καὶ ὁ
 σωδαιός ἐν αὐτῷ. ἵστος γὰρ
 ὁμογεννομονεῖ ἑαυτῷ, καὶ
 τῶν αὐτῶν ὀρέγεται καὶ
 τὰ πάσαν τὴν ψυχὴν.
 καὶ βέλεται δὴ ἑαυτῷ
 τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ φαινόμε-
 να, καὶ πράττει. τοῦ γὰρ
 ἀγαθῆς, τὰ ἀγαθὰ διὰ πρῶ-
 νειρ καὶ ἑαυτῆς ἐνενα. τῆ
 γὰρ διανοητικῆς χάριτι,
 ὅποσθ' ἐκαστος εἶναι δο-
 νεῖ καὶ ἑλὴν δὲ βούλεται
 ἑαυτὸν, καὶ σίωσέσθαι,
 καὶ μέγιστα τοῦτο. ὃ φε-
 νεῖ ἀγαθὸν γὰρ τῷ σω-
 δαίῳ τὸ εἶναι. ἐκαστος
 δ' ἑαυτῷ βούλεται τὰ
 ἀγαθὰ. γενόμενος δ' ἄλ-
 λος, οὐδεὶς αἰροῖτ' αὐ-
 τῷ πάντ' ἔχειν ἐνεῖνο τὸ
 γενόμενον. ἔχει γὰρ
 καὶ νῦν ὁ θεὸς τὰ ἀγαθὰ
 ἀλλ' ὡς ὅτι ποτ' ἐστὶ.

ἀ-

λόγῳ δ' αὐτὸ νοοῦν ἔ-
 κατος εἶναι ἢ μάλιστ' α.
 σὺν διαγερτε ὁ τοιοῦ-
 τος ἑαυτῷ βούλεται. ἢ
 δέως γὰρ αὐτὸ ποιεῖ. τῶν
 τε γὰρ πεπραγμένων
 ἐπιτόρπεις αἱ μνήμαι
 καὶ τῶν μελλόντων ἐλ-
 πίδες ἀγαθαὶ αἱ τοιαῦ-
 ται ἢ ἡδέϊαι. καὶ θεωρη-
 μάτων δ' ὑπερὶ τῆ δια-
 νείας, σὺν αλγῆται καὶ σὺ
 νύδεται μάλιθ' ἑαυτῷ.
 πάντῃ γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτὸ
 λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ
 οὐκ ἄλλοτ' ἄλλοτ' ἀμετα-
 μέλητος γὰρ, ὡς εἰπεῖν.
 τῷ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπα-
 ρκα τῶν ὑπάρχοντων τῶ
 ἐπιεικῆ πρὸς δὲ τὸν φί-
 λον ἔχειν, ἰσασθῆ πρὸς
 ἑαυτόν. ἐστὶ γὰρ ὁ φίλος
 ἄλλος αὐτός, καὶ ἡ φιλία
 τούτων εἶναι τι δουεῖ,
 καὶ φίλοι οἷς τῶν ὄψε-
 ραι πρὸς αὐτὸν ἢ ὑπὸ τέρου
 ἐστὶν, ἢ οὐκ ἐστὶ φιλία,
 ἀρεῖ.

unusquisq; uerò id quod
 intelligit, esse uideatur,
 uel maximè: ac qui talis
 est secū degere uult. iu-
 cūdè enim id facit. nam
 et factorū suauēs sunt re-
 cordationes, & futurorū
 spes bonæ: tales aut̄ sunt
 iucūdæ. & contemplatio-
 nibus uerò mente abun-
 dat: condoletq; & collæ-
 tatur secū maximè. idem
 enim prorsus & molestiā
 est & iucundū, & nō a-
 liās aliud. pœnitentia s̄
 quidem uacat, propè di-
 xerim. Eo quòd igitur
 erga seipsum unū quod-
 que horū inest probo, er-
 ga uerò amicū, perinde
 atq; erga seipsum (est e-
 nim amicus alter ipse)
 amicitia quoq; esse ho-
 rum aliquid uidetur, &
 amici quibus hæc insunt.
 erga seipsum uerò utrum
 amicitia sit, necne,

in presenti omittamus. Videatur autem eatenus esse amicitia, quatenus duo uel plura sunt ex ijs quae dicta sunt: Et quia excessus amicitiae similis est ei quae erga seipsum est. At dicta inesse uidentur etiam plerisque, quamuis prauis sint. Nunquid tamen quatenus sibi placent, probosque se esse existimant, eatenus participes eorum sunt? Nam eorum qui uehementer sunt prauis et facinorosi, nemini haec sunt, quin ne uidentur quidem: ferè autem neque prauis. Dissentiunt enim inter se: ac alia quidem cupiunt, alia uerò uolunt, ut incontinemes. Loco enim eorum quae sibi esse bona uidentur, iucunda quae noxia sunt eligunt. alij ob

ἀφείδω ἐπὶ τῷ παρόντι. Δόξα δ' αὖ τῶν τῆ εἶναι ἢ φιλία, ἢ ἐγὶ δύο, ἢ πλείω εἰ τῶν εἰρημονῶν. καὶ ὅτι ἢ ὑπόβολὸν τῆς φιλίας τῆ πρὸς ἑαυτὸν ὁμοιοῦνται. φαίνεται δὲ τὰ εἰρημονῶν καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπέρχαι, καὶ ὑπέρχαι φαύλοις. ἀρ' οὖν ἢ ἀφείδωσι τῶν ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμβάνουσι ἐπισημαίνεσθαι, ταῦτα μετέχουσι αὐτῶν ἐπὶ τῶν γε ἰσομετῶν φαύλων καὶ ἀνοσιγργῶν, ἕθρονι ταῦθ' ὑπέρχαι, ἀλλ' ἢ δὲ φαίνεται. καὶ δὲ οὖν δὲ οὐδέ τοῖς φαύλοις. Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς. καὶ ἐτόρῶν μὲν ἐπιθυμονῶσιν, ἀλλὰ δὲ βούλονται οἷον οἱ κερὰ ἢς αἰσθῆνται γὰρ αὐτῶν δονῆνται ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι, καὶ ἢ δὲ ἀβλαβῆ ὄντα.

οὐ δ' αὖ διὰ δειλίαν
 καὶ ἀργίαν ἀφίστανται
 τοῦ πράττειν, ἀοίονται
 ἑαυτοῖς βέλτιον εἶναι·
 οἷς δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ
 πέπειχται, καὶ διὰ τὴν
 μοχθηρίαν μισοῦνται,
 φύγουσι τὸ βίον, καὶ
 ἀνακρούουσιν ἑαυτοῦς. ἴθι-
 τούσι τε οἱ μοχθηροί,
 μεθ' ἑωρ σπουδηρόσυσου-
 σιν ἑαυτοῦς διὰ φύγου-
 σιν. ἀνάμνησενται
 γὰρ πολλῶν καὶ δυσχε-
 ρῶν, καὶ τοιαῦθ' ἐτόσθα
 ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτοῦς
 ὄντες, μεθ' ἐτόσθα δ' ὄν-
 τες ἐπιλανθάνονται. ὕ-
 θον τε φιλητῶν ἔχοντες,
 οὐθὲν φιλητῶν ἄχουσι
 πρὸς ἑαυτοῦς. οὐδέ δὲ συ-
 συχαίρουσιν, οὐδέ συ-
 αλγῶσιν οἱ τοῖδε ἑαυ-
 τοῖς πασιάζει γὰρ αὐτῶν
 ἡ ψυχή. καὶ τὸ μὲν διὰ
 μοχθηρίαν ἀλγῆ, ἀπεχό-
 μονον τινῶν το ἴδιον εἶναι,
 καὶ

ignaviā & segnitiam ab
 agendo desistunt, quae si-
 bi esse optima existimāt.
 at qui multa & graua
 perpetrarunt, & ob pra-
 uitatem odio habentur,
 uitam fugiunt, seq; ipsos
 interficiunt. Ac querūt
 improbi quibuscum diē
 traducant, & seipsos fu-
 giunt. recordamur enim
 multorum & grauium,
 atq; alia huiusmodi spe-
 rant, cū soli sunt: at quā-
 do cū alijs uersantur, ob-
 liuiscuntur: cumq; nihil
 in se amabile habeant,
 amicē erga seipsos nullo
 modo afficiuntur. Neque
 igitur collatamur, ne-
 que condolent huiusmo-
 di homines secum. Sedi-
 tione enim animus co-
 rum agitatur: ac pars
 quidē una ob prauitatē
 dolet, cum aliquib. absti-
 net: altera uerò letatur.

& illa huc, hæc illuc
 trahit, quasi se diuellen-
 tes. sin fieri nequeat, ut
 simul quis doleat & læ-
 tetur, paulo post tamen
 dolet, quia lætatus est,
 uelletq; ea sibi iucunda
 non extitisse. pœnitenti-
 a enim prauis pleni
 sunt. ergo uidetur prau-
 us ne erga seipsum qui-
 dem amicè esse affectus,
 quia nihil habeat amabi-
 le. quòd si ita se habere
 ualde miserum est, enixè
 fugienda prauitas est,
 dandaq; opera cuiq; ut
 probus sit. sic enim &
 erga seipsum amicè fue-
 rit affectus & aliorum
 amicus fiat.

5 Iam uerò beneuolen-
 tia est quidem similis a-
 micitiæ, nō est tamen a-
 micitiæ. beneuolentia e-
 nim erga ignotos quoq;
 & latens esse potest, a-
 mici-

καὶ τὸ μὲν δούρο, τὸ δ'
 ἐν αὐτῷ ἔλκε, ὡς πόρ δια-
 σπῶντα. εἰ μὴ οἴου τε,
 ἀμυλῶσαι, καὶ ἡδύ-
 σαι, ἀλλὰ μετὰ μιν ῥο-
 γε λυπᾶται, ὅτι ἡδύ-
 καὶ ἐν αὐτῷ ἐβόλετο ἡδέα
 ταῦτα γινέσθαι αὐτῷ.
 μεταμελείας γὰρ οἱ φαῦ-
 λοι γέμυσιν. ἡ δὲ φαίνε-
 ται ὁ φαῦλος, ὃς ἢ πρὸς ἑα-
 τὸν φιλικῶς διακινῶσαι
 διὰ τὸ μηδὲν ἐχέειν φι-
 λητόν. εἰ δὲ τὸ ὅτι ἔ-
 χειν λίαν ἐστὶν ἀθλιον,
 φονικῶν τῶν μοχθη-
 ῶν διατεταμένως, καὶ
 περὶ τῶν ἐπιεικῶν εἶναι.
 οὕτω γὰρ καὶ πρὸς αὐ-
 τὸν φιλικῶς αὐτὸν ἔχει,
 καὶ ἐτόρῳ φίλος γί-
 νοιτο.

Ἡ δὲ εὐνοία, φιλία
 μὲν ἴσμεν, οὐ μὲν ἐστὶ
 γε φιλία. γίνεται γὰρ
 εὐνοία καὶ πρὸς ἀγνώ-
 τας, καὶ λαμβάνεται

λια δ' οὐ. καὶ πρότερον
 δὴ ταῦτ' εἴρηται. ἀλλ'
 οὐδὲ φίλησις ἐστίν. οὐ
 γὰρ ἔχει διάταξιν, οὐ
 δ' ὄρεξιν. τῆ φίλησις δὲ
 ταῦτ' ἀκολουθεῖ. καὶ ἢ
 μὲν φίλησις μετὰ συνη-
 θείας, ἢ δ' εὐνοια καὶ
 ἐκ προσώπου, οἷον καὶ
 περὶ τῆς ἀγωνιστῶν
 συμβαίνει. οὗτοι γὰρ
 αὐτοῖς γίνονται, καὶ
 συμβέλουσι. συμπε-
 ςαιον δ' αὖ οὐθέν' ὁπό-
 γὰρ εἴπομεν, προσώπου
 οὐνοὶ γίνονται, καὶ ἐπι-
 πολαιῶς ἑοργισίμ. εἰσι-
 νε δὴ ἀφ' ἧς φιλίας εἰ-
 ναι ὡσαύτ' ἴσ' ὄραϊν ἢ δια-
 τῆς ὁφείως ἠδονή. μὴ
 γὰρ προηδείς τῆ ἰδέας,
 οὐθείς ὄραϊ. ὁ δὲ χαίρων
 τῶ εἰδῆς, οὐθέν' μάλλον
 ὄραϊ. ἀλλ' ὅθεν' καὶ ἀπόν-
 τα ποθεῖ, καὶ τῆς παρσεί-
 κς ἐπιθυμῆ. ἴτω δὴ καὶ
 φίλους ἔχ' ὁπόρ τ' εἶναι,
 μὴ

micitia minime. Et pri-
 us sanè dicta hæc sunt.
 sed neq; amor est. non e-
 nim habet porrectionē,
 neq; appetitionem, quæ
 amorem consequuntur.
 atq; amor quidē cū con-
 suctudine: beneuolencia
 etiā de repente fit, quale
 etiā in certatorib. cōtin-
 git: beneuoli enim inter
 se fiūt, cōiunctiq; uolūta-
 te sunt: nihil tamē simul
 agerēt. quod enim dixi-
 mus, repentinò beneuo-
 li fiūt, & leuiter diligūt.
 Videtur igitur principū
 amicitie esse, non secus
 atq; amandi uoluptas ex
 aspectu. nisi enim prius
 specie fuerit oblectatus,
 nemo amat. qui uerò for-
 ma oblectatur, nihilo
 magis amat: sed cum &
 absentem desiderat, &
 presentia cupit. Ita ergo
 & amici esse nō possunt,
 nisi

nisi beneuoli fuerint: beneuoli aut nihil magis amant. uolunt enim tantum bona quibus sunt beneuoli: nihil tamen simul agant, nullamque pro ipsis molestiam suscipiant. quocirca per translationem aliquis esse ipsam ignauam amicitiam dicere possit: quae cum inueterata fuerit, et in consuetudinem uenerit, amicitia fiat: non ea quae est ob utilitatem, nec quae ob uoluptatem. neque enim ex his beneuolentia existit. nam qui beneficio est affectus, pro ijs quae accepit beneuolentiam retribuit, quae iussa sunt agens. qui uero uult aliquem prospere agere, spem habens prouenire ex ea re, non uidetur esse beneuolus illi, sed sibi potius: quem admodum neque amicus, si illi obsequitur,

com-

μη συνους γονομόνους.
 οι δ' συνουι ούθεν μάλλον φιλονοσι. βούλονται γὰρ μόνον τὰ αγαθά, οἷς εἰσιν συνουι. συμπράξαιεν δ' ούθεν αὐτῶν, οὐχ ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. διὸ μεταφῶρων φαίνεται αὐτῶν ἀργύριον εἶναι φιλίαν, χρονομόνον δὲ καὶ εἰς σωθήσειν ἀφηνευσμένον, γινεσθαι φιλίαν, ἢ τὴν διὰ τὸ χρονοσμορ, ἢ δὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ. οὐδὲ γὰρ ἡ συνουια ἐπὶ τούτοις γίνεταί. ὁ μόν γὰρ σὺδὲρ γεθηῖς, αὐτῶν ὡρ πῆπονθεν, ἀπὸ νέμεαι τὴν συνουιαν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἀγαθῶν. ὁ δὲ βουλόμηνός τινα σὺπρασῶν, ἐλπιδὴν ἔχωρ σὺπρασῶν δι' ἐπείνῳ, ἢ ἐπείνῳ συνους ἐπείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μάλλον ἑαυτῶν ἡσθῆσθαι οὐδὲ φίλος εἶσθαι ἀπὸ αὐτῶν, διὰ τινε

τινα ἄλλοις ὄλως δ' ἢ
 ἄνοια δὲ ἀφελὴν καὶ
 ἐπιεικεῶς τινα γίνε-
 ται, ὅταν τῷ φανῆ ἡ-
 λος τις, ἢ ἀνδρείος, ἢ
 τι τοιοῦτον, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωνιστῶν
 ἵππομον.

Φιλίῳ δ' ἢ καὶ ἢ ὁμο-
 νοια φαίνεται. διόπερ
 ἐνέστιν ὁμοδοξία. τοῦ
 το μὲν γὰρ καὶ ἀγνοῦ-
 σιν ἀλλήλοις ὑπαρξαιον
 ἢ. οὐδέ τοὺς πόρ' ὅταν
 εἴη ὁμογνωμονοῦντας
 ὁμοῦ φασι, οἷον τὸς
 πόρ' τῶν οὐρανόων. οὐ
 γὰρ φιλιῶν τὸ πόρ' τῶν
 τῶν ὁμοῦ φασι. ἀλλὰ τὰς
 πόλεις ὁμοῦ φασι,
 ὅταν πόρ' τῶν συμπε-
 φόντων ὁμογνωμονῶσι,
 καὶ τὰ αὐτὰ προαιεῶν-
 ται, καὶ πράττωσι τὰ ἴσως
 ἢ δόξαντα. πόρ' τὰ
 πρακτὰ δὲ ὁμοῦ φασι,
 καὶ τούτων πόρ' τὰ οὐ

commodi alicuius causa,
 omnino aut beneuolentia
 ob uirtutem & probita-
 tem quandā existit, cum
 honestus aliquis appaue-
 rit aut fortis, aut tale ali-
 quid, sicut & de certato-
 ribus diximus.

Concordia etiā specta
 re ad amicitiam uidetur: 6
 ideo cōsensio minimē est.
 hoc enim ijs etiā qui mu-
 tuo sese ignorant, possit
 inesse, neq; qui qualibet
 de re consentiunt, cōcor-
 dare inquirunt, ut qui de
 cœlestib. (nō enim amici-
 tia est concordare de ijs)
 at ciuitates cōcordare di-
 cunt, cum de ijs quæ con-
 ferunt, consentiunt, &
 eadem eligunt, aguntq;
 ea quæ publicè uisa fue-
 rint. In agendis ergo re-
 bus cōcordant, atq; harū
 in ijs quæ magnæ sunt, &
 utrif-

utrisq; uel omnibus inesse possunt: ut ciuitates, cum omnibus uisum fuerit magistratus eligendos esse: uel auxiliandum Lacedæmonijs, uel imperare Pittacum, quando etiam ipse uoluerit. At cum uterq; seipsum uult, ut in Phœnissis, in seditione sunt. Concordare autem non est, idem utrumq; in corde habere, quodcumq; illud sit, sed in re eadem, ut cū & populus & probi uiri ut optimi imperent. ita enim omnibus fit quod appetunt. Ciuilis uerò amicitia concordia uidetur, quemadmodum etiam dicitur. In utilibus enim uersatur, atque ijs quæ ad uitam attinent. est autem huiusmodi concordia inter probos uiros. hi enim & secū, & cum alijs

ἀμφοῖν ἢ πρὸς ἄλλους, ἢ πρὸς
 οἰον αἰ πόλεις, ὅταν
 πᾶσι δὸν ἢ τὰς ἀρχὰς
 αἰρετὰς εἶναι, ἢ συμ-
 μαχεῖν λακεδαιμονίαις
 ἢ ἀρχαῖν Πιττακόν, ὅτε
 καὶ αὐτὸς ἠθέλον. ἔταν
 δ' ἐνάτορος ἑαυτὸν βί-
 ληται, ὡς πρὸς οἰ τῆς
 Φοινίκου, φασίαν
 οἰ. οὐ γὰρ ἐὰν ὁμο-
 νοῖν, τὸ αὐτὸ ἐνάτορον
 ἐννοῖν ὁ δὲ ποτε, ἀλ-
 λά τὸ ἐν τῷ αὐτῷ, οἰον
 ἔταν καὶ ὁ δῆμος καὶ οἰ
 ἐπιεικῆς τὸς ἀείψους ἀρ-
 χαι. οὕτω γὰρ πᾶσι γί-
 γνεται οὐ ἐφίονται πο-
 λιτικῆ δὲ φιλία φαίνε-
 ται ἢ ἐκόνουα, λιθάπορ
 καὶ λέγεται. περὶ τὰ
 συμφέροντα γὰρ ἐστὶ καὶ
 τὰ πρὸς τὸν βίον ἀνάνου
 τα. ἐστὶ δ' ἢ τοιαύτη ὁμο-
 νοικ ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν.
 ὅτοι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς ὁ-
 μονοῖσι, καὶ ἀλλήλοισι
 ἐστὶ

ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες, ὡς εἶπάρ. τῶν τοιούτων γὰρ μόνε τὰ βελήματα, καὶ οὐ μετατρέθη, ὡς πόρ σῆραπος. βέλονται τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἡ καὶ λοιπῶν ἐφίονται. τὸς ἡ φαύλους ἀχοῖον τε ὁμοιοῦν, πλὴν ἐπὶ μικρῶν. καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας ἐφιεμῶντες ἐν τοῖς ἀφελίμοις ἐν δὲ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς λειτουργίαις ἐλλείποντας. ἐαυτῶν δ' ἕνατος βουλόμενος ταῦτα, τὸν πέλους ἐξετάζει καὶ λιούει. μὴ γὰρ τηρεῖν τὸν λοιπὸν ἀπόλυται. συμβαίνει οὖν αὐτοῖς φασιάζην, ἀλλήλους μὲν ἐπαυγνάζοντας. αὐτὸς δὲ μὴ βολομῶντες τὰ δίκαια ποιεῖν.

Οἱ δ' εὐδργέται τὸς εὐδργατηθέντας δε
καῖσι

lijs alij concordant, cum sunt in iisdem, propè dixerim. taliū enim uoluntates permanent, neq; refluunt, sicut Euripus: uoluntiq; ea quæ iusta sunt, & conducunt: hæc uerò etiam cōmuniter appetunt. at ut prauī concordent, fieri nō potest, nisi parumper. sicut etiam ut sint amici, cum in utilib. rebus potiorem partem appetant: in laborib. uerò & ministerijs deficient. cum aut̄ quisq; sibi hæc uult, propinquū obseruat ac prohibet. nam nisi tueantur, quod commune est, perit. itaq; euenit, ut seditione agitentur, cum alij alijs necessitatem inferant, ipsi uerò quæ iusta sunt facere nolint.

At uerò beneficii beneficijs affectos amare magis uidentur,

dentur, quam affecti eos qui affecerunt, atque ut factum à ratione alienum, disquiritur. Plerisque igitur uideatur, quòd hi debent, illis debetur. Sicut ergo in mutuis debitores uolunt ut non essent quibus debent: qui uerò mutuarunt, de salute debitorum curam etiam habent: sic et eos qui benefecerunt, uelle ut sint qui affecti sunt, quasi accepturos beneficia: illis autem non esse curam, ut retribuunt. Atque Epicharmus quidem fortasse diceret, ipsos proferre hæc, ex praua re spectantes. sed esse hæc humana res uidetur. immemores enim plerique, magisq; beneficium accipere, quam conferre appetunt.

Vi

κοῦσι μάλλον φιλεῖν, ἢ οἱ οὐ παρόντες τὰς δεύσαντας, καὶ ὡς παρὰ λόγον γινόμενον, ἐπιβυτάται. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαίνεται, ὅτι οἱ μὲν ὀφείλουσι, τοῖς δὲ ὀφείλεται. καθάπερ δὲ ἐπὶ τῶν δανείων οἱ μὲν ὀφείλουντες βούλονται μὴ εἶναι οἷς ὀφείλουσιν· οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμελοῦνται τῶν τῶν ὀφειλόντων σωτηρίας· οὐτὰ καὶ τοὺς εὐδρυγέτους τὰς βύβλαδας εἶναι τὰς παρόντας, ὡς ἱομισμῆνας τὰς χαρίτας· τοῖς δὲ οὐ εἶναι ἐπιμελῆς τὸ αὐτὰ ποδοῦναι. Ἐπιχάρμος μὲν οὖν τὰχ' αὐτὰ φάσκει ταῦτα λέγειν αὐτοὺς ἐν πονηροῦ βλαμῶντος, εἰς τὸ μνημονεῖν γὰρ οἱ πολλοὶ, καὶ μάλλον οὐ παρὰ χερσὶν, ἢ ποιῆναι ἐπίσυντα.

λόγους

ἄξιον δ' αὖ φυσικώτερον αἰτιον, καὶ ἄχρηστον τῷ περὶ τὸν ἀναίσχυντος. οὐ γὰρ ἐστὶ φίλος περὶ ἐκείνους, ἀλλὰ τὴν σὺν βύλην, τῆς κομιδῆς ἐνεκα· οἱ δ' αὖτε ποιητότεροι φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς ὑπερβότας, καὶ μὴ ὡς οἱ χρισμοί, μηδ' εἰς ὑπόβρον γίνονται· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν συμβέβηκε. πᾶς γὰρ τὸ οἰκίον ὄργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπήσει αὐτὸ ὑπὸ τῷ ὄργῳ, ἐμψύχον γινόμενος. μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει. ὑπερβαλλόντως γὰρ εὐτοίμα οἰκίαι ποιήματα, σὺργόντες ὡς οὐδέ τινα, τοιούτω δὲ εἰσὶν καὶ τῶν ὑπερβότων. τὸ γὰρ ὑπερβότος, ὄργον αὐτῶν, τῆτο δὲ ἀγαπᾷ.

Videatur autem magis naturalis esse causa, neque similis illi de mutua te. Non enim est amor in illis, sed uoluntas ut salui sint, recipiendi causa. At qui beneficium contulerunt, eos qui acceperunt, amant ac charos habent, etiā si nulla in re ipsis utiles sint, uel in posterum sint futuri. Quod etiam in artificibus contingit. Quisque enim opus suum charius habet, quam ab opere charus habeatur, si animatum fieret. maxime uerò fortasse id in poetis euenit. poemata enim sua supra modum chara habent, perinde ac filios diligentes. eiusmodi igitur rei similis est bene meritorum causa. nam quod est beneficio affectum, opus ipsorum est. id igitur charius

rius habent, quam opus
 eum qui effecit. Huiusce
 rei causa est, q̄ esse om-
 nib. expetendū est, & a-
 mabile: sumus autē actu:
 uiuēdo enim atq; agēdo.
 actu igitur qui fecit o-
 pus, quodam modo est. i-
 deo amat opus, propte-
 rea quòd & esse. at hoc
 naturale est. quod enim
 potestate est, id actu o-
 pus indicat. Adde quòd
 beneficio bonum est id
 quod actione præstat:
 quare gaudet eo in quo
 illud est. ei uerò qui affe-
 ctus est, nihil pulchrum
 in illo qui affecit. sin ali-
 quid, utile est, at id minus
 iucundum atque amabile
 est. iucundus uerò præ-
 sentis rei actus est, futu-
 ra spes, factæ memoria.
 At iucundissimū est quod
 actu præstat, atque
 amabile simili modo.

Ei

γακῶσι μάλλον, ἢ τὸ ὄψ
 γορ τὸν ποιῶσαντα. τοῦ
 τὸ δ' αἰτιοῦ, ὅτι τὸ εἶναι
 καὶ τὸν αἰετὸν καὶ φι-
 λητέρ. ἐμοὶ δ' οἱ ὄψ-
 γεία. τὸ βλῆ γὰρ καὶ
 πρᾶτ' αἰ. οἱ ὄψ γεία δὲ ὁ
 ποιῶν τὸ ὄψ γορ, ἐστὶ
 πῶς. ἔργον δὲ τὸ ὄψ γορ,
 διότι καὶ τὸ εἶναι τὸ ὄψ
 φυσικόν. ὁ γὰρ ἐστὶ δυνά-
 μεις, τὸ τοῦ οἱ ὄψ γεία τὸ ὄψ
 γορ μῶν. ἀμα ἢ καὶ τῶ
 μὲν οἱ ὄψ γεία καλὸν τὸ
 κατὰ τὴν πρᾶξιν, ὥστε
 χαίρειν ὃν ὡ τούτο. τῶ ἢ
 παρόντι, ἐνθὸν καλὸν
 ὃν τῶ ἀγάσαντι. καὶ
 εἰπέ, συμφέρον. τούτο
 δ' ἡττορ ἡδὴ καὶ φιλο-
 τόν. ἡ δὲ αἰ δ' ἐστὶ τὸν
 μὲν παρόντος, ἢ οἱ ὄψ-
 γεία τὸ δὲ μέλλοντος, ἢ
 ἐλπίς. τὸν δὲ γεγονημέ-
 νου, ἢ μνήμη. ἢ δὲ ἔργον δὲ
 τὸ κατὰ τὴν οἱ ὄψ γεία
 αν, καὶ φιλητέρ ἰουσίας.
 τῶ

τὸ μὲν οὖν πεποιητότι,
 μένει τὸ ὄργον. τὸ λα-
 λὸν γὰρ πολυχρόνιον
 τὸ ἢ παθόντι, τὸ χησι-
 μὸν παροίχεται. ἢ ἔμνή-
 μῃ, τῶν μὲν λαλῶν ἡ-
 δεῖα. τῶν ἢ χησιμῶν, ὁ
 πᾶν, ἢ ἕττον. ἢ προσδο-
 κία δ' ἀνάπαλιν ἔχει
 εἶνε· καὶ ἢ μὲν φίλησις,
 ποιήσα εἶνε· τὸ ἢ φιλεῖ-
 ῶν τῶ πάχειν. τοῖς ἄ-
 πόρεχουσι δὲ περὶ τῶν
 πρᾶξιμῶν ἐπεταί τὸ φιλεῖν
 καὶ τὰ φιλιπία. ἐτι ἢ τὰ
 ἐπιπόνως γινόμενα,
 πάντες μάλλον ὄργου-
 σιν, οἷον καὶ τὰ χησιμα-
 τὰ οἱ λιτησάμενοι τῶν
 παραβαλόντων. Διὸ καὶ
 δὴ τὸ μὲν οὖν πάχειν,
 ἀπονορᾶνε· τὸ δ' οὖν
 ποιῶν, ὄργωδες. Διὰ ταῦ-
 τὰ ἢ καὶ αἱ μητρές φι-
 λῶσεν ὄργουσαι. ἐπιπονῶσε
 γὰρ ἢ γόννησις, καὶ
 μάλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν.

Δὲ-

Ei igitur qui effecit, opus
 permanet. honestū enim
 est diuturnū: ei uerò qui
 est affectus, utile præter
 labitur. ac memoria qui-
 dem honestarū rerum us-
 cūda est: utilū, nō admo-
 dū uel minus: expectatio
 uerò habere cōtrā uide-
 tur. atq; amor quidem ef-
 fectiōi similis est: amari
 uerò afficiendo excellen-
 tib. igitur in actione con-
 sequitur, amare, atque ea
 quæ ad amicitiam perti-
 nent. Præterea quæ labo-
 riose facta sunt, oēs ma-
 gis diligūt: ut et q pecu-
 nias acquisuerūt, q̄ q ab
 alijs acceperunt. uidetur
 profecto beneficio affici
 labore uacare: beneface-
 re, operosum. Propterea
 etiam matres liberorum
 sunt amatores. laborio-
 sior enim procreatio est,
 magisq; suos esse sciunt.

H 2 uideat

uideatur autem benefi-
cis id quoque esse proprium.

Dubium autem exi-
stit, utrum oporteat a-
mare seipsum maxime,
an aliquem alium. incre-
pat enim eos qui seipsos
maxime amant, et quasi
in dedecus, sui amantes
appellant: uideturque pra-
uius sui causa omnia age-
re, ac quanto improbius
fuerit, tanto magis unde
crimini dant ei, quod a
seipso nihil agat. Pro-
bus autem ob honestate,
atque quanto melior fue-
rit, magis ob honestate,
amicique causa: sui autem
causa, praetermittit. At
a sermonibus his opera
discrepant: atque id non
immerito. dicunt enim
eum maxime amandum
esse qui maxime sit ami-
cus, maxime uero est a-
micus, qui uult ei cui bona
uult

διόξειε δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ
τοῖς σύγγεταῖς οὐκ ἔστι
εἶναι.

Ἀπορέεται δὲ, πότε-
ρον διὰ φιλεῖν ἑαυτὸν
μάλιστα, ἢ ἄλλο τινα.
ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυ-
τοὺς μάλιστα ἀγαπῶ-
σι, καὶ ὡς ἐν αἰσχρῶ, φι-
λαύτους ἀποκαλοῦσι.
δοκεῖ τε ὁ μὲν φαῦλος
ἑαυτοῦ χάριν πάντα
πράττειν καὶ ὅσα αὐτὸν
χρηρότερος ἢ, τοσοῦτον
μᾶλλον. ἐγκαλοῦσι δὲ
αὐτῷ, εἶον ὅτι εὐθὺν ἀ-
φ' αὐτοῦ πράττει. ὁ δὲ
ἐπιεικής, διὰ τὸ καλῶς
καὶ ὅσα αὐτὸν βελτίων ἢ
μᾶλλον διὰ τὸ καλῶς
καὶ φίλος ἐνεκα τῶν αὐ-
τῷ παρείουσι. τοῖς λόγοις
ἢ τῶν τοῖς ταῖς ὄργα διαφρα-
νῶ, ἢ ἐν ἀλόγῳ: φασὶ γὰρ
διὰ φιλεῖν μάλιστα τὸν
μάλιστα φίλον. φίλος δὲ
μάλιστα ὁ βουλιμένος ἢ
βίβλος

ἄλλοτετα τὰ γὰρ καὶ ἐνεί-
 νη σὺνετα, καὶ ἐμυθεῖς εἶ-
 σεται. ταῦτα δὲ ὑπαρξῶ-
 χη μάλιστα αὐτῶ πρὸς αὐ-
 τῶν, καὶ ἴσλοια καὶ ἡ ψαύ-
 ῖα, οἷς ὁ φίλος ὁρῆεται. εἶ-
 ρηται γὰρ ὅτι ἀπ' αὐτῶ
 πάντα τα φίλη καὶ καὶ
 πρὸς τὸς ἄλλους δὲ ἰήκει.
 καὶ αἱ παρομοίαι δὲ πᾶ-
 σαι ὁμογενεμενσιν. οἶ-
 ορτὸ μὲν ψυχῆ, καὶ ἰσι-
 νὰ τὰ τῶν φίλων, καὶ ἰ-
 ἰότης φιλότης, καὶ γό-
 νυ ἰνὸν ἐγγιον. καὶ
 τα γὰρ ταῦτα πρὸς αὐ-
 τῶν μαλίστ' ὑπαρξῶ-
 μάλιστα γὰρ φίλος ἐαυ-
 τῶ, καὶ φιλιτέον δὲ μά-
 λιστα ἐαυτόν. ἀπορεῖται
 ἰσότης, ποτὸς ἕ-
 ἄρ' ἐπεσθαι, ἀμφοῖν ἰχόν-
 τοιρ τὸ πισόν. ἰσως ἔρ-
 τὸς τοιούτους δὲ τῶν
 λόγων διακρίει καὶ διο-
 εἶρει ἐφ' ὅσον ἐνάτοροι
 ἢ πᾶ ἀληθῶνσιν. εἰ δὲ

λα-

uult, illius causa, & si id
 nemo sciet. at hæc insunt
 maximè cuiq; erga seip-
 sum, & cætera etiam om-
 nia, quibus amicus defini-
 tur. dictum enim est à se
 ipso omnia quæ ad ami-
 citiam attinent, ad alios
 quoq; peruenire. prouer-
 bia item omnia consenti-
 unt, ut unus animus, &
 cōmunia quæ sunt amico-
 rum, & æqualitas amici-
 tia, & tibiæ genu propi-
 us. omnia enim hæc erga
 seipsum maximè insunt.
 nam amicus maximè sibi
 quisq; est. amare igitur
 etiā seipsum maximè o-
 portet. In dubiū uerò me-
 ritò uenit, utros sequi ma-
 gis oporteat, cū utriq; p-
 bilitatē habeant, qua-
 re fortè tales sermones di-
 uidendi ac distinguendi,
 quorsum utriq; & qua-
 tenus ueri sint. Si itaque

H 3

Ita

statueremus quo pacto
 utrique sui amantem ap-
 pellant, forsitan hoc per-
 spicuum fieret. Qui igitur
 hoc in opprobrium
 ducunt, sui amantes uo-
 cant, qui sibi plus tribu-
 unt in pecunijs, honori-
 bus, & uoluptatibus cor-
 poreis. plerique enim
 hæc appetunt, in hisque
 student, perinde atque
 in optimis, idcirco & de
 his digladiantur. Qui
 ergo in his plus usur-
 pant, obsequuntur cupi-
 piditatibus, atque om-
 nino affectibus, partiq;
 animi rationis experti.
 Tales autem plerique
 sunt. & ideo appellatio
 est à multitudine praua.
 iure igitur ita sui aman-
 tibus opprobratur, quòd
 eos auem qui talia sibi
 attribuunt, solcant ple-
 riq; sui amantes uocare,
 du-

λάβοιμεν τὸ φιλαυτῶν
 πῶς ἐκέρτοι λέγουσι,
 τάχ' αὖ γένοιτο δῆλον.
 οἱ μὲν οὖν εἰς ὄνειδος ἀ-
 γοντες αὐτὸ, φιλαύτους
 καλοῦσι τὰς ἑαυτῶν ἀ-
 πονέμοντας τὸ πλεον-
 εὐχίμασι, καὶ τιμαῖς,
 καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματι-
 καῖς. τούτων γὰρ οἱ
 πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ
 ἐπιδιδάσκονται περὶ αὐ-
 τὰ, ὡς ἀεὶ τὰ ὄντα, διὰ
 καὶ περιμάχητά ἐστιν.
 οἱ δὲ περὶ τὰ πλεον-
 εντα χαρίζονται ταῖς
 ἐπιθυμίαις, καὶ ὅλους τοῖς
 πάθεσι, καὶ τῷ ἀλόγῳ
 τῆς ψυχῆς. τοῖσδε οἱ εἰ-
 σὶν οἱ πολλοὶ· διὸ καὶ ἡ
 προσήγορία γέγνηται
 ἀπὸ τῶ πολλῶ φαύλων ὄν-
 τος. ἀμακίως δὲ τοῖς ἑ-
 τῶ φιλαύτοις ἐναδίζε-
 ται ὅτι ἢ τὰς τὰ τοιαῦθ'
 ἀπονέμοντας, εἰώθεσι λέ-
 γειν οἱ πολλοὶ φιλαύτους,
 84

ἢ ἂν ἀδύνατον εἴη γὰρ τις ἀεί
 σασθῆναι τὰ δίκαια πράτ
 τειν, αὐτὸς μάλιστα πάν
 των, ἢ τὰ σώφρονα, ἢ ὁ
 ποιανῶν ἄλλα τῶν κα
 τὰ τὰς ἀρετὰς, καὶ ὁ
 λως ἀεί τὸ καλὸν ἑαυ
 τῷ ὑποτιθεῖτο, οὐθεὶς
 ὄψει φίλαυτον τοῦτον,
 οὐδέ ψέξει. δόξεις δὲ
 αὐτὸ τοιοῦτος εἶναι μάλ
 λον φίλαυτος. ἀπονέμει
 γὰρ ἑαυτῷ τὰ κάλλιστα
 καὶ μάλιστα ἀγαθὰ, καὶ
 χαρίζεται ἑαυτῷ τῷ λι
 πωτάτῳ, καὶ πάντα τὰ
 ἰσχυρότατα, ὡς ἂν ἢ καὶ
 πῶς ἐν αὐτῷ δουεῖ, καὶ πάν
 τος ἐν αὐτῷ, οὕτω καὶ
 ἄλλο σῆμα, οὕτω καὶ
 ἀνθρώπος. καὶ φίλαυτος
 δὲ μάλιστα ὁ τῷ ἀγα
 θῷ, καὶ τῷ χαρίζο
 μενος, καὶ ἐγχεατὴς δὲ
 καὶ ἀκρατὴς λέγεται, τῷ
 κρατῆρ τὸν νόον, ἢ μὴ,
 αὐτὸς αὐτοῦ ἐκείνου ὄντος.

καὶ

dubiū non est, nam si quis
 semper studeat iusta age
 re, omnium is maximè, uel
 temperantia, uel qualia
 cūq; alia quæ sunt ex uir
 tute, semperq; omnino
 quod honestū est, sibi uē
 dicet, sui amantē hunc ne
 mo dicet, neq; uitupera
 bit. quanq̄ is magis esse
 sui amans uideatur. nam
 sibi tribuit honestissima,
 et maximè bona, suiq;
 obsequitur præstantissi
 mæ parti, eiq; in omnib.
 obtemperat. Sicut aut̄ et
 ciuitas quod in ipsa præ
 stantissimum est, esse ui
 detur, et omnis alia con
 gregatio, ita et homo. et
 sui amans igitur est ma
 ximè, qui id amat, ei que
 obsequitur: et conti
 nens ergo et incontinens
 ex eo dicitur, quod nens
 contineat, aut non, qua
 si id uniuscuiusque sit.

H 4

iii

uidenturq; egisse ipsi & lubenter quæ cum ratione maxime. Id igitur præcipuè esse unūquenq; nō est obscurum, probumq; uirum præcipuè id amare. itaque sui amans maxime fuerit alterius speciei quàm qui uituperatur, ac tantum differens, quantum uiuere cum ratione à uiuendo pro animi affectu, & appetere uel honestum, uel quod conferre uideatur. Eos itaq; qui honestis actionibus insigniter student, omnes amplectuntur ac laudant. si autem omnes ad honestatem certatim properarēt, honestissima que agere contēderent, & cōmuniter cuius opportuna, & priuatim singulis maxima bona euenirent, siquidem uirtus tale quid est: quocirca
bonus

καὶ ὡς περὶ τὸν ἀποδιδόντα αὐτοὶ καὶ ἐνομοίως τὰ μετὰ λόγῳ μάστιγα. ὅτι μὲν ἄρ' τοῦθ' ἐπισφῶρις ἐστὶ μάστιγας, ἢ ἄλλου, καὶ ὅτι ὁ ἐπιτηδῆς μάστιγας τὴν ἀγαθῆν. διὰ τὸν ἑαυτοῦ μάστιγ' αὐτὸν καὶ ἑτέρου ἕλκος τὴν ὀφθαλμοῦ, καὶ διαφόρων τῶν σῶτον, ὅσον τὸ κατὰ λόγῳ βλῆν τὴν κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγεσθαι ἢ τὴν καλῆν, ἢ τὴν δουρῆτος συμφέρον. τὸ μὲν ἄρ' ὡς εἰ τὰ καλὰς πράξεις διαφασόντως ἀποδιδόντας πάντες ἀποδέχονται καὶ ἐπαινῶσι. πάντων ἢ ἀμειλιωμένων πρὸς τὸ καλόν, καὶ διατενομένων τὰ καλὰ πρὸς τὰ καλὰ, καὶ ἰδίως ἐν ἑαυτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, ἐπὶ ἑαυτῷ τὴν τοιοῦτ' ἐστὶ ἕως
 τὸ

τὸν μὲν ἀγαθὸν δεῖ φι-
 λαιτῶν εἶναι. καὶ γὰρ αὐ-
 τὸς ὀνομάσκει τὰ καλὰ
 πράγματα, καὶ τὸς ἄλλους
 ὠφελίσει. τὸν ἤμοχθη-
 ρὸν δὲ βλάψει γὰρ καὶ
 ἑαυτὸν, καὶ τὸς πέλας,
 φάτοις πάθεισι ἐπόμε-
 νος. τῷ μοχθηρῷ μὲν ἔμ-
 διαφωνεῖ ἂν δεῖ πράτ-
 τειν, καὶ ἂν πράττει. ὁ δὲ
 ἐπιεικὴς ἂν δεῖ, ταῦτα καὶ
 πράττει. πᾶς γὰρ νῦν αἰ-
 ρᾶται τὸ βέλτιον ἑαυ-
 τῷ ὃ ἢ ἐπιεικὴς πειθαρχ-
 εῖ τῷ νόμῳ. ἀληθὲς δὲ τὸ
 περὶ τοῦ σωθαιού, καὶ
 τοῦ φίλων εὖ εἶνα πολ-
 λὰ πράττειν καὶ τῆς πα-
 τριδος, καὶ δὲ ὑπόβα-
 πονήπειν. προκίτεται
 γὰρ καὶ χρήματα καὶ τι-
 μὰς, καὶ ὅλας τὰ ὄφρα
 μάχεται ἀγαθὰ, ὄφρα ποι-
 ῆται ἑαυτῷ τὸ κελόμ.
 ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡδῶ-
 ναι σφόδρα μᾶλλον ἐ-

λατ

bonus sui amans sit o-
 portet. Etenim ipse
 proficiet agens honesta,
 & alios iuuabit. Pra-
 uum uerò non oportet.
 Nam & seipsum le-
 det, & uicinos, uitiosos
 affectus sequens. Ac pra-
 uo quidem discrepans
 quæ agere debet, &
 quæ agit: at probus quæ
 debet, ea etiam agit.

Mens enim omnis quod
 sibi optimum est, eligit:
 probus uerò menti ob-
 temperat. Verum au-
 tem est illud de probi ui-
 ro, & eum amicorum
 causa & patriæ multa
 agere, etiam si mors fue-
 rit oppetenda. Nam &
 pecunias & honores
 profundet, & demum
 bona de quibus digladiâ-
 tur, honestum sibi uen-
 dicans. breui enim tem-
 pore letari uehementer

H s malit,

malit, q̄ logo leuiter: & uiuere honeste annum, q̄ multos annos quomodo libet: unā quoq; actionē honestam & magnam, quā multas & paruas. hoc autem ijs fortasse euenit qui pro alijs mortem obeunt. Arrogant igitur magnum sibi decus, pecunias q; profundant, quo amici plura accipiant. parātur enim amico pecunie, ipsi uerò honestum. quod autem maius bonum est, sibi attribuit. In honoribus etiā & magistratibus idē modus est. Omnia enim hęc amico profundet, honestum enim hoc ipsi est ac laudabile. Meritō igitur probus esse uidetur, cum honestum omnibus anteponat. Fieri uerò potest, ut a Tiones amico permittat: sitq; ipsi

λοιτ' αὐ, ἢ πολλὸν ἤξει
μα' καὶ βιώσαι καλῶς ἐ-
νιωτὸν, ἢ πολλὰ ἐτη τε-
χόντως· καὶ μίαν πρᾶ-
ξιν καλῶν καὶ μεγά-
λων, ἢ πολλὰς καὶ μικ-
ράς. τοῖς δ' ὑπόφασι
θυήσονται τὸ ἴσως συμ-
βῆναι· αἰροῦνται δὲ μέ-
γα καλὸν ἑαυτοῖς, καὶ
χρήματα προοῦν' αὐ, ἐφ'
ᾧ πλείω λήφονται οἱ φί-
λοι· γίγνεται γὰρ τῷ μὲν
φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ
τὸ καλόν. τὸ δὲ μείζον
ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονε-
μα· καὶ περὶ τὰς τιμὰς
δὲ καὶ ἀρχὰς ὁ αὐτὸς
τρόπος. πάντα γὰρ τῷ
φίλῳ ταῦτα προύσεται.
καλὸν γὰρ αὐτῷ τούτο
καὶ ἐκινστόν· εἰκότως
δὲ δουρᾶ ἀποουλοῦσθαι
καὶ, ἀντὶ πάντων αἰετῶν
μικροστο καλόν· ἐν δὲ χρο-
νῷ καὶ πρᾶξεις τῷ φί-
λῳ προεἶδαι, καὶ εἶναι
καλῶν

καλλίον τῷ αὐτῷ περὶ
 ξου, τὸ αἰτιον τῷ φίλῳ
 γενέσθαι, οὐ ἀπασιν δὲ
 τοῖς ἐπαίμετοῖς, ὁ σπου-
 δαιῖος φαίνεται ἑαυτῷ
 τῷ καλῷ πλεονέμειν.
 ἔτα μὲν ἄρ' ἀφ' αὐτοῦ
 εἶναι, καθάπερ εἴρηται·
 οἱ δ' οἱ πολλοὶ, οὐ γὰρ.

ἀμφισβητεῖται δὲ
 καὶ περὶ τὸν σὺδαιμό-
 να, εἰ δειύσεται φίλῳ,
 ἢ μή. ὁ δὲ γὰρ φασὶ φί-
 λῳ δὲ τῷ μακαρίοις
 καὶ αὐτάρκειαν ὑπαρ-
 χεῖν γὰρ αὐτοῖς τὰ γα-
 βῆ. αὐτάρκεια οὐκ ὄν-
 τας, οὐδ' οὐδὲ προσδέ-
 σθαι τὸν ἢ φίλον, ἔτε-
 ρον αὐτῷ ὄντα, ποσὶς
 ἴσται, ἀλλ' αὐτοῦ ἀδυνα-
 τῆ ὄσον τὸ,

ὅταν ὁ δαιμόνιον σὺ δει-
 δῶ, τί δὲ φίλιον;
 τοικε δ' ἀτόπω, τὸ πᾶν
 τα ἀπονεμόντας τὰ
 γὰρ τῷ σὺδαιμόνι
 φίλος

ipsi honestius, quam si i-
 pse egisset, quod auctor
 amico fuerit. In omnibus
 igitur laudabilib. reb. uir
 probus honesti plus sibi
 tribuere uidetur. atque
 ita quidem sui amantem
 esse oportet: ut plerique,
 non oportet.

Iam uerò de eo qui 9
 beatus est dubitatur, in-
 digebitne amicis, necne?
 nihil enim inquirunt ami-
 cis opus habere felices
 & seipsis cōtemos. ad se
 enim ipsis quæ bona
 sunt: itaq; cū sint cōten-
 ti, nulla re amplius indi-
 gere. amicum autē, cum
 sit alter ipse, suppedita-
 re ea quæ per se quispiā
 nequit: unde illud,

Fauente fortuna quid a-
 micis est opus?

Sed absurdum ui-
 detur, quæ bona sunt o-
 mnia beato attribuētes,
 ami-

amicos nō tribueret: quod bonorū externorum esse maximū uidetur. Quod si amici potius est beneficiū cōferre, q̄ accipere, boniq; & uirtutis est, benefacere: benefacere autē amicis, quā extraneis honestius est: probus uir ijs indigebit quibus benefiat. unde etiam queritur utrū in aduersis reb. amicis magis opus sit quā in prosperis: eo quod & qui infōrtunatus est, indigeat beneficia collaturis: & qui fortunati sunt, quibus benefaciant. Absurdum etiam fortassis est, solitarium facere felicem: nemo enim uelit seorsum ab alijs omnia bona habere. nam ad ciuilem communionem homo, et ad conuietum natus est. & beato igitur hoc inest. que enim natura

φίλους μὴ ἀποδιδοῦναι
ὁ δὲ δὲ τῶν ἐπιτὸς ἀγα-
θῶν μέγιστον ἐνκαίει φέ-
λου ἐστὶ μάλλον τὸ εὖ
ποιεῖν, ἢ πάχειν, καὶ ἐ-
στὶ τῆ ἀγαθῆ καὶ τῆς ἀ-
ρετῆς, τὸ εὖ ποιεῖν φέ-
λιχτιον δὲ εὖ ποιεῖν φέ-
λους, ὁ δὲ βίωσι τῶν εὖ πο-
σομένων δέσσει. οὗ δὲ παν-
διχίος. διὸ καὶ ἐπισητά-
ται, πότερον οὐ ἀτυ-
χίαις μάλλον δεῖ φίλων
ἢ οὐ εὐτυχίαις. ὡς καὶ
τοῦ ἀτυχοῦστος δεομέ-
νου τῶν εὐδαιμονισ-
των, καὶ τῶν εὐτυχισ-
των, οὐδὲ εὖ ποιήσουσιν.
ἀτοπον δὲ εἶσως καὶ τὸ
μονιάτῃν ποιεῖν τὸν μη-
πάχειν. ἄλλοι γὰρ εἰποῦ-
σιν καὶ αὐτὸν τὰ πλε-
τὶ ἔχειν ἀγαθὰ. πολι-
τικῶν γὰρ ὁ ἀνθρώπος,
καὶ συλλεῖν πεφυμένος. καὶ
τῶ εὐδαιμονίᾳ δὲ τοῦ
ὑπαρχῆ. τὰ γὰρ τῆ φύ-
σεως

ἢ ἀγαθὰ ἔχει. δὴλον ὅτι
 ἢ μετὰ φίλων καὶ ἐπι-
 κλητῶν καὶ ἐπι-
 κλητῶν καὶ τῶν τυχόν-
 των συνομιλοῦσιν. δὲ
 ἢ τῶν συγγενῶν φί-
 λων. τί οὖν λέγουσιν οἱ
 πρῶτοι, καὶ πᾶσι ἀνθρώποις
 ἢ ὅτι οἱ πολλοὶ φί-
 λους οἴονται τοὺς χρησί-
 μους εἶναι; τῶν τοιούτων
 μὲν οὖν οὐθέν δεύσεται
 ἢ μακάριος, ἐπειδὴ τὰ
 ἀγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. οὐ-
 δὲ δὲ τῶν διὰ τὸ ἰδὲν
 ἢ ἐπὶ μικρῶν. ἰδὲν γὰρ
 ἢ βίος αὐτῶν, οὐθέν δεύσεται
 ἢ παρὰ τὸν ἰδὲν. οὐ-
 δὲ ὁμοίως δὲ τῶν τοιού-
 των φίλων, οὐ δὲ παρὰ
 ἢ φίλων. τὸ δὲ
 ἢ ἴσως ἀληθές.
 ἢ ἀρχὴ γὰρ εἴρηται,
 ἢ ἢ συγγενεῖα, οὐδὲν
 ἢ τίς εἴρηται. ἢ δὲ οὐδὲν
 ἢ, δὴλον ὅτι γίνε-
 ται, καὶ οὐκ ὑπάρχει,
 ἢ ἢ

tura bona sunt, habet.
 constat autem cum ami-
 cis & probis melius es-
 se quam cum extraneis,
 & quibuslibet diem tra-
 ducere. Opus est igitur
 beato amicis. Quid er-
 go primi illi dicunt, &
 quomodo uera dicunt?
 an quia plerique amicos
 eos esse opinamur qui
 utiles sunt? ac talibus
 quidem nihil felix indige-
 bit, cum ipsi quæ bona
 sunt insint. sed neque illis
 qui ob uoluptatem, uel
 parumper. Vita enim iu-
 cunda aduentitia uolu-
 ptate nihil eget: cum ue-
 rò talibus amicis non in-
 digeat, non indigere a-
 micis uidetur. id autem
 uerum fortè non est. In-
 tiò enim dictum est, bea-
 titudinem actum quen-
 dam esse. constat autem
 actū fieri, & non inesse

ut possessionē aliquā. at
 si beatū esse in uiuēdo
 agendo cōsistit: boni autē
 actus honestus et iucun-
 dus per se est, ut in initio di-
 ctū est: quod uerò suum
 est cuiusq; , è rebus iucun-
 dis est: spectare uerò ma-
 gis p̄p̄inuos possumus
 q̄ nosmetipsos, illorumq;
 actiōes, q̄ nostras ipsorū.
 proborū igitur uirorū a-
 ctiones qui sint amici, bo-
 nis sunt iucundæ. (ambo
 enim ea habent quæ iucū-
 da natura sunt) felix pro-
 fectō amicis huiusmodi
 indigebit, siquidē contem-
 plari cū delectu uelit a-
 ctiones honestas et suas
 ipsius: tales autē sunt, quæ
 sunt boni uiri qui amicus
 sit. existimant uerò iucun-
 dē uiuere oportere bea-
 tum. et certē solitario dif-
 ficilis uita est. nō est enim
 facile seorsum ab alijs as-
 fiduē

ὡς πρὸς ἡμᾶς τι. ἐπὶ τῷ
 συλλαιμονίᾳ ἐστὶν οὐ τῷ
 βίῳ καὶ οὐδὲ γὰρ, τοῦ
 ἀγαθοῦ δὲ ἢ οὐδὲ γὰρ
 ἀποουδαία καὶ ἡδέια καὶ
 αὐτῶν, καθάπερ οὐ ἀφ-
 χῆ ἐστὶται. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ
 οἰνεῖον, τῶν ἡδέων. θεω-
 ρεῖν δὲ μάλλον τοὺς πρῶ-
 τας διωκόμεθα ἢ ἐαυ-
 τοὺς, καὶ τὰς ἐκείνων
 πράξεις, ἢ τὰς οἰκείας.
 αἱ τῶν ἀποουδαίων δὲ
 πράξεις, φίλων ὄντων,
 ἡδέια τοῖς ἀγαθοῖς. ἀμ-
 φω γὰρ ἔχουσι τὰ τῆ φύ-
 σεως ἡδέα. ἐμνηστῆρι δὲ
 φίλων τοιούτων δεύσει-
 ται, εἰπὸρ θεωρεῖν πράξι-
 βῆται πράξεις ἐπιεικῆς
 καὶ οἰκείας. τοιαῦται δὲ
 αἱ τοῦ ἀγαθοῦ, φίλου ὄν-
 τος. οἰόνται δὲ δεῖν ἡ-
 δέως βίῳ τὸν συλλαιμό-
 νικ. μονίῳ τε μὲν οὐδὲ
 χαλεπὸς ὁ βίος. οὐδὲ γὰρ
 διωρ γὰρ καὶ αὐτὸν ἐσ-
 νῆρα

νόρ γὰρ συνεχῶς. μεθ' ἑ-
 ἑτορῶν ἢ καὶ πρὸς ἄλ-
 λους, ῥᾶν. ἔστι οὖν ἡ ἐ-
 νόρ γὰρ συνεχῶς ὄρα, ἡ-
 δὲ αὖ δὲ καὶ αὐτῶν, ὁ δὲ
 περὶ τὸν μακρῶν εἰ-
 ναι. ὁ γὰρ πρὸς δαίος, ἡ
 πρὸς δαίος, ταῖς κατ' ἀρε-
 τὴν πράξεισι χαίρει, ταῖς
 δ' ἀπὸ λανίας δυσὸρ αἰ-
 νει. καθάπορ ὁ μωρὸς
 τοῖς καλοῖς μέλεσι ἡδέε-
 ται, ἐπὶ ἢ τοῖς φάλοισι
 λυπᾶται. γένοιτο δ' αὖ
 καὶ ἀσυνεῖς τις τῆς ἀρε-
 τῆς ἐν τῇ συζυγίᾳ τοῖς ἀ-
 γαθοῖς καθάπορ καὶ θε-
 ογνίσι φησιν. φυσικᾶτε-
 ρον ἢ ἐπισκοπῶσι εἰσι-
 κονὸν πρὸς δαίος φίλος τῷ
 πρὸς δαίω, τῇ φύσει αἰρε-
 τῆς εἶναι. τὸ γὰρ τῇ φύ-
 σει ἀγαθόν, εἴρηται ὅτι
 τῷ πρὸς δαίω ἀγαθόν ἢ ἡ-
 δὴν ἐστὶ καθ' αὐτό. τὸ δὲ
 πρὸς δαίω εἴδονται τοῖς ζώοις
 ἀνάμεικτον αἰσθάνεσθαι

αὐθιγὰ-

fiduè in actione uersari:
 cum alijs uerò, et erga a-
 lios facilius. erit igitur a-
 ctio magis assidua quæ in-
 cunda per se ipsam est: id
 quod in eo qui felix sit es-
 se oportet. Probus enim
 quatenus est probus, acti-
 onibus ex uirtute gau-
 det: & quæ sunt à uitio
 molestè fert: ueluti musi-
 cus præclaris modulatio-
 nibus oblectatur, prauis
 cõffenditur. Fiat uerò etiã
 exercitatio quædã uirtu-
 tis ex conuiuio cum bo-
 nis: quemadmodũ et The-
 ognis inquit. Naturã ue-
 rò rei altius consideran-
 tibus uidetur probus ami-
 cus probi natura expe-
 tendus esse. quod enim
 natura bonum est, dixi-
 mus probi bonum & in-
 cundum esse per se. uiue-
 re autem definiunt anima-
 libus potestate sensus:

160-

hominū. uerò, sensus uel
intelligentiæ. potestas ue
rò in actum deducitur. at
in actu præcipuum est.

Videtur aut̄ uiuere esse
præcipuè sentire uel in
telligere: uiuere uerò ex
ijs est quæ per se bona et
iucunda sunt. definitum
enim est. quod autem est
definitum, ex boni natu
ra est: quod uerò natura
est bonū, probo etiā est.
idcirco iucundū esse om
nibus uidetur. Nec uerò
sumenda est praua uita
& corrupta, nec in do
loribus. talis enim indefi
nita est, quemadmodum
ea quæ in ipsa insunt. In
sequentibus uerò de do
lore planior res efficie
tur. quod si uiuere ipsum
bonū & iucundum (ui
detur uerò id etiam ex
eo quod omnes id appe
tant, & maximè probi

ἀνθρώποις δὲ, κινῆσαι
ὡς ἢ νοῦσ. ὡς ἢ δὲ δυνά
μις εἰς τὴν ἐνδύργειαν
ἀνάγεται· τὸ δὲ λυσιον
ὄν τῆ ἐνδύργειᾳ. εἰσιν ἢ
τὸ βλεῖν εἶναι λυσιῶν τὸ
αἰδῶν ἀνῆσθαι ἢ νοῦσ· τὸ
ἢ βλεῖν τῶν κατὰ αὐτὸ
ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὡ
εἰσμενόν γὰρ. τὸ δὲ
ὡεἰσμενόν τῆς τὰ γὰρ
θού φύσεως· τὸ δὲ τῆ
φύσει ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐ
πιανῶν. διὸ πᾶσι εἰσιν πᾶ
σιν ἡδὺν εἶναι. οὐ δὲ δὲ
λαμβάνειν μοχθηρὰν βί
ωσιν καὶ διεφθαρμένωσιν,
ἢ δὲ ἐν λύπαισιν. ἀόριστος
γὰρ ἢ τοιαύτη, κατὰ πᾶσι
τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆ. οὐ
τοῖς ἐχομοῖοις δὲ πᾶσι
τῆς λύπης εἶναι φανερὰ
τόσον. εἰ δὲ αὐτὸ τὸ
βλεῖν ἀγαθῶν καὶ ἡδὺν· εἰ
νε δὲ καὶ ἐν τῶν παύ
τας ὀργεσθαι αὐτῶν, καὶ
μάστιγα τοῖς ἐπιανῶσιν,
καὶ

και μακαριου. τούτοις
 γαρ ο βιος αιρετωτατος
 και η τουτωρ μακαριω-
 τατη ζωη ο δ' ορων οτι
 ερα αιδαυεται, και ο α-
 κωρ οτι ακωρ, και ο βα-
 ρισωρ οτι βαριση, και
 επι των αλλωρ ομοιος.
 εστι τι το αιδαυόμενον,
 οτι εν οργωμεν. αιδα-
 νοιμεθα δ' αν, οτι αιδα
 νοιμεθα, και νοοιμεν, οτι
 νοομεν. το δ' οτι αιδα
 νοιμεθα, η νοομεν, οτι ε-
 νοιμην. το γαρ ειναι λιυ το
 αιδαυεσθαι η νοειν. το
 δ' αιδαυεσθαι οτι η
 των ηδων λαβ' αυτο
 φησει γαρ αγαθου η ζωη
 το δ' αγαθου υπαρχου
 εαυτω αιδαυεσθαι, η
 διν, αιρετορ δε το ηλυ.
 και μαλιστα τοις αγα-
 θοις οτι το ειναι αγαθου
 εστιν αυτοις και ηδυν. συ-
 ναιδαυόμενοι γαρ η και
 ω το αγαθω, ηδονται.

ωδ

ac felices: his enim uita
 maximè est expetenda,
 ipsorūq; uita felicissima
 est) Qui autè uidet, se ui-
 dere sentit: & qui audit,
 se audire: & qui ambu-
 lat, se ambulare, atque in
 alijs simili modo: quiddā
 est quod sentit nos in a-
 ctione uersari. sentiamus
 uerò nos sentire, & intel-
 ligamus nos intelligere.
 nos autem sentire uel in-
 telligere, est esse (nā esse
 sentire, uel intelligere e-
 rat) at sentire se uiuere,
 ex ijs est quæ per se sunt
 iucūda (uita enim natura
 bonū est) bonū uerò sibi
 inesse sentire, est iucun-
 dum. Viuere aut expet-
 tendum est, & præcipuè
 bonis: propterea quòd
 esse bonum ipsis & iu-
 cundū est (consentientes
 enim id quod per se bonū
 est, letitia afficiuntur.)

I

Si-

Sicut uerò erga seipsum affectus est probus, ita et erga amicum. alter enim ipse amicus est. què admodum igitur cuique se esse expetendum est, ita quoque amicum esse, uel propemodum: at esse erat expetendum, quia id bonum esse sentiebat. talis autem sensus iucundus per se est. sentire igitur simul etiam amicū esse oportet. id autē fiat in conuiuendo, communicandisq; sermonibus atque consilio. ita enim uideatur conuiuere in hominibus dici, et non sicut in pecudibus, in eodem loco pasci. Si igitur felici esse per se expetendum est, cum bonum natura et iucundum sit: simile autem est etiam de amico. amicus etiam ex rebus expetendis fuerit.

ὡς ἢ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ
 ἀγαθὸς, καὶ πρὸς τὸν
 φίλον ἔτι ἄλλο γὰρ αὐτὸν
 ὁ φίλος ἐστὶ. καὶ θάπορ ὅρ
 τὸ αὐτὸν εἶναι αἰρετόν.
 ἐστὶν ἐν ἄσῳ, ἔτι καὶ τὸν
 φίλον, ἢ παρὰ πηλοῖας.
 τὸ δὲ εἶναι καὶ αἰρετόν,
 διὰ τὸ αἰδοῦναι αὐτὸν
 ἀγαθὸν ὄντος. ἢ ἢ τοιαύ-
 τη αἰδοῦσις ἡδὲ καὶ κατὰ
 τὴν συναιδέουσαν αἰ-
 ρα καὶ τοῦ φίλου ὅτι
 ἐστὶ τὸ ἢ γίνεσθαι αὐτὸν
 τῷ συζῆν, καὶ κοινωνεῖν
 λόγων καὶ διανοίας. ἔτι
 γὰρ αὐτὸν λέγει τὸ συζῆν
 ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων λέει
 γινώσκαι, καὶ ἔχει ὡσαύτως
 πρὸς τῶν βεσημάτων τὸ
 εἶναι αὐτῶν νέμεσθαι. ἐπὶ
 δὲ τῶν μακροτέρων τὸ εἶναι
 αἰρετόν ἐστὶ κατὰ αὐτὸν
 ἀγαθὸν τῆ φύσει ὅρ καὶ
 ἡδὲ παρὰ πηλοῖας ἢ καὶ
 τὸ τῆ φίλος ἐστὶ καὶ ὁ φί-
 λος τῶν αἰρετῶν αὐτὸν
 ὁ δὲ

ὁ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἰρετὸν,
 τούτου δὲ ὑπαρξαι αὐ-
 τῷ, ἢ ταύτη ἐνδεὴς ἐ-
 σαι· δεήσει ἄρα τῷ σὺ δαι-
 μονήσουντι φίλων πρου-
 δαίωρ.

Ἀρ οὐὶ ὡς πλείους
 φίλων ποιητέον, ἢ καθά-
 κερ ἐπὶ τῆς ξουίας ἐμ-
 μελῶς εἰρηθεῖαι δονεῖ,
 τὸ,

Μῆτε πολύξενος, μῆτ'
 ἄξενος.

καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἀρ-
 μόσει μῆτ' ἀφιλορ εἶναι,
 μητ' αὖ πολύφιλον καθ'
 ὑπερβολῆν· τοῖς μὲν δὲ
 πρὸς ἄλλοις, καὶ πάν-
 τῶν ἀξέων αὖ ἀρμόσει τὸ
 δεχθόν, πολλοῖς γὰρ αὖ
 τυπηρετέων, ἐπιπονορ,
 καὶ εὐχ' ἰκανὸς ὁ βίος
 αὐτοῖς τούτο πράτ-
 τειν.

οἱ πλείους δὲ
 τῶν πρὸς τὸν οἰκίον
 βιορῖκανῶν, ὑπερβόροι
 cuius vitam ducendam

at quod cuiq; est expe-
 tendum, id inesse ipsi o-
 pus est, alioqui indigus
 erit hac parte. opus erit
 igitur ei qui futurus est
 beatus, probis amicis.

Vtrumne igitur q̄ plu ¹⁰
 rimi amici faciendi sunt,
 an quemadmodū de ho-
 spitalitate concinne di-
 ctum illud videtur,
 Nec multorum hospes,
 nec nullorum:

in amicitia quoq; conue-
 nient, neq; amicis exper-
 tem esse, neq; supra mo-
 dum abūdare? Ac ad uti-
 litatem quidē spectanti-
 bus, valde etiam cōgrue-
 re quod dictū est, uidea-
 tur. multis enim vicissim
 ministrare, laboriosum
 est, nō sunt q̄; ipsis ad id
 agendum res ad uiuen-
 dum paratæ satis. Plures
 igitur quā qui ad suam
 sufficiunt, curiosi sunt.

Et ad bene uiuendū impedi-
 mento, nihil itaq; i-
 psis opus est. Qui uerò
 ad uoluptatem, ijs pauci
 satis sunt, quemadmodū
 in edulio condimentum.
 Probi aut, utrumne plu-
 rimi numero, an modus
 quispiam amicorū quoq;
 est ut ciuitatis? neq; enim
 ex decem hominib. ciui-
 tas fiat, neq; ex centum
 millibus iam ciuitas exi-
 stit. Sed quantitas nō est
 fortasse una quaedam, sed
 omnis quæ inter defini-
 ta quaedā media est, et a-
 micorū igitur multitudo
 definita quaedā est, et for-
 tasse plurimi sint, qui-
 bus cum uiuere quispi-
 am possit. id enim ma-
 ximè ad amicitiam per-
 tinere uidebatur. Non
 posse autem cum mul-
 tis uiuere quempiam,
 multisque se impertire,

και ἐμκόλοιος πρὸς τὸ λι-
 κῶς βίω. οὐθὲν οὖν δὲ
 εὐτῶν. καὶ οἱ πρὸς ἡδον-
 ῶν ἢ, ἀρκεῖται ὀλίγοι,
 ἡδονὰς πρὸς τὴν τροφὴν
 τὸ ἡδυσμα. τοὺς δὲ αὐτο-
 δίκτους, ὡς τὸ βροχὸν πρὸς
 τοὺς κατ' ἀεθλοῦ, ἢ ἐ-
 στί τι μέτρον καὶ φιλο-
 κῶν πλείους ὡς πρὸς ὡ-
 λεως. οὔτε γὰρ ἐν δέ-
 κα ἀνδρώπων γούνη
 αὐτῶν, οὔτε ἐν δέ-
 κα μυριάδων ἐστὶ ὡ-
 λη ἐστὶ. τὸ δὲ ὡς πρὸς
 ἀνεστῆτος ἐστὶ, ἀλλὰ
 ὡς τὸ μεταξὺ τινῶν
 ὡρισμένων. καὶ φιλο-
 κῶν ἐστὶ τι πῆθος ὡρι-
 σμένων. καὶ ἴσως οὐ
 πλείστοι, μεθ' ὧν δυνά-
 τος τις συβίω. τῆσο γὰρ ἐ-
 δόκει φιλικώτατον εἶναι.
 ὅτι δ' ἔχοιεν τε ὡρι-
 λῶν συβίω, καὶ διακρί-
 μεν αὐτῶν, ἐν ἀδύλῳ.
 obscure non est. esse

ἔτι ἢ λιπάρους δὲ ἀλλή-
 λους φίλους εἶναι, εἰ μέλλω
 εἰσάγει μετ' ἀλλήλων
 συμφορὰς, τὸ τοιοῦτον δὲ
 ἔργον οὐ πολλοῖς ὑ-
 παρχει, χαλεπὸν ἢ γίνε-
 ται, καὶ τὸ συγγαίρειν
 καὶ τὸ συναγαγεῖν εἰς αἰῶνα
 πολλοῖς, εἰς ἑὸς γὰρ συμπί-
 πτην ἄμα, τῷ μὲν συνή-
 δεῖν, τῷ δὲ συνάχθε-
 ναι, ἴσως ἔρ σὺ ἔχει, μὴ
 ἴσται ὡς πολυφιλώτα-
 τόν εἶναι, ἀλλὰ τοσοῦτος,
 ὅσοι εἰς τὸ συζῆναι ἰνα-
 νοί, ἃ δὲ γὰρ οὐδέ χεῖρα
 δόξασαν αὐτὸ πολλοῖς εἶναι
 φίλους σφόδρα, διότι οὐ
 ἔστι ἄρα πλεόνων, ὑπὸρ-
 βολὴ γὰρ τις εἶναι βού-
 λεται φιλίας. τοῦτο δὲ
 πρὸς ἑνὸς καὶ τὸ σφόδρα
 εἰς πρὸς ὀλίγους. οὐ-
 τὸ δὲ εἶσιν ἔχει καὶ
 ἐπὶ τῶν περὶ γαμμάτων, ἃ
 γίνονται γὰρ φίλοι
 etiam habere in rebus uidetur, non fiunt enim amici

multi in amicitia sociali, quæq; celebrantur, inter duos dicuntur. qui autem multorum sunt amici, & cum omnibus familiariter uersantur, ij nulli uidentur esse amici, nisi ciuilitè, quos & obsequiosos uocant.

Ac ciuilitè quidem multis esse amicus potest, etiam qui obsequiosus non sit, sed uerè probus: ob uirtutem uerò, & propter se erga multos non potest. cōtentus uerò sit, qui uel paucos huiusmodi inuenierit.

- 11 Vtrū aut magis amicis opus est in prosperitatibus, quàm in infortunijs? in utrisque enim requiruntur. nam & infortunati egent subsidio, & fortunati cōiuctoribus, et in quos beneficia conferat. benefacere enim uolunt.

πολλοὶ κατὰ τὴν ἑταιρικὴν φιλιαν αἰ ἡμῶν μοναι, ἐν δυσὶ λέγονται. οἱ ἢ πολὺφιλοὶ, καὶ πάντων οἰκείως ἐν τυχαίαις τε, οὐδὲν δὲ δοκοῦν ἔσθαι φίλοι, πλὴν πολιτικῶς, οὓς καὶ λαλοῦσιν ἀφ' ἑσθίου. πολιτικῶς μὲν οὖν ἐστὶ πολλοὶς εἶναι φίλον καὶ μὴ ἀφ' ἑσθίου ὄντα, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐπιεικῆ. δι' ἀφ' ἑσθίου δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ, οὐκ ἐστὶ πρὸς πολλοὺς. ἀγαπῆ τὸν δὲ καὶ ὀλίγους οὐ γὰρ τοῖσιν.

Ἐτόσον δὲ ἐν τύχῃ φίλων μάλλον δεῖ, ἢ ἐν ἀτυχίαις. ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιστηνται. οἱ τε γὰρ ἀτυχεῖς, δεόνται ἐπιουείας. οἱ τ' εὐτυχεῖς, συμβίοντες, καὶ οὓς οὐ ποίησαι. βούλονται γὰρ οὐ δεῖν. ἀνάγκη

κἀγαθαίωτόρον μὲν δὴ
 οὐ ταῖς ἀτυχίαις. διὸ
 τῶν ἄριστων ἐνταῦθα
 ἡ. καὶ κλιον δ' οὐ ταῖς ἐπι-
 τυχίαις. διὸ καὶ τὸς ἐπι-
 κείας ἰσχυροί. τὴν γὰρ
 κίρετώτορον οὐδ' ἔγε-
 τῶν, καὶ μετὰ τούτων
 ἀλάγει. ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ
 παρρησία αὐτῆ τῶν φί-
 λων ἡδέια, καὶ ἐν ταῖς
 ἐπιτυχίαις καὶ ἀτυχίαις.
 ἡ οὐκ ἔστι γὰρ οἱ λυ-
 πόνμοροι, σωμαλοῦν,
 τῶν τῶν φίλων. διὸ καὶ
 ἀποδέσσει αὐτίς, ὥστε
 ἴσως ὁ βάρους μετα-
 λαμβάνειν, ἢ τὸ μὲν
 ἢ. ἡ παρρησία δ' αὐτῶν
 ἡδέια ἔσται, καὶ ἡ ἐννοία
 τοῦ σωμαλοῦν, ἐλάττω
 τὴν λύπην ποιεῖ. εἰ μὲν
 οὐδ' ἀπὸ ταῦτα ἢ δι' ἕλλη
 τι κερδίζονται, ἀφείδω.
 συμβαίνει δ' οὐκ φαίνε-
 ται τὸ λεχθόν. εἴνε δ' ἢ
 men illud quod dictum est, uidetur. Apparet uerò

presentia mista quaedam
 eorum esse. nam & ipse
 conspectus amicorum iu-
 cundus est, cum alioqui-
 tum infortunato: fitq;
 subsidium quoddam ad
 non dolendum. amicus e-
 nim consolari potest &
 aspectu, & oratione, si
 comodus sit. nam mores
 nouit, & quibus letetur
 ac doleat. sentire autem
 cum dolore suas ob cala-
 mitates, molestum est. nā
 unusquisq; cuitat ut dolo-
 ris amicis auctor sit (atq;
 idcirco q uiriles natura
 sunt, cauent ne amici se-
 cum condoleant) & ni-
 si dolorem qui ab illis su-
 scipitur, indolentia exu-
 peret, non sustinet: atque
 omnino lamentorum so-
 cios nō admittit, propte-
 rea quod neq; ipse est ad
 lamentandum procliuius.
 Mulierculæ uerò atque
 huius-

παρρησία μιν τὴν τῶν
 τῶν εἶναι. αὐτὸ μὲν γὰρ
 τὸ ὄραϊν τὸς φίλους, ἴδῃ,
 ἀλλῶς τε καὶ ἀτυχῶντι
 καὶ γίνεταί τις ἐπινοῶ-
 εἶα πρὸς τὸ μὴ λυπήσθαι.
 παρρηθητιῶν γὰρ ὁ
 φίλος καὶ τῆ ὄψε. καὶ τὸ
 λόγῳ, εἰ μὴ ἐπιλέξιός. ὁ
 δε. γὰρ τὸ ἄθος, καὶ ἐφ'
 οἷς ἴδεται καὶ λυπῆται.
 τὸ δὲ λυπόμενον αἰσθῆ-
 νεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ
 ἀτυχίαις, λυπηρόν.
 πᾶς γὰρ φύσει λύπης
 αἰτίος εἶναι τοῖς φίλοις.
 διότι οἱ μὲν ἀνδρῶ-
 δεῖς τῶν φίλων, συλα-
 βουῶνται συλλυπέσθαι
 τὸς φίλους αὐτοῖς. καὶ μὴ
 μὴ ὑπόρτευν. ἢ ἀλυσίως
 ἢ ἐνείνοις γονομῶν.
 λύπῃ, ἔχ' ὑπομῶν. ὁ-
 λως τε σωθῆναι ἐπὶ
 σίεται, διὰ τὸ μηδὲ
 αὐτὸς εἶναι θλιβητι-
 νός. γυναικῶν δὲ καὶ οἱ
 τοῖς-

τοῖσ' αὐτοῖσ' ἀνδρῶσιν, τοῖσ' συ-
 γνάζουσι χαίρουσι, καὶ
 φίλους ὡς φίλους καὶ
 συναλλογούτας. μιμῆ-
 δαι δ' ἐν ἅπασιν δεῖ, δη-
 λονότι τὸν βελτίω ἢ δ'
 ἐν ταῖσ' σὺτυχίαισιν τῶν
 φίλων παρουσία, τὴν
 τε διαγωγὴν ἰδέσθαι
 ἔχει, καὶ τὴν εὐνοίαν.
 ὅτι ἕλονται ἐπὶ τοῖσ' αὐ-
 τοῦ ἀγαθοῖσιν. διὸ δό-
 ξασιν αὐτῶν δεῖν, εἰς μὲν
 τὰς σὺτυχίας καλῶν
 τοῖσ' φίλους προθύμως
 σύβριετητιμῶν γὰρ εἶ-
 ναι, καλῶν εἰς ἧ τὰς ἀτυ-
 χίας, ὀνομαῖα. μετα-
 διδόναι γὰρ ὡς ἡμισυ
 δεῖ τῶν κακῶν ὅθεν ἴσ-
 αλλοῖσ' ἐγὼ δυστυχῶν. μά-
 λιστα δὲ παρακλητέον,
 ὅταν μέλωσιν ὀλίγα ὀ-
 κληθέντες, μεγάλα αὐ-
 τῶν ὠφελήσων. ἰσὺναι ἧ
 ἀπαλιμῶσιν ἰσως ἀρμό-
 ζει, πρὸς μὲν τοῖσ' ἀτυ-
 χουῦτας

huiusmodi iuri, cōgemen-
 tibus delectantur, eosq̄
 ut amicos & cōdolemes
 diligunt. sed in omnibus
 oportet cum imitari, vi-
 delicet qui melior sit. at
 uerò in prosperis rebus
 amicorum præsencia, &
 uitæ translationem iucun-
 dam habet, & intelligen-
 tiam, q̄ de suis bonis læ-
 tentur. Quocirca uidea-
 tur oportere ad prospe-
 ritates promptè amicos
 inuitare (beneficiū enim
 esse honestum est) ad ad-
 uersas autem, pigrescen-
 tem. nam malorum par-
 ticipes quàm minimū fa-
 cere amicos decet: un-
 de illud, Satis ego miser.
 Maximè autem inuitan-
 dum, quando parua mo-
 lestia suscepta prodes-
 se multum possunt. At
 ire econtrario fortas-
 se conuenit, ad infortu-

matos quidem nō inuitatū & prompte (amici enim est benefacere, & maxime indigentibus, & nō postulanti-
bus, utrisq; enim honestius est, atq; iucundius) ad prosperitates uerò, ut unā agant quidem prōptē (etenim ad hęc quoque amicis opus est) ut autē beneficijs afficiamur, lemē. quādoquidem promptū esse ad utilitatem cōsequendā, honestū non est. Iniuucunditatis uerò opinio rei-
cicendo fortasse utāda est. quandoq; enim contingit. Esse igitur amicorum præsencia expetenda in omnibus uidetur.

12 Igitur quemadmodū amantibus aspectus est charissimus, magisq; expetunt hūc sensum quā e ceteros, utpote cū ex eo amor & maxime existat

χοῦντας, ἀκλυτοῦ καὶ προθύμου· φίλων γὰρ οὐ ποιεῖν, καὶ μάλιστα τὰς ἐν χρείᾳ, καὶ τοὺς μὴ ἀξιώσαντας· ἀμφοῖν γὰρ κἀκείνου καὶ ἡδίου· εἰς δὲ τὰς στυχίας, συνόργου ἴστα μὲν, προθύμου· καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεία φίλων· πρὸς σὺνπάθειαν δὲ χολαίως, οὐ γὰρ κἀλλοῦ τοῦ προσυμμεῖσθαι ὠφελείᾳ. Δόξαν δ' ἀσθλίας ἐν τῷ διωθῆσθαι ἴσως σιλωβιτέον· ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει· ἡ παρουσία δὲ τῶν φίλων ἐν ἅπασιν αἰρετὴ φαίνεται.

Ἄρ οὖν ὅσοις τοῖς ὄρωσι τὸ ὄραν ἀγαπῆτότατόν ἐστι, καὶ μάλιστα αἰροῦνται ταύτην τὴν αἰσθησιν, ἢ τὰς ἄλλας, ὡς κατὰ ταύτην μάλιστα τὸ ὄρωτος ὄντος καὶ

καὶ γινόμενος· οὕτω καὶ
 τοῖς φίλοις αἰρετώτα-
 τὸν ἐστὶ τὸ συζῆναι· ἡ δὲ
 νία γὰρ ἢ φιλία· καὶ ὡς
 πρὸς ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω
 καὶ πρὸς τὸν φίλον. πε-
 ρὶ αὐτὸν δὲ ἢ αἰσθησις
 ὅτι ἐστὶν, αἰρετή· καὶ πε-
 ρὶ τὸν φίλον δὲ ἢ ἢ δὲ
 ἐνδύγεια γίνεται αὐ-
 τοῖς ἐν τῷ συζῆναι· ὡς-
 τὲν ἐκείνου τούτου ἐπί-
 ονται· καὶ ὁ ὅτι ἐστὶν
 ἐν αὐτοῖς τὸ εἶναι, ἢ ὅτι χά-
 ριν αἰροῦνται τὸ ζῆναι,
 ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φί-
 λων βούλονται διαίγειν.
 διότι οἱ μὲν συμπί-
 νουσι, οἱ δὲ συγνηθού-
 σιν· ἄλλοι δὲ καὶ συγ-
 γυμνάζονται καὶ συγνη-
 θούσι, ἢ συμφιλοσο-
 φούσι. ἔκαστοι δὲ ἐν τῷ
 τῷ συνηθούσιν, ὅ-
 τι πᾶσι μάλιστα ἀγαπῶ-
 σι τῶν ἐν τῷ ζῆναι· συζῆναι
 γὰρ βελομόνοι μετὰ τῶν
 φίλων

et oriatur: ita quoque
 amicis conuictus expeten-
 dus maximè est. Ami-
 citia enim est commu-
 nicatio: et sicut erga se-
 ipsum affectus est, ita
 quoque erga amicum: at
 sensus erga se cuiusque
 quòd sit, expetenda est:
 erga amicum igitur quo-
 que erit. sed actus eis in
 conuiuendo fit. Quare
 meritò id appetunt.

Quòdque est singulis es-
 se, aut cuius causa uiuere
 expetunt, in ea re cum a-
 micis degere uolunt.

Quocirca alij compo-
 tant, alij alea colludunt,
 unà se exercent quidam
 et unà uenantur, non-
 nulli simul philosophan-
 tur: in ea uerò singuli di-
 em simul traducunt
 quam maximè rerum in
 uita diligunt. nam conui-
 uere cū amicis uolentes,

hæc

hæc faciunt, hæcque cum illis communicant, quibuscum putant sibi conuiuendum. Præuorū igitur amicitia praua fit: praua enim communicant, instabiles cum sint: et prauī etiam efficiuntur, dum alij alijs similes euadunt, at proborum, proba est, congressionibusque amplificatur, uideturque hi meliores quoque effici, dum in actu sunt, ac se mutuo corrigunt, excipiunt enim à se mutuo ea quibus oblectantur, unde illud, Namque boni bona te doceant.

ac de amicitia quidē hactenus dictum sit, consequens autem fuerit si de uoluptate differamus.

ARI

φίλων, ταῦτα ποιούσιν
καὶ τούτων κοινωνοῦ-
σιν, οἷς οἶονται συζῆ-
ναι. οὐδὲ μὲν τῶν
φάτων φιλία μοχθηρὰ.
κοινωνῶσι γὰρ φάτων
ἀβ-δομοὶ ὄντες, καὶ μοχ-
θηροὶ ἢ γίνονται, ὁμοῦ-
μονοι ἀλλήλοις ἢ τῶν
ἐπιεικῶν, ἐπιεικῆς, σω-
φρονομένη τὰς ὁμι-
λίαις. σκοποῦσι δὲ καὶ
βελτίους γινέσθαι οὐδὲρ
γούνοτες, καὶ διορθοῦν-
τες ἀλλήλους. ἀπομάτε-
τονται γὰρ πρὸς ἀλή-
λων, οἷς ἀρέσκονται ἴ-
σον τὸ,

Εὐδίων μὲν γὰρ ἀπ' ἑ-

αὐτά.

περὶ μὲν ἔν φιλίας ἐπὶ
τοῦτο εἰρήδω. ἐπόμε-
νον δ' αὖ εἰς διελθεῖν
περὶ ἡδονῆς.

ΑΡΙ

ETHICOR. LIB. X. 505
ARISTOTE- ARISTOTELIS
λους ηθικων νικο- ad Nicomachum
μαχειου de moribus

BIBΛΙΟΝ Ι.

LIBER X.

ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΑΥΤΑ
ΠΡΟΣ ΗΘΟΥΣ
ΙΩΣ ΕΠΕΤΑΙ ΔΙΕΛΘΕΙΝ.
ΜΑΛΙΣΤΑ ΓΑΡ ΔΟΥΕΙ ΣΥΝΩ
ΝΕΩΘΑΙ ΤΩ ΓΕΝΕΙ ΗΜΩΝ.
ΔΙΟ ΠΑΙΔΕΥΟΥΣΙ ΤΗΣ ΝΕΥΣ,
ΕΙΚΝΙΖΟΥΤΕΣ ΗΘΟΥΗ ΛΙΑΙ ΛΥ
ΠΗ. ΔΟΙΩ Η ΛΙΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΤΗ ΗΘΟΥΣ ΑΡΕΤΗΝ ΜΕΓΙΣΤΟΝ
ΕΙΝΑΙ, ΤΟ ΧΑΙΡΙΣΤΟΝ ΟΙΣ ΔΕΙ,
ΛΙΑΙ ΜΙΣΕΙΝ Α ΔΕΙ. ΔΙΑ ΤΕ
ΝΕΙ ΓΑΡ ΤΑΥΤΑ ΔΙΑ ΠΑΝ
ΤΟΣ ΤΩ ΒΙΩ, ΡΟΠΛΗΝ ΕΧΟΝ
ΤΑ ΛΙΑΙ ΔΙΩΑΜΙΝ ΠΡΟΣ Α
ΡΕΤΗΝ ΤΕ ΛΙΑΙ ΤΟΝ ΣΥ
ΔΑΙΜΟΝΑ ΒΙΩΝ. ΤΑ ΜΟΝ
ΓΑΡ Η ΔΕΙΑ ΠΡΟΑΙΡΟΥΝΤΑΙ,
ΤΑ Η ΛΥΠΗΡΑ ΦΟΥΥΣΙΝ.
ΥΠΕΡ Η ΤΩΡ ΤΟΙΣΤΩΝ, Η
ΜΙΣΤΑ ΑΥ ΔΟΞΗΕ ΠΑΡΕΤΕ
ΡΟΝ ΕΙΝΑΙ, ΑΛΛΩΣ ΤΕ ΛΙΑΙ
ΠΟΛΛΩΝ ΕΧΟΝΤΩΝ ΑΜΦΙ
ΒΗΤΗΣΙΝ

POST HÆC FORTASSE SE
QUITUR, UT DE VOLU
PTATE DIFFERAMUS. NAM
PROXIMÈ CONIUNCTA ESSE
GENERI NOSTRO VIDETUR. I
DEO CRUDIUNT IUVENES, UO
LUPTATÈ ET DOLORE QUASI
GUBERNACULO DIRIGENTES.
VIDETUR UERÒ ESSE AD MO
RUM UIRUTEM MAXIMÙ,
GAUDERE QUIBUS OPORTET,
ET ODISSE EA QUÆ OPORTET.
PROTENDUMUR ENIM HÆC
PER TOTAM UITAM, HABEN
TIA MOMENÙ AC UIMA AD
UIRUTÈ ET BEATÀ UITAM.
IUCUNDA ENIM SECTAMUR,
FUGIUNT MOLESTA. EIU
SMODI AUTEM MINIMÈ PRÆTER
MITTENDA ESSE UIDEAMUR,
PRÆFERTIM CUM MA
GNAM HABEANT CONTRO
UERT

uersiã. Nonnulli uoluptatem id quod bonũ est esse dicunt: alij è contrario, ualde malũ: atq; illi quidem fortasse rem esse ita persuasi: hi uerò rati melius consuli uitæ nostræ, si statuatur uoluptas in malis esse, etiamsi non sit. plerosq; enim ad ipsam esse procliuēs, seruireq; uoluptatibus: itaq; oportere in contrariũ ipsos reducere. perueniri enim posse sic ad mediũ. nunquid uerò non rectè hoc dicitur? nã de ijs quæ in affectib. & actionib. consistunt sermones, minus fidei habent q̃ facta. quando itaq; discrepant ab ijs q̃ sensum mouent, cõtempti uerũ quoque insuper tollunt. nam qui uituperat uoluptatem, si quando appetere uideatur, declinare

ad

σβύτησιρ. οἱ μὲν γὰρ τὰ
γαθὸν ἠδονὴν λέγουσι.
οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, ἡμι-
δὴ φαῦλον. οἱ μὲν ἴσας
σεπασμενοὶ οὕτω καὶ
ἔχουσιν. οἱ ἢ οἰόμενοι βέλ-
τιον εἶναι πρὸς τὸν βίον
ἡμῶν, ἀποφαίνουσιν τὸ
ἠδονὴν τῶν φαύλων,
καὶ εἰ μὴ ἐστὶν. ῥέπειν γὰρ
τὴν πολλὰς πρὸς αὐτὴν,
καὶ δουλεύειν ταῖς ἠδο-
ναῖς. διὸ δεῖν εἰς τὴν ἀν-
τίον ἀνάγειν· ἐλθεῖν γὰρ
αὐτὸ οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον.
μήποτε ἢ ἡ καλῶς τοῦ-
το λέγεται; οἱ γὰρ πρὸς
τῶν οὐ τοῖς πάθεσι καὶ
ταῖς πράξεσι λόγοι, ἢ τῶν
εἰσι πρὸς τῶν ὄψι-
γων. ὅταν οὖν διαφανῶ-
σι τοῖς κατὰ τὴν αἰσθη-
σιν κατὰφρονέμενοι, καὶ
τὰ λυθῆς προσαναμῶσι.
ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἠδο-
νὴν, ὁ φθεῖς ποτε ἐφίεμα-
ρος, ἀποκλίνουσιν δὲ πρὸς

πρὸς αὐτὸν, ὡς ἔτι αὐτὸν
 τὴν οὐσαν ἀπασαν. τὸ
 διορίζει γὰρ ἐπὶ τῶν
 πολλῶν. εἰσὶν αὖ οἱ
 ἀληθεῖς τῶν λόγων, οὐ
 μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι
 θεσημωτάτοι εἶναι, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τὸ βίον.
 σωφροῖ γὰρ ὄντες τοῖς
 ἔργοις, πιστεύονται. διὸ
 προστρέπονται τὴν ξυνοῦ
 τὰς ψυχὰς κατ' αὐτὰς. τῶν
 μὲν οὖν τοιούτων ἀλλοίως
 τὰ ἔργα μὲν ἀπὸ τῆς
 ἡδονῆς, ἐπέλθωμεν.

Εὐδοξος μὲν οὖν τὴν
 ἡδονὴν τὰ γὰρ ὡς το
 εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὅσα
 ἐκείνη ἐπιέμενα αὐτῆς, καὶ
 ἄλογα καὶ ἀλογα. ἐν
 πᾶσι δ' εἶναι τὸ εὐδαιμονίαν
 ἐπιεικῆς, καὶ τὸ μάλι
 στα, λιγύτατον. τὸ δὲ
 πάντ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ φέ
 ρεσθαι, ὡς πᾶσι μὲν ἰσ
 οῦσιν ἐπιεικῆς, εὐαριστο
 τῆς, ὅτι omnibus sit optimum indicare, unumquodq;

ad ipsam uidetur, quasi
 nō omnis uoluptas eius-
 modi sit. nō est enim mul-
 titudinis distinguere. ui-
 dentur igitur uerisermo-
 nes non solum ad cognos-
 scēdum ut: iustissimi esse, sed
 ad uitam quoq;: cum e-
 nim factis consentaneū
 sunt, creduntur: itaq; co-
 hortamur eos qui intel-
 ligunt, ut uiuant ex ipsis.
 Sed de rebus huiusmodi
 satis: ea nunc quæ de uo-
 luptate dicta sunt, per-
 sequamur. Ac Eudo- 2
 xus quidē uoluptatem id
 quod est bonū existima-
 bat esse, propterea q; o-
 mnia uidebat eā appete-
 re, ἔτι πρᾶξια ratione,
 ἔτι caremia: atq; in om-
 nib. esse quod est expe-
 tendū probū: et quod ma-
 ximè, præstantissimum.
 q; aut ad idē omnia feran-
 t

enim quod sibi bonum sit
 inuenire, perinde ut ali-
 mentum. quod igitur om-
 nibus bonum sit, quodq;
 omnia appetant, id bonū
 esse. cuius sanè sermones
 ob morū uirtutē magis q̄
 propter seipsos credeban-
 tur: insigniter enim tem-
 perans esse uidebatur. nō
 itaq; ut amicus uolupta-
 tis putabatur hæc dice-
 re, sed quia ita reuera es-
 set. nec minus aut̄ ex con-
 trario perspicuū esse exi-
 stimabat. dolorē .n. per
 se omnib. fugiendū esse:
 contrariū aut̄ simili mo-
 do, expetendū. maximè
 aut̄ esse expetendū. quod
 nō ob aliud, neq; alterius
 causa expeteremus. hu-
 iusmodi uerò ex confesso
 uoluptatē esse. neminem
 enim rogare, cuius gra-
 tia letetur, ut expetenda
 per se ipsa uoluptas sit.

Quæ

γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν οὐ
 εἰσην, ὡς πᾶσι καὶ τρε-
 φλῶ. τὸ δὲ πᾶσι ἀγα-
 θόν, καὶ οὐ πᾶσι ἐπι-
 ταί, τὰ γὰρ ἀγαθὰ εἶναι. ἐπι-
 στυντο δὲ οἱ λόγοι δια-
 τλή τῆς ἡδύς ἀφ' ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ δι' αὐτῶν. Διαφε-
 ρόντως γὰρ ἐδύναται σώ-
 φρων εἶναι. οὐ δὲ ὡς φί-
 λος τῆς ἡδονῆς ἐδύναται
 ταῦτα λέγειν, ἀλλ' ὅπως
 ἔχειν καὶ ἀλήθειαν. οὐχ
 ἤττον δ' ὤτετο εἶναι φα-
 νόρον ἐν τοῦ ἐναντίου.
 τὸ γὰρ λυπὸν καὶ αὐ-
 τὸ πᾶσι φανερόν εἶναι.
 οὐκ οἶος δὲ τὸ ἐναντίον
 αἰρετόν. μάστιγα ἢ εἶναι
 αἰρετόν, ὃ μὴ δι' ἐτόρον
 μηδ' ἐτόρον χάριτι αἰρε-
 μεθα. τοῦτον δ' ὁμολο-
 γημένως εἶναι τὸ ἡδονῶν
 τῶν, ὅθεν γὰρ ἐπὶ τῶν
 ταῦν, τίνας οἶον ἡδέ-
 ται, ὡς καὶ αὐτὸν ὅσον
 αἰρετὸν τὸ ἡδονῶν.
 πρὸς

περιθεμόντι τε ὄτω-
 ῶν τῶν ἀγαθῶν, αἰρε-
 τῶ τὸ ῥοποιεῖν· οἷον τῶ
 δικαιοπραγίῃ καὶ σω-
 φρονεῖν· καὶ αὐξέειν
 δὴ τὸ ἀγαθὸν αὐτῶ ἑαυ-
 τῶ. εἴμε δὴ οὐτός γε ὁ
 λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐ-
 τῶ ἀποφαίνειν, καὶ οὐ-
 δὲ μᾶλλον ἐτόρου.
 πᾶν γὰρ μεθ' ἐτόρου
 ἀγαθῶν αἰρετῶ τὸ ῥοποιεῖν,
 ἀμονούμενον. τοιοῦτω
 δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων
 αὐτῶ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἴδιον
 τῶν ἀγαθῶν. αἰρετῶ
 τὸ ῥοποιεῖν γὰρ εἶναι μετὰ
 φρονήσεως τὸν ἴδιον βί-
 ον, ἢ χροῖς. εἰ δὲ τὸ μι-
 κτὸν ἰστέον, οὐκ εἶναι
 τῶν ἴδιον τῶν ἀγαθῶν·
 ἐν δὲ οὐκ ἐστὶν ἴδιον
 τῶν αὐτῶ τῶν ἀγαθῶν αἰ-
 ρετῶ τὸ ῥοποιεῖν γίνεσθαι.
 εἴλον δ' ὡς οὐδ' ἄλλο
 οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶ, ὅ

Que etiam cuius ex bo-
 nis adiuncta, expetendū
 magis faciat: ut iustè agē-
 do, & temperanter: igitur
 et augeri bonū ipsum
 seipso. atq; hæc quidē ra-
 tio uidetur in bonis ipsam
 ostendere, ac nihilo ma-
 gis q̄ aliud quidpiam. cū
 altero enim bono quid-
 uis magis expetendum,
 quàm si solum sit. atque
 huiusmodi sanè ratione
 Plato quoque reuincit,
 uoluptatem non esse id
 quod bonum est. magis
 enim expetendam esse
 cum prudentia iucun-
 dam uitam, quàm scor-
 sum. quòd si mixtum est
 præstantius, uoluptatem
 non esse id quod bonum
 sit. nam nulla re ipsi ad-
 iuncta magis expetendum
 bonum effici. Perspicu-
 um autem est neque a-
 liud quicquam quod bonum sit, esse posse, quod
 K cum

cū alio ex ijs quæ per se sunt bona, expetendum fit. quodnam igitur est eiusmodi, cuius etiam nos participes sumus? tale enim est quod inquiritur. nam qui intercedunt, ut ne id bonum sit, quod omnes appetunt, ne quicquā dixerint. quod enim omnibus uidetur, id esse affirmamus. qui uerò hanc probationem refellit, nō ualde probabiliora dicturus est. nam si amētia hæc appeterent, esset sanè aliquid quod dicitur: at si etiam ea quæ prudentia sunt, quomodo dicere aliquid possunt? Fortasse uerò in prauis quoque naturale quoddam bonum est præstantius quàm ipsa per se sint, quod proprium bonum appetit. sed neque de contrario rectè esse dictum uidetur. non enim

μετά τινος τῶν ἡλικῶν αὐτῶν τὸ ἀγαθὸν αἰρετώτερον γίνεται. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ἢ καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς τοῦτο γὰρ ἐπιζητῶμεν. οἱ δὲ ἐπιζητῶμεν οὗτως ὡς οὐκ ἀγαθὸν εἶναι πάντ' ἐπίεται, μὴ οὐθεὸν λέγωσι. ὁ γὰρ πᾶσι δὲ καὶ, τοῦτο εἶναι φασίμεν. ὁ δὲ ἀλλοτρίων πάντων τῶν πάντων, οὐκ ἀγαθὸν τῶν πάντων φασίμεν. εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀγαθὰ ἀγαθὰ εἴη, ἡμεῖς αὐτῶν, ἡμεῖς αὐτῶν, εἰ δὲ τί τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ καὶ τὰ φρονήματα, πᾶσι λέγουσιν αὐτῶν. ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φάσιλοις ἐστὶ τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν ἡλικῶν, ὁ ἐπίεται τοῦ οἰκείου ἀγαθοῦ. οὐκ εἴποιμε δὲ οὐδὲ πᾶσι τοῦ οἰκείου ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ ἡλικῶς λέγουσιν. οὐ γὰρ φασίμεν

dictum uidetur. non enim inquit

φαιρ, εἰ ἢ λύπη κακῶν
 ἐστὶ, τὸ ἡδονὴν ἀγαθῶν
 εἶναι. ἀντιπέθεσθαι γὰρ
 κακῶν κακῶ, καὶ ἀμφο
 τῶ μηδέτερά λέγοντες.
 ταῦτα δ' ἔστι κακῶς, οὐ
 κεν ἐπὶ γε τῶν εἰρημέ
 νων ἀληθεύοντες. ἀμ
 φῶν μὲν γὰρ ὄντων κα
 κῶν, καὶ φροντὰ ἐδέε
 εἶναι ἀμφο, τῶν μηδέ
 τόρων ἢ, μηδέτερον, ἢ
 ὁμοίως. νῦν ἢ φαίνονται,
 τὸ μὲν φεύγοντες ὡς
 κακῶν, τὸ δ' αἰσθόμε
 νοι ὡς ἀγαθῶν. ἔτω δὲ
 καὶ ἀντιπείθεται.

Ὁ μὲν ἔδ' εἰ μὴ τῶν
 ποιότητων ἐστὶν ἡδον
 ἢ, διὰ τοῦτ' οὐδέ τῶν
 ἀγαθῶν. οὐδέ γὰρ κί
 τῆς ἀρετῆς ἐστὶ γένη
 ποιότητες εἶσιν, οὐδ' ἢ
 σὺ δαιμονία. λέγουσι
 δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ὡς ἐ
 ἔδει, τὸ δ' ἡδονὴν ὡς ἐ
 σὺν εἶναι, ὅτι δέχεται
 τὸ

inquiunt, si dolor est, ma
 lum uoluptatem esse bo
 num. nam aduersari ma
 lum malo, & utraque ei
 quod neutra appellant,
 non malè sanè, non ta
 men in ijs qua dicta sunt
 uera dicentes. si enim u
 traque essent mala, fugi
 enda quoq; utraque esse
 oporteret: si neutra, neu
 trum, aut similiter. nunc
 uerò cernuntur illum
 quidem fugere ut malū,
 hanc expetere ut bonum.
 ita igitur etiam aduers
 sanur.

At enim neque si ex ³
 qualitatibus non est uo
 luptas, propterea neque
 ex bonis. Nam neq; uir
 tutis actiones sunt qua
 litates, neque beautu
 do. Aiunt ergo bonum
 definitum esse, uolupta
 tem uerò indefinitam,
 propterea quòd admittit

magis & minus. si itaque ex uoluptatis susceptione id iudicant, idem & in iustitia, & in reliquis uirtutibus, ex quibus euidenter magis & minus cuiusdam modi homines esse affirmant, & secundum uirtutes erit. iusti enim magis & fortes sunt. fit etiam ut & iuste & temperanter magis & minus agamus. Sin autem in uoluptatibus, nunquid non dicunt causam huiusce rei, si alie mixture omni uacent, mixtae alie sint? Quid prohibet autem si cur sanitas, quae definita est, admittit magis ac minus, ita quoque uoluptatem. non enim modificatio eadem in omnibus est: neque una quaedam semper in eodem est. sed remittitur atque aliquid quando perdurat: eoque

τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῦ ἡδέεσθαι τούτου ἕξινοῦσι, καὶ περὶ τῶν ἀναίσθητων, ἕξι τὰς ἄλλας ἀρετὰς, καὶ ἂς ἐναγγῶς φασι μᾶλλον καὶ ἥττον τοὺς ποικίλους ὑπαρχέειν, καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς εἶναι τὸ αὐτό. ἀναίσθητοι γὰρ εἰσι μᾶλλον καὶ ἀναισθητοί. εἰ δὲ καὶ ἀναίσθητοι παρὰ τὸν ἥττον, εἰ δ' οὐ ταῖς ἰσομοίαις, μὴ ποτ' οὐ λέγουσι τὸ αἰτίον ἕξι ὡς, αἰ μὲν ἀμυγῆς, αἰ ἕμινθαι; τί ἡλιότερον δὲ καθάπερ ἡ ὑγίεια, ὡς εἰς μὲν οὐσα, δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οὕτω καὶ τῶν ἰσομοίων. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ συμμετρία ἐν πάσι εἴσιν, ἂν οὐ τῶ αὐτῶ μίση τις αἰεὶ. ἀλλὰ ἀνεπιμόνη διακρίνει εἰς τινός. καὶ

δικ-

Διαφέρει τῷ μάλλον καὶ
 ἤττον. τοῖστο δὲ καὶ τὸ
 περὶ τὴν ἡδονὴν οὐδέ
 χεται εἶναι τέλει τε
 τὰ γὰρ τισὶν, τὰς
 δὲ λιησας καὶ τὰς γε-
 νέτας, ἀτελεῖς, τὴν ἡδο-
 νὴν λιησιον καὶ γόνε-
 σιν ἀποφαίνειν περὶ ὧν
 ταῖ οὐ καλῶς δ' εἰδέναι
 λέγειν, οὐδ' εἶναι λιη-
 σιν. πάση γὰρ οἰκτιροῦ
 εἶναι δεκεῖ τάχος καὶ
 βραδύτης. καὶ εἰ μὴ
 καὶ αὐτῆν, οἷον τὸ τοῦ
 λόγου πρὸς ἄλλο· τῆ δ'
 ἡδονῆ τούτων οὐδέτε-
 ρον ὑπάρχει. ἡδὲ καὶ
 μὴ γὰρ ἐστὶ τάχος,
 ἡσπὲρ δεχθῆναι ἡδε-
 ῖσαι δ' οὐ. οὐδέ πρὸς
 ἔτερον. καλῶς δὲ καὶ
 αἰετῶσαι. καὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα. μεταβάλλ-
 λει μὴ οὐ εἰς τὴν ἡ-
 δονὴν τάχος καὶ βρα-
 δύτης ἐστίν. οὐδ' γὰρ δὲ
 λατ'

que differt, & magis &
 minus inest. Tale igitur
 quippiam in uoluptate
 quoque esse potest: quicq;
 perfectū id quod bonum
 est statuunt, motiones ue-
 rò & procreationes im-
 perfectas, uoluptatē mo-
 tionē esse & procreatio-
 nē conātur demonstrare:
 sed nō rectē dicere uideri-
 tur, neq; motionem esse.
 motioni enim omni pro-
 pria esse uidetur tarditas
 & celeritas: & si nō per
 se ipsam, ut quod mundi
 est alius cōparatione. uo-
 luptati uerò neutra ha-
 rum inest. licet enim ut
 quis letatus sit citò, sicut
 & iratus sit, ut aut letetur
 minime, neq; alterius
 collatione: ut ambulet ue-
 ro et crescat, atq; omnia
 huiusmodi, licet. Ac mu-
 tari qdē in uoluptatē ci-
 tò et tardē licet: agere ue-
 K 3 rō ex

rò ex ipsa citò, id est letari, non licet. Quòque pacto esse procreatio potest? non enim ex quolibet quodlibet creari uidetur, sed ex quo creatur, in illud dissolui: & cuius procreatio est uoluptas, dolor eius interitus erit. Dicunt item dolorem indigentiam eius esse quod secundum naturam est: uoluptatem uerò, repletionem. At hæc corporis sunt affectiones. Si igitur eius quod est secundum naturam repletio uoluptas est, illud in quo repletio fit, id fuerit quod letetur. Corpus igitur, sed non uidetur: uoluptas igitur repletio non est, sed dū fit repletio, letetur quispiam: dum secatur, doleat. Opinio autem hæc na-

ta

κατ' αὐτὸν τὰ χέρας
 εἶναι ἐστὶ λέγω δὲ ἡ-
 δεῖσθαι. γένεσις τε πῶς
 αὐτῆς. Δοκεῖ γὰρ οὐκ
 εἶναι τοῦ τυχόντος τὸ τυ-
 χὸν γίνεσθαι, ἀλλ' ἐξ
 οὗ γίνεσθαι, εἰς τὸν-
 το διαλύεσθαι. καὶ οὐ
 γένεσις ἡδονῆς, τοῦτο γ
 ἡ λύπη φθορά. καὶ λέ-
 γουσι δὲ τὸν λυπῶν,
 οὐδελαιαν εἶναι τοῦ κα-
 τὰ φύσιν τὸν δ' ἡδο-
 νῆν ἀναπλήρωσιν. ταῦ-
 τα δὲ σωματικὰ ἐστὶ
 πάθη. εἰ δὲ ἐστὶ τοῦ
 κατὰ φύσιν ἀναπλή-
 ρωσις ἡδονῆς, ἐν ᾧ ἡ
 ἀναπλήρωσις τοῦτ' αὐ-
 τὸν καὶ ἡδονῆς. τὸ σῶμα
 ἄρα, οὐ δοκεῖ δὲ οὐκ
 ἐστὶν ἄρα ἀναπλήρωσις,
 ἡ ἡδονῆς. ἀλλὰ γινώ-
 μόνυς μὲν ἀναπληρώ-
 σεως, ἡδονῆς αὐτὸς τις, καὶ
 τεμνόμενος λυποῖτο. ἡ
 δόξα δ' αὐτῆς δοκεῖ γέ-
 γονῆσθαι

γονήσθαι ἐν τῶν πᾶσι
 τῆν τροφήν λυπῶν καὶ
 ἰδονῶν. οὐδέεις γὰρ γι-
 νομένους, καὶ προλυπη-
 βόντας, ἢ δεῖσθαι τῆ ἀ-
 γαπληρώσει. τοῦτο δ' ἔ-
 πέρι πάσας συμβαίνει
 τὰς ἰδονὰς. ἄλυποι γὰρ
 εἰσι μὲν αἰτεμαθηματικῶν
 καὶ τῶν κατὰ τὰς αἰ-
 σθησῶν καὶ διὰ τῆς ὀσφρῆ-
 σεως, καὶ ἀπροάματα ἢ
 καὶ ὄραματα, πολλὰ δὲ
 καὶ μνήμαι καὶ ἐλπί-
 δες, τίνος ἢ αὐταὶ γε-
 νήσονται. ἰδονὸς
 γὰρ οὐδέεις γεγόνω-
 ται, ἢ γένοιτ' ἀναπλή-
 ρωσις. πρὸς ἣ τὰς προφέ-
 ροντας τὰς ἐπονειδίους
 τῶν ἰδονῶν, λέγοι τις
 αὐτῶν, ὅτι ἔστι ταῦθ' ἡ-
 δέα. ἢ γὰρ εἰ τοῖς λιανῶς
 διακειμένοις ἡδέα ταῦ-
 τ' εἴη, οἷον αὐτὰ καὶ
 ἡδέα εἶναι αἰπῶς. πλήρ
 τῆσιν, καὶ ἀπὸ οὐδέ τὰ

ta uidetur ex dolorib. &
 uoluptatibus in alimēto.
 ubi. n. indigi effecti fue-
 rint, atq; dolore præoc-
 cupati, de repletioē lata-
 ri. at hoc non in omnibus
 contingit uoluptatib. do-
 lore. n. uacāt & q̄ ex di-
 sciplinis percipiūtur, et q̄
 sensus afficiūt, p̄ olfactū,
 auditiones & aspectus,
 multa itē recordationes,
 & spes. cuius igitur hæ-
 erūt procreatioēs? nulli-
 us. n. rei præcesserunt in-
 digentia, cuius repletio
 facta fuerit? aduersus e-
 os aut q̄ probrosas uolu-
 ptates p̄ducūt, dicat quis
 piā, non esse ea iucunda.
 nō. n. si male affectis iu-
 cūda hæc sūt, idcirco e-
 tiā ea iucūda existimādū
 est esse simpliciter: sed il-
 listāiū modo, quāadmodū
 neq; q̄ egrotātib. salubria

aut dulcia aut amara, neque item alba, que lippimentibus huiusmodi apparent. An ita quoque dici possit, expetendas quidem esse voluptates, non tamen ab his: quemadmodum etiam diuitem esse, at non ei qui prodiderit, et sanum esse, at non qui quidlibet comederit: an specie differre voluptates? alie enim ex honestis reb. existunt ab illis que ex turpibus, neque fieri potest ut iustus que voluptate letatus sit, nisi sit iustus: neque musici, nisi sit musicus: atque in reliquis simili modo. declarare autem uidetur etiam amicus, que alter est quam assentator, non esse bonam voluptatem, aut esse specie diuersas. ille enim boni causa congregari uidetur: hic voluptatis gratia, atque hoc probo datur, illud

ἢ γλυκέα ἢ πικρά, οὐδ' αὖ λυγὰ τὰ φαινόμενα τοῖς ὀφθαλμοῖσιν. ἔτιω δὲ λέγοι' αὖ, ὅτι αἰμὲν ἰδοναὶ, αἰρεταὶ εἰσιν, ὅ μὲν ἀπὸ γὰρ τούτων ὠσπὸρ καὶ τὸ πλουτεῖν, προσδόντι δ' οὐ καὶ τὸ ὑγιαίνειν, οὐ μὲν ὁτιοῦν φαγόντι: ἢ ὅτι τῷ εἶδει διαφύρουσιν αἰμὲν ἰδοναὶ: ἔτρωαι γὰρ αἰ ἀπὸ τῶν καλιῶν, τῶν ἀπὸ τῶν αἰχρῶν καὶ οὐκ ἔστιν ἰδῶναι τὴν τοῦ δικαίου, αἰ ὄντα δειναίον' μηδὲ τὴν τοῦ μουσικοῦ, μηδὲ ὄντα μουσικῶν. ὁμοίως ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλῶν. εὐφρανίζων ἢ δονεὶ καὶ ὁ φίλος, ἔτρωος ὡς τὸ ἰόλακος, ἢ ἔσων ἀγαθὸν τὴν ἠδονὴν, ἢ δὲ ἀφόργος εἶδει. ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁμιλεῖ δονεὶ, ὁ δὲ πρὸς ἠδονὴν, καὶ τὸ μὲν ὀνειδίζεται, τὸ

τὸ δ' ἐπαινοῦσιν, ὡς
 πρὸς ἑτόρα ὀμιλοῦν-
 τα, οὐδεὶς τ' αὖ ἐλοιτο
 ἦν, παιδίου διανόσαν
 ἔχωρ, διὰ βίον ἠδόμε-
 νος ἐφ' οἷς τὰ παιδία,
 ὡς οἴουτε μάλισα. οὐ-
 δὲ χείραρ ποιῶν τι τῶν
 κίχιστων, μηδέ ποτε
 μέλιωρ λυπηθῆναι. πε-
 εὶ πολλά τε σπουδὴν
 ποιησαίμεθα αὖ, καὶ εἰ
 μηδεμίαν ἐπιφύσει ἡ-
 δονήν, οἴου ὄρα, μνη-
 μονύειν, εἰδέναι, τὰς
 ἀρετὰς ἔχειν. εἰ δ' ἐξ ἀ-
 νάγκης ἔπονται τῶτοις
 ἠδοναί, ἴδον διαφύσει
 εἰλοίμεθα γὰρ αὖ τῶν
 τα, καὶ εἰ μὴ γένοιτ' αὖ
 ἢ τὸ αὐτῶν ἠδονή. ὅτι
 μὲν οὐδ' οὔτε τὰ γα-
 θῆρ ἠδονή, ὅτε πᾶσα καί
 φέρη, δῦλον εἶμεν εἶναι.
 καὶ ὅτι εἰς ἡ ἀρεταί τι-
 νες καὶ αὐτὰς διαφέ-
 ρεται.

illud laudant, utpote cum
 rerum diuersarum causa
 congregiantur. Ac nemo
 expetat uiuere, pueri
 mente praeditus, quandiu
 uiuat se ijs oblectans uo-
 luptatibus, quibus pueri,
 quam maximè fieri possit:
 neque gaudere, turpe
 aliquid agens, nullum un-
 quam dolorem perceptu-
 rus. Et in multis studium
 adhibuerimus, etiam si
 nullam afferrent uolu-
 ptatem, ut uidendo, re-
 cordando, cognoscendo,
 uirtutibus habendis. si ue-
 rò horum necessario co-
 nites sunt uoluptates, ni-
 hil refert. expeteremus
 namq; ea, etiam si nulla
 ab ijs uoluptas exorire-
 tur. Voluptatem igitur
 neq; esse id quod est bo-
 nū, neque omnē esse expe-
 tendam, perspicuum esse
 uidetur: nonnullasq; esse per se expetendas: quae disse-

rant specie, aut quòd à
quibus oriumur. Ac de
ijs quidem quæ feruntur
de uoluptate & dolore,
satis dictum sit.

Quidnam autem sit,
aut qualis, clarius fiat, si
à principio repetamus:
Visio enim quocunque
tempore esse perfecta ui
detur. nullus enim indi
get, quod in posterum si
fiat, speciem eius perfici
at. huic uerò similis uo
luptas est. Totum enim
quoddam est: neq; ullo in
tempore statuat aliquis
uoluptatem, qua longio
re tempore percepta,
species perficietur. Id
circo neque motio est. in
tempore enim est om
nis motus, & cuiusdam fi
nis: ut edificatio perfe
cta est, cum fecit id quod
appetit, uel in omni ui
delicet tempore, uel in
hoc.

ρουσαι τῷ εἶδει, ἢ τῷ ἀφ
ῶρ. τὰ μὲν οὐὲ λέγο
μενα περὶ τῆς ἡδονῆς
καὶ λύπης ἰκανῶς εἰρη
δω.

Τί δ' ἐστὶν, ἢ ποῖόν τι,
λεχταφανέσθωρον γούσι
τ' αὐτὸν ἀρχῆς ἀναλα
βῆσι. δλονε γὰρ ἢ μὲν ὁ
ρασις καὶ ὄντιναδρ ἡδ
νον τελεία εἶναι. οὐ γὰρ
ἐστὶν ἐνδεὴς οὐδενός, ὁ
εἰς ὑσθῶρον γονόμενον
τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶ
δος· τοιοῦτω δ' εἶνε
καὶ ἡ ἡδονή. ὅλον γὰρ
τί ἐστὶ καὶ κατ' οὐδενία
ἡδονὴν λάβοιτις αὐτῆς
νῶ ἢ ἐπὶ πλείω ἡδ
νον γινομένης, τελείω
θίσεται τὸ εἶδος διότι
ἔστι λίνησις ἐστὶν. ἐν ἡδ
νῶ γὰρ πᾶσα λίνησις,
καὶ τέλος τινός· οἷον ἡ
νοδομητὴ τελεία, ὅταν
ποιήσῃ ἔπιεται. ἢ ἐν ἄ
παντι δὲ τῷ ἡδονῶ, ἢ ἐν
τῷ

τῆς ἐπιπέδου, ἐν δὲ τοῖς μέρεσι
 τῆς ἰσοπέδου ἀτελής,
 καὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῆς
 ἰσοπέδου, καὶ ἀλλήλων. ἢ γὰρ
 τῶν λίθων σφύβεις, ἐ-
 πὶ τῆς τῆς λίθου ῥαβ-
 δώσεως. καὶ αὐτὰ τῆς
 τῆς ναῦ ποιήσεως καὶ ἡ
 μὴ τῆς ναῦ, τελεία ἔδει-
 νος γὰρ ἐνδεὴς πρὸς τὸ
 περικείμενον ἢ ἢ τῆς ἰσο-
 πέδου καὶ τῆς τριγώνου,
 ἀτελής μέρος γὰρ ἐπι-
 πέδου. τῶν εἰδῶν οὐκ ἰσο-
 πέδουσι, καὶ οὐκ ἔστι ἐν
 ἰσοπέδου ἰσοπέδου καὶ ἰ-
 σοπέδου τελείων τῶν εἰ-
 δῶν. ἀλλ' εἰπέω, ἐν τῶν
 πάντων ὁμοίως δὲ καὶ ἐ-
 πὶ βαδίσεως καὶ τῶν λοι-
 πῶν. εἰ γὰρ ἔστι ἡ πορὰ
 κινήσεως πόθεν ποῖ, καὶ
 ταύτης διαφορά καὶ
 εἰδος, πῆξις, βάδιξις,
 ἄλλοις, καὶ τὰ τοιαῦτα.
 ἢ μόνον δὲ οὕτως, ἀλλὰ
 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βαδίσει.

τὸ

hoc. nā in partibus tem-
 poris imperfecta omnes,
 et sunt specie diuersae à
 tota et inter se. lapidum
 siquidem cōpositio diuer-
 sa est à columnæ erectio-
 ne, atq; hæ à templi ex-
 tructione: ac templi qui-
 dem perfecta est (nā nul-
 la re deficit ad proposi-
 tum) fundamenti uerò, et
 laquearium, imperfecta.
 utraq; enim partis est.
 Specie igitur differunt,
 neque est in quocunq;
 tempore motionem spe-
 cie perfectā sumere: sin-
 licet, in toto licet. Simili-
 modo quoque in ingres-
 su et cæteris. nam si loci
 mutatio est motio alicun-
 de, aliquò, eiusq; diffe-
 rentiæ sunt in specie, uo-
 latus, ingressus, saltus, at-
 que huiusmodi. neque
 tantum hoc modo, ue-
 rum etiam in ingressu.

nam

nam alicunde aliquò, non idē in stadio & in parte est, & in alia atque alia parte: neq; percurrere lineam hanc & illam, non solū enim lineā pertransit, sed etiā in loco cōstitūtā. in altero autē hæc, q̄ illa est: sed accuratē de motu alibi dictū est. uideatur aut non in omni tempore perfecta esse, sed pleraq; imperfectæ, & specie differemes, siquidem alicunde aliquò speciem earū efficit, at uoluptatis in quolibet tempore perfecta species est. perspicuū igitur est, et diuersas has inter se esse. & uoluptatem quippiam ex ijs esse que integra ac perfecta sunt. Hoc autem ex eo etiam uideatur, quòd non contingat moueri nisi in tempore, et letari. Quòd enim

in

τὸ γὰρ πόθεν ποῖ. ὁ τῶν
 τῶν ἐν τῷ σταδίῳ, καὶ τῶ
 μέρει καὶ ἐν ἐτέρῳ καὶ
 ἐτέρῳ μέρει. ὅτι τὸ διὰ
 ξικῶναι τὴν γραμμὴν ἢ
 διὰ ξικῶναι τὴν ἐν μόνῳ
 γὰρ γραμμῇ διαπο-
 ρύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ
 τόπῳ οὐσαν ἐν ἐτέρῳ δὲ
 αὐτῇ ἐπένης. διὰ ξικῶναι
 θέας μὴ οὐδὲ πρὸς ἡ-
 νύσεως ἐν ἄλλοις εἴρη-
 ται. εἶοις δ' οὐκ ἐν ἄ-
 παντι χρόνῳ τελεία εἶ-
 ναι, ἀλλὰ αἰσθητικῶς ἀτε-
 λῆς καὶ διαφύρουσαι
 τῷ εἶδει, ἕκαστ' ἐν πόθεν
 ποῖ ἐπινοοῦν. τῆς ἡδονῆς
 νῆς δ' ἐν ὁπωπιῶν χρόνῳ
 τέλειον τὸ εἶδος. ἄλλοι
 δὲ ὡς ἐτέραι τε καὶ εἰ-
 ἐν ἀλλήλων, καὶ τῶν ὁ-
 λῶν τι καὶ τελείων ἢ ἡ-
 δονῆ. ἄξιον δ' αὖ τῶν
 καὶ ἐν τῷ μὴ ἐνδέχεται
 εἶναι λινεῖσθαι μὴ ἐν χρό-
 νῳ, ἢ ἀεὶ εἶναι. τὸ γὰρ
 οὐ

quod optimè affectum est
 erga præstantissimum ex
 ijs quæ sub ipsa sunt. atq;
 hæc perfectissima fuerit,
 ac iucundissima. (in omni
 enim sensu uoluptas est:
 in omni item intelligētia
 & cōtemplatione. iucun-
 dissima autem ea est quæ
 perfectissima: at perfectis-
 sima eius est, quod bene
 affectum est erga optimū
 eorū quæ sub ipsa sunt. a-
 ctionē uerò uoluptas per-
 ficit. nō eodē tamē modo
 et uoluptas perficit, et sen-
 sile et sensus q̄ bona sunt:
 quæadmodū neq; sanitas
 et medicus simili modo in
 causa sunt ut sani simus.
 in unoquoq; aut sensu uo-
 luptatem fieri perspicuū
 est. nam & uisiones &
 auditiones esse iucundas
 dicimus. patet uerò, eas
 uel quàm maximè esse, cū
 & sensus præstantissimus
 sit,

τοῦ ἀρίστου διακρινόμενου
 πρὸς τὸ λεπτίσιμον τῶν
 ὑφ' αὐτῶν. αὐτὴ δ' αὖ
 τελειοτάτη ἐστὶ καὶ ἡδέ-
 στη. κατὰ πᾶσαν γὰρ αἰ-
 δεσίαν ἔστιν ἡδονή. ὁμοί-
 ως δὲ καὶ διακρίσιον καὶ
 θεωρίαν. ἡδίστη δὲ ἡ τε-
 λειοτάτη. τελειοτάτη ἡ
 ἡτὲρ οὐ ἔχοντος πρὸς τὸ
 ἀπυδαιότατον τῶν ὑφ'
 αὐτῶν. τελειοὶ δὲ τῆρ ἑ-
 νοβγείαν ἡδονῆ ἢ τὸρ
 αὐτὸρ δὲ τρέπον ἡτὲρ ἡ
 δονῆ τελειοί, καὶ τὸ αἰ-
 δετὸρ τε καὶ ἡ αἰδεθ-
 σις, ἀπυδαῖα ὄντα ὡς-
 πρὸ ἢ ἡ ὑγιεία καὶ ὁ ἰα-
 τρὸς ὁμοίως αἰτιαὶ ἐστὶ
 τῆ ὑγιάνειν. καὶ ἐνά-
 σταν δ' αἰδεθσιν ὅτι γί-
 νεται ἡδονῆ, δήλον.
 φησὶ γὰρ ὁράματα
 καὶ ἀκούσματα εἶναι ἡ-
 δέα. δήλον δὲ καὶ ὅτι
 μάστιξ, ἐπειδὴν ἡ
 τε αἰδεθσις ἡ λεπτίσιμη,
 καὶ

ἢ πρὸς τοῖσδε ἐνδρῶν.
 τοῖσδε ἢ ὄντων τῶν αἰ
 ὄντων καὶ τῶν αἰσθησόμε
 νων, αἰσθησόμενα ἢ δὲ ἄλλω, ὑπάρ
 χοντός γε τῶν ποιησόν
 τος καὶ τῶν προσομένων. τῶ
 ν δὲ τῶν ἐνδρῶν ἢ
 ἢ δὲ τῶν οὐχ ὡς ἢ ἐξ ἑ
 ὑπάρχοντα, ἀλλ' ὡς ἐπι
 γινόμενον ὅτι τέλος, οἷον
 τῶν ἀκμαίους ἢ ἄρα, ἕως
 δ' ἂν ὅτε τὸ αἰσθη
 τὸν ἢ νοητὸν ἢ, οἷον δὲ,
 καὶ λείπον ἢ θεωροῦν,
 ἴσται ἐν τῇ ἐνδρῶν ἢ
 ἢ δὲ τῶν ὁμοίων γὰρ ὄν
 των, καὶ πρὸς ἀλλήλα
 τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχον
 των, τῶν τε παθητικῶν
 καὶ τῶν ποιητικῶν, τὸ αὐ
 τὸ πᾶσι γίνεσθαι. πῶς
 αὐτὸ δὲ οὐ συνεχῶς ἢ δε
 ται ἢ λήμναι; πάντα
 γὰρ τὰ ἀνθρώπων ἀδύ
 νατὰ συνεχῶς ἐνδρῶν.
 ἢ γίνεται ἢ ἢ ἢ δὲ ἢ δὲ ἢ δὲ.

sit, & ad tale quippiã a
 gat. cum uerò huiusmodi
 sim & quod sensibile est,
 & quod sentit, semper
 existet uoluptas, modò
 adsit quod agat & quod
 patiat. Perficit autem
 actionem uoluptas, non ut
 habitus quidam qui inest,
 sed ut finis qui spiã postea
 accedens ueluti uenustas
 ijs q̄ in flore ætatis sunt.

Quousq; autem quod sub
 sensum cadit uel sub intel
 ligentiam, fuerit quale
 esse debet, & quod iudi
 cat, uel contemplatur, in
 actione erit uoluptas. cū
 enim similia sunt, & in
 ter se eodẽ modo habet,
 & quod ut afficiatur, &
 quod ut efficit idoneũ est,
 idem fieri consueuit. quò
 igitur nemo assidue leta
 tur, an defatigatur? Om
 nia enim humana in assi
 ducta actione uersari nequeunt. quocirca neq; uoluptas.

actio-

actionem enim consequitur. Nonnulla tamen quae noua sunt, oblectant: postea uerò non simili modo, hanc ob causam: quia primum deflexus est animus, in eorumq; actione intentus, quemadmodum in uisu, qui inspicunt: postea uerò non fit eiusmodi actio, sed neglecta. ideo etiam uoluptas hebetatur. Appetere autem uoluptatem quispiam existimabit omnes, quia uiuere omnes cupiunt. Vita uerò actio quaedam est. Et in his unusquisque et his agit, quae uel maxime chara habet, ut musicus auditu in modulationibus, discendi studiosus mente in contemplationibus: atque ita singuli ex ceteris. uoluptas uerò actiones perficit:

ε

ἐκεται γὰρ τῆ ἐνόβρ
 γεία. οὐκ ἔστι τῶν περὶ λαί
 νά ὄντα, ὅστρον ἢ ἄχ
 μοίως διὰ ταῦτα. τὸ μόν
 γὰρ πρῶτον παρὰ κενε
 ται ἢ διανοία, καὶ δια
 τεταμόως περὶ αὐτὰ
 ἐνόβρ γεί, ὡσπὲρ λαί τὸ
 ὄψιν, οἱ ἐμβλέποντες με
 τέπετα ἢ ὅ γίνεται τοιαύ
 τη ἢ ἐνόβρ γεία, ἀλλὰ πα
 ρημελυμοῦν. διὸ καὶ ἢ
 ἢ δλον ἢ ἀμαυρῶται. ὅρ
 γεθαι δὲ τῆς ἢ δλον ἢ
 οὐκ ἐστὶν τις αὐτῶν πάντας,
 ὅτι καὶ τῶν ἢ δλον ἢ
 τες ἐφίονται ἢ δὲ ἢ δλον ἢ
 ἐνόβρ γεία τις ἐστὶ. καὶ ἢ
 ναστος πρὸς ταῦτα καὶ
 τῶν ἐνόβρ γεί, ἢ καὶ μὴ
 λιστα ἀγαπᾷ, οἷον ὁ μόν
 μουτῆος τῆ ἀνοῦ πρὸς
 τὰ μέλη, ὃ δὲ φιλομαθῆς
 τῆ διανοίας πρὸς τὰ θεω
 ρήματα. ἢ τῶ ἢ καὶ τῶν
 λοιπῶν ἢ ναστος. ἢ ἢ ἢ δλον ἢ
 γῆ τῶν τοῦ τῶν ἐνόβρ γείας.
 καὶ

καὶ τὸ βιωθὲν οὐδέ γινεται. οἱ λόγοι οὖν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίονται. τελειοὶ γὰρ ἐπάσχω τὸ βιωθὲν αἰρετὸν ὅρ. πότερον δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν τὸ βιωθὲν αἰρεθόμεθα, ἢ διὰ τὸ βιωθὲν ἡδονὴν, ἀφείδω οὐ τῷ παρόντι. σιωπῆσαι γὰρ καὶ ταῦτα φαίνεται. καὶ χειρισμὸς δὲ λέγεται. αἰσθητὸν γὰρ εἶναι ἡδονὴν. πᾶσι τε ἡδονῆσαν τελειοὶ ἢ ἡδονῆν.

Ὅθεν δοκοῦσι καὶ τῷ εἶδει διαφέρειν. τὰ γὰρ ἔτρετα τῷ εἶδει, ὅτι ἔτρετων οἰόμεθα τελειοῦσθαι. οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ, καὶ τὰ ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῶα, καὶ δένδρα, καὶ γὰρ καὶ ἀγάλματα, καὶ οἰκίαι, καὶ σπηλιεῖς. οἷως δὲ καὶ τὰς ἐνδονῆσαν τὰς διαφερούσας τῷ

et uiuere quoque ipsum, quod appetunt. merito igitur uoluptatem etiam concupiscunt. perficit enim cuique uitam, quæ res est expetenda. utrum uero uitam ob uoluptatem expetamus, an uoluptatem ob uitam: in presentia omittatur. Coniuncta enim hæc inter se uidentur, ac separari non posse. nam et sine actione non fit uoluptas, actionemque omnem uoluptas perficit.

Vnde differre etiam specie uidentur. Quæ enim specie diuersa sunt, à diuersis perfici existimamus. ita enim apparent et naturalia, et quæ ab arte efficiuntur, ut animalia, et arbores, pictura, statua, domus, et uas. simili modo igitur diuersas specie actiones

L à spec

à specie differentib. perfici. differunt autem mentis actiões ab ijs quæ sunt in sensibus, atq; hæc inter sese specie: quare etiam quæ ipsas perficiunt uoluptates. Patere aut hoc ex eo etiam possit, quod uoluptas quæq; est actioni ei propè coniuncta, quam perficit. simul enim auget actionem propria uoluptas. nam singula magis indicant, exquiruntq; qui cum uoluptate agunt: ut geometrici euadunt, qui geometriam tractare gaudent, & singula magis intelligunt, si mili etiam modo musice studiosi, & edificandi, & ceteri alij, in suo quisque opere proficiunt, dum eo gaudent. uoluptates ergo unà amplificantur. quæ uerò unà amplificantur sunt propria.

quæ

τῶ ἴδιῳ ὑπὸ διαφορῶν
 τῶν τῶ ἴδιῳ τελειῶσαι.
 διαφορῶσι δὲ αἱ τῆς
 διανοίας τῶν κατὰ τὰς
 αἰσθήσεις, καὶ αὐταὶ ἀλλο-
 κλήων κατ' ἴδιον. καὶ
 αἱ τελειοῦσαι διὰ ἴδιον
 ναί. φαίη δ' αὖ τὸ
 καὶ ἐν τῷ σωφρονισμῷ
 τῶν ἰδίων ἐπάσσει τῆ
 οὐδ' γαίᾳ, καὶ τελειοῦσι.
 ναί, γὰρ τῶ οὐδ' γαί-
 αν ἢ οἰκίᾳ ἰδίων. μάλο-
 γον γὰρ ἐπάσσει ἰδίων
 σι καὶ ἐξακροῦσιν
 οἱ μετ' ἰδίων οὐδ' γαί-
 γαίωτες. οἶον γεωμε-
 τρινοὶ γίνονται, οἱ
 χαίροντες τῷ γεωμε-
 τρῆν, καὶ κατανόουσιν
 ἐπάσσει μάλλον. ὁμοίως
 δὲ καὶ φιλόμουσοι, καὶ
 φιλαποδόμοι, καὶ τῶν
 ἄλλων ἐκάστω, ἐπίδι-
 δόκτιν εἰς τὸ οἰκίῳ οὐδ' γαί-
 γον, χαίροντες αὐτῷ. σφ
 καί, γαί, δὲ αἱ ἰδίων αἱ.
 τὸ

τὰ δὲ συναύξοντα, οὐ
 κεία. τοῖς ἐτόρφοις δὲ τῶ
 εἶδει, καὶ τὰ οἰκεία, ἐτε-
 ρα τῶ εἶδει. ἐτι δὲ μάλ-
 λον τοῦτ' αὖ φανέη ἐν
 τῷ τὰς ἀφ' ἐτόρφων ἡδω-
 νὰς ἐμποδίζεσ τὰς ἐνόρ-
 γίας εἶναι. οἱ γὰρ φίλων
 λοι ἀδυνατῶσι τοῖς λό-
 γοις προσέχειν, ἐὰν λα-
 τανούσωσιν αὐλοῦντος,
 μάλλον χαίροντες αὐλη-
 τικῇ, τῆς παρούσης ἐ-
 νόργειας. ἢ κατὰ τὸν
 αὐλητικὸν οὐκ ἡδονῆ,
 τὸν ὡρὶ τὸν λόγον ἐ-
 νόργεαν φθείρει. ὁμοίως
 ἢ τὸ το λιχὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων συμβαίνει, ὅταν ἄ-
 μα ὡρὶ δύο ἐνόργῃ. ἢ
 γὰρ ἡδίων τὴν ἐτόρφαν
 ἐπιρῆει. καὶ ἐὰν πολὺ
 διαφέρει κατὰ τὴν ἡ-
 δονῆν, μάλλον, ὡς τε
 μηδὲ ἐνόργεῖν κατὰ
 τὴν ἐτόρφαν. διὸ χαίρον
 παρ' ὅτι οὐκ ἐφόδισα, οὐ
 πάν

quæ autem diuersis spe-
 cie sunt propria, inter se
 quoque specie diuersa
 sunt. Magis præterea in-
 de hoc pateat, quòd uolu-
 ptates à diuersis sunt a-
 ctionibus impedimento.
 Studiosi enim tiliarum o-
 rationibus attendere ne-
 queunt, si tibia canentem
 quempiam audiuerint, ti-
 biæ cantu magis gauden-
 tes, quàm præsentē actio-
 ne. uoluptas igitur ex ti-
 biæ cantu actionem ora-
 tionis corrumpit. in cæte-
 ris quoque pariter id con-
 tingit, cum duobus agen-
 dis occupatur quispiam.
 Quæ enim est iucundi-
 or, alteram extrudit: at-
 que si in uoluptate mul-
 tum excelluerit, ma-
 gis, adeò ut in altera ni-
 hil agat. atq; idcirco ali-
 qua re uehementer gau-
 dentes, aliud quid non

admodum agimus : & alia facimus, alijs leuiter nos oblectantes, ut & in theatris qui bellaria esitant, cum mali sunt concertatores, tum maxime id faciunt. Quoniam autem propria uoluptas accurate absoluit actiones, diuturnioresque & meliores reddit, alienae uero labefactant, longè eas inter se distare manifestum est. Ferè enim alienae uoluptates id faciunt quod proprii dolores. Proprii enim dolores actiones corrumpunt: ut si alicui scribere iniucundum est & molestum, uel ratiocinari, is non scribit, neque ratiocinatur, dolorem afferente actione. Contingit igitur in actionibus contrarium ex proprijs uoluptatibus &

πάντων ἀγόμενον ἐτόρμα
καὶ ἄλλα ποιόμενον, ἄλλοις ἡρέμα κέρειόμενοι
οἶον καὶ ἐν τοῖς θεάτροις
οἱ τραγηματίζοντες, ὅταν
φῶλοι οἱ ἀγαπίστοι
μοι ὡσι, τότε μάλιστα
αὐτὸ ἀγόμενον. ἐπεὶ δὲ ἡ
μὲν οἰνεία ἡδονὴ ἐξα-
νεβοῖ τὰς εὐδργείας,
καὶ χρονωτόρας καὶ βελ-
τίους ποιεῖ, αἱ δὲ ἄλλο-
τελαι λυμαίνονται, δῆ-
λον ὡς πολὺ διαστῆσι.
ἕξ δὲ γὰρ αἱ ἀλλότεια
ἡδοναὶ ποιεῖσιν ὅσῳ αἱ
οἰνεῖαι λύπαι. φθείρουσι
γὰρ τὰς εὐδργείας αἱ αἰ-
νεῖαι λύπαι, οἷον εἰ τῷ τῷ
ἡράφειν ἀνδρὲς ἢ ἐπίλυ-
πον, ἢ τὸ λογίζεσθαι, ὃ
μὲν οὐ ἡράφει, ὃ δὲ οὐ λο-
γίζεται, λυπηρῆς οὖσης
τῆς εὐδργείας. συμβαί-
νει δὲ ὡρὶ τὰς εὐδρ-
γείας ἴσωντιον ἀπὸ τῶν
οἰνείων ἡδονῶν τε καὶ
λυ-

λυπῶν οἰκείαι δ' εἰσίν, αἱ ἐπὶ τῇ ἐνδραχίᾳ καὶ ἄλλοις γινόμεναι· αἱ δ' ἀλλότριαι ἡδοναί, εἴρηται ὅτι περὶ πλείστων τῆ λύπη ποιεῖσι. φθείρουσι γὰρ, πλείων δ' ὁμοίως. Διαφορῶν δὲ τῶν ἐνδραχῶν ἐπιεικέα καὶ φουλόγητι, καὶ τῶν μὲν ἀρετῶν ὁσίων, τῶν δὲ φρονιτῶν, τῶν ἢ ἄλλοτέρον, ὁμοίως ἔχουσι καὶ αἱ ἡδοναί. καὶ ἐνάστι γὰρ ἐνέργειαν οἰκείαν ἡδονὴν εἶναι. ἢ μὲν οὖν τῆ περὶ αἰσθητικῆς οἰκείας, ἐπιεικῆς ἢ τῆ φάουλῃ, μοχθηρῆ. καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν μὲν καλῶν, ἐπαινεταί· τῶν δ' αἰσχρῶν, φερεταί. οἰκειότεραι ἢ ταῖς ἐνδραχίαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναί, τῶν ὀρέξεων. αἱ μὲν γὰρ διωρισμέναι εἰσι καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ φύσει, αἱ ἢ οὐκ ἐγγυς ταῖς

doloribus. proprie autē sunt, quæ in actione perse existunt: alienas uerò uoluptates dictū est simile quid efficere quod dolor. corrūpunt enim, uerūtamen nō simili modo. at uerò cū differāt actiones probitate & prauitate, & aliæ ex ipsis expetendæ sint, aliæ fugiendæ, aliæ neutre, simili modo uoluptates etiam sese habēt. in unaquaq; n. actione propria uoluptas est. ac quæ probæ quidem propria est, honesta; quæ prauæ, improba. nam & cupiditates honestorum laudabiles: turpium uituperabiles sunt. propius autē tactionibus cōiunctæ sunt uoluptates quæ in ipsis existunt, quàm appetitiones. hæ enim distinctæ sunt, & tēporib. & natura: illæ ad eò annexæ

L 3 actio-

actionib. sunt. adeoq; ab
 ipsis indistincte, ut an
 dem cum uoluptate actio
 sit, ambiguū sit. neq; ta-
 men uidetur uoluptas es-
 se intelligentia, neq; sen-
 sus (est enim absurdum)
 sed quia nō separātur es-
 se idē quibusdā uidentur.
 sicut igitur actiones di-
 uerse sunt, ita quoq; uo-
 luptates. uisus autē à tactu
 puritate differt, et audi-
 tus et olfactus à gustatu.
 simili modo quoq; diffe-
 runt uoluptates, atq; ex
 his illæ quæ in intelligen-
 tia uersantur, et utræq; à
 se mutuo. uidetur uerò
 esse unicuiq; animali pro-
 pria uoluptas, quæ admo-
 dum etiam opus. ea enim
 est q̄ in actione est. ac in
 unoquoque consideranti
 ita esse apparebit. equi
 siquidē, et canis, et homi-
 nis uoluptas diuersa est. Quemadmodum Heraclitus

ταῖς ἐνδρῆγείαις, καὶ ἐν
 διόφθοι οὕτως, ὡς τ' ἐ-
 χερ ἀμφισβύτησι εἶτα
 τὸν ἐστὶν ἢ ἐνδρῆγεία τῆ
 ἡδονῆ. οὐ μὲρ ἐστὶν ἐγε-
 ἡδονῆ διὰ νόον εἶναι, οὐ-
 δ' αἰσθησις. ἄλλοι γὰρ
 ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρῆσαι
 οὐδαι, φαίνεται ταυτὸν ἴ-
 σιν. ὡς ὅρ οὐδ' αἰ ἐνδρῆ-
 γείαι ἐτόραι, καὶ αἰ ἡδον-
 ναί. Διαφθῆρ ἢ ὄψις ἀ-
 φῆς λαθαρῶς τυτι, καὶ
 ἀνοῦ καὶ ὄσφρησις γόν-
 σεως. ὁμοίως δὲ διαφέ-
 ρουσι καὶ αἰ ἡδοναί, καὶ
 τέτων αἰ πόρῃ τῆν διὰ
 νεοῦν, καὶ ἐν ἀτόραι ἀλ-
 λήλων. δονεῖ δ' εἶναι ἐ-
 κείω ζῶω καὶ ἡδονῆ δι-
 νεῖα, ὡς ὅρ καὶ ὄργου ἢ
 γὰρ κατὰ τῆν ἐνδρῆγείαν
 καὶ ἐφ' ἐκείω ἢ θεωρεῖ-
 τι, ἵδ' τ' αὐ φανέν. ἐτέρεα
 γὰρ ἴππυ ἡδονῆ καὶ λυ-
 νὸς καὶ αἰ θρόπυ, λαθάρ-
 inquit,

πρὸς Ἡράκλειτος φησιν, ὁ-
 νορ σύρματα αὐτῶν ἐλέσθαι
 μᾶλλον ἢ χρυσόν. ἢ διὸν
 γὰρ χρυσὸν τροφήν ὄνοισι. αὐ-
 τῶν δὲ τῶν ἐτέρων τῶ
 ἡδαι, διαφέρουσιν εἰδῆς
 τὰς ἡ τῶν αὐτῶν ἀδιαφό-
 ρος σύλογον εἶναι. Δια-
 λὰ τῶν ἡ οὐ μικρὸν ἐπί-
 γετῶν ἀνθρώπων. τὰ
 γὰρ αὐτὰ, τοὺς μὲν λυ-
 πῆ, τοὺς δὲ τέρπει. καὶ
 τοῖς μὲν λυπηρὰ καὶ μι-
 σσητὰ ἐστὶ, τοῖς δὲ ἡδύα
 καὶ φιλητὰ. καὶ ἐπὶ γλυ-
 κῆων δὲ τοῦτο συμβαί-
 νει. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ τῶ
 πυρέττοντι δονεῖ, καὶ
 τῶν ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θέρ-
 μων εἶναι τῶ ἀσθενεῖ καὶ
 τῶ σενίονῳ ὁμοίως δὲ
 καὶ ἐφ' ἐτέρων τοῦτο
 συμβαίνει. δονεῖ δ' οὐ
 ἀπασὶ τοῖς τοιοῦτοις εἶ-
 ναι τὸ φαινόμενον τῶ
 αἰσθητικῶν. εἰ δὲ τοῦτο κα-
 τὰ λέγεται, καὶ ἀπό-
 δο-

inquit, asinum stramentum
 magis q̄ aurū esse electu-
 rum. nam asinis pabulum
 auro iucundius est. ac eae-
 quidem quæ sunt specie
 diuersorum, specie disse-
 runt: quæ sunt eorundē, in-
 differentes esse rationē
 cōsentaneū est. in homi-
 nib. tamen nō parū uari-
 ant. eadem enim alios of-
 fendunt, alios oblectant,
 ac quibusdā molesta et
 odiosa quibusdā iucunda
 et amabilia sunt. in dul-
 cibus quoq; id euenit. nā
 nō eadem febricitanti ui-
 dentur, et sano: neq; cā-
 lidum quippiam esse im-
 becillo, et ei qui bona ha-
 bitudine sit. similiter ue-
 rò in alijs etiam id con-
 tingit. uidetur autem in
 omnibus huiusmodi id es-
 se quod probo uiro appa-
 ret. Quòd si hoc rectē
 dicitur, quemadmodum
 L 4 uideat

uidetur, & est uniuscuiusque mensura uirtus, & uir bonus, quatenus est talis, uoluptates quoque fuerint quae huic uidentur: & iucunda quibus is oblectatur: quae uero huic sunt molesta, si cui uidentur iucunda: nihil mirum. multae enim corruptelae hominum, & labes existunt. non sunt tamen iucunda, sed his, atque sic affectis. Eas igitur quae sine dubio turpes sunt, constat non esse ducendas uoluptates, nisi corruptis: ex ijs uero quae esse honestae uidentur, qualis aut quanae esse hominis dicenda est? an ex actionibus patet? harum enim uoluptates comites sunt. siue igitur una est, siue plures perfecti & beati uiri, quae uoluptates has perficiunt,

pr.c.

δοκῶ, καὶ ἐστὶ ἐν ἑαυτῷ με
 τροπὴ ἀρετῆς, καὶ ὁ ἀγα
 θὸς, ἢ τοιοῦτος, καὶ ἡ δό
 ναι εἶναι αὐτῷ αἰ τῶν φα
 νόμων· καὶ ἡ δόξα, οἷς
 οὗτος χεῖρα τὰ ἢ τὰ
 δουλοπρῆ, εἶτω φαίνεται
 ἡ δόξα, οὐδὲρ θαυματόν.
 πολλὰ γὰρ φοβῶναι καὶ
 λύμαι ἀνθρώπων γίνομαι
 ται· ἡ δόξα δ' ἐν ἑαυτῷ, ἀλλ
 λά τῶν τοῖς, καὶ οὕτω δια
 νειμένους. τὰς μὲν οὖν
 ὁμολογημένως αἰσχρὰς,
 δῆλον ὡς οὐ φατέον
 ἡδονὰς εἶναι, πλεον τοῖς
 διεφθερμένοις· τῶν δ'
 ἐπιεικῶν δονουσιῶν εἶ
 ναι, ποῖαν ἢ τίνε φατέον
 τοῦ ἀνθρώπου εἶναι· ἢ
 ἐν τῶν εὐβρειῶν δόξα
 λοι· ταῦτα γὰρ ἐπον
 ται αἰ ἡδοναί. εἴτ' οὖν
 μία ἐστὶν, εἴτε πλείους
 αἰ τοῦ τελείου καὶ μα
 κροῦ ἀνθρώπου αἰ ταῦ
 τα· τελειοῦσαι ἡδοναί.
 λυ

λευείως λέγοντ' αὐτὸν ἀν-
θρώπου ἠδοναὶ εἶναι· αἱ
δὲ λοιπαὶ, δουτόπως
καὶ πολλοστῶς, ὡσὸρ αἱ
ἐνέργειαι.

Εἰρημότητων δὲ τῶν
περὶ τὰς ἀρετὰς τε
καὶ φιλίας καὶ ἠδονὰς,
λοιπὸν περὶ σὺλαιμο-
νίας τύπῳ διελεῖν, ἔ-
πειθαι δὲ τέλος αὐτὸν τι-
θεμεν τῶν ἀνθρώπι-
νων. ἀλλάξαι δὲ τὰ
προεφημονα, σιωτομώ-
τοπος αὐτὸν εἶναι ὁ λόγος. εἰ-
πεμεν δὲ ὅτι ἔστιν ἔ-
στι. καὶ γὰρ τῶν καθύ-
δουτι δια βίης ὑπαρῆχοι
αὐτῶν, φυτόν βίον, καὶ
τῶν δουτυχῶν τε τὰ μέγι-
στα εἰ δὲ τὰ μὴ ἀρε-
σται, ἀλλὰ μάλλον εἰς
ἐνέργειαν τινὰ θετέον,
καθὰ πρὸς οὐ τοῖς πρότε-
ρον εἴρηται· τῶν δὲ ἐν-
ργειῶν αἱ μὲν εἰσι ἀνχ-
καί, καὶ δὲ ἐτόρκαίρε
ταῖ

præcipuè hominis uolu-
ptates esse dicantur: reli-
quæ aut. secūdo loco, &
multesimo, ut actiones.

Cū dicta aut sint ea,
quæ ad uirtutes, & ami-
citas, & uoluptates spe-
ctant, reliquum est, ut de
beatitudine adumbratio
ne quadā differamus, quo-
niam finem eā humana-
rum rerum esse statui-
mus. si igitur antedicta
repetamus, concisior fue-
rit oratio. diximus autem
eam non esse habitum, e-
tenim in eo inesset, qui
per totam uitam dormi-
ret, plantæ uitam degēs,
maximisq; infortunijs af-
flictatus. Quod si hæc nō
placent, sed magis in a-
ctiōne quadam ponenda
est, sicut in superioribus
est dictum: ex actionibus
autem aliæ sunt necessa-
riæ, & ob alia expeten-

de, alia per se: patet beatitudinem ex ijs quæ per se, & non ob aliud sunt expetendæ, aliquam esse statuendam. beatitudo enim nullius rei indigens est, sed seipsa contenta est. Per se autem sunt expetendæ, à quibus nihil præter actionem requiritur. Cuiusmodi esse actiones ex uirtute uidentur. bona enim & honesta agere, ex ijs est quæ per se expetuntur: quoniam etiam ex lusionibus quæ iucundæ sunt. Nam non ob aliud ipsas deligunt. Damnum enim ex ipsis potius quam utilitatem, consequuntur, cum corpora & fortunas negligant. Confugiunt autem ad huiusmodi oblectamenta plerique; eorum qui beati habentur. Vnde apud tyrannos in existimatione sunt,

qui

ταί, αἱ δὲ λιθ' αὐτάς.
 δηλον ὅτι τῶν σὺδαιμονίαν τῶν λιθ' αὐτάς αἰρετῶν τινὰ θετέον, λιθ' εὐτῶν δι' ἄλλο. οὐδενὸς γὰρ οὐδενὸς ἢ σὺδαιμονία, ἀλλ' αὐταρχίης. λιθ' αὐτάς δ' εἰς αἰρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπισηταίται παρὰ τῶν εὐεργεσάντων. τοιαῦτα δ' εἶναι δονουσίαι λιθ' αἰρετῶν πρῶξαι. τὰ γὰρ λιθ' αὐτάς ἀπουδία πρῶξαι, τῶν δὲ αὐτὰ αἰρετῶν. λιθ' τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδέαι. οὐ γὰρ δι' ἐτόρα αὐτάς αἰροῦνται, βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελοῦνται, ἀμελοῦντες τῶν σωμάτων λιθ' αὐτῶν τῆς κτήσεως. λιθ' αὐτάς διαγωγὰς τῶν σὺδαιμονιζομένων οἱ πολλοί. διὸ παρὰ τοῖς τυραννοῖς σὺδαιμονίαις

δι

αὶ ἐν ταῖς τοιαύταις δια-
 γωγαῖς εὐτράπελοι. ὧν
 γὰρ ἐφίονται, ἐν τού-
 τοις παρέχουσι σφᾶς αὐ-
 τὸν ἡδῆς. δέονται δὲ
 τοιούτων. Δουεῖ μὲν οὖν
 εὐδαιμονικά ταῦτα εἶ-
 ναι, διὰ τὸν ἐν ταῖς δι-
 νασταῖς ἐν τούτοις ἀπο-
 χολάζει. ἔδον ἡ ἴσως ση-
 μείον οἱ τοῖσ' τοῖς εἰσι. οὐ
 γὰρ ἐν τῷ δυναστέειν
 ἡ ἀρετὴ, ἔδ' ὁ νῆς, ἀφ' ὧν
 αἱ σπουδαῖαι ἐνεργεῖαι.
 οὐδ' αἱ ἀγαστοὶ ἔτοι ὄν-
 τες ἡδονῆς εἰλημνοῦς
 καὶ ἐλσυθροῦ, ἐπὶ τὰς
 σωματικὰς λαταφσύγ-
 σαι. διὰ τῆτο ταύτας οἱ
 τέον αἰρετωτέρας εἶναι.
 καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ
 πᾶρ αὐτοῖς τιμώμενα
 ἡράτιστα οἰονται εἶναι.
 σύλογον δὲ ὡσὸρ παι-
 αὶ καὶ ἀνδράσιμ ἐτόρα
 φαίνεται τιμια, ἔτω καὶ
 φάλοισ καὶ ἐπιανέσι.

καὶ βί-

qui in oblectationibus e-
 iusmodi sunt urbani. nam
 in ijs quæ illi appetunt,
 sese præbent iucundos.
 indigent autē talibus. ac
 uidentur quidem hæc ad
 beatitudinem pertinere:
 propterea q̄ qui potesta-
 tib. præditi sunt, his ua-
 cāt. sed nullo fortasse ar-
 gumento tales sunt. non
 enim in dominando uir-
 tus est, neq; intelligentia,
 ex quibus honestæ actio-
 nes existunt. neq; si isti,
 quia liquidā & liberam
 uoluptatem gustare non
 possunt, ad corporeas cō-
 fugiunt. propterea has
 magis esse expetēdas exi-
 stimādū est. nā & pueri
 q̄ apud se in precio sunt,
 præstātissima esse opinā-
 tur. cōsentaneum igitur
 est sicut pueris & uiris
 alia preciosa uidentur,
 ita quoq; præuis & bonis
 quem.

Quemadmodum ergo sepe dictum est, ea sunt & preciosa & iucunda, que probo uiro huiusmodi sunt: cuique uerò que suo habitui congruit, maximè expetenda est affectio: probo autem uiro, que uirtuti. Non est igitur in lusu beatitudo. Etenim absurdum est lulum esse finem, & negociari, & mala perpeti tota uita ludendi causa. Nam omnia, propè dixerim, alterius causa expetimus, præter beatitudinem. finis enim ipsa est. seriò autem agere & laborare lusionis causa, stultum planè ac ualdè puerile uidetur. Ludere autem ut seriò agas, ex Anacharsidis sententia, uidetur rectè habere. nã lusus requiei similis est. & cum nequeant assidue labo-

λαθρόν οὐδὲ ποικίλως
ἔργεται, καὶ τίμια καὶ
ἡδέα ἐστὶ τὰ τῷ αὐτοῦ
δύστοιαῦτα ὄντα· ἐ-
κείνη δὲ ἡ λυσιτελὴ οὐ-
κἄν ἐξίη, αἰσθητάτη
ὅν ἴσθαι καὶ τῷ αὐτοῦ
δύστοια ἡ λυσιτελὴ ἀρε-
τή. ἐν ὅντα καὶ ἀρε-
τὴν οὐδὲ λυσιτελίαν. καὶ γὰρ
ἄτοπον τὸ τέλος εἶναι
ωκελιαν, καὶ περὶ γυμ-
νάσιον καὶ λυσιτελίαν
θεῶν τῶν βίον ἀπαντα
τῶν ἀρετῶν χάρις. ἀπαν-
τα γὰρ, ὡς ἀπᾶν, ἐτόρξεν
χάρις αἰσθητῶν, πλὴν
τῆς οὐδὲ λυσιτελίας. τέλος
γὰρ αὐτῆς αὐτῆς ἀρετῆς δὲ
καὶ ποικίλως ωκελιαν χά-
ρις, ἡλίθιον φαίνεται
καὶ λίαν ωκελιαν. καὶ
ἴσθαι δὲ ὅπως αὐτῆς ἀρε-
τῆς ἀνάχρησις, ὅρθως
ἔχον ἀρετῆς. ἀνεκώτε-
ρα γὰρ εἶσθαι ἡ ωκελιαν ἀ-
δουχῆντες ἢ συνεχῶς
ωνεῖν

πονεῖν, ἀναπαύσεως δὲ
 οὐκ ἔστι τέλος ἢ ἀνά-
 παυσις. γίνεται γὰρ ἔ-
 νεια τῆς ἐνδραχίας, δι-
 κεί δ' ὁ σὺν δαίμων βίος
 κατ' ἀρετὴν εἶναι ἕτος
 ἢ ἀσθενοῦς, ἀλλ' οὐκ ἐν
 παιδικῇ, βελτίω τε λέ-
 γομεν τὰ ἀσθενῆ, τῶν
 γελοίων καὶ μετὰ παι-
 δίας καὶ τοῦ βελτίονος
 αἰεὶ καὶ μορῆς, καὶ ἀνθρώ-
 πον ἀσθενεῖν ὁρᾶν τὴν
 ἐνδραχίαν· ἢ ἢ τῆ βελ-
 τίονος, ἡρετῶν καὶ σὺ-
 δαιμονικωτέρων ἢ δὲ.
 ἀπολαύσειε τ' αὖ τῶν
 ταματικῶν ἡδονῶν ὁ
 τυχεὶρ καὶ ἀνδραπό-
 δος, οὐχ ἢ τῶν τοῦ ἀεί-
 στου, σὺν δαιμονίας δ' οὐκ
 αἰεὶ ἀνδραπόδω μετα-
 δίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίος.
 ἢ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις
 διαγωγαῖς ἢ σὺν δαιμο-
 νία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ'
 ἀρετὴν ἐνδραχίαις, καὶ ἀπὸρ καὶ πρὸς ὅσον εἴρηται.

laborare, requie indiget.
 non est igitur finis requi-
 es. Actionis enim causa
 exercetur, uidetur uero
 beata uita ex uirtute es-
 se: hac autem seria est, nō
 in lusu. Melioraq; se-
 ria dicimus, quān ridi-
 cula, & cum lusu: ac me-
 lioris semper & partis,
 & hominis actionem es-
 se magis seriam, quae ue-
 rō melioris est, praestan-
 tior est, ad beatitudinēq;
 iam accommodatior. fru-
 atur etiam corporis uo-
 luptatibus quilibet ac mā-
 cipium, non minus quān
 optimus quisque. Beati-
 tudinem autem nemo mā-
 cipio impertitur, nisi uitā
 quoq; non enim in tali-
 bus oblectamentis beati-
 tudo consistit, sed in acti-
 onibus ex uirtute, quae ad
 modū etiā dictū est prius.

Si uerò beatitudo est ex uirtute actio, consentaneum est eam ex illa esse quæ præstantissima est. hæc autem eius fuerit quod est optimum. Siue igitur id intelligentia est, siue aliud quippiam, quod sanè natura uideatur imperare & præesse, notitiamq; habere de honestis & diuinis reb. siue diuinum quiddam etiam ipsum sit, siue ex ijs q̄ in nobis sunt, diuinissimum: huius actio ex propria uirtute perfecta, beatitudo fuerit: quã dictum est in contemplando positam esse. Consentiens uerò hoc esse uideatur, tum cum superioribus, tum cum ueritate. nam et præstantissima est hæc actio. etenim intelligentia quoque ex ijs quæ in nobis sunt, & ex ijs quæ in cognitionem cadunt, in quibus intelligentia uersatur.

Ἐὶ δ' ἐστὶν ἡ συνδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνόβ-
γεια, συνλογικὰ κατὰ τὴν
ἡρατίτην· αὐτὴ δ' εἴ-
τὴ ἀείρον. εἴτε δὲ νόος
τὸ τοιοῦτον, εἴτε ἄλλο τι, ὃ δὲ
κατὰ φύσιν δυνάμει ἀφ-
χεῖρ καὶ ἠγεῖσθαι, καὶ
ἐννοεῖν ἔχειν πρὸς λα-
λῶν καὶ θεῶν. εἴτε
θεῶν ὄν καὶ αὐτὸ, εἴτε
τε τῶν ὄν ἡμῶν τὸ θεό-
τατον. ἢ τοῦτου ἐνόβ-
γεια κατὰ τὴν οἰκείαν
ἀρετὴν εἰν αὐτῇ τε-
λέει, συνδαιμονία· ὅτι
δ' ἐστὶ θεωρητικὴ, εἰρη-
τα. ὁμολογούμενον δὲ
τοῦτ' αὐτὸ λέγεσθαι εἶναι
καὶ τοῖς πρότερον,
καὶ τῷ ἀληθεῖ. ἡρα-
τίτην τε γὰρ αὐτὴ ἐστὶν
ἡ ἐνόβγεια. ὁ γὰρ νόος
τῶν ὄν ἡμῶν καὶ τῶν
γνωσῶν, περὶ ἃ ὁ νόος.
& præ-

ἴτι δὲ σὺν ἐχεσάτη θε-
 ωρῶν τε γὰρ δυνάμε-
 θα σὺν ἐχῶς μᾶλλον, ἢ
 πράττειν, ὁ, τι οὖν, οἷο
 μέθ' αὖτε δὲ ἴδοντι
 παραμειχθῆαι τῇ σὺ-
 λαιμονίᾳ, ἡ δὲ ἴση ἢ τῶν
 καὶ ἀφ' ἐπιπέδου ἐν ὄργῳ,
 ἢ κατὰ τὴν σοφίαν ὁμο-
 λογουμένως ἐστὶ. Διὸ ἐ-
 γοῦν ἢ σοφία θαυμα-
 σὰς ἰδόντας ἔχειν κα-
 θαριότητι καὶ τῷ βε-
 βαιοῦ. σίλογον δὲ τοῖς
 ἰδούσι τῶν ζητούτων
 ἰδίᾳ τὴν ἀγωγὴν εἶ-
 ναι. ἢ τε λεγομένη αὐ-
 ταρμεία, ὡς ἰδίᾳ θεω-
 ρητικῶν μάλιστα αὐτῶν
 τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ
 ζῆν ἀναγκάσιον, καὶ σο-
 φῶς, καὶ δικαίους, καὶ
 εἰλοιοὶ δέονται. τοῖς
 δὲ τοιοῦτοις ἰκανῶς
 μεχορηγημένων, ὁ μὲν
 δικαίος δέεται πρὸς
 τοὺς δικαίους παραγῆσαι,
 καὶ

Et praeterea assiduis-
 sima. nam et contemplari
 assidue magis, quam agere quod
 uis possumus: et existima-
 mus oportere uoluptatem
 cum beatitudine esse admi-
 stam. iucundissima autem
 ex uirtutis actionibus ea
 proculdubio est, quae ex
 sapientia fit. sapientia er-
 go uidetur mirabiles uo-
 luptates habere purita-
 te et stabilitate. consen-
 taneum autem ex scien-
 tibus quam quærenibus
 iucundiores uitæ tradu-
 ctionem esse. ac quae di-
 citur seipsa contenta ab-
 undantia, in contempla-
 do maxime uersetur. nam
 eorum quidem quae ad ui-
 uendum necessaria sunt,
 et sapiens, et iustus, et
 caeteri indiget. Huiusmo-
 di tamen hominibus cum
 abunde res suppetunt, iu-
 stus ijs indiget erga quos,

Et quibuscum iusta agat:
 temperās etiā simili mo-
 do, Et fortis: Et ceteri
 singuli: sapiens uerò etiā
 si per seipsum sit contem-
 plari potest, atq; quo sa-
 piemior fuerit. Melius
 quidem fortasse, si adiuto
 res habeat: tamen se ipso
 maximè cōtētus est. sola
 præterea ipsa p se ipsam
 amari uideatur. nihil. n.
 ex ea euenit, præterquā
 q; cōtemplatus fuerit. ex
 agēdis aut reb. aut plus,
 aut minus præter actio-
 nē nobis uendicamus. ui-
 detur itē beatitudo in o-
 cio esse. negociamur e-
 nim, ut ociemur: Et bellū
 gerimus, ut pacem agite-
 mus. atq; uirtutum qui-
 dē quæ in agendo uersan-
 tur, in ciuilibus, uel belli-
 cis rebus actiones consi-
 stunt: quæ uerò in ijs uer-
 samur actiones, negocio-

se

και μεθ' ἑαυτῶν. ὁμοίως δὲ
 και ὁ σώφρων, και ὁ ἀν-
 δρείος, και τῶν ἄλλων
 ἑκαστος. ὁ δὲ σοφὸς και
 καθ' αὐτὸν ἴσθι, διὰ τὴν αὐτῶν
 θεωρεῖν. και ὁσῶν αὐτῶν
 φῶς ἢ μάλλον. βελτιοῦ-
 ρι ἴσως, σαυτοῦ γούτος ἔ-
 χων. ἀλλ' ὅμως αὐτῶν
 νήγατος. ἀξίως δὲ αὐ-
 τῶν μόνη δι' αὐτῶν ἀ-
 γαπᾶσθαι. ἐν δὲ γὰρ
 ἐπ' αὐτῆς γίνεται, πλε-
 ον τὸ θεωρεῖσθαι. ἀπὸ δὲ
 τῶν πραγμάτων, ἢ πλείον ἢ
 ἔλαττον, ὡς εἰποῦσθαι
 ὡς ἀπὸ τῶν πραγμάτων. ἀπὸ δὲ
 τε ἢ σὺν δαιμονία ἐπ' τῆ
 χολῆ εἶναι. ἀχολῆσθαι
 γὰρ, ἵνα χολᾶσθαι.
 και πολεμεῖσθαι, ἵνα ἐ-
 γλυτῶν ἄγομεν. τῶν
 μὲν δὲ πραγμάτων ἀφ' ἑ-
 αυτῶν, ἐπ' τοῖς πολιτικοῖς,
 ἢ τοῖς πολεμικοῖς αἰ ἐνέ-
 γειαι. αἰ δὲ ὡς ἐπὶ ταῦτα
 πράξεις, ἀπὸ δὲ ἑαυ-
 τῶν

καὶ μὲν οὐδὲν πολέμια
 καὶ παντὸς ἔλως, ὅθεν γὰρ
 αἰρεῖται τὸ πολέμειν, τὸ
 πολέμειν οὐκ ἐστὶν, ἢ ἡ
 φασὶν ἀνάγειν πόλεμον.
 δοξάζει γὰρ αὐτὸν πάντε-
 λως μισήσοντας εἶναι,
 ἢ τοὺς φίλους πολέμους
 ποιοῦντο, ἵνα μάχαι καὶ
 φόνοι γίγνοιτο. ἐστὶ δὲ
 καὶ ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἀ-
 φροσύνη, καὶ παρ' αὐτὸ
 τὸ πολιτὸν εἶδαι, πόρι-
 ποιουμένην διαφθοράν
 καὶ τιμᾶς, ἢ τὴν γενο-
 μένην ἀδικίαν αὐτῷ. καὶ
 τοῖς πολιταῖς, ἐτόρᾳν
 τῶν τῆς πολιτικῆς,
 ἢ καὶ ζητοῦμεν. δι-
 κωρῶς ἐτόρᾳν οὐσαν.
 ἐστὶ δὲ τῶν μὲν κατὰ
 τὰς ἀρετὰς πράξεων αἱ
 πολιτικαὶ καὶ πολεμι-
 καὶ ἡλικαὶ καὶ μεγάλα
 προσήκουσιν αὐταὶ ἢ ἀχο-
 λω, καὶ τέλους τινὸς ἐπι-
 ουνται, καὶ ὁ δὲ αὐτὰς εἰ-
 σιμ

se uidentur. Bellicæ sa-
 nē etiam omnino. Ne-
 mo enim bellum expe-
 tit, bellandi causa, neque
 apparatus bellicum.
 Videatur enim sangui-
 narius quidam esse, si a-
 micos ea causa sibi ho-
 stes fecerit, ut pugne et
 cædes oriantur. Civilis
 quoque actio negotiosa
 est, et præter ipsam eti-
 am ciuitatis administra-
 tionem, potestates et ho-
 nores sibi uendicans: aut
 certè beatitudinem sibi
 atque ciuibus, quæ diuer-
 sa est à ciuili, quam eti-
 am quærimus: constat
 quod ut diuersam. si igitur
 ex actionibus quæ uir-
 tutibus congruunt, belli-
 cæ et ciuiles pulchritu-
 dine et magnitudine ex-
 cellūt, atq; hæ negotiosæ
 sunt, finemq; quendam
 appetunt, et non per se
 sunt

sunt expetendae: intelligē
 tiae uerò actio & studio
 praestare, cū in contem-
 plando uersetur, & appe-
 tere praeter se ipsam fi-
 nem nullū uidetur, habe-
 req; uoluptatē propriā,
 quae actionē simul ipsam
 augeat: & se ipsa cōtemnū
 esse & ociari: & nō defa-
 tigari, ut res humana, &
 quae cūq; alia beato attri-
 buuntur, ex hac actione ui-
 dentur existere. perfecta
 sanē beatitudo haec homi-
 nis fuerit, quae uitae lōgitu-
 dinē perfectā est nata.
 nihil. n. imperfectū est eo-
 rū quae sunt beatitudinis.
 talis uerò uita praestātor
 fuerit, q̄ homini cōueni-
 at. nō. n. quatenus homo
 est, ita uiuet, sed quate-
 nus diuinū quid in ipso i-
 nest. quanto aut id pre-
 stat cōposito, tāto quoq;
 eius actio ab actione di-
 stat,

σιμ αἰεταί. ἢ δὲ τῶν
 ἐν ὄργει ἀποδῆ τε δια-
 φέρει δυνά, θεωρητι-
 κῆ δυνά, καὶ τὰ αὐτῶν
 ἰδιότητος ἐπίσθαι τὰς,
 ἔχειν τε ἰδιότητος οἰνείων.
 αὐτῆ δὲ σωματικῆς τῆς
 ἐν ὄργειαν, καὶ τὸ αὐ-
 τὰρ δὲ καὶ ἡδονῆς
 ἴσθαι, καὶ ἀφροσύνης, ὡς αὐ-
 θρωπότητος, καὶ ὅσα ἀλλὰ
 τῶ μακροτέρῳ ἀπομένειται,
 κατὰ ταύτην τῆς ἐν ὄργειαν
 φαίνεται ὅσα. ἢ
 τελεία δὲ σὺ δαίμωνος
 αὐτῆ αὐτῆ ἐν ἀφροσύνης καὶ
 ἄλλοις μῆνους βίου τέλει-
 ον. οὐδὲν γὰρ ἀτελής ἐν
 σιτῶν τῆς σὺ δαίμωνος
 αὐτῆ. ὁ δὲ τοιοῦτος αὐτῆ ἐν
 ἡδονῆς βίος, ἢ κατὰ
 ἀφροσύνης. οὐ γὰρ ἢ αὐτῆ
 ἄλλοις ἐστίν, οὐτὼ βίος
 σεται, ἀλλ' ἢ ἡδονῆς τῆς
 αὐτῆ ἢ καὶ ἄλλοις ἢ δια-
 φέρει τὰ τὰ σωματικῆς
 τεσσάρων καὶ ἢ ἐν ὄργειαν
 τῆς

τῆς κατὰ τὸν ἄλλου ἀ-
 γελίῳ. εἰ δὲ θεῖον ὁ νοῦς
 πρὸς τὸν ἀνθρώπου, καὶ
 ὁ κατὰ τοῦτο βίος,
 θεὸς πρὸς τὸν ἀνθρώ-
 πινον βίον. καὶ δὲ ἐν
 κατὰ τοὺς παρὰ τῶν
 τῶν, ἀνθρώπινα φρο-
 νῆν, ἀνθρώπου ὄντα, ὅ-
 δε θνητὰ τὸν θνητὸν,
 ἀλλ' ἐπ' ὅσον ἐνδέχεται
 ἀποθανατίζειν, καὶ ἀ-
 πάντα ποιῆν πρὸς τὸ
 βίον κατὰ τὸ λεγόμενον
 τῶν ἐν αὐτῷ. εἰ γὰρ καὶ
 τῷ ὄντι μιν ἴσθι, δι-
 νάμεν καὶ τιμότητι πο-
 λὺ μᾶλλον ὑποβέχθησαν
 τῶν. διότι δὲ καὶ καὶ
 ἴσθι ἔναι τῆς, ἔπρ
 τὸ βίον καὶ ἀμεινον.
 ἄτοπον οὖν γίνεται αὐτῷ,
 εἰ μὴ αὐτῷ βίον αἰρεῖτο,
 ἀλλὰ τινος ἄλλου. τὸ
 λεχθῆν τε πρὸς τὸν ἀν-
 ῶσει καὶ νῦν. τὸ γὰρ
 ἀμεινον ἐκείνου τῆς φύσεως,
 κατὰ

stat, quæ ex uirtute alia
 existit. si igitur diuinum
 quædams est. si hominẽ spe-
 ctes, uita quoq; quæ est ei
 congrua. si humane uitæ
 cõparetur diuina est. o-
 portet uerò nõ ut monēt
 humana cogitare qui sit
 homo, neq; mortalia qui
 mortalis: sed quatenus li-
 cet, quæq; immortalem se
 reddere, omniaq; effice-
 re, ut ex præstantissimo
 omnium quæ in ipso est, uitã
 traducat. nã licet id mo-
 le sit paruũ, ut tamen ex
 precio omnia lōgo inter-
 uallo excellit. id autẽ esse
 etiã unusquisq; uideatur,
 siquidẽ præcipuũ, et me-
 lius est, quocirca absur-
 dũ fiat, si nõ suã quæq; ui-
 tam expetat, sed alicuius
 alterius. quodq; dictũ su-
 perius est, nũc etiã cõue-
 niat. quod enim natura
 cuiq; est accommodatum,
 M 2 præ

præstantissimum ac iucundissimum cuique: est ergo etiam homini uita, intelligentiæ congrua: siquidem maximè id homo est. hæc igitur etiam felicissima est.

Secundo uerò loco, quæ alij uirtuti congruit, nam actiones ei consentaneæ, humanæ sunt. Iusta enim & fortia & cætera ex alijs uirtutibus, erga nos mutuo agimus in commercijs, & uisibus, actionibus uarijs, et in affectibus seruantes quod decorum unicuique est: hæc autem humana esse omnia uidentur, nõnulla uerò etiam è corpore uidentur euenire, multamque affinitatem cū affectibus habere morum uirtus. Quin etiam prudentia cum morum uirtute, atque hæc cum

pru-

λεγάτιστον καὶ ἡδιστόν ἐστι
 δ' ἐνάστω· καὶ τῷ ἀνθρώπῳ
 πῶ δὴ ὁ βίωσά τε καὶ νόσφι
 ος· εἰπέτω μάλιστα τοῦτο
 ἀνθρώπος· ἔστος ἀγαθὸς καὶ
 σὺ δὲ δαιμονέστατος.

Δουτόφως δ' ὁ βίωσά
 τὸν ἀνθρώπου ἀρετῶν· αἱ
 γὰρ κατ' αὐτῶν ἐνέργειαι,
 αἱ ἀνθρώπων αἱ· δὲ καὶ
 γὰρ καὶ ἀνθρώπων καὶ τὰ
 ἀνθρώπων, τὰ κατὰ τὰς ἀρε-
 τὰς πρὸς ἀλλήλους πρά-
 τειν ἐν συναλλαγμα-
 σιν, καὶ ἡσέως, καὶ πρᾶ-
 ξειν πάντοιας, ἐν τε
 τοῖς πάθεσιν τὸ πρᾶξαι
 ἐνάστω διατηροῦντες,
 ταῦτα δ' εἶναι φαίνεται
 πάντα ἀνθρώπων αἱ· ἐν
 νία δὲ καὶ συμβαίνειν
 ἀπὸ τῆς σώματος δυνά-
 μως καὶ πολλὰ συνικνεῖσθαι
 τοῖς πάθεσιν ἢ τῆς ἡθους
 ἀρετῆ· συνέζονται δὲ
 καὶ ἡ φρόνησις τῆ τῶν
 ἡθους ἀρετῆ, καὶ αὐτῆ
 τῆ

τῆ φρονήσ' εἰπὸρ αἰμὸν
 τῆς φρονήσεως ἀρχαί.
 κατὰ τὰς ἡθικὰς εἰσιρ
 ἀφεταί. το δ' ὄρθου τῶν
 ἡθικῶν κατὰ τὴν φρο-
 νησιρ. συνηρημονίαι
 δ' αὐταὶ καὶ τοῖς πάθε
 σι. καὶ περὶ τὸ σωθῆσθαι
 αὐτῶν. αἱ δὲ τοῦ σωθῆ-
 τῆ ἀφεταί ἀνθρώπιναι.
 καὶ ὁ βίος αὐτῶν κατ' αὐ-
 τὰς. καὶ ἡ συνδαιμονία.
 ἡ δὲ τῆ νῆ, μεχωρισμόν.
 τοσούτου γὰρ περὶ αὐ-
 τῆς εἰρηται διακρινῶ-
 σαι γὰρ μᾶλλον τοῦ προ-
 νεμονῆς ἐστὶ λόγιαι δ' αὐ-
 τῆς τῆς ἐλευθέρου χορηγίας
 καὶ τῆς ἐλευθέρου, ἢ ἐπ' ἐλευθ-
 ῆτον δὲ εἶδαι τῆς ἡθικῆς,
 τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαιῶν
 ἀμφὸρ χρεῖαι, καὶ ἐξὶ σῶ-
 ῆται. καὶ καὶ μᾶλλον δια-
 πονῶν περὶ τὸ σῶμα ὁ πο-
 λιτῆς, καὶ ὅσα τοιαῦτα.
 μᾶλλον γὰρ αὐτὶ διαφέ-
 ρει. πρὸς ἡ τὰς ἐνδραγίας.
 πῶδὸν

prudentia cōiuncta est: si
 quidē prudentiæ princi-
 pia ex uirtutib. sunt mo-
 ralibus: rectitudo uerò
 moraliū uirtutū ex pru-
 dentia. at hæ connexæ e-
 tiam cū affectib. sunt, &
 in composito uersantur.
 uirtutes uerò compositi,
 humanæ sunt. & uitai-
 gitur quæ ex ipsis, & be-
 atitudo huiusmodi erit.
 mentis aut. separata est.
 de ipsa enim hoc tantum
 modo est dictū. nam ex-
 q̄sitè tractare maius est,
 quàm qd' propositū est:
 uideatur uerò uel parū,
 uel minus quàm moralis,
 externa suppeditatione
 indigere. necessarijs enim
 reb. utrisq; opus, idq; ex
 æquo est: licet magis ci-
 uilis in corpore occupa-
 tus sit, et in ijs q̄ huiusmo-
 di sunt. paruū enim quid
 intersit. At actionibus

longè distabit. liberali enim pecunijs opus erit, ad liberalia agenda & iusto ad retributiones. nam obscuræ uoluntates sunt. simul uerò etiam illi qui iusti non sunt, iuste agere se uelle. forti uerò, potentia si modò quippiam ex uirtute exequatur, & temperanti, libertatis. quo pacto enim aut talis aut alius quispiam manifestus erit? sed queritur, utrum magis propria uirtutis sit electio, an actiones, cum in utrisque consistat. sanè quod perfectum est, constat in utrisque futurū. ad actiones autē multis est opus. & quanto plures, & meliores sunt, eo pluribus. Contemplari uerò nulla huiusmodi rerum ad actionem quidem opus est:

ἀνοδὸς τῶν τοιούτων, πρὸς γε τιὸν ἐν ἔργῳ γενέσθαι.

πολὴν διοίσει. τῷ μὲν γὰρ ἐλευθερίῳ δεήσει χρημάτων, πρὸς τὸ πρᾶττεν τὰ ἐλευθερία. καὶ τῷ δὲ καίῳ ἢ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις. αἱ γὰρ βαλίσσεις, ἀδύλοι. προαποιοῦνται δὲ καὶ οἱ μὴ διανομοβούλοισι διανομοπραγῶν τῷ ἀλλοτρίῳ δέ, δυνάμει, ἐπὶ ἑπιτελεῖ τι τῶν κατ' ἀρετὴν. καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας. πῶς γὰρ δῆλος ἔσται ἢ ὕτος ἢ τῶν ἄλλων τις. ἰστέται δὲ, πότερον ἡγεμονίαν τῆς ἀρετῆς ἢ προαίρεσιν, ἢ αἱ πράξεις, ὡς οὐ ἀμφοῖν ὄντων. τὸ δὲ τέλειον ἀλλοτρίῳ ὡς οὐ ἀμφοῖν ἀνέη. πρὸς δὲ τὰς πράξεις, πολλῶν δέονται καὶ ὅσα ἀν' αἰσθητικῶν καὶ κακίους, πλεόνων τῷ δὲ θεωροῦντι, οὐκ ἀλλ.

ἄλλ' ὡς εἶπερ, καὶ ἐμ-
 πόδιά ἐστι, πρὸς γε τὴν
 θεωρίαν· ἢ δ' ἀνθρώπος
 ἐστὶ καὶ πλείοσι τυττῆ, αἰ-
 ρῆται καὶ κατ' ἀρετὴν
 πράττειν. δεήσεται οὖν
 τῶν τοῖστωρ πρὸς τὸ ἀν-
 θρωπύεσθαι. ἢ δὲ τε-
 λάα σὺδαιμονία, ὅτι
 θεωρητικὴ τις ἐστὶν ἐ-
 νόργια, καὶ οὐτῶθεν
 οὐ φανείη· τὴν θεὸς γὰρ
 μάκιστα ὑπελήφραμον
 μακάρους καὶ σὺδαιμο-
 νας εἶναι. πρῶτος ἢ σοί-
 κς ἀπονεύμαι χρεὼν αὐ-
 τοῖς. πῶτ' ὅρα τὰς ἀμαί-
 κς· ἢ γελοῖοι φανοῦνται
 συναλλάττοντες καὶ πα-
 ρακαταθήκας ἀποδιδόν-
 τες, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦ-
 τα. ἀλλὰ τὰς ἀνδρείους,
 ὑπομόνοντας τὰ φοβε-
 ρὰ καὶ λιπυροσύνο-
 ντας ὅτι χαλόν, ἢ τὰς ἐ-
 λυθόριους· τίμη δὲ δώ-
 κουσιν· ἄτοπον δ' εἶ καὶ ἐστὶν αὐτοῖς νόμισμα,

quin, propè dixerim, con-
 templationi impedi-
 mento sunt. quatenus tamen
 homo est, cum pluribusque
 uitam degit, ex uirtute a-
 gere proponit, talibus igitur
 ad humane se geren-
 dum indigebit. Perfe-
 ctam autem beatitudinē
 contemplandi quandam
 actionem esse, constare
 uel inde possit, quòd deos
 maximè felices & bea-
 tos esse existimemus. nā
 quales actiones attribue-
 re eis debemus: iustasne?
 an ridiculi uideren-
 tur, si commercia face-
 rent, & deposita redde-
 rent, atque alia huius-
 modi? at fortes, formido-
 losa perpetientes, peri-
 clitantesque, quia hone-
 stum sit? an liberales? at
 cui dabūt? absurdū quo-
 que si etiam ipsis numus,

aut tale quippiã adesset.
 si uerò temperãtes, quid
 nam essent? uiolentãne
 laus fuerit: quòd prauas
 cupiditates nò habeant?
 omnia demũ percurren-
 bus, quæ ad actiones at-
 tinent, parua & indigna
 dijs uideantur. at uiuere
 omnes existimant eos:
 quare etiam agere. non
 enim profectò, ut Endy-
 mionem, eos dormire. ui-
 uenti igitur actione de-
 tracta, & effectiõne item
 magis, præter contẽpla-
 tionem quid restat? qua-
 re Dei actio præstãs feli-
 citate, in comemplando
 fuerit: & ex humanis i-
 gitur quæ huic maximè
 est cognata, beatissima
 erit. Argumẽto est, quòd
 cetera animalia beati-
 tudinis expertia sint, e-
 iusmodi actione absolutè
 priuata. dijs enim felix
 tota

ἢ τι τοῦτο. εἰ ἡ ἀρετὴ
 νες, τί αὐτῶν εἶναι ἢ φορτι-
 κὸν ὁ ἔπαινος, ὅτι διὰ τὴν
 χροσσι φάουλαν ἐπιθυμίας.
 διεξιῖσι δὲ πάντα φά-
 νοιτ' αὐτῶν περὶ τὰς πρά-
 ξεις, μὴ γὰρ καὶ ἀνάξια
 θεῶν. ἀλλὰ μὲν βλῶ τε
 πάντες ὑπερίφασιν αὐ-
 τῶν, καὶ εὐδὸν γὰρ ἄρα. ἡ δὲ
 γὰρ διὰ καθόλου ἡμῶν ἰσχυρῶς
 τοῦ Ἐνδυμίωνα. τῶν δὲ
 ζῶντι τῆς πράξεως ἀφῆ-
 ρημονῶν, ἐτι δὲ μάλλον
 τῆς ποιότητος, τί λέπεται
 πᾶσι θεωρίας: ὥστε ἡ τῆς
 θεῶν εὐδὸν γὰρ μακραιότη-
 τι διαφέρουσα, θεωρητικῆν
 αὐτῶν εἶναι. καὶ τῶν ἀνθρώπων
 νῶν δὲ ἡ ταύτην συγγε-
 νησάτη, εὐδαιμονικῶ-
 τάτη. συμῆτον ἢ καὶ τὸ
 μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ
 ζῶα εὐδαιμονίας, τῆς
 τοιαύτης εὐδὸν γὰρ εἰ-
 σθημονῶν τελείως.
 τοῖς μὲν γὰρ θεοῖς πᾶσι ὁ
 βίος

βίος μακάριος τοῖς δ' ἀν
 θρώποις, ἐφ' ὅσον ὁμοίω
 μά τιτὸς τοιαύτης ἐπιβ
 γίας ὑπάρχει. τῶν δ' ἄλ
 λων ζώων οὐδὲν σὺδαι
 μονεῖ. ἐπειδὴ δ' ἡ σὺδαι
 μονία θεωρίας. ἐφ'
 ὅσον δὲ διατένεται ἡ θεω
 ρία, καὶ ἡ σὺδαιμονία,
 καὶ οἷς μάλλον ὑπάρχει
 τὸ θεωρεῖν, καὶ σὺδαι
 μονεῖν, οὐ κατὰ συμ
 βεβηκός, ἀλλὰ κατὰ τὴν
 θεωρίαν. αὐτὴ γὰρ καὶ
 ἐστὶν τιμία, ὥστ' εἴη
 ἢ ἡ σὺδαιμονία θεω
 ρία τις. δεήσει δὲ καὶ
 τῆς ἐπιπέτης σὺημερίας ἀν
 θρώπων ὄντι. οὐ γὰρ αὐ
 τήρου ἡ φύσις πρὸς τὸ
 θεωρεῖν. ἀλλὰ δεῖ καὶ
 τὸ σῶμα ὑγιαίνειν, καὶ
 τροφὴν, καὶ τὰ λοιπὰ
 βάραια ὑπάρχειν. οὐ
 μὲν οἴηται γε πολλῶν
 ἢ μεγάλων δεήσει δει
 τῶν σὺδαιμονίζοντα,
 εἰ μὴ

tota uita est: hominibus
 aut, quatenus similitudo
 quaedam eiusmodi actionis
 inest. at ceterorum ani
 maliū nullū beatum est:
 propterea q̄ contemplati
 onis particeps nusquā
 est. quousq; igitur proten
 ditur contemplatio, eousq;
 etiā beatitudo, & quibus
 magis inest contemplari,
 & beatē uiuere, non ex
 accidenti, sed ex contem
 platione. ipsa enim per
 se ipsam est preciosa:
 quare fuerit beatitudo cō
 templatio quaedam. opus
 erit autē & externa pro
 speritate ei qui sit homo.
 non enim ad contemplan
 dum natura ex sese satis
 est: sed oportet, ut & cor
 pus ualeat, & alimentū,
 & cetera obsequia sup
 petant. Non tamen pu
 tandū multis & magnis
 opus fore beato futura,
 nisi

nisi contingat absque ex-
ternis bonis felicem esse.
non enim in exuperatio-
ne id quod satis sit consi-
stit, neque iudicium, ne-
que actio, fieriq; etiam
potest, ut qui terra &
mari non imperant, hone-
sta agant, etenim ex me-
diocribus rebus agere ex
uirtute quæspiam possit.
Id uerò cernere eviden-
ter licet, nam privati ho-
mines non minus quam
potentes, honesta agere
uidentur, imo etiam ma-
gis. Satis igitur est, si tot
facultates suppetant, bea-
ta enim uita erit eius qui
ex uirtute agat, quin &
Solon beatos fortasse de-
fimebat, rectè inquiens
cose esse qui externis re-
bus mediocriter fuerint
instructi, et honestissima
egerint, ut existimabat,
temperanterq; uixerint.
fieri

εἰ μὴ οὐδέχεται αὐτῶν
τῶν ἐντὸς ἀγαθῶν μα-
κάρων εἶναι, ὅ γὰρ οὐτῶν
ὑπερβολῆ τὸ αὐτοκρῆς,
ὅδ' ἢ λέγεται, ὅδ' ἢ πρῶ-
ξίς. διωχτῶν δὲ λέγει μὴ
ἀρχεται γῆς καὶ θα-
λάτῃς, πρῶτῃ τὰ λε-
λέ, καὶ γὰρ ἀπὸ μετῆ-
ωυ δυνάτο αὐτὸς πρῶ-
τῆρ λέγει τὸ ἀρετῶν.
τῆτο δ' ἐστὶν ἰδίω τὸν
γῶς, οἱ γὰρ ἰδίωτα
τῶν διωχτῶν οὐχ ἴτ-
τον δουλοῦσι τὰ ἐπιεικῆ
πρῶτῃρ, ἀλλὰ καὶ μά-
λον, ἰκνῶν δὲ τὸ αὐτῶν
ὑπάρχειν. ἐστὶ γὰρ ὁ
βίος οὐ δαίμων τῶν κατὰ
τὸν ἀρετῶν οὐδ' ἄλλω
τῶν δαίμων ἢ τῶν οὐ-
δαίμωνας ἴσως ἀπερῶ-
νεί, καλῶς ἐπὶ τὸν μετῆ-
ως τοῖς ἐντὸς λέγουσιν
μᾶλλον, πεπεγῶτας ἢ τὰ
καλῶς ὡς ἦτο, καὶ
βαβιωτάτας σαρζῶνας.
οὐδὲ

ἐνδέχεται γὰρ μέτρια
 λιγυτημοῦτος πράττειν
 ἢ δὲ, εἴημε δὲ λιγυτὸν Ἀνα-
 ξαγόρας ἢ πλεῖστον, οὐ-
 δὲ δυνάστω ὑπολαβῆν
 τὸν σὺδαιμόνα, εἰπῶν
 ὅτι οὐκ αὖ θαυμάσιον,
 εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς
 πολλοῖς. οὐτοὶ γὰρ λιγυ-
 νοῦσι τοῖς ἐντός, τῆς τῶν
 ἀδανόμονοι μόνου, συμ-
 φωνῆν ἢ τοῖς λόγοις ἐστὶ
 κἄναι αὐτῶν σοφῶν λό-
 γου. τίσι μὲν οὖν οὐκ ἔστι
 τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά.
 τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς
 περὶ τοῖς ἐν τῶν ὄργων
 καὶ τοῦ βίου γίνεται ἐν
 τούτοις γὰρ τὸ λυσιον.
 οὐκ ἔστι ἢ τὰ προσηρμέ-
 να ἢ εἶναι τὰ ἔργα καὶ
 τὸν βίον ἐπιφθόντας·
 καὶ συναδέλων μὲν
 τοῖς ἔργοις ἀποδειξέον.
 διαφανῆντων ἢ λόγου
 ὑποληψέον. ὁ δὲ κατὰ
 τὸν ἐν ὄργων, καὶ τῆς τῶν
 ὄργων

fieri enim potest, ut me-
 diocria possidentes agant
 ea quae oportet. Videtur
 etiā Anaxagoras non di-
 uitem, neq; potentem exi-
 stimasse beatū, cū dixit,
 se non miraturum, si quis
 plerisque ē uulgo absur-
 dus uideatur. ij enim iu-
 dicant ex rebus externis,
 quarum tantummodo sen-
 sum habent. Consentire
 uerò his cū rationibus
 uidentur sapientum opi-
 niones. fidem igitur ali-
 quam taliā quoque ha-
 bent: uerū tamen in agen-
 dis rebus ex factis et ui-
 ta iudicatur: in ijs enim
 praecipua uis cōsistit. spe-
 ctanda uerò a mediocri, ad
 facta et uitā referentib.
 et si cū factis consentiāt,
 admittenda: sin ab eis di-
 screpant, uerba sunt exi-
 stimanda. at qui menti cō-
 gruenter agit, hancq;
 ex-

excolit, & optimè affectus, & Deo charissimus esse uidetur. nam si aliquam humanarum rerū curam dii habent, sicut uidetur, consentaneū fuerit ipsos gaudere re optima, atq; maximè cognata: id uerò mens fuerit: eosq; qui id maximè amāt & honorant, remunerari, utpote qui sibi amicorum curam habeant, recte q; honestè agant. Hec autem omnia sapienti maximè inesse, obscurum non est. is igitur est Deo charissimus: eundemq; etiam uerisimile est esse beatissimū: quam ob rem hoc quoq; modo fuerit sapiens maximè beatus.

9 Vtrum igitur si hæc, & uirtutes, præterea etiam amicitia, & uoluptas satis adumbrata est,

θεραπείων, καὶ διακρί-
μονος ἀρετῶν, καὶ θεωρι-
λέστατος εἶμεν εἶναι· εἰ
γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν
ἀνθρώπων ὑπὸ θεῶν
γίνεσθαι, ὡς πρὸς Διὸς, καὶ
εἴη αὐτὸν σὺλογον χαίρειν
τε αὐτὸς τῷ ἀείψῳ καὶ
τῷ συγγενεστάτῳ τῆτο
δ' αὖ εἴη ὁ υἱός. καὶ τὸς ἀ-
γαπῶντας μάλιστα τῆτο
καὶ τιμῶντας αὐτοῦ ποι-
εῖν, ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς
ἐπιμελημοῦσας, καὶ ὀφ-
θεῖς τε καὶ λαλῶς πρῶτ-
τοντας. ὅτι δὲ ταῦτα
πάντα τῷ σοφῷ μάλιστα
ὑπάρχει, ἐν ἀδηλοῦ, θεο-
φιλέστατος ἀρετῶν αὐ-
τῶν δ' εἰκὸς καὶ σὺδαι-
μονέστατος, ὡς τε καὶ οὐ
τως εἴη ὁ σοφὸς μάλιστα
σὺδαιμόν.

Ἀρ' ἂν εἰσεῖτε τε τὸ
τιμῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, εἴτι
ἢ καὶ φιλίας καὶ ἡδονῆς
ἰκανῶς εἰρηται τοῖς τῶ-
ποῖς

ποίς, τέλος ἔχειν οἷητέον
 τὴν προαίρεσιν; ἢ κατὰ
 πόρ λέγεται, ὅτι ἐστὶν οὐ
 τοῖς πραύτοις τέλος τὸ
 θεωρεῖν ἕνασθαι καὶ
 γινώσκειν, ἀλλὰ μάλλον τὸ
 πράττειν αὐτά; οὐδέ δι
 πόρ ἀρετῆς ἰκανὸν τὸ
 εἰδέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ
 χρῆσθαι μεγατέρον ἢ εἰ
 πως ἄλλως ἀγαθοὶ γινώ-
 μεθα, εἰ μὴ οὐκ ἦσαν οἱ
 λόγοι αὐταίηεις πρὸς τὸ
 ποιῆσαι ἐπιεικῆς, πολ-
 λὰς αὖ μισθὸς καὶ μεγά-
 λους δινάμους ἐφόρον κα-
 τὰ τὸν Θεογονίαν, καὶ εἰδει-
 αὐτὸς τοὺς ποιεῖσθαι.
 νῦν ἡ φαίνονται προτρέ-
 ψαι μὲν καὶ παρορμη-
 σαι τῶν νέων τὸς ἐλθεῖν
 εἰς ἰσχυρῆς, ἢ βόσ τε σύγε-
 νες, καὶ ὡς ἀληθῶς φιλό-
 κλον ποιῆσαι αὐτὰ κατὰ
 νόμιμον ἐν τῆς ἀρετῆς.
 τὸς ἡ πολλὰς ἀδυνατεῖν
 πρὸς κατὰ ἀγαθίαν προ-
 τρέψαι

est finē habere proposi-
 tū hoc est existimādum?
 an quemadmodū dicitur,
 in agendis rebus finis nō
 est contemplari singula
 & cognoscere, sed ea po-
 tius agere? neq; sanē de
 uirtute satis est eam co-
 gnouisse: sed ut eam ha-
 beamus ut amurq; est e-
 nitendum: uel si quo alio
 modo boni efficimur. ac
 si uerba quidem satis es-
 sent ad reddendos homi-
 nes probos, multas sanē
 & magnas mercedes me-
 ritō afferrent, ut inquit
 Theognis: oporteret que
 eaparrare. nunc uerō ui-
 dentur ad liberales qui-
 dem adolescentes cohor-
 tādos atq; incitandos ua-
 lere ad morēsque genero-
 sos ac re uera honestatis
 studiosos faciendos, qui
 uirtute cohiberi possint,
 plerosq; uerō ad probi-
 tatens

tatē prouocare non posse.
 nō enim solent pudori
 parēre, sed timori: ne-
 que abstinere à malis ob
 dedecus, sed ob suppli-
 cia. nam cum ex affectu
 uiuant, proprias uolupta-
 tes persequuntur, & ea
 ex quibus ea existent: do-
 loresq; contrarios fugi-
 unt. eius autem quod ho-
 nestum & uerè iucūdum
 est, ne notionem quidem
 ullam habent, cuius par-
 tem nullam gustarunt.
 Eos igitur qui tales sunt,
 ad moderationem tradu-
 cere quæ oratio pos-
 set? fieri enim nequit,
 aut facile non est, quæ
 iam olim moribus sunt
 accepta, uerbis depelle-
 re. sed contenti esse debe-
 mus, si quamuis omnia ad
 sint, quibus probi effici
 uidemur, participes uir-
 tutis simus. Fieri autem bonos putant, alij natura,

τρέψασθαι· οὐ γὰρ πε-
 φήασιν αἰδοὶ περιβαρ-
 χῆν, ἀλλὰ φόβῳ ἰδίᾳ ἀ-
 πέχεσθαι τῶν φαύλων
 διὰ τὸ αἰσχρὸν, ἀλλὰ
 διὰ τὰς τιμωρίας. πεί-
 θεται γὰρ βίοντες, τὰς οι-
 κείας ἠδονὰς διώκοντες,
 καὶ δι' ἑᾶν αὐταὶ ἐσθ-
 ταὶ φύγουσι ἢ τὰς αἰ-
 τιησόμενας λύπας· τὸ ἢ
 λιποῦν καὶ ἰὸς ἀληθῶς
 ἠδέας οὐδ' ἐνδοξίας ἔχου-
 σιν, ἀγνοοῦντες τοὺς
 δὲ τοιοῦτους, τίς αὐτῶν
 γὰρ μετατρέψασθαι. οὐ
 γὰρ οἶδον τε, ἢ ἐν πᾶσι διορ-
 τὰ ἐν παλαιῶν τοῖς ἠθε-
 σι καταλημμένα, λόγῳ
 μεταστῆσαι. ἀγαπητῶν
 δ' ἴσως ἐστὶν, εἰ πάντων
 ὑπαρχόντων, δι' ἑᾶν ἐπι-
 σπείσθαι δεικνύμενον γίνεσθαι
 μεταλλάξιμον τῆς αἴ-
 τῆς· γίνεσθαι δ' ἀγα-
 θὸς οἴονταί, οἱ μὲν φύσει,
 alij

αὐτὸ δὲ εἶναι, οἱ δὲ δι-
 δαχθῆναι. τὸ μὲν οὖν τῆς
 φρονήσεως, διὰ λόγῳ ὡς ἐν
 ἐφ' ἡμῶν ὑπαρχει, ἀλλ'
 ἢ διὰ τίνος θείας αἰ-
 τίας, τοῖς ὡς ἀληθῶς
 συντυχέσιν ὑπαρχει. ὁ
 δὲ λόγος ἕκαστῳ ἢ δι-
 δαχθῆναι αὐτὸ ποτε οὐκ ἐν
 ἀπασιρῶν, ἀλλὰ δὲ ἐν
 προδιεργασθῆναι τοῖς ἐξ-
 ἑστῶν τῶν ἀνθρώπων
 ψυχῶν, πρὸς τὸ ἡλικίως
 χαίρειναι καὶ μισῆναι, ὡς-
 πρὸς γὰρ τῶν θρέψασαν
 τὸ σῶμα. οὐ γὰρ αὖ
 ἀκούσει λόγου ἀποτρέ-
 ποντος, οὐδ' αὖ συνείη
 ὀλιγατὰ πάθος ζῶν. τὸν
 δ' οὕτως ἔχοντα, πῶς
 εἰσὶν τε μεταπέσαι, ὅπως
 δ' ἐδοκεῖ λόγῳ ὑπέκειναι
 τὸ πάθος, ἀλλὰ βίᾳ. δὲ
 αὐτὸ ἄσος προὔπαρχειν
 πῶς οἰνεῖται τῆς ἀρετῆς,
 γὰρ γὰρ τὸ ἡλικίως καὶ
 διὰ τὸ ἀσος τὸ αἰσχρῶν.

alij consuetudine, alij do-
 ctina ac quod ad natu-
 ram quidem attinet, in nobis
 non esse, manifestum est,
 sed esse ex quadam diui-
 na causa, his quæ uera for-
 tunati sunt. oratio uero
 et doctrina uidendum est,
 nunquid non in omnibus,
 uim habeat, sed opus sit
 ut antea excultus sit mo-
 ribus auditoris animus, ad
 recte gaudendum et odio
 persequendum, uelut terra,
 quæ semine sit nutritura. non
 enim audiret orationem
 dehortantem, neque intelli-
 geret qui ex perturbatio-
 ne uiuit, qui autem ita af-
 fectus est, dissuaderi qui
 potest? nec uero omnino
 orationi, sed ut cedere
 perturbatio uidetur. oportet
 igitur mores prius uir-
 tuti esse accommodatos, ut
 et honestate diligant, et
 abhorreant turpitudine.

Ut aut à pueritia quis in
 stitutione recta ad uirtu-
 tem assequatur, difficile
 est, nisi sub talib. legibus
 fuerit educatus. nã tempe-
 rãter tolerãterq; uiuere
 plerisq; iucũdũ nõ est, &
 præsertim adolescentib.
 quocirca est opus ut legi-
 bus præscribatur educa-
 tio & studia. nã cõsuetu-
 dine tractata, molesta ef-
 se desinẽt. nõ satis tamen
 fortasse est, quando iuue-
 nes sunt, educationẽ rectã
 & curã cõsequi, sed in ui-
 ros quoq; adulti ipsa hæc
 exerceãt oportet atq; af-
 fuecant: ad hæc etiã legi-
 bus nobis opus fuerit, &
 omnino ad omnem uitã.
 plerique enim necessitati
 potius q̃ orationi parent,
 & multis q̃ honestati.
 Quapropter sunt qui cõ-
 seant legislatoribus in-
 uitandos ad uirtutem,

ἐν νέου ἢ ἀγωγῆς ὀρθῶς
 τυχεῖν πρὸς ἀρετὴν, καὶ
 λεπτόν, μὴ ὑπὸ τοιοῦτοις
 ἴσαστά νόμοις. τὸ γὰρ
 σωφρόνως ἢ καὶ ἡσυχ-
 ασίᾳ, οὐχ ἡδὺ τοῖς
 πολλοῖς, ἀλλ' ὡς τε καὶ νέ-
 οῖς διὰ νόμοις δεῖ τετα-
 χθαι τὴν τροφὴν καὶ τὰ
 ἐπιτηδεύματα· ὅτι ἐγὼ
 γὰρ λυπηρὰ συνήθη γε-
 νόμηναι. ὁ χιναῖος δὲ ἰ-
 σως νέου, ὄντας τροφῆς
 καὶ ἐπιμελείας τυχεῖν ὀρ-
 θῶς, ἀλλ' ἐπαιθεῖν καὶ αὐ-
 θιγῶντας δεῖ ἐπιτη-
 δεύειν αὐτὰ καὶ ἐθίσει-
 σθαι· καὶ ὡς ἐπὶ ταῦτα δε-
 οῖμεθ' αὐτὸ νόμον, καὶ ὅτι
 λως δὲ ὡς ἐπὶ πάντα τὸν
 βίον. οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνά-
 γνη μᾶλλον ἢ λόγῳ πει-
 θαρχοῦσι, καὶ βυμίκαις
 ἢ τῷ καλῷ. διὸ πρὸς οἷ-
 ονταί τινες τῶν νομοθε-
 τῶντας δέον μὲν πειρα-
 ναλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν,
 καὶ

καὶ προτρέπεσθαι τῆ κα-
 λῆ χάρι, ὡς ὑπακυσσο-
 μόνων τῶν ἐπιτηδῶν τοῖς
 ἔθεσι προηγμενῶς ἀπει-
 θῆσι δὲ καὶ ἀφυσφόροις
 ἴσσι, ἠολιάσεις τε καὶ τι-
 μωρίας ἐπιτιθεῖναι τοὺς
 ἀνιάτους ὅπως ἐξορί-
 ζειν, τὸν μὲν γὰρ ἐπιει-
 κῆ, καὶ πρὸς τὸ καλὸν
 ἴωντα, τῷ λόγῳ πειθεσ-
 χήσειν τὸν ἤφραλλον, ἠ-
 δονῆς ὀρεγόμενον, λύπῃ
 ἠολιάσασθαι, ὡσὺρ ὑπο-
 ἴγιον. διὸ καὶ φασὶ δεῖρ-
 τάς τοιαύτας γίνεσθαι
 λύπας, αἱ μάλιστα ἀνα-
 τύνται ταῖς ἀγαπωμέ-
 ναις ἠδοναῖς. εἰ δὲ ὅρ κα-
 θάρσιον ἐρηται, τὸν ἐσό-
 μονον ἀγαθὸν τραφῆ-
 ναι καλῶς δεῖ, καὶ ἐπι-
 θῆναι εἰθ' οὕτως ὃν ἐ-
 πιτηδύμασι ἐπιεικέ-
 σι ἴδω, καὶ μήτε ἀνον-
 τα, μήτε ἐπόντα πράτ-
 τειν τὰ φαῦλα ταῦτα
 δὲ

ac prouocādos honesta-
 tis causa, q̄ probi ex con-
 suetudine præcipuè ob-
 temperaturi sint: illis ue-
 rò qui nō parent, suntq̄
 natura ignauiores, casti-
 gationes & pœnas irro-
 gandas: qui autē insana-
 biles sunt, prorsus exter-
 minandos. probum enim
 & qui ad honestatem ui-
 uit, orationi esse obeditio-
 rū: prauū autē, uolupta-
 tem appetentem, non se-
 cus ac iumentum dolore
 puniri. unde etiam tales
 dolores exhibendos esse
 inquit, qui uoluptatibus
 charis maximè aduersen-
 tur. quòd si, quemadmo-
 dum dictū est, eū qui bo-
 nus futurus est, honestè
 educatū esse, atq; assue-
 tū oportet: deinde ita in
 honestis studijs uiuere, et
 neque inuitum neque lu-
 bentem praua agere: id

uerò fiat, si ex intelli-
gentia quadam & re-
cto ordine uim habente
uiuunt. Ac paterna
quidem iustio neque uim
neque necessitatem ha-
bet: neque omnino ui-
ri unius, nisi rex, aut ta-
lis aliquis sit. at lex co-
gendi uim habet, cum ex
prudencia quadam &
mente profecta oratio
sit. Atque homines qui-
dem odio eos prosequun-
tur, qui appetitionibus
aduersantur, etiam si re-
ctè id faciant: at lex
quod probum sit iubens,
odio non est. In sola ue-
rò Lacedamoniorum ci-
uitate cum paucis, ha-
buisse curam legislator
uidetur educationis &
studiorum: in plerisque
ciuitatibus neglecta hac
fuerunt: uuitque u-
nusquisque sicut uult,

ἢ γίγνεται αὐτῶν βιωμένων
κατὰ τινὰ νοῦν καὶ τά-
ξιον ὁρθῶν ἔχουσιν ἰσχύον.
ἢ μὲν οὖν πατρικὴ πρό-
σταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυρόν.
ὁ δὲ τὸ ἀναγκάσιον. ὁ δὲ
δὴ ὅλος ἢ εἰς ἀδελφούς,
μὴ βασιλέως ὄντος, ἢ τι-
νος τοιούτου. ὁ δὲ νόμος ἀ-
ναγκαστικὸν ἔχει δυνά-
μιν, λόγος ὡρ ἀπό τινος
φρονήσεως καὶ νοῦ. καὶ
τῶν μὲν αὐθρόσιμων ἔχ-
θραίνουσι τὸς εἰσπραττομέ-
νους ταῖς ὁρμαῖς, καὶ ὁρ-
θῶς αὐτὸ δρώσι. ὁ δὲ νό-
μος οὐκ ἐστὶν ἐπαχθῆς,
τάτῳ τὸ ἐπιεικές. ἐν
μόνῃ δὲ τῇ λαιεδαίμω
νῶν πόλει μετ' ὀλι-
γῶν ὁ νομοθέτης ἐπιμέ-
λειαν δίδουσι πεποιοῦσαι
τροφῆς τε καὶ ἐπιτη-
δασμάτων. ἐν δὲ ταῖς
πλείσταις τῶν πόλεων ἐ-
ξημέληται ὡρὶ ὡρ τοι-
ούτων, καὶ σὺ ἐκαστος ὡρ
βούρ

βέλεται, κυκλωπινῶς θε
 μιτύων παίδων, ἢ δ'
 κλόχου. ἰσάτιστον μὲν
 οὖν, γίνεσθαι ἰσὺν
 ἐπιμέλειαν καὶ ὄφελόν.
 καὶ δεῖν αὐτὸ διώκ-
 εῖν. ἰσὺν ἢ ἑξαμελεμέ-
 νων, ἐκάστῳ δόξαι αὐ-
 τοῦ προσήκειν, τοῖς σφετε-
 ροῖς τέκνοις καὶ φίλοις εἰς
 ἀρετὴν συμβάλλεσθαι,
 ἢ προσαρξέσθαι γέ μάλι-
 στα δ' αὐτῶν διώκεσθαι
 δόξαι ἐν τῶν ἐρημέ-
 νων, νομοθετικὸς γινώ-
 μενος αἰ μὲν καὶ ἰσὺν
 ἐπιμέλεια δηλονότι
 διὰ νόμων γίνονται.
 ἐπιεικῆς δέ, αἰ διὰ τῶν
 πονηρῶν. γεγραμμέ-
 νων γ' ἢ ἀγέμων, οὐκ ἔν-
 αὐτῶν δόξαι διεφθῆναι, ὅ-
 τε δι' ἑαυτῶν εἰς ἢ πολλοὶ
 παρὰ νόμους, ὡς
 πρὸ οὐδ' ἐπὶ μουσικῆς,
 καὶ γυμναστικῆς, καὶ τῶν
 ἄλλων παιδευμάτων.
 ὡς-

Cyclopum more, filijs
 dans iura suis & uxori.
 Ac præstatissimum qui-
 dem est, ut cura publi-
 ca & recta habeatur:
 atq; id facere possimus:
 si tamen publicè id ne-
 gligatur, conuenire u-
 nicuique uideatur, ut
 suis liberis & amicis ad
 uirtutem conferat, uel
 conferre saltem propo-
 nat. Maxime autem id
 facere uideatur ex ijs
 quæ dicta sunt, si quis
 ad leges ferendas ido-
 neus fuerit. Curæ enim
 publicæ per leges ha-
 bentur: atque probæ
 sunt, quæ per probas.
 Scriptæ ne sint an nō scri-
 ptæ, interesse nihil uide-
 atur: neq; uniusne an mul-
 ti per eas instituantur,
 quæadmodū neq; in mu-
 sica, & gymnastica, cæ-
 terisq; alijs disciplinis.

Sicut enim in ciuitatibus legum instituta & mores ualeant, sic etiam in familijs paternae orationes, & mores.

Quin etiam magis ob cognationem & beneficia. Nam iam charitate complectuntur, atque natura obtemperat. Praeterea uerò priuatae educationes à publicis differunt, ut in medicina. in uniuersum enim febricitanti confert inedia, & quies: alicui uerò non item. & pugilum magister non omnibus pariter eandem pugnam constituit: uideanturque accuratius effici singula, priuata cura adhibita. magis enim quod congruum est, quisque consequitur. Sed curam optimam adhibeat quidem singulis, &

me-

ὡσπερ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι οὐκ ἔστι τὰ νόμιμα καὶ τὰ ἤθη, οὕτως καὶ ἐν οἰκίαις οἱ πατρῆοι λόγῳ καὶ τὰ ἤθη· καὶ ἐπιμακροῦ διὰ τὸ συγγενεῶν καὶ τὰς εὐφροσύνας· προὐπάχρῳσι γὰρ γέγοντες καὶ ἀπειθεῖς τῆ φύσει. ἐτι δὲ καὶ διὰ φέρουσιν αἱ κατ' ἐναγορ παιδείαι τῶν λειψῶν, ὡσπερ ἐπὶ ἰατρικῆς. καὶ θόλα μὲν γὰρ τῶν πνεύματωντι συμφέρει αἰσθητικὰ καὶ ἡσυχία, τινὶ δὲ ἰσως οὐ, ὅτε πνευματικὸς ἰσως ἔπῳσι τὸν αὐτὸν μαχλὺν πόρτιθῶσι. ἐξαινεβῶται δὲ δόξιν αὐμακροῦ τὸ κατ' ἐναγορ, ἰδίως τῆς ἐπιμελείας γινόμενης. μακροῦ γὰρ τοῦ προσφύρου τυχεῖται ἐναγος. ἀλλ' ἐπιμελεθεῖν μὲν αὐτὸν εἰσα τὸν κατ' ἐνα, καὶ ἰα-

ἰατρὸς, καὶ γυμναστὴς,
 καὶ πᾶς ἄλλος ὁ τὸ λα-
 βόλου εἰδὼς, ὅτι πᾶσι
 ἢ τοῖς τοιοῖσδε. τοῦ λοι-
 ποῦ γὰρ αἱ ἐπιστῆμαι λέ-
 γονται τε καὶ εἰσὶν· οὐ
 μὲν ἀλλὰ καὶ οὗτος τι-
 νος δ᾽ ἦν ἴσως λιγύτερος κα-
 λῶς ἐπιμεληθῆναι, καὶ
 ἀνεπιστῆμονα ὄντα τε-
 θεαμένον ἢ ἀπειθῶς τὰ
 συμβαίνοντα ἐφ' ἐνά-
 ρω δι' ἐμπειρίαν· καθά-
 πρ' καὶ ἰατροὶ εὐνοὶ δο-
 κοῦσιν ἑαυτοῖς ἀριστοί
 εἶναι, ἐτέρω οὐδέμ' αὐ-
 διωάμενοι ἐπαρμέναι.
 οὐδὲν δ' ἤτις ἴσως τῷ
 γε βουλομένῳ τεχνι-
 κῷ γινέσθαι καὶ θεω-
 ρητικῷ, ἐπὶ τὸ λαβό-
 λου βαλίσσιον εἶναι δό-
 ξασεν αὐτὸν, καὶ αἰεὶ γνω-
 σέτω ὡς ἐνδέχεται. εἴρη-
 γται γὰρ ὅτι περὶ τοῦ-
 θ' αἱ ἐπιστῆμαι. τάχα δ'
 αὐτὸ καὶ τῷ βουλομένῳ δι-
 ἐπι-

medicus & exercitor, &
 quivis alius, qui in uni-
 versum cognoscat, omni-
 bus aut talibus conferre.
 communis enim rei sci-
 entiae & dicuntur, &
 sunt. verum enimvero u-
 nius alicuius nihil fortas-
 se uetat curam habere,
 etiam eum qui sit insci-
 us, obseruarit tamen di-
 ligenter quae in unaqua-
 que re accidant per ex-
 perientiam: quemadmo-
 dum etiam medici non-
 nulli optimi esse sibi ip-
 sis uidentur, qui alteri
 ferre opem nullam que-
 unt. nec minus forsitan ei
 qui artis peritus & con-
 templandi effici uult, ad
 uniuersum uideatur esse
 progrediendum, atque id
 quomodo contingit co-
 gnoscendum. dictum enim
 est in hoc scientias uersa-
 ri. Ac fortasse ei qui uult
 N 3 dili-

diligentia meliores red-
dere, siue multos, siue
paucos, ut legum seren-
darum peritus euadat,
enitendum est: si legi-
bus boni effici possimus.

Quamcunque enim &
prius latam rectè dispo-
nere, cuiuslibet non est:
sed si modò est cuiuspi-
am, est scientis, sicut in
medicina & reliquis,
quarum cura aliqua &
prudencia est. Post hac
igitur considerandum
ne unde aut quo modo
ad leges ferendas fieri
idoneus quispiam pos-
sit? an sicut in cæteris
fit, ex ciuilibus? pars e-
nim ciuilibus disciplinæ ui-
debatur esse. An non
simile quid apparet in
ciuili & reliquis scien-
tijs & facultatibus? nam
in cæteris ijdem uidentur
facultates trade-

re

ἐπιμελείας βελτίους ποι-
ᾶν, ἢτε πολλὰς, ἢτε ὀλί-
γας, νομοθετικῶν παρρα-
τέρον γονέσθαι· εἰ δὲ διὰ νό-
μων ἀγαθοὶ γονοίμεθ
αὐτῶν. ὅρ τινα γὰρ οὐκ ἔστι
τὸν προτεθέντα διαθεῖ-
ναι λεκλῶς, οὐκ ἔστι τὸν
τυχόντος· ἀλλ' ἑκαστὸν τι-
νος, τοῦ ἐλότου, ὡς ἄρ
ἐπὶ ἰατρικῆς καὶ τῶν λοι-
πῶν, ὅρ ἔστι ἐπιμελεία
τις καὶ φρόνησις. ἄρ οὐκ
μετὰ τούτο ἐπισπε-
νήσῃ, πῶθεν ἢ πῶς νο-
μοθετικῶς γονοίτ' αὐ-
τῶν· ἢ λεκλῶς ἐπὶ
τῶν ἄλλων, παρὰ τῶν
πολιτικῶν; μῶλλον γὰρ
ἐδόκει τῆς πολιτικῆς
εἶναι· ἢ ὅμοιον φαίνε-
ται ἐπὶ τῆς πολιτικῆς
καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστη-
μῶν τε καὶ δυνάμεων;
οὐ μὴν γὰρ τοῖς ἄλλοις εἰ
αὐτοὶ φαίνονται τὰς τε
δυνάμεις παρὰ δὲ τῶν

763

τες καὶ ἐνδρῶντες ἀπ' αὐτῶν οἰοῦντο, καὶ ἰατροὶ, καὶ ζωγράφοι, τὰ ἢ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὴ διδάσκειν οἱ σοφισταί· πρῶτον δ' αὐτῶν ὕδεις, ἀλλ' οἱ πολιτούμενοι εἰ δόξαιον αὐτῶν διδάσκειν τὸ πρῶτον καὶ ἱκανοῦσθαι μᾶλλον ἢ διανοεῖσθαι· οὔτε γὰρ ἰατροὶ, οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοιούτων φαίνονται· καὶ τοὶ καὶ ἄλλοι ἢ ἰσως, ἢ λόγου διανοεῖσθαι τε καὶ διηγεῖσθαι. οὐδ' αὖ πολιτικῶν πεποιθηότες τῶν σοφιστῶν ἢ τινος ἄλλου τῶν φίλων. σίλογοι δ' ἢ, εἰς τὸ εὖ διαύουσι. ἔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν κατέλιπον αὐτοῖς. οὐδ' αὖ τοῖς ἰατροῖς ἢ πρὸς αὐτοῖς ἢ μᾶλλον τῆς τριώτης διανοεῖσθαι, ἢ δὲ

re & ex eis agere : ut medici, & pictores.

Civiles autem res sophistæ docere profitentur: cum tamen nemo ex ipsis agat, sed qui rempublicam gerunt: qui uideamur facultate quadam potius id agere & experientia quam intelligentia. Nam neque scribere, neque dicere de huiusmodi rebus cer- numur (cum tamen fortasse id præclarius esset, quam iudiciales & deliberatiuas oratiões) neque civiles reddidisse, uel filios suos, uel aliquos alios ex amicis. quæ sanè consentaneum fuisset, si modò potuissent. nequè enim ciuitatibus melius quicquã reliquissent: neq; sibi adesse quicquam quam huiusmodi facultatem maluissent. neq;

neque certè charissimis.
 Non parum tamen conferre experientia uide-
 tur. nō enim ex ciuili con-
 suetudine magis ciuiles
 redderentur: quare qui
 de ciuili facultate cogno-
 scere appetunt, ijs opus
 esse insuper experientia
 uidetur. At è sophistis
 ij qui hæc profitentur,
 ualde procul abesse ab
 ea docenda uidemur. ne-
 que enim omnino qua-
 lis nam ea sit, neq; in qui-
 bus uersetur, sciunt. non
 enim eandem cum rhe-
 torica, neque peiorem
 statuerent: neque leges
 tulisse facile existima-
 rent ei qui collegisset è
 legibus quas probarit.
 Nam optimas eligi pos-
 se, quasi non (putarent)
 delectū esse prudentie:
 et iudicare rectè, maxi-
 mum, ut in musicis. periti
 nana

ἔδὲ δὴ τοῖς φιλοτάτοις.
 ἔ μὲν μιν ὄν γε ἔοικον
 ἢ ἔμπειρία συμβαλλε-
 ῖσθαι. ἔ γὰρ ἐγγίγνοντο αὐ-
 τὰς τῆς πολιτικῆς σπου-
 θέας μᾶλλον πολιτικοί.
 διὸ τοῖς ἐπιεικείοις περὶ
 πολιτικῆς εἰδούαι, προσ-
 δεῖν ἔοικον ἔμπειρίας.
 τῶν ἢ σοφιστῶν οἱ ἐπαγ-
 γελόμενοι, λίαν φαί-
 νονται πόρρω εἶναι τοῦ
 διδάξαι. ὅλος γὰρ ἔδὲ
 ποῖόν τι ἔστιν, οὐδέ ποῖ-
 ποῖα, ἴσασιν. οὐ γὰρ αὐ-
 τῶν αὐτῶν τῆ ρητορι-
 κῆ, ἔδὲ χέρι ἐτίθεσαν.
 οὐδ' αὖ ᾤοντο βέβαιον
 εἶναι τὸ νομοθετῆσαι
 συναγαγόντι τοῖς νό-
 μοις. ἐκλέξασθαι γὰρ εἶ-
 ναι τὰς ἀρίστους, ὡς ποῖ-
 οὐδέ τι ἐπιλογεῖν ἔσθαι
 σωφροσύνης. καὶ τὸ λείπειν
 ὁρθῶς μέγιστον, ὡς ποῖ-
 οὐδ' αὖ τῶν κατὰ μουσικῆν. οἱ
 γὰρ

γὰρ ἐμπείροι περὶ ἐνα-
 γα λείνουσι ὀρθῶς τὰ
 ἔργα, καὶ δι' ὧν, ἢ ὡς
 ἐπιτελεῖται, συνίασι,
 καὶ πῶς αὖτε σιωπῶ-
 δει τοῖς δι' ἀπέροις ἀγα-
 πητὸν τὸ μὴ διαλα-
 θάειν, εἰ σὺ, ἢ λιανῶς πε-
 ποῖνται τὸ ἔργον, ἢ αὖτ'
 ἐπιχαφίης. οἱ ἄλλοι
 τοῖς πολιτικοῖς ἔργοις
 ἰσχυροῦσι. πῶς αὖτ' ἐν τού-
 τῳ νόμοθετητὸς γένοιτ'
 ἢ τις, ἢ τὸς ἀείους λεί-
 ναι. ὁ γὰρ φαίνεται ὅτι
 ἰσχυροῖ ἐν τῶν συζη-
 μάτων γίνεσθαι. καὶ τοῖς
 περιφρονεῖται γέλοιον, ἐν-
 μόνον τὰ βραπύματα
 τα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰαθῆεν
 αὐτῶν, καὶ ὡς δεῖ βραπύ-
 ερ, ἐκείνου διελομενοι
 τὰς ἔξεις. ταῦτα δὲ τοῖς
 μὲν ἐμπείροις ὠφέλιμα
 εἶναι δὲ τοῖς δι' ἀνε-
 πιστοῖσι, ἀρχαῖα. ἴσως
 αὖτ' καὶ τῶν νόμων, καὶ
 τῶν

nanq; in singulis opera
 recte iudicant, et quibus,
 aut quo modo perfician-
 tur, norunt, & quae qui-
 bus consonant. imperitis
 uerò satis est, si eos non
 lateat bene ne an male fa-
 ctum opus sit, sicut in pi-
 eura. leges uerò civilib.
 operibus similes sunt. quo
 modo igitur ex his ad le-
 gum lationē idoneus eua-
 dat quissiam, aut opti-
 mas iudicet. Nam neq; ex
 commentarijs ad meden-
 dum idonei fieri uidentur.
 & tamen conamur
 dicere non solum cura-
 tiones, sed quo modo e-
 tiam & sanari queant ho-
 mines, & curatio adhi-
 benda sit, singulorum ha-
 bitibus distinctis. caue-
 rò experiri conducere ui-
 demur, in sciētib; uerò
 inutilia sum. fortasse i-
 gitur legum quoque &

terum publicarum collectiones, ijs qui contemplari possunt, & iudicare quidnam rectè, aut contra sit, aut quæ quibus conueniant, utiles fuerint: ijs uerò qui sine habitu talia pertractant, iudicare quidem rectè non liceat, nisi fortuito. perspicaciores tamen ad ea forsitan efficiamur. Cum itaque superiores prætermiserint negocium de legum latione inexploratum, ut ipsi magis consideremus, melius fortasse est: atq; omnino de republica, ut pro uiribus philosophia quæ in rebus humanis uersatur, perfecta sit & absoluta. quocirca primū si quid sigillatim à maioribus rectè dictum est, conemur edisserere: deinde ex colle-

ctis

τῶν πολιτικῶν αἰσιν ἀγαθὰ, τοῖς μὲν δυναμικοῖς θεωρῆσαι, καὶ ἕρῃαι τι καλῶς, ἢ τὸν νικητῆρα, ἢ ποῖα ποῖοις ἀριστοῦτε, ἀλλήλητα αὐτῶν τοῖς δὲ αὐτῶν ἕξουσιν τὰ τοιαῦτα διεξιόντων, τὸ μὲν ἕρῃαι καλῶς οὐκ αὐτῶν ὑπάρχει, εἰ μὴ ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν ἴσους τῶτόσοι διέει ταῦτα τάχ' αὐτῶν γίνονται. παλαιότερον ἢ τῶν προτέρων ἀνθρώπων ἀντιπρὸς τῆς νομοθεσίας, αὐτῶν ἐπισυνέψαθαι μάλλον, βέλτιον ἴσως. καὶ ὅπως δὲ ὑπὲρ πολιτικῆς, ὅπως εἰς δυνάμιν ἢ ὑπὲρ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειωθῆ. πρῶτον μὲν οὐκ ἔτι κατὰ μέρος εἰρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενεσθῶν, περὶ αὐτῶν ἐπεκθῆν ἔτα ἐν τῶν συνηγμένων

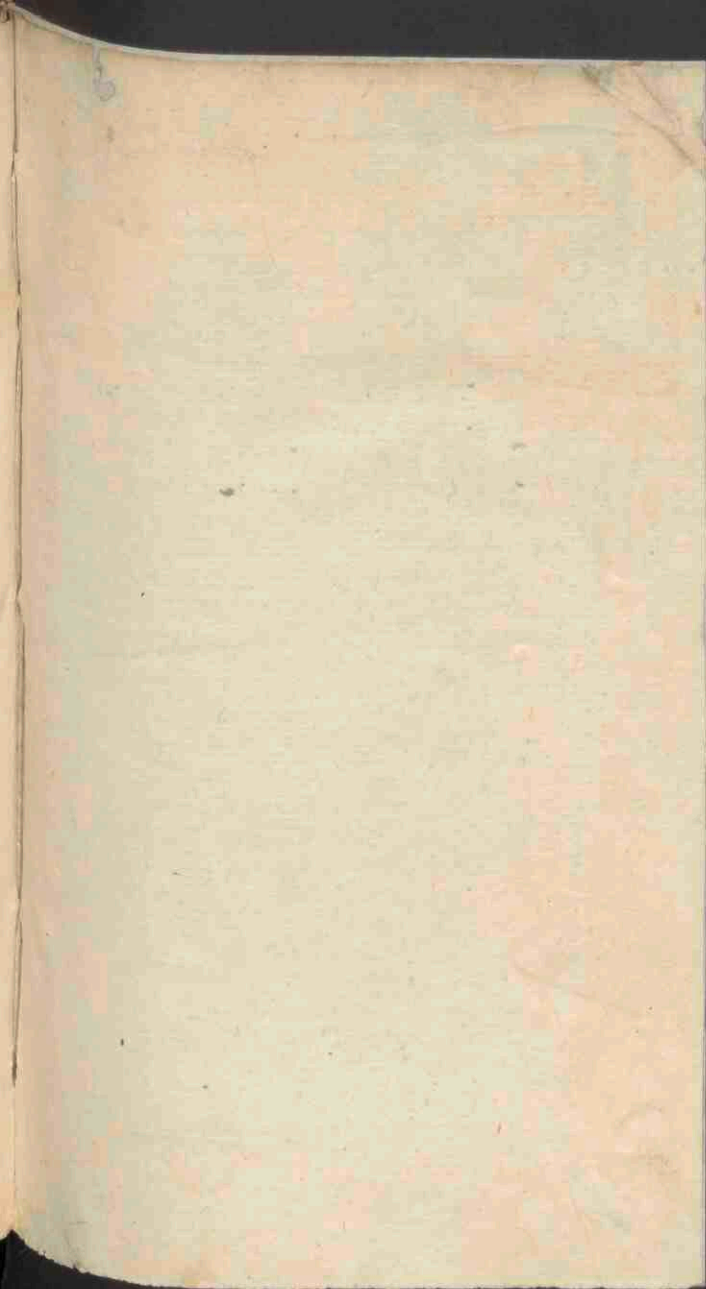
νῶν πολιτειῶν θεωρεῖσαι
 τὰ ποία σώζει καὶ φθεί-
 ρει τὰς πόλεις, καὶ τὰ
 ποία ἐπάσχει τῶν πολι-
 τηῶν, καὶ διὰ τίνες αἰ-
 τίας. αἱ μὲν καλῶς, αἱ ἧ
 πρὸνναντίον πολιτῶν
 ταί. θεωρηθέντων γὰρ
 τούτων, τάχα αὐτὸ μάλ-
 λον σινοῖδοιμον καὶ
 ποία πολιτικά ἀείσῃ.
 καὶ πῶς ἐπάσχει ταχθε-
 ῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ
 ἔθεσι χρῶμεθα. λέγω-
 μεν οὖν ἀρξά-
 μενοι.

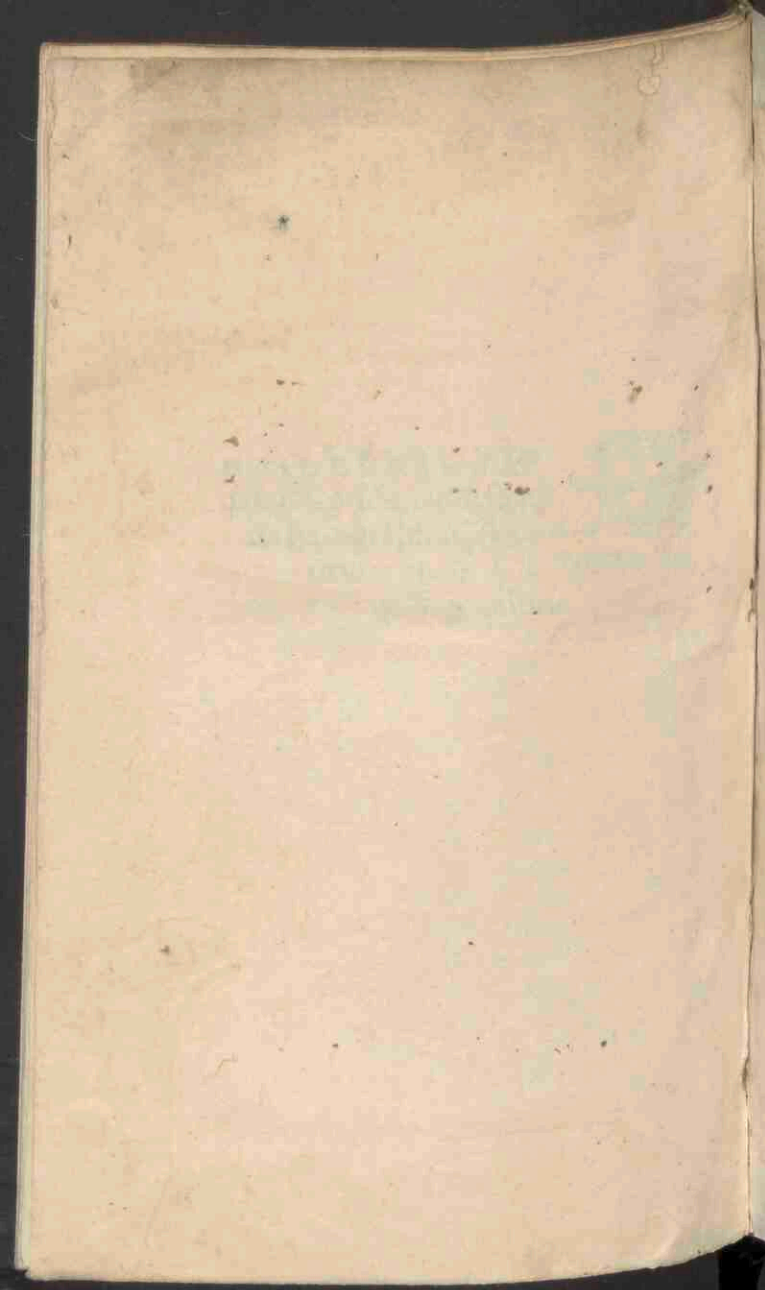
Etis rebus publicis, quæ
 nam sint ea considerare
 quæ seruent & corrup-
 pant ciuitates, & quæ sin-
 gulas respublicas, quâs-
 que ob causas aliæ bene,
 aliæ e contrario admini-
 stremur. His enim con-
 sideratis, forsitan magis
 perspiciamus quæ res-
 publica, & quo modo
 unaquæq; instituta, qui-
 busq; legibus & moribus
 utens, optima sit: sum-
 pto igitur hinc initio
 dicamus.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

HEIDELBERGAE EXCV
debat Lodouicus Lucius, Vniuersita-
tis typographus, Anno salutis hu-
manae M. D. LX. Men-
se Septembri.

5199

